Giry

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
8 C
37

13-23-a 15

PRAXIS
ARCHIEPISCOPALIS
CVRIÆ NEAPOLITANÆ
LOCVPLETATA,

Nonnullis vtiliſsimis materijs, atque Annotationibus exornata.

A MARCO ANTONIO GENVENSE NEAPOLITANO V.I.D.

Montis Marani, hodie Iſernienſi Epiſcopo, eiuſdem Auctore.

In qua, quidquid in alijs etiam Curijs Archiepiſcopalibus, & Epiſcopalibus frequentius occurrere ſoles, dilucide continetur.

EPISCOPIS, VICARIIS, ADVOCATIS, ceterisq. in foro Eccleſiaſtico verſantibus permaxime vtilis.

CVM PRIVILEGIO.

ROMÆ, Ex Typographia Iacobi Maſcardi. MDCXIII.

SVPERIORVM PERMISSV.

Imprimatur ſi videbitur R.mo P.M.Sacri Palatij Apoſtolici

Cæſar Fidelis Viceſg.

EX commiſſione Reuerendiſſimi P. M. S. P. A. Ego Nicolaus Caſſianus vidi totam Praxim Archiepiſcopalem Neapolitanam,cum omnibus Annotationibus, atque Additionibus,etiam à Reuerendiſs. D. Marco Antonio Epiſcopo Montis Marani, nec aliquid in ea deprehendi, quod ſanctæ, & Catholicæ Fidei, aut bonis moribus repugnet; immo opus eſſe cenſeo impreſſione digniſſimum, ac omnibus Eccleſiaſticis tam in foro, quam extra forum verſantibus, apprime vtile & proficuum; quippe qui fere nihil intactum reliquit, quod ad Praxim in eodem foro ſpectare poteſt, vſumq. ſacrorum Præſulum: & omnia recte, ac docte concludere videtur, quæ Canonicos, Iuriſconſultos, aut Eccleſiaſtici fori Iudices quoquo modo inſtituere, & ad rectum ſacri iuris vſum dirigere poſſunt. Quare in gratiam etiam omnium ſtudioſorum typis mandari poſſe exiſtimo, ac in fidem me ſubſcripſi hac die prima Iunij 1609.

Idem qui ſupra Nicolaus Caſſianus.

Imprimatur.

Fr. Damianus à Fonſeca Magiſter, & ſocius Reuerendiſſimi P. Fr. Ludouici Iſtella Sacri Palatij Apoſtolici Magiſtri, Ordinis Prædicatorum.

SANCTISSIMO
AC BEATISSIMO PATRI
PAVLO V.
PONT. MAX.

R*ERVM gerendarum vſum, Beatiſſime Pater, quem Græco vocabulo Praxim nuncupamus, homini ad felicitatem nato mirificè conuenire, præclarè docuit ſapiens ille morum inſtitutor Plutarchus, cùm virtutem in actione conſiſtere definiuit. Et verò hominem pollentem oculis, carentem manibus; vigentem ingenio, deſtitutum actione; doctum theoria, imperitum praxi: illum ego non hominem dicam, ſed monſtrum propemodum miſerabile. Perfectum autem virum tunc dixero, cum & oculis perſpicacem, & manibus videro bene vtentem. Inde Moyſes, vt tradunt Hiſtorici, prudenter feciſſe legitur, qui de cuiuſque integritate magis oculis quam auribus credebat. Videlicet praxis & opera ipſa ſunt, quæ virum librent & probent, non ingenium, aut verba. Et fruſtra quis acutulum ſe iactet, niſi mentis induſtriam, manus, hoc eſt rerum vſus, & experimentum prodat. Nam quid eſt aliud homini frequens exercitatio, niſi gemina quædam manus? aut qua ratione vel ſe tueri, vel alijs benefacere quiſpiam poterit, niſi practica quapiam methodo inſtituatur, vim mentis in omne officium humani generis publico bono exerere? Hæc ego mecum identidem expendens, cum*

cernerem innumeros ferè libros quotidie prodire, qui ingenio tantùm acuendo, excolendoq. proficiant: viſum fuit mihi Eccleſiaſticam Praxim inſtituere, qua potius quid agendum, quam quid contemplandum ſit, ſacri Præſules facillimè cognoſcerent. Neque prorſus immeritò operæ me pretium feciſſe exiſtimaui. Eò enim congeſſiſſe mihi videbar, quidquid in Ampliſſima Neapolitana Metropoli, in cuius tutandis iuribus Fiſci Patronus diu inſeruieram, dignum obſeruatione contigerat. Nunc autem cum hoc ipſum, vt typis denuo excuderetur, accuratius euoluerem, & veluti ad incudem reuocarem, agnoui demum, quam verè & grauiter Publius ille Mimographus dixerit: Diſcipulus eſt prioris poſterior dies: adeo occurrerunt multa quæ meſſem iſtam vndique locupletiorem fecerint. Multa itaque adieci, multa expoſui; anguſta dilataui, confuſa digeſſi: inde vt mihi intelligere facilè fuerit, ingenia hominum quorundam agris eſſe ſimilia, qui cum diu ab agricolatione quieuerint, ſero poſtmodum cultu vberiores fruges ferunt. Hæc igitur noſtri Operis eſt ratio B.P. Illud vnum eſt reliquum, vt ſegetem iſtam, qualiſcunque ea ſit, Tibi à me ex animo, & ex Voto propemodum deſtinatam, in tuum, vt ita dicam, inferri horreum patiaris, & veluti rem tuam Apoſtolico patrocinio tueare. Multa ſanè me id ſperare poſſe ſuadent. Primum, quod hæ fruges, tuæ ferè ſint, quippe in Romano, hoc eſt, tuo ſolo renatæ atque auctæ. Deinde, quod priore ſuo ortu ab hac Sancta Sede Apoſtolica benigne exceptæ, ad Excelſam iſtam Petri Cathedram, atque adeo ad Te, qui in ea ſedes, meritiſſimò redire non dubitent; vt inde Solis iſtius veluti radijs maturatæ, ſaginandis Studioſorum animis ſecurius proſtent. Faue igitur B. P. & opellam iſtam meam, atque meipſum ad tuos ſanctiſſimos pedes prouolutum ſuſcipere ne graueris. Interim ego Deum oro & exobſecro, vt Te nobis, Vrbi, atque Orbi diutiſſimè ſeruet incolumem.

S. T.

Humillimus ſeruus

M. Ant. Genuenſis Epiſcopus Montis Marani.

PAVLVS PAPA V.

Ad futuram rei memoriam.

CVM, ſicut accepimus, dilectus filius Iacobus Maſcardus Typographus in Vrbe quoddam opus, inſcriptum Praxis Archiepiſcopalis Neapolitana, auctore Reuerendiſſimo D. Marco Antonio Ianuen. Neapolitano, Epiſcopo Montis Marani, diuerſis Annotationibus, ac multis Capitulis nouis, & appendicibus ab ipſo auctore adiectis typis eudere intendat, vereaturque, ne poſtquam in lucem prodierit, alij, qui ex alieno labore lucrum quærunt, hoc ipſum opus in magnum ſui præiudicium etiam typis mandari procurent. Nos eius indemnitati, ne ex impreſſione huiuſmodi nimium diſpendium patiatur, prouidere, ipſumq. ſpecialibus fauoribus, & gratiis proſequi volentes, & à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſq. Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis, à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutum fore cenſentes, ſupplicationibus eius nomine Nobis deſuper humiliter porrectis inclinati; eidem Iacobo, eiuſq. heredibus, & ſucceſſoribus, & ab eo cauſam habentibus, vt intra decennium proximum à primæua dicti operis cum Annotationibus, Capitulis, & Additionibus huiuſmodi, dummodo à Magiſtro Sacri Palatii approbatum ſit, impreſſione computan. & illo durante, nemo tam in Vrbe, quam in vniuerſo Statu noſtro Eccleſiaſtico mediatè, vel immediate Nobis ſubiecto, opus ſupradictum ſine ſpeciali dicti Iacobi, aut heredum, & ſucceſſorum, vel cauſam habentium huiuſmodi licentia imprimere, aut ab alio, vel aliis ſine dicta licentia impreſſum vendere, aut venale habere, ſeu proponere poſſit, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium concedimus, & indulgemus. Inhibentes propterea vniuerſis, & ſingulis vtriuſque ſexus Chriſtifidelibus, præſertim librorum Impreſſoribus, & Bibliopolis, ſub quingentorum ducatorum auri de Camera, & amiſſionis librorum, & typorum omnium, pro vna Cameræ noſtræ Apoſtolicæ, ac pro alia eidem Iacobo, & heredibus, ſucceſſoribuſq. aut ab eo cauſam habentibus prædictis, necnon pro reliqua tertiis partibus accuſatori, & Iudici exequenti irremiſſibiliter applicandis, & eo ipſo incurrendis pœnis, ne dicto durante decennio, opus prædictum cum Annotationibus, Capitulis, & Additionibus huiuſmodi, aut quamlibet illius partem tam in magno, quam in paruo folio, etiam prætextu declarationum, ſiue aliarum additionum tam in Vrbe, quam in reliquo Statu Eccleſiaſtico prædictis, ſine licentia huiuſmodi imprimere, aut ab aliis impreſſum vendere, ſeu venale habere, aut proponere quoquo modo audeant, vel præſumant. Quocirca per eaſdem præſentes mandamus dilectis filiis noſtris, & Apoſtolicæ Sedis de Latere Legatis, eorumq. Vicelegatis, ac Præſidentibus, Gubernatoribus, Prætoribus, & aliis Iuſtitiæ Miniſtris Prouinciarum, Ciuitatum, & Locorum Status noſtri prædicti, vt eiſdem Iacobo, ſucceſſoribuſq. & heredibus, ſeu cauſam habentibus huiuſmodi in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes, quandocumque a Iacobo, ſeu heredibus, ſucceſſoribuſque, & cauſam habentibus prædictis fuerint requiſiti, pœnas prædictas contra quoſcumque inobedientes irremiſſibiliter exequantur. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, & quibuſuis ſtatutis, & conſuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis; priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & approbatis, ceteriſq. contrariis quibuſcumque. Volumus autem, vt præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in Iudicio, & extra adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub Anulo Piſcatoris, die xvii. Auguſti M.D.C.I X. Pontificatus Noſtri Anno Quinto.

S. Cobellutius.

INDEX CAPITVLORVM.

DE excommunicatione ad finem reuelationis. Cap. 1. pag. 1
De his qui reuelare, aut reſtituere tenentur. cap. 2. 13
De materia c. Odoardus, de ſolut. late. cap. 3. 21
De abſolutione à iuramento. cap. 4. 28
De abſolutione ad cautelam. cap. 5. 32
De remiſſione clerici ad curiam Eccleſiaſt. late. cap. 6. 35
De excommunicato puniendo ante annum. cap. 7. 39
De clerico poſt delictum, vel relegationem effecto laico, & è contra, & de familia Epiſcopi, an gaudeat priuilegio fori. cap. 8. 42
De teſtibus laicis compellendis à Iudice Eccleſiaſtico & quomodo. c. 9. 47
De laicis offendentibus curſores curiæ Archiepiſcopalis, à quo ſint puniendi. cap. 10. 51
De exequutione facienda in bonis clerici reconuenti coram Iudice laico. cap. 11. 52
De laicis fideiuſſoribus clericorum, à quo compellendi ad pœnam fideiuſſionis. cap. 12. 53
De ſponſo nolente contrahere matrimoniũ, qũo ſit compellendus. c. 13. 55
De muliere ſequeſtranda, pendente lite ſuper matrimonio. cap. 14. 57
De liquidatione inſtrumentorum contra clericum, & obligatione per ipſum facta penes acta curiæ ſæcularis. cap. 15. 59
De viſitatione late. cap. 16. 63
De immunitate Eccleſiarum magis practicabilia. cap. 17. 66
De denunciatione hæreticorum, & maleficorum latiſſime. cap. 18. 75
Deputata ad certos pios vſus, an & quãdo poſſint in alios cõuerti. c. 19 86
De diſpenſationibus matrimonialibus magis practicabilia. cap. 20. 89
De cauſis matrimonialibus magis practicabilia. cap. 21. 96
De excõmunicatione, an & quando ſuſpendatur per appellationẽ. c. 22. 105
De excommunicatione plura magis practicabilia. cap. 23. 109
De ſcriptura quando requiratur in ſententia excõmunicationis. c. 24. 110
De abſoluto in foro conſcientiæ, an debeat moleſtari in foro exteriori. cap. 25. 122
De excommunicato inſordeſcente vltra annum. cap. 26. 123
De carceratione clericorum, habilitatione, recommendatione in carceribus, & alijs ſcitu dignis. cap. 27. 125
De modo procedendi in delictis de iure canonico, & de denunciatore. cap. 28. 133
De clericorum nobilium pœnis. cap. 29. 135
De concubinarijs. cap. 30. 137
De Epiſcopo exercente iuriſdictionem in aliena diœceſi. cap. 31. 138

De

INDEX.

De purgatione canonica,an poſſit indici,quando adſunt indicia ſufficientia ad torturam. cap.32. 140

De poteſtate magiſtrorum Eccleſiæ laicorum late. cap.33. 142

De clerico agente coram iudice laico cum proteſtatione late.cap.34. 150

De clericis deponentibus in iudicio ſæculari. cap.35. 156

De imploratione brachij ſecularis. cap. 36. 159

De fiſco, ſi appellet. cap. 37. 160

De conſtituto in minoribus, quando teneatur deferre habitum.c.38. 161

De curſoribus curiæ Archiepiſcopalis quam fidem faciant. cap. 39. 162

De domicilio clericorũ,& quomodo declarentur ciues Neap.cap.40. 163

De curatore,an debeat intereſſe,quãdo clericus minor torquetur.c.41.165

De carceratis tentantibus frangere carceres.cap.42. 166

De Vicario Epiſcopi,an poſſit reconciliare publice pœnitentes. c.43. 166

De alienante bona Eccleſiæ ſaluo aſſenſu Papæ, & ante aſſenſum tradente poſſeſſionem. cap.44. 167

De hæretico reconciliato, non admittendo ad audiendas confeſſiones; & quid in ſuſpecto de hæreſi qui abiurauit.cap.45. 169

De non regularibus deferentibus habitum regularium. cap.46. 172

De capellano infirmo,an teneatur per alios celebrari facere. cap.47. 175

De Epiſcopo,an poſſit facere gratiam. & de ſententia Vicarij, cum clauſula, ſalua moderatione Epiſcopi. cap. 48. 178

De miraculis aliqua ſcitu digna. cap.49. 180

De ſacramentis miniſtrandis in Hoſpitalibus. cap. 50. 182

De diebus feſtiuis ab Epiſcopis indicandis, & de voto illorum in canonizationibus SS.cap.51. 184

De proceſſionibus. cap.52. 185

De reſignationibus beneficiorum.cap.53. 188

De pœnis clerici committentis delictum in ſede vacante.cap.54. 193

De appellatione magis practicabilia. cap.55. 195

De corporibus SS. quando poſſint transferri de loco ad locum.c.56. 201

De oblationibus late. cap.57. 203

De Vicario Epiſcopi an teneatur dare ſindicatum.cap.58. 209

De ſecundis nuptijs quando poſſunt benedici. cap. 59. 210

De alienatione rerum Eccleſiæ nonnulla practicabilia. cap.60. 212

De ſepulturis plura ſcitu digna.cap.61. 222

De clericis negotiatoribus. cap.62. 229

De clerico blaſphemo. cap.63. 233

De celebrantibus plures Miſſas eodem die. cap.64. 234

De clerico beneficiato omittente recitare diuinum officium. cap.65. 235

De ſacerdote reuelante confeſſionem, & tentante mulieres ad turpia in actu confeſſionis. cap.66. 237

De Sodomitis. cap.67. 238

De modo procedendi in cauſis fidei. cap.68. 240

De

De cauſis delegatis plura frequentia in Praxi. cap. 69. 248
De poteſtate Archiepiſcopi latiſſime. cap. 70. 259
De Concilio Prouinciali late. cap. 71. 270
De clerico cõmittente crimen lęſę maieſtatis, à quo ſit puniẽdus. c. 72. 273
De pœna fuſtigationis non imponenda clericis. cap. 73. 274
De nonnullis ſtatutis laicorum in Praxi occurrentibus non comprehendentibus clericos. cap. 74. 279
De ſententia lata contra alienantẽ lite pendente nõ demandanda executioni contra clericũ, in quem fuit facta alienatio ſine licẽtia Epi. 75. 285
Immunitate Eccleſiæ an gaudeat interficiens inimicum à tergo cum ſclopo. cap. 76. 287
Quæſtione ſpirituali pendente coram Iudice Eccleſiaſt. poterit idem Iudex mandare Iudici laico, vt non procedat in cauſa principali. c. 77. 290
De conſuetudine Epiſcoporum diſponendi ad pias cauſas de bonis decedentium ab iuteſtato pro eorum anima. cap. 78. 292
De fructibus non colligendis ſine præſentia parochi, cui decimæ debentur. cap. 79. 295
De percutiente leuiter clericum publicè, an ab Epiſcopo abſolui poſſit. cap. 80. 296
De Eccleſia an teneatur renouare emphyteuſim finita generatione, ſi velit pro ſe retinere. cap. 81. 299
Varia de Iurepatronatus. cap. 82. 304
Varia de Iurepatronatus. cap. 83. 307
Varia de Iurepatronatus. cap. 84. 310
De frigidis & maleficiatis varia. cap. 85. 313
De matrimonio impuberum aliqua ſcitu digna. cap. 86. 317
De matrimonio per metum contracto varia. cap. 87. 319
Varia de aſſenſu Apoſtolico circa alienationem rerũ Eccleſiæ. cap. 88. 327
De vtilitate requiſita in alienatione rerum Eccleſiæ varia. cap. 89. 331
De pauperibus habentibus plures filios ac debitoribus Hoſpitalium non conſtituendis illorum rectoribus. cap. 90. 336
Varia dubia circa capellas alijs conceſſas in Eccleſijs. cap. 91. 338
De Sanctiſſimo Sacramento an poſſit aſſeruari in Eccleſia non parochiali pro adoratione de licentia Epiſcopi. cap. 92. 348
De monoculo, an poſſit ordinari. cap. 93. 349
De gratia an expiret morte Papæ. cap. 94. 350
Canonicus Eccleſiæ non Cathedralis ſeruiens Epiſcopo an lucretur fructus cum abeſt à ſeruitio Eccleſiæ. cap. 95. 351
Obligatio in forma Cameræ an habeat exequutionem coram Epo. 96. 352
De Epiſcopo ſucceſſore an teneatur ſtare locationi prædeceſſoris. 97. 353
De ſcientia in beneficio ſimplici. cap. 98. 354
De clauſula, ſiue quouis modo. cap. 99. 356
De ſtatu attendendo in beneficijs. cap. 100. 361

PRA-

PRAXIS CVRIAE ARCHIEPISCOPALIS NEAPOLITANÆ:

Auctore

MARCO ANTONIO GENVENSE, NEAPOLITANO, I. V. D.

EPISCOPO MONTIS MARANI.

SVMMARIVM.

1 MONITORIA ad finem reuelationis quis concedere poſſit.

2 Monitoria ad finem reuelationis an concedere poſſit Epiſcopus homini nullius Diœceſis.

3 Monitoria ad finem reuelationis non ſunt concedenda pro qualibet re leui; & ibi practica Curiæ Archiepiſcopalis.

4 Monitoria ad finem reuelationis ſunt concedenda in ſubſidium, & ibi latè praxis Curiæ, & quando in facto proprio ſint concedenda, vel non.

5 Monitoria debent continere rem certam.

6 Monitoria non debent eſſe infamatoria.

7 Monitoria non debent eſſe criminoſa.

8 *Monitoria ſunt concedenda ad inſtantiam eius, cuius intereſt.*
9 *Monitoria non ſunt concedenda ad inſtantiam excommunicati, vel notorij peccatoris.*
10 *Monitoria debent continere aliqua dierum interualla, & poſſunt concedi die feriata.*
11 *Monitoria poſſunt concedi ſine citatione partis.*
12 *Monitoria non poſſunt impetrari ſine ſpeciali mandato.*
13 *Monitoria ad finem reuelationis ſi Epiſcopus deneget, an poſſit appellari.*
14 *Monitoria eſſe concedenda, vel non concedenda, eſt decretum interloquutorium.*
15 *Monitoria qui impugnat, ſuſpectus redditur.*
16 *Monitoria non compellunt deponere cum iuramento, & non faciunt puniri de falſo contrarium deponentem in iudicio.*
17 *Reuelationibus receptis, quomodo procedendum.*
18 *Monitoria ad finem reuelationis non dicuntur ſtatuta, ſed mandata, & morte expirant.*
19 *Monitorijs an cenſeantur paruiſſe, qui reuelant oretenus Epiſcopo ſine ſcriptis.*

De excommunicatione ad finem reuelationis.

CAP. PRIMVM.

1 DE excommunicatione ad finem reuelationis, latè tractant Probus in cap. 2. de conſtit. in 6. Sylua Nuptialis in verbo, Monitoria, Nauar. in cap. inter verba. 11. q. 3. corollar. 66. Henriquez in ſumma, de excomm. cap. 18. Ego vero aliqua, quæ in Curia Archiepiſcopali Neapolitana quotidie practicantur, annotanda cenſui.

2 Primò notandum, quòd talia monitoria hodie non poſſunt concedere Parochi, prout poterant de iure antiquo ex conſuetudine, vt in c. 2. de offic. ord.

Secundò notandum, plura eſſe conſideranda in concedendis
3 dictis monitorijs. Si verò plures graue damnum intulerint, licet non ſimul, ſed ſeparatim, & ſinguli parum acceperint, non continens peccatum mortale, quod rebus poſſet ex reſtitu-

tione rei acceptæ, ſi fieret ab omnibus: vt ſi plures vineam deprædati ſunt, poteſt concedi excommunicatio. Ita tenet Sotus in 4. diſtinct. 22. quæſtio. 1. artic. 2. Medina de reſtitut. quæſtio. 10. Petr. Nauar. de reſtitut. lib. 3. dub. 5. notab. 49. Henriquez de excommunic. cap. 17. §. 4. & quamuis pro quolibet peccato mortali excommunicatio ferri poſſit, cum tamen ſit pœna grauiſſima, iuxta gloſſ. & Doct. in cap. qua fronte. de appellat. quadraginta, vel quinquaginta aureorum, & ita in noſtra Curia ſeruatur, quod non conceditur pro minori ſumma quam quinquaginta ducatorum. Idem ſeruat Summus Pontifex in reſcriptis in forma, Significauit. Aliquando verò pro minori ſumma decem, viginti, vel triginta ducatorum, fuit in Curia noſtra conceſſa, conſiderata paupertate petentis, quod totum Epiſcopi arbitrio relinquitur. Quæ monitoria poſſunt concedi etiam, quòd in foro exteriori non competat actio, argumen. l. fin. C. de fideicomm. vel ſi ſententia fori exterioris feciſſet tranſitum in rem iudicatam contra actorem, dummodo fuerit iniuſta ſecundum Innoc. & alios in cap. quia plerique. de immun. Eccleſ. etiam pro nudo pacto, quod obligat de iure Canonico, cap. 1. vbi omnes. de pactis, Nauar. conſ. 6. de pactis; ſufficit enim quod adſit peccatum mortale, ratione cuius poteſt Epiſcopus excommunicare omnes, cap. nouit. de iudicijs.

4 Tertiò notandum, quòd talia monitoria ſunt concedenda in ſubſidium, quando veritas aliò modo haberi non poteſt. Sotus d. quæſtio. 1. artic. 2. Probus, Sylua Nuptialis, Nauar. vbi ſupra: colligitur ex Concil. Trident. dicto cap. 3. & ex dicto cap. ad noſtram. il 2. de iureiur. Ideo conceduntur contra perſonas, quas orator prorſus ignorat. Sic etiam dicitur in reſcriptis Papæ in forma, Significauit. quòd ſi quis ſciret occupatorem, vel eſſet notus aduerſarius, debet agere contra eum via ordinaria, & ſi agit, ſed pendet lis, non debent fieri edicta generalia contra aduerſarium, licet ſi fiant teneant, ſed ſunt iniuſta ſecundum gloſ. in cap. 1. vt lite non conteſtata, Probum, & Syluam vbi ſupra: poſſunt tamen tunc concedi monitoria contra teſtes, qui veritatem ſciunt negotij, ſuper quo mouetur lis, ſi eorum nomina ignorantur, ſed ſi ſunt certi, poteſt fieri

cis præceptum, quod veritatem deponant ſub pœna excommunicationis coram iudice laico iuxta Abbatem in d. cap. ad noſtram. Syluam Nuptialem, & Probum vbi ſupra, & hoc præceptum ex antiqua Curiæ Archiepiſcopalis Neapol. obſeruantia fit laicis, vt remoto omni odio, gratia, amore, vel timore deponant veritatis, teſtimonium coram iudice competenti ratione peccati mortalis, iuxta cap. nouit. de iudicijs. eſt enim peccatum mortale in teſtibus tacere veritatem. cap. quiſquis. 11. quæſtio. 3. & vltra ſupradictos Doctores, id tenet Franciſcus Marcus deciſ. Delfin. 864. non tamen ſolet fieri tale præceptum perſonis valde qualificatis, nempe titulatis, vel Conſiliarijs, pro quibus eſt præſumptio, vt nolint tacere veritatem propter qualitatem perſonæ, ſed eos Vicarius ſolet admonere; ſed ſi cauſæ grauitas aliud ſuaderet, contrarium ſeruaretur. Et hæc ſunt notanda, quia anno 1599. quidam laici tentauerunt infringere hanc praxim, dicentes Curiam Archiepiſcopalem non poſſe laicos cenſuris compellere per viam præcepti ſupradicti, ſed non potuerunt. Ex hoc 3. notabili inoleuit praxis Curiæ Archiepiſcopalis, quod quando pendet lis, & eſt datus terminus in cauſa, ſi non ſunt citati teſtes, conceduntur monitoria generalia contra teſtes, quia adhuc poſſunt ignorari; verùm ſi ſunt citati non côceduntur, ſed fit præceptum teſtibus citati, quod veritatem, deponant coram eorum iudice, vt ſupra dixi, & tale præceptum fit non ſolùm, quando pars ſcit teſtes eſſe verè informatos de facto, ſed etiam ſi præſumat veriſimiliter informatos, nempe ſi ſint vicini, vel ſimiles, & ſufficit, quòd petens præceptum nominet teſtes, qui nolunt deponere, abſque quod probet fuiſſe ab alijs vocatos in conteſtes, maxime quia tale præceptum fit in cauſis ciuilibus. Item practicatur, quod quando teſtes ſunt citati, ſolet Vicarius concedere monitoria cum clauſula, dummodo non recipiantur reuelationes teſtium citatorum, vel teſtes citati non comprehendantur in monitorio; ſed quando teſtes fuerunt citati in numero copioſo, puta triginta, vel quadraginta, ſolet Vicarius in totum denegare monitoria; quia non eſt veriſimile, quòd à tot teſtibus pars non poſſit habere veritatem negotij. Item ſeruatur, quod poſt concluſum in cauſa non conceduntur monitoria,

præter-

prætterquam eccleſijs, mulieribus, & aſijs perſonis priuilegiatis, ceteriſque quando eis conceditur reſtitutio in integrum aduerſus omiſſas probationes. Item in cauſa appellationis conceduntur, quando eſt datus terminus ad non poſita ponendum, dummodo capita non concernant articulos primæ inſtantiæ, vel directe contrarios, ſed nouos iuxta Clem. 2. de teſtibus. Item ſeruatur, quòd quando heres petit monitoria contra ſcientes bona hereditaria, & pars opponit de inuentario, & propterea dicit non eſſe concedenda, quia veritas alio modo haberi poteſt, ſolet Vicarius concedere monitoria contra ſcientes bona hereditaria non contenta in inuentario. Item practicatur, quòd ſuper facto proprio non conceduntur monitoria, cum non præſumatur ignorantia: verbi gratia: Titius mutuauit Franciſco centum, poſtea petit monitorium contra ſcientes tale mutuum, non conceditur: quia aut teſtes non fuerunt præſentes, quando fuit factum mutuum, & tunc non eſt neceſſarium monitorium; quia non adfuerunt teſtes; aut teſtes fuerunt præſentes, & præſumitur, quod pars petens monitorium, cognoſcat dictos teſtes, & ſic, cùm ſint certi, non conceduntur monitoria generalia; ſed fit præceptum ſupradictum teſtibus, quorum nomina pars exprimit. Poſſunt tamen, & ſolent concedi monitoria generalia contra teſtes, etiam in facto proprio, quando præſumitur obliuio; nempe ſi factum eſſet, antiquum, iuxta Bart. in l. non fatetur. ff. de confeſſis; vel ſi factum eſſet valde implicitum, nam propter eius difficultatem, præſumitur obliuio. l. emptor. §. Lucius. ff. de pactis. Bart. in d. l. non fatetur. vel quando factum non fuiſſet explicatum per ſe, ſed per ſeruum, vel filium, aut Procuratorem, iuxta gloſ. in l. ſi res obligata. ff. de legatis primò; vel quando ſumus in homine præpedito multis negotijs; quia etiam in facto ſuo proprio præſumitur ignorantia, vel quando quis fecit aliquid in mortis articulo; tunc enim homines ignorare ſolent, ſecundum Socinum in fallentia 175. vel quando tractatur de valore rei de præterito, & non de præſenti, iuxta eundem Socinum in d. fallentia, qui ponit omnes ſupradictas limitationes ad regulam, quòd ignorantia non præſumitur in facto proprio; vel quando magnitudo facti aliud ſuaderet; aut aliæ coniecturæ eſſent in contrarium, iuxta Abb. in c. ab excommunicato. de reſcript. Item practicatur, quod ſi aliquis petit moni-

torium contra teſtes, qui fuerunt præſentes quando ipſe dedit pignus Franciſco, quod ille negat recepiſſe, non conceditur monitorium contra teſtes, qui ſciuerunt conſignationem pignoris ex ſupradictis, niſi præſumeretur obliuio; ſed conceditur monitorium contra teſtes, qui ſciunt apud quem reperitur dictum pignus, vt reuelent; vel ſi aliquid ſciunt ex confeſſione partis.

5 Quartò notandum, quòd in iſtis monitorijs eſt exprimenda res, de qua agitur, & eius valor; niſi fiant pro Eccleſijs, locis pijs, Communitatibus, Vniuerſitatibus, Collegijs, ac vniuerſalibus ſucceſſoribus, & tunc debet fieri in genere quædam deſignatio rerum, quæ non debet eſſe vaga, incerta, & inueriſimilis, vt colligitur ex conſtitutione Pij V. ſuper modo expediendi reſcripta, in forma, Significauit.

6 Quintò notandum, quod monitoria non ſunt concedenda, ſi ſint infamatoria alicuius particularis perſonæ. Sylua Nuptialis, & Probus vbi ſupra, ex c. 1. cum ſequent. 5. q. 1. Vnde in praxi numquam nominatur perſona, quæ præſumitur rem detinere, neque dicitur in monitorijs, quicumque ſciuerit fuiſſe talia bona furto ſubtracta, reuelet; vel quis talia bona iniuſtè detineat; ſed tantum cum modeſtia dicitur quicumque ſciuerit apud quem reperiuntur talia bona, vel quis ea acceperit, reuelet, vel detinentes reſtituant. Item ſeruatur, quòd quando monitoria fiunt contra retinentes ſcripturas, vel ſcientes apud quem reperiuntur, ex quibus apparet aliquod debitum, non ſolent nominari omnes perſonæ, inter quas fuit debitum contractum; ſed tantùm ſolet dici, quicumque ſciuerit, vel retinuerit ſcripturas, ex quibus apparet aliquid deberi Franciſco, reſtituat, vel reuelet: ſed non exprimitur nomen debitoris, niſi cauſæ qualitas aliud ſuadeat. Exprimitur tamen in monitorijs ſimulatio alicuius contractus; verùm quando reuelationes receptæ continent infamiam, non conceditur copia reuelationum iudici laico; ſed Curia ſolet concedere tantum nòmina, & cognomina teſtium, qui reuelauerunt, quos compellet iudex laicus poſteà ad deponendum: dummodo non deponant ſuper crimine, ex infra dicendis.

7 Sextò notandum, quòd non conceduntur monitoria, ſi ſint crimінoſa, vt ſi contineant alicuius delictum, maximè ſi copia ſit conſignanda iudici laico, coram quo lis vertitur, tùm quia ſunt infama-

infamatoria, tùm etiam ad euitandam irregularitatem. Nec proteſtatio, quòd iudex ſæcularis procedat citra pœnam ſanguinis, iuxta c. 2. de homicid. in 6. ſuffragaretur Epiſcopo concedenti copiam, quoad irregularitatem euitandam; quia textus in d.c. 2. non procedit in agentibus cauſas alienas; ſed tantum ſuas, vt ibi, per omnes. Et quia aliquando reuelationes non continent criminalitatem, ſed illas obtinentes vtuntur ijs in criminalibus; ſolet Vicarius Neapolitanus, quando concedit copiam reuelationum, imponere pœnam excommunicationis latæ ſententiæ, parti, & iudici, ſi dictis reuelationibus vtantur in criminalibus. Conceduntur tamen quando coram iudice laico agitur de crimine ciuiliter; niſi continerent ſcandalum, vt euenit anno 1600. Nam quidam heres agebat contra legatarios coram iudice laico, vt priuarentur legato, quia maledixerant animæ teſtatoris, iuxta l. ſi inimicitiæ. ff. de his, quibus vt indignis. Et petebat dictus heres monitoria contra ſcientes aliquem ex legatarijs talis teſtatoris maledixiſſe eius animæ: quæ non fuerunt conceſſa, quoniam non poterat negari, quin continerent magnum ſcandalum. Sed hic quæritur, poſtquam Epiſcopus receperit reuelationes continentes criminalitatem, quas non poteſt tradere iudici laico, quid erit remedij, vt orator valeat bona ſua recuperare? & videtur, quod poterit detinens bona aliena per excommunicationem cogi ab Epiſcopo, vt exeat à peccato, & reſtituat, iuxta c. nouit. de Iudic. vel declarari incurriſſe excommunicationem generaliter latam contra detinentes talia bona, & non reſtituentes; quod fieri poteſt, etiam ſi compareat, & dicat ſe paratum ſtare iuri coram ſuo iudice laico competenti; cum in hoc caſu alio modo prouideri non poſſit, nec in foro iudicis competentis aliquid probari, iuxta notata in 2. notabili. & Eccleſia poteſt adiri ratione peccati mortalis, quando in foro exteriori non competit ius. iuxta Innoc. & alios in d.c. quia plerique. & in c. nouit. de iudicijs.

8 Septimò notandum, quòd, vt concedantur dicta monitoria, requiritur, vt is, ad cuius inſtantiam conceduntur, habeat aliquod intereſſe, propter peccatum, & iuxta d. conſtit. Pij Quinti, in qua fundatur Praxis Curiæ Neapolitanæ non cõcedendi dicta monitoria, nec procedẽdi ad aggrauationem excommunicationis, quando apparet oratorem non habere intereſſe. Sed quando conceduntur

monitoria ponitur clauſula: dummodo petentis interſit, in ducatis 50. Quando verò intereſſe non eſt clarum; ſed ſperatur in euentu litis, quæ vertitur coram iudice laico, & timor eſt, ne bona dilapidentur, poſſunt concedi monitoria, pro habẽdis teſtibus, & notitia bonorum; licet intereſſe non ſit clarum. Regulariter enim in Curia Neapolitana conceduntur monitoria ad inſtantiam intereſſe prætendentium coram ſuo iudice competenti; licet ſit dubium in Curia Eccleſiaſtica. Exemplum: ſi aliquis tamquã heres Franciſci petat monitoria contra ſcientes, vel detinentes bona hereditaria, & pars opponat non eſſe heredẽ, debet prius docere ſe talem; ſed ſi prætendat hereditatem coram iudice laico, & adhuc non fuit declaratus heres; poterit obtinere monitoria cõtra ſcientes bona hereditaria, ad futuram rei memoriam, & ne dilapidentur bona propter intereſſe prætenſum; & quia poſtea poſſet declarari intereſſe. Solet etiam Curia denegare monitoria, quando eſt timor calumniæ, vel falſitatis teſtium, vt ſi quis vellet ſcire ſolutionẽ magnæ quantitatis æris alieni, contenti in inſtrumento habente exequutionem paratam; nam magna præſumptio eſt, quòd ſi ſoluiſſet, feciſſet ſibi caſſari inſtrumentum, & in ſimilibus.

9 Octauò notandum, quòd ad inſtantiam excommunicati, vel notorij peccatoris, non ſunt concedenda dicta monitoria. Sylua Nuptialis, & Probus vbi ſupra, ex gloſ. Abb. & alij in c. nouit. de iudicijs.

10 Nonò notandum, quòd ſemper in iſtis monitorijs ponuntur aliqua dierum interualla, iuxta c. ſacro. de ſentent. excomm. & c. conſtitutionem, §. ſtatuimus. eodem titulo in 6. niſi facti neceſſitas aliud ſuadeat; tunc enim poſſet abbreuiari terminus, vt in d. §. ſtatuimus: & ibi Geminian. Franc. & alij. Et in Curia Neap. ſolet poni interuallum dierum ſex inter vnam monitionem, & alteram. Et ſi vltra prædicta in concedendis illis, adſit aliquis ſtylus Curiæ, eſt ſeruandus, de quo poterit ſe informare iudex ab aliquo notario, vt dicit Sylua Nuptialis vbi ſupra. Et iſta monitoria poſſunt cõcedi die feriata, cùm tractetur de ſalute animarum, & ſic pietas vrgeat. cap. conqueſtus. de fer. Franc. Marcus deciſ. Delfin. 690. In Curia verò Archiepiſcopali nullus excõmunicatur in feſtiuitatibus Natalis Domini, & Paſchæ, vt fideles vacent deuotioni.

11 Decimò notandum, quòd in iſtis monitorijs non requiritur citatio partis, cùm non tractetur de alicuius præiudicio; ſiquidem excommunicatio non ligat, niſi exiſtentes in peccato mortali, & non peccantes non tangit. Sic etiam in abſolutione à iuramento ad finem agendi, non requiritur citatio partis, cùm parti non inferatur præiudicium, iuxta magis communem in c. 1. de iureiurando. Et quia eſt actus quaſi pœnitentialis, vt dicit Ant. de Butr. in c. debitores. nu. 7. de iureiur. quod tento magis procedit in iſtis monitorijs, quorum finis eſt, vt anima exeat à peccato; & ita ſeruatur in Curia Neapolitana, quod in concedendis monitorijs non citatur pars; quamuis quidam parum verſatus in Curia Neapolitana ſcripſerit fuiſſe ſolitum partem citari, quod tamen non vidi ſeruari; id enim fuit neceſſarium; immo poteſt grauare partem in expenſis pro decreto, quod monitorium concedatur, à quo iudices recti ſe abſtinent. Bene verum eſt, quòd ſi pars compareat, & dicat, non eſſe procedendum ad monitoria, ex cauſis ſupradictis eſt audienda. Hic notandum, quod impedit aggrauationem excommunicationis, ſi quis compareat, & dicat habere rem, de qua in monitorijs, ſed ſine peccato; ſeq. eſſe paratum ſtare iuri coram ſuo iudice laico. Card. in Clem. diſpendioſam. nu. 28. de iudicijs. Sylua Nuptialis vbi ſupra, Nauar. in d. c. nouit. not. 6. nu. 22. vbi dicit hanc exceptionem eſſe omnino admittendam ab Eccleſiaſtico iudice: quòd intelligo, niſi in foro exteriori non competeret actio, iuxta ſupradicta.

12 Vndecimò notandum, quòd ad obtinendum iſta monitoria, requiritur ſpeciale mandatum, & ita ſeruatur in Curia Neapolitana, ex Speculatore de Procuratoribus, verſ. 18. vbi dicit in contrahenda excommunicatione requiri ſpeciale mandatum.

Duodecimò notandum, quod quando impetratur à Papa reſcriptum, in forma, Significauit, non poteſt pars, ad cuius inſtantiam eſt expeditum reſcriptum, formare alia capita, vltra expreſſa in reſcripto; quia excõmunicatio eſſet nulla, tamquam lata à Delegato, non ſeruata forma reſcripti. Dominicus in c. Romana. §. ſed nec. de ſententia excom. in 6. Fel. in c. cum ſit. num. 15. de appell. niſi in eo adſit clauſula, Latius arbitrio tuo, vel, Significantis. Quæ ſi deſit, reſcriptum eſt publicandum de verbo ad verbum, non alterando ſenſum, ſermonem, nec verba dicti reſcripti; ſed pro idiotis poteſt

publicari materna lingua, ſeu vulgari, vt reſcripſit ſacra Congregatio Concil. Tridentini Curiæ Archipiſcopalis Neapolitanæ, annis non longe elapſis. & ſic obſeruatur. Quæ clauſula rarò ponitur in reſcriptis; ſed quando opponitur in formandis alijs capitibus, ſunt conſideranda, quæ ſupra notauimus.

13 Decimotertiò notandum, quod ſi Epiſcopus à parte requiſitus, vt decernat iſta monitoria ſine cauſa deneget illa, poteſt appellari; nam licet in illis concedendis Epiſcopus procedat ex officio ratione peccati, in quo iudicis officium multum exuberat: Card. in d. Clement. diſpendioſam. & pars inſtans dicatur ſtimulus inſtigans: Probus, & Sylua Nupt. vbi ſupra; nihilominus iudex, ſi denegat petenti impartiri ſuum officium nobile, iniuriam facit, & poteſt appellari. Bart. in l. 1. ff. de Iuriſdictione omnium iudicum. Feli. in c. per tuas. de teſtib. Poterit etiam appellari, ſi detur breuis terminus ad reuelandum. Nauar. in conſil. 11. de officio ordinarij.

14 Decimoquattò notandum, quòd ſententia, eſſe concedenda monitoria, eſt merè interlocutoria, vt latè probat Crauetta in conſ. 181. & ideo reuocari poteſt, l. quod iuſſit. ff. de re iudicata; quinimmo ipſa ſententia excommunicationis dicitur mere interlocutoria, & non obſtante partis contradictione, ſi eſt iniuſta, reuocari poteſt. Abb. notab. in cap. ſacro. num. 5. per illum textum, de ſententia excommunicationis. Felin. in rubr. de ſententia, & re iudicata. Idem cenſuit Curia Archiepiſcopalis de decreto, non eſſe procedendum ad monitoria, vt ſit interlocutorium, & reuocari poſſit; cum nullatenus participet de ſententia definitiua, facit, quòd ſententia reijciens probationes, nempe ſi declaret probationes eſſe illegitimas, & non clarè probantes in principali, eſt mere interlocutoria. l. fin. C. de ſententia, quæ ſine certa quantitate. & ibi Bald. num. 2. Roman. in Rubrica. ff. de re iudicata. num. 5. Eſt tamen menti tenendum, quod dicit Crauetta d. conſ. 181. in

15 hac materia, quòd pars, quæ impugnat monitorium, eſt ſuſpecta; nam tutus in conſcientia non opponit ſe monitorio. Sic etiam iudex redditur ſuſpectus, quando parti ſe opponit. Gloſſa in cap. ſtatutum. in principio, in verbo, copiam. de reſcriptis. lib. 6.

16 Decimoquintò notandum, quod iſta monitoria non compellunt deponere cum iuramento; & poſſunt ſcribi manu propria; & quando poſtea reuelantes examinantur, vti teſtes in forma iudicij,

non

non debent ipſis legi eorum reuelationes. Si verò contrarium deponant in iudicio, ſtatur poſteriori dicto cum iuramento. Nec poſſunt puniri de falſo; iuxta late tradita per Felin. in c. cum in tua. de teſtibus, & Sylũa Nuptial. vbi ſupra. Seruatur tamen in Curia Archiepiſcopali, quòd in cauſis magni momenti, inſtante parte, ſolent recipi reuelationes cum interrogatorijs partis. Si autem reuelantes nolint reſpondere interrogatorijs, poteſt illis, tamquam perſonis certis, fieri præceptum ſub pœna excommunicationis, vt veritatem deponant coram eorũ iudice cõpetenti. Quæ tanto magis procedunt, quando coram iudice laico non examinantur teſtes de nouo cum interrogatorijs. Dicit tamen Menoch. de arbitr. iud. caſu 109. quòd poteſt iudex competens cogere teſtes, qui reuelauerunt, ad reſpondendum abſque relatione ad reuationes, ex Bald. in l. fin. C. de teſtibus. & alius. Eſt etiam menti tenendum, quòd facientes falſam reuelationem etiam ſine iuramento, grauiter puniuntur in Curia Archiepiſcopali: & anno 1600. per Curiam Archiepiſcopalem ob falſam reuelationem quidam laicus fuit fuſtigatus per Ciuitatem Neapolitanam: ſiquidem teſtis deponens falſum in iudicio ſine iuramento, punitur pœna falſi. Bart. in l. ſi quis legatum. ff. de falſis, & eſt communis. Clarus in §. falſum. num. 11. & laici deponentes falſum in Curia Archiepiſcopali puniuntur per eam, ex l. nullum. C. de teſtibus.

17 Decimoſextò notandum, quòd receptis reuelationibus, ſi ex illis plenè conſtat, aliquem eſſe in peccato, non reuelando, vel non reſtituendo, poteſt Curia, repetitis prius teſtibus cum iuramento, ipſum citare ad dicendum cauſam, quare non debeat declarari incidiſſe in excommunicationem latam in genere: & ſi non allegat aliquid releuans, poteſt declarari excommunicatus, & fieri ei præceptum, vt exeat à peccato. Idque de iure procedit per cap. nouit. de iud. cum ibi notatis, & ex pluribus adductis per Neuizanum vbi ſupra, num. 57. & 59. ad quem te remitto; quia in praxi non eſt in vſu, in Curia Archiepiſcopali procedere ad declarationem excommunicationis: ſolùm enim conceditur copia reuelationum parti ad finem probandi coram iudice competenti. Eſſet tamen id ſeruandum, quando in foro exteriori non competeret actio, iuxta notata ſupra in ſecundo notabili. Indifferenter vero declarantur excommunicati laici, occupatores bonorum Eccleſię,

iuxta

iuxta Concil. Trident. cap. ſi quem Clericorum . ſeſſ. 22. de reform. etiam, quòd laici negent, rem eſſe Eccleſiæ, iuxta cap. ſi Clericus laicum. de foro compet. Qui textus procedit, quando laicus conuenitur actione reali ad relaxandum, vel reſtituendum rem; non quando tractatur, an ſit excommunicatus, vel non; licet in cōſequentiam veniat reſtitutio bonorum. Siquidem iudex laicus eſt penitus incompetens, quoad cenſuras. Bartol. in l. quoties. C. de iudicijs. Abb. in cap. tuam. de ordine cognit.

18 Decimoſeptimò notandum, quòd iſta monitoria non dicuntur ſtatuta, ſed mandata generalia, vel ſpecialia, lata ab homine, quæ morte, aut remotione concedentis ab officio expirant antequam incurratur in excommunicationē. Nauar. in Manual. c. 27. num. 2. cap. gratum. & c. licet. de officio deleg. quia poſtea opus erit abſolutione. Gloſſ. Oſt. Abb. & alij in cap. à nobis. il primo, de ſententia excommunicationis. Idem dicendum, quando ſubditus efficitur alterius fori, iuxta tradita per Archid. in cap. 2. de conſtit. in 6. Præpoſ. & Franch. in cap. præterea. il 2. de appell. Si vero Epiſcopus per ſtatutum proferret ſententiam, ſemper durat; quia ſtatuta Epiſcopi morte non expirant. Abb. in dicto cap. à nobis. cap. fin. vbi omnes de officio legati. Statuta tamen, quæ fiunt à Vicarijs, eorum morte, aut remotione ab officio, expirant: ſiquidem rectores terrarum, & poteſtates habentes iuriſdictionem ad tempus, prout Vicarij, non poſſunt facere niſi quaſdam ordinationes, pro tempore ſui officij, quo finito expirant, vt dicit Bart. in l. omnes populi. ff. de iuſtitia & iure.

19 Decimooctauò notandum, quòd ſcientes, & reuelantes Epiſcopo oretenus, non ſatisfaciunt monitorijs; quia is, cuius intereſt, non poteſt ipſis vti. Nauar. conſil. 5. de furtis. Idem fuit dictum in Curia, quando reuelationis fuerunt ritè receptæ, puta per Notarium non approbatum; quia Eccleſia illis vti non poteſt ad cogendum peccatorem, vt exeat à peccato. Non tamen reuelans tenetur ſuis expenſis adire Epiſcopum abſentem, vel alium, cui debeat reuelare, ex cap. ſi teſtes. §. venturi. 4. quæſt. 3. Nauar. in dicto coroll. 66. num 799.

Vltimò notandum, quod in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, quando aliquis opponit de nullitate monitorij cōceſſi à dicta Curia, non datur terminus ad docendum de nullitatibus; ſed opponens

nens auditur ſine termino, & reuocatur, vel approbatur monitorium: nam vt plurimum nullitates opponūtur ad dilatandum; & vbi de ſalute animarum agitur, proceditur ſimpliciter. Archid. & Cardin. de Turrecremat. in cap. ſcriptum eſt. 6. q. 3.

S V M M A R I V M.

1 *Principalis an teneatur reuelare, reſtituere, vel edere arma contra ſe.*
2 *Reuelare an teneantur, ſi non poſſunt probari, quæ ſciunt.*
3 *Reuelare an teneantur, qui non poſſunt compelli ad teſtificandum, & quando tenentur, & an filius contra patrem ſpiritualem.*
4 *Reuelare non tenetur, qui ſcit aliquem retinere rem, de qua in monitorio, ſine peccato; vel illum, ad cuius inſtantiam fertur monitorium, non habere intereſſe. & num. 6.*
5 *Reuelare non tenetur, qui timet damnum ſibi inferri ex reuelatione.*
7 *Reuelare an teneatur, qui tempore excommunicationis eſt impotens, abſens, vel ignorans. & an quamprimum ſciuerit vel potuerit, ſub eadem pœna excommunicationis lata.*
8 *Reuelare non tenētur, quos pars, vel Iudex excōmunicare non intēdit.*
9 *Scire quis dicatur in materia monitoriorum, & an teſtis de auditu teneatur reuelare.*
10 *Teſtes inhabiles, quando probent, & teneantur reuelare.*
11 *Monitorium quando liget ſubditos alibi commorantes tempore excommunicationis.*
12 *Sententia excommunicationis quando liget futuros contumaces.*
13 *Excommunicari an poſſit ille cuius fidei teſtator commiſit diſpenſationem quantitatis pecuniæ perſonæ ſibi in ſecreto ſignificatæ.*

De his qui reuelare aut reſtituere tenentur.

C A P. II.

1 SEQVITVR, vt aliqua ponamus de his, qui in monitorijs comprehenduntur, & reuelare, reſtituere, aut exhibere ſcripturas tenentur. Et in primis ſe offert illa vulgaris quæſtio, an principalis teneatur reuelare; & poſſit compelli excommunicatione non ſolum ad reſtituendum, ſed etiam ad reuelandum, ſe detinere rem, de qua agitur. In qua quæſtione ſunt variæ opiniones. Multi enim dicunt non teneri ad reuelandum: aliqui aſſerunt, quòd principalis tenetur reuelare; & comprehenditur in monitorio; quia intentio

Eccleſiæ, & cauſa finalis excommunicationis eſt,vt quis exeat à peccato.cap.cum medicinalis.de ſententia excommunicationis. in 6.cap.nouit.de iudicijs.Et nō poteſt exire à peccato,niſi reſtituat,vel reuelet.Ergo poteſt excommunicari.d.cap.nouit.Limitant,quādo ex reuelatione reſultaret magnum dānum, in fama, vel perſona principalis. Et id tenet Franc.Marcus deciſ.648.vltra alios. Sed huic opinioni obſtat,quòd nemo teneret ſe prodere,c. quis aliquādo.de pœnit.diſt.1.D.Tho.2.2.q.69.ar.1.Præterea principalis nō videtur eſſe in peccato nō reuelando;ſed nō reſtituendo : ergo excommunicari non poteſt,ſi non reuelet;ſed tantū, ſi nō reſtituat,c.nullus,c.nemo.1 1.q.3.Et ita tenent Nauar.in Manuali c.17.nu.100.Toletus in ſumma.lib.5.c.27.in fi. Reuerendiſſ.Epiſcopus Lacedonen.D.Hieronymus Cāpanilis in ſuis doctiſſimis commentarijs , ſuper ritibus Curiæ Archiepiſc. Neap.& proprie ſuper ritu 3.Aliqui dicunt,quod principalis tenetur reuelare,& ſe prodere; quando præcedit diffamatio,vel ſemiplena probatio. Sylua Nuptialis latè in verbo,monitoriæ.nu. 41. Alij adeūt,quod dicta ſemiplena probatio debet eſſe notificata principali,quia hoc caſu tenetur quis dicere veritatē cōtra ſe ipſum,iuxta Caietanū ſuper dicto artic. 1. Diui Thomæ, Sotum de ratione tegendi, membro 2.q.7.Nauar.cap.25.num.36. Sed iſta opinio licet in ſe videatur vera;tamē raro in praxi verificari poteſt ; quia monitoria nō cōceduntur,niſi pro reuelandis occultis . Quapropter Curia Archiepiſcopalis Neapolitana ſequens opinionem negatiuam, nūquam decernit monitoria contra principales non reuelātes; ſed tantum contra principales nō reſtituētes,& cōtra teſtes ſciētes occupatores, & nō reuelantes. Non tamē principalis incurrit,quādo nō tenetur reſtituere,vt ſi eſt effectus impotēs ad ſoluendū.Abb.in c.ſignificāte.de pignoribus.n.3. Sylua Nuptial,vbi ſupra nu.56.Vel quādo ex reſtitutione ipſi immineret periculū maioris dāni, vitæ, vel famæ.arg. c.officij.de pœnit. Tenetur tamē tūc, ſi poteſt,occulte reſtituere,vel alio modo cū parte concordare ſaltē per interpoſitā perſonam, quæ nomen principalis taceat, vel ei remiſſionem debiti impetret . Pariter non tenetur reſtituere, quando retinet in cōpenſationem iuſtā,vel alio modo nō eſt obligatus ad reſtituendū cū tunc non ſit in peccato mortali,iuxta tradita per Nauar. cō-

fil. 38. de ſententia excomm.& in Manual. cap. 25. nu. 46. Nec principalis tenetur reſtituere, quando litigat in iudicio, & lis eſt dubia; quia in dubio præſumitur pro poſſeſſore. c. ex litteris, de probat. ſed debet expectare exitum cauſæ. Sed an aliquis teneatur edere ſcripturas cōtra ſe,& poſſit compelli cenſuris? Et veritas eſt, quòd quādo ex nō exhibitione maneret in peccato mortali, tenetur illas exhibere,& poteſt compelli cenſuris. Ita Ant. Abb. Fel. Decius in cap. 1. de probat. Si enim fauore fiſci quis tenetur edere arma cōtra ſe, iuxta communē in d. c. 1. tanto magis fauore animæ, vt exeat à peccato. Et ita fuit iudicatum in Curia Neapol. Si tamen ſcripturæ nullo modo prodeſſent actori, non tenetur quis illas exhibere; ſecus ſi aliquo modo actorē releuarent, vel eſſemus in dubio. Ita Sot. in 4. diſt. 22. q. 1. art. 2. caſu 3.
2 Secundò notandum, quod ſcientes nō tenētur reuelare, quādo id quod ſciunt, probari nō poteſt. c. plerūque. 2. q. 7. c. ſi peccauerit. 2. q. 1. cap. placuit. 6. q. 2. Gloſſ. in c. ſacerdos. de pœnit. diſt. 6. Præpoſ. in cap. neruī. 13. diſt. Rip. de peſte. de remedijs ad curandū peſtem. nu. 224. Probus in d. c. 2. Quod intelligi debet, quando alicui præcipitur, vt denunciet, non vt deponat tāquam teſtis; quia tunc tenetur dicere veritatem, etiā quod probari nō poſſit etiam ſi iuraſſet non reuelare. cap. intimauit. de teſtibus. Ripa vbi ſupra, n. 128. Probus in d. cap. 2. Arnaldus Albertinus de ſecreto. num. 177. Nauar. in d. cap. inter verba. coroll. 66. n. 779. cum ſeqq. vbi dicit, quomodo cognoſcatur an iudex præcipiat, vt reuelemus vti teſtes, vel vti denunciatores, quòd primò ſit recurrendū ad verba, iuxta l. nō aliter. ff. de leg. 3. Si verò ex verbis id percipi non poteſt, intelligendum eſt monitoriū, vt denunciemus tamquā teſtes in negotijs ciuilibus, tā cœptis litigari, quam non incœptis, quia in ciuilibus nō agitur de punitione peccati. At in criminalibus ſi ſunt incœpta, non ſunt neceſſarij denenciatores, ſed teſtes,& ideo vti teſtes tenemur occulta pādere: aut non ſunt incœpta,& tunc vti denunciatores, cum in nō cœptis ſæpe quærātur denunciatores. cap. ſuper his. de accuſ. Et ex his poteſt verbum, denunciare, accipi, pro teſtificari,& è contra, ſecundū ſubiectam materiam. arg. leg. in inſulam. ff. de præſcrip. verb. deducitur etiā ex prædictis, quòd in Curia Archiepiſcopali Neap. quilibet tenetur reuelare id quod probari nō poteſt,

teſt, cum non concedantur monitoria in cauſis criminalibus,ſed ciuilibus. Secundò tenetur quis prodere occulta, quæ probari non poſſunt,quando ſuperiores præcipiũt illa ipſis reuelari tamquam patribus, & perſonis,quæ poſſunt prodeſſe, & non obeſſe: dummodo pro certo habeatur,quòd procurabunt impedire delictum,aut damnum ſine punitione,aut læſione aliqua.Gloſ.in d.c. ſacerdos.de pœnit.diſt.6.& in d.cap plerũque.& c.hoc videtur. 22.q.5.Albert.vbi ſupra n.171.Ant.Syl. Tab.in verbo,familia. Sotus de ratione tegendi,memb.2.q.2.Nauar.vbi ſupra nu.783. Dicitur autem perſona,quæ poteſt prodeſſe,& nõ obeſſe,non iudex,vt iudex;ſed aliquis ſacerdos, Epiſcopus,vel Dominus familiæ iuxta ſupradictos; præcedẽte tamẽ monitione fraterna;alias quis non tenetur: niſi ex monitione nulla ſperetur emendatio. Tertio tenetur quis reuelare impedimentum matrimonij, etiam occultũ, cùm vnus teſtis ſufficiat ad impediendũ matrimoniũ, & ſit plena probatio ad hunc effectum.cap.præterea. de ſponſal. Nauar.in d.c.ſacerdos.de pœnit.diſt.6.nu.27.Gutier.lib.1.quæſtionum canonicarum.c.12.nu.29. Dicunt tamen non teneri,vbi ex reuelatione impedimenti ſequeretur ſcandalũ.Quartò hæretici occulti,& alij,committẽtes delicta in damnũ Reipub.& proximi ſpirituale,vel temporale,ſunt omninò denũciandi. D.Tho. 2.2.q.33.art.7.Innoc.in c.1.de teſtibus cogendis.& eſt cõmunis opinio, de qua teſtatur Royas in ſingulari fidei 2. nu.19. Quintò Aduocati, Procuratores,Medici,quibus in ſecreto aliquid cõmiſſum eſt,non tenentur denunciare,niſi tractetur de præiudicio alicuius,& alia via prouideri non poſſit;nec quando poſſet prouideri eſt reuelandum pluſquam ſufficit; nec quod ſufficit, quãdo maius damnum eueniret denũciato.Ita Nauar.vbi ſupra n.799. & in Manual.cap.25.num.43.

3 Tertiò notandum,quod nõ tenentur reuelare,qui de iure cõpelli non poſſunt ad teſtificandũ,vt sũt conſanguinei,&alij enumerati in l.lege Iulia.ff.de teſtibus.niſi quãdo compelli poſſunt, nempe in aliorum defectum, iuxta gloſ.in cap.quãquam.14.q.2. Ita Sylua Nupt.Probus,Nauar.vbi ſupra,Nec obſtat quòd ſæpe iſta monitoria cõceduntur in defectũ teſtium, & ſic nulla videatur differentia inter priuilegiatos,& non priuilegiatos;nam licet ipſa monitoria nõ concedantur,niſi ad inſtantiam illorũ,qui di-

cunt

cunt ignorare contenta in monitorio;tamē poteſt eſſe,quòd priuilegiatus ſciat multos eſſe teſtes,qui poſſunt deponere,& quod ſciat propterea ſe excuſari.Quod ſi alij non deponerent,priuilegiatus tenetur reuelare, quis poteſt eſſe teſtis;quia licet non ſit defectus teſtium ad probandum, eſt tamen defectus ad ſciendũ, adeſſe teſtes.Nauar.d.cor.66.n.818.qui teſtes poſtea poſsũt cōpelli ad deponendum. Hæc enim procedunt, dummodo non timeatur dãnum graue in perſona,fama,vel rebus priuilegiati,arg. dicti cap.officij. de pœnit. Tenentut tamen filij ſpirituales ſemper reuelare, quia poſsũt eſſe teſtes cōtra patres ſpirituales. Fel. in c. cum Nuncius.de teſtibus: & eſt communis,de qua teſtatur Proſper Farinacius de teſtibus.q.54.num.198.

4 Quartò notandum,quòd qui ſcit aliquē rē detinere ſine peccato,vel in compenſationem,non tenetur illum prodere. Nauar. cap.25.num.49.Angelus in verbo furtum. Ripa, & Probus vbi ſupra. & idem intellige in omnibus caſibus,in quibus nō tenetur reſtituere,cùm ceſſet peccatum, cuius ratione fertur excōmunicatio.Itē non tenetur quis reuelare,ſi ſcit illum,ad cuius inſtantiam fertur excommunicatio,non habere ius. Nauar.conſ.7. de ſententia excommunicationis.

5 Quintò, nemo tenetur denunciare emendatũ, vel emendandum ante correptionem fraternam, etſi iudex id præcipiat; niſi quando fraterna correptio nō eſt neceſſaria,vt in crimine hæreſis,proditionis,& aliorum,in perniciem Reipublicæ vergentium; vel quando non ſperatur emendatio: D.Thom.2.2.q.73.art.7. Syl.ver.denunciatio.Sylua Nuptialis,Prob.Nauar.vbi ſup. Nec debet reuelari debitor, qui eſt notus.Sot.in 4.diſt.22.q.1.art.2.

6 Sextò, qui probabiliter timet ſibi aliquod graue dãnum ſpirituale,vel temporale,ſiue inimicitiam capitalem euenturam ex reuelatione, nō tenetur denunciare;quia nec tenetur teſtificari. Bald.Felin.in cap.dilectorum.de teſtibus cogendis.Nauar.c.25. num.50.Hinc familia excuſatur à reuelando. Syl.& Angelus in verbo, familia.

7 Septimò, non comprehenduntur ſubditi,qui tempore excōmunicationis degunt extra territorium Epiſcopi excōmunicantis.cap.2.cum ibi notat.de conſtit.lib.6. Nauar.cap.27.n.6. Sed quid ſi aliquis tempore excōmunicationis erat impotens,abſens,

vel eam alio modo ignorauit,poſtea ſciuit fuiſſe latã ſententiam excõmunicationis contra non reuelantes,an ſit obligatus reuelare quãprimum potuerit,ſub eadem pęna excommunicationis? Sot.lib.4.diſt.22.q.1.art.2. caſu 1. videtur tenere eſſe obligatum ad reuelandum,vel reſtituendum, ſub eadem pęna excommunicationis. Idem videtur affirmare Nauar. c.25.n.46.arg c. cum dilectus. de dolo,& contumacia.cum ibi not. Sed contrarium dicendum eſt,quòd non obediens,quam primũ poteſt,non incidit in eandem ſententiam excõmmunicationis, ex quo illa ſententia fuit lata contra illos,qui fuerunt contumaces,iuxta c. nullus.& c.nemo.11.q.3. Inter quos non fuit iſte,ſed opus eſſet noua ſententia contra iſtum nouum contumacẽ.Nec eſt verum, quod ſententia excommunicationis habeat tractũ ſucceſſiuum; nam in continenti aſſumit vires in eum,contra quem fertur;ſecus ſi feratur per ſtatutum: tunc enim comprehenduntur futuri contumaces;quia lex ſemper loquitur.l.Ariani.C.de hæreticis. not.Abb.in c.à nobis.el primo,de ſententia excõmunicationis.

8 Octauò,quos pars,vel iudex non intendit includere, non cõprehenduntur in monitorijs.Syl.Nupt.& Probus vbi ſupr. Sot. de iuſtitia,& iure.lib.5.q.3.art.1.Nauar.c.27.n.14.Vnde pater non præſumitur, quòd velit filium,qui eius bona ſurripuit, excommunicari,nec maritus vxorem,& dicit notabiliter Sotus vbi ſupra;& ideo non comprehenduntur,quãuis teneantur ad reſtitutionẽ,quando graue eſt damnum.Hinc,ſi aliquis fraudulenter in Curia Archiep.Neap.obtineret monitoriũ,aſſerens fuiſſe ſibi ſublata bona valoris quinquaginta ducatorum,quod non obtineret,niſi pro tali ſumma,& reuera non aſcendebant ad dictam ſummam,non comprehenduntur ſcientes, vel retinentes in tali monitorio. Idem quando partes ex pacto diſtulerunt ſolutionem; quia iudex non intendit excommunicare, pluſquam pars exigit,iuxta ſupradictos Doct. Et ex his poteſt inferri ad alia.

9 Nonò,ſcire dicitur, vt teneatur reuelare, qui cognoſcit per vnum ex quinque ſenſibus corporis,l.qui teſtamento. ff.de teſtamentis.l.1.in prin.ff.de his,quæ in teſtamento delentur,vel ſi aliquid nouit ex confeſſione partis.c.hoc videtur.22.q.5.aut ſi id pro certo tenet ex aliqua iuſta ratione. Innoc.in c.cum cauſam.de iuramento calumniæ.vel de iuſta credulitate;nam teſtis

de credulitate probat, quando reddit iuſtam cauſam credulitatis, c. quoties. de teſtibus. & in pluribus alijs caſibus relatis per Felinum, & alios ibi: vel ſi audiuit ab aliqua perſona fide digna. iuxta gloſ. ſing. in l. à Titio. ff. de condit. & demonſtrat. Si verò quis audiuit, ſed ignorat à quo, non tenetur reuelare. Idem, ſi à perſonis non fide dignis; nam qui cito credit, leuis eſt corde, c. non ſolum. 11. q. 3. vel ſi audiuit à perſona fide digna, verũ ſcit, quod illa non plus nouit, quàm ipſe, nec id audiuit ab eo, qui plus ſcit, quam vterque ipſorum; vel quando ille à quo audiuit, reuelauit; & quamuis teſtis de auditu regulariter non probet, vt notatur in l. teſtium. C. de teſtibus; tamẽ tenetur reuelare, à quo audiuit; quia poterit iudex ex officio interrogare illũ à quo audiuit, qui fortè maiorem lucẽ afferet, & tutius eſſe reuelare cenſet. Franc. Marc. deciſ. 648. quia teſtes de auditu ſaltem faciunt adminiculum, & præſumptionẽ. Archid. communiter receptus, in d. cap. hoc videtur. 22. q. 5. In dubio autem, quando reuelans neſcit diſcernere dictas qualitates in illis, à quibus audiuit, debet reuelare ex regula iuris, quòd tutior via ſit eligenda. Nauar. d. coroll. 66. num. 787. & in Manuali cap. 25. num. 49.

10 Præterea inhabiles ad teſtificandum tenentur reuelare; quia eorum teſtimonium non omnino inualidum eſt: nã etſi non probent, faciunt tamen pręſumptionem. gloſ. in c. 1. in verbo, ad teſtimonium. de teſtib. in 6. & ibi Domin. & Franch. & eorum fides ſuppletur, ex magna fide conteſtis, iuxta communem in l. ſi quis ex argentarijs. §. cogentur. per illum tex. de edẽdo & ex numero aliorum teſtium, iuxta glo. in l. teſtium fides. in verbo, numerus. ff. de teſtib. vel in caſu difficilis probationis: Boſſ. de indicijs. n. 177. Suppletur etiam fides ex adminiculis, coniecturis, præſumptionibus, & veriſimilitudinibus. Crauet. conſ. 35. Farinac. de teſtib. q. 62. n. 345. qui teſtatur de communi opinione.

ANNOTATIO.

Nu. 7. Ibi, Non cõprehenduntur ſubditi, qui tempore excõmunicationis degunt extra territoriũ Epiſcopi. Declara hoc dictũ niſi ante fori mutationem fuerint moniti ſub pęna excommunicationis: quãuis poſtea tẽpore excommunicationis reperiãtur alio tranſtuliſſe domiciliũ. ita tenet gl. in c. præterea, el 2. de appell. in verb. impedire. vbi dicit, quod excõmunicatio lata ſub conditione, vt ſatisfaciã infra certum tẽpus,

ligat,ſi pēdēte cōditione efficiat alterius fori. ſequitur Innoc.Abb. in d.cap.pręterea. Ioan.Andr.in regula cum ſunt.de reg.iur.in 6.in Mercur. Feder. de Senis conſ. 97.nu.4.Marian.Socin.in c.ſacro.num. 152. de ſentent.excōmun. qui teſtatur de cōmun i,& nouiſſime Petrus Ant. Lazarius in Tract.de monitor.ſect.4 quæſt. 17.qui plures cumulat,quia per monitorij citationē perpetuatur iuriſdictio. c. propoſuiſti. de for. compet.& quamuis ſupradicti Doct.loquantur,quādo fertur excōmunicatio ſub conditione, ſi intra tale tempus nō fuerit ſatisfactū,& nō quādo tantū fit monitio ſub pœna excommunicationis abſque prolatione ſententiæ conditionalis,tamen idem videtur dicendū,cū militet eadem ratio,niſi monitorium non perueniſſet ad notitiam.

12 In eodē nu.ibi,Sed opus eſt noua ſententia,quæritur,quid ſi Epiſcopus intēdat in ſentētia excōmunicationis ligare futuros contumaces, & talis videtur præſumēda eius intētio, vt alij valētes parere poſt fulminationem ſententiæ includantur?Reſpōdetur,adhuc opus eſſe noua ſententia excommunicationis,quādoquidē futuri contumaces per ſtatutum excōmunicari poſſunt,ſed non per ſetentiā.gloſ.in c. Romana. §.caueant.de ſent.excōm.in 6.gl.in c.2.de conſtit.eod.lib.6,Franch.in d.§.caueāt.Couar. in c.Alma mater. 1.par.relectionis.§.10.qui declarat, quod ſententia excōicationis generaliter poſſit ferri ab homine pro futuris culpis,ex rationabili cauſa,iuxta d.§.caueāt.quā ipſe exiſtimat, quoties aliquod delictū in aliqua vrbe,vel prouincia frequentiſſimū ſit,tūc poterit ſentētia excōicationis ab homine generaliter ferri ad imitationē legis, & Canonis in eos,qui illud crimen cōmiſerint; & ita praxim ſe habere teſtatur: quare inſpiciēda ſunt verba ſententiæ excōicationis fulminatæ,& cauſa,alias futuri non comprehenduntur.

13 Quæritur,ſi teſtator vni ſuā voluntatem ſignificauit, dicēs,relinquo eam quantitatē illi perſonæ quā ſignificaui Frāciſco,quid fieri poteſt, & ſtatur ex volūtate teſtatoris dicto vnius.l.Theopōpus.ff.de dot.prælegata.l.quem heredi.ff.de rebus dubijs. An hoc caſu poſſit ad inſtātiā heredis præcipi ſub pœna excōmunicationis dicto Cōmiſſario, vt veritatē dicat de volūtate teſtatoris ſibi reuelata.Reſpondetur affirmatiue,quia Commiſſarius eſt teſtis,ex quo tenetur iurare talē fuiſſe volūtatem defuncti, vt dicitur in dicta l. Theopōpus. & teſti certo poteſt fieri præceptum ſub pœna excōmunicationis,vt dicitur in praxi,n.40. ex Abbate in cap.ad noſtrum.el 2. de Iureiur.& alijs.Et nota hūc caſum, quia frequenter occurrere ſolet,& ſtatur dicto vnius,tā reſpectu quantitatis, vt in d. l. Theopompus. quā reſpectu perſonæ,cui legare voluit,vt in dicta l. quem heredi.

Quādo autē poſſit cōcedi monitoriū cōtra donatarios, vel legatarios,qui fidē præſtiterūt teſtatori de reſtituēdo bona filijs ſpurijs teſtatoris, vel donatoris,tradit latè Petrus Ant. Lazarius in tract. de monit.ſect.3.q.5. qui multa alia vtilia dicit in d.tract.ad quē te remitto.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Clericus habet beneficium, quod non poteſt conueniri, niſi in quantum facere poteſt.*
2 *Clericus non tenetur cedere bonis.*
3 *Clericus conſtitutus in minoribus, gaudet beneficio c. Odoardus. de ſolut.*
4 *Beneficio, cap. Odoardus. renunciari non poteſt.*
5 *Beneficio, c. Odoardus. de ſolut. non gaudet, qui non confitetur debitum. Nec doloſus num. 6.*
Nec in delictis, n. 7. & an reſpectu intereſſe partis, & quid in mulctis, ibidem.
Nec qui in ludo, vel luxurioſe viuendo bona conſumpſit, num. 8.
Nec conuentus actione reali, num. 9.
Nec penſionarius, pro penſione ſoluenda, num. 10.
Nec laicus effectus Clericus in fraudem creditorum, num. 11.
Nec Clericus negotiator n. 12. Et quid in obligato in forma Cameræ, aut condemnato per tres ſententias conformes? vel quando debitum eſt iuratum num. 13.
Nec quando creditor eſt pauperior, num. 14.
15 *Clericus, quando non gaudet beneficio c. Odoardus, & luit in corpore, quomodo debet luere.*
16 *Clericus non poteſt carcerari pro debito ciuili; limita, quando eſt periurus, vel debitum deſcendit ex delicto, aut eſt ſuſpectus de fuga.*
17 *Clericus an debeat detineri carceratus pendente diſcuſſione ſuper admiſſione ad beneficium c. Odoardus.*
18 *Paupertas Clerici eſt probãda, vt admittatur ad beneficiũ c. Odoardus, de ſolut. & quomodo probetur, & etiam Clericus tenetur indicare bona.*
19 *Beneficium c. Odoardus, an poſſit pluries obtineri.*
20 *Clericus debitor ſi poteſt, & recuſat ſatisfacere, poterit carcerari.*

De materia cap. Odoardus. de ſolut. latè.

CAP. III.

1 FREQVENS eſt in Curia Archiepiſcop. Neap. materia c. Odoardus de ſolut. quã breuiter, & ſuccinctè enucleare operę pretiũ eſſe duxi. Habet Clericus, qui dicitur miles cæleſtis militiæ, ad inſtar militis armatæ militiæ, priuilegiũ, vt pro debito ciuili nõ poſſit cõueniri, niſi in quãtum facere poteſt. Glo. in l. miles. ff. de re iud. quam ſequuntur Bart. Alex. Iaſ. Ripa, Imola, Abb. Anchar. & idem Imol. in d. cap. Odoardus. Franchus in c. ſi Clericos. de ſent. exco mm. in 6. Felinus in cap. cum ex officio. de præ-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ſcript. Couar.lib. 2. variar.reſolut.cap. 1. Beat. de inope debit. c. 17. Caccialup.de deb. ſuſpecto,q. 5. hæc eſt magis communis opinio,quidquid voluerit Alber.in d.l.miles.Matheſila.not.61. Si enim miles terreſtris militiæ habet hoc priuilegium,ne militiã deſerat;quanto magis Clericus,ne deſerat ſeruitiũ diuinum, & ne in opprobriũ totius ſtatus Eccleſiaſtici cogatur mẽdicare; ſed relicto ei patrimonio ſufficienti ad victũ, aut redditibus beneficij,pro honeſta vitæ ſuſtentatione aſſignatis, admittitur ad iuratoriã cautionem,de ſoluendo debita, cũ peruenerit ad pin-
2 guiorẽ fortunam,d.c.Odoar.& c.peruenit.de fideiuſſ.Nec Clericus pro debito tenetur cedere bonis.Abb.Imol. Anchar.in cap. Odoard. Couar.d.c.1.n.9.Beat.d.c.17.n.8. Prædicto beneficio,
3 c.Odoard.gaudet Clericus,non ſolum ſacris,ſed etiam in minoribus ordinibus conſtitutus,cũ tex. loquatur ſimpliciter de Clerico; & Clericorum appellatione in fauorabilibus veniũt omnes addicti ſeruitio diuino,ſiue in minoribus , ſiue maioribus ordinibus ſint conſtituti. Abb.in Rubr. de vita,& honeſtate Cler.& in c.2.de cohabitatione Clericorum,& mulier.'dũmodo conſtitutus in minoribus alicui Eccleſię in diuinis ſeruiat. Non enim gaudere debent,qui minoribus ordinibus inſigniri ſolent,vt vitijs,& criminibus liberius vacent,& Eccleſiæ non inſeruiunt, vt dicunt Couar.d.c.1.Io.Gutierrez de iuram.confirm.par.1.c.17. Suarez in praxi 3.par.2.to.c.vnico.Menoch.de arbitr.caſu 183. Proſper.Farinac.de carceribus,q.27.n.69. Quemadmodum nec Clericus in minoribus gaudet priuilegio fori,ſi Eccleſię in diuinis non inſeruit,aut beneficium non habet.c.6.ſeſſ.23.de reformat.Conc.Trid. Et ita ſeruatur in Curia Neapolitana.

4 Amplia , vt Clericus non poſſit renunciare beneficio d. cap. Odoard.etiam cum iuramento,cum ſit inductum in fauorem totius ordinis clericalis,nec cogatur cum dedecore mendicare. Ita Oſt.Io.Andr.in d.c.Odoar.Beat.Suarez.vbi ſupra. Quidquid dicat Gutierrez.d.cap.17.

5 Declara primò, vt non gaudeat prædicto beneficio,qui non confitetur debitum,vt eſt expreſſum in d.c.Odoar.& talis recognitio debiti poteſt fieri etiam poſt ſententiam,vt tradit Afflict. in deciſ.379.Brun.de ceſſ.bonorum.q.2.

6 Declara ſecundò , vt doloſus non gaudeat prędicto beneficio

Verall.

Verall.deciſ.278.par.1.Io.Bapt.Ferret.conſ.144.Hinc infertur, quòd ſi Clericus tẽpore contractus ſciebat ſe nõ eſſe ſoluendo, & falsò aſſeruit poſſidere idoneas facultates,& eſſe ſoluẽdo, ratione doli non debet gaudere,ex tex.notabili in l.pen.ff.de iure dotium. Secus ſi non aſſeruit habere idoneas facultates,ex reg. l.qui cũ alio.ff.de reg.iur. Idem in doloſo,volente bonis cedere, dicit Brun.vbi ſupra q.31.4.q.princ. Infertur etiam,quòd Clericus,qui in fraudem creditorũ bona conſumpſit,non debet gaudere dicto beneficio.Io.Ferret.vbi ſupr.ex l.ſi quis dolo.ff.de re iud.& l.etiam. §.licet. ff.ſol.matr. ſicut nec in hoc caſu debitor admittitur ad ceſſionem,vt tradit Brun.q.28.dict.4.q.prin.Nec etiã gaudet Clericus dicto beneficio,ſi debita contraxit ſub ſpe gaudendi dicto beneficio. Ferret.conſ.prædicto. Nec etiam debitor hoc caſu gaudet ceſsione bonorũ iuxta tradita per Brun. vbi ſupra,q.30.4.q.princ.Nec etiam gaudet Clericus,qui bona occultat,vt dicit Beat.d.c.17.num.12.

7 Declara tertiò,vt Clericus non gaudeat dicto beneficio in delictis;ſed ſi non habet in ęre,debet luere in corpore,ex reg.l.fin. ff.de in ius vocando,c.finem litibus. de dolo,& contumac.quod procedit,quando pœna pecuniaria eſt applicãda fiſco ad vindictam publicã;ſecus,ſi pecunia ſit ſoluenda parti ratione intereſſe; quia reſpectu dicti intereſſe, habet locũ beneficium dicti capituli.Ita Io.Andr.& Abb.in d.c.Odoar.Idem Abb.in d.c.finem litibus.Couar.in d.c.1.Menoch.de arbitrar.caſu 447.Et hæc eſt veritas,quidquid alij dixerint,quos refert Couar.d.c.1.

Subdeclara,quando pecunia ſoluenda parti,licet ex parte recipientis,detur ratione intereſſe;ex parte tamen ſoluẽtis eſt pęna,nẽpe,ſi Clericus iniuſtè litigans, fuit condẽnatus ad expenſas,propter indebitam vexationem,ſi non poteſt ſoluere,luet in corpore. Abb.in d.c.finem litibus.n.5.per illum tex.qui eſt clarus;Put.deciſ.56.lib.1.Boer.deciſ.349.Subdeclara 2.in mulctis, debitis fiſco,ratione contumacię,vel liquidationis inſtrumentorũ,aut obligationum penes acta incuſatarum, alijſuè mulctis,in quibus Clericus gaudet beneficio d.c. Odoar.ſi quidem mulcta propter paupertatem in torũ remittitur l. illicitas,ff.de off.Prçſ. & non habens in bonis, non debet luere in corpore pro mulcta. Brun.vbi ſupra in 4.q.princ.n.5.in fine. Clar.§.fin.q.95. qui te-

ſtatur de communi.Proſper.Farinac.de delictis.q.18.n.57.
8 Declara quartò,vt Clericus,ſi in ludo, vel luxurioſè viuẽdo, bona ſua conſumpſit,non gaudeat beneficio c.Odoar. ita Ferret.d.conſ.144.ex Bal.in l.1.C.qui bonis cedere poſſunt.
9 Declara 5.in Clerico conuento actione reali; ſiquidem non gaudet,ſicut nec maritus,Bar.in l.maritum.ff.ſol.matr.ita tenet Brun.3.q.princ.n. 14. vbi pariter dicit,penſionarium non debe-
10 re vti dicto beneficio contra eum,cui ſoluit penſionẽ: non enim æquum eſt quòd dum beneficium obtinet, exceptione d. cap. Odoard. vel alia,iuuetur.idem dicit Couarr.in d.c.1.
11 Declara 6. in laico effecto Clerico, poſt debita contracta in fraudem creditorum.Beat.d.c.17.n.22. qui ex mente Io.Andr. & Abb.in c.de obligatis ad ratiocinia,dicit,quòd ſi debitor fuit carceratus,vel citatus,tunc præſumitur clericatus aſſumptus in fraudem : aliàs non. In dubio verò non præſumi fraudem, niſi ſaltèm creditor fuerit iactatus velle debitorem conuenire efficaciter,probat Farinac.de inquiſ.q.8.num.3.
12 Declara ſeptimò in Clerico exercente illicitam negotiationem,qui ſicut priuatur priuilegio Clericali,quoad collectas;c. fin. de vita, & honeſt. Cler. ita debet priuari beneficio d. cap. Odoard.vt tenet Brun.vbi ſupra,q.3.in princ.num.15.
13 Declara octauò,ſecundum Gomeſium in cõpendio vtriuſq; ſignaturæ,vt nõ gaudeat obligatus in forma Cameræ,aut condẽnatus per tres ſententias conformes;vel quando in obligatione adeſt iuramentum. Sed contrarium tenet Couarr.d.c.1.cũ nulla cõgrua ratio aſſignari poſsit,quare in his tribus caſibus Clericus gaudere nõ debeat prædicto beneficio,inducto in fauorem totius Ordinis Clericalis. Sequitur Beat.d.c.17.n.6. & fuit obſeruatum in Curia Archiep.Neap.in obligato cũ iuramento.Et in obligato in formá Cameræ,tenet Galleſ.de obligat.in forma Cameræ,6.par.q.7.Idem dicit Put.d.deciſ.56. de condemnato per tres ſententias conformes, cùm remedium appellationis ſit iuridicum,& non debet pęnã mereri,qui facit actũ legẽ permittente,l.Gracchus.C.de adult.niſi quoad expenſas,vt ſup.dixi.
14 Declara nonò, vt non debeat gaudere Clericus d. beneficio, quãdo creditor clericus eſt pauperior ipſo debitore,quia in pari cauſa debet pręferri ille,qui tractat de dãno vitãdo,cùm prima

cha-

charitas incipiat à ſe ipſo; ſed cùm neuter habeat vnde viuat ? æquius eſt, creditorẽ præferri, qui repetit ſuum, quàm Clericum lucrari, vt his rationibus concludit Bar. in d. l. in maritũ. non debere maritum gaudere beneficio, vt non poſſit conueniri, vltra quam facere poteſt; quando mulier eſt pauperrima.

15 Quando verò Clerici debent luere in corpore iuxta ſupradicta poſſe verberibus cædi, tenet Boer. d. deciſ. 349. allegat tex. cum Gloſ. in c. quia. 5. q. 6. Sequitur Farin. de delictis, & pœnis, q. 26. n. 12. Nihilominus Curia Archiep. Neap. ſolet ipſos relegare in Inſulam: iudicis enim arbitrio remittitur, qualis debeat eſſe iſta commutatio, l. 1. §. fin. ff. de pœnis. Gloſ. & Doct. in d. c. finem litibus. Farin. in d. q. 26. n. 12. Quando verò pęna ſoluenda eſt minima, non debet fieri talis commutatio in corporalẽ, iuxta æquiorem opinionem Boer. d. deciſ. Tiraq. de iudicijs in rebus exiguis, fol. 33. verſ. 7. Iaſ. in §. pen. de action. licet in contrarium ſit communis opinio. Clar. q. 95. ſed prima videtur ſeruanda in foro Eccleſiaſtico, ſaltẽ de ęquitate Canonica; vel poterit etiam debitor diutius in carcere detineri; & prædicta commutatio in pęnam corporalem, poterit fieri etiam poſt ſententiam; quamuis in ea nihil fuerit dictum de tali cõmutatione, vt dicit, & probat Theſaur. deciſ. 232. etſi alterius opinionis ſit Farinac. d. q. 26.

16 Ex beneficio prędicto, quòd Clericus non poteſt condemnari, niſi in quantũ facere poteſt, ſequitur, quòd pro debito carcerari non poteſt; id enim operatur hoc priuilegiũ. Aret. in l. alia. §. eleganter. ff. ſol. matr. Frãch. qui in ſpecie loquitur de Clerico, in c. ſi Clericos. de ſent. excomm. in 6. Couarr. Beat. Caccialup. vbi ſupra, Farin. de carcer. q. 27. n. 70. ſed ſequeſtrantur fructus beneficiorum, vel aliorum redditũum, relicta ei congrua portione. Poterit tamen carcerari Clericus pro debito, quando eſt periurus, quia debitum eſt iuratum, propter peccatum periurij; quod eſt graue, c. hoc videtur. 22. q. 5. Ita not. Afflict. in Cõſtit. Regni, ſi quis Clericus. in 6. not. ſub Rub. de clericis cõueniendis. Brun. d. q. 3. princ. n. 17. & ad fundandum periurium, ſufficit probare, quod tempus ſoluendi eſt elapſum. Fel. in c. querelã, de iureiur. in princ. Poterit etiam carcerari Clericus ſuſpectus de fuga; & tunc etiam ab ipſo creditore capi poteſt, ſi aufugiat cum bonis. Abb. in c. cũ non ab homine. de iud. Brun. d. q. 3. Couar. & Farinac.

nac.vbi ſupr.& eſſe communem opinionem teſtatur Fel.in d.c. cum non ab homine. debet tamen, quanto citius poterit iudici præſentare,& ſi Clericus offert ſatisfactionē propriam, vel cautionem idoneam,debet relaxari;alias creditor eſt excōmunicatus,iux.Bal.& Fel.in d.c.cum non ab homine. Item poterit carcerari pro debito proueniente ex delicto. Franch.notab.in c.dilectus.de appell.per c.1.de depoſito.Marſ.in prax.§.attingam. n.70.Farinac. vbi ſupr. Poterit quoque carcerari clericus obligatus in for. Cameræ,vt per Farinac.vbi ſupra: quidquid dicat Couar.d.c.1. Nam praxis ſe habet in contrarium.

17 Sed dubium eſt,an Clericus debeat detineri carceratus pendente diſcuſsione ſuper admiſſione ad beneficium d.c.Odoar.& ex ſupradictis facile poteſt haberi reſolutio;ſiquidē,ſi Clericus eſt periurus,vel eſt ſuſpectus de fuga,carcerari poteſt; & poſtea cū cautione idonea poterit habilitari. Quod autem ratione inſtrumenti habentis executionē paratam, poſsit etiam carcerari vltra periuriū,facit:nā cedens bonis,nō poteſt carcerari.l.1.vbi Bar.Bal.& alij,C.qui bonis cedere poſſunt:& tamen poteſt carcerari vigore talis inſtrumenti,iux.Ang.in l.nemo. C.de exact. tribut.lib.10 & in l.alia.§.eleganter.ff.ſolut.matr. quem ibi ſequitur Paul.dicens;quod iudices irrident Baldum contrariū dicentē in d.l.1.& veriorem eſſe opinionē Angeli,dicit Alex.ibidē.Nec dicitur tendere in dānum totius ordinis Clericalis,quòd Clericus,pendente tali diſcuſſione,maneat carceratus.In Curia verò Archiep.Clerici,vigore inſtrumētorū prædictorū,& obligationū penes acta,carcerātur,quia ritus magnæ Curiæ Vicariæ 166. de liquidatione inſtrumentorū, eſt receptus in Curia Archiep. vt in conſtitut.54.& ſi poſt carcerationē petunt admitti ad beneficiū prædictum,manent carcerati,donec diſcutiatur,an gaudere debeant dicto beneficio. Quādo verò petunt admitti ad d. beneficium,antequam carcerentur,Curia diuerſimodè ſeruauit. Sed non recedas à prædictis,vt poſsint carcerari, quando adeſt periurium,vel ſuſpicio fugæ. Et dicta procedunt etiam,quando à Papa impetratur reſcriptū ſuper dicto beneficio, quia in verbis diſpoſitiuis ſemper ſolēt poni illa verba,Facias,vt de iure faciendū eſt;licet ſecus dicatur in narratiuis; & verba diſpoſitiua ſunt attendenda.Clem.1.de prebend. & quādo debitor dicatur

ſuſpe-

ſuſpectus de fuga, latè tradit Menoch. de arbitrar. caſu 87. lib. 2.

18 Præterea, vt admittatur Clericus ad d. beneficiũ, eſt probanda paupertas. Staphileus de litteris grat. & iuſtit. fol. 159. Couar. d. c. 1. Brun. d. tractatu, q. 26. vel per famam in vicinia, vel quia viſus eſt mẽdicare, vel alio modo, iudicis arbitrio, iuxta Glo. in authẽtica, præterea. C. vnde vir & vxor. & tradita latè per Couarr. in lib. 2. variarum reſolut. c. 6. & per Brun. d. q. 26. Nec probatur per ſolã aſſertionẽ petẽtis admitti ad beneficiũ; nã qui eã allegat, probare debet; Gloſſ. l. ſi vero. §. qui pro rei. ff. qui ſatiſdare cogãtur, Afflict. latè deciſ. 377. Brun. d. q. 26. ſeruatur etiã in Curia Neap. quod Clericus tenetur ad inſtãtiã creditoris indicare bona, quæ habet, vt poſſit gaudere dicto beneficio, ſicut cedẽs bonis tenetur indicare bona. Gloſ. & Bart. in l. penul. ff. tit. noui.

19 Vltimò notandũ, quòd ſemel admiſſus ad beneficium prædictum, non prohibetur iterum admitti, quemadmodum bonorũ ceſſio poteſt reiterari. Paul. de Caſtr. in l. ex cõtractu. C. de bonis auct. iudicis poſſidendis, vbi etiam Salic.

ANNOTATIO.

20 Aduerte, quod licet Clericus nõ poſſit carcerari, niſi in caſibus enumeratis in praxi, tamẽ quando fuit condẽnatus ad ſoluendũ; & poteſt ſatiſfacere, ſi recuſat, ſemper poterit carcerari. Ita notabiliter dicit Abbas in cap. 1. de depoſito. cuius opinio eſt in praxi recepta: nã cõtra Clericos valentes ſoluere, & recuſantes expediuntur litteræ exequutoriales in rem, & in perſonam.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio à iuramento conceditur ſolum ad finem agendi in Curia Archiepiſcopali Neap.*

2 *Abſolutio à iuramento ad finem agendi conceditur ſine partis citatione.*

3 *Abſolutio à iuramẽto ad finẽ agẽdi cõceditur in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, poſt periuriũ incurſum, & quãdo. & ibi praxis Curia.*

4 *Abſolutio à iuramento, conceſſa poſt periurium incurſum, quando concedi non debebat, an ſit nulla.*

5 *Abſolutio à iuramento, ſi fuit conceſſa, & pars appellauit, poteſt abſolutus, ſiue habilitatus agere, pendente appellatione.*

6 *Abſolutio à iuramento, quando non concedenda.*

7 *Periurium an incurratur, per ſolam libelli oblationem, vel per litis cõteſtationem, remiſſiue.*

8 *Abſolutionem à iuramento an poſſit concedere Epiſcopus, quando eſt dubium, an ſit concedenda.*

Abſolu-

9 *Abſolutio à iuramento, à quo Epiſcopo ſit concedenda.*
10 *Abſolutio à iuramẽto in Curia Archiepiſcop. Neapol. cõceditur exteris, etiam ſi iurauerint extra regnum.*
11 *Abſolutio à iuramento poteſt impetrari ſine mandato.*

De abſolutione à iuramento.
CAP. IIII.

1 SERVATVR in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, quòd abſolutio à iuramento, ſiue habilitatio, non conceditur, niſi ſolum ad finem agendi, & experiendi de Iuribus ſuis, coram iudice competenti, non autem ad finem excipiendi, quod multis retro annis in deſuetudinẽ abijſſe, teſtatur Galleſius de obligatione in forma Cameræ, parte 2. q. 2. Et cõceditur ſine partis citatione, ex ſtylo antiquo curiæ, iuxta cõſilium Oldrad. 120. Afflict. in deciſ. 120. qui teſtatur de magis communi, Galleſiũ vbi ſupra, Couar. lib. 1. variarum reſolut. c. 4. Si autem alibi reperiretur ſtylus cõtrarius, quod pars eſſet citãda, ſeruari deberet, vt latè tradit Ant. Gagliardus de abſol. à iurament. §. 1. Item ſeruatur in Curia Archiepiſcopali, quòd aliquando datur abſolutio, ſeu habilitatio à iuramento poſt periuriũ incursũ, citata tamẽ parte, de qua vidi pluries dubitari: nam in tali caſu ad Papam eſſe recurrendũ, dicunt Feder. de Senis conſ. 301. quia fruſtra. de vſuris. Anchar. conſ. 198. datur enim materia peierãdi, quã Epiſcopus vitare debet. c. ſi vero. de iureiurãdo. Abb. Felin. in c. primo eodẽ titulo. Berous conſ. 50. nu. 64. lib. 1. Neuizanus conſ. 23. Crauetta conſil. 613. volumine 4. Ant. Gagliardus vbi ſupra. §. 4. num. 2. Verum iſta concluſio Doctorũ admittit aliquas limitationes ſecũdũ quas procedit praxis Curiæ. Et primo limitatur, quãdo periurus non perſeuerat in peccato. ita dicit Abb. in d. c. 1. notabiliter, ponens exemplum de eo, qui vendidit propter metũ, & iurauit nõ contrauenire, quia licet peccauerit, contrauenicẽdo, & inciderit in periurium, poterit tamen petere abſolutionẽ, vt liceat ſibi venire contra venditionẽ; hoc enim caſu ceſſat perſeuerantia in peccato, & imponi ei debet pœnitẽtia de periurio. ſequitur Fel. in d. cap. 1. Secũdo limitatur, quando quis eſſet periurus abſ-

que

que dolo, puta, ſi debitor non ſoluerit in termino, ex dolo, ſed ex culpa; vel ſi aliter excuſatur à periurio, ratione neceſſitatis, vel difficultatis; quia pœna appoſita periuro, nõ habet locũ, ceſſante dolo. Fel. in d.c.1. ex Bald. in l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de offic. Proconſ. nu. 15. gloſ. in c. breui, de iureiurando. Tertiò limita, quãdo intra terminũ Iudex præcepiſſet iuranti, ne ſolueret; quia in euentu termini nõ incurrit periurium. Archid. in c. auctoritatem. 15. q. 6. Felin. d.c.1. qui dat cautelam, quod ante aduentum termini, facta aliqua fide de turpitudine iuramenti, obtineretur præceptum: & quamuis Ant. Gagliard. d.c.1. n.34. teneat contra Abb. circa primam limitationem, abſque efficaci ratione; opinio tamen Abbatis eſt recepta in Curia Archiepiſc. Neap. à tempore antiquiſſimo, & practicatur, quòd periurus petit abſolutionem à periurio, & habilitationem ad finem agendi, allegans metum, vel læſionem, citatur pars, & datur terminus ad probandũ læſionem, & cõpilatur proceſſus via ordinaria, & probata læſione, vel metu, per ſententiam definitiuã, periurus abſoluitur a quibuſcũque iuramentis per eum pręſtitis, ac etiam à reatu periurij, per ipſum incurſi ad effectũ agendi, & experiendi de iuribus ſuis, & iniungitur ei pęnitẽtia ſalutaris pro periurio. Si vero quis nollet probare læſionem poteſt adire Summum Pontificẽ, & obtinere ab-
4 ſolutionem. Sed quid, ſi concedatur abſolutio à iuramẽto, poſt periurium incurſum, quando non eſſet concedenda, an valeat? Petrus de Anchar. in d. conſ. 198. dicit, quòd aut periurium non fuit expreſſum Iudici, & abſolutio non valet, per l. ſi prætor. ff. de iudicijs; aut fuit expreſſum, & tũc ſi pars nõ fuit citata eſt nulla; ſi verò fuit citata, tunc abſolutio eſt iniuſta, ſed valet. Sequitur Felin. in d.c.1. & ſecundum hanc diſtinctionẽ videtur intelligẽdum conſil. Crauettæ *613.* facit textus in c. Paſtoralis. §. verùm. de appell. vbi iniuſta abſolutio ab excõmunicatione valet; immo
5 ſi fuit conceſſa habilitatio à iuramẽto, & pars appellauit, habilitatus pendente appellatione poteſt agere; quia appellatio non ſuſpendit pronunciatum, quando tractatur de ligamine animæ. Sic etiam appellatio non ſuſpendit abſolutionem ab excommunicatione, vt dicit notabiliter Felin. in rubr. de appell. poſt num. 1. Et ita in praxi pluries obtinuiſſe dicit Vrſillus ſuper deciſ. Afflict. 188. & pluribus rationibus probat Ant. Gagliardus vbi ſupra,

pra, §.3.n.32. Solet etiam dubitari, an ſemper iſta abſolutio ſit concedenda, vltra ſupradicta de periurio; & concluſio ſit, non eſſe concedendam, quando nihil prodeſſet, & futura eſſet nullius momenti, vt ſi iuramentum non ligaret, vel viribus non ſubſiſteret, quia pars agens non adimpleuiſſet contractũ ex parte ſua. Neuizanus conſil.23.vbi dicit numquam concedendam eſſe abſolutionẽ,quãdo parti poteſt eſſe conſultũ alia via.ſequitur Ant.Gagliardus vbi ſupra,§.1.num.3.Item non debet cõcedi,quando appareret peti per calumniam,ex dictis per Iaſonẽ in l.1.ff.de officio Aſſeſſor. Neuizanus Galleſius,Ant.vbi ſupra.Itẽ non eſt concedenda non ſolùm poſt periurium incurſũ,iuxta tamen prædicta;ſed etiam quãdo tẽpus ita imminet,vt periurium incurratur.Neuizanus d.conſ.23.Ant.d.§.1.num.42.Afflict. deciſ.31.qui teſtatur Curiã Archiepiſcopalem Neapolitanam non fuiſſe ſolitam concedere citationem ſuper abſolutione à iuramẽto,niſi ad minus ſuperſint 20.dies termini ſolutionis; dicit tamẽ Ant.vbi ſupra,prædicta procedere, quãdo ex culpa petẽtis abſolutionem immineret periuriũ;ſecus,ſi nulla culpa interceſſiſſet. Hodie verò in Curia Archiepiſc.Neapolit.conceditur abſolutio ad finem agendi,etiam ſi vnus dies termini ſolutionis ſupereſſet.

7 An autem quis dicatur periurus per ſolã libelli oblationem, vel per litis conteſtationẽ contraueniendo,vide Bal.in auth.habita. C.ne filius pro patre;& in l ſi quis maior.C.de tranſact.DD.in l. Lucius.§.tres heredes. ff.ad Trebell. Alex.conſ.52.vol.2. Ruin.

8 conſ.181.vol.1.Verall.deciſ.233.p.1. Sed eſt dubium, an poſſit Epiſcopus concedere abſolutionem à iuramento,quando eſt dubium,an ſit concedenda,vel non:& recurrendum eſſe ad Papam dicit Innoc.in cap.venerabilem.de elect.Fel.in d.cap.1.Innoc.in cap.cum cõtingat.eodẽ tit. Verum communis opinio eſt in contrarium, quod poſſit Epiſcopus illam concedere,de qua teſtatur Ant.Gagliardus d.§.4.& tenet Abbas in d. c.venerabilẽ.reſpondens ad illum textũ. idem Fel.in c.2.de ſponſ.Ant.de Butrio in cap,quanto.de iureiurando.Geminianus in cap.fi.de foro cõpetenti,in 6.Sed aliud dubiũ eſt,à quo ſit concedenda abſolutio à

9 iuramento, ab Epiſcopo in iurãtis,vel eius,cui iuramẽtũ præſtitũ eſt?& ſi ab Epiſcopo iurãtis,an ſufficiat,quòd ſit domicilij,vel originis,licet alibi ſit celebratus contractus? Et magis cõmunis opinio

opinio eſt,quod à quouis Epiſcopo iurantis ſit concedenda,coram quo conueniri poſſet pro obſeruantia contractus. Calder. conſ.1.de offic.ordin.& conſ.6.de iureiur. Lap.alleg.10.Aretin. conſ.142. Couar.lib.1.variar.reſolut.c.4.n.5. Capic.deciſ.18. Ant.Gagliar.vbi ſup.§.4.n.55. qui plura adducit pro hac communi opinione,maximè,quando nō requiritur partis citatio,vt
10 ſeruatur in noſtra Curia.Roman.in ſing.470.Eſt tamen notandum,quòd in Curia Archiep.Neap. ex antiquiſsima obſeruantia abſoluuntur omnes exteri à iuramentis præſtitis, etiam extra Regnum,adeunt Ciuitatem Neapolitanā animo litigandi in Curia ſæculari,& dicunt hunc actum eſſe quaſi pęnitentialem. Ant.in c.debitores.nu.7.de iureiur. & vbique locum eſſe pęni-
11 tentię. Notatur etiam per Annā allegat.83.Vltimò notandum, quod abſolutio à Iuramento non poteſt impetrari ſine mādato, cùm ſit gratia,& poteſt concedi abſenti,& ignoranti.Fel.d.c.1. iuxta notata in c.innotuit.de elect.& in c.ſi tibi. de præben.in 6. Debet tamen ſequi ratificatio intra terminum præfixum ad ſoluendum,aliàs incurritur in periurium,ratificatio enim debet fieri in tempore. Rom.conſ.427.Miles in repertorio, in verbo, ratificatio. Ant.Gagliar.latè loco citato,num.1.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio ad cautelā ſit ab omnibus cēſuris,excepto interdicto generali.*
2 *Abſolutio ad cautelam ſit,quando prætenditur ſententia nulla*
3 *Abſolutio ad cautelam habet locum in cenſuris latis ab homine, non à iure.limita,vt ibi.*
4 *Abſoluere ad cautelam non poteſt, qui directam abſolutionem impendere nequit.*
5 *Citatio partis an requiratur in abſolutione ad cautelam.*
6 *Abſoluendus ad cautelam an debeat aliquid probare.*
7 *Abſolutio ad cautelam ſit ex gratia.*
8 *Abſoluere ad cautelam qui poſſint.& an delegatus.*
6 *Abſoluere ad cautelam poteſt Archiepiſcopus pendente appellatione ab Epiſcopo ad Papam.*
10 *Abſolutus ab excommunicatione, vt reducatur in eandem ſententiam,an requiratur cauſæ cognitio,monitio,& noua ſententia.*
11 *Abſolutio ad cautelam quomodo facienda.*
12 *Abſolutio ad cautelam non poteſt impetrari ſine ſpeciali mandato.*
13 *Canonicus poteſt petere abſolutionem ab excommunicatione pro concanonico,ſed non ad cautelam.*

De

De abſolutione ad cautelam.
CAP. V.

1 DE abſolutione ad cautelã ſæpiſſime in Curia Archiepiſc.Neap.dubitari contingit. Propterea aliqua circa eã annotanda cenſui.Primò notandum, quòd abſolutio ad cautelam poteſt fieri ab omnibus cenſuris,excepto interdicto loci generali. De excommunicatione habetur in c.ſolet.& c.venerabilibus. de ſentẽtia excommunicationis in 6. & in c.per tuas.extra eod.de ſuſpenſione,in c.venerabili.eod.tit.& c. Apoſtolicæ.de except. De interdicto,in c.præſenti de ſent.excomm.in 6. vbi prohibetur relaxari ad cautelam interdictum generale. Ioan. Andr.Io. Monach,Anchar.Dominicus,Franchus in d.c.ſolet.

2 Secundò notandum,quod abſolutio ad cautelã non eſt concedenda, quando excommunicatio fuit iuſta, neq; quando iniuſta,quia litigat.c.1.11.q.3.ſed ſolùm,quando dicitur nulla,ex quauis cauſa nullitatis, etiam exemptionis, & eſt aliquod dubium de nullitate;aliàs ſi ab initio conſtaret eſſe nullam,non conceditur,& ſi conſtaret eſſe nullam,ſtatim fiet abſolutio ſimpliciter,Io.Andr. Domin.Anchar. Franch.in d.c.ſolet.habetur in d.c. venerabilibus.§. ſanè. & quando petitur,debet exprimi cauſa nullitatis,cum ſic dubitetur,an ſit nulla, vel non,vt dicit Franch.in d.c.ſolet.Couar.in cap.alma mater. de ſententia excommun.in 6.1.par.relectionis,§.12.num.6.

3 Tertiò notandum,quòd abſolutio ad cautelam habet locum in ſententijs cenſurarum,latis ab homine; quia illæ poſſunt eſſe iniuſtæ,& nullæ,non in ſententijs latis à iure;de quibus non eſt dubiũ,quod ſunt iuſtę,& validę,niſi occurrat probabile dubium iuris,vel facti.Ita Io.Andr.Domin.Anch.in d.c.ſolet.Idẽ in ſententijs latis per ſtatuta ſynodalia,prout in ſentẽtijs latis à iure, tenet Henr.de Bottis,de ſynodo Epiſcopi,par.3.concl.13.n.112.

4 Quartò notandum,quòd qui non poteſt directam abſolutionem impendere, nec poteſt abſoluere ad cautelam. Domin. & Franch. in d.c.ſolet. & ſic non poteſt Archiepiſcopus Neapolitanus abſoluere ad cautelam à cenſuris Papæ reſeruatis.

Quintò

5 Quintò notandum, quòd in abſolutione ad cautelam, iuxta communem opinionem in d.c.ſolet. eſt citanda pars, niſi periculum eſſet in mora. Sed in contrarium ſe habet obſeruantia Curia Archiepiſc. Neap. & ferè omnium Curiarum, vt non citetur pars: ſi tamen ipſa compareat, & dicat non eſſe concedendam abſolutionē ad cautelam, propter manifeſtā offenſam, eſſet audienda,& probare debebit offenſam intra octo dies. probatur in d.c.ſolet. Sed aduerte, quod contrariū fuit determinatū in vrbe, vt infra in annot. ſuper c.86. proinde citanda eſt pars.

6 Sextò notādum, quòd petens abſolutionem ad cautelā debet ſummariè, & ſaltē ſemiplene probare nullitatem excōmunicationis, de quacumque nullitate tractetur, etiā exemptionis. Rota in nou.deciſ.310. Dominic. Franch. in d.c.ſolet. Couar. in d.§.12. Fel. in c. Apoſtolicæ. de exceptionib. & quando prętenditur nullitas, propter appellationē, quæ præceſſit excommunicationē, eſt probanda appellatio ante excommunicationem, non vnius teſtimonio; niſi eo caſu, quo iudex excōmunicator dicat ſe non credere appellationem præceſſiſſe excommunicationem; ſed eſſe paratum dare abſolutionē ſi ita ſit, quod poſt appellationē fuerit lata excommunicatio. & deinde per vnum teſtē ſatis erit probare appellationē legitimā, vt dicunt Fel. & Couar. vbi ſup. nihilominus in praxi ſeruatur, quòd abſq; aliqua ſemiplena probatione nullitatis, fit abſolutio ad cautelā. Vide annotation. ſuper c.86.

7 Septimò notandum, quòd abſolutio ad cautelam fit ex gratia, & ad eam faciendam non poteſt compelli Archiepiſcopus, vel alius, ad quem ſpectat. Ita Io. And. Dominicus, Anchar. Franch. in d.c.ſolet. eamq. poteſt concedere Archiepiſcopus, antequam incipiat de cauſa cognoſcere. d.c.venerabilibus. §.ſed ſi ex cauſa. Vide annotationes prædictas.

8 Octauò notandum, quòd abſolutionem ad cautelā poteſt impendere ipſe excommunicator, & eius ſuperior, & nō alius, iuxta magis communem in d.c.ſolet. Poteſt etiam eam impendere delegatus Papæ, iuxta Archidiac. in d.c.ſolet. Abb. & Dec. in c.ad præſentiam. de appellat. & ita ſe habere praxim, teſtatur Couar. d.§.12. quamuis in contrarium ſit communis, in d.c.ſolet. Poteſt

9 etiam Archiepiſcopus, pendente appellatione ab Epiſcopo ad Papam, abſoluere ad cautelā; quia dicta abſolutio poteſt impen-

di abſque cauſæ cognitione,ſolum præſtita cautione de parendo mandatis Eccleſiæ,ſi apparuerit eum iuſtè excommunicatum;& quando non requiritur cauſę cognitio,poteſt adiri Archiepiſcopus, pendente appellatione ab Epiſcopo ad Papam. Ita Ant. de Butr.& Card. Alexandr.notabiliter in c.ſollicitudinem.n.1.de appellat. Poteſt etiam ordinarius abſoluere teſtes excommunicatos ad cautelam, ad finem ferendi teſtimonium,c. veniens. el ſecondo, de teſtibus. dummodo veritas alio modo haberi non poſſit,etiam ſi teſtis ipſe non petat abſolutionē,ſed pars;quando tamen prætenditur abſolutio nulla,vt per Abb.& Fel. in d.c.veniēs.& talis abſolutio poteſt fieri per Iudicē cauſæ,licet ille non excōmunicauerit,vt latè tradit Fel.in c.paſtoralis.de officio ordinarij,n.13.quinimmo,ſecundum opinionem Io.Monachi in d. c.ſolet.quam veriorem putat Couar.in d.§.12. etiam delegatus Papæ poteſt abſoluere teſtes,ad finē ferendi teſtimonium; teſtis vero ſic abſolutus,facta depoſitione ſtatim reincidit in eandem excōmunicationem ſine alia monitione, & ſententia,iuxta Oſt. Io.Andr.& cōmunem in d.c.veniens. de qua teſtatur Dec. conſ. 145.vbi idē dicit procedere in quolibet abſoluto cum reincedētia,plura adducens.ſic etiā Canonicus abſolutus,ad finē faciendi electionem,vt latè probat Fel.in c.ad reprimendam.de offic. ordin.non autem abſolutus pure,cum iniunctione ſatisfactionis,in qua ſi poſtea deficit,vt reducatur in eandē cenſuram, requiritur cauſę cognitio,monitio,& noua ſentētia,ſicut quando fertur excōmunicatio. Idem ſi tractetur de reducendo male abſolutum; vel de alia reductione,& hoc in ſentētia hominis,non canonis,in qua quis reincidit ipſo iure,c.eos.de ſent.excomm.lib.6.Ita not. Rota in nou.deciſ.398. Abb.& Fel.in d.c.ad reprimendam. No-
11 tandum etiam, quod iſta abſolutio ad cautelam, fit cum cautione de parendo, ſi apparebit eum iuſtè excōmunicatum,vt habetur in d.c.ſolet.& in ea debet exprimi cauſa nullitatis,& ſufficit vti verbo,relaxo,vel abſoluo;ſecundum Ioannem,& Franch.ibi; & talis abſolutus conſequetur participationem, & communionem ſacramentorum,& hominum,vt per omnes ibidem.

12 Vltimò notandum,quod ad petendum abſolutionem ad cautelam, requiritur ſpeciale mandatum. Rota in nouis deciſ.42. quæ dicit, quòd Canonicus poteſt pro Concanonico petere abſolu-

13 ſolutionem,ab excommunicatione,ſine mandato;non tamen ad cautelam ſequuntur Doct.in d.cap.ſolet.

SVMMARIVM.

1 *Clericus remiſſus ad Curiam Eccleſiaſticam a Curia ſæculari vna cum actis,an poſſit conſtitui reus ex dictis actis, vel teſtes examinati coram Iudice laico ſint prius de nouo examinandi.*
2 *Iudex peccat nõ legitimè interrogãs reũ,nec reus cogitur dicere veritatẽ.*
3 *Confeſſio Clerici de delicto facta coram laico, facit inditium ad torturam contra Clericum in foro Eccleſiaſtico,ſi ſponte facta fuerit.*
4 *Clericus debet remitti ad Iudicem Eccleſiaſticum a iudice ſæculari, vna cum actis.*
5 *Copia actorum qualis eſſe debeat,quando tranſmittitur a Curia ſæculari ad Eccleſiaſticam vnà cum clerico, ſi clericus eſt inquiſitus de delicto commiſſo cum ſocijs laicis.*
6 *Remiſſio clerici cuius expenſis fieri debeat.*
7 *Iudex ſæcularis remittens clericum ad Eccleſiaſticum cum ignominia, debet puniri,& eſt excommunicatus.*
8 *Clericus non declinans forum ſæculare debet puniri.*
9 *Epiſcopus nõ repetẽs clericũ detentũ à Iudice ſæculari grauiter punitur.*

De remiſsione Clerici ad curiam Eccleſiaſticam latè. CAP. VI.

1 SERVATVR in Curia Archiepiſcopali Neapolitana; quòd quando Clericus remittitur à Curia ſæculari vnà cum actis, cõſtituitur reus ex actis factis coram iudice laico: & ſi vult habere dictos teſtes pro repetitis,proceditur ad vlteriora, & ad ſententiã;alias repetuntur; non tamẽ de nouo examinantur,antequam conſtituatur reus. Multi Aduocati pluries dixerunt id de iure
2 fieri non poſſe; ſiquidem iudex peccat non legitimè interrogans reũ;nec reus cogitur iudici non legitimè interroganti veritatem dicere: ſaltem debet præcedere infamia, ſemiplena probatio,aut expreſſa inditia.D.Thom.2.2.q.69.art.1.ad 2.& ibi Caietanus, & alij,Sotus de Iuſtitia & iure lib.5.q.6.art.1.& 2. Nauar.c.18. n.58.& c.25.n.36. ſed acta facta coram iudice laico nullatenus probant contra clericum,c. at ſi clerici.de iudic. Ergò ex dictis actis clericus conſtitui non poteſt, antequam de nouo examinentur teſtes. Secundò adducitur, quod non ſolum Eccleſia-

ſticus nõ tenetur ſtare proceſſui facto à iudice laico, iuxtà omnes in c.at ſi clerici.ſed tenetur de nouo inchoare proceſsũ;aliàs non poteſt,nec procedere ad capturam contra clericum,nec inquiſitionẽ formare ex proceſſu fabricato à laico , vt dicit Ruin. cõſ.7.vol.5.n.6.Sequitur Baiardus ad Clarũ,q.36.n.53.In cõtrarium ſe habet antiquiſſima obſeruãtia Curiæ Archiep.Neap. quæ ſola ſufficeret;eſt enim rationabilis,& legitime præſcripta, ad notata in c.fi.de conſuet. & contraria obſeruantia cẽderet in magnã Reipublicæ perniciẽ: ſiquidem, cùm clerici ſoleant detineri carcerari à Curia ſæculari per menſes,& annos antequã remittantur,difficile eſſe de nouo capere informationes delictorũ; ſed remanerent impunita,quòd maximè euitare debẽt Epiſcopi, c.vt famæ.de ſenten.excom.raro enim poſſent haberi teſtes, qui interfuerunt delicto,& ſi haberentur,vt plurimum eſſent ſeducti ab inquiſitis, neque multoties poſſent recordari tam bene eorũ, quæ viderunt, prout depoſuerunt in prima depoſitione corã iudice ſæculari.Nec poteſt dici vllum præiudicium fieri reo inquiſito; nam repetitio facta in eius faciẽ,ſanat omnẽ defectum.Pro hac obſeruãtia adducitur doctrina Baldi in Auth. clericus.C.de Epiſcopis,& clericis.vbi dicit,quòd Epiſcopus tenetur ſequi acta coram iudice ſæculari,ad inſtructionẽ tantum non ad punitionẽ clerici.Sequitur Lanfranc.deciſ.399.& ita alibi in praxi ſeruari teſtatur Suarez in ſua praxi 2.tomo,præludio 2.n.12.Idẽ Bald. in l.eos.§.ſuper his.C.de appellat.poſt Iacobũ Butr. dicit quod talia acta facta corã laico proderunt ad aliqualem probationẽ, & informationem Iudicis Eccleſiaſtici, dummodo iudex laicus tempore informationis ignorauerit inquiſitũ eſſe clericum,aliàs ſi ſciret iudex,deberet puniri.Sequitur Aufrer.in Clem.1.de officio ordinarj,verſ.2.principaliter quæritur,n.21.fol.14.

3 Secũdò adducitur quod ſi clericus ſit confeſſus delictũ,non per vim; corã iudice laico,poteſt torqueri à iudice Eccleſiaſt.ſi nolit perſeuerare in dicta confeſſione,iuxta veriorẽ opinionẽ Doctorum, quã late defendunt Aret.& Dec.in d.c.at ſi clerici. quæ in Curia Archiep.Neapol. eſt vſu recepta;& ſucceſſiuè ex actis factis corã iudice laico poteſt conſtitui clericus,cum interrogatio neceſſariò debeat præcedere torturam , & eſt clarum, dictam confeſſionẽ probari ex actis factis corã iudice laico; & ſic dicta acta

aliquid

aliquid probant. Ad idem facit, quòd iuxta Gloſ. & Ant. de But. in d. c. at ſi clerici. acta facta coram iudice laico, probant contra clericum coram Eccleſiaſtico ad imponendam pęnitentiam, cùm leuiores probationes ſufficiant; minus ergo erit interrogare reū. Eſt etiam clarum, interrogationem debere præcedere pœnitentiam, aliàs clericus inauditus condemnaretur. Nec eſt inconueniens, quod ex actu nullo aliqui reſultent effectus; nam inducitur declaratio voluntatis, l. fin. vbi Bar. ff. de rebus eorum. inducitur etiā conſuetudo. Decius, qui plures alios effectus adducit d. c. at ſi clerici. Præterea non eſt textus, qui dicat, quòd acta facta coram Iudice laico, non probent ad finem examinandi clericum coram Eccleſiaſtico; textus enim in c. at ſi clerici. dicit, quòd acta facta corā laico non probant contra Clericum ad condēnandum, vt notat Calder. in conſ. 12. de Iudic. non tamen dicit, vt neque ad interrogandum. notat etiam Dec. in l. magiſtratibus, n. 10. ff. de iuriſd. omn. iudic. Et ex his apparet, quā rationabilis ſit obſeruantia Curiæ Archiepiſc. Neapol. Non obſtant adducta in contrarium; ſiquidem doctrina D. Thom. & ſequacium eſt intelligenda, quando habitu, licet non actu adeſt ſemiplena probatio, ita quod ſequuta repetitione adſit actu, & alio modo intellecta damnarentur omnes iudices. Ita ſeruatur in toto orbe, & Vrbe, etiam coram Papa, quòd prius cōſtituitur reus, & poſtea repetuntur teſtes, & iudex aliter faciens argueretur; quāuis teſtes non repetiti dicantur eſſe nullius momenti. c. 2. de teſtib. & vix faciant argumentum, ſeu præſumptionem. Decius d. c. 2. Grammat. deciſ. 34. non obſtat cōſ. Ruini; nā verior opinio eſt, quòd acta facta coram laico ſufficiunt ad inſtructionem iudicis Eccleſ. Nec etiā obſtat tex. in d. c. at ſi clerici. quia, vt dixi, procedit, vt talia acta nō probent ad condemnandum, non ad conſtituendum Clericum. In cauſis verò Sanctæ Fidei, quando aliquis remittitur ad Curiam Archiepiſcopalem vnà cum actis factis coram iudice laico, antequā conſtituatur reus, ſolet Curia de nouo examinare teſtes; cùm laicus ſit iudex penitus incōpetens ſuper crimine hæreſis etiam
5 quoad laicos, c. vt inquiſitionis. de hæret. in 6. Notandum etiam, quòd Clericus debet remitti à iudice laico ad Eccleſiaſticū vna cū actis. Ita Iacob. Butr. & Bal. in d. §. ſuper his. per illū tex. Aufr. vbi ſupra. Inſuper ſciendū, quòd ſi Clericus inquiritur de delicto

commiſſo vna cum ſocijs laicis,debent tranſmitti omnia acta facta contra omnes; aliàs informatio eſſet imperfecta,ſi ſolum copia teſtium deponentium contra Clericum tranſmitteretur;cum ex depoſitionibus aliorum teſtium poſſet conſtare de innocentia Clerici;& ita fieri mandauit fel. mem.Comes Lementium huius Regni Prorex,cum ſuo Collaterali Conſilio anno 1600.menſe Ianuarij,in cauſa Clerici Thomę Pagani,inquiſiti in magna C.V. de homicidio,& remiſſi ad Curiam Archiepiſcopalem. Et ſolet Curia ſæcularis oſtendere ſecretò D. Vicario nomina aliorum complicũ Clerici inquiſiti, quando ſupprimuntur in copia actorũ,tranſmiſſa ad Curiam Archiepiſcopalẽ, quia proceſſus adhuc
6 eſt informatiuus contra ſocios laicos. Cuius verò expẽſis debeat fieri remiſſio Clerici, DD. dicunt, quòd expenſis ipſius Clerici, qui tenebitur ſoluere expenſas cuſtodum,& ſucceſſiue actorum. Aufr.vbi ſup.n.22. Boer.deciſ.303. Couar.pract.q.c.99.n.5. & ita ſeruatur in Curia Archiep.Neap.quod ſi Clericus eſſet pauper,erit remittendus expenſis Epiſcopi, qui remiſſionẽ petit, ſecundum eoſdẽ,vel expenſis inſtigatoris,aut iudicis laici capientis,ſi non remiſit quamprimum ſciuit eſſe Clericum,iuxta Boer. d.deciſ.303.Sequitur Carau.ſuper ritu 235.Idem dicendũ,quãdo ſcienter carcerauit Clericũ. Talis vero remiſſio Clerici debet fieri ſine ignominia; nã ſi remittatur cũ mitra,vel cornu,aut tubis ſonantibus,aut catena in collo;iudex eſſet puniendus,& diceretur committere vim publicã,l.lex Iulia.vbi Bar.& Alex.ff.ad l. Iuliam.de vi publ.& eſſet excõmunicatus,vt dicunt Dominic.& Franch.in c.ſi iudex laicus.§.fin. de ſent.excomm.in 6.ſequitur Carauit.ſuper d.ritu,qui refert quendam Regentem Magn.Cur. Vic.fuiſſe priuatũ officio,ex quo remiſerat Clericum ad Curiam Eccleſiaſticã cũ catena in collo, quod dicit Carauita poſſe fieri, quando caſus id requireret,ſed raro verificari poteſt:nã poterũt ligari manus,aut pedes,de quouis atroci crimine agatur.Neapoli ſeruatur,quod Clericus remiſſus per M.C.Vic.conſignatur procuratori fiſcali Curiæ Archiep. vna cũ copia actorum,qui habet curam illum conducendi ad Curiã Archiepiſcopalem omni qua decet modeſtia. Notandũ etiã,quòd Clericus non declinans forum iudicis ſæcularis,debet puniri arbitrio Epiſcopi. Bal.in l.1. circa fi.C.de indic.vidui.tollen.Aufr. vbi ſup.verſ.tertio quæritur.

tur.num.15.& in Curia Archiep.fuerunt ob hanc cauſam aliqui Clerici miſſi in exilium,ac etiam puniti de delictis,ob quæ declinauerant forum iudicis ſæcularis.& hæc nota.

ANNOTATIO.

9 Notandum ſingulariter,quod Epiſcopus nõ repentes Clericũ detentum à Iudice ſæculari debet deponi.& ſi Clericus moriatur,tenetur de homicidio. Caſſaneus conſ.38. & in conſuetud. Burgun. Rubrica 1.§. 5.ſi aucun.num.73.

SVMMARIVM.

1 *Excõmunicatus ante annũ poteſt puniri, ſi cõtẽnat excommunicationẽ.*
2 *Statutum Epiſcopi,quòd excommunicatus quolibet menſe ſoluat certam pecuniæ quantitatem,eſt validum.*
3 *Epiſcopus poteſt accipere officialibus locorum, quòd expellat excõicatos.*
4 *Epiſcopus tenetur denunciare excommunicatos,vt ab alijs euitentur.*
5 *Excommunicati perſeuerantes in excommunicatione vltra annum, qualiter ſint ſuſpecti de fide?*
6 *Cedulones deturpantes,ſunt ſuſpecti de hæreſi.*
7 *Excommunicatus perſeuerans in excommunicatione per longum tempus poterit ſepeliri extra locum ſacrum etiam ſi pœnitens decedat.*
8 *Laicus quidam propter verba prolata in contemptum Eccleſiæ, & Sacerdotum, fuit fuſtigatus.*

De excommunicato puniendo ante annum. CAP. VII.

PRACTICATVR in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, quòd quando aliquis laicus excommunicatur per Curia, antequam abſoluatur, ſit ei præceptum cum cautione idonea, quòd contineat ſe domi, nec cum alijs conuerſetur,donec fuerit abſolutus,& in caſu contrauentionis exigitur pœna. Quæ praxis fundata eſt optimo iure; ſiquidem excõmunicatus nõ ſolùm eſt ſuſpectus de fide,ſi in excommunicatione perſeueret vltra annũ,vt
1 in cap.3.ſeſſ.25.de reform. Conc. Trid.ſed etiam ante annũ poteſt temporaliter puniri,ſi excommunicationem contemnat. Ita Ioãnes de Anania,& Fel. in c.poſtulaſti.de homicidio. Couar. in

cap.

cap. alma mater. de ſent. excomm. in 6. in prima part. relect. §. 7. & dicit Bald. in l. 1. C. de malefic. & mathemat. quòd contẽnens excommunicationem minorem, poterit nõ ſolum ſpirituali, ſed etiã tẽporali pœna puniri, & quod Eccleſiaſticus id facere poſſit; dici etiam Abb. in c. grauẽ. de pœnis, in quo tex. ad clarè probatur; &
2 dicunt Doct. valere ſtatutum Epiſcopi, quòd excõmunicatus perſeuerans in excõmunicatione quolibet menſe ſoluat certam pecuniæ quantitatem. Oſtien. in cap. ad aures. de ſimonia, quem ſequuntur cõmuniter Doct. vt teſtatur ibi Fel. & in cap. irrefragabili. §. ceterum. de officio Ordinarij. Rom. ſing. 359. & poterit impediri abſolutio, niſi prius ſoluatur dicta pœna, quæ non exigitur pro abſolutione, ſed propter contumaciam: licet honeſtius ſit, ſecundum Oſtien. vbi ſupra, quòd prius abſoluatur, & poſtea exigatur; ſed nõ neceſſariũ iuxta Card. & Felin. in d. cap. aures. & talis conſtitutio eſt in Ciuitate Neapol. quod perſeuerans in excommunicatione per menſem ſoluat vnum florenum: & poteſt etiam (ſi opus eſt) implorari brachium ſæculare pro captura perſonæ, aut bonorum contra excommunicatum contemnentem excommunicationem. Franc. Marc. deciſ. Delphin. 660. proba-
3 tur in d. cap. poſtulaſti. & ibi notat Felin. & poteſt Epiſcopus præcipere officialibus locorum, & terram, quòd expellant excommunicatos ab eorum locis, & terris, infra biduum; quòd ſi non obedierint, poteſt interdicere dicta loca, ex Concil. Baſilienſi relato à Couar. vbi ſupra in 2. par. relectionis. §. 5. nu. 5. Dicit etiam Franc. Marc. d. deciſ. quòd iudex ſæcularis poteſt capere excommunicatum, ſicut bannitum, & ad inſtantiam iudicis Eccleſiaſtici expellere illum à terra, niſi ſatisfaciat, quia æquiparatur bannito. Item debet Epiſcopus præcipere Iudicibus ſub pœna excommunicationis, ne excommunicatum admittant, cap. decernimus. de ſent. excomm. in 6. Poteſt etiam Epiſcopus in abſolutione ab excommunicatione imponere pœnam pecuniariam, conuertendam in pios vſus. Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 27. nu. 50. & Curia Archiep. Neap. laicis, qui clericos percuſſerunt, fuit ſolita imponere in abſolutione grauem pœnam
4 pecuniariam, applicandum pijs locis. Tenetur inſuper Epiſcopus denunciare excommunicatos, nec poteſt diſſimulare, vt probatur in c. curæ. 1. q. 3. notat. Abb. in c. paſtoralis. §. verum.

de appell.& ibi etiam Dec. Vgolin. de cenſur. Eccleſiaſt. tab. 1. c. 21. §. 2. & ex prædictis patet, quòd excommunicatus contẽnens excommunicationem, poteſt temporaliter puniri, & ſucceſsiuè carcerari, & alijs pęnis plecti: & clarè liquet, quàm rationabilis ſit praxis Curiæ Archiep. Eſt tamen aduertendũ, quòd non omnis, qui non obedit ſententię excõmunicationis, dicitur eã contemnere, vt dicit Domin. in c. de libell. 20. diſt. ſed contẽptus ex coniecturis percipi poteſt. Fel. in c. ſi quis. de maior. & obed. Et dicitur contẽnere, qui monitus pertinaciter ſe ingerit, iuxta c. ſi celebrat. de Cler. excomm. miniſt. non autem, qui ex aliqua cauſa particulari, nẽpe, ira, non paret ſuperiori, ſecundum Fel. vbi ſupr. Dicitur etiam contẽnere, qui in termino ſibi præfixo per iudicẽ Eccleſiaſticum, à quo fuit excommunicatus, non ſoluit debitum. Franc. Marc. d. deciſ. 606. ex c. ex publico. de conuerſione coniugatorum, & qui ſcienter, id eſt ſciens ſe eſſe excõmunicatum, & doloſè celebrat. Abb. in d. c. grauem. vbi etiam dicit, quòd, qui ante abſolutionem petitam ſe ingerit hominum communioni, & qui longo tempore abſolutionem non petit, iuxta d. c. graue. di-
5 citur contemnere cenſuram. Contra vero perſeuerantes in excommunicatione per annum, ſolet Curia procedere tanquam ſuſpectos de hæreſi leuiter, ſi non fuerint excommunicati in cauſa fidei; quia tunc habentur vt hæretici, c. cum contumacia. de hæreticis in 6. Eymer. in 1. par. direct. q. 47. Procedit etiã Curia cõ-
6 tra deturpãtes, vel lacerãtes cedulones affixos, quia videtur male ſentire de poteſtate Pęlatorum, & cenſuris Eccleſiæ, prout dicit Marc. Ant. Columna, relatus à Fran. Pegna in comment. 24. 3. par. direct. inquiſit. & tanto magis procedit contra illos, qui in contemptum excommunicationis audent dicere, Che ſcommunica, che ſcommunica?

ANNOTATIO.

7 Aliud remedium reperitur ad terrorem excommunicatorũ, quod ſi per longum tempus aliquis inobediens perſeuerauerit in excõmunicatione, & poſtea moriatur cõtritus, & abſolutus, in articulo mortis poterit, non obſtante pęnitentia, & abſolutione, ſepeliri extra locum ſacrum, exemplo D. Gregorij, qui monachum proprietarium, licet pęnitentem mandauit ad aliorum terrorem ſepeliri extra Eccleſiam, vt in c. cũ ad monaſterium. de ſtatu monachor. Idem de moriente in torneamentis habetur in c. de torneamento. idem in c. 2. de Raptor.

Ibi in

8 Ibi in fine,Che ſcõmunica,Che ſcõmunica ? adde quod anno 1609. quidam laicus Montis Marani fuit inquiſitus corã iudice Eccleſiaſtico de falſitate cõmiſſa in actu iudiciario corã ipſo propter offenſas aures, iuxta l. nullum.C.de teſtib.& ob hanc cauſam cũ duceretur carceratus ad carceres Curiæ Epiſcopalis de ordine dictæ Curiæ , aufugit è manu familiariũ, & poſt horã animo deliberato cõparuit in platea publica , & in contẽptũ Eccleſiæ,& ſacerdotũ dicens nonnulla verba obſcena,& actus minus decẽtes exercẽs,fuit publice fuſtigatus dictus laicusde ordine Curiæ Epiſcopalis Mõtis Marani,& condemnatus ad trireme pro dictis verbis,& actibus turpibus,in contẽptũ Eccleſiæ, & pro falſitate.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ſi committat delictum, & poſtea ducat vxorem,punitur à iudice Eccleſiaſtico.*

2 *Relegatus à iudice laico,pẽdẽte relegationis tẽpore,ſi efficitur clericus,& frangat relegationem, a quo iudice ſit puniendus pro dicta fractura.*

3 *Clericus relegatus à iudice Eccleſiaſtico,ſi durante relegationis tempore efficiatur laicus, & frangat relegationem , à quo iudice ſit puniendus pro dicta fractura.*

4 *Clericus effectus in fraudem , nullo modo poteſt puniri à iudice laico, nec in perſona, nec in bonis in Regno Neapolitano, ac etiam de iure communi iuxta veriorem opinionem.*

5 *Clerici in Regno Neapolitano conueniuntur coram Iudice laico in feudalibus ſed non in Emphyteoticis.quæ tenent à Regia Curia.*

6 *Familia Epiſcopi an gaudeat priuilegio fori.*

De clerico poſt delictum, vel relegationem effecto laico, & e contra, & de familia Epiſcopi, an gaudeat priuilegio fori.

CAP. VIII.

CLERICVS ſi committat delictum tempore clericatus, & poſt delictum ducat vxorem , adhuc eſt puniendus à iudice Eccleſiaſtico; quia tempus delicti inſpicitur. Bal. in l. affinitatis. C. communia de ſucceſſ. Grammat. latè deciſ. 10.qui refert ita fuiſſe deciſum in Sacro R.Conſil.Item clericus,qui dum eſſet laicus,fuit relegatus à iudice laico, & pẽdente relegatione effectus eſt clericus,ſi frangat relegationem poſtquam aſſumpſit clericatum,

tum,nõ poteſt puniri à iudice laico pro fractura prædicta;ſed eſt puniendus ab Eccleſiaſtico,cum ſit nouum delictum commiſſum à perſona,cuius ſtatus eſt mutatus,& effecta exẽpta,vt tradit doctiſſimus,& meritiſſimus ſacri Conſilij Neap. Præſes Vincentius de Franchis deciſ.395.dicit etiam Aluarus Velaſcus lib.conſultat.tom.1.conſult.48.nec teneri iudicem Eccleſiaſticum hoc caſu ſtare proceſſui iudicis laici,qui poſuit pœnam relegationis.ad
3 quem te remitto.Sed dubiũ eſt,an clericus relegatus à Curia Eccleſiaſtica, ſi durãte relegatione efficiatur laicus,& frangat relegationẽ, poſſit puniri pro fractura prædicta à iudice Eccleſiaſtico, & duplicari pœna. Alber. in l.meminiſſe. ff. de officio Proconſul.tenet, quòd non ab Eccleſiaſtico,ſed à laico iudice condemnari debeat,quia eſt nouum delictum commiſſum à perſona, cuius ſtatus reperitur mutatus,& effectus non ſubditus.Sequitur D.de Franch.d.deciſ.ſed in contrariũ ſe habet obſeruantia Cur. Archiepiſcopalis Neapol. pro qua facit, quòd mutatio fori poſt ſententiã nõ mutat prioris iudicis iuriſdictionem, l.cùm quædã puella.ff.de iuriſdictione omnium iud. ſed iuriſdictio iudicis Ordinarij durat,vt poſſit perpetuo ſuã ſententiam tueri, & non obſeruãtes coercere, ne reddatur eluſoria,l.1.ff. ne vis fiat ei.l.egi. l. harum. ff.ſi ſeruitus vendicetur. Gloſ. & Doct.in cap.quærenti.de officio delegat.ergò ad Eccleſiaſticũ pertinet; alias eius iuriſdictio redderetur eluſoria. Hinc delegatus, qui ſimul atque protulerit ſententiam, functus eſt officio ſuo,& tamen habet annum ad illã exequi faciendum,& non obſeruantes coercendum, vt dicit tex.in d.cap.quærenti. & ibi Ioannes And. communiter receptus in Gloſ.dicit,quòd ſi delegatus miſit victorẽ in poſſeſſionẽ pacificè, qui de nouo expellatur à victo,licet videatur noua iniuria, & nouum delictũ, tamen quia reſpicit eius ſententiã, & eſt ſequela præcedentis facti;poteſt delegatus ſe intromittere, & defendere miſſũ, quamuis functus ſit officio ſuo,ne eius iuriſdictio reddatur eluſoria. Sic in caſu noſtro iſtud nouũ delictum verſatur circa inobedientiam,& inobſeruantiam pœnæ impoſitæ ab Epiſcopo; qui ſi clericũ poteſt punire laicum etiam effectum poſt delictum, tantò magis ad obſeruãtiam pœnæ conſtringere. Præterea non poteſt negari,per inobedientiam,& inobſeruantiã pœnæ offendi iuriſdictionem iudicis Eccleſiaſtici, qui condẽnauit;

uit;

uit;ergò ad eum ſpectat punitio,licet aliàs non eſſet iudex,propter offenſam iuriſdictionem,vt dicit Paul. de Caſtro in l.addictos.C.de Epiſcop.audien. per illum textum, & iuxta tradita per eundem D. de Franchis deciſ. 147. ex l.nullum. C.de teſtibus. Nec eſt eadem ratio in laico effecto clerico poſt relegationem, propter omnimodam exemptionem perſonæ clerici, quia perſona Clerici eſt exempta, vt non poſſit puniri à laico, etiã ſi aſſumpſerit Clericatum in fraudem,ſecundum Ioan.And. & alios in c.1. de obligatis ad ratiocinia. & pœna exilij eſt corporalis, vt dicit Boſſ.in tit.de carceratis fideiuſſ.commit.nu.7. Farinac. de delict.q.19.n.17.in fine,& exilium perpetuum dicitur pœna capitalis.Suarez recept.opin.verſ.capital.nu.8.Farinac.loco citato. Ergo exilium duplicari non poteſt,& prædicta multo magis procedunt in Regno Neapolitano, in quo in nullo caſu, nec
4 in perſona, nec in bonis poteſt Clericus à iudice ſæculari moleſtari etiam propter turbatam iuriſdictionem etiam propter offenſas aures iudicis laici,iuxta tex.in l.nullũ. C. de teſtibus.qui tollit exemptionem,prærerquã in cauſis feudalibus, vt teſtatur idem Vincentius de Franchis deciſ. 545. per capitulum Regis Caroli ſecundi quòd incipit.item ſtatuimus quod Clerici ad ſęcularia iudicia, in quo fit mentio de conuentione inita cũ Sancta Romana Eccleſia.Afflict.& Iſernia in conſtit. Regni de per-
5 ſonis,quod non procedit in rebus emphyteoticis, quas Clericus teneret à Regia Curia,quia pro illis eſſet conueniendus corã iudice Eccleſiaſtico,tantum in feudalibus, conuenitur corã laico, vt dicit not.Afflict.in conſt.Regni,ſi quis clericus. ita quod hodie de ômnibus caſibus poſitis per Caſſan. in tit. des iuſtices. Rubr.1.§.5.in quibus laici cognoſcunt cõtra clericos,nullo modo per Iudices laicos in Regno cognoſcitur, vt dicit Vincentius de Franchis d.deciſ.545.& ſic hodie per dictum capitulũ Regni quod generaliter loquitur, eſt reſoluta illa ardua quæſtio, an clericus effectus poſt litẽ eximatur in illo caſu à iuriſdictione iudicis ſæcularis,cũ generaliter loquatur,& tãtum excipiat caſum feudi,ergo firmat regulã in alijs l.nam quod liquidè. ff.de penu legata cum alijs,& ita etiã lege Hiſpaniæ cautum eſſe tradit Velaſcus conſult.48.ſupra allegata,cuius legis vigore probat clericum effectum poſt relegationẽ fuiſſe iuſtè remiſſum ad Iudicem Eccle-

Eccleſiaſticum, quamuis etiam circumſcripto cap. Regni ſemper mihi verior viſa fuerit opinio illa, quod Iudex ſæcularis non poteſt procedere, nec in cauſa criminali, nec in cauſa ciuili contra laicum conuentum, poſtea effectum clericum, quoniã ſi confugiens ad Eccleſiam poſt delictum animo fraudandi Curiam ſæcularem gaudet immunitate, quamuis remaneat laicus, & ad tempus in ea moretur; multo magis gaudere debet qui perſonam eius per ordinum ſuſceptionem Deo conſecrat, vt illi perpetuo famuletur. item facit tex. in cap. comperimus. 14. q.6. vbi res alterata, & conſecrata non reſtituitur Domino. item textus notabilis in l.nõ diſtinguemus.§. ſacerdotio.ff.de arbitr. vbi lite pendente ſacerdotio aſſumpto, arbiter non amplius iudicat, alius tex. in l. qui cum vno. §. reus. ff.de re milit. vbi videtur caſus expreſſus: nam reus capitalis criminis accuſatus, ſi efficiatur miles non remittitur, ſed à iudice militiæ iudicandus eſt; multo magis id procedere debet in effecto milite cæleſti. item tex.in l.hos accuſare. §.hoc beneficio. ff. de accuſation. & in l. prætor eos. ff. de vacation. muner. ibi, ſacerdotium nacti ſunt. & dicunt Doctores, quod res lite pendente ſi efficiatur ſacra ceſſat vitium litigioſi, quemadmodum ſi alienaretur cauſa dotis, l.fin.C.de litig. & dicit Abb.in cap.Eccleſia Sanctæ Mariæ.vt lit. penden. quod ſententia lata contra laicum ſi res perueniat ad clericum cum vitio litigioſi, non poteſt executio fieri per iudicem laicum, ſed neceſſe eſt adire iudicem Eccleſiaſticum, quod fuit in conſ. Neapolit. receptum, vt dicit Vincentius de Franchis d.deciſ. 545. & latius infra dicetur. Facit Concil. Trident. cap. 5. ſeſſ. 23. de reformat. dum prohibet Epiſcopis conferre ordines ijs, qui fraude, vt fugiant iudicium ſæculare, ordinari cupiunt: quæ prohibitio fruſtra fuiſſet facta, ſi fraus illos à iudicis ſæcularis poteſtate non eximeret; deuenit enim res ad caſum à quo incipere non poteſt, l. poſt finitam. ff. de ſuſpect. tut. Nec obſtat caſus reconuentionis cum tendat ad excluſionem debiti, nec etiam in caſu noſtro, quod mutatio fori poſt ſententiam, non mutat iudicis iuriſdictionem, quia non procedit, quando datur incapacitas iudicantis propter exemptionem clericorum ſupra probatam: neque obſtat, quod in fraudem Reipublicę vt euitarent pœnam vltimi ſuppli-

cij multi ordinarentur, quoniam ſatis eſt à ſacris canonibus fuiſſe prouiſum, præcipue à ſacro Concilio Tridentino, vt Epiſcopi prædictos non ordinent, & magna diligentia circa ordines conferendos vtantur, ſubtiliter ſcrutando mores, & vitam, & in ſpecie præcipit non ordinari eos, qui ſæcularis iudicij fugiendi animo, & fraude ordinari cupiunt, d. cap. 4. Poterunt etiam laici poſt relegationem effecti Clerici grauiter à iudice Eccleſiaſtico puniri, & ſic conſultum erit Reipublicæ; nec mihi placet illa diſtinctio, quod poterit fieri executio in bonis, ſicut contra confugientem ad Eccleſiam, quia in ſpecie canones ſtatuerunt, vt exempta perſona clerici non poſſit in rebus moleſtari, cap. vnico. de cler. coniug. in 6. qui reddit rationem, ne per vnam viam concedatur, quòd per aliam denegatur: & ſecundum hanc opinionem, quæ mihi vera videtur; dicit Ioann. Andr. in d. cap. 1. in diſputationibus bis fuiſſe determinatum. Sed in clerico effecto laico ſecus eſt, quia iudex Eccleſiaſticus eſt capax iuriſdictionis in laicos, vt clarum eſt, & in eo procedit l. cum quædam puella. ff. de iuriſd. omnium iud. Ad euitandum tamen differentias ſolet Curia Archiepiſcopalis in ſententia condemnationis exilij, vel relegationis, in caſu fracturæ, ex nunc, prout ex tunc, apponere pœnam carceris, triremium, vel duplicationis exilij. Sciendum etiam, quòd licet aliqui Doctores dubitent de familiaribus clericorum laicis an gaudeant priuilegio fori, ex cap. fin. de officio Archidiac. vbi omnes. Abb. in cap. 2. de foro compet. Antonius Capicius deciſ. 12. Theſaur. deciſ. Pedemont. 22. num. 6. Clarus in §. fin. quæſt. 35. num. 11. Viuius deciſ. 116. lib. 1. Proſper Farinac. de inquiſit. quæſt. 8. num. 46. qui teſtatur de communi opinione. Et Curia Archiepiſcopalis Neapolitana eſt in hac quaſi poſſeſſione, & anno 1594. fuit remiſſus ad Curiam Archiepiſcopalem Ioſephus Vinaccia laicus familiaris dictæ Curiæ, inquiſitus in magna Curia Vicariæ de delictis commiſſis in hac ciuitate extra officium, quod gerebat. Proceſſus eſt in banca de Rugerio.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Teſtes laici compelluntur cenſuris à Iudice Eccleſiaſtico ad deponendum coram eo.*
2 *Iudex laicus tenetur compellere teſtes laicos ad deponendum coram iudice Eccleſiaſtico, ad requiſitionem ipſius.*
3 *Teſtes laici quando poſſint carcerari, torqueri, & puniri per Curiam Eccleſiaſticam.*
4 *Teſtis conuictus de mendacio, ex dicto alterius teſtis dignioris, an poſſit torqueri.*
5 *Socius criminis laicus torquetur à iudice Eccleſiaſtico, ad validandam eius depoſitionem contra clericum.*
6 *Aduocati, Notarij, partes, & alij delinquentes in actu iudiciario coram iudice Eccleſiaſtico poſſunt ab ipſo puniri.*

De teſtibus laicis compellendis à iudice Eccleſiaſtico, & quomodo. CAP. IX.

CLARVM eſt teſtes, ſiue clericos, ſiue laicos poſſe compelli cenſuris per iudicem Eccleſiaſticum ad perhibendum teſtimonium veritatis coram eo, iuxta cap. 1. cap. ſuper eo. cap. peruenit. 1. & 2. cap. ceterum. cap. cum contra. de teſtibus cogendis: ſiue in cauſa ciuili, ſiue in cauſa criminali. iuxta veriorem opinionem Oſtien. in cap. dilectorum. eodem tit. quæ eſt vſu recepta, vt teſtatur Foller. in praxi Canonic. ver. teſtibus diligenter examinatis. Clarus in §. finali. quæſt. 23. nu. 19. Proſper Farinac. de teſtibus. quæſt. 78. nu. 116. Et ita ſeruatum fuit à tempore immemorabili in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, quòd cenſuris compellit laicos ad ferendum teſtimonium in ea; & anno 1561. ſub die 28. Decembris Sereniſs. Philippus II. Hiſpaniarum Rex fidei, & auctoritatis, ac poteſtatis Eccleſiaſticæ acerrimus defenſor per litteras directas Proregi Neapolitano mandauit non impediri teſtes laicos, quo minus in Curia Eccleſiaſtica cenſuris deponere compellantur: quinimmo aſſerentes Eccleſiam non poſſe compelle-

re cenſuris laicos ad deponendum, videntur negare illud Euangelij Lucæ cap. 22. Ecce duo gladij hic: & iudices laici impedientes eſſent excommunicati in bulla Cœnæ tamquam impedientes Epiſcopos iuriſdictione Eccleſiaſtica vti. Et aduerte, quod in hoc cap. non agitur de teſtibus examinandis in cauſis Sanctæ Fidei, qui poſſunt ab Epiſcop. carcerari, & compelli ſine dubio, cap. vt officium. de hæret. in 6. Bulla Pij V. Si de protegendis. Sed quia perſæpe aliqui laici potius patiuntur cenſuras, quàm velint deponere in Curia Eccleſiaſtica vel tardant accedere ad deponendum, donec excommunicentur, & interim non capiuntur informationes delictorum; immo deſtruuntur, in graue damnum Reipublicæ, oritur dubium, an Epiſcopus poſſit implorare brachium ſæculare, vt dicti laici renitentes deponere carcerentur, ad finem capiendi informationes, & Iudicem laicum nolentem præſtare brachium excommunicare. Et veritas eſt, quòd tale brachium præſtari debet, ex cap. 1. de officio ordinar. in quo textu habetur, quòd in inquirendo, vlciſcendo, & iudicando ſcelera, poſſunt Epiſcopi implorare brachium ſæculare, & ſic etiam, dum inquirunt, ſunt adiuuandi à Iudicibus ſæcularibus, & nolentes præſtare brachium, poſſunt excommunicari, iuxta Innocent. & alios in d. cap. 1. equidem nimis iniuſtus, & inimicus Reipublicæ eſſet iudex laicus, qui ſtatim requiſitus ab Epiſcopo id negaret. & anno 1598. cum quidam clericus interfeciſſet quendam iuuenem in hac ciuitate, D. Fabius Riccardus Regius Conſiliarius, tunc Iudex criminalis Magnæ Curiæ Vicariæ, vir doctrina inſignis, & ſumma laude dignus perſonaliter ſe contulit ad Curiam Archiepiſcopalem Neapolitanam, & ſecum carceratum duxit dictum clericum, & omnes teſtes laicos veriſimiliter informatos de homicidio, quos carceratos reliquit in carceribus Curiæ Archiepiſcopalis, vt teſtimonium ferrent coram D. Vicario Neapolitano, qui cum depoſuiſſent, fuerunt à carceribus liberati. Hinc etiam, quando aliquod delictum committitur à clericis in carceribus Curiæ ſæcularis, vel alio loco laicorum, non poteſt iudex Eccleſiaſticus impediri, quin dicto loco informationem capiat ex eadem ratione, quia in inquirendo te-

netur

netur laicus præſtare brachium Epiſcopo. & anno 1598. cum quidam clericus carceratus in carceribus Magnæ Curiæ, remiſſus ad Curiam Archiepiſcopalem, antequam conſignaretur Procuratori Fiſcali Curiæ Archiepiſcopalis, occidiſſet quendam laicum in dicto carcere Magnæ Curiæ, licet à principio fuerit per d. M. C. contradictum; tandem officiales Curiæ Archiepiſcopalis acceſſerunt ad carceres dictæ Magnæ Curiæ, & ceperunt informationem: immo D. Ludouicus Acerbus tunc regens dictam Curiam vir meritiſſimus, ac timoratus libentiſſime permiſit, quod officiales Curiæ Archiepiſcopalis compellerent teſtes laicos compedibus, & arctioribus carceribus, & prout melius eis videretur, ad deponendum veritatem ſuper dicto homicidio. Et quando Curia Archiepiſcopalis voluit examinare teſtes laicos carceratos in Magna Curia, aliquando miſit officiales ſuos ad eam, & aliquando ad Palatium Archiepiſcopale illos duci fecit, vt apparet in cauſa D. Galeatij Portæ anno 1598. Aliud
3 dubium, quando teſtes laici poſſint carcerari, torqueri, & puniri per Curiam Archiepiſcopalem. & veritas eſt, quòd quando deponunt falſum, vel vtuntur fraude in depoſitione, ex l. nullum. C. de teſtibus. Afflictus deciſione 219. Dicitur autem teſtis vti fraude in depoſitione, quando tacet veritatem, vel in loquendo verſutè, & non dicendo bene factum, vel non reddendo rationem ſcientiæ veram, vt eius dictum non probet, nempe, ſi vidit factum, & red-
4 dit rationem, vt dicit Bald. notabiliter in d. l. nullum. Hinc ſi ab alio teſte digniore conuincatur, quod interfuit facto, poterit ratione mendacij torqueri. Bart. in l. vnius. §. iudex. ff. de quæſtio. Boſſ. de tortura teſtium, num. 10. Proſper Farinac. de teſtibus, quæſt. 69. num. 21. qui alios adducit. Hinc teſtis vacillans, varius, aut contrarius, poterit torqueri iuxta l. ex libero. ff. de quæſtio. vbi Bart. & late tradit Farinac. vbi ſupra, vel, ſi veriſimiliter informatus de aliquo facto tacet veritatem, ſecundum Bald. in l. non ſolùm. C. ad l. Iuliam. de adult. & l. dominus horreorum. ff. locati. vel ſi ſponte ſe offert examini propter ſuſpicionem; quia eſt ſuſpectus de falſo. Bart. in d. l. ex libero. Boſſ. & Farinac. vbi ſupra, & in alijs caſibus,

in quibus teſtes vtuntur mendacio, aut fraude in depoſitione; quos diffuſe recenſent Boſſ.& Farinac. vbi ſupra. Et Curia Archiepiſcop. ob prædictas cauſas carcerat teſtes laicos, & procedit contra eos; & quando repetit ipſos falſum depoſuiſſe, ſolet condemnare ad triremes, & fuſtigari facere per ciuitatem Neapolit. Item Curia Archiepiſcop.Neapolit. torquet laicos ſocios criminis ad validandam eorum depoſitionem contra clericos inquiſitos: & ita quotidie ſeruat, & nouiſſime anno 1600. id ſeruauit cum quodam laico Hieronymo Bottone, qui depoſuerat ſe ſpoliaſſe quendam defunctam de ordine cuiuſdam presbyteri, qui laicus fuit in faciem dicti presbyteri tortus, ad validandam eius depoſitionem. Pro hac obſeruantia facit, quòd conceſſa vna re, cenſentur conceſſa omnia, ſine quibus perfici non poteſt, cap. præterea. de offic. deleg. l. 2. ff. de iuriſdict. omn. iudic. ſed laici in quacunque cauſa poſſunt compelli ad deponendum coram iudice Eccleſiaſtico, vt ſupra dixi: ergo poſſunt torqueri, vt depoſitio eorum valeat; alias fruſtra fieret depoſitio, nec tortura ſocio infertur ad pęnam, ſed ad eruendam veritatem, & ideo indultum conſecutus poteſt torqueri. D. de Franchis deciſ. 459. nec poteſt hoc caſu tortura inferri per iudicem laicum; quia acta facta coram laico non probant contra clericum, cap. at ſi clerici. de iudic. Item ſocius criminis torquetur, quia eſt infamis, quæ infamia trahit ſecum ſuſpicionem non dicendi veritatem, iuxta l.ob crimen. §. ſi ea rei conditio. & ibi Odofred. & alij. ff. de teſtibus, & ſic poterit torqueri ob prædictam ſuſpicionem non dicendi veritatem, iuxta ſupradicta. Præterea iudicis laici tenentur adiuuare Eccleſiaſt. ad inquirendum contra clericos, vt ſupra dixi, ex d. cap. 1. de offic. ordin. ſed alio modo non probaret depoſitio laici ſocij criminis, niſi torqueretur ab Eccleſiaſt. ergo iudices laici non debent id impedire; alias poſſent excommunicari.

6 Poterunt etiam puniri a iudice Eccleſiaſtico Aduocati, Notarij, partes, & alij, qui aliquod delictum in actu iudiciario coram eo committunt.Bart.in l.ſi quis obrepſerit.ff.de falſis.

SVM-

SVMMARIVM.

Laici offendentes curſores Curiæ Archiepiſcop. Neapolit. exequentes eorum officium, puniuntur ab eadem Curia.

De laicis offendentibus curſores Curię Archiepiſcopalis, à quo ſint puniendi. CAP. X.

SERVATVR in Curia Archiepiſcopali Neapolit. quòd laici offendentes curſores eiuſdem Curiæ exercentes eorum officium, carcerantur, & puniuntur per Curiam Archiepiſcopalem, ratione offenſæ iuriſdictionis, quæ prorogat in eam iuriſdictionem. Paulus de Caſtro in l. addictos. C. de Epiſcop. audient. per illum textum qui loquitur in ſpecie, quando offenditur familia iudicis exequens ſuum officium; & licet hodie ille tex. non procedat contra clericos per notata in cap. 1. de noui oper. nunciat. & in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ. de conſtitut. ex eo tamen clare colligitur, quòd ratione offenſæ iuriſdictionis, qui alias non erat iudex, efficitur iudex. Idem probatur in l. nullum. C. de teſtibus. & tenet D. de Franchis deciſ. 147. licet in dicta deciſ. ex alia cauſa non fuerit facta remiſſio; & in hac poſſeſſione eſt Curia Archiepiſcop. Neapolit. & nouiſſime anno 1599. carcerauit, & puniuit quendam venditorem chirothecarum, qui violentas manus iniecerat in curſores Curiæ exequentes pœnam contra eum, & ob non obſeruationem feſtorum. & anno 1600. puniuit, & carcerauit alios offendentes curſores Curiæ exequentes ſuum officium, & quotidie hanc exercet iuriſdictionem. Idem tenet Alber. in l. quis forte. §. ſi quos. ff. de pœnis. Boer. late deciſ. 9.

SVMMARIVM.

1 *Executio in bonis clerici reconuenti coram iudice laico, ac condemnati per ipſum, debet fieri per iudicem Eccleſiaſticum, & non laicum.*

2 *Clericus in quibus caſibus non poſſit reconueniri coram laico, remiſſiue.*

De exequutione facienda in bonis clerici reconuenti coram iudice laico.

CAP. XI.

1 QVANDO aliquis clericus reconuentus apud Iudicem laicum, fuit ab illo condemnatus, ſolet Vicarius facere præceptum iudicibus, & alijs, ne moleſtent in perſona, aut bonis clericum, ſine licentia ipſius Vicarij, ſub pœna excommunicationis: & poſtea viſa ſententia, ac proceſſu iudicis ſæcularis, mandat executionem fieri contra clericum, idque ex illa veriori Doctorum opinione, quòd Iudex laicus non poteſt exequi, nec in bonis clerici reconuenti; ſed executio pertinet ad Eccleſiaſticum, vt dicunt Abb. antiq. Imol. in cap. poſtulaſti. de foro compet. Oſtien. Marian. Socin. in cap. 1. de mutuis petit. & ibidem Clarius, Anton. de Butr. num. 20. in fine, Viuius deciſ. 46. volum. 1. facit textus notab. in cap. ſæculares. de foro compet. in 6. & ibi Philipp. Franch. dicit nullam executionem poſſe fieri à iudice laico in bonis clerici; ſed eſſe faciendam à iudice Eccleſiaſtico, & ſi perſona clerici diſtringeretur, eſſet iudex laicus excommunicatus, cap. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. In quibus autem caſibus clericus non poſſit re-
2 conueniri coram laico, vide Aufrer. de poteſt. ſæcular. ſuper Eccleſ. reg. 2. Mar. Soc. in d. cap. 1.

SVMMARIVM.

1 *Laici fideiuſſores clericorum poſſunt conueniri coram Epiſcopo.*
2 *Laici poſſunt prorogare iuriſdictionem iudicis Eccleſiaſtici, ſine licentia ſuorum ſuperiorum laicorum.*
3 *Laici carcerantur ab Epiſcopo, & alijs pœnis temporalibus conſtringuntur in cauſis coram ipſo vertentibus.*

De laicis fideiuſſoribus clericorum, à quo compellendi ad pœnam fideiuſsionis. CAP. XII.

1 SERVATVR in Curia Archiepiſc. Neap. quòd laici fideiuſſores clericorum, qui in foro Eccleſiaſtico ſe ſubmiſerunt, carcerantur per curſores prędictæ Curiæ ad pœnam fideiuſſionis ſoluant; & eorum bona venduntur per eoſdem curſores ſine li-
2 centia Iudicis ſæcularis. Pro qua obſeruantia facit, quòd de iure communi laici poſſunt prorogare iuriſdictionem Epiſcopi, & ſe eius in foro ſubmittere, l. ſi qui. l. Epiſcopale, C. de Epiſc. aud. vbi omnes; nec requiritur licentia ſuperioris laici, Bart. in l. 1. §. & poſt operis. ff. de noui oper. nunciat. Franc. Marc. deciſ. Delphin. 82. incipiente, an Notarius, & dicit Ant. de Butr. in cap. 1. de Iudic. per illum text. quòd pactum de reſpondendo coram iudice nòn ſuo factum in pręſentia iudicis ſubmittit, adeo quod non eſt locus pœnitentiæ. Præterea adducitur textus clarus in capit. ex reſcripto. de iureiuran. vbi laicus fideiuſſor clerici conuenitur coram Epiſcopo, propter iuramentum præſtitum in fideiuſſione, vt quotidie fit, & ibi id notant Abb. Anton. Imola, Petrus de Ancharan. ad idem tex. in capit. final. de foro competen. in 6. Quinimmo ſtatuentes contrarium, eſſent excommunicati in bulla Cœnæ Domini, tanquam ſtatuentes contra libertatem Eccleſiaſticam; ſiquidem clerici non inuenirent fideiuſſores, & in carceribus macerarentur; non enim Curia prædicta de facili ſolet admitte-

re fideiuſſores clericos, tùm, quia non poſſunt condemnari, niſi in quantum facere poſſunt, cap. Odoardus. vbi Doctor. de ſolution. & diximus ſupra in cap. 3. tum quia, cum clerici fideiuſſores carcerantur, ſeruitium diuinum omittitur, nec Curia admitteret fideiuſſores laicos, ſi ipſos compellere nequiret per ſeipſam, ſed per viam implorationis brachij iudicis ſæcularis, qui vellet vt plurimum videre conceſſum, antequam illud preſtaret, iuxta tradita in cap. 1. de offic. ordin. & infra in cap. 43. & proinde tale ſtatutum prohibens clericis non prohibita eis à lege canonica, vel diuina, immo permiſſa, dicitur eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam iuxta Abb. Anton. Imol. & Felin. late in cap. Ec-
3 cleſiæ S. Mariæ. de conſtitutio. Eſt etiam de iure verior opinio, quòd laici in caſibus, in quibus poſſunt conueniri coram Epiſcopo, poſſunt carcerari, & alijs pœnis temporalibus puniri antequam excommunicentur. Dominicus, & Franchus in cap. cum Epiſcopus. de offic. ord. in 6. Felin. in cap. cum ſit. de foro compet. Aufrer. in Clemen. 1. de offic. ordin. in princ. verſ. ex præmiſſis. Couar. lib. pract. q. c. 10. & hodie eſt expreſſum in Conc. Trident. cap. 3. ſeſſ. 25. de reform. Sic etiam Curia procedit contra non obſeruantes dies feſtos, ad pœnam pecuniariã. Adeſt etiam in Regno capitulum 104. quòd Prælati criminibus Eccleſiaſticis cognoſcunt libere contra laicos, & puniunt eos, nec officiales laici poſſunt ſe intromittere.

S V M M A R I V M.

1 *Sponſus, qui deflorauit ſponſam, ſi nolit contrahere matrimonium cum ea, an poſſit per Epiſcopum compelli carcere ad contrahendum.*
2 *Sponſus nolens contrahere matrimonium, quando poſſit excommunicari.*
3 *Matrimonium metu iudicis contractum eſt nullum, & quando.*
4 *Excommunicatio iniuſta cauſat iuſtum metum, & quando.*
5 *Matrimonium contractum ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit, poſt diſpenſationem requirit nouum conſenſum.*

De ſponſo nolente contrahere matrimonium, quomodo ſit compellendus.

CAP. XIII.

1 SI ſponſus deflorauit ſponſam, & poſtea nolit eam ducere in vxorem, ſolet per Curiam Archiepiſcop. Neapolitan. carcerari ad finem, vt contrahat matrimonium, prout tenetur, iuxta text.in capitulo primo, de adult. cum etiam hæc cauſa matrimonialis ſit, an ille ſponſus teneatur contrahere, necne? & ſolum ad Epiſcopum pertineat, capitulo multorum.35.quæſt.6.capitulo auditis.de præſcript.capitulo accedentibus. de exceſſ. Prælatorum. Couar. variarum releſt. 2. part. cap.7. §.6. numero 8. & tam de iure antiquo, iuxta veriorem opinionem Dominici, & Franchi in capitulo cum Epiſcopus. de offic. ordinarij in 6. quam poſt Concilium Tridentinum, capitulo 3. ſeſſ.23. de reformatio. poſſunt iudices Eccleſiaſtici ac debent in omnibus cauſis coram ipſis vertentibus, etiam ciuilibus, antequam ad cenſuras deueniant, carcerare laicos. Hinc patet, quam rationabilis ſit obſeruantia Curiæ Archiepiſcop. & poſſet id etiam ſeruare, quando non præceſsit defloratio; ſed ſolum promiſsio, vt ſententia de contrahendo matrimonio habeat effectum, ex prædicto capitulo 3. Concil. Tridentin.

2 Sed an poſsit ſponſus excommunicari, ſi nolit contrahere matrimonium? textus in capitulo ex litteris. il 2. dicit, poſſe compelli cenſuris. text.in cap. requiſiuit. eod. titul.dicit, quòd moneatur tantum. Doctores in dictis locis communiter concordant dicta iura, quòd ſi adeſt iuſta cauſa non contrahendi, puta odium tale ſuperueniens, quòd ſperetur potius ſcandalum, quam matrimonium, fiet monitio tantum, & ita procedit text.d. capitulo requiſiuit. ſi vero non adeſt iuſta cauſa non contrahendi, & tunc nolens contrahere excommunicabitur, & ita procedit text.in d. capitulo ex litteris. vt dicunt Ioannes And. Anto. Abb. Præpoſ. qui teſtatur de communi in dictis iuribus. Ledeſma de Sacramento matrimonij, quæſt.46.articulo 1.

Dicit tamen Io. And. in d. cap. ex litteris. quem ſequitur Præpoſ. quòd ſi poſt excommunicationem iudex videt eam non prodeſſe, & excommunicatum eſſe pertinacem, debet eum abſoluere etiam nolentem.

ANNOTATIO.

Animaduertendum ſummopere à iudice Eccleſiaſtico circa coactionem ad contrahendum matrimonium, quoniam ſi coactio fiat
3 quando non eſt facienda, vltra infelices exitus, quos parere ſolet, matrimonium etiam præcedentibus ſponſalibus voluntarijs interueniente metu contractum eſt nullum. Abb. in cap. requiſiuit. de ſponſal. etiam ſi per iudicem metus inferatur, vt ibi notat Cardina-
4 lis, & excommunicatio iniuſta cauſat iuſtum metum, vt per omnes in cap. cum dilectus. de his quæ vi. Couar. in 2. par. 4. lib. decretal. §.4. num. 11. qui intelligit quando ſuperior adiri non poteſt pro remouenda excommunicatione, quod iudex arbitrabitur. Sed pul-
5 chrum dubium eſt, ſi ſponſalia de futuro fuerint contracta inter conſanguineos ſub illa conditione, ſi Papa diſpenſauerit, an ſecuta diſpenſatione requiratur nouus conſenſus partium. In Rota Romana fuit dictum, quod ſic, quia Papa diſpenſando, non cenſetur habere ratum, quod prius illicite geſtum fuerat, ſed ſolummodo impartiri licentiam contrahendi matrimonium, non obſtante impedimento ipſi narrato, ex dictis per Cardinalem, & Abb. in cap. ſuper eo. de condit. appoſ. & per Couar. in 2. part. 4. lib. cap. 3. num. 7. qui loquitur in fortioribus terminis, videlicet in ſponſalibus per verba de præſenti contractis, ſequendo opinionem Theologorum. Et hanc opinionem ſecuti ſunt domini de Rota in vna Valentina matrimonij 21. Ianuarij 1578. coram Illuſtriſsimo Blanchetto, & in vna Taurienenſi ſponſalium 2. Decemb. 1594. coram Gipſio, & in alia Abulenſi. Notandum præterea ſponſos poſſe compelli ad contrahendum, etiamſi ſponſalia non fuerint iurata, quamuis quando non interuenit iuramentum, non debet Eccleſia de facili procedere ad compulſionem; tunc enim leuior cauſa ſufficit ad diſſuadendam coactionem. Abb. in cap. requiſiuit. in fin. & ibi Præpoſ. Gabriel, loc. cit. & fuit in Rota approbatum.

SVMMARIVM.

1 *Aſſignatio loci tuti puellæ, cui timetur inferri violentia, pendente lite ſuper matrimonio, ad quem Iudicem ſpectet.*

2 *Mulier eſt ponenda in loco tuto, & honeſto, quando propter ſæuitiam viri non poteſt cum eo habitare.*

Mulier

3 *Mulier ſeparata à viro auctoritate Iudicis, dicitur permanere in loco honeſto, ſi moretur in domo patris honeſte vna cum matre, fratre, & alia ſorore nubili. declara, vt ibi.*

4 *Puellæ voluntas circa matrimonium eſt exploranda extra territorium Principis, quando Princeps eſt ſuſpectus, ne metum inferat in contrahendo, & eſt adducenda ad aliud territorium expenſis communibus.*

De muliere ſequeſtranda, pendente lite ſuper matrimonio. CAP. XIV.

1 CVRIA Archiepiſcop. Neapol. obſeruat, quòd, quando agitur in ea de matrimonio contrahendo, & eſt ſuſpicio, ne puellæ inferatur violentia, & conſenſus eius non ſit liber, ponit eam in aliquo loco tuto, nempe, conſeruatorio mulierum, aut alio honeſto loco, ad finem explorandi eius voluntatem, & aliter non concedit licentiam contrahendi. Ad Epiſcopum ſanè ſpectat proſpicere, vt matrimonia ſint libera, cum coactiones malos ſoleant parere effectus, cap. requiſiuit. de ſponſal. Pro qua obſeruantia adducuntur text. in cap. cum locum. eod. titul. & cap. penult. de probatio. in quibus locis mandatur iudici Eccleſiaſtico. coram quo vertitur lis, vt aſſignet locum tutum, & id in ſpecie notat Anton. de Butrio in d. cap. cum locum, & alij. Præterea iudex cauſæ principalis eſt iudex incidentium, etiamſi cauſa temporalis incidat coram Eccleſiaſtico. capitulo prudentiam. de donatio. inter virum, & vxorem. Antonius, Abb. & communis in cap. tuam. de ordine cognit. Et proinde ad Eccleſiaſticum iudicem, qui principaliter cognoſcit de cauſa matrimoniali, ſpectat cognoſcere de incidenti, in quo ſcilicet loco puella ſit collocanda ad finem tollendi violentias, & explorandi eius voluntatem. Item, cum Epiſcopus habeat iudicare de libertate conſenſus puellæ, poterit etiam iudicare de loco tuto, per quem peruenitur ad dictam libertatem conſenſus, ex regul. l. ad rem mobilem. l. ad legatum. ff. de procurat. Etſi verum amamus, in praxi diffi-

cile eſſet (tuta conſcientia) cognoſcere de libertate conſenſus puellæ;niſi idem iudex Eccleſiaſt.ad quem ſpectat concedere licentiam contrahendi matrimonium,aſſignet locum tutum.Item
2 Curia Archiepiſc.Neap.aſſignat locum tutum, & honeſtum mulieri,quæ diſceſſit à viro propter ſæuitiam,nec poteſt illi conſuli per cautionem,ex c.tranſmiſſa.de reſtitu.ſpoliat. & cap.litteras. eod.tit.vbi Gloſſ.in verbo,ſufficiens.

ANNOTATIO.

3 Notandum , quòd mulier ſeparata à viro auctoritate Iudicis , non ſolum dicitur permanere in loco honeſto , ſi moretur in aliquo monaſterio,ſed etiam ſi habitet in domo patris honeſte vna cum matre, fratre,& alia ſorore nubili,nec eſt reponenda in monaſterio . Ita fuit deciſum in Rota Romana,vt tradit Cæſar de Graſſis deciſ.vnica de diuortijs. Declara,niſi mater,& frater inſtent pro diſſolutione matrimonij . in his enim cauſis multum exuberat officium iudicis, conſ.matr. 47.num.8 & ita fuit deciſum in Rota in vna Romana matrimonij 29. Aprilis 1579. coram Illuſtriſſimo Blanchetto .
4 Item fuit dictum in alia Ipporrigien. matrimonij 3. Martij 1589. coram Comitulo , puellam , de qua erat dubium, ne vi contraheret , eſſe adducendam ad ciuitatem Mediolani extra locum ſuſpectum propter Principis loci timorem , & in ciuitate Mediolani eſſe collocandam in aliquo monaſterio non ſuſpecto , vt exploretur eius voluntas , an conſentiat habere talem in virum : & hanc adductionem eſſe faciendam impenſis communibus ipſius ſponſæ , & ſponſi : quia negotium erat commune , & ſponſus prætendebat contraxiſſe cum ea , cognouiſſe eam , & amborum intereat iudicari ſuper validitate matrimonij,argum.l.1.& 2.§. æquiſſimum.ff. ad l.Rhodiam. de factu. tunc autem ſumptibus poſtulantis fiunt productiones , & euacuationes , quando cauſa non æque ſpectat ad omnes , prout in cap. mulieres. de iudic.lib.6. & in l.quoniam. C.de teſtibus.vltra quod hæc prouiſio fiebat officio iudicis .

SVMMARIVM.

1 *Statutum laicorum , quòd inſtrumenta habeant executionem paratam , an ſit ſeruandum in Curia Eccleſiaſtica contra clericum .*
2 *Praxis Curiæ Archiepiſcopalis Neapol. ſuper liquidatione inſtrumentorum .*
3 *Obligatio facta penes acta Curiæ ſecularis an habeat executionem paratam in*

tam in Curia Eccleſiaſtica contra obligatum effectum clericum, ante incuſationem.

4 *Clericus, qui obligauit ſe in inſtrumento habente executionem paratam, ſi efficiatur laicus, an poſſit dictum inſtrumentum liquidari contra ipſum in Curia Eccleſiaſtica.*

5 *Clericus, qui fuit notarius Epiſcopi, effectus laicus, pro geſtis tempore notariatus, tenetur reſpondere coram Epiſcopo.*

6 *Curia Archiepiſcop. Neapolitan. non ſolet procedere ad liquidationem inſtrumenti cenſus vitalitij pro capitali, ob non ſolutionem tertiarum.*

7 *Obligatio penes acta facta à laico in Curia ſæculari, ſi efficiatur clericus ante diem ſolutionis, non poteſt accuſari in Curia ſæculari, nec exequi per Iudicem laicum.*

8 *Pactum de retrouendendo in cenſu vitalitio an ſit licitum pro eodem pretio.*

9 *Venditor cenſus vitalitij ſi ſuperuixerit tanto tempore, quod fructus percepti excedunt ſolutum pretium, an contractus amplius ſit licitus.*

De liquidatione inſtrumentorum contra Clericum, & obligatione per ipſum facta penes acta Curiæ ſæcularis.

CAP. XV.

1 DICIT Bart. in l. cunctos populos. C. de Sacroſanct. Eccleſ. quòd ſi ex ſtatutó laicorum inſtrumenta habeant exequutionem paratam; debet tale ſtatutum ſeruari in foro Eccleſiaſtico, contra clericum, cuius opinio reprobatur à Baldo in dicta l. cunctos populos. Anto. Abb. Felin. Dec. & alijs communiter in capitulo Eccleſiæ Sanctæ Mariæ. de conſtitutio. Viuius deciſ. 326. libro ſecundo, dicit tamen Couarr. lib. practicarum quæſt. cap. 8. numero quinto, quòd opinio Bartol. procedit, quando ſtatutum eſt factum à Principe, ſecus ſi ab inferiore. Sequitur Carauit. ſuper ritu
2 Magnæ Curiæ Vic. 166. numero 37. quod non credo verum. Quidquid ſit de iure; in Curia Archiepiſcop. Neapolitan. ſer-

uatur dictus ritus M. C. V. 166. quòd inſtrumenta liquidantur, & habent executionem paratam contra clericos in Curia Archiepiſcopali, ſeruata forma dicti ritus, qui eſt probatus per conſtitutionem ſynodalem 54. Eſt tamen differentia, quòd in Curia Archiepiſcopali citatus ſuper tenore inſtrumenti, ſi compareat, & alleget ſolutionem, & offerat cautionem de ſoluendo debitum, & pœnam, niſi oſtenderit ſatisfactionem, non carceratur, ſed cum cautione prædicta datur ei terminus decem, viginti, & etiam triginta dierum, ad probandum ſolutionem, ſed ſi alleget alias exceptiones, quæ in promptu non impediunt liquidationem, non auditur, niſi in vinculis, vel facto depoſito; & quoad hoc, antiqua obſeruantia Curiæ derogauit dictæ conſtitutioni 54. quæ concedit terminum comparenti ad probandum quidquid voluerit, contra inſtrumentum, & ita ſeruatur tàm in clericis, qui erant clerici tempore inſtrumenti, quàm in laicis, qui poſtea fuerunt effecti clerici quod non ſeruatur in M. C. V. Sed dubium
3 eſt, ſi laicus ſe obligauit penes acta Curiæ ſæcularis, & poſtea efficiatur clericus, antequam accuſetur obligatio; an poſſit dicta obligatio accuſari contra ipſum in Curia Archiepiſcopali? & quòd non poſſit accùſari, facit, quòd licet obligatio penes acta calore confeſſionis factæ in iudicio habet executionem paratam, l.eum pro quo, vbi Angel. & Paul. ff. de in ius vocand. id procedit in eodem tribunali, non in alio, vt dicit Bartol. in l. prima, ff. de officio Proconſ. Anton. in capitulo fin. de confeſſ. & dicunt Iſern. & Afflict. in conſtitutione Regni. Baiulus, ſi furem. quòd obligatio penes acta Curiæ non poteſt accuſari in alia Curia, niſi præmittatur citatio ad dicendum cauſam, quare ipſa obligatio accuſari non debeat. In Curia Archiepiſcopali ſeruatur, quod creditor accuſat obligationem in Curia ſæculari, & præſentat litteras executoriales D. Vicario, dicens non habuiſſe notitiam clericatus, & per Cur. Archiepiſcop. citatur clericus ad dicendum cauſam, quare non debeat exequi contra ipſum, vigore illius obligationis; qui ſi compareat, & alleget aliquas exceptiones, datur ei breuis terminis ad probandum, & proceditur ſummarie, ita quòd, ſi nihil probauerit, D. Vicarius mandat

4 exequi contra clericum realiter, & perſonaliter. Aliud eſt dubium, pone, quòd aliquis, dum eſſet clericus, obligauit ſe in inſtrumento habente executionem paratam, & poſtea efficiatur laicus, an poſſit dictum inſtrumentum liquidari contra ipſum in Curia Eccleſiaſtica? & videtur, quòd ſic, ex notabili doctrina Pauli de Caſtro in l. ſecunda, C. vbi de ratiocinijs agi oporteat. vbi dicit per illum textum, quòd cle-
5 ricus, qui fuit Notarius in Curia Epiſcopi, ſi efficiatur laicus, pro geſtis tempore notariatus tenetur reſpondere coram Epiſcopo: ſic etiam, qui deſijt eſſe mercator, pro geſtis tempore mercaturæ conuenitur coram iudice mercatorum, & qui deſijt eſſe ſcholaris, conueniendus eſt coram Rectore, pro geſtis tempore, quo erat ſcholaris. ſed prædicta procedunt in geſtis concernentibus officium, vel artem, quam quis gerebat; non in alijs, vt dicit idem Paulus in l. final. C. de iuriſdictione omnium iudicum. & ſic poteſt diſtingui in clerico, quòd pro geſtis ratione officij, quòd gerebat occaſione clericatus, poſſit liquidari in Curia Eccleſiaſtica inſtrumentum contra ipſum effectum laicum, pro alijs non. Item ſciendum, quòd hodie Curia Archiepiſcopalis Neapolitana non ſolet procedere ad liquidationem inſtrumenti cenſus vitalitij pro capitali, ob non ſolutionem tertiarum, etiam ſi cenſus eſſet conſtitutus ad rationem quatuordecim pro centenario; ſed tale pactum habet pro iniquo.

ANNOTATIO.

Num. 3. ibi, Realiter, & perſonaliter, ſed an executio fieri poſſit per iu-
7 dicem laicum, videtur quod ſic, per deciſionem Rotæ quintam de foro competenti, propter præuentionem per obligationem præcedentem, ad notata per Oſtienſem in cap. 1. de obligat. ad ratiocinia. quæ limitat quando clericus ſuccedit laico, vt non poſſit exequi contra clericum, quamuis obligatio defuncti haberet vim rei iudicatæ, ex Mariano Socin. in cap. propoſuiſti. colum. penult. de foro competen. contrarium eſt verius, vt non poſſit executio fieri per Iudicem laicum, nec in perſona, nec in bonis clerici, cum debeat

præce-

præcedere accuſatio, quę laico effecto clerico fieret coram Iudice incompetenti: & ita ſeruatur in Regno, & fuit deciſum in Sacro Concilio, & probat Vincentius de Franchis deciſ.6[?]6. in qua fuit reuocatum decretum magnæ curiæ Vicariæ, quæ iudicauerat, ęlericum, quoad diſtrictionem perſonalem, eſſe remittendum ad Iudicem Eccleſiaſticum, & quoad bona, eſſe procedendum in Curia ſæculari.

Item notandum in fine dicti capituli, circa cenſum vitalitium iuſtam fuiſſe Curiæ Epiſcopalis reſolutionem, vt non procedat ad liquidationem cenſus vitalitij pro capitali ob non ſolutas tertias; quandoquidem quatuordecim pro centenario eſt magnum pretium, niſi recipiens eſſet multum ſenex propter magnum periculum. In Hiſpania cenſus vitalitius non excedit decem pro centenario. Azeuedus in regia conſtit. de cenſibus. poſſet tamen fieri liquidatio in pœnam, quando debitoris mora in ſoluendo tertias nimis frequens
8 eſſet: ſed tunc aduertendum, iuxta Molin. de contractibus, tract.2. diſput. 389. quo loco admonet, in emptione vitalitij locum non habere pactum de retrouendendo, ſaltem æquali pretio quàm fuit venditus; quoniam quo plus eſt tranſactum de vita, ad quam fuit emptus, pluresq. ſolutæ ſunt penſiones, eo minus valet. Niſi ergo, inquit ipſe, pactum eſſet, quod proportione aliqua prudentis arbitrio ſtatuenda minueretur temporis progreſſu, quo cenſus eſſet re-
9 dimendus, iniquus eſſet talis contractus. Sed quæritur de illo, qui emit ab Eccleſia ad vitam, & ſuperuixit tanto tempore, quod fructus ab eo percepti excedunt ſolutum pretium, an ſit amplius licitus talis contractus. Dec. in l. fratris. C. de tranſact. format hanc quæſtionem, & concludit quod ſic, propter incertitudinem, ex d. l: fratris. allegat Oſtien.de reg.iur.in ſumma,§.in alijs etiam caſibus,verſ. de his qui emunt ab Eccleſijs. Oldrad.conſ.207. & alios,ſed declarat notabiliter, vt concluſio procedat, dummodo venditio fuerit iuſta, & facta ſecundum probabilem, & veriſimilem coniecturam vitæ, inſpecta ætate, & qualitate perſonæ, tunc poterit iudex arbitrari contractum eſſe iuſtum. In tali caſu dicit Decius multum facere, an perſona ſit ſolita fœnerari,vt notat Oldrad. d.conſ.207.Bald.conſ.18. lib.1. & conſ.332. & lib.4.conſ.414. Facit quod notatur per Gloſſ.in l. cum allegans. C. de vſuris. Bartholomæus Veronenſis in tract. ſimulat.præſumpt.22.

SVMMARIVM.

1 *Capitula regni contra turbantes poſſeſſiones non procedunt nullo dato violento ſpolio.*

Recur-

2 *Recurrens ad Curias ſæculares in cauſis ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus eſt excommunicatus, & priuatur omni iure, in petitorio, & poſſeſſorio.*

3 *Recurſus ad Curiam ſæcularem reddit clericum excommunicatum, & incapacem fructum beneficiorum.*

4 *Recurſus ad Curiam ſæcularem improbatur, etiam ad finem impediendi executionem mandati nulliter facti.*

5 *Recurſus ad Curiam ſæcularem præſumitur obtentus ab eo, cuius intereſt.*

De viſitatione late. CAP. XVI.

1 NOTANDA eſt ſingularis deciſio Vincentij de Franchis præſidis Neap. 701. in qua pariter terminat capitula Regni Neapolitani, non procedere non dato violento ſpolio, & proinde fuerunt excluſi quidam pupilli; prætendentes fuiſſe expoliatos, ex quo eorum mater vendiderat quoddam eorum prædium perſonæ Eccleſiaſticæ, cum nulla violentia fuiſſet illata.

Præterea notandum ſingulariter, quod recurſus in cauſis beneficialibus, & alijs Eccleſiaſticis ad iudices laicos pro obtinendis inhibitionibus, & alijs impedimentis, eſt à iure reprobatus, cap. qualiter, & quando. de iudicijs. & recurrens eſt ipſo iure excommun. cap. nouerit. cap. graue. de ſentent. excommun. in bulla Cœnæ Domini §. 16. & committit ſacrilegium. Caietanus in ſumma, in verbo excommunicatio. capit. 30. & ſequent. & quod eſt notandum, cadit ab omni iure, tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio, quod habet, ſeu prætendit in beneficio iuxt. conſtitut. Innoc. IV. quæ incipit, Officij noſtri. & ita fuit iudicatum in Rota Romana contra Abb. Sellarolum, vt teſtatur Farinacius conſil. 68. num. 5. nec excucuſari poteſt traditis per Couarr. practic. quæſt. cap. 33. num. 3. nam etiam ſi iudex Eccleſiaſticus male procedat, non poteſt iudex ſæcularis ſupplere negligentiam Eccleſiaſtici, qui ipſo poteſtate, & auctoritate eſt maior, vt declarant omnes doctores in d. cap. qualiter, & quando. videlicet Ioannes Andreas, Abb. antiq. Collect. Cardin. Anchar. Butr. Abb. Imol. Bar-

bat.

bat. ſed illius negligentiam Eccleſiaſticus ſupplet cap. Ex tranſmiſſa. capit. licet. cum ſequenti, de foro competen. ſuperioritatem autem iuriſdictionis Eccleſiaſticæ probant cap. ſolitę. de maior.& obed. cap. denique. 96.diſt. & Clem.Romani. de iureiur. & ita fuit conſideratum, & reſolutum per Rotam Romanam in vna Oſcenſ. coram Illuſtriſs. Blanchetto 10. Aprilis 1595. & in alia Oſcen. canonicatus 1. Decembr. 1595. coram Domino Pegna fuit idem deciſum, ac dictum bene fuiſſe declaratum excommunicatum quendam Paulum, ob recurſum ad tribunal ſæculare, qui obtinuerat inhibitionem iudici Eccleſiaſtico, ne appellatione pendente aliud innouaret, ac fuit dictum non eſſe attendendam copioſam turbam Doctorum,quibus ille Paulus defendebatur, aſſerentium licitos eſſe in quibuſdam caſibus recurſus ad iudices ſæculares: quoniam ſacrorum Canonum auctoritas illis omnibus præponderabat, per quam etiam excludebatur prætenſa antiquiſſima conſuetudo nonnullarum prouinciarum, de qua teſtabantur Couarr. pract. quæſt. cap.35. Nauarr. in Manuali cap.27. num.70. Menoch. de retinenda poſſeſſ.remed.3.num.365. dicebatur enim talem conſuetudinem tanquam improbatam, ac ſacris canonibus inimicam, quæ clericos iuriſdictioni laicorum ſupponit, non fuiſſe attendendam. cap.qualiter,& quando. vbi communiter Doctores, & Abb.num.7.de iudicijs. Marian. Socin. in cap.ſi quis clericus. num. 28. & in cap. ſane. num. 10. de foro competen. Rota deciſ. 10. de conſuet. in antiquis. Ex his etiam Rotæ deciſionibus,& alijs intendit dominus Farinac. in d. conſ.68. probare, incurriſſe ſupradictas pœnas quendam Ferdinandum, qui lite pendente ſuper beneficio ſancti Petri coram Reuerendiſſimo Epiſcopo Caputaquenſi, ſiue illius Vicario delegato Apoſtolico, inter ipſum, & quendam D. Nicolaum, declinando Eccleſiaſticum expreſſe proteſtatus fuit de pendentia litis coram iudice ſæculari, ad quem habuerat recurſum. item in vna Leodien. Canonicatus die 11. Martij 1596. coram eodem Illuſtriſs. Blanchetto fuit dictum, ad probandum recurſum ad Curiam ſæcularem; Rotam pluries fidem adhibuiſſe iuribus minus formiter extractis propter difficultatem illa extrahendi ſeruatis ſeruandis; & excommunicatum ob recurſum non

eſſe

eſſe abſoluendum: niſi prius conſtito de paritione. Item
2 in alia Vlyſponen. beneficij 16. Ianuarij 1598. coram D. Litta fuit declaratum, clericum, qui habuerat recurſum ad Curiam ſæcularem pro impedienda executione iuſtitiæ ordinarij, incidiſſe in excommunicationem bullæ in Cœna Domini; & fuiſſe effectum incapacem fructuum beneficij, & Capitulum non teneri ad aliquos fructus, ad notata per Doctores communiter in capit. Paſtoralis. §. verum. de appellat. Puteus deciſ. 28. lib. 1. & in alia Brixien. clericatus die 26. Ianuarij 1598. coram Orano fuit dictum, re-
3 curſum ad Curiam ſæcularem eſſe improbatum, etiam ad finem impediendi executionem alicuius mandati nulliter relaxati, ac fuit dictum recurſum ad Curiam ſæcularem præſumi obtentum ab eo, de cuius intereſſe agitur ad Bart. in l. fin. ff. de quæſtion.

SVMMARIVM.

1 *Violantes immunitatem Eccleſiæ, an ſint ipſo facto excommunicati.*

2 *Immunitas Eccleſiaſtica an violetur, ſi extrahantur ab Eccleſia non rei delinquentes; ſed alij in ea commorantes.*

3 *Abſolutio ab excommunicatione ob violatam immunitatem Eccleſiæ, cui reſeruata.*

4 *Bullæ Greg. XIV. de immunit. Eccleſiarum forma, an ſit ſeruanda à iudice laico, vbi notorium eſt confugientem ad Eccleſiam commiſiſſe delictum exceptuatum in ea.*

5 *Confugiens ad Eccleſia, ſi ab ea extrahatur, non ſeruata forma bulla Greg. XIV. de immunit. Eccleſiarum, an iuſtificata captura ex ſequentibus probationibus, ſit amplius Eccleſiæ reſtituendus.*

6 *Confugiens ad Eccleſiam, ſi non à iudice, vel eius familia, ſed ab alijs extrahatur puta à conſanguineis offenſi, an ſi de manu ipſorum à familia iudicis ſæcularis capiatur extra Eccleſiam, ſit etiam Eccleſiæ reſtituendus.*

7 *Confugientem ad Eccleſiam, ſi iudex non carcerauit, nec extraxit, nec extrahi fecit; ſed ſolum extractum ab eius familia, ſine eius ordine Eccleſiæ non reſtituit, vel mori fecit, an ſit excommunicatus; & quid ſi mandauit extrahi.*

Con-

8 *Confugiens ad Eccleſiam,extractus per familiam ſecularem, an ſit de neceſſitate reſtituendus eidem Eccleſiæ, vel ſatis ſit ſi reſtituatur Epiſcopo.*
9 *Extrahens commorantes in Eccleſia, ad finem componendi pacem, & euitandi ſcandala an incurrat excommunicationem latam contra violantes immunitatem Eccleſiæ.*
10 *Palatium Epiſcopi an gaudeat immunitate Eccleſiæ.*
11 *Clerici an gaudeant immunitate Eccleſiæ.*
12 *Sacerdotes quicunque vigere facultatum non poſſunt abſoluere violantes immunitatem Eccleſiæ propter extractionem.*

De immunitate Eccleſiarum magis practicabilia. CAP. XVII.

1 ANNO 1597. plures Capitanei cum ſuis ſatellitibus ingreſſi ſunt monaſterium S. Petri ad Aram, ciuitatis Neapolit. pro inueniendo quodam deportato, qui aufugerat ab Inſula quem non inuenientes, per vim à dicto monaſterio extraxerunt quendam puerum tanquam conſcium in quo loco moraretur, dictus deportatus, & carceratum duxerunt ad carceres Curiæ ſæcularis, vt deponeret; vbi idem reperiretur. Fuerunt omnes per Curiam Archiepiſcopalem declarati excommunicati, ob violatam immunitatem Eccleſiæ, propter extractionem dicti pueri, ex quo in bulla Gregor. xiiij. de immunitate Eccleſiarum imponuntur ipſo facto pœnæ, quæ à iure ſunt ſtatutæ contra violantes immunitatem, & libertatem Eccleſiæ, & de iure violantes immunitatem debent excommunicari, capitul. miror. capit. ſi quis contumax. capit. quiſquam. 17. quæſtion. 4. & quamuis bulla loquatur ſolum de extrahentibus reos ibi (laicis reis) tamen diſpoſitio pœnalis extenditur ex identitate, & maioritate rationis, quando, ſi non fieret extenſio, ſequeretur abſurdum,

ſurdum, & eſſet abſurdum, quod rei non poſſent extrahi, & alij ſic. Imola, in l. ſi vero. §. de viro. ff. ſoluto matrim. Franchus in capit. 1. de temporibus ordinationum in 6. Item quando duo caſus æquiparantur in l. antiqua, lex noua loquens in vno, habet locum in altero. Bartol. in l. quod vero. ff. de legibus. Franchus, & Imola vbi ſu-
2 pra. & in capit. definiuit. 17. quæſtion. 4. neque confugientes, neque commorantes in Eccleſia poſſunt extrahi. Præterea quando conſtitutio pœnalis continet fauorem Eccleſiarum, fit extenſio ex identitate rationis, iuxta Gloſſam notabilem in capit. ſciant. de electione in 6. Franchus in
3 d. capit. 1. Sed fuit dubitatum, à quo prædicti Capitanei, & ſatellites eſſent abſoluendi, & videbatur, quòd à ſummo Pontifice, poſtquam bulla prædicta refert ſe ad excommunicationem latam contra violantes libertatem Eccleſiaſticam, quę eſt in bulla Cœnę Domini, cuius abſolutio reſeruatur Papæ, & relatum dicitur eſſe in referente cum omnibus ſuis qualitatibus, Bartol. in l. ff. ſi familia furtum fecis. & in l. 1. ff. de arbitris. contrarium fuit reſolutum,
4 quòd abſolutio ſpectaret ad ordinarium; ex quo non reperitur expreſſe reſeruat à Papæ, iuxta regulam cap. nuper. de ſententia excommunicationis, & quando qualitas relati requirit ſpecialem mentionem, prout eſt abſolutio, quæ debet expreſſe reſeruari Papæ d. capit. nuper. non includitur in diſpoſitione referente, textus notabilis in capit. penultimo, de iureiuran. Gambarus de auctoritate legati in exordio, numer. 35. Præterea in bulla Cœnæ Domini excommunicantur ſolum ſtatuentes contra libertatem Eccleſiaſticam; nec omnes violantes libertatem Eccleſiæ ſunt excommunicati in bulla Cœnæ, vt patet in cap. vnico, de his, quæ vi, metuſque cauſa in 6. & ſic omnes fuerunt publicè abſoluti ante fores Eccleſiæ Metropolitanæ à D. Vicario
5 Neapolit. Anno ſequenti 1598. quidam aſſaſſinus interfecit quandam perſonam in via publica ciuitatis Neapolit. & poſtea confugit ad Eccleſiam Parochialem Sanctæ Mariæ Aduocatæ, à qua fuit per vim extractum à conſanguineis oc-
ciſi,

ciſi, & aliquibus ſatellitibus Curiæ ſæcularis, & eodem die coram iudice ſæculari confeſſus fuit commiſiſſe dictum homicidium per aſſaſſinium; fuerunt per Curiam Archiepiſcopalem citati omnes iudices Magnæ Curiæ Vicariæ, Aduocatus, & Procuraror Fiſcalis, ac etiam carcerarij, quatenus deberent reſtituere dictum extractum Eccleſiæ prædictæ, vel procurare eius reſtitutionem, & non impedire reſpectiue, ad finem; quòd ſi conſtiterit Curiæ Archiepiſcopali à dicto delinquente fuiſſe commiſſum delictum, exceptum in bulla prædicta, poſſet eidem Curiæ ſæculari conſignari: qui non aliter parere curauerunt; ſed poſt breue tempus ipſum laqueo ſuſpendi fecerunt, & ſic per Curiam Archiepiſcopalem fuerunt declarati excommunicati omnes prędicti Iudices, Fiſcales, carcerarij, ſatellites, & conſanguinei occiſi, qui extraxerant dictum iuuenē à dicta Eccleſia. Et fuit per Curiam Archiepiſcopalem reſolutū, quòd etiam ſi notoriè conſtet confugientem ad Eccleſiam commiſiſſe delictum, exceptū in dicta bulla, adhuc eſt ſeruanda forma bullæ, quòd Epiſcopus debeat prius cognoſcere, ſi confugiens commiſit delictum exceptuatū; & poſtea conſignare Curiæ ſæculari: ſiquidem licet notorium regulariter releuet ab onere probādi. c. veſtra. de cohabit. cler. & mulier. l. 1. ff. ex quibus cauſis maiores: tamen non releuat, quando probatio requiritur pro forma. Sarnenſis in regula de publicandis reſignation. q. 9. Pariſ. de reſignat. benef. lib. 11. q. 6. nu. 81. qui teſtatur de communi, concludens, hac ratione publicationem reſignationis beneficij eſſe faciendam, licet notoria ſit reſignatio, & hoc hodie patet in dicta bulla, in qua etiam quòd confugientes commiſerint delicta excepta in bulla, ſi Epiſcopus denegat licentiam extrahendi, poteſt Curia ſæcularis ipſos extrahere, & deducere ad carceres Epiſcopi, vt ab eo cognoſcatur, ſi delicta commiſſa ſint excepta in bulla, & ſic quamuis aliunde appareat, eſt ſeruanda forma bullæ. Item fuit reſolutum in Curia, quòd ſi confugiens ad Eccleſiam fuit extractus, non ſeruata forma bullę, & ex ſequentibus probationibus appareat commiſiſſe delictum, exceptum in bulla, nempe, per confeſſionem

extracti

extracti;nihilominus eſt faciēda reſtitutio Eccleſ. quia Eccleſia ſpoliata ante omnia eſt reſtituenda,c.conquerente.& c. itē cum quis.de reſtitut. ſpoliat. & ita tenet Remig. de immunitate Eccleſiarum,q.fin.Suarez in ſua praxi,1.parte,tomo 1.c.3.§.3. nu. 16. Item fuit dictum, dato , & non conceſſo, quod dicebatur à conſanguineis occiſi, ipſos ſolum ſine ſatellitibus extraxiſſe dictum aſſaſſinum; ſed ſatellites in via publica extra Eccleſiam de eorum manu extractum accepiſſe,& ad carceres Curię ſæcularis duxiſſe,adhuc dictus extractus erat Eccleſiæ reſtituendus. Facit primo,quòd confugiens ad Eccleſiā à nulla perſona,ſiue publica,ſiue priuata extrahi poteſt; iura enim generaliter loquuntur, & generaliter ſunt intelligenda, l. 1. §. generaliter.ff.de legatis præſtandis. hoc patet in c.reū.in c.definiuit.17.q.4.& in l.2.C. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt. quo præſuppoſito dicendū eſt, quòd Eccleſia,quę fuit ſpoliata,pro reſtitutione hominis ab ea extracti competit interdictum de libero homine exhibēdo, vt dicit Bar.in d.l.2.Abb.in c.inter alia.n.26.de immun.Eccleſiar. quod interdictum licet ſit perſonale, eſt tamen in rē ſcriptū, ſicut cetera interdicta,l.1.§.pen.ff.de interdictis.& ſic datur contra quoſcunque detinentes,quamuis non extraxerint. Præterea faciunt adducta per Bar.in q.6. incipiente, Lapus, vbi pluribus iuribus,& rationibus probat, quòd carceratus in alieno territorio,vel in Eccleſia,prout in caſu noſtro,non poteſt pro alia iuſta cauſa ad inſtantiam cuiuſcumque recommendari in carceribus, nec detineri.ſequitur Bal.in l.fi.ff.de iuriſd.omn.iud. & in conſ. 90.vol.5.Pariſ.conſ.101.vol.3.Brun.de ceſſ.bonorum, 11. q.4. princ.Anton. Gomeſ.lib.variar. reſolut. tit.de captura reorum. num.4.non enim poteſt negari, quin talis extractus non ſit ſua libertate priuatus, ad quam ante omnia eſt reſtituendus, iuxta prædictos;eſt enim perſona affecta,quæ ad quemcumque tranſit cum vitio,argum.l.ſi obducta.C.de furtis, §.furtiue. inſtitut.de vſucap.& in bulla prędicta videtur expreſſum in illis verbis(extrahunt,capiunt,& incarcerant,) ſcilicet extractū,vt omnia verba operentur effectū,iuxta c.Paſtoralis.de appell.vbi Ant. Abb. Præpoſitus,Franch.& alij.Item fuit dictū in prædicto, & in alio
7 caſu,quòd iudex,qui nō carcerauit,nec extraxit, nec extrahi fecit, ſe ſolū extractū ab eius familia ſine eius ordine,Eccleſiæ nō reſtituit,vel mori fecit,& tātò magis,ſi mādauit extrahi,incurrit

in excommunicationem,contentam in dicta bulla Grego.XIIII. quamuis in ea non fiat mentio de mandante, vel non reſtituēte, aut mori faciente extractum:ſiquidem ſi non cōprehēderetur, de facili diſpoſitio dictæ bullæ redderetur eluſoria;nam,vt pluri mū extractio ſolet fieri ab hominibus ſimplicibus,& ignaris, cre dentibus ſacrificiū offerre Deo in extrahendo delinquentem ; & ſi iudices nō reſtituerent,in vanum fuiſſet promulgata bulla:ergo eſt facienda extenſio ad mandātes,vel non reſtituentes, ne di ſpoſitio reddatur eluſoria,ēt ſi agatur de cenſuris,c.ſi ſententia. §.fi.& c.ſi ciuitas.de ſenten.excommun.in 6.vbi Franch.& Probus,Gloſſa notabilis in cap.quamquam.de vſuris in 6.Imola notabiliter in l.ſi vero.§.de viro.ff. ſolut.matr.Secundo,quia bulla excommunicat attentantes aliquid, præter,vel contra formā ipſius bullæ,quæ cum velit confugientes ad Eccleſias debere gaudere immunitate,niſi fuerit ſeruata forma bullæ,iudex non reſti tuens videtur non præter,ſed contra bullam facere,& attentare, maxime,qui mori facit extractum, cum reducat illum ad terminum,vt non poſſit amplius gaudere immunitate.Dicitur .n.quis committere in legem non ſolum,qui contra eius verba facit; ſed etiam qui contra mentem legis.l.non dubium.vbi Bar.& alij,C. de legibus,& quoad mandantem extrahi,nō poteſt negari, quin ſaltem attentet præter formam bullæ,& ſic incurrit in cenſuras . Præterea ſunt ponderanda verba dictæ bullæ,ibi (quamuis digni tate præfulgeant) quæ non poſſunt verificari in extrahentibus , qui ſunt perſonæ viles;ſed neceſſario ſunt intelligenda in iudicibus,mandantibus extrahi,vel non reſtituentibus.Anno ſequē ti fuit extractus per Curiam ſecularem ab Eccleſia Sanctæ Mariæ Refugij quidam iuuenis, qui in eadē Eccleſia furatus fuerat è capſa cum plumbo,& viſco quandam pecuniæ quantitatē, qui fuit poſtea reſtitutus Vicario Neapolitano , & fuit dictum ſatis eſſe,quòd reſtitutio extracti ab Eccleſia fiat eidem Eccleſiæ,vel Epiſcopo,qui repræſentat Eccleſiam,c.ſcire debes.7.q.1. Bonif. in Clem.attendentes.§.hoc autem.nu.17.de ſtatu monach. Vnde in d.c.ſcire debes. dicitur, quòd Epiſcopus dicitur eſſe in Eccleſia,& Eccleſia in Epiſcopo.idem habetur in c.1.de reſtitu. in integr.in 6.vbi Gemin.Franch.& alij,& offenſa facta Epiſcopo , dicitur facta Eccleſiæ.Cle.1.de foro compet.vbi Card.& Bonif. & qui ſeruit Epiſcopo dicitur ſeruire Eccleſiæ, cap.de cetero.de

cler.

cler.non reſid.& in c.nouit.de iudicijs. ibi (dic Eccleſiæ,i. Epiſcopo) facit text.notab.in c.ſi quis contumax.17.q.4.vbi pro offenſa facta Eccleſiæ, ob violatam immunitatem, propter extractionem,pecuniaria pœna ibi poſita debet ſolui Epiſcopo, & ibi Archid.notat,ex cuius dictis dicit Ioan.Andr.in c.quãquam. de cenſ.in 6.quod,quãdo iniuria fit Eccleſiæ,ſeu eius loco,ſufficit, quòd ſatisfactio fiat Epiſcopo,inferens,quod reſtitutio facienda iuxta dictum cap.quamquam Eccleſijs. propter exactionem pedagiorum,ſatis eſt ſi fiat Epiſcopo.Ex his dicit Marianus Soc.in tractatu de viſitatione lib.11. in fin. quòd reſtitutio facienda à viſitatoribus,ex quo indebitam procurationem, aut munera extorſerunt contra formam,cap.2.de cenſibus, in 6. ſufficit, ſi fiat Epiſcopo,qui repræſentat Eccleſiam.non obſtat, textus in c.minor.17.q.4.quia Eccl.ibi poteſt intelligi de Epiſc.

9 Item reſolutum fuit in Curia Archiepiſcopali, quòd extrahẽs commorantẽ in Eccleſia,ad finem componendi pacem,& euitandi ſcandala,incurrit in excõmunicationem,contentã contra violantes immunitatem Eccleſiæ;quia bulla prædicta prohibet fieri extractionẽ,pro quauis pace,& cauſa:& ſic fuit reſtitutus Eccleſiæ Mõtis Dei quidã nobilis Neapolitanus,qui prouocauerat ad ſingulare certamen aliũ nobilem,& donec veniret tẽpus ſtatutũ certaminis,ſe contulerat ad dictã Eccleſiam,ne à Curia ſæculari impediretur:quæ ad finẽ compõnẽdi pacem,ipſum extraxit;quia poterat alio modò obuiare ſcandalis,apponendo cuſtodes,vel a-

10 deundo Epiſcopũ,qui prouideret.Itẽ anno 1601.quidã carceratus,qui è manu familiariũ confugit ad Palatiũ Archiepiſcopale Neapol.fuit liber dimiſſus.tamquã gaudens immunitate Eccleſiæ,iuxta c.id conſtituimus. 17.q.4.& cõmunem,de qua teſtatur Couar.lib.2.variarum reſol.c.20.Eodem anno 1601.fuit reſtitutus domui furni Seminarij Neapolitani quidã homicida, qui ad eam confugerat,& proprie ad furnũ ſe contulerat, ingrediẽs per iannã magnam dictæ domus,quæ eſt à parte viæ publicæ,& nõ à parte Seminarij,quia non poterat negari,quin dicta domus eſſet Seminarij,& ſic loci pij:quãuis per illã portam pueri non ingre-

11 diantur. Præterea notandũ,quod ſecundum magis communem opinionẽ Doctorum,clerici gaudent immunitate Eccleſiaſtica, de qua com.opin.teſtantur Couarr.lib.2.variar.reſol.c.20.Clar. S.fi.q.30.Proſp.Farin.de carceribus,& carceratis, q.26.num.7.

contrariam tamen opinionem tenet Abb. in c. inter alia de immunit. Eccleſiarũ,& eam probat pluribus rationibus,præſertim quòd ſi bene perpendatur canones,ſemper in eis fit mentio de laicis,c.reum.c.conſtituimus.17.q.4. & in d.c.inter alia. & hanc Abbatis opinionem eſſe vſu receptam, teſtatur Diaz in praxi c. 115.Clar.Farin.vbi ſup.Nauar.in manual.c.25.n.22.&iſta opinio eſt etiam vſu recepta in Curia Archiepiſcop.Neap.quæ opinio eſt intelligenda,vt à iudice Eccleſiaſtico poſsit extrahi clericus,ad finẽ ipſum puniendi,non à iudice ſæculari, qui nec clericũ in minoribus poſſet extrahere,vt notat Nauar.vbi ſup.Itẽ hodie videtur clare approbari opinio Abbat.in d.bulla Greg.XIV. in qua fit mẽtio ſolũ de laicis,ibi(vt laicis &c.)quę bulla reducit oẽs canones antiquos ad vnã formã,vt ex eius verbis apparet.

ANNOTATIO.

Nu.3. Dicitur in Praxi,quòd Epiſcopus poteſt abſoluere extrahẽtes reos 12 cõfugientes ad Eccleſias:aliqui tenent contrariũ ex decreto Clemẽtis VIII.incipiente, Sacra Cõgregatio,anno 1601.quo reuocantur licẽtiæ & facultates conceſſæ,quibuſuis ſacerdotibus,tã ſęcularibus,quàm regularibus,abſoluẽdi à caſibus Sedi Apoſtolicę,& ordinarijs reſeruatis; poſtea dictũ decretum fuit moderatũ,ac declaratum, vt prędicti non poſsint abſoluere à quibuſdã caſibus, inter quos ponitur violatio immunitatis Eccleſię,iuxta terminos cõſtitut.Greg.XIV. ex quo dicebãt ſummo Pontifici hanc abſolutionẽ reſeruatam:nihilominus tenendũ ad Epiſcopum pertinere abſolutionẽ vt dicitur in Praxi,nec obſtat dictũ decretũ, quoniam loquitur de confeſſarijs, qui prætextu facultatũ abſoluebãt,& non de ordinarijs, quinimmo in dicto decreto, & moderatione reſeruatur poteſtas ordinariorũ,vt indicant verba clara: quare non debet fieri extenſio, cum limitate procedat,quoad ſacerdotes inferiores,non quoad ordinarios,ex vulgata regula l.in agris.ff.de acq. rer.dom.Salua ſemper Sedis Apoſtolicę determinatione. Præterea in dicto decreto reuocãtur licentiæ abſoluendi etiã à reſeruatis Ordinarijs, poſtea in moderatione non declarat caſũ immunitatis eſſe reſeruatũ Sedi Apoſtolicæ: quinimmo excipit etiam iniectionem manuũ in clericos,quę non ſemper eſt reſeruata Pap. vt clarum eſt.Ergo non poteſt inferri,hunc caſum eſſe reſeruatum Papæ. Vera eſt igitur ratio allegata in Praxi,pro qua facit.c.fi.de immunit.Eccleſ. in 6.vbi excommunicatio contra violantes libertatem Eccl.non eſt reſeruata Papæ.

Et quia aliqua annotauimus de immunit. Eccleſiarum, quæ maximam dubitationem in iudicio Eccleſiaſtico attulerunt, non abs re eſſe putaui,hic inſerere bullam Greg.XIV.cuius tenor ſequitur.

GREGORIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Hac perpetua valitura conſtitutione omnia,& quæcumque priuilegia, indulta,& gratias, tā per Sixtum V. ac Pium V. quàm alios quoſcumque prædeceſſores noſtros, aut noſmetipſos, Sedemve Apoſtolicam, eiuſq. Legatos, ſuper abducendis, vel extrahendis ab Eccleſijs, Monaſterijs, Sacellis, domibus, regularibus, & ſæcularibus, locisve ſacris, aut religioſis, aliàsq. in caſibus à iure permiſſis hominibus certorum tunc expreſſorum, vel non expreſſorum criminum reis, aut fraudulentis decoctoribus etiā in odium certorū delictorū, & pro bono, pace,& quiete publica, & ex cauſis vrgentiſſimis, ac neceſſarijs, &c. ſeu aliàs quomodolibet conceſſa,&c. approbata,& innouata, ac vſu recepta, litterasq. Apoſtolicas ſub plumbo, &c. ſeu alias quomodocumque deſuper confectas, quarum tenores hic haberi volumus per expreſſis,&c. ſublata penitus omni differentia, ita ad vnam tantum formā reducimus, & moderamur, vt laicis ad Eccleſias, locaq. ſacra,& religioſa cōfugiētibus, ſi fuerint publici latrones, viarumq. graſſatores, qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidijs aggrediūtur, aut depopulatores agrorū, quiue homicidia,& mutilationes membrorū in ipſis Eccleſijs, earūve cæmeterijs cōmittere non verentur. Aut qui proditorie proximum ſuum occiderint, aut aſſaſſini, vel hæreſis, aut læſæ maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis rei immunitas Eccleſiæ non ſuffragetur. Sed vniuerſis. & ſingulis venerabilibus Patriarchis,&c. ceteriſq. Eccleſiarum,& monaſteriorū Prælatis ſæcularibus, vel regularibus diſtrictè præcipiendo mādamus, vt laicos in caſibus prædictis delinquentes, ad eorū Eccleſias, Monaſteria, domos,& alia loca ſupradicta ſacra, ſeu religioſa reſpectiue cōfugientes,& in ea ſe recipientes, atq; morantes, qui prædicta delicta, eorūve aliquod iudicio ſuo cōmiſiſſe videbuntur, quādo a Curia ſæculari fuerint requiſiti, & quilibet eorū fuerit requiſitus miniſtris,& officialibus Curiæ ſæcularis abſque irregularitatis nota, aut alicuius cenſuræ Eccleſiaſt. incurſu tradi, & conſignari curent,& faciant. Ne autem Curia ſæcularis prædicta,& miniſtri facultate illos per ſe,& propria auctoritate extrahēdi,& abducēdi ſibi olim (vt præfertur) attributa,& per præſentes reuocata, abutantur: volumus, dictaq. auctoritate decernimus,& declaramus, vt Curia ſæcularis, eiuſq. iudices,& officiales ab Eccleſijs, monaſterijs, lociſq. ſacris prædictis laicū aliquem (vt præfertur) delinquentem in nullo ex caſibus ſupradictis, ſine expreſſa licētia Epiſcopi, vel eius officialis, & cū interuentu perſonæ Eccleſiaſt. ab eo auctoritatē habētis, ad quos ſolos, & ad alios Epiſcopis inferiores,& ſi aliàs ordinarij, aut diœceſis, tunc ad Epiſcopū viciniorē deuoluatur hæc cognitio,& nō ad alios, capere, extrahere, aut incarcerare nō poſſint, niſi eo caſu, quo ipſe Epiſcopus, & dictæ perſonæ Eccleſiaſt. requiſitæ illos in delictis ſuperius expreſſis culpabiles tradere, aut captura,& carcerationi interuenire,& aſſiſtere recuſauerint, tuncq. reuerētię Eccleſię,& locis ſacris debitæ memores prædictos delinquētes minori, quo id fieri poterit cū ſcādalo,& tumultu extrahere curēt. Quodq. delinquentes laici prædicti, poſtquā (vt præfertur) ab Eccleſiis, lociſue ſacris extracti,& capti fuerint, ad carceres Curiæ Eccleſiaſt. reponi,& inibi ſub tuto, & firmo

carcere, ac opportuna cuſtodia, data illis (ſi opus fuerit) per Curiam ſæcularē, detineri debeant, nec exinde extrahi, Curiæq. ſeculari prædictæ conſignari, nec tradi poſſint, niſi cognito primum per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum, an ipſi vere crimina ſuperius expreſſa commiſerint, tumq. demum de mandato Epiſcopi per Iudicem Eccleſiaſt. Curiæ ſeculari quacumque appellatione poſtpoſita conſignentur. De crimine vero hæreſis cognitio ad forum Eccleſiaſt. tota pertineat, neque in ea Curia ſæcularis ſe quoquo modo intromittat: ſicuti etiam prohibemus, ne Eccleſiaſticas perſonas ſæculares, aut cuiuſuis ordinis, vel militiæ etiam S. Ioannis Hieroſol. regulares quoquo modo, etiam vigore prædictorum Priuilegiorum, Indultorū, aut conceſſionum, quæ omnia ad terminos iuris per preſentes reducimus, procedant, aut ſe intromittant, illaſve ab Eccleſijs, monaſterijs, domibus, locisque ſacris, aut religioſis, & in caſibus in hac conſtitutione expreſſis extrahere, abducere, capere, carcerare, aut cognoſcere de criminibus, ad forum Eccleſiaſt pertinentibus, aliàs, quam de iure, & per priuilegia eiuſdē ordinis, aut militijs conceſſa permittitur, quomodolibet præſumant. Quod ſi quis quacumque dignitate, & auctoritate præditus præmiſſorum, aut alio quocumque prætextu quidquam preter, aut contra huius noſtrę conſtitutionis tenorem attentare preſumpſerit, declaramus eum ipſo facto cenſuras, & pœnas eaſdem incurrere, quæ contra libertatis, iuris, & immunitatis Eccleſiæ violatores per ſacros Canones, & Conciliorum generalium, noſtrorumq. prædeceſſorum conſtitutiones ſunt promulgatæ. Sicq. per quoſcumque Iudices &c. ſublata eis &c. Nec non irritum, &c. Non obſtantibus præmiſſis etiā Sixti, & Pij V. quàm aliorum litteris Apoſtolicis &c. quibuſuis perſonis, quibuſuis grauioribus, & vrgētioribus cauſis, &c. conceſſæ fuerint, tam illorum intuitu, &c. quàm etiam, &c. motu proprio &c. ac per modum ſtatuti, & legis perpetuæ, & in vim contractus, & fratrum noſtrorum conſilio, ſub quibuſcumque tenoribus, &c. derogatoriarū derogatorijs, &c. nec nō irritantibus &c. quæ omnia, & ſingula ac illorū tenores pro expreſſis habētes, quatenus præmiſſis in aliquo aduerſentur &c. omnino, ac perpetuo tollimus, & abrogamus, ac ad terminos præſentis conſtitutionis quoad ſuperius deſcripta dūtaxat reducimus: & volumus cuique de cetero ſuffragari, &c. publicata die 28. Maij 1591.

SVMMARIVM.

1 Denunciare, vel accuſare quilibet tenetur hæreticos, maleficas, & committentes alia delicta, quæ tendunt in perniciem Reipublicæ.
2 Denūciatio hæreticorum, Necromanticorū, & maleficorū, an ſit faciēda in ſcriptis, vel ſufficiat oretenus denūciare nō expreſſo nomine denūciātis
3 Renunciator in cauſa fidei habetur pro teſte.
4 Denunciari an debeant mulieres, quæ ſimplicitate maleficia conficiunt.
5 Denunciari an debeant hæretici occulti.
6 Denunciatio hærticorū, & maleficorū, an debeat fieri ſi ſunt emendati.
7 Denunciationem hęreticorum, & maleficorum an debeat pręcedere fraterna correctio.
8 Denunciatio hæreticorum, & maleficorū, an debeat fieri cū periculo vitę.

Denun-

9 *Denunciare parentes hæreticos an teneantur filij.*
10 *Denunciari an debeant leuiter de hæreſi ſuſpecti.*
11 *Suſpecti de hæreſi,vel Apoſtaſia vehementer qui dicantur,& ibi plures numerantur.*
12 *Denunciari quando debeant detinentes libros hæreticorum.*
13 *Denunciari an debeant detinentes pentacula.*
14 *Denunciari an debeat mulier, quæ habet famam malefica, ſed non operatur,niſi ſimplices ſuperſtitiones.*
15 *Malefica an dici poſſit,quæ ſemel maleficium fecit*
16 *Denunciari an debeat hæreticus,qui accedit ad confeſſionem,animo peruertendi confeſſarium,& inducendi illum ad hæreſim,& quid ſi vult abſtinere ab hæreſi;ſed non reuelare complices.*
17 *Imagines verberantes,vel deturpantes,à quo iudice ſint puniendi.*
18 *Meretricum tributum,ſiue gabella improbatur.*

De denunciatione hæreticorum, & maleficorum latiſſime. CAP. XVIII.

FREQVENS eſt in Curia Archiepiſcop. Neapol. materia denunciationis hæreticorum, vel ſuſpectorum de hæreſi,ſtrigarum,maleficorum, vel maleficarum mulierum, quam ſub breuitate tranſcurrã.
1 Et in primis ſe offert,cõmunis DD.cõcluſio, quòd quilibet tenetur accuſare,vel denũciare iudici omnes committẽtes delicta,tendẽtia in perniciẽ Reipublicæ, vt ſunt hæretici, rebelles,Necromantici, malefici,aſſaſſini,proditores ciuitatis,aggreſſores itinerũ,& ſimiles,& talis denũciatio nõ debet eſſe fraterna,quæ tendit ad correctionẽ fratris; ſed iudicialis,quæ tẽdit ad vindictã publicã,& parũ differt ab accuſatione.Naturali enim ratione quęlibet perſona,cum ſit pars Reipublicę,tenetur quaſi pars toti,ei ſuccurrere,vbi viderit illã cõtagione infici,vel ſceleribus corrumpi,adeundo publicam poteſtatem; vt metu pœnarũ homines bene viuant,& bonũ commune non perturbetur. ita S. Tho.2.2.q.33.art.7.& q.68.art.1.& ibi Salon,Vãnes,Petrus de Aragonia,Sotus de iuſtitia, & iure lib.5.q.5.art.1.& de ratione tegendi,memb.2.q.6.qui dicunt D.Tho.ſub nomine accuſationis,comprehendere denũciationẽ iudicialem.Nauar.in manual. cap.18.n.58.Simanc.de Catholicis inſtitutionibus,tit.40.Royas de hæreticis,in ſingulari fidei tertio,Pegna in direct.inquiſitorũ, ſuper c.qui alios.de hæret.De denunciatione vero hæreticorum

facienda habetur etiã in Bulla Greg. IX. incipiente,Excommunicamus,& Bulla Innoc.IV.incipiente,Nouerit,& Rulla Nicolai III.incipiente,Nouerit,in quibus præcipitur,excommunicari nõ denunciantes hæreticos,vel de hæreſi ſuſpectos; quæ Bullæ ſunt poſitæ in fine directorij inquiſitorũ.Sed primũ dubium eſt,quòd

2 ſæpe accidit in Archiepiſcopali, an talis denunciatio hæreticorum,& maleficorum ſit facienda in ſcriptis, cum expreſſione nominis denũciantis,& ſubſcriptione eiuſdem, & nõ denunciãs ſic,an ſit abſoluẽdus à Confeſſarijs,& an ſufficiat eã oretenus iudici facere,ſine expreſſione,& ſubſcriptione proprij nominis etiã quòd denũciatio nõ redigatur in ſcriptis. Praxis Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ eſt, quod tales denunciationes nõ recipiuntur,niſi denunciator cum iuramento examinentur,cum expreſſione,& ſubſcriptione ſui nominis, tamquam quilibet teſtis. Quæ praxis licet aliquibus fuerit viſa dura, iuſtiſſimis tamẽ rationibus fulcitur. Primò, quia accuſatio debet fieri in ſcriptis, 2. q.8.c.accuſatorũ. propter pœnã talionis à iure impoſitã;& etiã illa præcipua ratione,quod cũ iudex ſit medius conſtitutus inter actorem, & reum, cuius memoria lubrica eſt, nec valet cuncta verba vtriuſq; partis memoria tenere vſque ad ſententiam definitiuam,neceſſarium eſt ſcripturæ adminiculum.Ita S.Thom.d.q.68.art.2.vbi Caietanus,Vannes,Petrus de Aragonia,Salon;quæ ratio militat in denũciatione iudiciali,tẽdente ad vindictã publicam,qualis debet eſſe iſta,vt ſupra dixi,in qua ſit iudiciũ cum Fiſco:ergo etiã iſta in ſcriptis fieri debet.& ita tenet doctiſſimus Sotus de iuſtitia & iure, d. quæſt.5.artic.2.Secundo facit,quòd in cauſis Sanctæ Fidei denunciator habetur pro teſte,communis in c.in omni negotio.de teſtibus.& teſtiũ depoſitiones ſunt ſcribendæ,vt probẽt c.quoniam contra.de probat.& qualitas perſonæ,teſtis dictum,ac modus deponẽdi cõſideranda ſunt,l.3.ff. de teſtib.quæ ſine ſcriptura non facile fiunt. Tertio,quia ſi nomen denunciantis nõ prodatur, non poſſet ſuccurri damno Reipublicæ;ſiquidem iura damnant procedi ad inquiſitionem per occultas cedulas,cap.inquiſitioni. de accuſ.& hanc opinionem tenet etiam Lælius Zeccha de caſibus reſeruatis, caſu 2. colligitur ex Eymerico in 3.directorij inquiſitorũ,de ſecũdo modo procedendi in cauſa fidei, per denunciationem, vbi ponit modum redigendi in ſcriptis per Notarium denunciationem, & interro-

gandi denunciantem cum interrogatorijs,iniunɗo ei ſilentio: & prædicta intellige, quòd ſcilicet non ſit obligatus denuncians in ſcriptis denunciare,quia poterit verbo denunciare:ſed debet pati;quòd denunciatio redigatur in ſcriptis, exprimat nomē ſuum, & cū iuramēto ſuper ea deponat,vt docet Eymericus vbi ſupra. Nec prædictis videntur obſtare bullæ ſupradictæ,dum dicunt denunciationem poſſe fieri confeſſario;ſiquidem non ſimpliciter id concedunt,ſed ita vt ad Prælati notitiam perueniat,quē nō prohibent(ſi opus fuerit)denunciatorem cogere ad examen, nec dicunt denunciatorem ad id nō teneri,aut ſatisfeciſſe,quamuis nomen ſuum nō prodat, & ſcribi ſinat,& cum iuramento non deponat.Debent tamen confeſſarij hortari pœnitentes, quòd libenter denūcient tales perſonas cū magno eorum merito, vtilitate Reipublicæ,& animarum ſalute,ac etiam certos facere,quòd eorum nomina numquā inquiſitis de fide manifeſtabuntur,iuxta c.ſtatuta.§. iubemus.de hæreticis, in ſexto. Prout anno 1600. fecerunt confratres ſocietatis Sanctæ Mariæ,Succurre miſeris,huius Ciuit.cum quodam Mauritio de Rinaldo de Terra Stili,qui cum fuiſſet ductus ad ſuppliciū pro tētata rebellione,nec antea(quāuis acerrime tortus)voluiſſet reuelare complices,eorum hortatu eos propalauit,cum maxima Reipublicæ vtilitate.Secundum dubium an ſint denunciandæ mulieres,& perſonæ,quæ ex ſimplicitate maleficia, & ſortilegia conficiunt,quæ ſapiunt hæreſim, vel apoſtaſiam manifeſte,cum ignorent prohibitionem iuris.Veritas eſt,quòd tales perſonę non ſunt denunciandæ, niſi prius fuerint monitę;& ſi poſt monitionem nō ſe correxerint,ſunt denunciandę.Ita fuit reſolutum à nonnullis doctiſſimis viris,propter earum ignorantiam,& ſimplicitatem,quæ excuſat à dolo.Gloſ.communiter recepta,in l.plagij.C.ad l.Flauiam,de Plagiarijs.l.igitur.ff. de liberali cauſa;& poteſt eſſe quod tales puellæ,& aliæ ſimplices mulieres prædicta conficiant abſque peccato mortali, quia ea didicerunt à conſanguineis,credentibus eſſe res optimas:ideò error eſſet eas in iudicium deferre,ante monitionem.

5 Tertiū dubium, an hæretici,& malefici occulti ſint denūciandi,ſi eorum delicta probari non poſſint:quidquid dixerit Io.Andreas in c.nouit.de iud.quādo delicta tendunt in perniciē publicam,vt ſunt prædicta, eſt omninò facienda denunciatio iudicialis,quamuis delictum probari nequeat, quia ſuperior vigilabit;

poteſt

& poteſt eſſe,quòd contra prædictas perſonas adſint aliæ denunciationes, ex quibus de facili poſſet deueniri ad torturam, & ad alia iuris remedia, & ſuccurri damno Reibublicæ, omni meliori modo,quo poteſt;ad quod quilibet tenetur S. Thom.2.2. q. 33. art.7.Royas latiſſime in d. ſingulari fidei 3. Caieta.Vannes,Petrus de Aragonia,Salon ſuper D.Tho.2.2.quæſt.68.art.1. Sotus d.lib.5.art. 1.

6 Quartum dubium,an dictæ perſonæ ſint denunciandæ, ſi ſint emendatæ? Reſpondetur, quod,ſi pro certiſſimo habeatur, eſſe emendatas, non ſunt denunciandæ: ita colligitur ex D. Tho.d. art.7.& tenet Sotus d. art.1.d.q. 5. Royas vbi ſupra nu. 32. vbi dicit,quòd cum hominis iudicium ſæpe fallatur,& difficile ſit cognoſcere correctionem talium perſonarum, quæ pluries fingunt ſe eſſe correctas,tutius,& rectius eſt denũciare,& licet alias emẽdatio probetur per confeſſionem ſacramẽtalem,iuxtà late tradita per Felin.in cap. teſtimonium. de teſtibus; tamen in hæreticis,maleficis,& alijs prædictis non eſt ſemper tuta iſta experientia; ſed arbitrio boni viri remitti debet;qui conſiderata qualitate perſonæ id iudicabit. Poſſet etiam præſumi emendatio,ſi conſequuti fuiſſent Iubileum,aut acceſſiſſent ad Vrbẽ pro cõſequutione indulgentiarum Anni Sancti,aut alio modo vere oſtenderent ſigna emendationis. Declara,niſi hæreticus emendatus dogmatizando nocuiſſet Reipublicę;quia eſt denunciandus,vt illi ſatiſfaciat.Locatus in opere Iudicial.q.1.qui ita intelligendus eſt.

7 Quintum dubium,an ſit præmittenda correctio fraterna in denunciatione talium perſonarum? Reſpondetur, non eſſe præmittendã, niſi forte quis eſſet certiſsimus,quod ſua admonitione ſequeretur emendatio, Ita S. Thomas d. art. 7. Sotus d.art.1. Royas dicto ſingulari 3. vbi loquendo de hæretico,cenſet tutius eſſe abſque monitione denunciare. & dicũt Alphonſus de Caſtro lib. 2. de iuſta hæreticorum punitione, cap. 2.& Iacobus Simancas, de Catholic.inſtit.tit. 19. & Royas d. ſingulari 3.nullam legem reperiri,quæ iubeat,hæreticum prius corrigi,& poſtea Iudicibus denunciari;nam Euangelium Matthæi xviij. dicit, Si peccauerit in te frater tuus:hæreticus autem non eſt frater,ſed extraneus,& non peccat in te, ſed in Deum,vt per plura probat Alphonſ.vbi ſupra. Sit tamen alia concluſio ſecundum Alphonſ.loco citato; quod ſi quis ſciat, aliquem lapſum eſſe in hæreſim,ſed neſcit,an

ſit

ſit pertinax, tenetur illum corripere, priuſquã iudici denunciet: nam oportet eſſe certũ denunciatorem de crimine illius, qui detinendus, vel accuſandus eſt; niſi eſſet ſuſpicio violenta: ait enim Sapiens Eccleſiaſt. 11. Priuſquam interroges, ne vituperes eum. Sed hæc correctio, & monitio non diu proroganda, ne forte dãnum eueniat Reipublicæ, vt ſi vere hæreticus eſſet.

8 Sextũ dubiũ, an debeat fieri talis denunciatio cum periculo vitæ? Concluſio ſit negatiua; niſi hæreticus dogmatizaret in magnam Reipublicæ perniciem, vel malefica multum noceret Reip. animas ſeducendo, & corpora offendẽdo, vt ſi occidat pueros, & ſimilia faciat: tũc ſuccedit illud, quòd quilibet pro patria tenetur ponere vitã, vt dicit Sotus de iuſtitia & iure lib. 5. q. 1. art. 6. & 7. & ita intelligendus eſt Royas, qui nõ diſtinguit in d. ſingulari 3.

9 Septimum dubium, an filij teneantur denũciare parentes hęreticos? & quid teneantur denunciare, dicunt Alphonſus de Caſtro d. lib. 2. in cap. fin. Palatius Rubeus in cap. per veſtras. de donat. inter virum, & vxorem §. 17. nu. 7. Royas d. ſing. 3. nam ſi licet pro defenſione Reipublicę occidere parentes, l. minime. ff. de religioſ. & ſumptibus funerum. tanto magis denunciare. Contrariam opinionem tenet Toſtatus, relatus à Simanca d. lib. tit. 29. nu. 44. qui eam ſequitur, plura adducens, quòd filius nõ teneatur denunciare parentes, niſi in duobus caſibus. Primus, quando hęreſis patris tendit in perniciem publicam; vt ſi alios doceret. Secundus, quando interrogatur filius à iudice; & hęc videtur veritas: ſed hoc ſecundo caſu filij non ſunt cogendi ad deponendũ contra parentes, quando alij teſtes haberi poſſunt, cum ſit perſonę priuilegiatę, quę in ſubſidium cogi debent, vt dicunt Oſtiẽſis, Io. And. Ant. & alij communiter in cap. 1. de teſtibus cogendis. notat etiam Nauar. in cap. inter verba. 11. q. 3. coroll. 66. num. 827. licet alia per ipſum dicta non placeant: ſed opinio Simanc. & ita in facti contingentia practicauimus in hoc ſecundo caſu, quòd non coegimus filium, ad deponendum contra patrem in cauſa hęreſis; cum alij teſtes haberi potuiſſent.

10 Octauum dubium, an de hęreſi ſuſpecti denunciari debent, ſi leuiter, vel vehementer ſuſpecti ſint? Veritas eſt, quod ſuſpecti de hęreſi vehementer, vel violenter tantũ, vt dicit Alphonſ. de Caſtro d. cap. 25. vnde leuiter de hęreſi ſuſpecti non ſunt denunciandi; eſt enim leuis ſuſpicio, quę oritur ex his, quę raro contin-

gunt,

gunt,& ex leuibus coniecturis,vt dicit Albert.de agnoſcendis aſſert. q. 34. nu.36.Eymericus in 2.parte directorij q.46.Simanc. tit.50.num.23. & leuis ſuſpicio non rationabilis, ſed temeraria dicitur.D.Thom.2.2.q.60.art.2.Sot.lib. 3. de iuſtitia & iure,q. 4. art. 3. Simanc. d.tit. 50.num.28.Iacobo Menoch.lib. 1. de præſumptionibus, q.7.num.59. Immo periculoſum eſt iudici, ob leuem hæreſis ſuſpicionem honeſtum hominem de fide interrogare, vt dicit Simanc.in d.tit.50.num.28.Pegna ſuper dicta q.46. directorij.

11 Nonum dubium,qui dicantur de hæreſi,vel Apoſtaſia ſuſpecti vehementer? Reſpondetur, quod dicuntur, qui talia agunt,vel dicunt, ex quibus oritur argumentum concludens frequenter,& vt plurimum,talia facientes,vel dicentes eſſe hæreticos.Simanc. d.tit.50. Eymericus d.2.parte q.56.& regulariter tales ſunt cõtumaces in cauſa fidei, cap.cum contumacia.de hæreticis in 6.& tanto magis excommunicati in cauſa fidei quocumq;modo,iuxta Eymericum in d.q.56.Impeditores Sancti Officij.c.vt inquiſitionis.de hæreticis in 6.Cõtrahentes binas nuptias. Pegna ſuper dicta q.56. Comedentes carnes diebus prohibitis ab Eccleſia ſine neceſſitate,quamuis aliquando id à voracitate prodire poſſit abſque vllo mentis errore. Pegna ſuper q.55.d.2.partis directorij. Admiſcentes ſacramenta,vel ſacramẽtalia in ſortilegijs.Alphonſus de Caſtro d.lib.cap.15.quoniam,niſi crederent, ſacramenta, aut ſacramentalia habere virtutem ad operationem maleficiorũ, illa non adhiberent. Sequitur Pegna ſuper q.42.d.2.partis directorij. Itẽ illa ſortilegia ſapiunt hæreſim manifeſtè,in quibus ſortilegi,& diuinatores rebus ſacris abutuntur,per dæmonum inuocationem. Barbatius conſ.55.vol.1. quem ſequitur Lucerna inquiſitorum verbo,diuinatio,concludens eam diuinationem, quæ ſit cum candela,vel aqua benedicta,ad ſciendũ furta,vel alia occulta,ſapere hæreſim manifeſtè.refert,& ſequitur Pegna ſuper d. q.42.vbi idem cenſet,quando admiſcentur verba ſacra in ſortilegijs, vt Euangelium, Symbolum Fidei, Pater noſter,Aue Maria, Pſalmus aliquis Dauidicus, aut verba ſacræ Scripturæ, ſeu aliæ ſãctę orationes.Itẽ omnia illa crimina ſapiũt hæreſim manifeſte, quæ præſeferunt aliquid,quod eſt hæreſis manifeſta,vt baptizare imagines,præſefert,quod illæ ſont capaces ſacramenti baptiſmi: Preces nefarias dęmonibus fundere,aut illis ſacrificare,Idolis genu fle-

nu flectere,& ſimilia,quæ ſapiunt manifeſtam hæreſim,& idololatriã,vt pulchre per Pegnam d.q.42. Simanc.tit.30.n.15. Item blaſphemantes Deum hęreticaliter pluries, & frequenter in ludo,& extra ludum,& ad leuem turbationis motum,ſunt ſuſpecti de hæreſi vehementer. Eymer. in d.q.41. Dicuntur autem blaſphemiæ hæreticales,quæ ſunt contra articulos fidei(nempe Renego Dio, non credo à Dio,& ſimiles;) Item inuocare dæmones ad ea,quę non poſſunt facere ſua poteſtate naturali;vt ad ſciendũ futura,ſapit hæreſim manifeſte:ſecus ſi ad ea,quæ virtute naturali facere poſſunt,vt ad tentandũ mulieres ad impudicitiam; niſi iſta inuocatio fieret deprecatiue;quia tunc ſaperet hęreſim manifeſte,iuxta tradita per Eymer. in d.p.2.q.43. & ibi Pegna. Item vehementer ſuſpecti de hæreſi, vel apoſtaſia à fide, facientes pactũ cum dęmone,fabricãtes,aut fabricari procurãtes anulum ſpeculum,vel phialã, aut rem quamcumq; aliam magice,ad dęmones inibi alligandos, & ab illis reſponſa petunt, aut auxiliũ poſtulans;dęmonibus immolãt,aut eos adorant,qui ſunt ipſo facto excõmunicati per extrauag.Ioannis xxij.relatam in direct. d.q.43.Idẽ ex prędictis cenſeo de illis mulieribus quæ vident in ſpeculo,& dant reſponſa alijs,vt fuit reſolutũ in Curia Archiep. Item verberantes Imagines Dei,& Sanctorum,vel in eas immunditias,aut lapides proijcientes,ſunt regulariter ſuſpecti vehemẽter de hęreſi circa venerationem imaginum,Alphonſ. de Caſtro de iuſta hæret.punit.c.15.& hæc magis frequentia retuliſſe ſufficiat:alia ponit Eymericus in d.q.36.quem vide.

12 Decimum dubium ex pręcedenti deſcendens,an retinentes libros prohibitos hęreticorũ ſint denunciandi, & ex Bulla Pij IV. incip.Dominici Gregis.contra tales procedi poſſit tãquam contra ſuſpectos de hęreſi?Et ſit concluſio,quod non omnes detinẽtes libros prohibitos poſsũt dici ſuſpecti,ſed quos iuſtus iudex arbitrabitur,& ita intelligẽda eſt dicta bulla:nulla enim ſuſpicio cadit,ſi retinẽs eſſet homo probatę vitę.ſicut de re furto ſubtracta reperta penes hominem bonę famæ dicunt Bal.Imol. in l.ſi.ff.de hæred.inſt. ſi neſcit legere, ſi eos cum hæreditate,vel mercibus accepit occluſos,ſi inconſiderate legerit: ſi quãprimum ſciuerit præſentauerit Epiſcopo,ſi ſollicite quæſiuit abſolutionẽ,ſi parũ legerit,ſi reprehendenti ſtatim obtẽperauerit. Idem quando libri ſcripti ab hæreticis nihil contra fidem continent,ſed quæ ad

Grammaticam,Medicinam,aut alias profanas artes ſpectant.hæc equidem arbitrio boni Chriſtiani nullam,aut ſaltem leuem ſuſpicionem præſeferunt:e contra ſi aduertens,aut ſciēs legeret,ſi totum,aut pluries, ſi reprehenſus non facile,aut non ſtatim obediuit momenti,ſi ſciens retineat abſque facultate, ſi non quæſiuerit abſolutionem,ſi omnes paſſim legat,& ſine delectu, ſi reprehenſus tuetur factū,ſi inquirat vnde habere poſsit,aut curet ſibi aſportari,ſi non eſſe præſentandos,aut comburendos contendat, ſi abſolutionem ſpernat;hæc enim ſunt ſigna animi contumacis, & vehementem continent ſuſpicionem hæreſis, vt notabiliter dicunt Simanc.vbi ſup.tit.38.nu.23. Menochius de arbitrijs caſu 374.Pegna latiſsime in directorio inquiſit.ſuper c.fraternitatis. de hæreticis,fol.93.Maſcardus de probationibus concluſ.862.& ex his apparet,quando ſint denunciandi, prout ſunt ſuſpecti ve-
13 hementer,vel leuiter. Sed quid dicendum de detinentibus ſcienter pentacula, quibus Necromantici vti ſolent? & ſit concluſio eos eſſe denuntiandos,nā ſuſpicio vehemens eſt quod ipſis vtantur,vt experientia frequenter compertum eſt.Et anno 1599.fuit reſcriptum à Sacra Generali Inquiſitione Vrbis, quod loqueretur ſuper intentione,ſiue credulitate,& vſu quidam doctor bonę famæ,qui ſcienter penes ſe retinuerat pentaculum, & cum fuiſſet tortus,& non confeſſus,abiurauit de leui pro retentione.

14 Vndecimum dubium,an ſit denuncianda illa mulier, quæ habet malum nomen maleficæ, ad quam plures cōcurrunt pro maleficijs,& ſuperſtitionibus,non tamen apparet, quod fecerit aliquid ſapiens hęreſim manifeſte,ſed ſimplices ſuperſtitiones,nempe præcantationes pro curandis infirmitatibus,& ſimilia.Cōcludendum eſt,quod ſic,ſi pluries,& paſsim ad quorumcumque inſtantiam id faciat,non enim poteſt negari,dictam mulierem nocere Reipublicæ,alias decipiendo,& præſtando malū exemplum credēdi talibus ſuperſtitionibus: & clara eſt regula,quôd omnia delicta,quæ tendunt in perniciem publicam,ſunt denuncianda, iuxta ſuprad.Præterea,dictæ mulieres,vt plurimum ſolent facere actiones ſapientes hæreſim,vel apoſtaſiam manifeſte, & fingunt dicere orationes,& nolunt ab alijs videri; & in dubio tutior via eſt eligēda,c.iuuenis.de ſpōſ.maxime fauore fidei,& Reipublicę.

15 Duodecimū dubium,an poſsit dici malefica (vulgo *fattuchiara*) & ſit denunciāda,quæ ſemel maleficium malitioſè,& ex certa ſcien-

ta ſcientia fecerit,& non pluries? Videtur quòd ſufficit,ſi ſemel id fecerit,quia quando delictum nominatur ab effectu,reſultãte ex actu,non ſufficit ſemel actum fieri, & meretrix, quæ dicitur à merendo libidinis ſtipendia, requiritur quòd cum pluribus peccauerit;ſed quãdo denominatur ab actu, vt homicida,calumniator,tunc ſufficit ſemel actum fieri,iuxta not.doctr.Ripæ in c.1.de iudicijs,nu.96.ſic malefica dicitur à maleficio,quod facit.In contrarium vero videtur eſſe communis vſus loquendi, qui non habet pro malefica,niſi exercentem hanc artem,& ad quam homines concurrunt pro maleficijs,& ſuperſtitionibus; & communis vſus loquendi præfertur propriæ ſignificationi vocabuli. Bartol. Bald.in l.non dubium.C.de legib.Imol.in l.ſi vero.§.de viro. ff. ſolut.matr.Fel.late in proœmio Gregoriano. Quapropter arbitror non eſſe denunciandam mulierem,quæ ſemel maleficium fecit,aut ſuperſtitionem;niſi ſaperet hæreſim manifeſte; & ſimplicitas,aut alia iuſta cauſa non excuſaret.

16 Decimumtertium dubium,an ſit denunciandus hæreticus,qui accedit ad confeſsionem, animo non cõfitendi peccata,ſed peruertẽdi confeſſarium,& inducendi ad hæreſim?Cõcluſio ſit affirmatiua,quòd eſt denunciandus;nam talis confeſsio non eſt ſacramentalis;ſed modus occulte dogmatizandi. Sotus de ratione tegendi,membro 3.q.4.Silueſter in verbo,confeſsio.3.q.3.& 4. Graff.in deciſ.caſuum conſcien.lib.1.c.23.num.78. Sed quid,ſi quis cõfitetur ſe eſſe hæreticum,ſed non vult abſtinere; vel vult abſtinere,ſed non denunciare alios hæreticos? Archid.in cap.ſacerdos.de pœnit.diſt.6.dicit,quod poteſt denunciari alicui, qui poſsit prodeſſe,& non obeſſe; vel tutius eſt dicere Prælato, vigila ſuper gregem tuum; ſed mihi placet opinio, quando non vult abſtinere,quòd Confeſſarius ipſum denunciet Inquiſitori; nam confeſsio non eſt,quæ non ſit ſub ſpe veniæ ex dictis per Sotum, Silueſtrum, & Graffium vbi ſupra. Secundo vero caſu, quando non vult reuelare complices,placet opinio Archidia. vt non fiat denunciatio Inquiſitori, ſiquidem non militat eadem ratio vere non confitendi,licet non poſsit conſequi abſolutionem,& prædicta vera eſſe cenſeo,quidquid dicat Royas d.ſingul.3.

17 Decimumquartum dubium,qualis debet eſſe iſta denũciatio, facienda iuxta dictã cõſtitutionẽ?Concluſio ſit,quod debet eſſe iudicialis,& nõ fraterna,& dẽt ſcribi iuxta tradita ſup. in princ.

Deci-

Decimumquintum dubium,quomodo debeat ſcire denunciator,vt cogatur tales perſonas denunciare,ſi de viſu, vel auditu, aut fama? In hoc dubio recurre ad notata ſupra in cap.2.in fine, vbi dixi,quando quis dicatur ſcire in materia monitoriorum,vt teneatur reuelare; quia ſeruanda ſunt in denunciatione hæreticorum, & maleficorum.

ANNOTATIO.

Num. 11. In fine quæritur, à quo iudice ſint puniēdi percutientes,abra-
17 dentes, aut deturpantes imagines Sanctorũ? & hunc caſum eſſe miſti fori tenent Hippol.in Pract.crimin.§.& quia.n.25.Simanc.de Catholicis inſtit.tit.35.Clarus §.fi.q.68.& alij, nihilominus contrariũ fuiſſe ſeruatum in ſupremo regio Conſilio Hiſpaniarũ cum quodam nouiter conuerſo, qui imaginem B. Mariæ Virginis lapide fregerat (nam fuit remiſſus proceſſus vna cum delinquente ad Inquiſitores) tradit Azeuedus lib.10.Regiarũ conſtitut.Hiſpaniar.tit.1. l.3. fuerat enim iſte à tribunali inferiori ob talem cauſam condēnatus ad amputationē manus dexteræ,& vltimũ ſupplicium,& vt corpus in fruſta diuideretur; & cũ appellaſſet ad ſupremum Regium Conſilinm,fuit remiſſus ad Inquiſitores,à quibus poſtea fuit abſolutus. & dictā remiſſionem ad iudicem Eccleſiaſt. iuſtiſſime fuiſſe factam probat Azeued. loc.cit. conſiderat enim,facto ſicut dicto voluntatem declarari.l.reprehendendā. & ibi DD.C.de inſtit.& ſubſtit.nihil enim refert voluntatem factis,vel verbis declarari,vt per Specul.de ſucceſſ.ab inteſtat.§.4.fractione tamen alicuius ſanctæ imaginis nonne patet,inquirit ipſe,frangentē malitioſe,& irreuerenter velle fateri imaginum vſum non eſſe neceſſariũ, neque ſeruandũ? ſed ſi dicto tale quid aſſereretur,nonne hæreſis eſſet, ex Conc.Niceno,& Tridētino?ergo & hæreſis erit facto hæc perpetrari,licet expreſſe verbis non declararetur.Si itaque hæc vera ſunt,nulli alij quam Inquiſitoribus, & iudici Eccleſiaſtico cognitio cōpetit. Itē quia Græci appellauerunt hæreticos fractores imaginum, multo magis his temporibus debemus iudicare vehementer ſuſpectos de illa hæreſi olim damnata iuxta Simancam in Enchirid.violatæ religionis. tit. 10. de effractoribus imaginum. Igitur per Inquiſitores puniendi ſunt; neque obſtat quod pœna mortis non puniantur,prout per iudices ſæculares punirentur, quia ſatis eſt quod ſufficienter puniantur alijs pœnis,nempe fuſtigationis,triremium,carcerum,infamiæ, exilij, & alijs, quas ius Canonicum admittit. & hæc nota.

Num. 15.ibi,meretrix,quæ dicitur,à merēdo libidinis ſtipēdia,hic obiter
18 quæro de dubio,quod aliquas perſonas nō leuis auctoritatis in cōſiderationē adduxit,an licitũ ſit tributũ,ſiue gabella,quæ ſingulis annis in aliquibus locis à meretricibus exigi ſolet,& antequā ad reſolutionem deſcendā,quæritur vnde habuit ortũ tale tributũ,& qua ratione fuerit inductum.Dicendum, quod primus,qui nouũ vectigal ex lupanaribus exigen-

exigendum ſtatuit, fuit Caligula, vt in ipſius vita Tranquillus, & alij prodiderunt. Circa cauſam tributi Octauianus Veſtrius in Praxi lib. 2. c. 14. dicit forte id proceſsiſſe ex antiqua conuentione inter iudicem, & meretrices ipſas, quæ non habentes à lege actionem, qua poſſunt pro mercede ſuæ artis ob turpẽ cauſam agere, iudicem ſibi hoc annuo cenſu conduxerunt, qui deficiente actione, quaſi in ſubſidium ſuum impartiretur officium; quamobrem inquit ipſe, videmus omnes meretrices ad hunc iudicem confluere, qui officio ſuo meretricias mercedes pro qualitate mulieris arbitratur, & paſsim de illis iure ſibi præſcripto ius dicit. hic erat Iudex Curiæ Sabelliorum in Vrbe, cui ſoluebatur tale tributum. Deueniendo igitur ad reſolutionem, dicendum, non poſſe negari huiuſmodi lucrum, & tributum eſſe deteſtabile, & præſeferre magnum ſcandalum apud Chriſtianos, vt ex lucro meretricio, tanquã ex negotiatione licita aliquid exigatur: & huiuſmodi lucrum Nicephorus lib. 16. cap. 20. Hiſtor. Eccleſiaſticæ, Vectigal, & portorium impurum, deteſtabile, abſurdum appellat, & laudibus effert Anaſtaſium Imperatorem, qui illud omnino ſuſtulit, quãuis Platina in vita Pontiani tribuat Alexandro. refert, & ſequitur Nauar. in Manual. c. 27. nu. 195. quo loco aſſerit eſſe peccatum mortale quærere lucrum, vel tributum ex meretrice, & fœda meretricum opera, & lucro: & Pius V. illud, tamquam abominabile in Vrbe Romana ſuſtulit. Facit ad propoſitum textus ſacræ ſcripturæ Deuteron. 23. in quo Deus prohibet ſibi fieri oblationem ex lucro meretricio, ibi: Non offeres mercedem proſtibuli, nec pretium canis, illa verba, nec pretium canis, poſuit ad maiorem declarationẽm deteſtationis fornicationis & lucri meretricij. Narrat enim Ioſephus Hebræus, aliquos dominos canum, quos habebant pro venatione, vel cuſtodia domus, fuiſſe ſolitos locare illos ad coeundum cum feminis canibus, vt catulos procrearent. huius lucri oblationem prohibuit Deus ad exemplum, vt multo minus quæreretur lucrum ex coitu fornicario. Hæc plane illis contingebant in figura, vt ait Apoſtolus, quare, quod Imperatoribus, & Pontificibus tanquam abominabile ſublatum fuit, deberet certe in alijs locis prohiberi. Non obſtat ratio conſiderate à Veſtrio, quia diuinat, & dato quod eſſet vera apud Chriſtianos, non careret ſcandalo, conducere iudicem, qui compellat ad ſoluendum mercedem meretricibus.

S V M M A R I V S.

1 *Deputata ad certos pios vſus non poſſunt deputari ad alios, ſine auctoritate Papæ, etiam cum auctoritate Legati à latere, & melius, vel de conſenſu hæredis.*

2 *Deputata ad pios vſus quando poſſint in alios conuerti per Epiſcopum, ob impedimentum facti, vel iuris.*

3 *Legata ad pias cauſas,ſi ſint pro non ſcriptis,vel caduca,an debeantur.*
4 *Deputata ad certos pios vſus , quando per Epiſcopum conuertuntur in alios ob impedimentum,an ſit neceſſarius aliorum conſenſus , & quorum.*
5 *Relictum pro anniuerſario,an poſſit impendi in aliud pro vna vice.*
6 *Miſſarum numerus quando in ſynodo refrenari poſſit per Epiſcopum, & quod Conc.Trident. non procedat in Miſſis impoſitis in fundatione beneficiorum.*

Deputata ad certos pios vſus , an & quando poſsint in alios conuerti. CAP. XIX.

ACCIDIT ſæpe, quòd teſtatores faciunt legata ad pios vſus , quæ non poſſunt deſeruiri pro vſibus deſtinatis ; & aliquando Eccleſiæ pro earum neceſſitate, vel vtilitate vellent vti legatis ad alios vſus quam deſtinatos : quæſitum fuit pluries in Curia Archiepiſcopali Neapolitan. an auctoritate Epiſcopi id fieri poſſit : & quia hæc materia eſt valde vtilis,& frequens,quantum è doctoribus colligere potui , in hoc caput redegi . Sit itaque concluſio , quòd deſtinata , ſiue relicta à fidelibus ad certos pios vſus ,
1 non poſſunt in alios conuerti, ſine auctoritate Papæ , textus clarus in Clementina quia contingit. de relig. domibus. Amplia , vt nec fieri poſſit commutatio à Legato de latere . Card. Imol. Bonif. in dicta Clement. Amplia etiam , ſi commutatio fieret in melius , iuxta veriorem opinionem Lapi. Imol. Bonif. in dicta Clement. Abb.in capitul.tua nobis.numero 4.de teſtamen.quia voluntas teſtatoris pro lege ſeruanda eſt,capitulo vltima voluntas . 13. quæſt.2. Amplia etiam , ſi accedat conſenſus hæredis ; quia non agitur de vtilitate ipſius, cui poſsit renunciare ; ſed de ſeruanda voluntate defuncti.Card. Imol. Bonif. vbi ſupra,Felin.
2 in cap.cum acceſsiſſent.num.19.de conſtit.Declara primo,quando res legata non poteſt deſeruire pro vſu deſtinato,impedimento iuris,vel facti,quia tunc poteſt fieri commutatio in alios pios vſus, auctoritate Epiſcopi. Ita Cardin. Imola, Bonif. & alij in dicta Clement.Innocent. Imola , Abbas in cap.nos quidem. per illum text. de teſtamentis.Felin. in d.capitulo cum acceſsiſſent.

Roc-

Rocchus de Curte, de iurepatronat. in verbo, pro eo. Petrus de Vbaldis de Canonica Epiſcopali in ſeptimo cap. principali; Socin.de oblationibus lib.9. quæſt. penul. Mandoſius de ſignatura gratiæ, de commutat. vltimarum voluntatum. Circa quæ impedimenta notandum,quòd ſi impedimentum facti eſt temporale, & ſperatur remotio impedimenti, vt, ſi teſtator legauit pro ſuccurſu Terræ Sanctæ, nec poteſt iri propter impedimentum facti,debet expectari tempus commodum,vt in capitulo nō eſt. capitulo quod ſuper his. de voto. Ita Petrus de Vbaldis vbi ſupra. Quod verò ad impedimentum iuris, idem Petrus diſtinguit, quòd, ſi legatum eſt factum Eccleſiæ ad vſus honeſtos, quod de iure adimpleri non poteſt, tunc fit commutatio; aut ad vſus inhoneſtos, vt ſi relinquatur,vt in ea fiant ludi theatrales; qui prohibentur,capitulo cum decorem. de vita,& honeſt. cleric. tunc legatum eſt inutile, & non fit commutatio. l.filius. ff.de conditionibus inſtitut.Bartol.in l.1.ff.eodem titul. Dicitur etiam quid impoſsibile, quando requiritur diſpenſatio Principis; quia voluntas Principis habetur pro impoſsibili.l. apud Iulianum. §.fin.ff. de legatis primo. Imola in d. capitulo nos quidem.
3 Sed hic quæritur, quid ſi legatum ad pias cauſas ſit pro non ſcripto, vel caducum, an adhuc debeatur? & veritas eſt, quòd ſi principaliter ſit relictum pro anima, nempe, pro maritandis aliquibus puellis pauperibus, tunc debetur; ſecus, ſi contemplatione perſonæ, vel collegij; tunc enim non debetur. Ita Bartol. in l.pater. §. Tuſculanus. ff. de legatis tertio. Abb. & Imola in cap.nos quidem.Ancharan.in d.Clement.quia contingit.Tiraquell. de priuilegijs piæ cauſæ, priuilegio 38. & ſic per Epiſcopum poteſt fieri commutatio in alios pios vſus. Sed fuit dubitatum, an Epiſcopus poſſit hanc commutationem ſolus facere? & iuxta DD. requiritur conſenſus hæredis, ex dicto capitulo nos quidem ibi tecum. vbi Abbas, Petrus de Vbaldis, & Rocchus, vbi ſupra, ſi tamen hæres nollet conſentire, poſſet ſolus Epiſcopus. Fel.in capitulo cum acceſſiſſent,de conſt.quem ita intelligit Rocchus,vbi ſupra. Dicit tamen Petrus de Vbaldis quod etiam requiritur conſenſus Eccleſiæ,cui legatur,ex l.legatum.ff.de vſufruct.leg.& l.legatum.ff.de adminiſt.rerum ad ciuitatem pertinentium.Et ſi nec Eccleſia,nec hæres velle conſenti-

re, Epiſcopus ſolus id exequetur, ex Bartol.in d.l.legatum. ff.
4 de vſufruct.legat.per l.1. C.de nuptijs. Si hæres contradicat, & Eccleſia conſentiat Epiſcopo commutare volentī, præualebit conſenſus Eccleſiæ,ad tuendam voluntatem defuncti, d.l. legatum.ff.de adminiſtr. rerum ad ciuit. Ita Petrus,vbi ſupra.Quando verò dubitaretur,an ſpiritualitas eſſet licita necne? recurrendum eſſet ad Papam,arg.cap.ad venerabilem. de electione. De-
5 clara ſecundò,vt poſsit fieri commutatio in alium vſum per Epiſcopum ad tempus, & non perpetuò, & ex aliqua cauſa.Ita Marianus Socin.d.libello 9. per textum in l.1. C.de expenſ.iud.lib. 10. Vbi dicitur, quòd legatum factum Ciuitati ad certos vſus, non poteſt perpetuo deputari ad alios,niſi de licentia Principis; ſed poteſt cum licentia Præſidis ad tempus deputari.Idem videtur tenere Ant.de Butr.in c.fin.de teſtamentis.ſequitur Fel.in d. c.cum acceſsiſſent.dicens,quòd legatum pro anniuerſario,poteſt pro vna vice in aliud expendi,& poſtea redire ad ſolitum. Idem
6 tenet Guliel.de Benedictis, in cap.Raynutius. de teſtam.in verbo,reliquit. nu.19. & per iſta fuit reſolutum in Cur. Archiepiſc, quòd redditus cuiuſdam Capellæ, deputati pro Miſsis celebrandis,poterant pro vna vice conuerti in emptionem paramētorum pro d.celebratione. Declara tertio, vt poſsit fieri commutatio, accedente voluntate offerentis.Card.Imola in d.Clem.Fel.Soc. Guliel.vbi ſupra. Declara quarto,in relictis fratribus minoribus S.Franciſci, quæ ex priuilegio poſſunt commutari in alios vſus; ſine tamen ſcandalo hæredum,vt in compendio priuilegiorum Mendicantium,in verbo,commutatio.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentia iniuncta à Papa in diſpenſatione matrimoniali inceſtuoſo viro, quòd operam ſuam conferat fabricæ Eccleſiæ, an poſſit à delegato commutari in aliud pium opus, ſi vir ſit perſona nobilis, vel delicata.*

2 *Epiſcopus,quando poſſit diminuere pœnitentiam iniunctam à Papa.*

3 *Inceſtuoſi,qui impetrauerunt diſpenſationem à Papa,an poſſint peracta pœnitentia publica contrahere matrimonium; præſtita ſola cautione per virum,de conferendo operam ſuam fabricæ Eccleſiæ.*

4 *Diſpenſatio matrimonialis conceſſa à Papa propter anguſtiã loci,an ſit man-*

mandanda exequutioni, ſi mulier in loco vicino ſuæ patriæ ſi parem inuenire poſſet.

5 *Diſpenſatio eſt late interpretanda, quatenus verba ſonant.*

6 *Diſpenſatio matrimonialis ob incōpetentiam dotis qualiter ſit intelligenda, & quid ſi pater habet plures filias, an cēſeatur poſſe dotare vnam, ſi non poteſt commode omnes dotare, ſed vnam tantum.*

7 *Diſpenſatione à Papa obtenta ſuper impedimento occulto poſt contractum matrimonium, an neceſſarius ſit nouus conſenſus alterius coniugis, ignorantis impedimentum, & an forma Concil Trid. de nouo requiratur.*

8 *Impedimentum duplex cognationis habens tenetur vtrumque in diſpenſatione exprimere.*

9 *Diſpenſatio matrimonialis in 4. & 5. gradu non requiritur, & quid ſeruetur.*

10 *Delegatus cui commiſſa eſt diſpenſatio matrimonialis, nihil poteſt percipere pro labore, neq; eſculenta, & poculenta, neque pro ſtudendo proceſſu, nec pro acceſſu, & quid pro tranſumptu, & quid in Notario.*

11 *Raptus quomodo probetur in materia diſpenſationis matrimonialis.*

12 *Conſanguinitas an probetur per ſolam confeſſionem impetrantium diſpenſationem.*

13 *Diſpenſatio matrimonialis non eſt facienda, ſi adeſt ſcandalum, quamuis omnia ſint probata.*

14 *Epiſcopus, coram quo mouetur lis ſupra nullitate matrimonij an poſſit cognoſcere de ſubreptione diſpenſationis matrimonialis iam factæ à delegato.*

15 *Conſuetudo poteſt inducere, quod in quinto gradu matrimonium ſit nullum quando oritur ſcandalum.*

16 *Epiſcopus non cognoſcit de ſubreptione diſpenſationis matrimonialis factæ cum cauſa cognitione, niſi ſubreptio ſit notoria.*

17 *Epiſcopus cui cōmiſſa eſt diſpenſatio matrimonialis ſi malitioſe differat diſpenſare, & interim naſcatur filius legitimus, an ſuccedat filius.*

De diſpenſationibus matrimonialibus magis practicabilia. CAP. XX.

FREQVENTISSIMA eſt in Curia Archiepiſcop. Neapolitan. materia diſpenſationum matrimonialium, de qua multa à Doctoribus, ſignanter ab Henriquez de matrimon. capitulo 3. Ego vero aliqua magis ad praxim accedentia hic inſerere volui.

1 Et primò fuit dubitatum in Curia Neap. an poſsit delegatus, cui commiſſa eſt diſpenſatio matrimonialis, commutare pœnitentiam iniunctam viro inceſtuoſo, quòd operam ſuam conferat fabricæ Eccleſiæ, ſi ſit perſona nobilis, vel delicata? Et quamuis Epiſcopus poſsit ex cauſa commutare pœnitentiam iniunctam à Papa, iuxta Gloſ. in cap. tempora. 26. quæſt. 6. Fel. Dec. & alios in cap. at ſi clerici. §. de adulterijs. de iudic. id procedit in foro conſcientiæ, non exteriori, iuxta Dec. in d. §. de adulterijs. num. 31. tanto minus in delegato, qui tenetur ſeruare formam
2 commiſsionis. Nihilominus fuit dictum poſſe hanc commutationem fieri à delegato, ſiquidem diſpenſatio non aſtringit ſe ad fabricam tantum, vt indicant illa verba, vel alteri pio loco, quæ fuiſſent poſita in genitiuo, non in datiuo, & re delata ad Vrbem, fuit anno 1601. reſcriptum Curiæ Archiepiſcopali, poſſe fieri dictam commutationem. Item fuit reſcriptum, quod inceſtuoſi,
3 qui impetrauerunt diſpenſationem, non poterant contrahere matrimonium peracta pœnitentia publica, ſolum præſtita cautione per virum de conferendo operam ſuam fabricæ Eccleſiæ, ſed omnia expleri debent, & poſtea concedi licentia contrahendi. Fuit etiam per Curiam conſiderata illa dictio, tunc, ſolita poni in diſpenſatione, quæ denotat extremitatem temporis, l. 4.
4 §. fin. ff. de conditio. & demonſtrat. & illa dictio, demum. Aliud eſt dubium, ſi diſpenſatio eſt conceſſa propter anguſtiam loci, an ſit mandanda executioni, ſi mulier in alio loco inſigni, vicino ſuæ patriæ, virum ſuæ conditioni parem inuenire poſſet? Videtur, quòd non, per text. in l. hoc modo, ff. de conditio. & demonſtrat. vbi cenſetur permiſſum quid fieri in loco prohibito, dummodo alibi commodè fieri non poſsit, & non aliter, & diſpenſatio eſt ſtrictè interpretanda, capitulo primo, & ſecundo de filijs presb. in 6. Contrarium fuit ſeruatum in Curia Archiep. Neap. cum in diſpenſatione non ponatur dicta conditio; & licet ſit ſtrictè interpretanda regulariter; tamen eſt late interpretanda, qua-
5 tenus verba ſonant, & natura verborum requirit. Dec. in d. §. de adulterijs, numero 169. & etiam priuilegia ſimpliciter loquentia ſunt ſimpliciter intelligenda, vt non recedatur à vi verborum. textus notab. vbi Anton. in cap. ad audientiam. de decimis; & poteſtas diſpenſandi eſt fauorabilis, & latè interpretanda,

quando

quando nemini nocet. cap.final. vbi omnes. de ſimon. & ſi Papa hoc voluiſſet expreſſiſſet, & contra eum, qui legem dicere potuit, larga eſt facienda interpretatio,reg.contra eum. de reg. iur. in 6. Cald.conſ.1. de affinit.& conſang.Non obſtat text. in l. hoc modo. quia ibi erat facta prohibitio quid faciendi in certo loco, in iſto vero caſu permiſsio. Circa diſpenſationem impetratam propter incompetentiam dotis eſt notandum, quòd
6 ſufficit defectus dotis,ad contrahendum cum illo,qui mulierem petit,& non cum quolibet ſibi pari,vt probat Nauar. in cap.22. numero 88. Nec habetur ratio,quod puella ſperet magnam hæreditatem, quæ ſibi de neceſsitate non debetur,etiam ſi ſit materna. Nauar. conſilio 19. de reſcript.ſed quid ſi pater habens plures filias poſſet commode dotare vnam; ſed habita ratione dotis aliarum filiarum, non poſſet vnam dotare, an diſpenſatio ſit ſubreptitia, ſi exprimat dotis incompetentiam? Dicendum eſt, quod non; nam illud dicitur fieri non poſſe, quod commode fieri non poteſt,l.nepos Proculo,ff.de verbor. ſignific.cap.faciat.22. quæſt.2. Non obſtat dicta per Affl. in deciſ.179.circa l. fin. C.de dotis promiſſ. quia eſt diuerſa ratio; nam poteſt prima filia dotari de bonis paternis, ſecunda de maternis. Notandum præterea, quod diſpenſatio impetrata ab vno coniugum, valet quoad alium, etiam ignorantem; cum diſpenſatio extendatur
7 ad connexa,& inſeparabilia.Gloſſ.in capitulo ſi quis in clero.7. quæſt.ſecunda,& obtenta diſpenſatione ſuper impedimento occulto,quod altera pars ignorabat, eſt neceſſarius nouus conſenſus amborum,etiam partis ignorantis, ad contrahendum de nouo; & ex ſtylo ponitur,de nouo præſtito conſenſu. Nauar.in conſilio 14.de ſponſal. Eſt tamen ſubreptitia diſpenſatio,in qua narratum fuit oratores ignoraſſe impedimentum,ſi alter coniugum ipſum ſciebat; neque talis diſpenſatio prodeſt alteri propter indiuiſibilitatem,Nauar.in conſil.16.de conſang.& affin. & quando matrimonium fuit contractum in facie Eccleſiæ coram Parocho, & teſtibus,ſi detegatur impedimentum occultum obtenta diſpenſatione, poteſt de nouo contrahi ſine Parocho,& teſtibus; notificata tamen alteri coniugi nullitate matrimonij,ex declaratione Pij V. Nauarr. in cap.22. numero 70. Ledeſma de matrimonio,quæſt.45.in fin.Henriquez de matrimonio,c.3.§.6.

& tunc ſufficit reualidari conſenſum matrimonij inter eos aliquo ſigno expreſſo, vel ſaltem per copulam habitam maritali affectu; nec eſt opus noua licentia Epiſcopi. Quando vero timetur ſcandalum, ſi mulier notificaret impedimentum occultum fornicariæ coniunctionis, ſatis eſt, ſi ipſa diſſimulando perſuadeat viro, dum beneuolus apparet, vt velit ex tunc ipſam habere pro vxore, ſicut ex nunc ipſa pro marito illum acceptat; vel dicat marito ſe ſcrupulis angi de conſenſu legitimi matrimonij, & rogat maritum, vt de nouo renouet conſenſum. Nauarr. d. nu-
8 mero 70. & Henriq. dicto §. 6. Item notandum, quòd habens duplex impedimentum affinitatis, & conſanguinitatis, debet vtrumque exprimere; alias diſpenſatio eſt ſubreptitia. Mandoſius de litter. gratiæ de diſpenſat. matrimon. Idem, quando concurrunt impedimenta publicæ honeſtatis, & affinitatis, iuxta Gloſ. communiter receptam in arbore affinitatis, quidquid dicat Gloſſ. in capitulo non debet. de conſaguinit. & affinitat. quæ eſt intelligenda, quando ſaltem tacite fit mentio de impedimento publicæ honeſtatis. Abbas, Præpoſ. in d. cap. non debet, Nauar. conſilio 7. de conſanguin. & affinit. Valet tamen diſpenſatio quoad impedimentum expreſſum; ſed non poteſt habere effectum niſi obtineatur ſuper alio; ſicut poteſt quis abſolui ab vna excommunicatione, alia remanente valida, iuxta Gloſſ. in cap. ex parte. de officio ordinar. Item notandum, quòd electio ſemel fa-
9 cta de viro diſcreto, cui à Pœnitentiaria commiſſa eſt diſpenſatio, non poteſt mutari; cum dicatur in Breui, Diſcreto per latorem præſentium eligendo, & iuriſdictio delegata de perſona in perſonam, etiam de conſenſu partium, prorogari non poteſt, ca-
10 pitulo p. & g. de officio delegat. Nauar. conſilio 8. de conſang. & affinitat. Præterea notandum, quòd in 4. & 5. gradu conſang. vel affinitatis non requiritur diſpenſatio; quia computatio fit à remotiori gradu, capitulo final. de conſanguin. & affinita. ſed ad tollendas murmurationes ignorantium iura, ſolet Curia Archiepiſcop. ad inſtantiam contrahere volentium declarare nullum inter eos adeſſe impedimentum, quin contrahere poſſint: quando vero impetratur diſpenſatio ab Vrbe in 3. & 4. vel 2. & 4. gradu, ſufficit exprimere remotiorem gradum; ſed debet poſtea obtineri litteræ declaratoriæ propinquioris gradus, ex bulla Pij V. inci-

11 incipiente, Sanctiſsimus. Ad hæc notandum eſt circa informationem raptus; quòd rapta dicitur puella etiam volens, dummodo inuitis parentibus,vel tutoribus,l.1. C. de raptu virginum, & raptus ſine violentia eſſe non poteſt: qui autem per munera data aut promiſſa perſuadet puellæ,vt domum ſeq[illegible]at,& ad ipſum veniat,dicitur violentiam inferre. Nauar.conſilio 1. de rapt.ex Ang.in Auth.de leno. Dum dicit eum,qui allexit vxorem alterius ad adulterandum muneribus, vel promiſſis,dici poſſe adulteratum fuiſſe illam inuitam. Idem arbitror, ſi dolosè puellam ad ſe nolentem accedere per vicinam quis vocari fecerit in domo ipſius vicinę,in qua ipſe manens abſconditus ſtuprauerit eã, quæ aliàs non acceſsiſſet ad dictam domum,ſi ſciuiſſet ſtupratorem ibi manere,vt raptus committatur, non tamen conſideratur raptus ſine ſtupro ſecuto Ang.in l.1. C.de rapt.Clarus in §.raptus.Mandoſius de diſpenſatione matrimoniali. Nec conſideratur in virgine vltrò ſequente, & adeunte virum,amore illius capta,licet ſtuprata fuerit,niſi perſuaſa muneribus datis, vel promiſsis,vt ſupra dixi. Nec, ſi fuerit ſtuprata: ſed non ducta de loco ad locum.Doct.in d.l.1. neque ſi eſſet ducta per vim de vna camera ad aliam cauſam commodioris fornicationis.Maſcard.in verbo,raptus. Nec de iure canonico conſideratur in virgine deſponſata, quæ cauſa contrahendi matrimonium inuitis parentibus acceſsit ad virum, licet ab eo ſtuprata fuerit,cap.fin. de raptor. ſciendum etiam,quod in dubio mulier præſumitur rapta ab homine,niſi eſſet meretrix,vt latè per Maſcard.vbi ſupra. Circa conſanguinitatis gradum probandum, ſolet dubitari, an probe-
12 tur per ſolam confeſsionem impetrantium diſpenſationem, & videtur, quòd ſic; ſiquidem cõfeſsio facta in iudicio,plenè probat.l.1.C.de confeſsis.l.generaliter. C. de non numerata pecunia.Contrarium ſeruatur in Curia Neapol.ex regula,quòd allegantì incumbit onus probandi.l.ei,qui dicit.ff.de probat.faciunt notata per Afflict. in deciſ.377. & per Brunum, de ceſsione bonorum.quæſt.26.& tradita ſupra in cap.4.num.18. faciũt etiam illa verba diſpenſationis, Diligenter te informes; quæ non ponerentur, ſi aſſertioni impetrantium ſtandum eſſet. Quod verò ad probandam conſanguinitatem per teſtes de auditu,requiruntur duodecim requiſita in dictis teſtibus,quæ enumerantur in c.

licet

licet ex quadam . de probat.& latiùs per Farinac. de teſtib. q. 69. num. 103. eſt tamen aduertendum , quòd quamuis omnia
13 probata fuerint , ſi adeſt ſcandalum , diſpenſatio fieri non debet, ex regula , cap. nihil . de præſcript. vbi latè Felin. quinimmo Epiſcopus debet impedire matrimonium contrahendum ſemper , quando eſt timor futuri ſcandali , Abbas notabiliter , in c. cùm in tua. de ſponſal. per illum textum . Felin. in d. cap. nihil . Vlterius notandum ; quòd ſi fuit facta diſpenſatio matrimonialis à delegato , & poſtea accuſetur matrimonium coram Epiſcopo , poteſt ipſe Epiſcopus cognoſcere de ſubreptione dictæ diſpenſationis , vt ſi fuit expreſſum vnum pro alio : & ita fuit iudicatum in Curia Neap. ex Abbat. in cap. cum veniſ-
14 ſent . de iudicijs . Vltimo notandum , quòd magna diligentia debet vti delegatus , cui commiſſa eſt diſpenſatio , propter anguſtiam loci , aut incompetentiam dotis ; quia vt plurimum dictæ diſpenſationes ſolent eſſe ſubreptitiæ ; & propterea ſolet aliquando Curia ſe informare ex officio , & non examinare teſtes a parte productos , maximè , quando perſonæ , quæ intendunt contrahere , ſunt infimæ qualitatis , & locus non eſt valde anguſtus , nempe , Caſale Afragolæ , aut oppidum Turris Octauæ . Notandum etiam , quòd quando impetratur diſpenſatio à Papa , dummodo augeatur dos , non admittitur in Curia Archiep. vir ad conſtituendum dotem ſimpliciter ſuper omnibus bonis ſuis ; ſed in ſpecie debet oſtendere , ſi habet bona , vt ſit conſultum vxori in caſu eius mortis , ne de nouo indigeat tali diſpenſatione .

ANNOTATIO.

Num. 17. In tantum hoc eſt verum, vt ratione ſcandali debeat impediri
15. matrimonium , quod gloſ. ſingularis,quam extollit Abb.in cap.ſuper eo. in verbo, conſuetudo. de cognatione ſpirituali, voluit cenſeri validum impedimentum ad contrahendum matrimonium intra quintum gradum ex conſuetudine, quando oriretur ſcandalum in aliquo loco : & ſi contraheretur matrimonium eſſet nullum .

Num. 18 Vbi dicitur , Epiſcopum poſſe cognoſcere de ſubreptione di-
16 ſpenſationis matrimonialis, idem dicit Bald. conſ.97.volum.2.aduerte , quòd contra determinationem Curiæ Archiepiſcopalis facit,quod

cum

cum delegatus nomine Summi Pontificis diſpenſauerit cum cauſæ cognitione, non poteſt ordinarius ſe intromittere, niſi ſubreptio fuerit euidens, ex confeſsione partis vel tenore bullæ, cap. 2. de confirmat. vtil. vel inutil. Abb. in cap. 1. eodem tit. Hieron. Gabriel. notabiliter hanc materiam declarans, conſ. 182. quare intelligenda eſt Praxis, vt cognoſcat Epiſcopus de ſubreptione diſpenſationis matrimonialis. quando præſentatur ei diſpenſatio, & ipſe debet adhibere cauſæ cognitionem, ſecus quando alius commiſſarius diſpenſauerit nomine Pontificis cum cauſæ cognitione, niſi euidens, & notoria fuerit ſubreptio, ex d. cap. 2. de confirmatione.

Notandum prætereà circa hoc caput diſpenſationis matrimonialis, quod
17 ſi ex diſpoſitione teſtatoris non poſſunt aliqui ſuccedere, niſi fuerint nati ex legitimo matrimonio, & quidam cõſanguinei de facto contraxerunt matrimonium, & poſtea impetrauerunt diſpenſationẽ a Papa directam Epiſcopo, qui cum eis diſpenſaret: ſi Epiſcopus malitiosè adhibuit moram, in diſpenſando, & interim filius natus eſt, qui natus eſſet legitimus, ſi Epiſcopus diſpenſaſſet, an talis filius ſuccedat? Gregorius Lopez ſuper l. 2. par. 2. tit. 15. Gloſ. 9. tenet, quod ſic, cum diſpenſatio debita fuerit, argum. text. in l. inteſtato. §. 1. ff. de ſuis, & legitimis. & l. Herennius. ff. de ſtatu hominum. Sed hodie Papa ſolet in diſpenſatione dicere, prolem legitimantes: ſed nota doctrinam, quia poterit deſeruire in aliquo caſu.

S V M M A R I V M.

1 *Lite pendente ſuper matrimonio, quando poſſit interdici carnales commercium.*

2 *Lite pendente ſuper matrimonio ſunt præſtanda vxori alimenta, & quando; & an repetantur; & ſi ſint præſtanda cum cautione.*

3 *Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit de reſtitutione dotis.*

4 *Matrimonium quando ſeparatur quoad thorum, & habitationem ex culpa viri, debet reſtitui dos, & donatio propter nuptias.*

5 *Teſtes contra matrimonium debent eſſe omni exceptione maiores, & an talis qualitas præſumatur.*

6 *Parentes quando ſint idonei teſtes pro matrimonio filij.*

7 *Denunciator poteſt eſſe teſtis in cauſa matrimoniali, & quando.*

8 *Teſtes de auditu deponentes ſuper conſanguinitate, debent habere plura requiſita.*

9 *Iuramentum ſuppletorium an poſſit deferri in cauſa matrimoniali.*

10 *Confeſſioni coniugum quando ſtetur ſuper impedimento matrimonij.*

11 *Sententia in cauſa matrimoniali an tranſeat in rem iudicatam.*

12 *Cauſæ afferuntur, ex quibus matrimonium ſeparatur quoad habitationem.*

Furor,

13 *Furor, & ebrietas quando ſufficiant ad ſuperandum matrimonium.*
14 *Separato matrimonio propter fornicationem, ſi coniux innocens adulterium committat an poſſit cogi redire ad coniugem.*
15 *Principales ſunt examinandi in cauſa matrimoniali.*
16 *Fiſcus auditur in cauſa matrimoniali in Curia Archiepiſcop. Neap. quando agitur de vinculo matrimonij.*
17 *Matrimonialis cauſa expeditur ſummariè.*
18 *Matrimonialis cauſa expeditur contra abſentem, & quando.*
19 *Qui tempore denunciationum non accuſauerunt matrimonium, quando admittantur ad accuſandum.*
20 *Declaratio nullitatis matrimonij eſt petenda à Curia Archiepiſcopali.*
21 *Cauſa ſeparationis thori eſt ardua, & requirit probationes concludentes.*
22 *Lenocinium, & inductio ad peccatum, eſt iuſta cauſa ſeparationis thori.*
23 *Querelæ plures, maximè in officio Sanctæ Inquiſitionis, præbent iuſtam cauſam ſeparationis thori.*
24 *Teſtes matrimonij an debeant eſſe omni exceptione maiores latè diſcutitur.*
25 *Iuramentum ſuppletorium non defertur, niſi fuerit pluſquam ſemiplene probatum, ponuntur exempla.*

De cauſis matrimonialibus magis practicabilia. CAP. XXI.

PROPOSITAM matrimonij materiam proſequendo, plurima in dies in iudicio Eccleſiaſt. occurrentia animaduertenda exiſtimaui.

1 Primum quod lite pendente ſuper matrimonio, non debet interdici carnale commercium, cap. laudabilem. vt lite pendente; dicit tamen ibi Ant. de Butr. quòd quando ex probationibus euidenter apparet matrimonium eſſe nullum, & nil remanet, niſi ſententia ferenda, poteſt interdici carnale commercium, propter euidentiam peccati, quod vitari debet; quem ſequitur Imola. Et licet Barbatius in conſil. 9. vol. 2. conetur impugnare hanc opinionem Domini Antonij, & contra eum afferat eſſe communem; nihilominus in Curia Archiepiſcopali pluries vidi ſeruari opinionem Domini Antonij; ad euitandum enim peccatum ceſſant omnes apices iuris. Archid.

chid. in cap. ſcriptum eſt. 6. quæſt. 3. Quando vero pendente lite ſuper matrimonio, contrahitur ſecundum matrimonium, debet mulier ſequeſtrari, & poni in aliquo loco, ex cap. tenor. de ſententia, & re iudic. Lancellott. late de attentatis, cap. 4. limit. 17. niſi matrimonium eſſet iam conſummatum, & vir eſſet in quaſi poſſeſſione mulieris. Put. deciſ. 356. de ſponſ. Lancell. vbi ſupra.

2 Secundò notandum, quòd lite pendente ſuper matrimonio, ſunt pręſtanda alimenta vxori à viro, & litis expenſæ. Afflict. deciſ. 10. Lancellott. dicto tractatu, cap. 4. limit. 11. quæ poterit decernere eſſe præſtanda iudex Eccleſiaſticus, Afflict. deciſ. 152. & debentur etiam appellatione pendente. Afflict. d. deciſ. 152. etiam ſi mulier non dederit dotem. Ioann. Baptiſta Ferret. conſil. 34. lib. 1. niſi eam promiſerit, & non ſoluerit. Creſcent. de iudic. deciſ. 8. ex notatis per Alexan. in l. ſi cum dotem. §. ſin autem. ff. ſolut. matrim. vel quando mulier propria auctoritate diuertit à viro. Lancellott. vbi ſupra, qui ita firmat fuiſſe deciſum in Rota; alias debentur vxori, etiam ſi haberet vnde viuere poſſet. Afflict. d. deciſ. 10. Ferret. d. conſil. qui ampliat procedere, quando pater mulieris eſſet diues, & maritus inops. Lancellott. vbi ſupra, ex auctoritate Rotæ declarat, vt procedat quando dos mulieris eſſet certa: prædicta verò alimenta non repetuntur. Afflict. d. deciſ. 152. Gloſ. communiter recepta in l. final. C. de Carboniano edicto; & propterea non eſſe præſtanda cum cautione de non reſtituendo, dicit Ludouicus Molina, de primogenit. lib. 2. cap. 16. num. 41. ſed dicit ſibi melius videri, quod præſtetur cautio de reſtituendo, quatenus de iure teneretur, prout tenet etiam Dominus de Franchis deciſ. 336. dicens in ſacro Concilio fuiſſe ſolitum præſtari cautionem de excomputando, vel reſtituendo, quatenus fuerit prouiſum per ſacr. Concilium; & ita vidi ſeruari in Curia noſtra Archiep.

3 Tertiò notandum, quòd iudex Eccleſiaſticus, qui cognoſcit de cauſa principali matrimonij, cognoſcit de reſtitutione dotis. cap. de prudentia. de don. inter virum, & vxorem; & ita ſeruatur in Curia Archiepiſc. & poteſt cognoſcere etiam poſt ſeparatum matrimonium, cap. ſignificauit. vbi Abb. eod. tit.

etiam ſi non fuit diſputatum de matrimonio, iuxta Innocen. & Abbas in d. capit. de prudentia. Et nota, quòd quando matrimonium ſeparatur, quoad thorum, & habitationem ex culpa viri, debet reſtitui dos vxori, vna cum antefato Abb. in cap. fin. de adult. Dominus de Franchis deciſ. 244. Theſaur. deciſ. 130. & ſi vxor committit adulterium, perdit dotem, cap. plerumque, de donat. inter vir. vxor. nec vir tenetur eam alimentare, Abb. in d. cap. fin.

4 Quartò notandum, quòd teſtes contra matrimonium debent eſſe omni exceptione maiores, capit. 1. de conſang. & affinit. & talis qualitas eſt articulanda, & probanda; nam licet quilibet præſumatur idoneus; non tamen præſumitur omni exce-
5 ptione maior. Bart. in l. 1. §. ſi quis neget. ff. quemadmodum teſtamenta aperian. & hanc opinionem eſſe magis communem dicit Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 2. num. 11. Farinacius de teſtibus, quæſt. 62. num. 6. & ſeq. ſi tamen talis probatio qualitatis fuerit omiſſa, poteſt recipi, etiam poſt publicatas atteſtationes, & etiam ex officio iudex poteſt ſe informare de ea.
6 Alciat. vbi ſupra; poſſunt tamen mulieres eſſe teſtes, etiam contra matrimonium, cap. ſuper eo. il 2. de teſtib. & ibi Abb. Item parentes, dummodo paritas conditionis adſit, d. cap. ſuper eo. & alij conſanguinei, cap. videtur. qui matrim. accuſ. poſſ. iudex autem arbitrabitur, quanta ſit eis fides adhibenda, iuxta qualitatem perſonæ, parem, vel diſſimilem conditionem. Couar. de ſponſal. 2. part. c. 18. num. 8.

7 Quintò notandum, quòd denunciator in cauſa matrimoniali poteſt eſſe teſtis. Innoc. notabiliter in rubr. qui matr. accuſ. poſſunt. quod intelligitur, quando aliquis priuatus bona intentione, & conſcientia motus iudici impedimentum denunciauit, vt iudex ipſe ex officio inquireret; tunc enim iſte poterit eſſe teſtis de veritate; vel, ſi ſumus in publico officiali, denunciante impedimentum. Abbas in d. rubr. Farinac. de teſtibus,
8 quæſt. 60. num. 72. & teſtes deponentes de auditu ſuper conſanguinitate debent habere duodecim requiſita, quæ habentur in cap. licet ex quadam. de teſtibus. referuntur etiam à Proſpero Farinacio vbi ſupra. quæſt. 69. num. 109. & dummodo deponant antiquis excedentibus memoriam hominum; alias non

non probant. Socin. conſ.47. lib. 4. Farinac. vbi ſup. qui alios cumulat.

9 Sextò notandum, quòd in cauſa matrimoniali, quamuis ſit ardua, poteſt deferri iuramentum ſuppletorium, conſideratis tamen circunſtantijs. Oſtien. in cap. mulieri. de iureiurando. qui ponit exemplum in muliere honeſta, potente, & diuite, quæ petit aliquem in virum ſibi inferiorem, vel æqualem, qui ſæpius de ſtupro illam ſollicitauerat, & probat per vnum teſtem omni exceptione maiorem, quòd iſte eam deſponſauit. Abb. ibidem, qui latius diſtinguit, & loquitur etiam contra matrimonium.

10 Septimò notandum: quòd confeſſioni coniugum ſuper impedimento ad diſſoluendum matrimonium contractum regulariter non ſtatur. tex. eſt in cap. ſuper eo. de eo, qui cognouit conſang. vxoris ſuæ, vbi ambo cupiunt matrimonium diſſolui; niſi cum eorum confeſſione concurrat fama. Abb. in d. cap. ſuper eo. qui teſtatur de communi; ſi tamen alter coniugum, qui cupit matrimonium valere, fatetur impedimentum, tunc ei creditur, ſecundum Abb. ibidem; ſed id eſſe verum, quando fama concurrit, ſentit Aretinus conſ. 82. Barbat. conſ. 26. lib. 4. & iudicis arbitrio relinqui, qui animaduertet, an aliqua ſubſit coniectura, & ſuſpicio fraudis, & colluſionis, dicit Menoch. de arbitr. caſu 103. vbi verò agitur de ſeparatione thori, creditur confeſſioni vnius tantum contra ſe ipſum. Abb. vbi ſupra. creditur etiam confeſſioni ipſorum aſſerĕtium contraxiſſe ſponſalia, & etiam ad diſſoluendum illa, niſi vnus tantum confiteretur impedimentum, tunc ei non creditur, præterquam, ſi ipſe vellet ſponſalia valere. Abb. vbi ſupra. creditur quoque ipſis coniugibus, ſi ambo fateantur matrimonium contraxiſſe; niſi talis confeſſio eſſet contra aliud matrimonium. Abb. ibidem, latè Menoch. vbi ſupra.

11 Octauò notandum, quòd ſententia in cauſa matrimoniali numquam tranſit in rem iudicatam. cap. lator. cap. conſanguinei. de re iudic. c. fraternitatis. de frigidis, & maleficiat. ad finem, vt docto de errore, non poſſit reuocari, adeundo eundem iudicem per viam querelæ; non tamen remedio appellationis: quia ſi nõ fuit appellatum intra legitimũ tempus, vel fuit bis appel-

appellatum, non poteſt amplius prætextu appellationis corrigi, aut emendari; ſed ſolum per viam quærelæ. Gloſſ. not. in d. cap. fraternitatis. vbi Abb. Felin. in d. c. lator. Couar. in 4. decret. 2. par. cap. 8.

12 Nonò notandum, quòd plures ſunt cauſæ, ex quibus matrimonium ſeparatur quoad thorum, & habitationem. Prima eſt ſæuitia viri, ſi male tractet vxorem, c. litteras. vbi Abb. de reſtit. ſpoliat. & non ſufficit ſæuitia præterita; ſed timor futuræ. Grauis verò coniectura eſt futuræ ſæuitiæ, ſi inter eos ſit orta lis ſuper maiori parte bonorum. Couar. dicta 2. par. cap. 7. §. 5. Separatur etiam, quando maritus inſidiatus vitæ vxoris, vt ſi tentauit eam veneno occidere. Abb. in d. cap. litteras. Præpoſ. in cap. quæſiuit. de diuort. Theſaur. deciſ. 130. & his caſibus cogendus eſt maritus, extra propriam domum in loco honeſto vxorem alere. Bald. in l. 1. C. commun. de legat. Couar. vbi ſupra. Si tamen maritus offert ſufficientem cautionem, non fit ſeparatio, d. cap. litteras; niſi per cautionem non poſſet eſſe conſultum

13 vxori, vt per Gloſ. ibi. & cap. tranſmiſſa. eod. titulo. Secunda cauſa eſt, furor, iuxta communem, de qua teſtatur Alexan. in l. ſi cum dotem. §. ſi maritus. ff. ſolut. matrim. quod Intelligi debet, quando eſt adeo vehemens, vt periculum ſit habitare cum coniuge furioſo. Couarr. vbi ſupra. Theſaur. dicta deciſ. 130. Item fuit iudicatum in Curia Archiep. Neap. quando maritus ſolet inebriari, & ebrietas tendit in periculum vxoris. Tertia cauſa eſt, ſi alter ex coniugibus efficiatur hæreticus. cap. 2. de diuort. nec cogitur cohabitare coniux, ſi ad Eccleſiæ gremium redeat. Abb. in cap. de illa. de diuort. quando tamen fuit facta ſeparatio iudicio Eccleſiæ. Alphonſ. de Caſtro de iuſta hæret. punit. lib. 2. cap. 7. Couar. vbi ſupra. Quarta cauſa eſt, vitium Sodomiæ, iuxta veriorem opinionem Abbatis, in cap. maritis, de adult. qui teſtatur de magis communi, Couar. vbi ſupra. Quinta cauſa eſt, adulterium alterius coniugis, cap. ſignificaſti. c. ex litteris. cap. gaudemus. de diuort. Eſt tamen neceſſarium iudicium Eccleſiæ, ad faciendam hanc ſeparationem. ex cap. plerumque. de donat. inter virum, & vxorem. cap. porro. de diuort. In quibus iuribus probatur, maritum propria auctoritate vxorem adulteram dimittere non poſſe; ſi tamen

adul-

adulterium vxoris eſſet notorium, poſſet vir propria auctoritate expellere vxorem, & vxori non competit interdictum recuperandæ, cap. ſignificaſti. de diuort. Couarr. vbi ſupra. Sed quando proponuntur cauſæ ignominioſæ, deberet iudex ſecre-
14 to ſemotis arbirris ipſas audire propter aliorum ſcandalum euitandum. Si tamen poſt factam ſeparationem propter adulterium, coniux innocens fornicetur, communis opinio eſt, vt matrimonium reintegretur, ſaltem ex officio iudicis, vt dicit Abb. in cap. ex litteris. per illum textum, de diuort. Felin. verò in cap. lator. de ſententia, & re iudicata. dicit communem opinionem eſſe, quòd etiam iure actionis poſſit peti reintegratio. Ledeſma de ſacramento matr. ſuper quæſt.62. D. Thom. ex mente D.Thom.in ſolut.ad 4. dicit de iuris rigore non poſſe coniugem poſt factam ſeparationem à iudice cogi de nouo redire; nam quod ſemel definitum eſt, nulla debet iteratione retractari. cap. quod bene. 6.quæſt.4. Sed iudex ex officio id faciet,quando adeſt periculum incontinentiæ, & ſcandalum aliorum, & reſpondet ad d. cap. ex litteris. quod in dicto textu fuerunt plura delicta, nempe, diuortium, machinatio ad ſeparandum prius matrimonium, temerarius tranſitus ad ſecundum; quare in pęnam coactus eſt redire ad primum: propterea Curia Archiepiſcopalis Neap. facit ſeparationem arbitrio ipſius Curiæ. Et ſequuta reconciliatione mulier recuperat dotem. cap. plerumque.de donat.inter vir.& vxor.

15 Decimò notandum,quod in Curia Archiepiſc. Neap. ſemper in cauſa matrimoniali examinantur principales cum iuramento, & diligenter, ad eruendam veritatem. colligitur ex cap. tertio loco. de præſump. & quando petitur declarari matrimonium nullum, non ſtatim conceditur terminus ad probandum; ſed prius oſtenduntur articuli ad videndum, ſi ſubſiſtunt, quæ pro-
16 bari prætenduntur,ne oriatur inter coniuges lis immortalis: & quando agitur de ſeparatione quoad vinculum, auditur fiſcus, qui ſtat pro matrimonio,non autem quando agitur de ſeparatione quoad thorum.

17 Vndecimò notandum, quòd in cauſa matrimoniali proceditur lite non conteſtata, & ſummarie, Clementina, diſpendioſam, de iudic. & proceditur contra abſentem, ratione periculi

animæ, quando agitur de ſeparatione quoad vinculum, cap. quoniam frequenter. §. porrò. vt lite non conteſt. ſed non ſi
18 agatur de ſeparatione quoad thorum, cap. 1. eod. tit. Nec fit concluſio in cauſa; & poſſunt poſt publicatas atteſtationes examinari teſtes ſuper eiſdem articulis, cap. atteſtationes. vbi Præpoſ. de deſponſ. impub.

19 Duodecimo notandum, quòd de iure, qui tempore proclamationum non denunciauit impedimenta matrimonij, non admittitur amplius ad accuſandum; niſi denunciationes probabiliter ignorauerit, vel iuramento firmauerit, quòd poſtea didicerit ea, quæ obijcit, cap. cum in tua. qui matr. accuſ. poſſunt: & quia Neapoli non ſolent frequenter homines in diebus feſtiuis audire diuina in Parochijs, & propter amplitudinem Ciuitatis, & multitudinem Parochiarum poſſet de facili eſſe ignorantia, non ſunt paſſiſ repellendi denunciatores.

20 Decimotertio notandum, quòd ſi ciuis petat declarari matrimonium nullum, poteſt id petere in Curia Archiepiſc. quamuis coniux ſit alterius fori, cum nil petat ab alio, ſed à iudice. Abb. in cap. ex parte. nu. 5. de reſtit. ſpoliat. & adeſt ritus Curiæ Archiepſc. Neap. 13. ſuper quo multa adducit Reuerendiſſimus Dominus Hieronymus Campanilis Epiſcopus Lacedonienſis.

A N N O T A T I O.

Animaduertendum, quod cauſa ſeparationis thori dicitur grauis, &
21 ardua, & requirit probationes neceſſarias, & concludentes. Pariſ. conſ. 54. num. 14. lib. 4. Rimin. Iun. conſ. 174. nu. 17. lib. 2. & fuit deciſum in Rota Romana, in vna Pap. matrimonij, die 27. Iulij 1594. coram Illuſtriſ. Pamphilio.

Item annotandum, quòd ſi periculum mortis corporalis eſt iuſta
22 cauſa ſeparationis thori, multo magis periculum mortis ſpiritualis, quæ tanto eſt grauior corporali, quanto anima præſtat corpori; nempe, ſi coniux inducatur à coniuge ad peccatum mortale, & non poteſt ab inducendo retrahi: exempli gratia, in lenocinio mariti, qui vxorem ad peccandum cum alijs inducit. Ita fuit deciſum in Rota Romana coram Illuſtriſ. Pamphilio, in vna ſeparationis thori. 17. Maij 1593. ad l. ſi lenones. C. de Epiſcopali audientia. Nauar. pulchre in Manuali c. 22. faciunt notata per ſummam Angelicam in verbo, matrimonium.

4. Sil.

4. Sil. in verb. diuortium. & fuit alias reſolutum in Rota in vna ſeparationis thori, menſe Martij 1574. coram Cardinali Serafino.

. Item in vna Romana ſeparationis thori. die 27. Ianuarij 1603. co-
23 ram Illuſtriſſimo Pamphilio fuit facta ſeparatio, quoad thorum, propter plures querelas criminales, facta per maritum contra vxorem, etiam in officio ſanctæ Inquiſitionis, quæ probant odium capitale, & præbent iuſtam cauſam ſeparationis, iuxta §. mitiores. auth. de nuptijs. DD. in capit. 1. de diuortijs. & fuit condemnatus ad reſtitutionem dotis, d. §. mitiores. cap. 1. vbi Abbas de donat. inter virum, & vxorem. Sed prædicta intellige de querelis iniuſtis in officio S. Inquiſitionis; quia ſi ſunt iuſtæ, maritus eſt laude dignus, cum quærat ſalutem vxoris, & non debet impediri denunciatio hæreticorum timore ſeparationis matrimonij.

Ardua eſt quæſtio, An ad probandum matrimonium requirantur te-
24 ſtes omni exceptione maiores, vel ſaltem magis idonei, quam alias requirerentur: & in Rota Romana in vna Tullenſis matrimonij, 14. Ianuarij 1568. coram Oradino fuit dictum, quod quando non agitur de impugnando aliud matrimonium, ſufficiunt teſtes ordinarij, & eſt verior, & magis communis opinio, quia non eſt recedendum à regula, quod ad probationem cuiuſcumq. rei ſufficiunt duo teſtes. l. vbi numerus. ff. de teſtib. cap. In nomine Domini. de teſtibus. & hanc opinionem, quod matrimonium non requirat teſtes omni exceptione maiores, tenuit Abb. in cap. ſuper eo, el ſecondo. in tertio notab. de teſtibus. Aretin. conſ. 13. num. 17. Alexand. conſ. 146. nu. 19. lib. 5. & conſ. 143. num. 6. volum. 2. Corn. conſil. 17. num 9. volum. 1. Felin. in cap. licet cauſam. num. 18. de probation. Dec. conſ. 163. & 342. Ruin. conſ. 149. num. 32. volum. 1. & conſ. 150. num. 11. & nu. 16. eodem vol. Marſilius in l. de minore. §. plurium. num. 16. de. quæſt. Pariſ. conſ. 15. num. 12. lib. 2. & conſil. 159. num. 2. volum. 4. Socin. Iun. conſ. 29. num. 27. volum. 2. Ferret. conſ. 48. vbi late: neque obſtat, quod plures doctores ſentiant contrarium, quod requirantur teſtes omni exceptione maiores, vt Ant. Abb. Præpoſ. in c. 1. de conſang. & affinit. Pariſ. conſ. 53. num. 37. & conſ. 54. vol. 4. Bertrand. conſ. 122. verſ. item non eſt omittendum. volum. 1. Marſil. 128. num. 17. Soc. conſ. 86. num. 6. conſ. 88. num. 8. volum. 2. Gratus conſ. 2. num. 7. & num. 34. volum. 2. Salycet. conſ. 3. num. 7. Ferret. conſ. 81. num. 3. Aym. conſ. 169. num. 2. Couar. lib. 4. Decret. par. 2. cap. 8. quæſt. 12. nu. 7. quia reſpondetur, quod aliqui ex ipſis ſunt ſibi contrarij, & prima opinio melioribus rationibus fulcitur. Secundo reſpondetur, quod prædicti Doctores loquuntur quando agitur de impugnando aliud matrimonium, vel dirimendum ipſum, vel ſaltem ſunt intelligendi in hoc caſu, quandoquidem omnes ferè mouentur, per tex. in cap. 1. de conſang. & affinit. qui loquitur, quando agitur de dirimēdo matrimonio, ſed quando agitur de probā-

do matrimonio , non ad impugnandum aliud, & non concurrunt aliæ coniecturæ ſuſpicionis , tunc ſufficiunt teſtes ordinarii.

Et vltra regulam generalem d.l. vbi numerus, adducitur text. in c.2. de clandeſt. deſponſ. vbi contrahentes matrimonium clandeſtinum, non compelluntur ad eius obſeruationem, ſi legitima probatio non apparet, ergo legitima probatio ſufficit, & probatio legitima dicitur, quæ à legibus, & canonibus requiritur. Secundo, quia huiuſmodi ſpecies probationis faciendæ per teſtes omni exceptione maiores ſolent ſpecialiter exprimi, vt in propoſita materia eſt textus in d.c.1. de conſang. & facit cap. licet ex quadam. de teſtibus.

Matrimonium ad finem vacationis beneficij probatur per duos teſtes, quorum vnus deponat de veritate, & de fama, alter de fama tantum, quia ſufficit ad faciendum plenam probationem. Bald. in l. Gallus. §. ille caſus. ff. de lib. & poſth. vbi Socin. num.13. vltra quod ad probandum vacationem ſufficit fama, vt per Mohed. deciſ.77. ita fuit dictum in vna Calaguritana Theſaurariæ, decima Ianuarij 1578. de Graſſis. & fuit obtentum coram Cantuccio in vna Pampilonen. de Allo.

Præterea notandum circa num.9. quod iuramentum ſuppletorium
25 iuxta notabilem deciſionem Boerij. 85. nõ facile defert Rota, maxime in cauſis magni momenti, & niſi ſit pluſquam ſemiplene probatum. Ponit exemplum Boerius, quando adſunt duo teſtes, quorum vnus non eſt integer, vel cum vno teſte ſint alia indicia, vel quando quis habet vnum teſtem, & pars aduerſa ſubtraxit alium. Ioan. Andr. in cap. peruenit. de teſtibus cogendis. Puteus de iureiur. deciſ.1. & 43. & fuit dictum coram Cardinali Seraphino in vna bonorum Dohanæ Salis, 5. Maij 1582.

SVMMARIVM.

1 *Declaratio excommunicationis, contentæ in iure, vel in præcepto hominis, ſuſpenditur per appellationem.*
2 *Excommunicatio, & alia cenſuræ quando ſuſpendantur per appellationem.*
3 *Abſolutio ab excommunicatione non ſuſpenditur per appellationem.*
4 *Abſolutio ab excõmunicatione facta, appellatione pendente, an ſit nulla.*
5 *Excommunicatio non poteſt ſuſpendi ad tempus.*
6 *Declaratio excommunicationis incurſæ, an poſſit ſuſpendi abſque appellatione.*
7 *Interdictum, quando ſuſpendi poſſit.*
8 *Appellari non poteſt ab excommunicatione relaxata ad finem ferendi teſtimonium, vel ab interdicto ſuſpenſo.*

De

De excommunicatione, an & quando ſuſpendatur per appellationem. CAP. XXII.

FVIT dubitatum in Curia Archiep. Neap. ſi aliquis fuit declaratus ab Epiſcopo excommunicatus, ob contrauentionem præcepti ſibi iniuncti ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, & poſt declarationem appellet, aut ſuſpendatur executio dictæ ſententiæ declaratoriæ, ita vt non poſſint affigi
1 cedulones; vel affixi ſint remouendi. Fuit reſolutum, per appellationem ſuſpendi executionem ſententiæ declaratoriæ excommunicationis incurſæ, contentæ non ſolum in iure, ſed etiam in præcepto hominis. Ita dicunt Dominicus, Anchar. Franch. in cap. is cui. de ſententia excommunicationis in 6. Idem Franch. in cap. paſtoralis. §. verum. num. 27. de appellat. & cum iſta materia ſuſpenſionis ſententiæ excommunicatio
2 nis ſit frequens, eam ſub breuitate tranſcurrere decreui. Sit itaque regula, excommunicationem, Interdictum, & ſuſpenſionē non ſuſpendi per appellationem, d. §. verum. & d. cap. is cui. & c. ad hæc quoniam. de appellat. Declara primo in ſententia declaratoria, vt ſupra dixi, & omnes concludunt in prædictis locis; vbi ponunt rationem diuerſitatis, quare ſuſpenditur declaratoria, & non ſententia excommunicationis, ſed ſi factum eſſet notorium; nec declaratoria ſuſpenditur, cum tunc non liceat appellare, c. peruenit. de appell. Imola, Ant. Abb. Franch. Præpoſitus in d. §. verum. Declara ſecundo, vt excommunicatus poſt appellationem non poſſit denunciari, quando per denunciationem plus ligaretur. exemplum in c. tua. de ſententia excommunicationis; nam ratio, cur denunciatio non impediatur, pendente appellatione, eſt, quia amplius non ligat, ſed declarat; & declaratio nihil noui inducit, l. heredes palā. ff. de teſtamentis. Ita Ant. Imola, Franchus, Prępoſ. in d. §. verū. Nauar. in cap. cū contingat. de reſcriptis. remedio 6. nu. 7. ex quo infert, quod poſt extrauagantem, Ad euitanda, quæ dicit, nullum vitandum, niſi denunciatum, non poteſt denunciari quis excommunica-

tus poſt appellationem; quia in plus ligatur,dum ab alijs vitatur. Sed ſalua auctoritate tanti viri, eius dictum non poteſt procedere; quia extrauagans non intendit in aliquo releuare excommunicatum, ſi non denunciatur; ergo non in plus ligatur, & D. Ant.auctor dictę limitationis, & alij ſequaces habuerunt reſpectum ad excommunicatum, ne magis ligaretur non ad alios. Declara 3. ſecundum Bald. & Præpoſ. in d.§.verum.& iſta declaratio venit illatiue ex præcedenti;quòd excõmunicatus ob vnam cauſam,non poſſit ob illã cauſam amplius excommunicari; quia in plus ligaretur. Declara 4. quando aliquis fuit excommunicatus ignoranter; nam appellatio à tali excommunicatione a die notitiæ impedit denunciationem, & ſuſpendit. Ita Ioan. Andr. Oſtienſis, Imola, Franchus, Præpoſitus,in d. §. verum. Dominicus, Anchar. Franchus in d. cap. is cui. Declara 5.in delegato Papæ,qui ſi detulit appellationi, non poterit denunciare. cap. cum appellationibus. de appell. in 6. Si non detulit, tunc aut appellatio eſt recepta à ſuperiore, & non poterit denunciare; quia cenſetur ab eo reuocata iuriſdictio, c. paſtoralis. §. pręterea. de officio delegati, aliàs ante appellationem receptam à ſuperiore, poterit denunciare, & etiam mandare Ordinario, quòd denunciet. arg. cap. ſignificauit. de officio deleg. ita Innocent. Anton. Imol. Franch. Prępoſitus in d. §. verum.& ita intelligo procedere deciſiones Rotę Achillis de Graſſis 4. de ſententia excommunicationis. Declara 6.quando quis excommunicatur poſt appellationem legitimam; quia excommunicatio eſt nulla, cap.licet, de ſententia excommunicationis in 6.niſi excommunicetur ab eo,cui fuit commiſſa cauſa, apellatione remota, quia non eſt nulla. Abb. Franch. in cap. paſtoralis. in princ. Declara 7. quando quis excommunicatur, ſub conditione, vel in diem; quia appellatio interpoſita ante diem,vel conditionem etiam poſt decem dies, ſuſpendit excommunicationem, cap. pręterea. el 2. vbi omnes de appell. Dominicus,Ant.Franch. in d.cap. is cui. & nota,quòd poſt Concil. Trid. poteſt appellari ab excommunicatione, licet ſit interlocutoria; quia continet grauamen irreparabile, ex quo infamat, cap. infames. 6. quęſt. 1. & producit multos alios effectus pręiudiciales, de quibus per Sil. &

alios

alios Summiſtas, in verb. excommunicatio. per Couar. in cap. alma mater. de ſententia excommunicationis. Nauarr. in Manual. cap.27. nu. 17. Declara 8. vt non poſſit denunciari excommunicatus, ſi iudex ad quem, præcipiat, illum non denunciari, vel denunciari non excommunicatum; tunc non denunciabitur, nec audienda eſt pars; quia eius non intereſt, quod denuncietur excommunicatus, cum certum ſit, quod non eſt cogendus ad ſatisfactionem, appellatione pendente. Si tamen interuenit manifeſta offenſa, audietur, cum in tali caſu appellatio non teneat, cap. conſuluit: cap. peruenit. de appell. ita Oſt. Imol. Ant. in d. cap. paſtoralis. Declara nono, in ſuſpenſione, & interdicto, latis in pœnam per ſententiam; quia ſuſpenduntur per appellationem; ſecus, quando in contumaciam, iuxta veriorem opinionem. Abb. in c. ſæpe. de appellat. quem
3 ſequitur Præpoſitus in d. §. verum. num. 16. Fel. in dicto cap. ad hęc. de appell. num. 18. Sed an, ſicut non ſuſpenditur excommunicatio per appellationem, ita non ſuſpendatur abſolutio ab excommunicatione? & veritas eſt, quòd neque ſuſpenditur abſolutio, vt par ius ligandi, & ſoluendi. Ita Ant. Imola, Franch. in d. §. verum. Innoc. in cap. ab excommunicato. de reſcri-
4 ptis. Sed an abſolutio ab excommunicatione facta, appellatione pendente, ſit nulla quemadmodum excommunicatio, &
5 non eſſe nullam, dicit Franch. in c. fronte. de appell. Prætereà notandum, quòd excommunicationis ſententia per iudicem, qui eam tulit, non poteſt ſuſpendi ad tempus, Io Andr. Anton. Abb. Imo. Prępoſitus, & communis, cap. ad hæc quoniam. de appellationib. ſed requiritur formalis abſolutio, cap. nuper. cap. cum deſideres. de ſententia excommunicationis; ſolum enim excommunicatus, ſubſiſtente legitima cauſa, poteſt abſolui ad tempus; & poſt tempus reincidit in eandem excommunicationem, vt in cap. veniens. el 2. de teſtibus, Franchus in d.
6 cap. ad hæc. Sed fuit dubitatum in Curia Archiepiſcopali, an ſententia declaratoria excommunicationis incurſæ, poterit ſuſpendi ad tempus? & fuit dictum quòd ſic, & bis obſeruatum,
7 ex Imol. & Franch. in cap. dilectis filijs. de appellationibus; interdictum vero, ſi eſt locale, poteſt ab eodem Epiſcopo, qui illud tulit, ſuſpendi ad tempus; & interim, ſi durante ſuſpen-

ſione, appelletur, erit ſuſpenſum, quoad vſque durauerit appellatio. Interdictum autem perſonale ſuſpendi non poteſt, niſi perſona eſſet interdicta propter alterius delictum. Ita Ioan. Andr. Imol. Abb. Franch. & alij in d.cap.ad hæc quoniam, qui aſſignant rationem.

ANNOTATIO.

Notandum, quod quamuis, vt dicitur in Praxi, appellatio pendēte
8 conditione vel die impediat excommunicationem, tamen ſi ſententia excommunicationis ſit relaxata cauſa ferendi teſtimonium, iuxta c. veniens. de teſtib. ſi interim appelletur, non ſuſpenditur effectus excommunicationis, quia iſta fuit quædam ſuſpenſio, non liberatio. Bal.in c.1.de teſtib.cog. Idem dicit Bal.in l.2.§.1. ff.de verborum oblig. de interdicto ſuſpenſo. quod ſi appelletur, non tollitur effectus, quia ſuſpenſio fuit ad tempus per modum temporalis liberationis. ſequitur Greg.Lopez. par.1.tit.9.l.22.

SVMMARIVM.

1 *Cedulones an poſſint affigi contra excommunicatos, ſi comparent, & petunt abſolui.*

2 *Excommunicari an poſſit ille, cui excommunicatio non eſt profutura.*

3 *Abſolutio ab excommunicatione ſtatim eſt facienda, & quando poſſit differri.*

4 *Percuſſor clerici quomodo debeat ſatisfacere clerico, antequam abſoluatur, & an in pecunia pro iniuria.*

5 *Aeſtimatio iniuriæ illatæ clerico percuſſo à laico an debeat fieri coram iudice ſæculari, vel Eccleſiaſtico.*

6 *Laicus ſi petat veniam, & offerat ſatisfacere clerico percuſſo, qui non vult ei reconciliari an poſſit abſolui.*

7 *Percutiens clericum coram Sanctiſſimo Sacramento, eſt abſoluendus à Papa; & ibi alia exempla narratur.*

8 *Officialis Laicus percutiens clericum, etiam leuiter, eſt abſoluendus à Papa, etiam ſi ſit apparitor.*

9 *Clerici ſi ad inuicem ſe percutiunt, an omnes ſint declarandi excommunicati, ſi vnus prius incepit.*

10 *Cedulones affixi contra declaratos excommunicatos, abſoluendos à Papa, quando remouendi.*

11 *Participantes cum excommunicatis, quando poſſint excommunicari excommunicatione maiori, ſine monitione nominatim facta.*

12 *Citatio perſonalis requiritur ad aliquem excommunicandum; quod limitatur pluribus modis.*

Sen-

13 *Sententia cenſurarum an tranſeat in rem iudicatam.*
14 *Appellari poſt decem dies à ſententia cenſurarum an poſſit.*
15 *Excommunicationem an incurrat ignorans ſtatutum, in facto dãnato.*
16 *Declaratio excommunicationis eſt facienda parte citata, quod limitatur in aliquibus caſibus.*
17 *Excommunicatio, vel declaratio excommunicationis poſſunt fieri die feriata in honorem Dei,*
18 *Probationes imperfectæ coniunguntur, ad probandum cenſuras.*
19 *Citatus ad dicendum cauſam, quare non debeat declarari excommunicatus, ſi non comparet: declaratur excommunicatus in Curia Neap. propter cauſam principalem, ob quam citatus.*
20 *Sententia definitiua fertur contra contumacem, lite non conteſtata, vbi agitur de periculo animarum.*
21 *Excommunicatus eſt, qui aufert aliquid de manu clerici per vim, vel tenet eum per frænum equi: & alia exempla practicabilia.*
22 *Excommunicatus carceratus in Cur. Archiep. non expeditur, niſi prius abſoluatur.*
23 *Abſolutionem ab excommunicatione petens, an fateatur ſe eſſe excommunicatum.*
24 *Excommunicari non poteſt comparens ſatisfacere.*
25 *Excommunicationis ſententia poteſt ferri pro fructibus nõ liquidatis.*
26 *Officialis laicus quando cenſetur percutere clericum, vt priuatus, non vt magiſtratus.*

De excommunicatione plura magis practicabilia. CAP. XXIII.

PROSEQVENTES præmiſſam materiam excommunicationis, de qua licet plures adſint tractatus; nos tamen quæ magis opportuna, ad praxim conducibilia, in dies occurrentia, & in iudicio Eccleſiaſtico verſantibus neceſſaria ſunt, in præſenti, & præcedenti cap. elucidare non omiſimus.

1 In Ciuitate Neapol. ſolent aliqui laici, preſertim magiſtri Eccleſiarum, dum eis aliquid præcipitur à Curia Archiepiſc. ſpectans ad eius iuriſdictionem, tentare omnes vias non obediendi Eccleſiæ: & quia magis timent affixionem cedulonum, quam ipſam excommunicationem, propter infamiam (nam excommunicati ſolent vocari hæretici, & tales largo modo dicuntur. Archid. & Gemin. in c. 1. de hæret. in 6.) antequam

quam affigantur cedulones, comparent in Curia, petentes abſolui. Fuit dubitatum, an adhuc cedulones contra eos affigi poſſent? Videbatur, quòd non; nam cedulones affigunrur, vt excommunicatus videns ſe ab alijs vitari aſpiciens confuſionem ſuam, erubeſcat, & conuertatur. c.1.de except.in 6.Clem. 1. de pœnis. & ibi notat Anchar.num.15. qui finis in excommunicato conuerſo, petente abſolutionem, ceſſat. Præterea excommunicatus eſt ſtatim abſoluendus, propter mala, quæ affert excommunicatio. Gloſ. communiter recepta in cap. quà fronte. de appellat. & ſic fruſtra affiguntur, ſi ſtatim abſolutio ſequi debet. Contrarium fuit pluries ſeruatum in Curia Archiepiſcopali, non paſſim, ſed contra aliquos temerarios, contra quos fuerunt affixi, donec ſatisfeciſſent, & eſſent abſoluti, vt ipſi magis confunderentur, abſtinerent in futurum, & alij terrerentur. Pro qua obſeruantia facit textus in d. Clem. 1.§.& quia.in qua mandatur publicari excommunicatos, donec ſatiſfecerint, & ibi addit Cardinalis Zabarella, & abſoluantur. Idem tenet Abbas in cap. ea noſcitur. per illum tex. not. 2. de ſententia excommunicationis, dicens ad officium Prælatorum ſpectare denunciare excommunicatos, etiam nemine requirente, & eos vitari, facere donec ſatisfecerint, & fuerint abſoluti. Item cedulones non ſolum affiguntur, vt excommunicatus conuertatur; ſed vt alij ipſum euitent, donec fuerit abſolutus. cap. curæ. 11. quæſt. 3. Vgolin. de cenſur. tab.1. cap.21. §. ſecundo. Item excommunicatio dicitur medicinalis, non ſolum propter excommunicatum, vt conuertatur, ſed vt alij de
2 communitate terreantur, vt late probat Couar.in initio relect. cap.alma mater.de ſententia excommunicationis lib.6.& propterea dicunt Doctores, quòd Epiſcopus poteſt excommunicare illum, cui excommunicationem non profuturam ſcit, vt alios terreat; niſi excommunicatus efficeretur deterior, Abb.in cap. ab excommunicato. de reſcriptis. Felin.in cap.ad Apoſtolicę. de except. & in ſpecie expedire Reipublicę publicare excommunicatos, dicit Petrus de Anchar. vbi ſupra, & expedit Reipublicę aliorum delicta nota eſſe, l. eum, qui nocentem. ff. de iniurijs. Nec ex publicatione fit aliquod prę iudicium excommunicato, cùm declaratio nihil noui inducat. cap. paſtoralis. §.verum.

§. verum. de appellat. l. heredes palam. ff. de teſtam. & propterea etiam appellatione pendente fit denunciatio d. §. verũ. & talis affixio prodeſt Reipublicę; ergo fieri debet, ex regula, quod tibi non nocet, & alteri prodeſt fieri poteſt, & debet. l. 1. §. denique. ff. de aqua pluuia arcend. Gloſſ. in l. 2. ff. ſoluto matrim. tanto magis, quod res per ſententiam erat effecta notoria. cap. cum olim. de verborum ſignificat. Ant. in cap. veſtra. de cohabit. clericorum, & mulier. Prętera, ſi vt magis confundatur, poteſt quis abſolui coram multitudine gentium; & ex tali cauſa differri abſolutio. Gloſſ. in cap. ſi quis autem. 18. diſt. Idem erit affigere cedulones ad maiorem eius confuſionem: & ex his patet reſponſio ad contraria. Non obſtat, quòd excommunicatus eſt ſtatim abſoluendus; nam ſequuta

3 abſolutione, remouebuntur cedulones. Sed ſunt aliqui caſus; in quibus abſolutio poteſt differri, etiam ſi pręcedat ſatisfactio, puta, quando aliquis eſt abſoluendus coram multitudine gentium, vt magis cõfundatur, ſi commiſerit graue delictum, ſicuti ſacrilegium, vt diutius confundatur, aut, ſi multum deliquit, alias non debet differri abſolutio. d. cap. qua fronte. Ita Gloſſ. not. in cap. ſi quis autem. diſt. 18. inter quos poteſt connumerari contemptus Eccleſię.

4 Secundò notandum, quòd percuſſor clerici, antequam abſoluatur, debet ſatisfacere clerico. cap. parochianos. cap. ea noſcitur. cap. quamuis. de ſententia excommunic. Sed dubium eſt, qualis debeat eſſe iſta ſatisfactio. Sunt opiniones in d. c. ea noſcitur. aliqui enim dicũt, quod ſatisfactio verſatur circa dãna, expẽſas, & intereſſe; ſed quod clericus nõ debet petere æſtimationem iniuriæ: alij dicunt, quòd non ſufficit flectere genua iniuriato, & petere veniam; ſed vltra damna, æſtimabitur iniuria, & ſatisfiet clerico in pecunia: & hanc opinionem tenent Oſt. Ant. & probatur in cap. olim. de iniur. & damn. & in d. cap. ea noſcitur. & cap. quamuis. dicit veriorem eſſe Abb. in d. cap. ea noſcitur. Card. Imola. in Clem. 1. de pœnis, & iniuriatus dicit, quod vellet potius tantum de ſuo perdidiſſe, quàm hanc iniuriam pati; & Iudex poſtea taxabit ſecundum qualitatem, & quantitatem iniuriæ, & perſonæ iniuriatæ. cap. quod fieri. 3. q. 3. Speculat. de iniur. §. 1. Card. vbi ſupra. Aliud eſt du-

5 eſt dubium,coram quo Iudice fiet iſta æſtimatio iniuriæ; ſi coram ſæculari, vel Epiſcopo? Reſpondetur,quòd aut agitur ad pœnam,ratione ſacrilegij;& poteſt agi coram Eccleſiaſtico;aut ad ſatisfactionem iniuriarũ,& intereſſe;& tunc,aut per modum actionis, & coram Iudice ſæculari; quia actor ſequitur forum rei, cap. cum ſit. de foro compet. aut per modum exceptionis, puta,quia laicus petit ſe abſolui, & clericus opponit de ſatisfactione; & tunc corã Iudice Eccleſiaſtico,qui non abſoluet,niſi ſatisfecerit. d. cap.parochianos. Ita Card. Imol.in d.Clem. 1. Colligitur ex Gloſ.in d.cap.parochianos.& licet actio iniuriarum duret anno; tamen per viam exceptionis eſt perpetua: & quandocumque laicus petit abſolui,clericus poteſt excipere.
6 Anton. in d.cap.ea noſcitur. Sed quid,ſi laicus petat veniam, & offerat ſatisfactionem,& clericus nolit ei reconciliari,an poſſit abſolui? Videtur,quod ſatisfactio ita ſit intelligenda, vt ſequatur pax,cap.contingit. il primo. de ſententia excommunicationis.Contrarium fuit ſeruatum in Curia Archiepiſc.Neap. cum per laicum non ſteterit; immo clericus peccat,non oſtendendo ſigna dilectionis particularis, & non grate recipiendo petentem ſibi veniam. D.Thom.2.2.q.53.artic.8.& etiam hoc caſu compelli ad oſtendendum pacem, ſignis particularibus, alias excommunicari, vel alio modo conſtringi poſſe, probat Ludouic.Carbon. de pacificat.inimicorũ.q.26.habetur in cap. ſtudendum.cap.diffidentes.cap.præcipimus.diſt.90.cap.1.de treg.& pace.vbi Felin.

7 Tertio notandum, quòd remittitur arbitrio iudicis,quæ dicatur grauis;vel leuis percuſſio clerici,qui ex circũſtantijs perſonæ,loci,& ſcandali id arbitrari poterit,cap.peruenit. de ſententia excommunicationis,vbi omnes qui faciunt mentionem de quadam extrauag.Ioannis xxij.incipiente,Perlectis,quam refert Nauar. c. 22.num.91.adducens plura exempla, quæ ibi vide. In Curia verò Archiep.fuit iudicata grauis percuſſio facta cum baculo quinque,vel ſex vicibus,licet non adfuerit ſugillatio carnis,vel vulnus.Item fuit iudicata grauis percuſſio in perſonam confeſſarij cuiuſdam mulieris agonizantis,cuius guttur quidam laicus fortiter manibus comprimebat, ita vt ſi ab alio non fuiſſet impeditus, ipſum ſuffocaſſet: ratione perſonæ

dicti

dicti confeſſarij, qui vltra integritatem vitæ erat ſuperior in ſuo monaſterio inſigni; ratione ſcandali, quod fuit magnum in Ciuitate, nam dictus confeſſarius acceſſerat ad domum dictæ mulieris pro commendatione animæ, & percuſſor, qui erat conſanguineus mulieris, prætendebat, mulierem conſilio confeſſarij feciſſe quoddam legatum pium, in præiudicium conſanguineorum: locus etiam percuſſus erat in conſideratione iuxta l. vulneris. ff. de iniurijs. eſt enim percuſſio gutturis nimis periculoſa. Fuerunt etiam conſiderata verba finalia d. extrauagantis, ibi (Admonentes, vt potius declares in dubio, percuſſionem eſſe grauem,& ab ea non poſſe abſoluere,quàm declararando leuem, occaſionem præbeas lædendi ſtatum Eccleſiaſticum). & talis læſio conſiderabatur in illo caſu; & ſic abſolutio fuit reſeruata Papæ. Item fuit iudicata grauis percuſſio duorum clericorum, qui inuicem pugnis ſe percuſſerunt, ſine ſanguinis effuſione, vel ſugillatione carnis, coram Sanctiſſimo Sacramento, quod Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus Cardinalis Geſualdus Archiepiſcopus deferebat per Ciuitatem,in publica proceſſione repoſitionis Sanctiſſimi Sacramenti, in Eccleſia Cathedrali Neap.in qua fuerat habita oratio quadraginta horarum;& fuerunt grauiter puniti.

8 Quartò notandum,quòd officialis laicus percutiens clericum, etiam leuiter,non poteſt abſolui,niſi a Papa; ſi verò turbam arcendo irruentem, clericum non ex deliberatione, ſed caſu fortuito lædat, vel vim vi repellendo; tunc non eſt excommunicatus.text.eſt in ç.ſi.verò.el primo.de ſententia excommunicationis. qui textus procedit etiam in apparitore, vt pro leui percuſſione ſit abſoluendus à Papa,vt dicit ibi Gloſſ.in verbo,officialis.& ita fuit ſeruatum in Curia Archiep.Neap. Non enim tantam habent auctoritatẽ laici in clericos; ſed illis debent,& ſummum honorem,& reuerentiam exhibere, maximè ſacerdotibus, à quibus credunt non ſolum in terra,verum etiam in cælo ligari poſſe, & ſolui,c.quis dubitet.96.diſtinct. Quapropter perẽnibus laudibus eſt extollendus Illuſtriſſimus, & Excellentiſſimus D. Franciſcus de Caſtro huius Regni Prorex, qui ſui genitoris veſtigijs inhærens, nunquam permiſit ſecum loqui ſacerdotes, niſi tecto capite. Plura exempla ſummæ reuerentiæ exhibitæ ab

Impe-

Imperatoribus, & Regibus, Epiſcopis, & presbyteris, refert Bozius de ſignis Eccleſiæ, ſigno 86. concludens aduerſus hæreticos ex d. magna reuerentia, nos eſſe verè ex Eccleſia Dei, reliquos autem hæreticos; nam hæretici negant huiuſmodi honores eſſe præſtandos Epiſcopis, & presbyteris. Plura etiam exempla contra hæreticos adducit Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus Cardinalis Bellarminus, ac noſtra tempeſtate in Eccleſia Dei verè hæreticorum malleus de Romano Pontifice, lib. 1. cap. 7. iſta namque nos ab hæreticis diſtinguunt. Quamobrem deplorandi ſunt Principes ſæculi (ſi qui ſunt) qui minimè permittunt ſecum ſacerdotes loqui, niſi capite detecto, & ſtantes ipſis, ſedentibus; & in menſa ſibi ſeruire: & hac de cauſa Curia Archiep. Neap. non permittit, quòd ſacerdotes ſint ſecretarij Principum ſæcularium, ne ab eis irreuerenter tractentur.

9 Quintò notandum, quòd ſi duo clerici inuicem ſe percutiunt; ſed vnus prius incepit, & prouocauit, non ſunt ambo declarandi excommunicati, ſed ſolum, qui prouocauit, niſi alter exceſſerit modum in defendendo. Ratio eſt, quia prouocatus præſumitur repercutere cauſa defenſionis. Felin. latè in c. ſignificaſti. de homicid. Marſil. conſ. 137. nu. 8. Clar. §. fin. q. 60. nu. 14.

10 & in ſpecie id tenet Card. conſ. 42. Quando vero quis eſt abſoluendus à Papa, ſi poſt declarationem factam in Curia Archiep. Neap. petat humiliter remoueri cedulones, ſolet ei concedi terminus vnius, vel duorum menſium, ad procurandum abſolutionem; & interim remouentur cedulones, dummodo domi ſe contineat, & præſtita cautione; quo termino elapſo, ſi non præſentet abſolutionem, de nouo affiguntur.

11 Sextò notandum, quòd participantes cum excommunicatis ab eodem Epiſcopo; non poſſunt excommunicari excommunicatione maiori, ſine trina monitione nominatim facta; ſecus ſi aliquis fuit declaratus excommunicatus à iure, vel ab alio Epiſcopo; quia tunc participantes poterunt excõmunicari ſine tali monitione ſpeciali; & ita procedunt c. ſtatuimus. il primo, & il ſecondo. c. conſtitutionem. de ſententia excommunicationis, in ſexto, vt dicunt Ioan. Andr. Dominicus, Franch. in d. c. ſtatuimus. il primo. Abb. in c. peruenit. n. 4. de appell. qui ponit exemplum in declarato excommunicato à iure. Franch. ibidem num. 8. & 9.

Septimò

12 Septimò notandum, quod ad excommunicandum requiritur citatio perſonalis. Innoc. communiter receptus in cap. fin. de eo, qui mittitur in poſſeſſionem. Felin. in cap. cum ſit Romana. de appellat. Couarr. in capit. alma mater. 1. part. §. nono, niſi excommunicandus dolo latitet; vel ſubterfugiat citationem perſonalem; vel alio modo abſentia ſit malitioſa, quæ præſumitur in clerico non reſidente, iuxta ſupradictos; vel, quando quis fuit ſemel citatus de perſona. Felin. Couarr. vbi ſupra, quia tunc ſufficit citatio ad domum, vel per edictum; vel, quando monitio ad domum facta peruenit ad ipſius excommunicandi notitiam; quia citatio illegitima cum notitia ſubſequuta ligat, ſicut citatio ab initio legitima. Clem. cauſam. de elect. Felin. & Couar. vbi ſupra. Tiraquell. de retract. lib. 1. §. 9. Gloſ. 2. num. 4. vel quando quis fuit malè abſolutus ab excommunicatione, & tractetur de reducendo eum in excommunicationem, tunc ſatis eſt, quod domi citetur, & moneatur. Rota in nouis. 399. Felin. & Couar. vbi ſupra; vel ſecundum ritum Curię Archiepiſc. Neap. 17. citatus bis domi, poteſt excommunicari; ſuper quo idem quoque de iure poſſe procedere, firmat Dominus Hieronymus Campanilis.

13 Octauò notandum, quod ſententiæ cenſurarum nunquam tranſeunt in rem iudicatam, ad finem, vt non poſſint retractari per pœnitentiam, & abſolutionem, etiam poſt mille annos; & ſi excommunicatus efficeretur deterior, iudex ex officio inuitum abſoluet. Ioan. Andr. in cap. 1. de ſententia excommunication. in ſexto. tamen quoad effectum, quòd appellatio interpoſita poſt decem dies non ſit admittenda, tranſeunt in rem iudicatam, ita quòd appellatio non operatur effectum deuolutiuum. Gloſ. Ioan. Andr. Ant. Abb. Felin. & alij, in cap. ad reprimendam. de officio ordinar. Franch. in cap. præterea. il ſecondo. de appell. Felin. in cap. lator. de ſententia, & re iudic. Declaratur primo, vt poſſit poſt decem dies audiri excommunicatus per viam querelæ coram ſuperiore; non tamen Archiepiſcopo, qui non poteſt adiri per viam querelæ. Abbas in d. cap. ad reprimendam. Anton. Abb. Imol. Felin. in d. cap. lator. Et dicit Abb. antiq. in d. cap. ad reprimendam. quem ſequuntur Ant. & Imol. quod excommunicatus, poſt decem dies poteſt re-

qui-

quirere Epiſcopum, qui excommunicauit, vt reuocet excommunicationem, tamquam iniuſtam; & ſi non reuocat, ab iſto grauamine poteſt appellari. Declaratur ſecundo, quando quis
14 fuiſſet excommunicatus ſub conditione, ſi tale, quid fecerit; quia ante conditionis euentum poterit appellare, etiam poſt decem dies, licet in alijs ſententijs non cenſurarum non poſſit appellari ante euentum conditionis poſt decem dies. Ratio eſt, quia ſententia cenſurarum non retrotrahitur, ſicut aliæ ſententiæ. Ita communiter tenent Doctor. in d. cap. præterea. vbi Franch. teſtatur de communi.

15 Nonò notandum, quod ſecundum magis communem Doctorum opinionem, in cap. à nobis. il primo. de ſentent. excomm. ignorantia pœnæ ſtatuti non excuſat in facto, alias damnato, puta furto, adulterio; & ſimilibus; tamen excuſat in ſententia excommunicationis: quia in ea requiritur contemptus, qui non cadit in ignorantem. Abb. & alij in d. cap. à nobis. Henr. de Bottis, de ſynodo Epiſcopi. par. 3. concl. 13. Couarr. latè in cap. alma mater. de ſent. excomm. in 6. §. 4. num. 8. & proinde exteri non poſſunt declarari excommunicati in foro exteriori, niſi quando præſumitur ſcientia, nempe, poſt duos menſes in conſtitutionibus Principum, & ſecundum arbitrium iudicis in ſtatutis inferiorum, quod abſentes; ſed quoad præſentes ſtatim, vt latè tradit Felin. in cap. cognoſcentes. num. 7. & 8. de conſtitut.

16 Decimò notandum, quòd ſecundum communem opinionem Doctorum declaratio excommunicationis debet fieri, parte citata ad dicendum cauſam, quare non debeat declarari excommunicatus alias eſt nulla. Gloſſ. in Clem. præſenti. in verb. conſtiterit. de cenſibus. vbi Abb. Felin. latè in cap. Rodulphus. de reſcript. Adeſt etiam ritus Curiæ Archiepiſc. Neapol. 3. Declaratur primò, niſi declaratio fiat ſuper exceſſu notorio. cap. peruenit. il primò. de appell. & dummodo certum ſit, non poſſe competere aliquam iuſtam excuſationem. Felin. vbi ſupra, & ſemper eſt tutius citare; quia multa dicuntur notoria, quæ non ſunt. Imol. in cap. extirpandæ. de præbend. Declaratur ſecundò, quando dubitatur de fuga citandi: quia tunc poteſt declarari, omiſſa citatione. Abb. in cap. cum non ab homine. de iudicijs. Felin. latè, vbi ſupra. Declaratur 3. quando præſuppo-

nitur

nitur factum pro indubitato, & quis declaratur excommunicatus, vt magis innoteſcat; vel vt hodie euitetur ab alijs; quia non eſt opus citare. Rom. conſil. 482. incip. in caſu præmiſſo. Felin. loco citato, qui alios cumulat.

17 Vndecimo notandum, quòd excommunicatio poteſt ferri die feriata in honorem Dei, ſecundum Feder. de Sen. conſ. 11. & Franc. Marc. deciſ. Delph. 690. pariter denunciatio excommunicationis poteſt fieri die feriata in honorem Dei. Dominic. & Franc. in cap. felicis. de pœnis in 6. & proinde fuit iuſte declaratus excommunicatus per Curiam Archiep. die feriata in honorem Dei quidam laicus, qui eodem die manus violentas iniecerat in curſorem dictæ Curiæ, clericum, exequentem ſuum officium.

18 Duodecimò notandum, quod licet in criminalibus probationes imperfectæ non coniungantur, ad imponendam pœnam ordinariam delicti, Gloſ. in c. veniens. de teſtib. tamen ad imponendam pœnam cenſurarum, ſeu ad probandam cenſuram coniunguntur: vnde fama cum argumentis ſufficeret. Ita Dominicus, & Franch. in c. 1. per illum textum, de vſuris, in 6.

19 Decimotertiò ſciendum, quòd in Curia Archiep. quando aliquis incidit in aliquam cenſuram, nempe, ob violatam immunitatem Eccleſiæ, vel alias cauſas, capta informatione, citatur ad dicendum cauſam, quare non debeat declarari excommunicatus ob prædictam cauſam; & ſi non comparet, non excommunicatur tamquam contumax, ſed contra eum proceditur ad definitiuam ſententiam, & declaratur excommunicatus ex cauſa, ob quam fuit principaliter citatus. Quæ praxis aliquibus fuit viſa dura, ex regula iuris, quòd cōtra abſentes, & contumaces, ex teſtibus, lite non conteſtata, receptis, non poteſt procedi ad definitiuam, toto tit. vt lite non conteſtata, cap. omnia. cap. abſente. cap. abſens. 3. quæſt. 9. in contrarium eſt veritas;

20 nam vbi de periculo animarum agitur, poteſt procedi ad definiuitam, contra contumacem, vel abſentem, etiam ex teſtibus receptis, lite non conteſt. textus eſt notabil. in cap. quoniam frequenter. §. porro, vt lite non conteſt. Lap. ſingul. alleg. 10. Marian. Soc. in d. c. quoniam frequenter. fallen. 58. iuncta fallen. tia 8. Præpoſ. in cap. de accuſationibus. 3. q. 9. & quando exceſ-

ſus eſt exemplaris, ſolet Curia Archiep. in prima citatione,ſiue monitorio, præfigere competentem terminum, ad dicendum cauſam, quare non debeat declarari excommunicatus; & quòd infra eundem terminum, vel alium competentem valeat citatus allegare, deducere, & probare, quidquid vult, poteſt,& intendit, quare declarari non debeat cum comminatione; quod dicto termino elapſo, ſi nihil deduxerit,prima die iuridica compareat, ad videndum ſe declarari excommunicatum, & pro excommunicato publice denunciari, cedulones decerni, & affigi per loca ſolita, & conſueta ciuitatis, ipſo vlterius non monito, nec citato, niſi quatenus opus fuerit, & expediet, & ad valuas Eccleſiæ Metropolitanæ. Vbi &c. Datum &c. Et poſtea ipſo non comparente, inſtante Fiſco, proceditur ad declarationem, & affixionem cedulonum.

21 Decimoquartò notãdum, quod dicitur manus violentas inijcere in clericum,qui immediatè,vel mediante inſtrumento,inijcit ei, aut rei ipſum tangenti; vt ſi teneat clericum per veſtes, vel per frænum equi, cui inſidet clericus, vt abire non poſſit, quo velit, aut aufert à clerico aliquam rem violenter;aut ſi occidat equum ſubtus clericum; vel deturpet ei veſtes, aut laniet in eius dorſo, vel eum includat in aliquo loco, aut abſcindat cingulum ephippij; aut adeo furioſè perſequitur, vt cogat ſe dare præcipitem in flumen, vel aliud diſcrimen, ad ſe liberandum. Innoc. & communis in cap. nuper. de ſent. excomm. Petrus de Anchar.in cap.ſi clericos.eodem tit.in 6.Nauar.cap.27. num. 67. Præterea ſciendum, quòd excommunicati, carcerati
22 in Curia Archiepiſc.ſi petant expediri,non audiuntur,niſi prius petant abſolutionem, & abſoluantur; quia excommunicatus, etiam iniuſtè,non eſt audiendus,antequam abſoluatur, cap.per tuas. vbi Abb.de ſent. excomm. & propterea carcerati ſolent petere abſolutionem ad cautelam, quatenus ſunt excommunicati; ſi quidem petens abſolutionem, licet præſumatur excommunicatus,iuxta Gloſ.& Oſt.in cap. venerabilem. de elect. ta-
23 men id procedit, quando petitur ſimpliciter abſolutio; ſecus ſi ad cautelam. Abb.in d. cap.venerabilem.Maſcard.in verb.abſolutio. concluſ. 13.

I A N-

ANNOTATIO.

Num. 1. Aduertendum, concluſionem auctoris de cedulonibus affigen-
24 dis contra excommunicatos per ſententiam, comparentes procedere,
quando ſententia fuit iam lata contra eos, & ſolū remanet affixio ce-
dulonum, & opus eſt abſolutione, vt poſſint affigi cedulones in caſibus
exemplaribus ad aliorū terrorem, & remanere affixi, donec ſequatur
abſolutio: verum, vt idem auctor fatetur, in caſibus leuibus, & quando
ſententia non eſt lata, non poteſt publicari excommunicatus compa-
rens paratus ſatisfacere. Concordat deciſio Rotæ Romanæ Achillis de
25 Graſſis, deciſ. prima, de ſent. excom. in qua fuit dictum; quod licet ſen-
tentia excommunicationis poſſit ferri pro fructibus non liquidatis, vel
alia incerta quantitate, & non relaxetur, donec fuerit ſatisfactū pu-
blice, vt per Rotam in nouis. 183. tamen quia illa fundatur in contu-
macia, fuit iudicatum comparentem offerentem ſe paratum ſatisface-
re, non poſſe publicari, immo iudicarunt domini, maximam iniuriam
fuiſſe illatā publicando; intellige itaque concluſionem auctoris, quā-
do eſt iam lata ſententia excommunicationis, & opus eſt abſolutione,
& in caſibus exēplaribus maxime, vbi agitur de violando iura Eccle-
ſiæ: & cum perſonis, quæ ſolent parui pendere cenſuras, & magis timēt
affixionem cedulonum, quam cenſuras, non cum alijs obedientibus.

Num. 8. Sed quomodo cognoſcitur, quod officialis laicus percutit, vt
26 priuata perſona, nō vt iudex, ad hoc, vt pro leui percuſſione poſſit ab-
ſolui ab Epiſcopo? dicendum, quod iudex dicitur quaſi ius dicēs, cap.
forus, §. iudex. de verb. ſignif. & propterea quando abſque cauſę cogni-
tione infert iniuriam, non vt iudex, ſed vt priuatus agere præſumitur.
Ita Decius in l. vt vim. num. 28. ff. de iuſt. & iur. Menoch. conſ. 107. nu.
21. & de recuperanda. remed. 8. num. 8.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura requiritur in ſententia excommunicationis, & in alijs cenſuris; & quid, ſi ſit lata contra incertam perſonam.*

2 *Scriptura an requiratur in præcepto, de aliquid faciendo, ſub pœna excommunicationis lata ſententia.*

3 *Scriptura an requiratur in ſententia excommunicationis nulla, vel, quæ non habuit effectum.*

4 *Scriptura non requiritur in ſententia excommunicationis, lata per ſtatutum; & quid, ſi per mandatum generale.*

5 *Scriptura non requiritur in ſententia excommunicationis, quando copia Notarij, vel alia neceſſaria ad ſcribendum haberi non poſſunt.*

6 *Pœna ſuſpēſionis, contenta in c. 1. de ſententia excōmunicationis in ſex-*

to.non comprehendit Epiſcopos,nec pœna,cap.ſacro.extra eod.tit.& quid in Prælatis regularibus.

De ſcriptura, quando requiratur in ſententia excommunicationis. CAP. XXIV.

CVM Dominus Vicarius Neap. quodam die feſto intereſſet choro in Eccleſia Cathedrali, quidam laicus, magiſter cuiuſdam Eccleſiæ voluit eidem Vicario ibi exiſtenti conſignare claues Eccleſiæ, & amplius in ea ſe non intromittere; quem Vicarius pluries monuit, vt pro tunc ipſas penes ſe retineret; quia nec tempus, nec locus id patiebantur; ſed abſoluto officio, benigne ipſum audiret. Et cum dictus laicus adhuc impudenter, & temerarie voluiſſet conſignare claues in dicto loco, Dominus Vicarius fecit ei præceptum, vt ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, pro tunc dictas claues penes ſe retineret; qui laicus, relictis ibi clauibus, diſceſſit, dicens, ego ſum ſubditus Regi, cum maximo ſcandalo Canonicorum, & aliorum circumſtantium, qui fuit poſtea per Curiam Archiepiſc. declaratus excommunicatus, carceratus, ad plures pœnas condemnatus, & publicè abſolutus, in Miſſa conuentuali, in die Dominico, in eadem Eccleſia Metropolitana, & loco, in
1 quo præbuerat ſcandalum. Fuit tamen dubitatum, an Vicarius propter excommunicationem latam ſine ſcriptis eſſet ſuſpenſus, iuxta c. 1. de ſent. excomm. in 6. qui textus procedit etiam in alijs cenſuris, & ſiue excommunicatio feratur in certam perſonam, ſiue in incertam, ſecundum tutiorem opinionem Ioan. Andr. Dominici, & Franchi in d. c. 1. Marian. Soc. cap. ſacro. de ſent. excomm. & in c. perpendimus, eod. tit. Vgolinus de cenſuris. tabula 8. c. 21. §. 1. licet contrarium teneant ibi Io. Monach. Archid. & Lap. alleg. 73. quando fertur in incertam perſonam, & d. c. 1. procedit, ſiue adſit dolus, ſiue non; ſed ſufficit, quòd ſtultè, fatuè, vel ex negligentia feratur, ſine ſcriptis; nam id temerarie fieri dicitur, iuxta gloſ. in d. c. 1. in verbo, temerarius. quam communiter Doctores ſequuntur. Sed dubium erat, quoniam textus in d. c. loquitur. de ſent. excomm. & tamquam pœna-

pęnalis, non videbatur extendendus ad præceptum de aliquid faciendo, ſub pęna excommunicationis latæ ſententiæ, quod non videtur ſententia excommunicationis. In contrarium tamen eſt veritas, quia non poteſt negari, quin in præcepto contineatur ſententia excommunicationis; & ita communiter videntur concludere DD. in d. cap. 1. dum ponunt exemplum de ſuperiore regulari, qui fecit præceptum ſub pęna excom-
3 municationis latæ ſententiæ ſubdito ſuo. Sed dubitant DD. quid ſi ſententia, contenta in præcepto, non habuit effectum, quia ſubditus paruit; vel alias ſententia lata non habuit effectum quia lata poſt appellationem? Lap. alleg. 73. tenet non eſſe locum pęnæ dicti cap. 1. quando excommunicatio non habuit effectum; quem videtur ſequi Dominicus in d. cap. 1. ſed contrariam opinionem, tamquam magis tutiorem, tenent Ioan.
4 Andr. & Franch. in d. cap. 1. Non autem habet locum pęna dicti cap. primi, quando excommunicatio fertur per ſtatutum, vt dicunt Ioan. Andr. Gemin. Anchar. Fel. Franch. in cap. Romana. §. caueant. eod. tit. in 6. Et idem eſſe in mandato generali, quod habet vim ſtatuti; tenet Lapus in d. alleg. 73. Poteſt poni exemplum, quando Vicarius Neapolitanus præciperet ſine ſcriptura, vt omnes clerici accedant ad proceſſionem, ſub pęna excommunicationis, vel ſuſpenſionis, ipſo facto incurrenda. Idem cenſet Lap. d. alleg. quando excommunicatio fertur a prælato, non tamquam iudice, ſed tamquam parte, pro defenſione iurium, iuxta notata per Innoc. in cap. venerabili. de
5 cenſib. & in c. ſacro. de ſent. excomm. Nec etiam habet locum pęna prædicta, quādo copia Notarij, vel alia neceſſaria ad ſcribendum haberi non poſſunt, & periculum eſt in mora, vt dicit Gloſ. communiter recepta in d. cap. 1. in verbo, temerarius. Et hac ratione fuit excuſatus Vicarius prædictus à pœna ſuſpenſionis. Declaratur etiam tex. in d. cap. 1. vt talis pęna ſuſpenſionis non comprehendat Epiſcopos; quia non fit expreſſa mentio de illis, iuxta cap. quia periculoſum, de ſent. excomm. in 6. vt dicit Ioan. Monac. in d. cap. 1. Nec etiam procedit in Prælatis regularibus, ſecundum Lapum in d. alleg. 73. Sed contrarium tenent in d. cap. 1. Ioan. Monac. Ioan. Andr. Oſt. Petr. de Anch. Dominicus, & Franch.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutus in foro conſcientiæ ab excommunicatione, an debeat inquietari in foro exteriori.*

De abſoluto in foro conſcientiæ, an debeat moleſtari in foro exteriori. CAP. XXV.

FVIT pluries dictum, & obſeruatum in Curia Archiep. Neap. quod ſi in iudicio appareat aliquẽ eſſe excommunicatum; ſed conſtet iudici in cõſcientia, talem excommunicatũ obtinuiſſe abſolutionem in foro conſcientiæ antequam negotium deduceretur in iudicium, licet talis excommunicatus abſolutus, in foro conſcientæ tantum poſſit accuſari, declarari, & puniri in iudicio iuxta gloſſam communiter receptam in cap. de his. de accuſat. & tradita per Couar. in cap. alma mater. de ſententia excommunicationis in 6. §. 12. num. 16. honeſtius tamen, & benignius facit iudex, ſi ipſum non inquietet, nec declarare excommunicatum in foro exteriori, niſi pars eſſet in iudicio, quæ inſtaret; ſed, ſi pars non adeſſet, non tenetur iudex illum declarare excommunicatum ex officio iudicis nobili, quòd verſatur circa publicam vtilitatem; quia illa non eſt in conſideratione, poſtquam quis eſt abſolutus, & in peccato non perſeuerat. Idem tenet Nauarr. in conſil. 51. de ſententia excommunicationis. Idem Henriquez in ſumma, de irregularitate. cap. 20. & ita vidi pluries ſeruatum, vt dixi cum Eccleſiaſticis, qui poſt excommunicationem, & abſolutionem obtentam in conſcientia celebrauerunt ad euitandam irregularitatem, ſuper qua in hoc caſu ſolus Papa diſpenſat. Nauarr. cap. 27. num. 241.

SVMMARIVM.

1 *Excõmunicatus, perſiſtens in excõmunicatione per annũ, habetur pro confeſſo, & cõuicto de delicto, pro quo contumax fuit excõmunicatus.*

2 *Teſtes an ſint repetendi ad inſtantiam excommunicati per annum.*

3 *Excommunicatus perſeuerans vltra annum in excommunicatione, poteſt priuari beneficijs.*

4 *Contumax poteſt excommunicari, ſine alia citatione.*
5 *Excommunicatus ſi poſt annum admittatur ad defenſiones, an recuperet beneficia.*
6 *Condemnari ab Epiſcopo an poſſit contumax ad pœnam delicti.*
7 *Laicus excommunicatus vltra annum priuatur iure patronatus.*

De excommunicato inſordeſcente vltra annum. CAP. XXVI.

1 EXCOMMVNICATVS, qui per annum perſeuerauit in excommunicatione, habetur pro confeſſo, & conuicto de delicto principali, pro quo fuit citatus, & non comparens excommunicatus; ita quod non eſt amplius audiendus, ex cap. rurſus, & quicumque. 11. q. 3. Abb. Anton. Ripa, qui teſtatur de communi in cap. 1. de iudicijs. vbi dicunt Fiſcum, & partem eſſe releuatos ab onere probandi delictum; poſſe tamen inquiſitum aliis probationibus ſuam innocentiam demonſtrare, ſecundum Ri-
2 pam, & Butrium in d. cap. 1. & Menoch. late in tract. de arbitrariis, centuria 6. caſu 416. Ex his fuit dictum in Curia Archiepiſcopali, non fuiſſe neceſſariam quandam repetitionem teſtium, factam ad inſtantiam excommunicati, qui perſeuerauerat in excommunicatione per annum; ſi quidem repetitio teſtium fit ad probandam intentionem Fiſci, vt clarũ eſt, & Fiſcus eſt in probatis, vt ſupra dixi. Notandum etiam in praxi, quòd excommunicatus pro quacũque cauſa, ſiue ciuili, ſiue criminali, habetur pro conuicto, & confeſſo, ſi perſeuerauerit in excommunicatione per annum; ita quòd, ſi propter delictum debebat priuari beneficio, priuabitur, ſi venit priuandus ipſo iure, erit ipſo iure priuatus, vel alia pœna delicti imponetur; ſi vero non eſt determinata pœna imponetur arbitraria; ſi vero perſeuerauerit
3 vltra annum, etiam in cauſa ciuili, poteſt priuari beneficiis. Ita Abb. not. in d. cap. 1. num. 25. Menoch. latiſſime, vbi ſupra, qui alios adducit, & dicit arbitrio iudicis remitti, quantum temporis expectari debeat poſt annum, antequam deueniatur ad priuationem; Abbas vero, vbi ſupra, videtur ſentire de triennio.

Fuit etiam in eadem cauſa dictum, contumacem poſſe excommunicari, ſine alia citatione, vt dicunt Innoc. Ant. Abb. in d. cap. 1. de iudicijs. per illum textum: quamuis in Curia Archiep. de benignitate etiã contumaces ſoleant citari ad dicendum cauſam, quare non debeant excommunicari, & ad videndum ſe excommunicari, & pro excommunicatis denunciari.

ANNOTATIO.

Quæritur ſi clericus excommunicatus poſt annum admittatur ad
5 defenſiones, an recuperet beneficia, tertio collata. Gloſ. in c. rurſus. 11. quæſt. 3. dicit, quod licet audiatur de crimine quantum ad hoc, vt oſtendat ſuam innocentiam; non tamen auditur, quoad hoc, vt recuperet bona, per l. 2. ff. de requir. reis. pariter clericus propter contumaciam priuatus beneficio poſt annum ex Bulla Pij Quarti, & Pij Quinti, ſi poſt dictum annum ex gratia admittatur ad comparendum, non recuperat beneficia tertio collata, nec bona confiſcata, vt probat Proſper Farinacius conſil. 14. Sed aduerte circa bullas prædictas, quia ſunt locales, & procedunt in Statu Eccleſiaſtico, vt poſſit fieri condemnatio in contumaciam, ſed extra Statum Eccleſiaſticum attenditur ius commune, & ideo Innocen. in cap. qualiter, & quan-
6 do. il ſecondo. de accuſation. enumerat aliquas pœnas canonicas: poſtea dicit, quod ad prædictas pœnas contra abſentem cotumacem procedi poteſt, ſed non ad depoſitionem, & alias pœnas, quæ ſunt vſque ad relegationem, allegat. l. abſentem. ff. de pœnis. cap. decernimus. 3. quæſt. 9. & Neapoli non eſt allegata conſuetudo per Farinac. procedendi contra contumacem ad depoſitionem, ſequitur Bernard. Diaz in Praxi. cap. 152. qui ponit aliud modum condemnandi clericum abſentem de crimine per citationem ad faciendam purgationem canonicam, ſed iſte modus non eſt in vſu. Notandum præterea, quod cap. rurſus. & cap. quicunque. 11. quæſt. 3. procedunt, quando agitur de crimine criminaliter, vel ciuiliter, & nõ in cauſa merè ciuili, ita dicit Gloſa notabilis in c. cõtingit. de dol. & cõtumac. in ver-
7 bo, non poteſt. quam extollit Abbas in c. 1. nu. 27. de iudicijs. Notandum vlterius, quod laicus inſordeſcens vltra annum in excommunicatione poteſt priuari iure patronatus, & alijs iuribus, quæ obtinet ab Eccleſia, ſicut clericus beneficio. c. fin. de pœnis, vbi Abb.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi non debent eſſe prompti carcerandum clericos.*
2 *Carcer infamat.*
3 *Carcerans iniuſtè clericum eſt excommunicatus.*
4 *Carcerantur quando clerici in Curia Archiep. Neap.*
5 *Cap. ſi clericos, de ſententia excommunicationis in 6. non eſt in vſu, quoad cautionem de ſtando iuri.*
6 *Habilitatio clericorum carceratorum quando facienda, vel non.*
7 *Recommẽdatio in carceribus quãdo facienda: & quid ſeruetur Neap.*
8 *Carcerare clericos, quando poſſunt laici.*
9 *Clericus carceratus, ſi diſceſſit à Palatio, vel alio loco, pro carcere ſibi aſſignato, & poſtea intra breue tempus reuertatur, an teneatur ad pœnam fideiuſſionis.*
10 *Presbyteri carcerati, an poſſint celebrare Miſſas, ſi ſint habilitati per Palatium, vel Ciuitatem.*
11 *Interrogatoria poſſunt dari ab inquiſitis teſtibus repetendis; & ibi Praxis Curiæ circa interrogatoria.*
12 *Interrogatorijs quando teſtes non teneantur reſpondere, & alia de interrogatorijs.*
13 *Teſtes, qui fecerunt confrontationem in faciem inquiſiti; an ſint repetendi cum eius interrogatorijs; & quid Neap. ſeruetur.*
14 *Epiſcopus poteſt mandare iudici laico, vt arreſtet carceratum in ſuis carceribus pro cauſa pendente coram ipſo Epiſcopo.*

De carceratione clericorum, habilitatione, recommendatione in carceribus, & alijs ſcitu dignis. CAP. XXVII.

VTILISSIMAM, & in Curia Archiep. Neap. frequentiſſimam carcerationis clericorũ materiam, de qua ſæpiſſime dubitatur, hoc loco pertractandam putaui. Eſt ergo primo notandum,
1 quod ſicut dicit Io. Andr. in cap. ſi clericos. de ſententia excommunicationis in ſexto. Epiſco-
2 pus non debet eſſe promptus ad carcerandum clericos; carcer enim

enim infamat, & irreparabile damnum affert. Bald.in l.ſi clericus. C. de Epiſc.audien. & in l. 1. C. de in integr. reſtit. Paul. Iaſ. in l. 4. §.condemnatum . ff.de re iud.& infamat apud graues perſonas . Menoch. de arbitr.caſu 87. omittuntur diuina officia , & ſcandalizantur laici , qui clericis ſolent eſſe valde
3 infeſti . cap. laicos. 2.q.6.quinimmo Epiſcopus iniuſtè carcerans clericum,eſt excommunicatus. cap.ſi clericos. de ſententia excommunicationis in 6.debet namque contra ipſum clericum conſtare de delicto , ſaltem præſumptiuè , iuxta Domini-
4 cum in præall. cap. ſi clericos . In Curia vero Archiep. ſeruatur , quòd non proceditur ad carcerationem clericorum ; niſi contra ipſos adſint probationes , ſufficientes ad condemnandum , vel ſaltem ad torquendum ; dummodo clericus non ſit ſuſpectus de fuga;nec ſit timor,quòd ſeducat teſtes,& deſtruatur informatio; quia tunc ad finem formandi inquiſitionem , habita aliquali informatione , carceratur, iuxta communem practicam Doctorum , de qua teſtatur Clarus in Praxi. §. fin. q.28.quin etiam,quando Curia non poteſt moleſtare clericum neque citat ad informandum,ſeus (vt dicitur ad ſubijciendum ſe examini ſuper his, de quibus fuerit interrogatus,mouētibus mentem Curiæ,& ſignanter ſuper tali delicto;ſed ſi Fiſcus ſperat ex depoſitione clerici augeri indicia cōtra ipſum, ſolet Curia citare clericum, non ad informandum, ſed ad perhibendum teſtimoniū veritatis, tāquam teſtē;& ſi ex eius dicto Fiſcus acquirit indicia , nempe ex mendacijs , vel alijs, remanet carceratus ; alias non moleſtatur . ſi verò clericus ad morum correctionem detineatur carceratus per aliquot dies,etiam ſine proceſſu, non videtur Epiſcopus excommunicatus,cùm temeritas, vel iniuria ceſſet , iuxta d. c. ſi clericos .

5 Notandum ſecundo , quòd tex. in d.cap. ſi clericos . quatenus dicit , quòd ſi clericus carceratus præſtat cautionem de ſtando iuri , debet à carceribus relaxari , niſi exceſſus enormitas , aut alia rationabilis cauſa ſuaſerit detinendum,hodie non eſt in vſu in Curia Archiepiſc. Neap.nec alibi quoad cautionē
6 de ſtando iuri; ſed ſolent rei inquiſiti habilitari cum cautione, de tenendo Palatium , domum , aut Ciuitatem loco carceris . Habilitari verò non debet conuictus, vel confeſſus , l. ſi con-

ſeſſus .

feſſus.ff.de cuſtod.reorum; nec indiciatus ad torturam,iuxta Bald. in l. ſi quis poſt.ff.de teſtam.& Bullam Pij V.incip. Licet ex iuris; nec qui aliàs aufugit. Pariſ. de Puteo de ſindicatu. in verbo, carcer. c.1.nec quando quis eſt repertus in flagranti crimine, aut delictum eſt notorium, & manifeſtum,etiamſi de pœna pecuniaria agatur. Marſilius in praxi, §.attingam.nu.5. & 6. Nec de iure in delictis geauiſſimis. l. nullus.ff.de cuſtod. reor. quod etiam Iudicis arbitrio relinquitur: nam etiam in cauſis ſanctæ fidei ſolet fieri habilitatio ex infirmitate, vel alia cauſa Iudicis arbitrio. Menoch.de arbitr.caſu 303.& in Curia Archiepiſc. Neap.habilitantur in feſtis Paſchalibus,& Natiuitatis Domini Noſtri,inquiſiti,etiã de delictis exceptis in l.3.C. de Epiſc. audien. ex conſuetudine Curiæ Archiepiſc. Neap. & aliarum Curiarum, vt teſtatur Clarus §. fin. quæſt.46.num.9. in hac enim habilitatione multum Iudicis arbitrio tribuitur iuxta Menoch. vbi ſup.& Farin. latiſſimè de carceribus.& carcer.quæſt.33.num.53.

7 Tertiò notandum circa recommendationes clericorum, carceratorum in Curia Archiepſc. Neap. quòd licet ſecundum magis communem opinionem doct. carceratus pro delicto non poſſit recommendari in carceribus pro debito, de qua teſtatur Brunus de ceſſ.bonorum. quæſt. 11. 4. quæſt. princ. num.33. & 35. id non ſeruatur in Curia Archiepiſc. Neap. & ita tenet Boſſius, de capt. reor.num.91. Item ſecundum magis communem opinionem iniuſtè captus pro debito, vel delicto non poteſt arreſtari pro alio debito, vel delicto. Brunus, & Farinac. de carcer. quæſt.27. num.155. qui dicit hanc opinionem in Vrbe non ſeruari, nec etiam ſeruatus in Curia Aſchiepiſc. ſed ſolet dici: malè captus iuſte detinetur; & liberari prima cauſa arreſtantur pro alia, & ita etiam de iure procedere dicit Marſil. de bannitis, in verbo, capi. num.5. quem ſequitur Farinac. vbi ſupra. Quando verò captura fuiſſet iniuſta ex parte Iudicis, nempe in Eccleſia; tunc aliud videtur dicendum. Prætetea notandum, quòd de iure captus pro debito, non poteſt pro alio debito arreſtari, niſi arreſtans habeat ſuper declaratione ſui crediti ſententiam Iudicis,& mandatum relaxatum, vt declarat Brunus in loco ſupra allegato; & ita etiam ſeruari

in Vrbe

in Vrbe dicit Farinac. d.quæſt. 27. num. 156. In Curia vero Archiepiſc. ſeruari ſolet, quod debitor arreſtatur pro debito, etiam quod creditor non habeat ſententiam, & mandatum, quod debitum ſi confitetur debitor, non excarceratur, niſi ſoluat, propter confeſſionem factam in iudicio, quæ habet exequutionem paratam, iuxta Paulum de Caſtro in l. eum pro quo.ff.de in ius vocan. ſi verò negat debitor, aut illud probatur per inſtrumentum publicum, & relaxatur præſtita cautione de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo; aut eſt probandum teſtibus; tunc præſtatur ſolum cautio de ſtando iuri; ſi carceratus eſt exterus, alias non, & liberatur à carceribus.

8 Quartò notandum, quòd laici carcerantes clericos ſunt excommunicati, niſi quando de mandato Epiſcopi ipſos carcerant, vt in dicto cap. ſi clericos. vel 2. quando agitur de obuiando delicto committendo. Ioan.Andr. Abb. Felin. Decius, & alij communiter in cap. cum non ab homine. de iudicijs. ex Gloſſa in cap.2.de hæret. & alijs. congeſtis per Farinac.de inquiſitione, quæſt.8.num.1. Capic. deciſ. 114. Hinc poteſt familia Iudicis ſæcularis capere clericum de nocte incedentem cum armis, cum præſumatur velle delinquere. Abb. in cap. vt famæ.de ſententia excommunicationis.Couar.lib.pract.quæſt. cap.33.Nauar.conſil.39. de ſententia excommunicationis. 3. quando clericus reperitur in flagranti crimine, tunc enim quilibet dicitur habere mandatum à lege capiendi malefactorem, l.raptores. C.de Epiſcop.& cler. l.capite quinto. ff.de adulterijs. Felin.in cap.ſi vero. de ſententia excommunicationis, vbi de communi teſtatur. Quartus caſus, quando clericus poteſt impune offendi, vel verberari per laicum, vt degradatus, vel ad defenſionem. Follerius in praxi canonica in verbo, vt ſi eſt ſacrilegium. num.18. ex Ioann.Andr.& Abb. in d.cap. cum non ab homine. Farin. vbi ſupra. Quintus caſus eſt, quando agitur de delicto commiſſo, an clericus poſſit capi à familia Curiæ ſæcularis ad effectum remittendi, & ducendi illum ad Iudicem Eccleſiaſticum, & magis communis opinio eſt, quòd poſſit capi, quando tamen eſt ſuſpectus de fuga; ſecus, ſi non eſt ſuſpectus. Abb. Decius in d.cap. cum non ab homine. Felin. ibi num.30. qui teſtatur de communi. Menoch. de arbitrarijs caſu 180.Fa-

180. Farin. vbi ſupra. num.115.& tali caſu poteſt laicus clericum carceratum detinere per ſpatium 20. horarum, & non vltra, iuxta d.l. capite quinto.ff.de adult. Felin.& Farinac. vbi ſupra. Item, vt procedat, quando non eſt copia Iudicis Eccleſiaſtici; quia, ſi potuit illum capi facere à Iudice Eccleſiaſtico, debet etiam in pœnam amittere ius crediti ſui. Ita Arnonus ſingul. 86. Farinac. vbi ſupra. In omnibus vero caſibus, in quibus clerici poſſunt capi à laicis, debent duci ad Iudicem Eccleſiaſticum ſine ignominia; alias non euitatur excommunicatio, & vis publica. Boerius deciſ. 303. Couar. lib. pract. q. cap. 33.

9 Quintò notandum, eſſe dubium inter Doctores, ſi carceratus diſceſſit à Palatio, vel alio loco, ſibi pro carcere aſſignato, & intra breue tempus reuertatur, an dicatur contraueniſſe fideiuſſioni, vt pœna exigi poſſit ab ipſo carcerato, & fideiuſſoribus. Carrerius in ſua praxi criminali in 2.tractat.de indicijs ad torturam. §. tertium indicium eſt. num. 20. dicit iſto caſu fideiuſſionem non eſſe ruptam, nec fideiuſſorem ad pœnam teneri, ex pluribus relatis per Farinacium de carceribus, & carceratis, q. 30. num. 70. Contratriam opinionem de directo tenet Vulpellus in reſponſo 39. lib. 1. fundans ſe præcipue in contemptu Iudicis, cuius opinio verior videtur, & aliquibus rationibus comprobatur à Farinac. vbi ſup. num. 77. ipſe tamen putat non eſſe integram pœnam exigēdam, ſed minorem ſummam ob Iudicis contemptum. Hic caſus cum pluries eueniſſet in Curia Archiep. numquam vidi exactam pœnam; ſed carceratus fuit poſitus ſub claue, & non amplius habilitatus. Et etiam in hoc caſu placuit Curiæ Archiep. ſequi deciſionem Gramm. 95. licet loquatur in alijs terminis, vt expectetur exitus cauſæ; ac etiam, vt poſſit pœna exigi, quando carceratus diſceſſit à loco ſibi pro carcere aſſignato, & commiſit aliquod delictum.

10 Sextò notandum, quòd accuſatus de ſimonia, pendente inquiſitione, prohibetur celebrare Miſſas. cap. accuſatum. de ſimonia. & inquiſitus de quouis graui crimine concurrente infamia non debet celebrare, vt dicit Abb. in d.cap. accuſatum. & in Cur. Archiepiſc. ſeruatur, quòd inquiſiti de quouis delicto, habilitati per Palatium, vel per Ciuitatem, prohibentur cele-

celebrare, ſed conceditur eis licentia à Vicario, quando delictum eſt leue, vel graue, ſed conſtat de innocentia, licet adhuc cauſa non ſit finita, dummodo non adſit ſcandalum.

11 Septimò notandum, quòd teſtes examinati contra inquiſitum, repetendi ſunt cum eius interrogatorijs, ſi illa dare velit; alias non probant; ex cap. præſentium. de teſtib. in 6. cap. per tuas. de teſtib. vbi Doctor. & l. ſi poſtulauerit. §. quæſtionis. ff. de adult. ad quæ danda debet citari. Papienſis in praxi de forma iuramenti teſtium, in verbo, citati. num. 1. Farinac. de teſtibus, quæſt. 13. num. 25. & ſeruatur Neap. nam præfigitur terminus ad præſentandum interrogatoria, & pro illis formandis debet concedi copia articulorum. Innoc. Abb. & communis in d. cap. tuas. habetur etiam in ritu Curiæ Archiep. 29. & ſecundum Archid. in d. cap. præſentium. num. 7. poteſt pars intereſſe interrogationibus à Iudice faciendis; quod non ſeruatur in Curia Archiepiſc. nec ſeruari in Vrbe, teſtatur Farinac. de teſtib. quæſt. 73. num. 5. Inſuper notandum iuxta Felinum in d. cap. per tuas, & Farinac. vbi ſupra, nu. 20. quòd, vt poſſint formari interrogatoria, ſunt concedenda etiam nomina teſtium examinatorum. Contrarium tenet Bal. in l. fin. C. de edendo. Specul. de teſt. §. qualiter. Maranta in ſpecul. part. 6. de actorum editione, nu. 60. & alij relati per Farinac. loc. cit. ad euitandum ſubornationẽs & ita ſeruatur in Curia Archiep. cuius praxis talis eſt. Poſtquam inquiſitus fuit conſtitutus, facta litis conteſtatione, dantur ei defenſiones, & præſtatur per eum iuramentum de calumnia, & ſi habet teſtes Fiſci pro repetitis, & legitime examinatis, conceditur ei copia omnium repertorum cum nominibus, & cognominibus teſtium, ad finem faciendi defenſiones, niſi eſſent plures inquiſiti, qui non eſſent in fortijs Curiæ, tunc, ne copia proceſſus ei oſtendatur, & publicetur proceſſus, conceduntur ſolum capita, ad finem faciendi defenſiones, iuxta tradita per Boſſium de ſententia, num. 85. Clar. in §. fin. q. 49. qui limitant, quando contumaces fuiſſent condemnati. Si vero inquiſitus non habet teſtes pro repetitis, non publicatur proceſſus, nec datur copia parti, vt etiam dicit Clarus in d. quæſt. 44. ſed ſi inſtat ſibi concedi copiam repertorum, ad finem formandi interrogatoria, tunc conceduntur ei capita, vel copia

ipſius

ipſius Conſtituti loco Capitulorum, ſine nominibus, & cognominibus teſtium, cum termino dierum duorum ad formandum interrogatoria; quibus præſentatis, examinantur teſtes abſque præſentia inquiſiti; ſolum enim, ſi vult, poteſt videre iuramenta teſtium, ad quæ videnda citatur; teſtibus repetitis, conceditur ei copia omnium repertorum etiam repetitionis teſtium cum nominibus, & cognominibus, ad finem faciendi defenſionem; præterquam ſi eſſent plures inquiſiti abſentes; quia tunc ſolum conceduntur capita, vt ſupra dixi; numquam tamen dantur defenſiones teſtibus torquendis, ad eruendam veritatem, ob mendacium, variationem, aut contrarietatem, iuxta veriorem opinionem Boſſ. de tortura teſtium. num. 34. Clar. §. fin. quæſt. 25. aut ad validandam depoſitionem contra ſocios criminis.

12 Octauò notandum, quòd teſtis non tenetur reſpondere Interrogatorijs, ſuam turpitudinem continentibus, vt eſt crimen, infamia, excommunicatio, & ſimilia; ſed ſi contineant eius inhabilitatem ad teſtimonium, tenetur reſpondere, vt eſt paupertas, conſanguinitas, ſeruilis conditio, & ſimilia; & hanc eſſe communem opinionem Doctorum, ipſis relatis, dicit Felin. in cap. cum cauſam. de teſtib. nec etiam ex prædictis tenetur reſpondere, ſi ſit confeſſus peccata ſua vel non. Proſper. Farinac. vbi ſup. num. 54. ſi tamen teſtis confiteretur crimen, credetur ipſi. Felin. vbi ſup. Prætereà non tenetur teſtis reſpondere interrogatorijs impertinentibus, incongruis, ſuperfluis, & extra articulos, & ſi dicat ſe neſcire, talis depoſitio non vitiatur. Specul. de teſte. §. iam de interrogatorijs. Farinac. vbi ſup. late num. 84. In dubio vero interrogatoria iudicanda ſunt non impertinentia. Franch. in c. præſentium. §. 1. de teſtibus in 6. Si tamen teſtis eſſet alias ſuſpectus, poteſt interrogari de circumſtantijs non ſubſtantialibus; & quibuſcunque modis inquirenda eſt veritas per Iudicem, qui laborare debet, vt teſtem mendacijs, & contrarietatibus intercipiat. Gloſ. & communis in d. cap. cum cauſam. & Iudicis arbitrio remittitur, qui teſtis ſit ſuſpectus, ſecundum Bald. ibi, Farinac. num. 52. & interrogatoria an ſint impertinentia, ante omnia diſcuti debet, & non poſſunt admitti, ſaluo iure impertinentium. Fel. in d. cap. per tuas. de

teſtib. & in Curia Archiepiſc. antequam præſententur, reuidentur per Aduocatum fiſcalem, nec fiunt ſuper articulis repulſæ, & qui illa dat, tenetur ſoluere mercedem Notario, vt patet ex ritu dictæ Cur. Archiep. 29.

13 Notandum nouiſſime, eſſe dubium inter Doctores, an teſtes, qui iurauerunt in faciem inquiſiti, & fecerunt confrontationem, ſint poſtea repetendi cum interrogatorijs inquiſiti. Hondedeus conſ. 101. quem refert, & ſequitur Farinac. de teſtibus, quæſt. 22. pluribus rationibus probat eos eſſe repetendos, illa potiſſimum, quòd licet confrontatio ſuppleat defectum citationis, non tamen ſupplet defectum interrogatoriorum, cum quibus debent teſtes examinari in ciuilibus, & in criminalibus. cap. cum cauſam. cap. per tuas. de teſtibus. cap. præſentium. eod. tit. in 6. alias eorum depoſitio eſt nulla, vt per omnes in dictis iuribus. dicit tamen Farinac. fuiſſe in Vrbe reſolutum, quòd ſi reus non eſt ſagax, ſed rudis, neſciens facere interrogatoria teſti, vel ſi fecit non perfecta, & præſertim ſi ius repetendi, ſibi cum interrogatorijs non reſeruauit, vel etiam ſi Iudex illum non monuit ad interrogandum teſtem, his inquam caſibus non eſt deneganda repetitio: contrarium vero, ſi reus eſſet ſagax, & monitus à Iudice ad dandum interrogatoria, dedit: ipſe verò Farinac. tenet indiſtinctè faciendam eſſe repetitionem. Primo, quia interrogatoria formãtur ab Aduocatis, & procuratoribus, nec reperitur homo tam ſagax, qui poſsit talia interrogatoria ex improuiſo formare. Secundo, quia confrontatio fit vt plurimum, reo exiſtente in ſecretis carceribus, quo caſu, cum non ſit bene de facto informatus, non poteſt bene interrogatoria formare, ſed poſſet reſponderi ſatis eſſe, ſi dentur aliqua interrogatoria, concernentia ſubſtantiam negotij, ad quæ formanda poterit etiam Iudex adiuuare inquiſitum; nam vt plurimum interrogatoria, quæ fiunt ab aduocatis, ſunt captioſa. In Curia vero Archiepiſc. vidi denegatam repetitionem in quibuſdam delictis atrocibus, fere notorijs, quando ex repetitione potius ſperabatur ſubuerſio teſtium, & iuſtitiæ, quam indagatio veritatis, vt poterit videri in cauſa ſubdiaconi Hieronymi della Monica, condemnati de homicidio, anno 1598. Aliquando fuerunt moniti inquiſiti à Iudice ad facienda interrogatoria in

actu confrontationis, iuxta reſolutionem Doctorum Vrbis, quæ videtur æqua, & rationabilis, & ita paſim hodie ſeruatur.

ANNOTATIO.

Num. 9. Notandum ſingulariter circa recommendationem in carceri-
14 bus, quod Epiſcopus poteſt mandare poteſtati ſæculari, vt arreſtet carceratum in ſuis carceribus pro cauſa pendente coram ipſo Epiſcopo, & tenetur ſæcularis obedire, etiam ſi de iure municipali arreſtum fieri non deberet. Ita Bal. notabiliter in conſil. 91. ſed pone in fin. lib. 5. Illuſtriſſimus Cardinalis Tuſcus in verb. Iudex Eccleſiaſticus, concluſ. 442.

SVMMARIVM.

1 *Delicta omnia ſunt publica de iure canonico.*
2 *Laicus quilibet admittitur ad denunciandum delicta clericorum in Cur. Archiep.*
3 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt de iure canonico procedere ex officio, ſuper omni delicto.*
4 *Adulterium clerici an poſſit puniri ex officio.*
5 *Denunciator non facit partem in iudicio.*
6 *Denunciator non eſt citandus.*
7 *Denunciator poteſt aſſiſtere in iudicio; & quid ſeruetur in Cur. Archiep. Neap.*
8 *Parochiani admittuntur ad faciendum partem in iudicio contra Parochum.*
9 *Denunciator habetur pro teſte in qualibet cauſa, aliquibus concurrentibus.*

De modo procedendi in delictis de iure canonico, & de denunciatore. CAP. XXVIII.

1 DE iure canonico omnia delicta ſunt publica, ita quòd cuilibet de populo cõpetit accuſatio. Gloſſ. in cap. infames. 6. q. 1. in verbo, fures. communis opinio, de qua teſtatur Clar. in praxi. §. 1. nu. 6. & in Curia Archiep. omnes admittuntur ad
2 denunciandum quælibet delicta clericorum; ſiue ſint clerici, ſiue laici, etiam inimici non obſtante tex. in

cap. cum P. Manconella. de accuſation. cum diſtinctione, de qua ibi per Doctores, præſertim per Felin. & in cap. ex parte Adæ: de teſtib. idque ex antiquiſſima obſeruantia, ad corrigendos mores clericorum: & ſolet dici, quòd inimici delicta pandunt, ſed habetur conſideratio teſtium: & licet de iure cano-
3 nico Iudex poſſit ex officio procedere ſuper omni crimine, iuxta communem, de qua teſtatur Marian. in cap. qualiter &
4 quando. il ſecondo. de accuſat. Clar. in §. fin. q. 3. idque ſeruetur in Curia Archiep. non tamen procedit ex officio ſuper adulterio, abſque querela viri, propter periculum mortis vxoris, ſi ſciretur adulterium à viro, & propter infamiam viri, vt etiam dicit Diaz in cap. 65. in praxi canonica, qui limitat, quando adulterium eſſe publicum, & notorium, & maritus eſſet perſona vilis, qui illud ſciret, & paruipenderet; dicit tamen, quòd quando adulterium eſt occultum, & maritus potens, poſſunt, & debent clerici puniri proceſſu camerario, & familiari diſciplina corrigi, ac etiam relegari, ſine expreſſione cauſæ in ſententia. Quod vltimum eſt valde periculoſum, nec vidi in Curia ſeruari; poſſet namque proceſſus camerarius, vel cauſa relegationis peruenire ad notitiam viri. Item ad tollenda ſcandala, & infamias familiarum, neque Curia procedit ex officio contra clericos, committentes quæuis peccata carnis cum mulieribus, quæ habentur pro honeſtis; ad remouenda homicidia, quando veriſimiliter à conſanguineis timentur; alias ſecus. Circa denunciationes, quæ frequentes in Curia ſunt, eſt menti tenen-
5 dum, quod denunciator non admittitur ad faciendum partem in iudicio. Marant. in ſpecul. 6. part. verſic. & peruenitur ali-
6 quando per viam denunciationis. nec eſt citandus ſecundum Bald. in l. ea quidem. C. de accuſat. qui dicit, quòd poteſt tantum aſſiſtere in iudicio; & in Curia Archiepiſc. ſolet admitti
7 ad aſſiſtendum, tamquam fiſco adhærens, vel fiſci coadiutor, & ſolum admittuntur ad faciendum partem in iudicio; qui habent intereſſe. Vidi etiam admiſſos ad faciendum partem in iudicio parochianos contra Parochum, cuius delicta denunciauerunt; quia eorum intereſt habere bonum paſtorem. Abb. &
8 Felyn. in d. cap. ex parte Adæ. Sed ſolet dubitari an denunciator poſſit deſeruire pro teſte in qualibet cauſa, etiam quæ
non

non ſit Sanctæ fidei, vel matrimonialis, iuxta tradita à nobis ſup. in cap. 23. & 27. & veritas eſt, quòd in qualibet cauſa poteſt eſſe teſtis, aliquibus concurrentibus; nempe, quòd denunciator nullum commodum, laudem, vituperium, & dedecus ſit reportaturus ex denunciatione, & petat correctionem fratris, non pœnam ordinariam, vel aliud graue præiudicium denunciatio inferri. Ita Abb. notabiliter in cap. in omni negotio. de teſtibus, quem ſequitur Aretin. Triuiſan. deciſ. pulchre. Probant etiam in leuibus denunciatores publici, qui ex neceſſitate officij denunciant. Abb. vbi ſup. Farinac. de teſtib. quæſt. 60. num. 62. late.

S V M M A R I V M.

1 *Nobiles clerici non mittuntur ad triremes in Curia Archiep. Neap.*
Limita in crimine falſi. num. 2.
Limita in cauſis Sanctæ Fidei, num. 3.
4 *Clericus, ſicut quilibet nobilis non tenetur recantare palinodiam.*
5 *Clerico non poteſt imponi pœnitentia ſolemnis, ſed publica.*
6 *Clericus propter honeſtatem, non debet fuſtibus cædi extra Eccleſiam.*
7 *Clericus propter offenſam, factam laico, non tenetur illi genu flectere.*
8 *Clerici in Curia Archiep. Neap. tractibus chordæ non afficiuntur in publico.*

De clericorum nobilium pœnis.
CAP. XXIX.

1 SERVATVR in Curia Archiepiſc. Neap. quòd clerici, filij Doctorum, vel aliàs nobiles, non condemnantur ad triremes, ſed relegantur; vel
2 carceribus mancipantur; vel in exilium mittuntur; aut condemnantur ad miniſtrandum infirmis in aliquo hoſpitali; id enim debet ſeruare Iudex Eccleſiaſticus, quia poſſent oriri ſcandala; vt dicit notabiliter Abb. in cap. grauem. de pœnis. per illum tex. & nedum nobiles, ſed etiam populares diuites, & honeſtiores ad pœnas ignominioſas condemnari non debent. Bart. in l. capitalium. § ſerui cæſi. ff. de pœnis. Abb. in c. paſtoralis. de officio delegat. tradit

Dom. Fabius de Anna, Regius Conſiliarius, in ſuo conſil. 34. In crimine verò falſi non habetur ratio nobilitatis, vt contigit anno 1597. fuit enim condemnatus ad triremes per ſeptennium quidam clericus nobilis, ex quo cum apochis falſis fuerat furatus à banco certam pecuniæ quantitatem, & nobilitas non alleuiat pœnam falſi. Afflict. & late decif. vlt. Tiraquell. de pœnis, cauſa 21. num. 23. ſic etiam in cauſis Sanctæ Fidei non habetur ratio nobilitatis. Archid. in cap. qui contra. 14. q. 1. Felin. in d. cap. paſtoralis. Tiraquell. vbi ſup. num. 25. & in Curia Archiepiſc. Neap. nobiles, ſiue clerici, ſiue laici mittuntur ad triremes pro cauſis Sanctæ Fidei. Conatur autem Curia pro poſſe non condemnare clericos ignobiles ad triremes; ſed, ſi habent vnde ſe alant, condemnat ad carceres; nam ſimpliciores ſolent ſcandalizari, conſpiciendo clericos, maxime ſacerdotes, remigantes in triremibus; eſt enim magna dignitas clericorum; & proinde clerico, qui alicui crimen falſo obiecit, ſufficit, ſi petat veniam, cap. clericus. 46. diſt. non tamen tenetur
4 recantare palinodiam, quemadmodum nec tenetur quilibet alius nobilis. Boer. conſ. 4. num. 4. Petrus Placa in epitome delictorum, lib. 1. cap. 1. num. 24. Ignat. Lopez ſuper cap. 66. praxis Diaz. Quidquid in contrarium dicat ipſe Diaz, qui ab
5 alijs reprobatur. Nec etiam clerico poteſt imponi pœnitentia ſolemnis. cap. confirmandum. cap. illud. 50. diſt. pœnitentia verò publica ſic. cap. ſacerdos. de pœnit. diſt. 6. cap. presbyterum. 18. diſt. Rationem aſſignat Card. de Turrecremata in d. cap. confirmandum. Facit Concil. Trident. cap. 8. ſeſſ. 24. de reformat. & in Curia Archiepiſc. clerici in cauſis Sanctæ Fidei ſolent abiurare de vehementi in Camera Vica-
6 rij, vel loco tribunalis, non in Eccleſia, quemadmodum laici. Item clericus propter honeſtatem, non debet verberibus cædi, extra Eccleſiam, ſed in Eccleſia & per clericum, vt dicit Abb. in cap. inter alia. de immunit. Eccleſ. Nec clericus propter offenſam factam laico, tenetur illi genu flectere; cum iſtud non fieret ſine iniuria clericali; ſed debet ſatisfacere rationabiliter data pecunia, vel petendo veniam, vt dicit Anton. in cap. contingit. il primo. de ſententia excommunicationis. nec in Curia Archiepiſcop. clerici tracti-

bus cordæ publice afficiuntur; & cum torquere reos clericos exiſtimetur officium viliſſimũ, curſores Curiæ Archiep. qui sũt clerici, id non faciunt, ſed laici, ex antiqua conſuetudine, iuxta notata per Doct. in c. vniuerſitatis. de ſenten. excommunicat.

SVMMARIVM.

1 *Concubinarius etiam notorius non poteſt priuari beneficijs abſque monitionibus iux. Conc. Trid.*

2 *Sententia priuationis beneficiorũ contra concubinarios non eſt feſtinanter proferenda propter fragilitatẽ hominum, ſed cum magna conſideratione.*

3 *Probatio debet eſſe concludens quando agitur de priuatione beneficij, & non ſufficit per præſumptiones.*

4 *Concubinarius dicitur clericus, etiam ſi in domo propria concubinam non retineat, ſi probetur carnalis commiſtio, & diffamatio.*

5 *Clericus propter ſimplicem fornicationem punitur arbitrio Iudicis, ſed non priuatur beneficio.*

De concubinarijs. CAP. XXX.

1 ANIMADVERTENDVM, quod quamuis clericus cõcubinarius notorius poſſit puniri abſque aliqua monitione, ex c. tua nos. de cohabit. cleric. & mul. & ibi Abb. tamen ad priuationem beneficiorũ abſque monitione perueniri non poteſt, iuxta cap. ſicut. cap. ſi autem. eod. tit. Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 14. de reformatione. ita cenſuit Rota Romana in vna Monaſterij Sancti Manſueti die 27. Ianuarij 1597. coram Domino Penia, quę eſt impreſſa inter cõſilia Farinacij conſ. 80. in qua etiam Domini dixerunt, concubinarios acri cenſura coercẽdos eſſe, ob tria potiſſimum mala, quæ in rempub. Chriſtianam committunt. Primum, quia aliorum, maximè verò laicorum corda ſcandalizantur. Secũdum, quoniam officium Eccleſiaſticum vituperatur. Tertiũ, quoniam præſtatur materia peccandi. Concil. Trid. d. cap. 14. tamen con-
2 cluſerunt, cum agitur de priuatione beneficiorum, non eſſe raptim, & feſtinanter ſententias priuationis proferendas, ſed propter fragilitatem humanam, & pronitatem in venereas voluptates; quarum occultis illecebris, velut acribus tormentis viri etiam ſancti ſæpe torquẽtur, penſanda eſſe diligenter pondera probationũ. Concluſerunt etiã domini, concubinatũ non probari præſumptionibus, ſed eſſe probandũ concludentibus probationibus, quando agitur ad pœnã priuatio-

3 nis, etiam ſi ciuiliter ageretur: quod regulariter verũ eſt in omnibus delictis, in quibus agitur ad priuationẽ, veluti in ſimonia, vſura, & ſimilibus. Gloſ. in cap. veniens. el primo. vbi Abb. num. 4. & Decius num. 8. de teſtibus. Alciatus conſ. 2. num. 41. lib. 1. Natta conſ. 299. num. 15. lib. 2. & hanc ſententiã Rota amplexa eſt in multis cauſis, vt teſtatur Penia in dicta deciſione. Dixerunt etiam ibidem Domini de Rota, quod licet de iure ciuili, vt probetur concubinatus, requiritur continua cohabitatio, communis lectus, & menſa, iuxta Gloſſam in l. Concubinam. ff. de concubinis, & Præpoſitum in Rubrica de ſponſa-
4 libus. tamen Rota non ſequitur hanc opinionem, ſecundum quã facile eſſet clericis cõcubinas domi nõ retinendo eludere pœnas a ſacris canonibus latas contra concubinarios, ſed aliã, quam tenet Bernardus Diaz in Praxi cap. 80. de concubinarijs. vbi illum clericũ concubinarium rectè dicit, & eſſe putat, qui etiam in aliena domo notam feminam habet, cui ſolet carnaliter commiſceri, ſi de conſuetudine conſtet, & diffamatus eſt in ſua, vel ipſius feminæ vicinia.

5 Itẽ notandũ, quòd clericus pro ſimplici fornicatione debet puniri arbitrio Iudicis; non tamen pœna depoſitionis. Gloſ. ſingularis in cap. Maximianus. diſt. 81. & in c. lator. 2. q. 7. & eſt communis opinio, vt dicũt Dec. & Felin. in c. at ſi clerici. de iudicijs.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem contentioſam in aliena diœceſi, de conſenſu Diœceſani; & quid Neap. ſeruetur.*
2 *Epiſcopus non poteſt iudicare ſubditum inuitum in aliena diœceſi.*
3 *Curia Archiep. Neap. quando carcerat alienos ſubditos ad inſtantiam ſuorum Epiſcoporum.*
4 *Epiſcopus poteſt reſiſtere delegato, quando non ſeruat cap. ſtatutum de reſcript. in 6.*
5 *Iudici exequenti ſententiam nullam poteſt impunè reſiſti.*
6 *Delegatus Papæ ſi delinquat in delegatione, quando poſſit ab Ordinario puniri.*

De Epiſcopo exercente iuriſdictionem in aliena Diœceſi. CAP. XXXI.

1 COMMVNIS Doctorum opinio eſt, de qua teſtatur Abb. in c. nouit. de officio Legati, quòd Epiſcopus poteſt in aliena diœceſi de conſenſu diœceſani exercere iuriſdictionem contentioſam; & in Curia Archiepiſc. Neapol.

ſeruatur

ſeruatur, quòd quando Epiſcopi petunt licentiam exercendi iuriſdictionem contentioſam in Ciuitate Neap. conceditur eis licentia, cum clauſula,dummodo fiat ſpecialis mentio dictæ licentiæ in vnoquoque actu ad remouendum præiudicium,quòd oriri poſſet ex dicto exercitio. Eſt tamen notandum, quod di-
2 cta licentia non præiudicat ſubditis Epiſcopi petentis,qui, niſi conſentiant,non poſſunt iudicari in aliena diœceſi;& ſi fuerint citati,non tenentur comparere. Ita Io. And. in add. ad ſpec. in tit. de citatione. §. contra citationem. verſ.item quòd Iudex. Soc. de cit. art. 18. q. 2.& eſt communis, vt dicit Abb.in d. c. nouit.ſi enim delegatus Papæ extra diœceſim non poteſt inuitis partibus ius dicere. cap.ſtatutum. §. in nullo quoque. de reſcript.in 6. tanto minus Ordinarius.idem tenet Gloſſ.in c.vt litigantes. de officio Ordinar.in 6. & in Clement.vnica.de foro compet. in verb.indulgemus. Item ſeruat ipſa Curia Archiep.
3 Neap. quòd non carcerat alienos ſubditos, ad requiſitionem ſuorum Epiſcoporum; niſi in litteris requiſitorijs exprimatur, informationem delicti eſſe captam, & decretum fuiſſe, procedendum eſſe ad carcerationem, prout de conſuetudine alibi à Iudicibus requiſitis ſeruatur; quamuis de iure poſſet etiam videre proceſſum, & poſtea carcerare, vt probat & teſtatur Rebuff. de litter. requiſit. 2. tom. conſt. Foller. in conſtit. Regni Capitaneorum, nu.86. nec etiam tenetur Epiſcopus affigere cedulones;ſeu denunciare excommunicatos ab alijs Epiſcopis; aut ipſorum ſententiam exequi, quando notorie ſunt iniuſtæ, iuxta Gloſſ. Bonif. Anchar.& alios in Clementina vnica,de fo-
4 ro compet. Eſt etiam menti tenendum, quòd licet Epiſcopus teneatur exequi ſententiam delegati à Papa, etiam iniuſtam, quando poſt monitionem delegatus non vult acquieſcere. cap. paſtoralis. de officio deleg.tamen, ſi delegatus procedit notorie de facto,contra formam, cap.ſtatutum. de reſcript.in 6. poteſt Ordinarius loci ei de facto reſiſtere. Ita notabiliter Io. Andr. in d.cap. ſtatutum.§.final.quem ſequitur Franch.Nauar. in cap. cum contingat. de reſcript.remedio 4. num. 25.& cautela eſt, quòd faciat prius proteſtationem, & poſtea poterit de facto reſiſtere.

A N N O T A T I O.

Num.4. Concluditur in Praxi, Ordinarium poſſe reſiſtere delegato pro-
5 cedenti de facto contra formam.cap.ſtatutum. de reſcript.in 6. Addo Innoc.in cap.ſi quando.de off.deleg.vbi dixit Ordinarium poſſe reſiſtere delegato, quando vellet procedere in caſu non incluſo in ſua commiſſione,& ibi late Abb.facit Gloſſa notab.in c. ex litteris. eod. tit. quæ dicit poſſe reſiſti impune Iudici volenti mandare executioni ſententiam notorie nullã ex defectu iuriſdictionis; quinimmo poteſt
6 Epiſcopus punire Iudicem delegatum delinquentem in delegatione, ſed cum hac diſtinctione, quod aut delegatus deliquit in non procedendo, & tunc quia ſolum exceſſit contra Papam in non parendo mandatis ipſius, non poteſt per alium inferiorem puniri; aut deliquit per ſe agendo, & tunc poteſt puniri per Ordinarium loci, quia non conuenitur, vt delegatus, ſed, vt criminoſus. Ita Ioannes Andreas & Abb.in cap. fin. de reſcript. ſed dicit Ioan.And.ſe non credere, quod pendente cauſa coram eo poſſit conueniri coram Ordinario, ſaltem vt impediretur procedere in cauſa ſibi delegata, nam reſpectu illius cauſæ dumtaxat eſt maior Ordinario.c.ſtuduiſti. de off.deleg.conuenietur itaque finito officio.

S V M M A R I V M.

1 *Purgatio canonica an poſsit indici, quando contra inquiſitum adſunt indicia ſufficientia ad torturam.*

De purgatione canonica, an poſsit indici, quando adſunt indicia ſufficientia ad torturam.

C A P. XXXII.

1 FVIT dubitatum in Curia Archiep. Neap. an reo inquiſito poſſit indici purgatio canonica, quando contra ipſum adſunt indicia ſufficientia ad torturam, vel ſit inferenda tortura,& de iure videtur verior opinio, quòd poſſit indici canonica purgatio, per textum in c. inter ſollicitudines. de purgat. canonica. vbi dicitur, quod propter ſolam vehementem ſuſpicionẽ poteſt indici canonica purgatio,& vehemẽs ſuſpicio eſt ſuf-

eſt ſufficiens indicium ad torturam. Card. in Clem. 1. §. ſane. q. 22. de vſuris. Albert. de agnoſcend. aſſertionibus hæreticorum. quæſt. 36. in fin. Simancas de Catholicis inſtit. tit. 65. num. 52. Pegna in 3. par. director. inquiſitorũ ſuper q. 61. ibi, ſi quis ergo ſciéret: eſt enim vehemẽs ſuſpicio, quæ oritur ex grauibus indicijs, & animum Iudicis inclinat in vnam partem, cum aliquali, vel modica dubitatione, vt per Menochium de præſumpt. lib. 1. q. 7. Farinac. de indicijs ad torturam. quæſt. 36. nu. 181. Contrariam opinionem tenet Petrus Follerius in practica canonica, in verſ. & ſi nec confeſſi, aut conuicti, num. 8. dicens non eſſe deueniendum ad purgationem canonicam, quando adſunt indicia ad torturam; ſed reum debere torqueri: & Card. vbi ſupra, dicit, vehementer ſuſpectum, antequam ſe purget, debere prius torqueri. quem ſequitur Franch. Squillacenſis, in tractatu de Fide Catholica. cap. 31. nu. 1. Prima opinio videtur de iure verior; ſed ſecunda tutior, ad inueniendum, & puniendum delicta, & euitandam compurgatorum falſam depoſitionem, quæ hoc tempore faciliter fieri poſſet. Et cum hic caſus accidiſſet in Curia Archiep. maior pars Dominorum Congregationis dictæ Curiæ inclinauit, quòd ſi adeſſent indicia ſufficientia ad torturam, non indiceretur purgatio; ſed erat dubium de indicijs: poſtea cauſa alium finem accepit, quia inquiſitus obtinuit gratiam ab Illuſtriſſ. & Reuerendiſſimo D. Archiepiſcopo.

SVMMARIVM.

1 *Magiſtri Eccleſiarum laici quam poteſtatem habeant in Eccleſijs.*
2 *Adminiſtratio Eccleſiæ triplex; & quæ competat laicis.*
3 *Laici magiſtri Eccleſiarum non poſſunt præeſſe Eccleſijs, nec clericis, nec ſe impedire de ſpiritualibus.*
4 *An poſsint deputare miniſtros Eccleſiæ.*
5 *An expellere presbyteros.*
6 *An poſsint eſſe œconomi.*
7 *An procuratores ad vendendum bona Eccleſiæ.*
8 *An collectores obuentionum ſpiritualium.*
9 *An poſsint oblationes accipere de Altari, & eſſe cuſtodes Altaris.*
10 *An eſſe operarij fabricæ Eccleſiæ.*

An poſ-

11 *An poſſint habere loculos, ſiue capſas, pro excipiendis eleemoſynis.*
12 *Capſa pro colligendis eleemoſynis quando retineri poſſint.*
13 *Laicis an poſſit per Epiſcopũ probiberi quærere eleemoſynas, & quãdo.*
14 *Laici magiſtri Eccleſ. an poſſint congregare artifices in Eccleſijs.*
15 *An poſſint facere proceſſiones ſine licentia Epiſcopi.*
16 *An diſponere de mortuarijs.*
An concedere alijs in Eccleſijs, Cappellas, Altaria, ſepulchra, ibidem.
17 *Conceſſa Capella cum Iure patronatus, an intelligatur conceſſum ius funerandi.*
18 *Sepulchra, & cappellæ quomodo vendantur.*
19 *Sepeliri cum maiori pompa, vel meliori cruce, vel in meliori loco Eccleſiæ, non eſt ſpirituale, & an poſſit pro eo aliquid accipi.*
20 *Eccleſia an poſſit vendi ratione materiæ.*
21 *Calices conſecrati, reliquiæ, & veſtes ſacræ poſſunt vendi ratione materiæ, & quando.*
22 *Laici an poſſint habere aliquod ius in Eccleſia, in ſedibus, vel ſcamnis.*
23 *Sepulchrum vnius familiæ an poſſit alijs concedi, extinctis omnibus de prima familia.*
24 *Magiſtri Eccleſiarum laici axcommunicantur per Curiam Neap. ſi non præſtant eleemoſynam Prædicatori.*
25 *Epiſcopus poteſt compellere laicos ad hoſpitalitatem, eleemoſynam, & alia opera pietatis.*
26 *Epiſcopus poteſt compellere cenſuris laicos ad vendendum frumentum, tempore caritatis annonæ.*
27 *Epiſcopus eſt exequutor Canonum, & Conc. Trid. & poteſt non obſeruantes canones excommunicare.*
28 *Sepultura, & Cappellæ vendi non debent.*
29 *Religioſus locus non efficitur de iure canonico per illationem corporis mortui ſine auctoritate Epiſcopi.*
30 *Terra vbi fuit Eccleſia, poteſt vendi in caſu neceſſitatis.*
31 *Sedendi ius in ſedilibus, & ſuper ſepulchris, quomodo laicis competat.*
32 *Nobilis defenditur in honorabiliori loco, ſi ibi ſedere conſueuit.*

De poteſtate magiſtrorum laicorum latè.
CAP. XXXII.

QVONIAM in Curia Archiep. Neap. perſæpe audiuntur querelæ contra laicos, magiſtros Eccleſiarum, qui tamquam earum domini attentant facere, quæ eis minime competunt: vtile iudicaui eorum poteſtatem, iuxta ſacrorum canonum diſpoſi-

1 ſpoſitionem breuiter enarrare. Sciendum, quòd laici etiam religioſi, nulla habent de iure facultatē diſponendi de rebus Eccleſiaſticis, ſiue in temporalibus, ſiue in ſpiritualibus. cap. bene. & ibi gloſ. late 96. diſtinct. cap. non placuit. cap. laicis. & ſeqq. 16. quæſt. 7. cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ. de conſtit. cap. cum laicis. de reb. Eccleſiæ non alien. cap. decernimus. vbi Doct. latiſſime de iudicijs. Dicit tamen Archid. in d. cap. bene. 16. q. 7. triplicem eſſe adminiſtrationem rerum Eccleſiarum; auctori-
2 zabilem, quæ eſt ſolius Epiſcopi; miniſterialem, clericorum prouidentialē vero, ſeu ſollicitudinis competere poſſe laicis; quod dictum alij ſequuntur, præſertim Butr. & Abb. id d. cap. decer-
3 nimus. vtque ad particularia deſcendamus. Primo, laici non poſſunt conſtitui, vt præſint Eccleſijs, vel clericis; vel ſe impediant de ſpiritualibus. Antonius, Abb. Fel. Dec. in d. cap. decernimus. & licet ſecundum Abb. ibi cura omnium temporalium poſſit demandari laicis, non tamen vt adminiſtrent nomine proprio; vel tamquam ius habentes; nec principaliter; nec mi-
4 niſterialiter, vt Abb. dicit ibi in 1. notab. Secundo, laici non poſſunt deputare miniſtros in Eccleſia, ſed Epiſcopus. Innoc. in cap. cum venerabilis. in fine. de except. & ibi alij; & in Curia Archiepiſc. nullus clericus poteſt adſcribi ſeruitio Eccleſiæ,
5 in qua ſunt magiſtri laici, ſine licentia Curiæ Archiepiſc. ſub cenſuris. Tertio, laici non poſſunt expellere presbyteros ab
6 Eccleſijs. cap. contra ſanctorum. c. laici. cap. inuentum eſt. 16. q. 7. Quarto, laici non poſſunt eſſe œconomi; nec adminiſtratores generales, & vniuerſales Eccleſiæ, vt ſuper Eccleſias, clericos, vel alia ſpiritualia poteſtatem habeant; particulares vero, & ſpeciales œconomi, ſindici, vel procuratores conſtitui poſſunt. Ant. de Butr. poſt alios, notab. in d. cap. decernimus. dicit tamen ibi Abb. quòd poſſet eis committi cura omnium temporalium, cum ex hoc non præſint Eccleſijs, vel clericis, nec
7 impediant ſe de ſpiritualibus. Quinto, laici non poſſunt conſtitui procuratores ad vendendum bona Eccleſiæ. Butrius vbi ſupra; dicit tamen Abb. quòd laicus poteſt conſtitui procurator ad vendendum vnam rem tantum, non generaliter. Sequitur Dec. ibidem. num. 110. qui addit, dummodo conſtituatur ad vendendum cum certo, & limitato pretio; quia tunc videtur ſimplex exequutor: ſecus, ſi ſimpliciter conſtituatur, &

quod

quòd procurator conſtitutus ad vendendum bona Eccleſiæ, non videtur habere mandatum ſpecialiter; niſi bona Eccleſiæ
8 ſpecificata ſint. Sexto, ſecundum Butrium vbi ſupra, non poteſt laicus deputari collector obuentionum ſpiritualium, pro quo facit tex. in cap. ſanctorum. in cap. hanc conſuetudinem. 10. q. 1. contrarium tenet Abb. ibi, ſequitur Decius num. 116. vbi dicit non obſtare dicta iura; quia in illis prohibetur, ne oblationes ſint in dominio laicorum, & ne in ipſorum vtilitatem
9 conuertantur: ſecus, ſi nomine Rectoris Eccleſiæ à laicis recipiantur, vt in vtilitatem Eccleſiæ, & clericorum conuertantur: non tamen debent laici oblationes poſitas in altari accipere, quamuis poſſint eſſe cuſtodes altaris. Decius vbi ſup. poſt Archid. & Domin. in d. cap. ſanctorum. 10. quæſt. 1. Septimo, laici non poſſunt deputari operarij Fabricæ Eccleſia-
10 rum. Butrius vbi ſupra num. 7. in quo, etſi Abb. Fel. & Dec. videantur contradicere; tamen illud fatentur, quòd quando cum officio fabricæ habent etiam præeminentiam ſuper clericos, & habent poteſtatem diſtribuendi redditus inter clericos, & percipiendi, vt dicit Abb. eſſe in Ciuitate Senarum, tunc tale offi-
11 cium non poteſt cedi laicis, citra auctoritatem Papæ. Octauo, laici non poſſunt habere loculos pro recipiendis eleemoſynis in Eccleſijs, cum oblationes debeant cedere ad vſum, & ſuſtentationem clericorum, & ſacerdotum, tex. clari in cap. quia ſacerdotes. cap. ſanctorum. c. hanc conſuetudinem. 10. q. 1. quinimmo, nec clerici debent retinere capſas pro eleemoſynis reci-
12 piendis, ſi ſcandalum generent. arg. cap. ſecundi. de cuſtod. Euchariſt. nempe, ſi cum reliquijs ſuperpoſitis, vel chartis indul-
13 gentiarũ, quod prohibetur in Eccleſijs Ciuitatis Neap. Nono, laicis non debet permitti in Eccleſia, vel extra Ciuitatem quærere eleemoſynas pro aliqua cauſa, niſi mature cognita per Epiſcopum, l. vnica. C. de mendicant. valid. lib. 11. vbi Io. de Platea, extendit ad clericos mendicantes, & alia pia loca, reſpectu quorum non ad iudicem ſæcularem, vt in Gloſſ. ibi; ſed ad Eccleſiaſticum cognitio ſpectat. Bart. in d. l. vnica. facit, quia mendicatio iſtorum, ſine cauſa, & neceſſitate, concernit materiam peccati mortalis, ex ſubtractione, quæ inde reſultat ijs, qui vere indigent. cap. paſtor. 1. quæſt. 2. Lucas de Penna ibid. & Neapoli excommunicantur ipſo facto, quærentes eleemoſynam

pro

14 pro alijs ſine licentia Curiæ. Decimo, laici non habent facultatem congregandi artifices in Eccleſijs.textus eſt in cap.decer.
15 de immun. Eccleſ. in 6. vbi Doctor. Vndecimo, laici non poſſunt facere proceſſiones, quia ſunt ſpiritualia, iuxta ſupradicta, & eſt tex. in auth. ſed nouo iure. §.laicis. C. de Epiſc. & cler.
16 Duodecimo, non poſſunt prædicti magiſtri laici diſponere ſuper mortuarijs, quæ annexa ſunt ſpiritualibus. Abb. in cap. cum laicis. de reb. Eccl. non alien. num. 5. & proinde non poſſunt concedere capellas cum ſepulchris, & iure funerandi, cum ſit ſpiritualitati annexum, iuxta omnes in capitulo quanto. de Iudic. & quia in tali conceſſione fit quædam tranſlatio iurium Eccleſiæ, vt notat Nauar. in conſ. 1. de ſepult. qui licet loquatur in conceſſione ſepulturæ, eius rationes militant etiam in conceſſione capellarum; ſed ſepulchrum cum iure funerandi à ſolo Epiſcopo concedi debet. Abb. in cap. abolendæ. de ſepult. quinimmo conceſſa Eccleſia, vel Capella ab Epi-
17 ſcopo, non intelligitur conceſſum ius funerandi, niſi expreſſe fuerit conceſſum. Archid. in cap. 1. de pactis in 6. Bonif. in Clem. dudum. §. huiuſmodi. num. 11. de ſepult. Rota verò diuerſorum parte 1. deciſ. 222. & 223. concludit ſufficere licentiam tacitam conſtruendi ſepulchrum, quæ colligitur, quando illud eſt in loco patenti, & Epiſcopus non contradicit, & tanto magis, quando Epiſcopus viſitauit capellam; & prædicta faciunt pro capitulo Eccleſiæ Metropolitanæ; quòd habet priuilegium ſepeliendi omnes mortuos Ciuit. & diœceſ. qui non elegerint ſepulturam; niſi habeant proprium ſepulchrum: nam, ſi quis haberet conceſſionem capellæ, etiam cum iure patronatus, non poteſt in ea ſepeliri, niſi expreſſe fuerit ab Epiſcopo
18 ei conceſſum ius ſepeliendi. Sed hic obiter quæro, quomodo ſepulchra cum capellis vendantur alijs, vt paſſim fieri ſolet, de quo vidi dubitari in Curia Archiepiſcopali; non enim poſſunt vendi ratione iuris funerandi, quod eſt ſpiritualitati annexum, vt ſupra dixi; nec ratione terræ cœmeteriatæ, quauis conſuetudine non obſtante. d. cap. abolendæ. de ſepult. Doctor. dicunt, quòd poſſunt vendi, ſeu aliquid accipi, ratione ſitus, & dignioris loci, quod non videtur, quid ſpirituale, nec neceſſarium ad ſepulturam; conſiderant enim quædam eſſe

neceſſaria ad ſepulturam, nempe, terram cœmeteriatam, deputatam auctoritate Epiſcopi, officium, quòd circa funus impenditur; & iſta vendi non poſſunt; quædam vero non ſunt neceſſa-
19 ria ad ſepulturam, nempe, quòd cum maiori pompa ſepeliatur; vel cum meliori cruce; vel non in fouea communi: ſed in meliori loco, & ſitu Eccleſiæ: & iſta non videntur ſpiritualia, & ſucceſſiue aliquid pro eis accipi poteſt, maxime ex conſuetudine. ita dicunt Petrus de Aragonia ſuper diuo Thom. 2. 2. q. 100. art. 4. Sotus de iuſt. & iure lib. 9. q. 7. art. 1.

20 Decimotertio, non poſſunt laici artifices, quando relinquunt Eccleſias ſibi conceſſas alijs artificibus, aliquid accipere ratione materiæ dictæ Eccleſiæ, quam ſuis impenſis conſtruxerant: ſi-
21 quidem, licet calices, & alia vaſa ſacra ratione materiæ vendi poſſint in neceſſitate, c. aurum. 12. q. 2. & ſi vendantur Eccleſiæ non confracta, & ſi laico confracta. d. c. aurum. niſi laicus vel illis vti ad vſum Eccleſiæ pro ſuo cappellano, quia poterunt illi vendi non confracta. Sil. in verbo, ſimonia. §. 12. & eadem ratione poſſunt vendi reliquiæ ratione materiæ metalli, & veſtes ſacræ. Sil. ibidem, & idem de vaſe ligneo, vel lapideo, deputato auctoritate Epiſcopi pro ſepultura dicit Abb. in d. cap. abolendæ. tamen Eccleſia conſecrata, vel benedicta ratione materiæ nullo modo vendi poteſt. c. ea enim. §. hoc ius correctum. 10. q. 2. Archid. Gemin. Præpoſ. & omnes in d. cap. aurum. qui aſſignant plures rationes diuerſitatis inter Eccleſiam, & alia vaſa ſacra, & aliqui dicunt rationem eſſe occultam.

22 Decimoquarto, non poſſunt laici habere aliquod ius in Eccleſijs, in ſedibus, vel ſcamnis inuito Epiſcopo; ſed ex gratia hoc illis permittitur, ſicut Iuſpatronatus, & ius funerandi. Abb. in d. cap. abolendæ. quinimo Epiſc. qui conceſſit ius funerandi poteſt concedere, quod vnus ſepeliatur in ſepulchro alterius, ex iuſta cauſa. Archid. in d. cap. præcipiendum, 13. quæſt. 2. Sil. in verbo, ſepultura. §. 3.

23 Decimoquinto, etiamſi magiſtri laici haberent priuilegium à Papa concedendi ſepulchra cum capellis, & iure funerandi pro ſe, & ſuis, non poſſunt ſepulchrum familiæ vnius, extinctis omnibus de familia illa, alteri concedere, prout late probat Lambertinus de Iurepatr. art. 5. q. princ. 3. lib.

Deci-

24 Decimoſexto,ſeruatur in Curia Archiep. quòd laici magiſtri Eccleſiarum, qui adminiſtrant bona Eccleſiæ, & de redditibus Eccleſiæ nolunt ſoluere mercedem prædicatori, excommunicantur ab ead. Curia Archiepiſcop.donec mercedem de redditibus Eccleſiæ ſoluant; & ita fuit obſeruatum anno 1600. cum quodam magiſtro Eccleſiæ Spiritus ſancti, huius Ciuitatis Neapol. Pro qua excommunicatione lata (vltra alia) fuit conſideratum, quòd licet laici tolerentur in adminiſtratione Eccleſiarum; primus tamen, ac præcipuus adminiſtrator, & diſpenſator redditüum Eccleſiarum eſt Epiſcopus.Archid.in d.cap.laicis.16.q.7. cap.præter hæc.32.diſt.cap.in canonibus.cap.in ſacris.& cap.ſimiliter.16.q.1.cap. de xenodochijs. de relig.domib. & cum dictus magiſter, qui pecuniam Eccleſiæ conſeruabat, noluiſſet ad mandatum Epiſcopi ſoluere mercedem prædicatori, impediuit diſpenſationem Epiſcopi; & ſic potuit excommunicari, cap. di-
25 lecto. de ſententia excommunicationis in 6. Secundo facit, quòd Epiſcopus habet iuriſdictionem in laicos in concernentibus pietatem,officium charitatis, & humanitatis, ad quæ poteſt eos compellere cenſuris, nempe ad hoſpitalitatem, vel ad dandam eleemoſynam, prout in iſto caſu. Ant. Abb. Imol. & communis in c.1.de empt.& vend. Aufrerius in Clem.1. de off. Ordinarij, de poteſtate Eccleſiæ ſuper laicos. num.3. vbi dicit,
26 quòd hac de cauſa poteſt Epiſcopus compellere cenſuris laicos, ad vendendum frumentum tempore caritatis annonæ; facit etiam, quòd à tempore fundationis dictæ Eccleſiæ fuit ſolitum prædicari verbum Dei, & præſtari eleemoſynam prædicatori de eiuſdem Eccleſiæ redditibus; & eleemoſyna eſt præſtanda ab ijs,qui tenentur, vel ſolent.d. Concil.Trid.cap.4.ſeſſ.24. de re-
27 form.& Epiſcopus eſt exequutor Concil. Trid. ſicut & aliorum canonum, & poteſt tranſgreſſores punire. Clem.1. de ætat. & qualit. Rot.in nouis deciſ.54. Card.& Anchar.in Clem.2. de pœnis,idem Anchar. in d. Clem.1.de ætat. & qualit. Bonif.in Clem. præſenti. de cenſib. num.51. & probatur in ſupradictis Clem.2.& præſenti,& in c.1.18. diſt. habetur clare in bulla Pij V. ſuper confirmat.Conc.Trid. quæ incipit, Benedictus Deus;& ſic pro exequutione decretorum Concilij potuit iuſte excommunicare. Ex prædictis clare patet, quæ ſit poteſtas iſtorum magi-

magiſtrorum laicorum ſuper Eccleſijs, quidque Epiſcopus illis concedere poſsit; dummodo non habeant priuilegium à Papa, cuius tenor inſpiciendus eſt. cap. porro. de priuileg. nec immemorabilis, quaſi poſſeſſio ſuffragatur laicis incapacibus ſpiritualium. Abb. in cap. quanto. de conſuet. & liquet ex his, quod laici non poſſunt ordinare aliquid circa celebrationem Miſſarum, vel deſtitutionem clericorum, nec de alijs ſpiritualibus ſe intromittere, & tanto minus clericis imperare, quibus obſequendi tenet eos neceſſitas. c. non placuit. 16. q. 7.

ANNOTATIO.

Num. 18. Quamuis ſecundum Petrum de Aragonia, & Sotum citatos
28 in Praxi pro digniori ſitu poſſit aliquid ratione Capellæ, & ſepulchri accipi, maxime ex conſuetudine, nihilominus ſi recte eorum ratio cōſideretur, videtur potius ſubtilis, quam ſubſtantialis; canones enim generaliter prohibent, aliquid accipi pro loco ſepulturæ d. c. Ad abolendam. nec diſtinguūt an eligatur ſepultura in meliori loco Eccleſię, vel alio, nec nos diſtinguere debemus l. de pretio. ff. de Publiciana. & hanc opinionem tenet Gregorius Lopez vir non leuis auctoritatis ſuper l. 1. tit. 13, par. 1. ſequitur Molina de primog. lib. 1. cap. 24. num. 40. dicens frequenter id male ſeruari, ac palliari ſolitum. quare conceſsio ſepulchri, cū Capella debet fieri gratis, & patroni poterunt ſponte dotare,
29 vel donare, & hoc pacto vidi confici inſtrumenta à Notarijs peritis, nàm in inſtrumento teſtati ſunt de ſpontanea cōceſſione loci ex parte Eccleſiæ, & de ſpontanea dotatione Capellæ ex parte recipientis. Et hoc pacto ceſſat ſcandalum, & ſuſpicio auaritiæ, & ſimoniæ, & hæc reſolutio eſt conformis Gloſ. fin. in d. c. abolendæ. communiter recept. quæ dicit, quod licet Clerici nō poſſint aliquid petere pro loco ſepulturæ, tamen ſi laici ex cōſuetudine laudabili aliquid ſoluunt poſſunt compelli ad illam obſeruandam. iuxta cap. Apoſtolicam. de ſimonia. pulchre Abb. in d. cap. abolendæ. Neapoli ſoluuntur grana 15. pro fouea, ſeu loco ſepulchri: Romæ etiam extat talis conſuetudo. vt dicit Hier. Gabr. conſ. 40. Sed an poſsit vendi locus, in quo aliquis fuit ſepultus extra Eccleſiam? & ſecundum leges efficitur religioſus, & vendi non poteſt. l. 2. ff. de relig. & ſump. funerum. ſecundum verò Canones poteſt vendi, quia numquam locus efficitur religioſus per illationem corporis, niſi interueniat auctoritas Epiſcopi, iuxta Gloſſ. ſingularem in c. in Eccleſiaſtico. 13. q. 3. communiter recepta.

Num. 19. Adde D. Thomam 2. 2. q. 100. ad ſecundum, vbi dicit licere
30 terram, vbi quondam fuit Eccleſia, vendere, aut emere, in caſu neceſſitatis, ſicut materiam ſacrorum vaſorum.

Circa numerum 31. annotandum, quod patrono Eccleſiæ, qui ſedem,
31 vel arcã ſui honoris cauſa in Eccleſia habuit, & ab ea fuit deiectus, competit remedium recuperandæ. Franciſcus Marcus quęſt. 275. Menoch. de recuperanda. remed. 15. num. 44. quia patrono, quemadmodũ ex gratia cõceditur Iuſpatronatus ſic ei ex gratia poteſt concedi, vt habeat ſedem in Eccleſia, honoris cauſa. Oſtien. & Abb. in d. cap. abolendæ. de ſepult. Quinimmo in Rota Romana, in vna Calaguritana præeminent. 26. Iunij 1590. coram Gipſio fuit dictum, eſſe manutenendos in poſſeſsione quoſdã nobiliſsimos Dominos de Murga, ex quo per quadraginta annos fuerant in poſſeſsione ſedendi in digniori, & altiori loco, in Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, necnon ante alios offerendi primitias, & recipiendi pacem: quo fit vt abſque facto, & culpa ipſorum nõ potuerint dicta poſſeſsione ſpoliari, ad regul. Id quod noſtrũ eſt; & non eſt inconueniens, quod laico ex cauſa huiuſmodi honores, & præeminentiæ debeantur. Abb. in cap. nobis. in vltimo not. de Iurepatronatus. Roch. eodem tit. in verb. honorificum. num. 99. maxime, quia eorum familia eſt nobiliſsima originem trahens, vt dicebatur, à Regibus Aragoniæ; & dicit Ioãnes Garſia de expẽſis, & meliorationibus. cap. 8. nu. 51. laicos, quibus conceſſum eſt ius funerandi, quamuis ſepulchrorum vſum habeant, nos tamen ita illum poſsidere ſedilia, vulgo, ſtrati. ex Lamb. de Iurepatronatus. part. 1. quæſt. 11. art. 15. Sed ſi ex vſu volunt ſedere ſuper ſepulturis ſuis, illo iure vtendi prohiberi non poſſunt, nec nobilis vir, aut femina quemquam hoc vſu ſedendi ſuper ſepulturam ſuam ſpoliare debet, quod facere aſſolent ſuperbe nobiles, vt honorabilius ſedeant; nam ipſis id permittendum non eſt; ſiquidem nobilis defenditur in honorabiliori loco, ſi
32 ibi ſedere conſueuit. Ioannes Faber. in §. aliam. Inſtit. de bonorum poſſeſſ. ſuper Gloſſ. verbo, altiori loco. & hæc nota.

SVMMARIVM.

1 *Clericus pro iniuria ſibi illata, poteſt agere contra laicos, cum proteſtatione, citra pœnam ſanguinis.*

2 *Et quid ſi certo credat ſequuturam mortem.*

3 *Clericus in Ciuitate Neap. & Prouinc. non poteſt agere cauſas proprias, vel alienas, etiã in caſibus à iure permiſſis ſine licentia Curię.*

4 *Clericus, an poſſit agere cauſas alienas, cum proteſtatione, citra pęnam ſanguinis.*

5 *Clericus an poſſit agere cum proteſtatione, citra pœnam ſanguinis contra interfectorem fratris, & aliorum propinquorum.*

6 *Clericus cum proteſtatione, citra pœnam ſanguinis, poteſt denunciare delicta, tendentia in Reipublicæ perniciem, vel graue damnum priuatæ perſonæ.*
7 *Vel ſi reum in flagranti crimine reperiat.*
8 *Et an pro iniuria facta Eccleſiæ.*
9 *Clericus agens contra laicum, cum proteſtatione, citra pœnam ſanguinis, ſi habeat in animo, quòd reus moriatur; ſequuta morte, vel mutilatione efficitur irregularis.*
10 *Epiſcopus an poſſit, & debeat concedere Iudici laico, vt exhumet ab Eccleſia cadauer occiſi, ad finem capiendi informationem delicti in genere.*
11 *Epiſcopus requiſitus à Curia ſæculari, vt dicat, ſi talis inquiſitus, & carceratus in eadem Curia ſit clericus, vel non, poteſt id liberè dicere.*
12 *Irregularis eſt, qui patitur ſe ſcribi pro teſte, in ſententia mortis.*
13 *Statutum contra conſanguineos clericorum intuitu clericorum eſt contra libertatem Eccleſiæ.*
14 *Epiſcopus permittens pulſari campanam Eccleſiæ ad conuocandum populum pro perſequendis malefactoribus, non eſt irregularis.*
15 *Eccleſia poteſt incaſtellari ad defenſionem Reipublicæ auctoritate Epiſcopi.*
16 *Clerici an poſſint pugnare contra bannitos pro defenſione patriæ abſque irregularitate.*

De clerico agente coram iudice laico cum proteſtatione late.
CAP. XXXIV.

DE iure clericus, pro iniuria ſibi illata poteſt agere criminaliter contra laicum, cum proteſtatione, quòd puniatur citra pœnam ſanguinis, cap. Prælatis. de homicid. in 6. etiam ſi certo ſciat, Iudicem ſæcularem proceſſurum ad pœnam ſanguinis, vt omnes ibi dicunt: & quia clerici pluries ſub prætextu agendi cauſas proprias, vel alienas, in caſibus à iure permiſſis, nempe Eccleſiæ propinquorum, & miſerabilium perſonarum agunt cauſas alienas, in alijs caſibus non permiſſis, Concil. Prouinc. Neapol. cap. 22. de vita, & honeſt. cler. ſtatuit, quòd

3 quòd in Ciuit. & Prouinc. Neapol. nullus clericus poſſit in iudicio ſæculari, in quacumque cauſa agere, & procurare, & patrocinari, etiam in caſibus à Iure permiſſis, ſine licentia ordinarij, in ſcriptis obtenta, quæ non poteſt denegari in caſibus à Iure permiſſis, alias Iudex grauaret, cum Concilium prouinciale non poſſit ſtatuere contra ius. DD. in cap. ſicut. de accuſ. ſed ſit ad cognoſcendum cauſam, an ſit concedenda. Fuit dubitatum in Curia Archiepiſc. an poſſit concedi licentia clerico agendi in iudicio ſæculari contra interfectorem fratris, cum proteſtatione, citra pęnam ſanguinis? & videbatur, quod non; quia tex. in d. cap. Prælatis. concedit licentiam clerico agendi cum dicta proteſtatione, contra malefactores ſuos, & non dicit ſuorum; & proinde omnes Doct. ibi communiter concludunt, quod dicta proteſtatio non ſuffragatur agentibus
4 cauſas alienas, nec teſti, nec Aduocato, nec Iudici. late Couar. in clem. ſi furioſi. de homicid. 2. part. §. 5. niſi, vt dicit Franch. in dicto cap. Prælatis. ſui eſſent ſerui, vel ancillæ, quia veniunt appellatione bonorum, pro quorum recuperatione licet agere cum proteſtatione. Idem in materia irregularitatis tenent Gloſ. Card. Imol. Bonif. in d. Clem. ſi furioſi. concludentes; occidentem aliquem pro defenſione parentum, effici irregularem; cum dicta Clem. dicat, licere ex cauſa defenſionis occidere ſuum inuaſorem, non ſuorum. Contrarium fuit ſeruatum in Curia Archiep. Neap. & bene; ſiquidem iniu-
5 ria facta vni, cenſetur facta omnibus de familia. Bart. in l. lex Cornelia. ff. de iniur. Bald. in l. 1. C. de rapt. virg. 5. notab. Ant. de Butr. & Felin. in cap. cum oporteat. de accuſat. Et dicitur tractari de proprio intereſſe, quando iniuria eſt communis, ex quo illata eſt vni de familia. Dec. in conſ. 133. nu. 4. Grammat. deciſ. 23. late: & ſucceſſiue licet agere pro morte fratris; tamquam pro iniuria propria ſibi illata. Idem tenet Nauarr. de iniurijs; & damno dato. conſ. 3. vbi concludit, patrem clericum poſſe agere contra interfectorem filij, cum proteſtatione prædicta. Idem Couar. in dicto §. 5. num. 4. ibi, aut ſaltem ſuis, & propinquis; & ex his patet reſponſio ad contraria; cum malefactores propinquorum dicantur eius malefactores.

6 Poteſt etiam clericus, cum prædicta proteſtatione, denunciare aliquod delictum, tendens in Reipublicæ perniciem; vel ad euitandum periculum imminens contra priuatum. Nauar. in cap. inter verba. 11.q. 3. coroll. 57. Couar. vbi ſupra. Poteſt pariter vti proteſtatione, non ſolùm quando accuſat, vel de-
7 nunciat; ſed etiam, ſi reum in flagranti crimine repererit, capiat, & iudici tradat. Franch. vbi ſup. Socin. in cap. ad audien-
8 tiam. de homicidio. non tamen pro iniuria facta Eccleſiæ, iuxta Abb. in cap. cum P. Manconella. de accuſ. quem intelligo, dummodo non redundet in damnum clerici, vt furtum.
9 Notandum etiam, quod clericus agens cum proteſtatione prædicta, ſi habet in animo, quòd reus moriatur, ſecuta morte, vel mutilatione, irregularitatis notam non euadit, iuxta veriorem opinionem Ioan. And. Domin. Franch. in d. cap. Prælatis. Nauar. in cap. 27. num. 226. nec obſtat, quod ſola voluntate irregularitas non contrahatur; quia cum voluntate concurrit querimonia, & accuſatio exterior, & dicta proteſtatio mendax, & fallax eſt, nec talis, qualem ius canonicum requirit, ad irregularitatis labem euitandam. Sequitur Ignatius Lopez ſuper cap. 98. praxis Diaz. Sed aliud dubium pulchrum eſt, quòd in Regno euenire ſolet, an Epiſcopus poſſit, & debeat
10 concedere licentiam Iudici laico exhumandi corpus occiſi ab Eccleſia, ad finem capiendi informationem delicti in genere. Veritas eſt, quod poteſt id concedere abſque metu irregularitatis; ſiquidem ad id incurrendam hanc irregularitatem, quæ inducitur ex defectu perfectæ lenitatis, requiritur, quòd actus, qui fit, ſit cauſa proxima, directa in mortem, vel mutilationem; non cauſa remota. Nauar. cap. 27. num. 211. Sotus de iuſt. & iure, lib. 5. quæſt. 1. art. 7. Couar. vbi ſupra. §. 5. Henriquez de irregular. cap. 12. §. 8. & actus oſtendendi cadauer occiſi, eſt remotiſſimus, & ſuapte natura non directus in mortem, vel mutilationem; eo magis, quòd Epiſcopus nihil operatur, ſed tantum permittit exhumari corpus, & capi informationem, & non omnis cauſa, ſine qua non dicitur principalis, vt latè tradit Nauar. in conſ. 19. de homicid. conſ. 19. de ſimon. & ita fuit ſtatutum in Concil. Prouinc. Mediolan. 5. tit. de Eccleſijs, &

eorum cultu. vbi ſtatuitur, ne occiſorum cadauera à Iudicibus, vel Notarijs maleficiorum in Eccleſijs vllo modo inſpiciantur: ſed eo illata exportentur; & huiuſmodi inquiſitiones, & omnia, quæ ad cædis cognitionem pertinent, à ſacris locis reijciantur. Quapropter, cum poſſit Epiſcopus id concedere, dicendum eſt, quòd omnino illud facere debeat; nam ſicut Iudex Laicus tenetur Epiſcopi iuriſdictionem adiuuare, & ſuum brachium illi præſtare. cap. 1. de officio Ordinar. ſic Epiſcopus tenetur præſtare brachium Iudici laico; alias ad Metropolitanum appellari poſſet, iuxta Innoc. & communem in d. cap. 1. Equidem male faceret Epiſcopus, qui id denegaret, cum præ omnibus deſiderare debeat, delicta puniri, & Ciuitatem malis hominibus purgari. cap. vt famæ. de ſententia excommunicationis. Iudex vero laicus, ſine licentia Epiſcopi exhumare præſumens, debet excommunicari, cum nullam in Eccleſia exercere poſſit iuriſdictionem. cap. decet. vbi omnes, de immun. Eccleſiarum in 6. & ex prædictis de cauſa proxima, vel remota, fuit reſolutum in Curia, quòd poſſet concedi Curiæ ſæculari copia ſententiæ depoſitionis, ſiue degradationis verbalis,
11 & renunciationis habitus clericalis cuiuſdam clerici inquiſiti de homicidio in Curia ſæculari, allegantis ſe eſſe clericum. Curia verò ſæcularis negabat eſſe clericum ob prædictam depoſitionem, & renunciationem: ſiquidem, quòd aliquis ſit, vel non ſit clericus, non eſt cauſa propinqua mortis. Facit text. in cap. ſi Iudex laicus. de ſententia excommunicationis. in 6. vbi ad Epiſcopum ſpectat cognoſcere, ſi aliquis eſt, vel non eſt clericus, ſine aliqua limitatione, an ſequatur poſtea mors, vel non.

A N N O T A T I O.

Quæritur an ſit irregularis ille, qui patiatur ſe ſcribi pro teſte in
12 ſententia mortis, dum dicitur lecta lata coram tali presbytero, &c. & dicendum eſt, quod ſic, per text. cum gloſ. & ibi Abb. & alij in c. ſententiam ſanguinis. nec clerici, vel monachi. Gloſ. in c. ex litteris. de exceſſibus Prælatorum. Anton. in tract. de irreg. 11. num. 6. Silu. homicidium 3. quæſt. 2. Socin. in cap. ad audientiam. num. 139. de homicid. conſtituunt enim prædicti regulã, quod Iudex in cauſa mortis etiam iuſte

procedens accuſator,teſtis,& Notarius ſciēter ſcribens,aut legens, dū publicatur ſentētia,aut dictans litteras pro ſententia ſanguinis,ſecuta morte,aut mutilatione membri,ſunt irregulares;quę regula non debet reſtringi ad eos tantum teſtes,qui inducuntur ad probandum delictū, cum nec canones , nec doctores hanc faciant diſtinctionem , quinimmo omnes concludunt, quod quicumque aliquo modo cooperatur Iudici procedenti in cauſa ſanguinis,facto,præcepto,opę, auxilio,ſecuto effectu efficitur irregularis. Nauar. cap. 27. num. 207. quare ſicut dictans,aut legens ſententiam,aut quid ſimile faciens,quia cooperatur morti,efficitur irregularis,ita etiam adhibitus in teſtem pro validando actu ſententiæ;nam illa neceſſario legi,& publicari coram teſtibus debet,& hic non minus videtur cooperari iudicij : & ita fuit deciſum in Rota Romana,in vna Iaceoſis Vicariæ 15.Iunij,coram Illuſtriſsimo Plata. Item dicit Maiolus de irregular.lib.2.cap.8. num.4.quamuis nihil allegat,ſed bene loquutus fuit,& ex hoc infertur,quod teſtes preſentes publicationi ſententiæ mortis non ſunt irregulares , niſi in ea ſcribi ſe patiantur.

Item notandum circa numerum 5. grauamen propinquorum adeo
13 afficere clericos , quod ſtatutum dicitur contra libertatem Eccleſiæ, non ſolum ſi reſpiciat perſonas clericorum,ſed etiam ſi tantum perſonas propinquorum, intuitu tamen clericorum . Ita Decius in c.Eccleſiæ Sanctæ Mariæ. num.179. de Conſt. per notata per Angelum in l.2. ff.vt in ius vocatus eat.vbi dicit,quod ſtatutum grauans cōſanguineos clericorum, eorum intuitu eſt contra libertatem Eccleſiæ,quia clerici efficiūtur timidiores.Facit textus in cap.ſciant cūcti.de elect.in 6.& in cap. quicumque . de ſententia excommunicationis in ſexto . excommunicantur offendentes,vel grauantes conſanguineos Epiſcoporum propter cenſura ab illis prolatas in laicos . Idem dicit Bald. in l. final. C.de indic.vidui.tollen.de ſtatuto mandante conſanguineos clericorū in pœnam incidere , ſi clerici ipſi declinauerint iuriſdictionem laicorum. & dicit Crotus in l.omnes populi.ff.de legibus,num. 94.quod ſtatutum imponens pœnam conſanguineis clericorum propter clericorū inobedientiam , non valet . & dicit Rota deciſ.7.de renunciat. in nou. quod renunciatio beneficij facta propter liberationem fratris à carceribus exiſtentis in periculo vitæ,non valet,etiam cum iuramento,quia contumelia illata fratri meo,mihi infertur.l 3.ff.de liberali cauſa.

Notandum præterea circa numerū decimum,vbi dicitur, poſſe Epi-
14 ſcopū permittere exhumari corpus interfecti,pro capienda informatione delicti in genere,cum non ſit cauſa proxima, infertur etiam,non incurrere irregularitatem Epiſcopos,vel Sacriſtas,qui nihil dicentes , vel agentes , ſed laicorū arbitrio remittentes tolerant ; quod laici pulſent campanas Eccleſiæ ad cōuocandas gentes pro capiendis bannitis & alijs malefactoribus Rempublicam infeſtantibus; cum campana non

ſolum ſit ſignum horarum,ſed etiam ſit ſignum exeundi ad bellum,extinguendi ignem,congregandi capitulum,intrandi lectum,conuocandi parlamentum populi,gaudij, gratiarum actionis pro obtenta victoria, proceſſionis in aduentu Epiſcopi,vel corporis Chriſti,ſalutationis Angelicæ, & aliarum rerum , &c.vt notab. dicit Abb. in cap.1.de officio
15 Cuſtodis : ſed an poſsit Epiſcopus permittere , quod turris Eccleſiæ, vel campanile,vel Eccleſia fortificetur, & incaſtelletur à laicis pro ſuſtentatione ſtatus publici,vt defendantur Chriſtiani boni à malis, Oſtienſ. Innoc. & Abb.in cap.cum Eccleſia . de immunitat.Eccleſiæ, dicunt quod ſic,& ibi Abbas teſtatur de communi.Idem Balb.in l.2.C.de ſumm. Trin. & fid. Cathol.dicit tamen Oſtienſ.in ſumma de immunit. Eccleſiæ.§.in quantum.quod hoc fieri deaet auctoritate Epiſcopi,tempore neceſſitatis,& ad tempus , ita tamen,quod ceſſante neceſsitate ceſſet incaſtellatio .

Sed an clerici poſsint ſumere arma contra bannitos pro defenſione
16 reipublicæ , reſolutio pendet ab illa quæſtione . An clericis liceat pugnare proprijs manibus , interficere , mutilare . Reſpondetur , quod vltra cauſam propriæ defenſionis poſſunt pro defenſione Reipublicæ, Patriæ,aut ciuitatis,ſi illis pugnantibus conſeruabitur,& non pugnantibus deſtruetur,aut capietur . Item ſi in naui vita clerici vna cum aliorum vita periclitetur,niſi ipſe pugnet,quamuis dubia ſit victoria,licite,poteſt pugnare,quia pro defenſione propria .

Item Clericus ad defendendam vitam innocentis, poſſet nocentem interficere , ſi id omnino neceſſarium eſſet , & tenetur ſine ſuo notabili periculo .

Item tenerentur Clerici pugnare, quando id eſſet neceſſarium ad conſequutionem iuſtæ victoriæ, à qua pax,& bonum commune Eccleſiæ pendet;ita quod niſi clerici pugnarent, vel non obtineretur,vel periclitaretur valde,illis verò pugnantibus obtineretur ; tunc enim iure etiam naturali tenentur pugnare;& etiã iure naturæ tenentur pugnare in caſu ſupradicto pro defenſione Reipublicæ.Ita notabiliter tradit Caiet . ſecunda ſecundæ q.40.art.2.ſequitur Molina de iuſtitia,& iure tract. 2.diſput.108.qui teſtatur de communi opinione : & in omnibus caſibus prædictis,in quibus Clerici iure naturæ ſub lethali culpa tenentur pugnare, non incurrere irregularitatem , cenſeo vna cum Molina diſput.109.quoniam ſi neceſitas defendendi corpus excuſat ab irregularitate,Clemẽt.ſi furioſi,de homicidio.multo magis neceſsitas ſalutis animæ,cum ſub peccato lethali teneantur , quidquid alij dicant in dicta Clem. quando pugnant pro defenſione aliorum : nec Clementina excludit defenſionẽ ſub neceſsitate peccati , & ex ſupradictis ſequitur quod ſi patria ſit obſeſſa à bannitis, qui intẽdunt innocentes interficere, poſſunt Clerici,ſi laicorũ vires non ſufficiunt pugnare contra bannitos abſque peccato,& abſque irregularitate,alias ſine cauſa non poſ-

ſent clerici proprijs manibus pugnare,ſed tantum exhortari ad bellum iuſtum, & excitare milites ad victoriam, & pugnam in genere; modo in particulari non dicant interfice,aut mutila,ſed fortiter age,ne ſuccumbas, vel pugna ſtrenuè pro fide, vel pro Eccleſia. Diuus Thomas ſecunda ſecundæ quæſt.40.artic.2.ad tertium.cap.igitur.cum ſequentibus.23.quæſt.8.requiritur tamen conſenſus Papæ,quoad Prælatos,& Epiſcopi quoad Clericos,vt poſſint Prelati, vel Clerici intereſſe bello, D. Thomas d.art.2.cap.reprehendenda.cap.quo caſu.23. quæſt.8.Sed Molina loco citato cenſet ſufficere conſenſum præſumptum, quando bellum eſſet aduerſus Eccleſiam, fidei hoſtes, & reſpondet ad dictos duos canones,vt procedãt,quando præſumptio erat voluntatis Pontificis in contrarium: illi enim vocati erant à Summo Pontifice, neque venire voluerunt,vt ad bellum proficiſceretur, & procedunt etiam, quando eorum præſentia neceſſaria non erat bono communi Eccleſiæ, quin potius decebat eos non intereſſe Nauar.latè cap.27.num.211.cum ſequenti.Molina loco citato, qui pulchre reſpõdet ad d.Clem.ſi furioſi.

SVMMARIVM.

1 *Clerici contra laicos deponere non poſſunt,limita pluribus modis.*
2 *Et an ſuper delicto in genere.*
3 *An ad repulſam;& an ſuper negatiua.*
4 *An licentia Epiſcopi ſit neceſſaria in caſibus permiſſis.*
5 *Et quando non requiratur licentia.*
6 *Clerici an poſſint cogi deponere,in iudicio ſæculari,& quando.*
7 *Licentia quomodo concedenda clericis, vt deponant coram Iudice laico.*

De Clericis deponentiaus in iudicio ſæculari. CAP. XXXV.

1 SAEPE in Curia Archiepiſcopali petitur licentia examinandi clericos in iudicio ſæculari; propterea ſciendum regulam eſſe, clericos contra laicos non eſſe in teſtes recipiendos, cap. teſtimonium.11.quæſt.1.vbi Archid. & alij. Declara primo in ciuilibus. Archid. in cap. teſtimonium. Declara ſecundo, in cauſis criminalibus ad defenſionem; niſi veniret imponenda pęna talionis. Felin. in cap. de cetero. de teſtib. aut

in cri-

in crimine Eccleſiaſtico coram Eccleſiaſtico. Declara tertio, vt poſſit etiam in crimine contra laicum in iudicio ſæculari, vbi non venit imponenda pęna ſanguinis, ſed agitur ciuiliter, vel ad pœnam carcerationis, & ſimiles. Archid. in d. cap. teſtimonium. Abb. Felin. in dicto cap. de cetero. in defectum tamen aliorum, vt ibi dicit Abbas. Sed fuit dubitatum in Curia Archiepiſcop. an poſſit concedi licentia clerico deponendi in iudicio ſæculari contra laicum, quando venit imponenda poena ſanguinis, ſuper delicto in genere
2 nit imponenda poena ſanguinis, ſuper delicto in genere tantùm, cùm veritas per alios haberi non poſſet. Videbatur quòd ſic, ex notatis per Ferdin. Garſiam in conſil.crim. diuerſ.122. vbi dicit, poſſe clericum examinari contra laicum ſuper aliquo actu, remoto à maleficio, licet ex eo maleficium inferatur; quia attendi debet, quod principaliter agitur, non quòd in conſequentiam. l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi certum petatur. & ponit exemplum in clerico teſtificante ſuper recognitione hominis. Faciunt adducta per nos in præcedenti cap. & delictum in genere videtur cauſa remota, non proxima. Contrarium fuit reſolutum per Curiam, & fuit denegata licentia, cùm in Curia ſæculari procederetur criminaliter contra quendam furem, & aderant plura indicia, ſolùm deſiderabatur probatio delicti in genete, ex quibus videbatur clericum eſſe cauſam propinquam, & non
3 remotam mortis. Et contra Garſiam tenet etiam Proſper Farinac. de teſtibus. quæſt.61. num.73. Aliud eſt dubium, an poſſit clericus teſtificari in iudicio ſæculari ad repulſam. Carauita ſuper ritu Magnæ Curiæ Vicariæ 144. & Farinac. vbi ſupra, diſtinguunt, quòd, aut repulſa concernit infamiam teſtium, & non debet deponere. facit cap.1. cum ſequen. 5. quæſt. 1. aut non concernit infamiam, nempe, ſi probetur, quòd teſtes ſunt conſanguinei, vel amici accuſa-
4 toris; aut inimici inquiſiti; & tunc ſecus. In omnibus verò caſibus, in quibus clerici poſſunt deponere coram Iudice laico, requiritur licentia Epiſcopi. Archid. in cap. quamquam. 14. quæſt.2. non tamen requiritur ex conſuetudine, quando clerici aſſumuntur in teſtes in inſtrumentis, & quibuſcumque contractibus. Farinac. vbi ſupra latè. Nec obſtat

ſtat tex. in cap. ſuper prudentia. 14. quæſt. 2. ſiquidem procedit potius de honeſtate, quàm de neceſſitate, vt dicit Felin. in d. cap. cum nuncius. Carauit. vbi ſupra. Si verò clericus deponeret coram laico ſine licentia Epiſcopi, valeret eius teſtimonium. Abb. in d. cap. cum nuncius. & ibi Aret.
5 & Felin. qui limitat in regulari, cum non habeat velle, nec nolle. nec etiam requiritur licentia tempore peſtis; vel quando examinarentur idem ſuperior, vel Prælatus, qui alijs concedit licentiam examinandi, aut ſi clericus inſimul cum ſuo ſuperiore examinaretur; quos caſus congerit Farinac. vbi ſupra. num.85. neque in Curia Archiepiſcopali conceditur licentia deponendi clerico ſuper negatiua, propter ſuſpicionem falſitatis. Abb. in cap. cum Eccleſia Sutrina. de cauſa poſſeſſion. & propriet. Boſſ. de defenſion.reor. num.34. Clar. in §. falſum. num.9. ſi tamen eſſet coarctata loco, & tempore, ceſſat ſuſpicio falſi. Abb. vbi ſupra. & clericus, tam
6 in cauſa criminali, quam in cauſa ciuili non poteſt cogi deponere in iudicio ſæculari, niſi in defectum probationum. Præpoſ. in d. cap. teſtimonium. modus autem concedendi
7 licentiam in Curia Archiepiſcop. talis eſt. Conceditur licentia tali clerico deponendi in Curia ſæculari in tali cauſa; dummodo non deponat ſuper articulis continentibus criminalitatem, infamiam, negatiuam, aut repulſam. Aliquando Vicarij voluerunt videre articulos originales, & in calce eorum concedere licentiam, deſignando propria manu articulos, ſuper quibus clericus deponere habet, & iſte modus eſt melior, & tutior, conuenit enim magis ordinario, quam Iudici laico videre ſuper quo habet deponere clericus, & poterit melius Vicarius conſiderare ſupradicta, quæ non poſſunt ſic bene exprimi in prædicta licentia tam generali.

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus ordinarius, vel delegatus cenſuris compellit Iudicem laicum, ad præſtandum ſibi brachium.*

2 *Iudex laicus tenetur præſtare brachium Eccleſiaſtico, non viſo proceſſu,*

ſu, nec cognito de iuſtitia cauſæ; niſi in aliquibus caſibus.
3 *Iudex laicus nunquā poteſt cognoſcere de iuſtitia cauſæ ſententia Iudicis Eccleſiaſtici, quando ab eo ſolum petitur familia, & in cauſis ſanctæ fidei.*

De imploratione brachij ſæcularis. CAP. XXXVI.

1 CLARVM eſt, quòd Iudex Eccleſiaſticus Ordinarius, vel delegatus, poſſunt compellere Iudicem laicum ad præſtandum ſibi brachium, cap. 1. vbi omnes. de officio ordin. Abb. Decius in cap. ſignificaſti. de offic. delegati. Nauarr. in capit. cum contingat. de reſcript. remed. 1. & dicit Innoc. in d. cap. 1. quòd Iudex laicus, cuius
2 brachium imploratur, non poteſt cognoſcere de iuſtitia cauſæ, vel ſententiæ Iudicis Eccleſiaſtici, & videre proceſſum: cuius opinio communis eſt, quod tanto magis procedit quando Epiſcopus petit à Iudice ſæculari ſolum vt ſibi accommodet familiam, pro executione ſuæ ſententiæ, non poteſt cognoſcere de viribus ſententiæ Epiſcopi. Ita notabiliter Alciat. in d. cap. 1. num. 120. Suarez in praxi 2. tomo in procemio num. 9. Ignatius ad praxim Diaz cap. 154. & pariter in
3 cauſis ſanctæ fidei numquam ſæcularis, cuius brachium imploratur, poteſt cognoſcere de iuſtitia cauſæ, vt dicunt Abbas, Anton. & Imola in d. cap. 1. & adeſt bulla Bonifacij Octaui, quæ incipit, Dilectus filius, poſita in fine Directorij Inquiſitorum, & aliæ bullæ.

S V M M A R I V M.

1 *Fiſcus de iure communi appellat.*
2 *Fiſcus appellat in Curia Archiep. Neap.*

De fiſco, ſi appellet. CAP. XXXVII.

1 DE iure communi fiſcus appellat. capit. cum clamor. vbi Innocen. Abb. & alij de teſtibus, Grammaticus deciſ. 14. Carauit. ſuper ritu 147. Domin. de Franch. deciſ. 270. Baiardus in addit. ad Clarum ſuper quæſt. 94. num. 24. Gabriel. concluſ. 14. lib. 7. tit. de maleficijs; & ita fuit pluries ſeruatum in Curia Archiepiſc. Neap. ſiquidem, quando aliquis fuit condemnatus per Curiam Archiepiſcopalem, & appellauit ad Papam, & Iudex appellationis reuocauit ſententiam Curiæ Archiepiſcopalis, Fiſcus fuit ſolitus appellare, & impetrauit de nouo appellationem
2 committi ad eius inſtantiam. Et nouiſſime anno 1600. cum quædam mulier carcerata, pro falſa depoſitione facta in diſpenſatione matrimoniali, condemnata per Curiam Archiepiſcopalem ad fuſtigationem appellaſſet ad Papam, & delegatus reuocaſſet ſententiam, Fiſcus Curiæ Archiepiſc. de nouo appellauit, & poſt longam diſputationem in Vrbe habitam ad eius inſtantiam fuit commiſſa cauſa appellationis Reuerendiſs. Nuncio Neap. qui ſententiam protulit.

SVMMARIVM.

1 *Clericus in minoribus non cogitur deferre habitum, & tonſuram, niſi in duobus caſibus.*

2 *Clericus in minoribus conſtitutus, poteſt puniri, ſi non defert habitum Clericalem decentem.*

3 *Peregrini clerici benigne tractandi.*

4 *Clerici itinerantes longo itinere poſſunt mutare habitum, laxare comam, intrare tabernas.*

5 *Epiſcopi, & Presbyteri, itinerantes ſunt inuitandi ad prædicandum verbum Dei, & conſecrandam oblationem.*

6 *Peregrinantes clerici ad Papam non poſſunt excommunicari, nec contra eos aliquid innouari debet.*

De

De conſtituto in minoribus, quando teneatur deferre habitum.

CAP. XXXVIII.

FVIT dictum in Curia Archiep.Neap.non poſ-
1 ſe carcerari clericũ, conſtitutum in minoribus,
qui ſine licentia ipſius Curiæ dimiſit habitum
clericalem, & incedit in habitu laicali,ſiquidẽ
de iure communi, clericus in minoribus conſti-
tutus non cogitur deferre habitum clericalem. c. fin. de cler.
coniug. niſi cauſatiue, quatenus velit gaudere priuilegio cleri
cali,vt ibi dicunt Ant,Abbas, & alij;vel ſi ſit beneficiatus,per
cap. Ioannes. de clericis coniug. & hoc caſu poteſt etiam de-
clarari priuatus beneficio iuxta bullam Sixti V. Bene verum
eſt; ſi conſtitutus in minoribus vult deferre habitum clericalẽ,
2 tenetur deferre decentem,aliàs poteſt puniri; quià deferre in-
decentem redundat in dedecus totius ordinis clericalis. Pro-
batur clare in Clementina 2. de vita, & honeſt. clericorum, &
ibi hoc notant Imola. Anchar. Card. Bonifacius.

A N N O T A T I O.

Annotandũ, ad officium Prælati pertinere, vt Clerici,ſiue in Ciui-
3 tate degẽtes, ſiue in itinere ambulantes,veſtibus clericalibus decen-
tibus vtantur.c.nullus.& per totum 21.q.4.& dicitur in c.Epiſcopi.d.
cauſa,quod ſicut mulier orãs in Eccleſia nõ velato capite deturpat ca
put ſuũ,iuxta Apoſtoli vocẽ,ita Sacerdos ſine operimento, deturpat
Sacerdotium ſuum: verùm cum clericis peregrinis debet mitius agi,
quandoquidem poſſunt habitũ mutare in longo itinere.d.c.Epiſcopi,
4 ibi,longo itinere ambulauerint:& poſſunt etiam comã amplius ſolito
laxare,vt dicit Gloſſ.in c.ſi quis ex Clericis.de vita,& honeſtate cleri-
corum.referens,quod cum quidam reprehenderetur à Papa,quia non
deferebat tonſurã,& comã laxauerat,reſpondit his verſibus: Tutius
vt peterẽ laici ſub imagine Romã: Fas fuit, vt ſinerem luxuriare co-
mã. Et ratione itineris poſſunt clerici intrare tabernas.c.clerici.diſt.
44. quinimmo Epiſcopi,& presbyteri itinerantes debet honorari,&

in ſuo

in ſuo gradu ſuſcipi, & tam ad verbum Dei prædicandum,quam ad conſecrandam oblationem inuitari.c. Epiſcopi,vel presbyteri.7.q.1. intellige tamen de presbyteris notis,vel habentibus litteras dimiſſoriales.Debent igitur Clerici peregini benigne tractari iuxta Deuter. 10.Amate peregrinos;& coerceri curſores infeſtãtes clericos peregri
6 nos.Eos etiamPapa protegit:nam excommunicari non poſſunt,dum Papã adeũt,nec cõtra eos aliquid innouari debet.c.1.de cler.peregr.

S V M M A R I V M.

1 *Birroarij non probant plene præterquam in leuibus.*
2 *Curſores Curiæ Archiepiſcopalis Neap. quam fidem faciant in ſuis depoſitionibus.*

De curſoribus Curiæ Archiepiſcopalis quam fidem faciat. CAP. XXXIX.

1 DOCTORES concludunt, birroarios, tãquam perſonas viliſſimas non probare præterquam in leuibus.Bal. in l.fin. C.de edicto diui Adriani tollendo. & in l. etiam. & ibi Salicet. C.de teſtib. Auguſt.Berous late q.84. Clarus in §.fi. q.7.nu.3.latiſſime Farinac.de teſtib.q.56.nu.371.In Curia vero Archiep. Neap. quia curſores ſunt clerici, ceſſat illa vilitas,
2 & admittuntur ad faciendam plenam probationem etiam in cauſis grauibus Sanctæ fidei,nempe ſi deponant penes talem perſonam inueniſſe libros hæreticorum;aut necromanticorum, & quod familiares Epiſcopi ſunt idonei teſtes,dicit Bald.in d.l. etiam.Idem tenet Ioſephus in deciſ.Lucenſi 1.in Bariſellis habentibus annexam iuriſdictioné, in quibus ceſſat illa vilitas:eſt tamen habenda ratio curſorũ, quorum aliqui ſunt adeo maligni,vt eis credendum non ſit.

S V M M A R I V M.

1 *Clerici alterius diœceſis noti poſſunt recipi ad ordines exercendos.*
2 *Clericis exteris an poſſit prohiberi ingreſſus, vel habitatio in aliena diœceſi,ſi nolunt exercere ordines.*

Clerici

3 *Clerici dicuntur membra honorabiliora populi.*
4 *Clerici in materia priuilegiatiua veniunt appellatione populi; non in odioſa.*
5 *Epiſcopus, & Vicarius veniunt appellatione officialium populi.*
6 *Curia Epiſcopalis venit appellatione Curiæ ciuitatis.*

De domicilio Clericorum, & quomodo declarentur ciues Neapolitani. CAP. XL.

CLericus vnius diœceſis non debet recipi in alia
1 diœceſi ſine litteris commẽdatitijs proprij Epiſcopi ad ordines exercendos, ſed tamquam laicus, ſi non vult exercere ordines, poteſt recipi. cap. fraternitati. vbi Abb. de clericis non reſid. dicit tamen Innoc. in cap. cum iamdudum. de præben. quod iſtæ litteræ commendatitiæ requiruntur pro ignotis, ij autem, qui ſunt bene noti, ſiue ſint clerici, ſiue laici, poſſunt abſque huiuſmodi litteris recipi. Sequitur Abb. in d. c. fraternitati. dicens, quod clericus ſæcularis, vel laicus, non ſunt ita ſubiecti proprio Epiſcopo, quo minus poſſint domicilium transferre, & acceptare alibi beneficium, ſine licentia Prælati.
2 Sed an Epiſcopus ſine cauſa poſſit expellere alienum clericum, commorantem in eius diœceſi, ſine litteris ſui Epiſcopi, qui nõ vult exercere ordines, ſed tamquam aduena ibi commorari, vel poſſit ei ingreſſum probibere in eius diœceſi? & videtur dicendum quod ſic, quoad ingreſſum, ex Andrea de Iſernia, & Afflicto in cap. primo de forma fidelitatis. vbi dicunt, quod Princeps poteſt prohibere exteris ingreſſum in eius regnum, licet poſtquam fuerint ingreſſi, nõ poſsint expellere illos ſine cauſa; nihilominus contrarium eſt dicendum, vt ſine cauſa non poſsit etiam denegare aditum ad eius diœceſim. & hæc eſt verior opinio, quæ probatur. Primo ex iure gentium, quod eſt ius naturale, vel deriuatur à iure naturali; quod enim naturalis ratio inter omnes gentes conſtituit, id vocatur ius gentium: inſtit. de iure natur. gentium, & ciuili; ſed apud omnes nationes habetur inhumanum, ſine aliqua ſpeciali cauſa hoſpites, & peregrinos non recipere, è contrario autem humanum, & officioſum, bene

ſe ha-

ſe habere erga peregrinos,niſi male facerent . Secundo,à prin-
cipio orbis cum omnia eſſent communia , licebat vnicuique in
quam vellet regionem ire,& peregrinari,nec videtur hoc dem-
ptum per rerum diuiſionem, numquam enim fuit intentio gen-
tium per illam diuiſionem tollere hominum ad inuicem com-
municationem : & certè temporibus Noe fuiſſet inhumanum .
Tertio, pars belli eſt prohibere aliquos tamquam hoſtes à ciui-
tate,vel prouincia,ergo id non licet cum non hoſtibus. Quarto,
omne animal diligit ſibi ſimile . Eccleſ. 17. ergo videtur,quod
amicitia inter homines ſit de iure naturali , & contra naturam
eſt vitare conſortium hominum innoxiorum . Quinto,Matthæi
25. Hoſpes eram,& collegiſtis me . Sexto,quilibet tenetur dili-
gere proximum,ſicut ſe ipſum : Matth. 22. ergo non licet illum
prohibere à patria ſine cauſa. Septimo, de iure naturali com-
munia ſunt omnium,aqua profluens,via,portus,atque naues iu-
re gentium vndecumque licet applicare ; Inſtit. de rerum diui-
ſiones ergo pariter videtur contra ius gentium,& naturale,pro-
hibere alios innoxios à regionibus ſine cauſa,& pariter non poſ-
ſunt prohiberi exteri exercere mercimonia , & negociationes
apud alios ſine damno aliorum:quia hoc etiam videtur ius gen-
tium , vt ſine detrimento ciuium peregrini mercimonia exer-
ceant,& hanc veritatem his, & pluribus alijs rationibus probat
Franciſcus Victoria de Indis,relectione quinta.

Annotandum, quod Clerici dicuntur ciues : immo membra
3 populi honorabiliora,iuxta cap. duo ſunt genera. 12. quæſt. 1.
cap. ſolitæ. de maior.& obed.& c. duo ſunt. 96. diſt. Boerius de
auctoritate magni Conſilij,num. 13.Bald. conſ. 241. lib.3.& ci-
4 ues loci,licet efficiantur clerici,non deſinunt eſſe ciues,vt prius
& dicuntur ciues priuilegiati, quia quoad onera ſubeunda ſunt
exempti. Alexander conſ.41.lib.7.vbi dicit, quod gaudent be-
neficio ſtatutorum in fauorem ciuium. Idem dicit Abb.in cap.
primo.de vita,& honeſtate clericorum. quod in materia priui-
legiatiua clerici dicuntur de populo,ſed in materia odioſa ſecus,
per textum cum Gloſſ.in cap.ſi ſententia.de ſentent.excommu-
nicationis in ſexto, cuius opinio eſt communiter recepta,vt te-
ſtatur Felyn.in cap.Eccleſia Sanctæ Mariæ.de conſtit.num.69.
verſic.tertio quæro non abs re.& quamuis regula ſit,quod non

ſubeun-

ſubeuntes munera non gaudeant beneficio ſtatuti; non procedit in clerici loci, qui licet non ſubeant munera ſæcularia, ſubeunt ſpiritualia, orantes pro populo, & communicantes ſpiritualia,& dicit
5 Petrus de Anchar.conſ.33. quod appellatione officialium populi venit Epiſcopus, & Vicarius, & dicit Bald.in l.1.§. huius ſtudij. ff.de iuſt. & iure. quod appellatione Curiæ Ciuitatis, venit etiam Curia Epiſcopalis, & quod ſtante ſtatuto, quod nemo trahat aliquem Pe-
6 ruſinum extra curiam Peruſinam, non prohibetur trahi ad Curiam Epiſcopalem Peruſinam, quia illa etiam dicitur Curia Peruſina. Felin. multa dicit loco cit.

S V M M A R I V M.

1 *Curator non interuenit,& quando minor torquetur in Cur.Archiep. Neap. nec etiam,quando examinatur.*

De Curatore,an debeat intereſſe,quando clericus minor torquetur. C A P. XLI.

IN Curia Archiep. Neap. ſeruatur ius commune, quòd datur curator minoribus 25.annis, non decem, & octo, ſecundum conſtitutionem Regni. Sed fuit dubitatum, an curator debeat interuenire, quando minor torquetur. Doctores in l.clarum.C.de auctoritate præſtanda.diuerſimode loquuntur, quos refert Afflict.deciſ.208.& fuit dictum in Curia Archiep.Neap. eſſe receptam opinionem Saliceti in d. l. clarum. quòd non
1 interuenit curator, quando minor torquetur, cum tortura inferatur ad indagandum veritatem, non ad ſollemnizandum iudicium. Idem in alijs interrogationibus, quæ fiunt ad cruendam veritatem; & ita paſſim ſeruatur.

S V M M A R I V M.

1 *Carcerati, tentantes frangere carceres, nam ſecuta fuga puniuntur arbitrio Iudicis.*

2 *Carcerati, qui tentauerunt frangere carceres Curiæ Archiep. Neap. non ſecuta fuga quomodo fuerunt puniti.*

De carceratis, tentantibus frangere carceres.
CAP. XLII.

1 ANNO 1601. menſe Ianuarij, tres laici, carcerati in Curia Archiepiſc. Neap. tentauerunt fugere è carceribus, & cum lima ſecuerunt fere integrum ferrum cancelli carcerum; ſed à carcerarijs præuenti, non potuerunt aufugere; deinde omnes confeſſi fuerunt tentatam fracturam carcerum, & fugam. Fuit dubitatum, qua pœna eſſent puniendi, & fuit dictum hunc eſſe caſum, l. in eos. ff. de cuſtodia reorum. quæ loquitur, quando fractura eſſet tentata, ſed non ſecuta fuga, iuxta verum intellectum Alberici, in d. l. eos. Boerius deciſ. 215. Boſſius de carceribus, num. 50. & eſt magis communis opinio, de qua teſtatur Farinac. de carcerib. & carceratis. q. 30. num. 20. Fuit etiam dictum, veriorem opinionem
2 Doctorum eſſe, quòd pœna tentantis frangere carceres, non ſecuta fuga, ſit arbitraria, quam tenent Albericus, & Boerius vbi ſupra, Antonius Gomeſius variarum reſolut. tomo 3. cap. 9. de captura reorum. num. 11. Follerius in praxi criminali, ver. & ſi confitebuntur. num. 49. Farinac. latiſſime vbi ſupra, nu. 8. 9. & 25. & ſic per Curiam Archiepiſcopalem fuerunt dicti carcerati pro ſola tentata, & nō perfecta fractura carcerum condemnati ad remigandum per decennium triremibus, vltra pœnam delicti, pro quo prius detinebatur carcerati.

SVMMARIVM.

1 Vicarius Epiſcopi an poſſit reconciliare publice pœnitentes.

De Vicario Epiſcopi, an poſſit reconciliare publice pœnitentes. CAP. XLIII.

1 FVIT dubitatum in Curia Neapol. an Vicarius non Epiſcopus poſſit reconciliare publice pœnitentes; fuit dictum poſſe, de ſpeciali mandato Epiſcopi, ex. cap. Aurelius. 26. quæſt. 6. & Gloſ. in cap. 1. eadem cauſ. & quæſt. Iacobus Sbrottus

de

de offic. Vicarij lib. 2. quæſt. 18. & ita ſeruatur in noſtra Curia, quòd Vicarius, cui ſolent demandari omnes caſus, requirentes ſpeciale mandatum, reconciliat publice pœnitentes, qui abnegauerunt Fidem Catholicam, & alios publice pœnitentes.

SVMMARIVM.

1 *Alienans res Eccleſiæ, ſaluo aſſenſu Papæ, cum clauſula, non aliter, nec alio modo, & ante impetratum aſſenſum tradens poſſeſſionem, an incurrat in cenſuras, & pœnas, contentas in extrauaganti, ambitioſæ, Pauli Secundi, de rebus Eccleſiæ non alienandis.*

2 *Notarius requiſitus tenetur conficere inſtrumẽtũ, aliàs poteſt puniri.*

3 *Notarius requiſitus vt conficiat inſtrumentum alienationis rerum Eccleſiæ, cum clauſula, ſaluo aſſenſu Papæ, an poſſit denegare confectionem inſtrumenti.*

De alienante bona Eccleſiæ ſaluo aſſenſu Papæ, & ante aſſenſum tradente poſſeſsionem. CAP. XLIV.

ANNO 1599. fuit dubitatum in Cur. Archiepiſc. an quidam Rector Eccleſiæ eſſet excommunicatus, & incurriſſet in alias pœnas, contentas in extrauag. Ambitioſæ. de rebus Eccleſiæ non alienandis. ex quo alienauerat quoddam territorium dictæ Eccleſiæ, inconſulto Romano Pontifice; ſed cum clau-
1 ſula, reſeruato aſſenſu Papæ, nec aliter, nec alio modo; & antequam impetratus fuiſſet aſſenſus, tradiderat poſſeſſionem dicti territorij. Videbatur dicendum, quòd non, propter illam clauſulam, non aliter, nec alio modo, iuxta doctrinam Iaſonis in l. 2. C. de iure emphyteotico, vbi voluit, quòd emphyteota alienans in requiſito domino emphyteoticam, rem cum clauſula, ſaluo aſſenſu domini, & poſtea illo non requiſito, tradit poſſeſſionem, cadit à iure ſuo; ex quo eſt proteſtatio contraria facto; ſed, ſi addit clauſulam, non aliter, nec alio modo, iſta clauſula operatur, quòd actus non valeat, & non

cadat à iure ſuo. & hanc eſſe communem opinionem dicit Grammat. deciſ.49.In contrarium faciebat, quòd adhuc dicta proteſtatio, cum clauſula, non aliter, nec alio modo, videbatur, contraria facto, vt dicit Bald. in l. 1. C. de his, quæ pœnæ nomine. num. 56. tenet Conſilium Neapolitanum, vt teſtatur Grammat. d. deciſ. 49. D. Vincentius de Franchis deciſ. 267. Re tandem delata ad S. D. N. Clementem Octauum, declarauit, dictum Rectorem incurriſſe in pœnas dictæ extrauag. ambitioſæ. & reſcripſit Vicario Neap. quòd dictum Rectorum 1
abſolueret in vtroque foro à cenſuris; dummodo prius dictus Rector reuocaret alienationem, & reintegraret Eccleſiam in ſuo ſtatu; aut ſaltem faceret pro ſuo poſſe, quò dicta Eccleſia reintegraretur, mouendo litem in iudicio; vel alia ad hunc effectum faciendo; & ſi prædicta facere non poſſet ante abſolutionem, ad minus promitteret, & ſe obligaret quàm citius prædicta facere; & quòd dictus Vicarius cum dicto Rectore diſpenſaret etiam ſuper fructibus male perceptis; & reualidaret titulum beneficij. & ita fuit reſcriptum die 17. Decembris 1599.

ANNOTATIO.

Clarum eſt, quod Notarius requiſitus, vt veniat ad conficiendum
2 contractum, vel teſtamentum, debet venire, alias poſſet puniri; quia poſtquam eſt creatus Notarius, eſt effectus ſeruus publicus. Bart. in l. 1. §. 1. ff. fur. aduerſus nau. caupo. ſtabu. Bald. in rubrica. C. de fid. inſtrum. & iudicis arbitrio punitur. Afflict. in conſtit. Regni Baiulos, num. 33. & dicit Bald. in l. prouidendum. C. de poſtulando, quod Notarius, qui ad mandatum Iudicis non vult conficere inſtrumenta, vel non vult eſſe rogatus, poteſt priuari officio notariatus. Sed quæri-
3 tur, quid ſi Notarius rogetur, vt conficiat inſtrumentum alienationis rei Eccleſiæ, & dicat nolo interuenire, quia ſum prohibitus ſub pœna ſcribere talem contractum, vt l. iubemus. §. in tabellionibus. C. de Sacroſ. Eccleſ. dicit altera pars, veni ad contrahendum, quia faciemus contractum prædictum conditionalem, ſi Papa conſenſerit, nec aliter, nec alio modo, an teneatur Notarius facere dictum inſtrumentum? Afflict. format hanc quæſtionem in d. conſtit. Baiulos. num. 34. & reſpondet negatiuè, quod non teneatur Notarius: quia quod non poteſt fieri ſine auctoritate Principis cenſetur impoſſibile. l. idē Iulia-

nus.

nus.§.conſtat. ff. de leg. 1. l. 2. §. tractari. ff. ad Trebell. & licet dici ſoleat, quod non cenſetur impoſsibile, quando veriſimile eſt Principē conceſſurum, vt quia concedere ſolet, vt dicit Petrus de Anchar. in Reg. Nemo poteſt. de reg. iur. in 6. & pro hoc videtur tex. in l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quot. & æſtiua, quem allegat Aret. in d. §. Conſtat tamē hoc nō procedit in Notario, qui habet legem expreſſe cum prohibentem, ſub pœna expreſſa, quod non interueniat in contractu prohibito. Ita notabiliter Afflict. loco cit. qui idem cenſet, quando Notarius vocatur ad conficiendum inſtrumentum de re feudali, & ita debent facere Notarij, & nō cōficere inſtrumenta alienationis rerum Eccleſiæ, non impetrato aſſenſu Papæ, quia tales contractus ſolent eſſe damnoſi Eccleſiæ, cum conſueuerit quandoque tradi poſſeſsio, & poſtea non impetratur aſſenſus, vt dicitur in Praxi, in damnum Eccleſiæ, & animarum iacturam.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus reconciliatus, eſt inhabilis ad audiendas confeſſiones.*
2 *Abiurans de leui, non prohibetur audire confeſſiones, & exercere ordines, & alia ſacramenta miniſtrare.*
3 *Abiurans de vehementi, numquam admittitur ad audiendas confeſſiones in Curia Archiep. Neap.*
4 *Suſpectus de hæreſi grauiter infamatus debet ſuſpendi ab officio & beneficio, donec ſe purgauerit.*
5 *Suſpectus de hæreſi, qui abiurationem debet manere ſuſpenſus ab officio donec ceſſet ſcandalum.*
6 *Suſpectus de hæreſi, qui abiurauit de vehementi, an poſſit impediri, quominus poſſeſſionem canonicatus in cathedrali.*

De hæretico reconciliato, non admittendo ad audiendas confeſsiones, & quid in ſuſpecto de hæreſi, qui abiurauit. CAP. XLV.

1 STANTE ordinatione Sancti Officij, quod hæreticus reconciliatus nūquam admittatur ad audiendas confeſſiones fidelium, de qua mētionem facit Locatus in opere Iudiciali Inquiſitorū in fine, fuit dubitatum in Curia Archiepiſc. an quidā ſacerdos, qui abiurauerat hæreſim de leui, eſſet admittendus

ad audiendas confeſſiones fidelium; & re delata ad Sacram Congregationem generalis Inquiſitionis Sancti Officij in Vrbe, fuit reſcriptum die 6. Martij 1596. dictum ſacerdotem non eſſe
2 impeditum exercere omnes ordines, & ſacramenta miniſtrare, ac fidelium etiam ſæcularium confeſſiones audire, quamuis abiuraſſet de leui: qui vero abiurauerunt de vehementi, numquam
3 admittuntur in Curia Archiepiſcopali ad audiendas confeſſiones, quidquid dicat Nauar. in conſ. 16. de hęreticis.

A N N O T A T I O.

Annotandum, quod grauiter infamati, & ſuſpecti de hæreſi debent
4 ſuſpendi ab officio, & etiã à beneficio propter criminis immanitatẽ, donec ſe purgauerint; purgatione vero recepta beneficiũ eis reſtituẽdum eſt, verum debent manere ſuſpenſi ab officio, donec ceſſet ſcãdalum. Ita habetur in cap. inter. de purg. canon. Amplia, vt beneficia ſint reſtituenda poſt abiurationem, etiam ſi fuerint tertio collata. Ita habetur in deciſ. 1. de hæreticis, Acchill. de Graſſ. in qua fuit dictum, reſtituenda eſſe beneficia ei, qui abiurauit, ex d. cap. inter. vbi Abb. columna ſecunda notat effectum purgationis purgatiuũ, vt abſoluatur, & reſtituantur beneficia, quia eſt tantum ſuſpenſio propter ſuſpicionem hæreſis, non priuatio propter hæreſim, iuxta cap. cum ſecundum. de hæret. in 6.

5 Item fuit dictum in Rota Rom. in vna Grandicenſis Canonicatus coram Comitulo. 20. Iulij 1587. & latè probatũ, non potuiſſe Capitulum Cathedralis denegare poſſeſſionẽ Canonicatus cuidam, qui ante viginti annos publicè pœnitentiatus abiurauerat de vehementi, ex ſentẽtia inquiſitorũ hęreticæ prauitatis: nulli enim Canones inhabilitant ad beneficia illos, qui abiurauerũt de vehementi, & fuerũt publicè pœnitentiati. arg. Gloſſ. in cap. fin. de Iurepatr. immo cum conſtitutio canonica doceat ſuſpectos vehementer de hæreſi ſuſpẽdendos eſſe vſque ad congruam purgationem, & condignam ſatisfactionem, infertur, ea peracta habiles permanere: detecta enim innocentia per iuramentum, aboletur illa prior ſuſpicio. Simancas de catholicis inſtit. tit. 55. num. 3. Zanchinus de hæret. cap. 20. num. 6. Non obſtat, quod poſt purgationem durat infamia facti, ſiquidem ſolus Deus illam remouere poteſt. Oſtienſ. & alij in cap. ex tuarum. de purg. canonica. & ſufficit eſſe ſublatam, quoad illius effectus per purgationem, & emendationem. Abbas ibidem num. 2. & in cap. teſtimonium. vbi etiam Felin. num. 12. de teſtibus. non obſtat, quod publica pœnitentia inducit irregularitatem. cap. ex pœnitentibus. cap.

illud. & cap. placuit. 50. diſtinct. quia irregularitas cōtrahitur ex publica pœnitentia, quæ imponitur pro crimine, vt habetur in d. cap. placuit. & notat Archid. in cap. in capite. diſtin. 50. ſed pœnitentia non fuit impoſita ob crimen, de quo ſe purgauit, ſed ob ſcandalum: vt quos ſcandalizauerat verbo, aut facto, ædificare publicè abiurando, & pœnitentias humiliter acceptando, iuxta textum in cap. inter. de purgat. canon. verſ. in pœnam. & vt verus catholicus agnoſceretur, cap. litteras. in fine. de præſump. Rota deciſ. 1. num. 8. de hæret. in antiq. Non obſtat, quod ſpeciale dicatur in crimine hæreſis, vt purgatus etiā poſt purgationē remaneat ſuſpenſus ratione ſcandali, vt notat Oſtienſ. Ioan. And. in d. cap. inter. & facit cap. nihil. de præſcrip. quia præterquam, quod illud ibi intelligi poteſt ex eo, quod ita Summus Pontifex voluit, pronunciando contra illum Decanum: Reſpōdetur in caſu propoſito ceſſaſſe omne ſcandalū, nō modo propter purgationem, ſed etiam ex lapſu tanti temporis, quo virtuosè, & catholicè vixit, prædicando, ſacramenta miniſtrando, ex quibus omne ſcandalum de catholicorum mentibus deletum eſt, ad textum in eod. cap. inter. cap. ferrum. 50. diſtinct. Felin. in cap. cum deputati. in princ. de iudicijs. quin etiam ſi populus adhuc non ceſſaſſet ſcandalizari, non videtur eius habenda ratio. cap. qui ſcandalizauerit. de reg. iur. non obſtat ſuſpicio recidiui, ad regulam, ſemel malus. de reg. iur. in 6. quia regula limitatur, quando conſtat de emendatione per triennium. Alciat. de præſump. reg. 2. præſump. 7. Rolan. conſ. 63. num. 12. non obſtat, quod condemnatum ex cauſa criminis publici comitetur infamia. cap. infamiæ. §. porro. 3. quæſt. 7. Specul. in tit. de teſtib. §. 1. & hæreſis eſt crimen publicum, cap. ius publicum. diſtinct. 1. & infamis non poteſt conſequi dignitates. cap. infamibus. de reg. iuris in ſexto. ita nec canonicatum in Cathedrali. Bald. in Margarita. in verbo, Canonicus. quia procedit reſpectu criminis declarati per ſententiam, vt legitur in d. §. porro. & in l. Athletas. §. Calumniatores. ff. de his qui not. infam. & non obſtat ei, qui ob ſolam ſuſpicionem licet vehementem fuit pœnitentiatus, & de ea ſe purgauit abiurando: quin etiam dicit Pariſ. conſil. 2. num. 185. & 188. lib. 4. & Roland. conſil. 63. num. 26. hæreticum formalem, qui prima vice abiurauit, non effici inhabilem ad beneficia, cum retinere, & recuperare poſſit virtute reconciliationis Eccleſiæ etiam ex miſericordia factæ, quæ opinio licet eſſet examinanda; tamen in eo, qui abiurauit propter ſuſpicionē, videntur ſupradicta omni carere difficultate. vide Burſatum conſil. 14. lib. 1. Vbi pluribus comprobat, hæretico reuertenti omnia bona ſua condonari, qui illa etiā à Fiſco recuperat ex communi obſeruantia, & omnes honores, & priſtinas dignitates.

SVMMARIVM.

1 *Mulieres religioſæ in communi viuentes, more religioſarum, ſubſunt Epiſcopo, licet non faciant profeſſionem.*
2 *Habitus nouę religionis in communi eſt prohibitus.*
3 *Epiſcopus poteſt prohibere laicis ne deferant habitum clericalem.*
4 *Eremitæ non permittuntur commorari in Ciuitat e, & diœc. Neap.*
5 *Mimæ, & meretrices prohibentur deferre habitum Monialium.*
6 *Laici omnes ſub pœna graui, viri vel mulieres, non poſſunt deferre habitum regularium.*
7 *Meretrices debent deferre aliquod ſignum, vt diſcernantur à mulieribus honeſtis.*
8 *Veſtes regularium ludo, vel fraude gerentes, an compellendi ad religionem.*
9 *Clerici vagabundi poſſunt priuari beneficijs.*

De non regularibus deferentibus habitum regularium. CAP. XLVI.

ADERANT in ciuitate Neap. plura conſeruato-
1 ria puellarum, quæ more Monialium viuebant in communi; induebant habitum Monialium, non tamen faciebant profeſsionem; placuit Illuſtriſsimo, & Reuerendiſs. Archiep. Neap. ex iuſtis cauſis, prohibere dictis puellis veſtes Monialium, vulgo dictas, li ſoccanni. De qua prohibitione fuit dubitatũ an licite fieri potuiſſet, & quòd fuerit licita, facit, quòd iſtæ mulieres, quæ ibi perpetuo morari volunt more religioſarum, licet nullam faciant profeſsionem, ſubſunt Epiſcopo. cap. indemnitatibus. §. in prædicta. de electione in 6. & ibi Geminianus, & Franchus.
2 Ant. de Butrio in cap. 2. de foro competenti. probatur clarius in Clement. attendentes. §. illas quoque. de ſtatu Monachorum, vbi Card. Bonif. In quibus iuribus patet, quod Ordinarij ipſas viſitare poſſunt & eis prouidere; & ſucceſsiue formam circa veſtes dare. Præterea adducitur tex. in cap. 1. de relig.
3 domibus in 6. in quo prohibetur habitus nouæ religionis in communi, & peccant mortaliter facientes contra dictum cap. 1. iuxta Abb. in d. cap. 2. de foro cõpetent. num. 11. verſ. immo

neſcio.

neſcio. Item facit textus in cap. vt clerici. & ibi Abb. de regular. vbi dicitur, quòd non Monachi non poſſunt vti habitu Monachali. Ripa reſponſo quinto. Item facit, quòd dicunt Dominicus, & Franchus in cap. vltimo, de bigamis in 6. quod Iu- 8
dex Eccleſiaſticus poteſt prohibere laicis, ne deferant habitum, vel tonſuram clericalem, quod in ciuitate Neap. ſeruatur; ſolet tamen Vicarius concedere licentiam deferendi habitum clericalem volentibus ſumere ordines, per aliquot menſes ante. Non permittit etiam Curia Archiep. in ciuitate, & diœc. Neap. morari Eremitas, qui vt dicit Gloſ. in cap. qui vere. 16. quæſt. 1. ſunt ſicut locuſtæ ſine rege, & ſine regula, ad nihilum obligati, & ſola voluntate teneantur, & vt plurimum ſunt nequiſsimi, ſor- 9
tilegi, vt experientia docuit, & cum in ciuitate, vel diœc. Neap. inueniuntur, carcerantur, & præciſo habitu, fit eis præceptum ſub pœna triremium, de non accedendo amplius ad eam, & multoties fuerunt per Curiam verberibus cæſi, quando fuerunt reperti in locis inhoneſtis. Aduerte, quod ſi Eremitæ eſſent probatæ vitæ poſſent tolerari, cum multos Eremitas Sanctos legamus; & Praxis Curiæ Neapolitanæ procedit in Eremitis ignotis, quorum conuerſatio non eſt nota, & ſæpe fuerunt reperti delinquentes: & Eremitæ probi ſunt laudandi, nec poſſunt dici ſine Rege, cum ſubſint Epiſcopo, vt dicitur in d. gloſ. in d. cap. qui vere, contra eos, qui dicebant illos eſſe quaſi locuſtas: & praxis Curiæ procedit contra vagos, & ignotos, qui vagantur per diuerſa loca. De Eremitis multa notabilia dicit Boer. de auct. magni Conſ. num. 11. & ſeq.

ANNOTATIO.

Annotãdũ, quod de iure ciuili mimæ, id eſt ioculatrices fœminæ, &
5 meretrices non debent induere habitum Monialium, l. mimæ. C. de Epiſcopali audiẽt. & ibi dicit Gloſſa, quod hoc pertinet ad curã Epiſcopi per tex. in authentico de ſanctiſſimis Epiſcopis. §. finali, in quo tex eſt prohibitio magis generalis, vt omnes laici, maxime theatralia
6 exercentes, viri & mulieres, habitum regularium deferre nõ poſsint, & Epiſcopus ſuper hoc prouidere debet ſub pœna graui corporali, & dicit Bald. in d. l. mimæ. meretrices eſſe cogendas portare aliquem
7 habitum diſtinctum, vel aliquod ſignum, vt diſcernantur à mulieribus

coniu-

cōiugatis. In Hiſpaniæ ex l. Regia Part. 1. tit. 6. l. 36. laicus Religionis habitū induēs ludi, vel detrahendi cauſa flagellis cæſus, à loco vbi id fecit expellitur; clericus vero pœna graui à ſuo Prælato venit puniēdus: & dicit Gloſſa in c. mulieres. 27. q. 1. quod ij, qui ludo, vel fraude
8 habitum religionis gerunt, ad eius obſeruantiā coguntur ex c. Quod interrogaſti. 27. diſt. ſed in Praxi Gloſſæ opinionem nō ſeruandā credit Gregorius Lopez ſuper d. l. 36. quod puto verum, nā in c. quod interrogaſti. eſt caſus de muliere, quæ ingreſſa eſt monaſterium, & profeſſa continētiam poſtea dixit velle nubere, & ficte intraſſe monaſterium, & profeſsionem emiſiſſe, nam Papa compellit ad Religionem. Poſſunt mulieres in domo ex deuotione portare habitum, vt ſunt Bizzocharæ, quæ permittuntur de iure Canonico. Gloſſa in cap. Mulieres, 27. quæſt. 1.

9 Circa finem. ibi, Sunt ſicut locuſtæ, adde ſingulariter, quod clerici vagabundi habentes beneficia non requirentia reſidentiam, propter ſolum delictum vagationis, poſſunt priuari beneficijs, Abb. in cap. ex tuæ. de cleric. non reſiden.

SVMMARIVM.

1 *Capellaniam habens cum onere celebrandi miſſas, an teneatur illa per alios celebrari tempore infirmitatis.*

2 *Famulo infirmo an debeatur ſalarium.*

3 *Heres, cui incumbit onus ſoluendi legatum pro Miſſis celebrandis in tali Eccleſia, non poteſt deputare Capellanos.*

4 *Beneficiati moderni tenentur celebrare Miſſas, ad quas celebrandas ſeſe obligarunt beneficiati antiqui, acceptantes legatū vtile Eccleſiæ.*

5 *Epiſcopus non poteſt conſtringere heredes defunctorum, vt in funere conuocare debeant clericos Eccleſiæ parochialis tantum, excluſis alijs, donec eorum numerus impletus fuerit.*

6 *Epiſcopus non poteſt ſtatuere, quod nullus admittatur ad cantandum reſponſoria pro defunctis, niſi examinatus fuerit circa Cantum.*

7 *Beneficiati oppidi participantes de decimis debent participare de onere adminiſtrandi ſacramenta.*

8 *Decimas vt poſſint vna cum curato exigere beneficiati oppidi, requiritur conſuetudo immemorabilis.*

9 *Deputatio Vicarij parochialis pertinet ad Epiſcopum.*

De

De Capellano infirmo, an teneatur per alios celebrari facere. CAP. XLVII.

1 DVBIVM eſt quotidianum in Praxi, an ſacerdos poſſidens capellaniam cum onere celebrandi Miſſas, teneatur illas per alios celebrari facere tẽpore infirmitatis, & aliter nõ faciat fructus ſuos? & videtur dicendum, quod infirmitas eum excuſet, per textum in cap. ſignificatum. de præbendis. In oppoſitum facit, quod datum ob cauſam, repetitur, ſi adimpleri non potuit ob infirmitatem recipientis. l. ſi pecuniam. in principio. ff. de conditione cauſa data; ſed redditus capellaniæ principaliter dantur propter onus celebrandi Miſſas; ergo tempore
2 infirmitatis debent per alios celebrari. Secundo facit, quòd capellanus cenſetur locare operas ſuas, tamquam famulus; Gloſſ. in dicto cap. ſignificatum. ſed famulo infirmo non debetur ſalarium, iuxta veriorem opinionem Bartoli in l. ſi vno, §. item cum quidam, ff. locati. Ant. Anchar. Imola in cap. potuit. de locato. Franch. in c. vnico. §. qui vero. de cler. non reſid. in 6. ſolum tenetur dominus famulo infirmo dare cibaria, ac modicas, & tenues expenſas, nempe per octo, vel decem dies. Bart. in l. ſi cum dotem. §. ſin autem. ff. ſoluto matrimonio. Abb. in cap. 1. de clerico ægrotante. Couar. lib. 3. veriar. reſol. c. 13. & ſucceſſiue capellanus infirmus per octo, vel decem dies ad ſummum poterit recipere redditus capellaniæ pro ſe, & poſtea tenetur per alios celebrari facere Miſſas. & hanc opin. tenet P. Nauar. de reſt. lib. 2. num. 210. dicit tamẽ, quod ſi infirmitas eſſet vnius menſis, vel ad ſummum duorum, nõ tenetur per alios celebrari facere; & pro maiori intelligentia diſtinguit quædam eſſe beneficia fundata ex decimis, & alijs redditibus principaliter ad ſuſtentationẽ miniſtrorum, vt canonicatus, dignitates, & ſimilia, quorum ſuſtentatio magis neceſſaria eſt tempore infirmitatis, quam alio, & talibus beneficiatis debentur fructus tempore infirmitatis, etiam ſi eſſent diſtributiones quotidianæ. c. vnico. de cler. non reſiden. in 6. quædam ſunt beneficia prin-

cipa-

cipaliter inſtituta ad onus celebrandi Miſſas, & ſecundario ad ſuſtentationem miniſtrorum pro tempore, quo celebrant Miſſas, vt capellaniæ, quæ habent talia onera, & illas habentibus non eſt côueniens, quòd tempore infirmitatis dentur redditus, ex rationibus vltimo loco adductis; quæ opinio Petri Nauar. videtur vera, & æqua: crederem tamen ſpatium duorum menſium ad faciendum celebrari Miſſas per alios, quòd concedit Petrus Nauar. eſſe nimis longum, ſed ſufficere ſex, vel octo dies. Nec obſtat tex. in d.cap. ſignatum. quia ibi aderat ſpeciale ſtatutum, quòd non teneretur capellanus celebrare tempore infirmitatis.

ANNOTATIO.

Plura dubia circa celebrationem Miſſarum vide in Manuali Paſtorum. c.72. verum quia in hoc cap. agitur de onere peragendi diuina propter mercedẽ, quæ recipitur, aliqua in Praxi vtilia annotanda cẽſui, licet non omnia reſpiciant celebrationẽ Miſſarum, ſed alia diuina.

Primum, quod facto legato pro Miſſis celebrandis in tali Eccleſia,
3 non ex hoc ſequitur, quod heres poſsit deputare capellanum, ſed tantũ curare debet, vt huiuſmodi Miſſæ à Miniſtris Eccleſiæ celebrentur, niſi forte vellet vltra eleemoſynam proprijs expenſis ibi celebrari facere. eſt etiam intelligenda facultas faciendi ibidem celebrari Miſſas, & alia diuina officia, vt nõ ſtet priuatiue ad alios, ne minuatur cultus diuinus. ſed hoc non pertinet ad heredes. Ita fuit deciſum in Rota Romana in vna Calaguritana capellæ 16. Ianuarij 1584. corã Cardinali Seraphino.

Secundo notandũ. beneficiatos modernos Eccleſiæ teneri ad cele-
4 brationem Miſſarum relictarum, cum beneficiati prædeceſſores acceptauerint legatũ quantitatis pecuniæ cum onere celebrandi Miſſas; quoniã cum huiuſmodi onere trãſit obligatio ad ſucceſſores, ad tradita in cap. ſignificatum. vbi But. num. 12. ad finem. & Abb. num. 7. de præben. niſi legatum ceſſiſſet ſolum in commodum beneficiatorum dumtaxat illius tẽporis, iuxta reg. qui ſentit. de reg. iur. in ſexto. Verùm quando fit legatũ in vtilitatem Eccleſiæ, vt quia fuit liberata ab ære alieno, tenẽtur moderni beneficiati, quia ſucceſſores tenentur ad ſoluendum debitum ex cauſa neceſſaria, vel ipſi Eccleſiæ vtili contractum cap. 1. & 2. de ſolut. Abb. in c. præſentium, de pignoribus. & tanto magis tenentur, accedente conſuetudine prædeceſſorum celebrandi. ita fuit deciſum in Rota Romana in vna Pampilonenſis celebrationis Miſſarum. 16. Nouembris 1588. Coram Domino Comitulo.

Tertio

Tertio notandũ, nõ poſſe Epiſcopum ſtatuere, quod nullus admit-
5 tatur ad cantandum reſponſoria pro defunctis, niſi examinatur, quia ſufficit quilibet cantus. Ita fuit dictum in vna Gerundenſis ſtatuti, die 27. Maij 1581. coram Orano. & in vna Calaguritana funeralium, corã eodem Orano 22. Iunij 1590. fuit deciſũ, non poſſe Ordinariũ aſtringere heredes defunctorũ, vt in funere cõuocare debeant clericos Ec-
6 cleſiæ Parochialis tantum, excluſis alijs, donec eorum numerus fuerit impletus: nam cum conuocatio iſta reſpiciat priuilegium totius cleri, vtique reſtringendo, aut moderando illam ad proprios Eccleſiæ clericos libertatem Eccleſiaſticam reſtringit. Silu. in verbo, immunitas, el ſecondo. ſub. n. 7. & in verbo, ſimonia, ſub num. 11. & huiuſmodi conſuetudines tamquam ſcandaloſas, & ſacrilegas extorſiones deteſtatur Sotus de iuſtitia, & iure. lib. 1. quæſt. 6. artic. 2. verſ. hic autem admonendi. neque intereſt, quod ius ſepeliendi pertineat ad Eccleſiam parochialem, quia aliud eſt ius, per quod quis compellitur ſepeliri in parochia, & aliud, per quod tollitur facultas vocandi alios clericos; niſi prius adimpleto numero beneficiatorum parochialis; faciunt notata in cap. veſtra. de locato.

Notandum præterea, quod cũ primitiæ, & decimæ percipiantur ra-
7 tione ſacramentorũ; ſi diuidãtur inter presbyteros, diaconos, & alios clericos, vtique de onere participare tenentur, quæ de illis participãt iuxta Reg. qui ſentit. de reg. iuris. in ſexto. neque obſtat probatio ſpõtanei ſeruitij; nam etiã ſpõte id dicitur, quis facere, ad quod tenetur, vt probatur ex Ariſt. 3. Ethicorum. & ita fuit deciſum in Rota in vna Toletana primitiarum. 22. Aprilis 1587. coram Domino Seraphino, & fuit laudata cõſtitutio ſynodalis, iniũgẽs onus miniſterij beneficiatis
8 participantibus de primitijs. Quæ autem conſuetudo requiratur, vt beneficiati alicuius oppidi poſſint vigore conſuetudinis participare primitijs, & decimis. quando Eccleſia habet rectorem, penes quem reſidet cura animarum, & in vna Tolena primitiarum. 22. Iunij 1579. coram Bubalo fuit deciſum, requiri conſuetudinem immemorabilem, cum ius reſiſtat, nam Curatus habet intentionem fundatam de iure in decimis, & primitijs. cap. ſtatuimus. 16. q. 1. c. à nobis. c. cum in tua. c. cum contingat. de decimis.

Notandum denique, quod Rector Parochialis infirmus non poteſt
9 deputare Vicarium, ſed munus deputandi pertinet ad Epiſcopum, ſed poſſet ipſe deputare ad modicum tempus. Ioan. And. & Franchus in c. cum ex eo. de elect. in ſexto. & fuit dictum in vna Hiſpalen. iuriſnominandi decima Octobris 1583. coram Seraphino, ſed in eccleſijs non curatis ſecus eſt. Lapus alleg. 5. n. 8. Butrius conſ. 3. Pariſ. conſ. 50. lib. 4. & proinde dixerunt Domini de Rota, quod cum beneficiati Eccleſiæ habeant curam celebrationis diuinorum, conſequens eſt, vt omnia ſint ſub eorum cura, & regimine, & quod miniſtros, neceſſarios deputent.

Vnde

Vnde in Eccleſia Cathedrali multa pertinent ad ordinationem Archidiaconi, & aliorum, extra de officio Archid. per totum. & de officio Sacriſtæ, & de officio Cuſtodis.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus poteſt diſpẽſare cũ depoſito verbaliter; & in quibus caſibus.*
2 *Epiſcopi ex generali conſuetudine, & quaſi poſſeſſione faciunt gratiam de omnibus delictis, præcipue Archiep. Neapolitanus.*
3 *Sententia Vicarij, cum clauſula, ſalua moderatione, & commutatione Epiſcopo, valet; & ita ſeruatur Neap.*
4 *Caſus vehementis ſuſpicionis hæreſis, vel apoſtaſia, referuntur Pontifici in Curia Archiep. Neap.*
5 *Epiſcopus poteſt facere indultum illis, qui aliorum delicta detegunt.*

De Epiſcopo, an poſsit facere gratiam, & de ſententia Vicarij, cum clauſula ſalua moderatione Epiſcopo. CAP. XLVIII.

1 NOTANDVM eſt in Praxi, quod Epiſcopus poteſt diſpenſare cum depoſito verbaliter ab adulterio, infra iuxta cap. at ſi clerici. §. de adulterijs, de iudicijs, vbi Abbas, Felinus, Decius, &
2 communis, & etiam in caſibus expreſſis maioribus adulterio, vt in inceſtu, ex communi in dicto §. de adulterijs. Item licet de iure communi Epiſcopus non poſſit facere gratiam de pœna delicti ſecundum aliquos, vnde
3 non poſſet reuocare exulem, vt dicit Diaz in praxi, in verbo, in exilium mitti. Foller. in praxi Canonica, in verbo, & ſi committi. nu. 123. tamen de conſuetudine, & quaſi poſſeſſione, in qua manutenentur Epiſcopi, hodie faciunt gratiam de omnibus delictis, & ita obſeruant Archiepiſc. Neap. ſed ad maiorem cautelam in Curia Archiep. Vicarius in ſentẽtia ſemper ponit clauſulam in fine, ſalua moderatione, & commutatione Illuſtriſſ. Archiepiſc. quæ ſententia valet. Baldus in auth. interdicimus. C. de Epiſcopis, & clericis. Felinus in c. qualiter, & quando. el 2. §. ad corrigendos. de accuſat. Quæ clauſula ponitur etiam in

ſenten-

ſentẽtijs cauſarũ Sanctæ fidei, quamuis multoties reſolutiones dictarum cauſarum ab Vrbe mittantur; ſi quidem caſus vehemẽtis ſuſpicionis hęreſis, vel apoſtaſię Curia Archiepiſc.Neap.
4 ſolet deferre Sanctiſſimo Domino, tamquam negotia maiora, iuxta cap.maiores.de baptiſmo;cum voto tamen Congregationis eiuſdem Curiæ. Item ſolet Archiepiſc. Neap. concedere indultum illis, qui alios delinquentes reuelauerint; nam Iudices ordinarij poſſunt bannitos rebannire, & remittere ex prædicta
5 dicta cauſa.Bart.in l.ambitioſa.ff.de decretis ab ordine faciendis.per l.omnes.§.fin.ff.de re militari. Farinac.de inquiſitione. q.14.qui plura adducit.

ANNOTATIO.

Circa numerum tertium, vltra conſuetudinem Archiepiſcopalem Neapolitanã,qua Archiepiſcopi faciũt gratiam de omnibus delictis, id etiã de iure procedere tenet Alba conſ.64.nu.75.facit quod dicit Bart.in l.relegati.ff.de pœnis.quod non ſolum Princeps,& Ciuitates non recognoſcentes ſuperiorem poſsũt reſtituere bannitos ad patriã, ſed etiã aliæ,ſi habent poteſtatem ſtatuendi;ſed Epiſcopi poſſunt condere ſtatuta,vt clarũ eſt, & habetur per omnes in cap.fi.de offic.leg. & habent merum,& mixtum imperium.Miles in repertorio,in verbo, Epiſcopus.& Epiſcopus eſt maior præfecto prętorio,vt dicit Bologn. conſ.num.4.& Epiſcopi dicũtur Illuſtres ſecundum Oſtienſ.& Abb.in capit.cum cauſam.il ſecondo. de iuramento calumniæ. itaque ſunt maiores alijs ciuitatibus recognoſcẽtibus ſuperiorem,& dicit Pariſ. conſ.141.num.25.vol.4.quod diſpoſitio Papę excipiens Principes,includit & Principes Eccleſiæ, cũ in terris teneant locum Apoſtolorũ. cap.quorũ vices,diſt.68. quare ſi Principi temporali competit facere gratiam,iuxta c.l.4.& Epiſcopis cõpetere debet,maximè in delictis, in quibus poſſunt diſpenſare:nã licet eis diſpenſare etiam poſt ſentẽtiam,& remittere pœnam.Abb.in c.niſi ſpecialis.in fin.de off.deleg.

SVMMARIVM.

1 *Miracula fiunt in inſtanti, & ſunt ex omni parte perfecta.*
2 *Animal venenoſum, vel fulmen, ſi tangat vinum conſecratum, quid de illo ſanguine faciendum eſt.*
3 *Teſtes ſingulares non probant miracula, & tenentur reddere cauſam ſciẽtiæ, etiã non interrogati; nec probant, ſi dicant, ſcio quia vicinus.*

De

De Miraculis aliqua ſcitu digna. CAP. XLIX.

FVIT dictum in Curia Archiep. Neap. non eſſe miracula, quæ dicebantur fieri in quadam Eccleſia ciuitatis Neapol. virtute cuiuſdam imaginis Beatæ Mariæ, ex eo, quia plures perſonæ, quæ per longum tempus fuerant infirmæ, cum ad dictam Eccleſiam acceſsiſſent, ſtatim receperant ſanitatem; quoniam ex attentionibus medicorum apparebat, non fuiſſe in totum libertas ab infirmitatibus, & miracula ſunt ex omni parte perfecta; numquam enim Chriſtus aliquem ſanauit, quem non in totum liberauerit ab infirmitatibus mentis, & corporis, vt dicit diuus Auguſtinus in can. ſunt plures. & ibi Card. de Turrecremata, de pœnit. diſt. 3. Diuus Thomas in 3. parte ſum. quæſt.
1 44. art. 3. in ſolut. ad ſecundum argumentum, vbi dicit miracula fieri ſubito, in inſtanti, & perfecte, & illum cæcum, de quo habetur Marci 8. nõ recepiſſe ſtatum viſum, propter eius infidelitatem, ſecundum Chryſoſt. vel ſecundum Bedam, quem Chriſtus vno verbo totum ſimul curare poterat, paulatim curauit, vt magnitudinem humanæ cæcitatis oſtenderet, quæ vix, & quaſi per gradus ad lucem redit. facit tex. in cap. maiores. §. vbi adhuc. de baptiſmo. Non tamen poterat negari, quin eſſent gratiæ, quarum quotidie infinitum numerum miſericors Deus nobis elargitur interceſſione Beatæ Mariæ, & aliorum Sanctorum. Nec obliuioni tradendum cenſui quòd anno 1600. fuerunt pluuiæ magnæ fere per totam hiemem in ciuitate Neapolitana, æſtate lues hominum maxima. Et cum ſequenti hieme incepiſſent de nouo pluuiæ, & ſecundum Aſtrologos, ac ſigna cœleſtia expectarentur maiores his, quę fuerant anno præcedenti, Neapolitani inuocauerũt Diui Ianuarij huius ciuitatis Patroni, & protectoris patrocinium. Cuius caput cum ſanguine proceſsionaliter, & magna deuotione per ciuitatem detulerunt, vixque inceperunt deferre, cum mox ſerenitas magna facta eſt, quæ durauit per plures dies; nec ſterilitas, aut mortalitas ſequuta fuit, prout anno præcedenti. Anno 1601. quædam mulier lethaliter cum baculo vulnerata à fratre in capite, vt omnia oſſa capitis appa-

apparerent, & exiſtimaretur mortua, fuit ab illo ſpoliata, veſtibus, & proiecta in profundum puteum abſque aqua, profunditatis 96. palmorum, in quo ſic vulnerata, ſine veſtibus, tempore hiemali, mēſe Martij, abſque cibo, & potu per multos dies permanſit, & inuocatione Beatę Mariæ de Carmelo à dicto puteo extracta fuit, ac poſt paucos dies perfectam ſanitatem recepit, cum magna admiratione fidelium, & gratiarum actione. De qua gratia fuit capta informatio in Curia Archiepiſcopali per me. eodem anno, in Eccleſia Sanctæ Crucis ciuitatis Neapol. dum ſacerdos celebraret Miſſam, & ſumpſiſſet Sanctiſſimam Hoſtiam, antequam ſumeret ſanguinem, cecidit de cælo fulmen, capellam, & altare diruens, comburensq. partem corporalis ſub calice proſtrati, nec tetigit ſanguinem, neque ſacerdotem offendit, quod magna Dei miſericordia factum fuiſſe patet: ſacerdos de nouo conſecrauit ſanguinem, Miſſamq. perfecit. Fuit autem dubitatum in Curia, quid de illo ſanguine faciendum eſſet, & an deberet ſumi ab aliquo ſacerdote: & fuit dictum, quòd fulmen ſolet vinum, & alios liquores, quos attingit, efficere peſtiferos, & venenoſos, vt dicunt Chryſoſtomus Iauellus ſuper meteora cap. 4. tract. 8. in reſolutione 7. dubij. Conciliator in ſuo tract. de venenis. Et quamuis eſſet dubium, ſi fulmen tetigiſſet ſanguinem; tamen propter vehementem ſuſpicionem, ne tetigiſſet, fuit per Curiam reſolutum, quòd dictus ſanguis minimè ſumeretur, ſed reponeretur in aliquo vaſculo, & cum ſacris reliquijs conſeruaretur, iuxta doctrinam Diui Thom. in 3. part. quæſt. 83. art. 6. ad 3. in fine, qui id faciendum dicit, quando aliquod animal venenoſum cadit in
2 calicem. Eſt etiam notandum circa miracula, quòd non pro-
3 bantur per teſtes ſingulares. Archid. in cap. nec mirum 26. quæſt. 5. Abb. in conſil. 42. & teſtes deponentes de miraculis, debent etiam non interrogati reddere cauſam ſcientiæ. Bald. in l. ſolam. C. de teſtibus, nec probant, ſi dicant, ſcio quia vicinus, vt probat Maſcard. de probat. concluſ. 1064. Et diligenter examinari debent, & de ſingulis circumſtantijs reſpondere. Abb. & alij in cap. venerabili. de teſtibus. & Epiſcopi cauti, quando miracula fieri dicuntur virtute ſacrarum imaginum, ſtatim mandant operiri imagines, ianuas Eccleſiæ claudi, impe-

diunt concurſum hominum, donec diligens capiatur informatio, & veritas habeatur, cum conſilio Theologorum, & Iureconſultorum, iuxta Conc. Trident. ſeſſ. 25. de inuoc. & venerat. Sanctorum.

S V M M A R I V M.

1 *Sacramenta quis debeat miniſtrare exiſtentibus in hoſpitali, Parochus, vel presbyter inſeruiens hoſpitali.*

2 *Cura animarum, & poteſtas adminiſtrandi ſacramenta poſſunt præſcribi, & per quantum tempus.*

3 *Matrimonia celebrata à Parocho putatiuo ex communi errore, an ſint inualida, & de nouo contrahenda.*

4 *Opinio vnius Doctoris pro matrimonio præualet communi opinioni.*

De ſacramentis miniſtrandis in Hoſpitalibus. CAP. L.

SOLET dubitari, an eo ipſo, quòd eſt fundatum hoſpitale, poſſint miniſtrari ſacramenta
1 infirmis à presbyteris ſeruientibus in hoſpitali. Et veritas eſt, quod non; ſed à Parocho, in cuius parochia ſitum eſt hoſpitale; niſi id fuerit legitime præſcriptum; ſiquidem cura animarum, & poteſtas adminiſtrandi ſacramenta, etiam abſoluendi à peccatis,
2 poſſunt præſcribi, & conſuetudine induci. probatur in Clem. quia contingit. §. ceterum. de religioſ. domib. vbi Gloſſ. Cardin. Imol. Anchar. requiritur tamen ſpatium quadraginta annorum ad inducendam hanc præſcriptionem, vt ibi dicunt Paulus, Cardin. & Imol. & ex his fuit dictum in Curia in ſimili caſu, quòd in quadam Eccleſia ciuitatis Neap. in qua adeſt conſeruatorium puellarum, non poterat matrimonium dictarum puellarum celebrari à Sacriſta dictæ Eccleſiæ, ſed à Parocho fieri debebat; niſi priuilegium Papæ eſſet in contrarium.

AN-

ANNOTATIO.

Dubium eſt notabile, Sacriſta conſeruatorij puellarum, per decem, vel plures annos, nõ tamen quadraginta, interfuit tamquam proprius
3 Parochus nonnullis matrimonijs puellarum, poſtea Epiſcopus declarauit id ſpectare ad Parochum, in cuius parochia ſitũ eſt conſeruatorium. Quæritur an matrimonia ante declarationem prædictam contracta, fuerint inualida, ita vt de nouo ſint cõtrahẽda? & videtur fuiſſe omnino inualida, quamuis cõmuniter ille Sacriſta fuerit reputatus proprius Parochus; quoniam ad hoc, vt communis error faciat ius, & geſta ante detectum errorem non ſint retractanda, duo requiruntur; quaſi poſſeſſio; & titulus, ſiue auctoritas Superioris, licet poſtea detegatur alius defectus, vt habetur in l. Barbarius. ff. de officio prætoris. Ita tenet Baldus in l. 2. C. de ſententijs. Innoc. Abb. in cap. nihil. de electione. vbi dicunt geſta per Præſatũ intruſum non habentem titulum, ex communi errore nõ effici valida. Iaſon, qui multos cumulat in d. l. Barbarius, nu. 48. concludentes geſta à tabellione, qui cõmuniter reputabatur tabellio, cum non haberet titulum, eſſe inualida: & in ſpecie ex prædicta cõcluſione Doctorum matrimonium celebratum à Parocho putatiuo ſine titulo eſſe inualidum, non obſtante communi errore tradit Sanchez; de matrimonio. lib. 3. diſput. 22. quæſt. 5. Cũ igitur Sacriſta non habuerit titulum parochiæ, videtur, quod ex communi errore abſque titulo matrimonia contracta non ſint toleranda.

Nihilominus in caſu propoſito contrariam opinionẽ cenſeo veriorem. Primo ſiquidem, licet ſupradicta opinio, quod requiratur titulus, innitatur magna turba Doctorũ: nihilominus contraria opinio, quod geſta à Notario putatiuo ſine titulo ſint valida, habet pro ſe grauiſſimos auctores, quamuis numero pauciores. Eam tenet Bart. cuius auctoritas eſt magna in d. l. Barbarius. vbi Albericus dicit hanc opinionẽ de conſuetudine obſeruari, & Fulgoſ. dicit, quod licet contraria ſententia in diſputando verior videatur, tamen ſententia Bartoli eſt humanior, & videtur in iudicio tenenda. ſequitur Bald. ſibi contrarius in l. nõ ignorat. C. qui accuſare poſſunt. Angelus in authẽt. de tabellion. in princ. & in l. 2. ff. ad Maced. & conſ. 140. Quidã Matthæus, & Ioannes Faber. in §. ſed cum aliquis, Inſtitut. de teſtam: quos refert Tiraquellus poſt ll. connubiales, Gloſſ. 8. num. 153. Habet itaque iſta opinio grauiſſimos auctores pro ſe: ergo ſequendá eſt in fauore matrimonij, ne diſſoluatur, ex reg. Oſtiẽſ. in cap. ſi vir. de cognatione ſpirit. vbi dicit: trado iſtud, pro regula certa, & ſana, quod vbicũque magiſtri per ſuas Gloſſas ſoluunt matrimonium, nec ius expreſsũ inducunt, ſi inuenias aliquem contrarium ſcribentem, illi adhęreas. itaque ſecundum
4 Oſtiẽſem opinio Doctoris ſingularis, vbi agitur de matrimonio ſuſti-

nendo, præfertur communi opinioni. Sequitur Ioann. Andreas, Abb. ibi idem dicit in cap. fin. de ſententia, & re iudicata. ſequuntur Antonius Cardinalis in d.c.ſi vir. Felin. in c.1.de conſtitut. colum.penult. verſ.tertio limita.& in cap.1.colum.2.vt lite non conteſtata. Cum itaque Bartoli opinio ſit probabilis, & benignior, ſequenda eſt ad finem, vt matrimonia contracta ſuſtineantur.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus an poſſit indicere feſta in ſynodo ſine conſenſu populi.*
2 *Epiſcopi præſentes in Curia interueniunt in canonizatione Sanctorum, & dant votum.*

De diebus feſtiuis ab Epiſcopis indicandis, & de voto illorum in canonizationibus SS.

CAP. LI.

1 QVAERITVR, An Epiſcopus in Synodo poſſit indicere feſta obſeruanda de præcepto abſque conſenſu populi. Abb. in cap. fin. de ferijs, quē ſequitur Imola; & Barbat. dicit eſſe acquirendum populi conſenſum per tex.in d.c.fi. ibi, cum clero, & populo. & quia agitur de præiudicio populi, & Epiſcopus non poteſt ſtatuere in præiudicio aliorum.c.veſtra.de locato.declarat, vt ſufficiat populi præſentia, abſque contradictione. Dicit etiam contradictionē populi non eſſe attendendam, quando populus non habet legitimam cauſam contradicendi, vt quia Epiſcopus vult inducere obſeruationem alicuius Sancti, qui traxit originem ex illo loco. Contrariam opinionem tenet Ant. de Butr. vt non requiratur populi conſenſus, quia in his, quæ tendunt in animæ fauorem quilibet eſt ſubiectus Epiſcopo. cap. cum ſit. de foro competenti. cap. nouit. de iudicijs. cap. per venerabilem. qui filij ſint legitimi. & hæc eſt verior opinio, quam late comprobat Caſſaneus in Catalogo Gloriæ mundi, tertia parte, conſ.48. nec Abb. reſpondet dictæ rationi Antonij de Butr. Non obſtat c. fin. de ferijs, quia non probat, quod Epiſcopus debeat indicere feſta cum clero, & populo, ſed quod feſta, quæ duxerint Epiſcopi veneranda, celebrentur à clero, & populo; & prædicta intellige de San-

de Sanctis canonizatis ab Eccleſia, quia ſolus Papa canonizat
2 Sanctos, cap. 1. de Reliq. & vener. Sanctorum. Bene verum eſt, quod in canonizatione Sanctorum Papa publicè in Conſiſtorio requirit Vota Epiſcoporum, qui reperiuntur præſentes in Curia; & ita fuit obſeruatum anno præterito 1608. in canonizatione S. Franciſcæ Romanæ. Facit Gloſſa in cap. Anaſtaſius. in verbo, conſilio. diſt. 18. tradit etiam Caſſaneus d. part. 3. conſ. 50. & Epiſcopi ſunt in hac quaſi poſſeſſione ex voluntate Summorum Pontificum.

S V M M A R I V M.

1 *Archidiaconus quando præferatur Archipresbytero in delatione Sanctiſſimi Sacramenti, & alijs functionibus.*
2 *Bulla Greg. xiij. ſuper præcedentia in proceſſionibus.*
3 *Confraternitates laicorum an teneantur accedere ad proceſſiones.*

De Proceſſionibus. CAP. LII.

QVAERITVR, quis debeat præcedere ex canonicis, prior in Data, vel prior in poſſeſſione, licet ſit poſterior in Data: & dicendum eſt, canonico, qui prius accepit poſſeſſionem, deberi præcedentiã in ſtallo, in Choro, voce in capitulo, & alijs: ratio eſt, quia honor iſte datur antiquiori canonico propter eius maiora onera, quæ in Eccleſia ſubijt, per tex. in l. 2. C. de officio magiſtri officiorum. ibi, vel labor prolixior fecerit anteire, & per tex. in l. fin. C. de tyronib. lib. 12. ibi: Niſi cui & laborum aſſiduitas, & ſtipendiorum prolixitas ſuffragantur. Gloſ. not. in cap. fin. in verbo, antiquiores. ibi: Sed & tempore, quo in Eccleſia militauerint. faciunt plura adducta per Caſſan. in Catal. Glor. mund. part. 4. conſid. 76. & part. 11. conſid. 17. & ita ex prædictis fuit deciſum in Rota Romana in vna Vicentina præcedentiæ 27. Aprilis 1594. coram Gipſio. nec ad rem facit, quod primo loco prouiſus licet in poſſeſſione poſterior præferatur ſecundo loco prouiſo, c. eum cui. de præben. in 6. & iuxta latè tradita per Gloſſ. in c. ſi ſoli. in verbo, infirmitatem. de conceſſ. præbend. in 6. quoniam id procedit in iuribus, quæ ſimul cũ ipſa re transferuntur: ſed non in illis prærogatiuis, &

prçeminentijs, quæ cohærent perſonç, & illam ſequuntur, cum ratione alicuius qualitatis ei conceduntur, vt in propoſito caſu propter maiora onera cōſiderauerūt DD. de Rota. & hçc nota.

Item quæritur, an Archipresbyter præferatur Archidiacono abſente Epiſcopo in celebratione Miſſarum in diebus ſolemni-
1 bus, delatione Sāctiſſimi Sacramenti in eius feſto, benedictione Candelarum, Cinerum, Palmarum, & alijs huiuſmodi actibus, & functionibus ſacerdotalibus: & videtur quòd ſic, in textu claro in cap. officium. de officio Archipresb. vbi abſente Epiſcopo huiuſmodi munia ad Archipresbyterum pertinent. Quare Doctores conſtituunt regulam, quod Archidiaconus prçcedit Archipresbyterū in adminiſtratione, ſed Archipresbyter prçcedit Archidiaconū in diuinis. Gloſ. in c. 1. de offic. Archipresb. Felin. in rubr de maiorit. & obedien. Boerius latè in tract. de auctoritate magni conſ. nu. 73. & hçc eſt veritas, quç tamen recipit notabilem limitationem; vt non procedat quando Archidiaconus eſt in presbyteratus ordine conſtitutus, tunc cum ſit par etiam in ordine, & maior in adminiſtratione, debet prçcedere Archipresbyterum in prçdictis functionibus, niſi conſuetudo obſtaret. Ita dicit Oſtien. in c. 1. de offic. Archipresb. quem ſequuntur Ioann. Andr. Anton. Abb. Card. Anchar. Bellam. qui dicit hoc eſſe menti tenendum: & eſt communis opinio, quæ fuit à Sacra Congregatione rituum approbata, etiam ſi Archidiaconus eſſet ſacerdos ex deuotione, non ex neceſſitate Eccleſiæ. ita pluries determinauit, & principaliter in vna Regienſis 9. Decembris 1600. his verbis. Cenſuit Congregatio, Archidiaconum dictæ Eccleſiæ, qui prima dignitas poſt pontificalem exiſtit, & ſacerdos nunc eſt, non quidem ex obligatione, ſed ex ſua voluntate, & deuotione in decantatione miſſarum in diebus ſolemnibus, delatione Sanctiſſimi Sacramenti, benedictione Candelarum, Cinerum, & Palmarum, & alijs huiuſmodi actibus, & functionibus ſacerdotalibus, Epiſcopo abſente, prçferendum eſſe Archipresbytero, neque allegatā conſuetudinem, quç legitimè probata non fuit, eidē Archipresbytero ad excludendum Archidiaconum ſacerdotem in caſu de quo agitur, ſuffragari. Idem fuit determinatum inter Archidiaconum Sanctç Agathç, & Decanum, qui erat ſecunda dignitas,

tas,die 23.Martij 1602. Idem in vna Iuuenacenſi die 17. Nouembris 1607. Idem in vna Barenſi die 19. Ianuarij. & fuit dictum, prędicta munia abſente Archiepiſcopo, vel impedito, ſpectare ad primam dignitatem,vel ea impedita ad ſecundam, & ſucceſſiuè ad tertiam,vel quartam, & omnibus dignitatibus abſentibus, vel impeditis, ad primum, vel ſecundum Canonicum, dummodo in feſto Sanctiſſimi Corporis Chriſti ipſa prima dignitas, vel primus Canonicus pręſens Miſſam cantet: quod ſi pręſens fuerit, & cantare noluerit, illa dignitas, vel Canonicus Sacramentum deferat,qui Miſſam celebrauit.Quod verò ad diſtributionem Miſſarum,& Veſperarum infra annum, ſeruandam eſſe conſuetudinem Eccleſię. Idem anno 1609. in fauorem Archidiaconi Viterbienſis ſacerdotis fuit dictum.Placet tamen hoc loco referre bullam Gregor. XIII. ſuper pręcedentia in proceſſionibus, quę talis eſt.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

EXPOSCIT, & infra. De nobis attributa pote-
2 *ſtatis plenitudine volumus, & Apoſtolica auctoritate decernimus,quòd quicumque ex dictis Fratribus mendicantibus inter ſe de præcedentia huiuſmodi contendentibus, aut confraternitatum prædictarum,inter quos lites,& cauſæ præmiſſorum occaſione ortæ iam ſint,ſeu oriri contigerit in futurum, qui in quaſi poſſeſſione præcedentiæ,ſeu iuris præcedendi ſunt, ij, (quibuſcumque reclamationibus, proteſtationibus, appellationibus,& alijs ſubterfugijs prorſus remotis, & ceſſantibus,& poſtpoſitis) in proceſſionibus tam publicis, quam priuatis præcedere debeant: quando vero non pro-*
3 *betur, aut non conſtet de quaſi poſſeſſione præcedentiæ huiuſmodi, inter fratres quidem mendicantes ij, qui antiquiores in loco controuerſiæ, inter Confratres vero inter ſe litigantes ij, qui prius ſaccis vſi ſunt,in proceſſionibus, tam publicis, quam priuatis præcedere debeant: ita vt, ſi contigerit noua monaſteria, aut domos alicuius ordinis mendicantium erigi in loco, in quo alterius ex dictis mendicantibus monaſteria, aut domus prius erecta, & inſti-*

tuta ſint, ille ordo, qui prius monaſterium, ſeu domum in loco habuerit, præcedat.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia coram Ordinarijs, quibus ex cauſis reſignari poſſint.*
2 *Reſignatio beneficij clerici ſcandaloſè viuentis, ſine alia cauſa ab Ordinarijs recipi poteſt.*
3 *Beneficia tria, non ſufficientia ad victum, ſine diſpenſatione obtineri non poſſunt.*
4 *Pœna nulla imponitur Ordinario, admittenti reſignationem ſine cauſa; ſed reſignatio eſt nulla.*
5 *Beneficia reſignata coram Ordinarijs non poſſunt ab ipſis conferri ſuis, vel reſignantium conſanguineis, vel familiaribus.*
6 *Beneficia lite pendente, an reſignari poſſint, quando inquiſitus per ſententiam veniret priuandus beneficio.*
7 *Reſignationem beneficij non poteſt recipere, qui ex priuilegio confert.*
8 *Permutatio beneficij ex qua cauſa fieri debet.*
9 *Beneficia coram Papa poſſunt reſignari appellatione pendente à condemnato ad priuationem beneficij, etiam data ſcientia impetrationis factæ à Papa.*
10 *Impetrans beneficium poſſeſſum ab homicida abſque diſpenſatione Apoſtolica, non tenetur probare homicidium probationibus clariſſimis, prout in cauſa criminali, ſed prout in cauſa ciuili.*
11 *Fructus quomodo diuidantur inter reſignantem, & reſignatarium, & inter heredes defuncti beneficiarij, & ſucceſſorem.*
12 *Annus à quo menſe computetur.*

De reſignationibus beneficiorum. CAP. LIII.

QVOTIDIE dubitatur, quando Ordinarius poſſit recipere reſignationes beneficiorum? ſuper quo emanauit bulla Pij V. incipiens, Quanta, anno 1568. quam ſubſtantialiter referam. Præcipitur enim in ea, reſignationes quorumcumque beneficiorum eſſe nullas, & irritas, ſi ab Ordinarijs recipiantur, ſine aliqua ex infraſcriptis cauſis; nempe ſi reſignantes ſint.

1 *Senio confecti*. Qui vero dicantur ſenes, remittitur arbitrio boni viri. Menoch. de arbitrarijs, caſu 59. qui conſiderata qualitate

litate perſonę, iudicabit ſenem 50.60.vel 70.annorum; & conſideratis etiam oneribus beneficij. Pariſius de reſignatione beneficiorum; lib.5.quæſt.6.

Aut valetudinarij. Quòd etiam remittitur arbitrio Iudicis. Menoch.caſu 60.num.5.eod.lib.& eſt communis. Pariſius vbi ſupra,& dicta infirmitas debet eſſe frequens,adeo vt beneficiatus non poſſit muneri ſibi iniuncto ſatisfacere. Geminianus in cap.1.clerico ægrotante, in 6.

Aut corpore impediti. Vt ſunt leproſi,paralytici; laborantes ſcabiei ſpecie,quam Phyſici Drioram vocant; Apoplectici,habentes morbum comitialem; lunatici; laborantes morbo Gallico,qui producit vlcera; habentes chiragram continuam, vel frequentem, ſiue manum tremulam.

Aut corpore vitiati. Vt ſunt cæci, claudi, habentes manum mutilatam, crus abſciſſum, vel adeo contractum, vt ſit opus ligneo pede. Gibboſi, habentes pedem fractum cum magna deformitate, iuxta Archid.in cap.hinc etenim. diſt.49. & tandem ſecundum Pariſium, vbi ſupra diminuti qualibet parte corporis notabili.

Aut crimine obnoxij. Exemplifica in caſibus in quibus clerici ſunt priuandi beneficijs, arg. cap. niſi cum pridem. de renun. vt ſunt homicidæ, ſimoniaci, adulteri,concubinarij, qui poſt monitiones non reſipiſcunt, ſuſtinentes excommunicationem per annum, vel vltra, iuxta Abb. & alios in cap. 1. de iudicijs. Periuri, Felin.in cap. ex parte. de reſcriptis. Blaſphemi cap.ſi quis per capillos.22. quæſt.1. & ſimilia delicta committentes.

Cenſuriſque Eccleſiaſticis irretiti. Vt ſunt excommunicati, ſuſpenſi,vel interdicti,iuxta cap.quærenti.de verbor. ſignif.

Aut qui nequeunt Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire. Vt ſunt omnes irregulares, exules,& ſimiles. Poteſt etiam poni exemplum in eo,qui habet capellaniam in Ciuitate Neapolitana,& obtinuit beneficium,requirens reſidentiam in alia diœceſi, & non poteſt commode inuenire ſubſtitutum,qui celebret Miſſas in d.capellania,vt ſæpe contingit in hac ciuitate; quia poterit admitti reſignatio capellaniæ, cum id dicatur fieri non poſſe, quod commode fieri nequit, l.nepos Proculo.ff.de verb.ſignif.

Aut

2 *Aut non debent Eccleſię, vel beneficio inſeruire*. Vt ſunt, qui turpiter, & ſcandaloſe viuunt, qui licet poſſint ſeruire, tamen propter ſcandalum non debent; & tales poſſe priuari, dicit Concil.Trident.ſeſſ.21.de reform. cap.6. & ex ſcandalo inducitur irregularitas. Oſtien.& Abb. in cap. cum de tua. de corpore vitiatis. vel alij .qui in ſeruitio Eccleſiæ præbent ſcandalum; vt ſunt lunatici, patientes ſtomachi languorem, ſiue vomitum, illitterati, imperiti, quibus dandos eſſe coadiutores, dicit Concilium Tridentinum, de reform.ſeſſ.21.d.cap.6.

3 *Aut ingreſſuri religionem, vel matrimonium contracturi, ſi ſtatim re ipſa id exequantur*. Sponſalia vero non ſufficiunt,& ſi Epiſcopus admittat reſignationem illius, qui ingreſſus eſt religionem, non poteſt illud conferre ante profeſſionem, iuxta cap.beneficium. de regul.in 6.

Qui etiam ob capitales inimicitas nequent, vel non audent in loco beneficij commorari.Iſtę ſunt cauſæ,quę ponuntur in d.conſtit.Pij Quinti, nulla tamen imponitur pœna Ordinarijs, ad-
4 mittentibus reſignationes ſine cauſa, vel aliqua ex prædictis; ſed tantum reſignatio eſt nulla, vt optime aduertit Pariſius vbi ſupra. Imponitur tamen in d.bulla pœna Ordinarijs, conferentibus beneficia, ex prædictis cauſis reſignata ſuis, vel re-
5 ſignantium conſanguineis,affinibus, familiaribus; etiam per fallacem circuitum multiplicatarũ in extraneos collationum; vt ſint ſuſpenſi à collatione beneficiorum, & officiorum, electione, præſentatione, confirmatione, inſtitutione; & quoad Capitula, & conuentus,imponitur ſuſpenſio à diuinis,donec à Papa abſolutionis beneficium conſequantur:& collationes talibus factæ ſunt nullæ, & irritæ. Debent tamen Ordinarij animaduertere, quòd conſtituti in ſacris, ſi volunt ex prædictis cauſis reſignare beneficia, debent habere vnde ſe alant; niſi ingreſſuri ſint religionem, vt in d. bulla Pij V. continetur.

6 Notandum etiam in materia reſignationis beneficiorum, quòd frequenter in Curia Archiep. Neap. dubitari ſolet, an beneficia poſſint reſignari, inquiſitione pendente, quando inquiſitus veniret priuandus beneficijs in ſententia,tam coram Papa;quàm coram Ordinario.Dicunt aliqui,quòd poſſunt reſignari ſimpliciter,etiam poſt concluſum in cauſa,etiam appella-

tione

tione pendente à ſententia priuationis: non tamen ad fauorem alterius, quando teſtes ſunt recepti, & nihil reſtat, niſi ſententia ferenda, & dicit eſſe communem opinionem Pariſius d. tractatu, lib. 3. q. 16. nec quando inquiſitus ſciuit impetrationem factam à tertio de ſuo beneficio; quia tunc non poteſt renunciare in fauorem alterius. Ita Pariſius vbi ſupra, ex Butrio conſil. 43. Boer. deciſ. 205. Lancell. de attentatis, cap. 5. num. 10. latiſſime D. Campanilis ſuper ritu 6. Cur. Archiep. qui multa dicit, ſed vide Annotationem.

7 Notandum etiam, quòd laicus, qui ex priuilegio habet poteſtatem conferendi aliqua beneficia, vt eſt Rex in hoc Regno, non poteſt recipere reſignationes beneficiorum, vt dicit Card. in Clem. 1. de renunciat. vbi etiam Imola, nec immemorabilis ſuffragatur laico incapaci. Io. Monachus, & Io. Andr. in cap. 2. de præbend. in 6. Pariſ. lib. 7. q. 10. & ſic anno 1599. D. Cæſar Foglia Rector S. Angeli ad ſignum fuit coactus reſignare d. beneficium in manibus Illuſtriſſimi & Reuerendiſs. Card. Archiep. licet ei fuiſſet collatum à Prorege, & fuit dictum non eſſe verum, quod dicit Pariſius d. q. 10. quod Proreges Regni Neapolitani ex priuilegio recipiant reſignationes, quia non reperitur tale priuilegium.

8 Circa permutationem beneficiorum, ex qua cauſa fieri debeat: Reſpondetur, quod propter neceſſitatem, vel vtilitatem Eccleſiæ. cap. quæſitum. de rerum permutat. & ibi Abb. teſtatur de communi: expedientia autem perſonarum, & vtilitas ſola perſonarum etiam ſufficit. cap. cum vniuerſorum. vbi Gloſ. in verbo, vtilitati, & Abb. eodem tit.

ANNOTATIO.

9 Circa numerũ nonum animaduertendũ, in Rota Romana haberi pro indubitato, quod beneficia poſſint reſignari appellatione pendẽte à condemnato ad priuationem beneficij, & poſſunt reſignari ad fauorem, etiam ſi habeatur notitia collationis factę per Papã in caſu priuationis: quare in vna Canonicatus Legionenſis, decimaquinta Februarij 1593. coram Illuſtriſs. Arigonio fuit dictum, reſignationem Canonicatus factam poſt appellationẽ à condẽnato ex diuerſis criminibus in pœnã perpetui carceris, & deportationis, & priuationis

Cano-

Canonicatuum, & omnium beneficiorum, & admiſſam appellatione pendente, fuiſſe validam, & impetrantem à Sede Apoſtolica eſſe excludendum. Antonius de Butrio in conſil. 43. num. 42. Creſcent. deciſ. 6. num. 3. de renunc. nec poteſt dici, huiuſmodi reſignationem eſſe in fraudem collationis factæ, tanquam de canonicatu vacante per priuationem, & merito non eſſe admittendum, ad tradita per Butrium in d. conſ. 43. quia Butrius loquitur in reſignatione facta in manibus Ordinarij, etiam poſt habitam notitiam de collatione facta à Papa, ſecus vbi tractatur de reſignatione facienda in manibus eiuſdem Pontificis: & pendente iudicio nullitatis, & iniuſtitiæ, non poteſt dici vacare canonicatum per priuationem. Antonius Auguſt. deciſ. 3. lib. 1. Put. deciſ. 30. ſib. 1.

10 Sed hic obiter quæro de caſu pulchro, cum fuerit aliquid dictum de impetratione beneficij à Papa propter delictum: pone, quod aliquis impetrauit beneficium à Summo Pontifice, certo modo, ex quo qui illud obtinebat ante impetrationem commiſerat homicidium, nec impetrauerat diſpenſationem; An homicidium debeat probari, prout in criminalibus, probationibus luce meridiana clarioribus, iuxta l. fi. C. de probat. vel ſatis ſit probare, prout in cauſa ciuili, & beneficiali, & ſic in leuioribus. Et in Rota Romana fuit iſte notabilis caſus deciſus in vna Caſalẽſis, ſeu nullius Præpoſituræ 9. Iunij 1597. coram Gipſio, & fuit dictum, quod impetrans beneficium vacans, quod poſſidebatur ab homicida, abſque impetratione diſpenſationis, tenetur probare homicidium, ſed prout in cauſa beneficiali, non criminali, in qua requiruntur probationes luce meridiana clariores. Et die 4. Iulij 1597. fuit declarata cauſa ciuilis non obſtante inſcriptione, quia non agebatur criminaliter ad pœnam, ſed tantum ad probandum vacationem.

11 Quæritur de dubio quotidiano, ſi reſignetur beneficium, quomodo fiat diuiſio fructuum pendentium inter reſignantẽ, & reſignatarium? Iſta quæſtio dependet ab illa, quomodo ſint diuidendi fructus inter heredes beneficiati defuncti, & ſucceſſorẽ. in qua communis opinio eſt, quod cum beneficiatus æquiparetur vſufructuario, fructus ante obitũ collecti pertineant ad heredes, pendentes verò ad ſucceſſores, l. ſi vſufructuarius. ff. quibus modis vſusfructus amittatur. Gl. & DD. in cap. ſi propter. de reſcrip. & in cap. præſenti. de offic. Ordin. in 6. Contrariam opinionem tenet Albericus in l. diuortio. num. 12. ff. ſoluto matrimonio. vt pro rata ſint diuidendi ex ratione d. l. diuortio. propter onera, quæ ſuſtinet beneficiatus, cum beneficium detur propter officium. cap. fin. de reſcript. in 6. Et hanc opinionem veriorem cenſet Couar. lib. 1. variarum reſolutionum. cap. 15. num. 12. ſequitur Abendanus reſponſo 5. nu. 1. & veriorem etiam cenſet Molin. de primogen. lib. 3. cap. 11. nu. 4. eamq. frequentiſſime in forenſibus

con-

cōtrouerſijs receptā vidiſſe teſtatur, & quidem rationabilis videtur, & eā Couar. extendit ex eadem ratione ad renunciantē beneficium Eccleſiaſticum, & ante eum idem tenuit Andr. Barolus in l. 1. C.de annonis ciuilibus lib. 11. ſequitur Pariſ. de reſignat. beneficiorum, lib. 1. q. 6. nu. 80. vbi approbat opinionem Couarr. præſertim in beneficijs curatis, & requirentibus reſidentiam propter curam, & miniſteria exhibita: ſed Ioan. de Platea in d. l. 1. C. de annon. ciuilibus. tenet poſt Albericum in d. l. diuortio. omnes fructus pertinere ad ſubrogatum, & dicit eſſe caſum expreſſum in auth. vt clerici. qui recedunt, alijs pro eis ſubrogatis, & quia renuncians fuit in culpa renunciando, exemplo vxoris quæ dat cauſam diuortio. §. verò. in authen. vt liceat matri, & auiæ. ſed tene opinionem And. Baroli: non enim poteſt conſiderari culpa in eo, qui aliquid facit iure permittente. l. Gracchus. C. de adulterijs. & reſignatio beneficij permittitur ſine cauſa corā Pontifice, & cum cauſa coram Epiſcopo: declara in clericis, qui ſine iuſta cauſa ſe abſentant: nam ſubrogatis debentur fructus, & ita loquitur d. authen. vt Clerici. vt ibi dicit Gloſ. vel ſi clericus priuetur beneficio propter culpam, argum. vxoris, & ita intelligo opinionem Ioannis de Platea. quod vero ad fructus non pendentes, communis eſt concluſio, quod pertineant omnes ad reſignatarium, de qua teſtatur Pariſ. loco cit. Quare pro rata temporis diuidendi ſunt fructus. Sed quæritur quando annus incipiat, & à quo menſe computetur? in iure, in pluribus caſibus, hoc eſt expreſſum; vt in feudo c. 1. hic finitur. l. in fi-
11 deicommiſſario. l. Herennius. ff. de vſuris. Et in alijs dicendum, attendendam eſſe conſuetudinem, quia ceſſante annus à die Natiuitatis Domini cōputabitur; ſic enim annus ſimpliciter ſumptus ſemper computandus eſt. tex. in Etrauag. 1. Nos de omnipotentis Dei. de pœnit. in extrauag. cōmuni. & in extrauag. quemadmodum. eod. tit. Glo. ordin. in extrauag. vnica. de cenſib. in verbo, datam. Rota deciſ. 37. de iudic. in antiquis pulchrè. & deciſ. 2. de verb. ſignif. etiam in antiq.

S V M M A R I V M.

1 *Pœna Clerici committentes delictum ſede vacante, ſed condemnati ab Epiſcopo ſucceſſore, an pertineat ad Nuncium Apoſtolicum.*

De pœnis clerici committentis delictum in ſede vacante. CAP. LIV.

1 QVAERITVR, ſi ſede vacante clericus cōmittat delictū, vel tēpore prædeceſſoris Epiſcopi, & poſtea à ſucceſſore confiſcentur bona clerici, nempe propter falſam monetā, iux. l. 2. C. de falſa moneta. vel ob alios caſus in Iure expreſ-

ſos:

ſos:an dicta conſiſcatio pertineat ad Nunciũ Apoſtolicũ,quaſi tempus delicti inſpici debeat, vel ad Epiſcopum condemnantem? Petrus, Cynus, & Bald. in l. fin. ff. de iuriſd. omnium Iudicum, dicunt eſſe attendendum tempus delicti, quoad pœnas percipiendas, & ſic deberentur Nuncio. contraria opinio eſt verior, quòd pœnæ exactio pertineat ad illum, cuius tempore condemnatus fuit. Ratio eſt, quia pœnæ fiſcales ante factam condemnationem non debentur. Bald. ſibi contrarius in l.fin. C. de fructibus & litium expenſ. Imola in l. diuortio. §.ſi vir. vbi Franciſcus de Aretio. ff. ſolut. matr. Guidopapa deciſ. 535. Rebuff. in l.3. C. de ſuſcepto & Arca. lib.10. Bertrand. conſ.214. Tiraquel. qui plura cumulat de retract. conuention. §. 5. Gloſſ.4. num.21. Molina de primogen. lib.4. cap. 11. num.20. late; niſi condemnatio tempore primi facta fuerit, & executio tempore ſecundi, vel condemnatio tempore primi facta fuiſſet, & cauſa per appellationem penderet, nam quamuis ſententia poſtea confirmetur,pœna tamen primo, cuius tempore condemnatio facta fuit,non autem ſecundo, cuius tempore fuit confirmata,debebitur: vel niſi eſſemus in caſibus, vbi pœna ipſo iure commiſſa eſt, tunc cum condemnatio non ad pœnæ acquiſitionem, ſed ſolum executionem; & declarationem neceſſaria ſit, conſequens eſt, vt primo non ſecundo debeatur. Ita Rebuff.Tiraq.Molina in loco cit.Boer.deciſ.5. & nota, quod non loquimur hic de pœnis pecuniarijs, quæ, vt fuit dictum in praxi, etiam ſede vacante, Cameræ Apoſtolicæ non debentur, ſed locis pijs applicandæ ſunt, iux. Concil.Trident.

SVMMARIVM.

1 *Appellans habet annum, & ex cauſa biennium, ad proſequendum appellationem; niſi Iudex à quo abbreuiet terminum.*
2 *Iudex à quo poteſt plures terminos aſſignare appellanti.*
3 *Et quos aſſignet Curia Archiep.Neap.*
4 *Apoſtoli quomodo concedantur in Cur. Archiep.Neap.*
5 *Iudex à quo, qui non detulit apellationi, an poſſit præfigere terminum appellanti ad proſequendum appellationem.*
6 *Inhibere quando poſſit Iudex ad quem Iudici à quo, & praxis Curiæ Archiep. Neap.*

Iudex

7 *Iudex à quo, cui præſentatur appellatio, & nihil reſpondet, cenſetur deferre appellationi; & ibi praxis Curiæ Archiep. in admittendis appellationibus.*
8 *Appellationi notorie friuolæ non eſt deferendum.*
9 *Secus, ſi eſt dubium, an ſit friuola.*
10 *Appellationi friuolæ eſt deferendum poſt inbibitionem.*
11 *Iudex ad quem in appellationibus, quem ritum ſeruare debeat.*
12 *Iudex appellationis poteſt confirmare ſententiam nullam Iudicis à quo: etiam ſi fuerit nulla ex defectu iuriſdictionis.*
13 *Appellationẽ à tortura non admittit Curia Archiep. Neap. & quare.*
14 *Clericus non poteſt torqueri, niſi ſit infamatus de crimine: quod non ſeruatur in praxi.*
15 *Tortura in clericis non debet eſſe ita ſeuera, ſicut in laicis.*
16 *Iudices reprehenduntur, qui exquirunt noua genera tormentorum.*
17 *A ſententia deſertionis poteſt appellari.*
18 *Deſerta appellatione an poſſit peti exequutio ſententiæ coram Iudice à quo.*
19 *Iudex ad quem, an poſſit confirmare ſententiam Iudicis à quo, vel infirmare, aut reformare quando appellatio eſt deſerta.*

De appellatione magis practicabili.
CAP. LV.

APPELLATIONIS materia, quæ longe,
lateque diffunditur, in innumeris libris tacta
reperitur, mihi vero quædam pauca in Curia
1 Archiepiſc. in dies occurrentia ſubnectere placuit. Et primo notandum, quòd appellans de
iure habet annum, & ex cauſa bienniũ ad proſequendum appellationem, niſi iudex à quo, breuiorem terminum ſtatuerit; nam illo elapſo, deſeritur appellatio. cap. cum ſit Romana. cap. perſonas. de appellat. Propterea ſciendum, quod Iudex à quo, poteſt præfigere plures terminos appellanti.
2 Primus ad iter arripiendum verſus Vrbem. cap. peruenit. el 2. eod. tit. Secundus ad præſentandum ſe coram Iudice ad quem d. cap. perſonas. Tertius ad recipiendum apoſtolos, & ſi in termino non comparet, deſeritur appellatio. Clem. 2. eod. tit. Quartus ad præſentandum ſe coram Iudice ad quem, cum apo-

apoſtolis, qui terminus, ſi eſt competens, deſeritur appellatio. Bald.in l.præſes. C.eod. Franch. in d.cap. perſonas. Quintus, ad proſequendum appellationem.cap.ad hæc.eod. tit. Franch. vbi ſupra. Sextus, ad proſequendum appellationem, & ad faciendum fidem de proſequutione, quo caſu non deſeri appellationem, tenet Feder. conſ.28.ſed talis aſſignatio operabitur vnum notabilem effectum, quòd ſi appellans iuſto impedimento ceſſante non faciet fidem coram Iudice à quo, de ſua proſequutione, & præſentatione infra terminum ſibi aſſignatum, cui non contradixit; tunc poterit Iudex à quo, ſtatim mandare ſuam ſententiam exequutioni; nec retractabitur per viam attentati, ſed pendebit à futuro euentu ipſius appellationis. ſequitur Franch. vbi ſupra. Sed quid ſi in termino prædicto ad faciendum fidem Iudex comminetur, quòd appellatio ſit deſerta? Lap. in Clem. 1. eod. tit. tenuit deſeri. Contrarium Anchar.Imol.in d.Clem.Franch.vbi ſupra: non tamen poteſt præfigere terminum ad finiendam ipſam appellationem, vel ad redeundum cum litteris impetratis; quia eſſet imponere legem ſuperiori. Ita not. Franch. qui omnes iſtos modos enumerat in d. cap. perſonas.

3 In Curia Archiep. Neap. ſeruatur, quod appellanti ſtatuitur terminus dierum decem ad recipiendum apoſtolos, decem ad arripiendum iter, & ſe præſentandum conſpectui Apoſtolico, & aliorum decem ad faciendum fidem Domino Vicario, de diligentia in impetratione reſcripti, cum comminatione, quod ſi defecerit in vnoquoque termino, appellatio habeatur pro deſerta; & à multis retro annis ita ſeruatum fuit, vt dicit Oliua ſuper ritu Cur.Archiep.35.& non aſſignatur hodie terminus, prout in d. Ritu, quod ſi appellans oſtenderit aliqualem diligentiam per litteras alicuius commorantis in Vrbe, ſolet aſſignari alius terminus dierum quindecim ad faciendum fidem prædictam, & pro apoſtolis Curia Neap. concedit appellanti copiam ſententiæ, quod exprimit

4 D. Vicarius, quando admittit appellationem, videlicet: qui Dominus Vicarius appellationem admiſit, & mandauit pro apoſtolis concedi appellanti copiam ſententiæ, cum termino prædicto.

5 Sed difficultas eſt, an Iudex, qui non detulit appellationi, poſſit

poſſit præfigere terminum ad proſequendum illam, & verior opinio eſt, quòd ſic. Domi.in cap.1.& in cap. cum appellationibus. de appellat.in 6.& ibi Anchar. Zabarell.in Clem.1.eod. tit. q.28.Io.Andr.in d.cap.1.& in cap. perſonas. cap. ſæpe, c. cum ſit Romana. extra eodem. Franch. late in d. cap. perſonas. Colligitur ex Specul.§.ſequitur. eod. tit. probatur in dd. iuribus in quibus ponitur regula, quod Iudex à quo, poteſt præfigere terminum appellanti, ſine diſtinctione. Felin.in cap. cum Bertoldus. de re iudic. latiſſime Suar.in Praxi 6.par.to.1. cap.1. nec obſtat tex. in cap. ex eo. de regulis Iuris in 6. quia procedit, quando quis impugnat in vtilitatem propriam, tunc ex eo, quòd impugnauit non poteſt commodum conſequi, ſed appellatio non reijcitur à Iudice in ſui fauorem, ſed in vtilitatem appellantis, & in commodum Reipublicæ, vt citius finiatur lis, vt bene aduertit Suarez, vbi ſupra.

6 Secundò notandum, quòd circa appellationes eſt obſeruandus tex. in c. Romana. de appellat. in 6. quacumque conſuetudine etiam immemorabili,ſtylo,vel priuilegio in contrarium non obſtantibus, aliter inhibitiones proceſſus, & inde ſecuta ſunt ipſo iure nulla. Ita ſtatuitur in Concil. Trid. cap. 7. ſeſſ. 22.de reform. & propterea animaduertendum circa inhibitiones, quod vt notant Innoc. Dominic. Franch. & alij in d. cap. Romana. ex illo tex.Iudex ad quem, non poteſt inhibere Iudici a quo, niſi prius incipiat de cauſa cognoſcere, quando fuit appellatum ab interloquutoria, & quando à definitiua, niſi prius cognouerit fuiſſe appellatum intra decem dies,& propterea, vt ibi dicit Io. Andr. cauti appellantes deferunt copiam ſententiæ; ſed quando appellatio eſt prohibita a definitiua,niſi in certis caſibus, tunc prius debet incipere de cauſa cognoſcere. Ita præcitati dd. deducunt ex d.cap. Romana. §. ſi vero. §. quod ſi obijciatur. & ſequent. In Curia Archiep.Neap. olim ſtatim fiebat inhibitoria; vt in Ritu 36. hodie vero in cauſis à Papa delegatis ſeruat Ritum, & ſtatim inhibet, & iuſte, ex adductis per Oliuam ſuper d. Ritu.

7 Tertio notandum, veram eſſe doctorum opinionem, quòd quando appellatur à ſententia Iudicis,& præſentatur ei appellatio, ac petuntur apoſtoli, ſi Iudex nihil reſpondet, cenſetur

deferre appellationi, & non poteſt amplius in cauſa ſe intromittere. Ita Gloſ. Card. Imol. Boniſac. in Clem. quamuis. de appellat. Lap. allegation. 24. vbi Mandoſius dicit eſſe communem, Franch. in cap. ab eo. de appellat. in 6. Solet tamen Vic. Neap. cui præſentatur appellatio, mandare ipſam intimari parti ad dicendum, an debeat admitti, ſi, vel non, & interim non cenſetur admittere appellationem. Item ſeruat, quod quando appellatio non eſt admittenda, ſolet incipere à negatiua, dicens; non admiſit, niſi ſi, & in quantum alias ab affirmatiua, ex dictis per Franch. in cap. ſæpe. 2. not. de appellat. de qua Praxi facit etiam mentionem Lucas Pætus, de iudiciaria formula, lib. 5. nu. 10. dicens illam parum operari ex not. per Felin. in cap. cum contingat. num. 13. de offic. delegat.

8 Quartò notandum in Praxi, quòd Iudex à quo, poteſt, & debet non admittere appellationem notoriè friuolam, text. in c. cum appellationib. de appellat. in 6. late Lancellot. de attentatis. limitat. 6. cap. 12. vbi infinitos cumulat; ſed id procedit, quando appellatio eſt notoriè friuola, alias in dubio eſt ei de-

9 ferendum, nec appellatione pendente debet fieri exequutio. Gloſ. in l. qui reſtituere. §. fin. ff. de rei vendic. Iaſ. in l. præſes. ff. de re iudic. Dec. in cap. cum ſit Romana. num. 8. de appell. & in conſ. 28. num. 2. & 83. num. 6. Afflict. in conſtit. appellationum tempora. num. 39. Lancellottus vbi ſupra, qui adducit plures limitationes ad regulam, quod appellatio friuola non eſt admittenda, inter quas iſta eſt notabilis, vt ſit admittenda poſt inhibitionem Iudicis ad quem, dicens ita fuiſſe in Rota deciſum, ne ſub clypeo inhibitionis iniuſtæ Iudices contemnant inhibitiones, & diu litigetur, an inhibitio ſit iuſta, vel non.

10 Quinto notandum, quòd Archiepiſcopus in ordinatorijs tenetur ſeruare Ritum Curiæ Metropolitanæ, in deciſorijs Ritum Curiæ Suffraganei. Ant. in rub. de conſuetud. Felin. in cap. ſuper his. num. 13. verſ. & pro hac parte. de accuſ.

11 Sexto notandum in Praxi, quòd Iudex ad quem, poteſt confirmare ſententiam Iudicis à quo, ex quauis cauſa nullam, etiam ex defectu iuriſdictionis. Alex. not. in conſ. 111. vol. 5. Achil. de Graſſis deciſ. 4. de ſent. & re iud.

12 Septimo notandum, quòd quamuis cognitio, an appellatio ſit calumnioſa, vel non, ſpectet ad Iudicem ad quem; tamen cognitio, an appellationi ſit deferendum, vel non, ſpectat ad Iudicem à quo. Franch. in cap. conſtitutus.num.19.& cap.de Priore.de appellation.Farinac.vbi ſupra, qui teſtatur de communi; numquam enim Curia Archiepiſcopalis procedit ad torturam, niſi manifeſta adſint indicia contra reum, cum in ea ſemper adſint Iudices peritiſſimi, & integerrimi, quales hodie ſunt Curtius Palumbus Vicar. generalis, Horatius Venetia, & Stephanus Quaranta, Canonici Metropolit. Eccleſ.Neap. qui ob iuſtitiæ zelum, integritatem, ſingularem probitatem, eximiam doctrinā, necnon ceteras virtutes, quibus clarere dignoſcuntur, ſumma cum prudentia, exactaq. diligentia iudicis officium exequuntur. Et vt obiter aliqua de clericorum tortura dicamus, ſciendum, quòd iuxta opinionem Abbatis antiqui in c.1.de depoſito.qui eſt communiter receptus, clericus non poteſt torqueri, niſi ſit infamatus de delicto, de quo inquiritur, quamuis contra ipſum adſint alia iudicia; ſed in contrarium ſe habere praxim, dicunt Boſſius de indicijs.num.103. Clarus in §.fin. q.64. & ita ſeruatur in Cur. Neap. quòd non requiritur diffamatio, ſi adſunt alia indicia ad torturam. Sciendum præ-
13 terea, quòd iuxta Abbatem in c.cum in contemplatione.nu.6. de reg.iur. tortura non debet eſſe ita ſeuera in clericis, ſicut in laicis, vnde non debent ſecundum ipſum ſupponi equuleis, vel fidiculis, ſeu corrigiatis: & Curia Archiepiſcopalis clericis infert tormentum funis abſque paruis funiculis, & quando delictum eſt atrox, ſolet mandare quaſſari funem, vel affici aliquibus tractibus chordæ, aut appendi aliquod onus in pedibus, & abhorret noua genera tormentorum; reprehenduntur enim
14 Iudices, qui exquirunt noua genera tormentorum. Ant. Gomeſius lib.3.variar. reſolut.cap.13. num. 15. Pegna in 3. par. Director. ſuper q.6.

15 Vltimo notandum in Praxi, quòd à ſententia deſertionis appellationis poteſt appellari. Bart. in l.2.C.de Epiſc.audien. Phi-
16 lippus in c.ex ratione.nu.80.de appellat. Verum ad euitandos circuitus, Angel. in l.ſi contra.C. de appell. dat cautelam, quòd quando qui obtinuit ſententiam, deprehendit, quòd appellatio

eſt deſerta,modus eſt,vt adeat Iudicem à quo,ad quem ſpectat exequutio, & petat, vt ſententiam exequatur; & ſi appellans compareat,& opponat de pendentia appellationis, duplicabitur, non eſſe appellatum, vel non formiter, aut appellationem
17 deſertam: Iudex à quo de iſto incidenti ſe informabit;& conſtito de non appellatione,vel deſertione,non declarabit appellationem deſertam;ſed ſuam ſententiam exequetur abſque alio decreto. Idem tenet Franch. in d.cap.ex ratione.num.99.qui dat cautelam in contrarium,quòd appellans adeat Iudicem ad quem, & petat inhiberi Iudici à quo proſequatur appellationem coram ipſo Iudice ad quem:& ſi opponatur de deſertione, replicetur de impedimentis, & petatur in integrum reſtitutio, tunc Iudex ad quem, poterit cognoſcere, & pronunciare, appellationem non eſſe deſertam, & reuocare per viam attentati exequutionem factam per Iudicem à quo.

ANNOTATIO.

Num.16. Quæritur, an Archiepiſcopus, ad quem fuit appellatum,
18 poſſit confirmare ſententiam Iudicis à quo, quando appellatio fuit deſerta ob non proſecutionẽ, & videtur quod non, ex Clem.ſi appellationem. de app. vbi appellatione deſerta impeditur proſecutio appellationis: & ibi dicit gloſ. quod ſententia confirmationis erit poſtea lata à non ſuo iudice.Stylus Rotæ Romanæ eſt in contrarium, quòd iudex ad quem, poteſt confirmare ſententiam iudicis à quo, appellatione deſerta.de quo ſtylo teſtatur Vitalinus in d.Clem.ſi appellatione.quamuis ipſe teneat contra ſtylum,quem ſtylum defendit Sarnenſis in Reg. de trienn.q.54.& ita fuit deciſum in vna Seguntina Canonicatus 11.Octobris 1562. coram Robuſterio, & habetur deciſ. 14.de app.in nou.Verum circumſcripto ſtylo verior opinio eſt, quod aut eſt certum tempora inſtantiæ fore lapſa,& tunc non poterit pronunciare, aut eſt dubium, an appellatio ſit deſerta, & eſt reuocatum in dubium coram iudice appellationis, & tunc poterit pronunciare. Ita Bald.in l.eos.C.de appell.additio.ad deciſ.Rotæ 14.de appell.vbi dicit,quod ex ſolo curſu temporis non conſtat, niſi biennium ſit elapſum, nam ante biennium poterunt interuenire impedimenta, quorum probatio, vel reprobatio facto conſiſtit, & ideo dubium eſt. Idem tenet Franc. in c.ex ratione. num. 29. de appell.qui ſequitur Imolam procedit itaque opinio Gloſſ. l.eos.quando ex actis conſtat appellationem eſſe deſertam.

SVMMARIVM.

1 *Corpora, & reliquiæ Sanctorũ; an poſſint de loco ad locum transferri.*
2 *Corpora aliquorum ſociorum Sancti Ianuarij ſunt condita ſub altari maiori Eccleſiæ Cathed. Neap.*
3 *Corpora defunctorum quando poſſunt transferri.*
4 *Reliquiæ Eccleſiæ, an poſſint ab Epiſcopo, vel Rectore Eccleſiæ alijs concedi, vel donari abſque licentia Papæ.*
5 *Reliquias ſurripientes committunt ſacrilegium.*
6 *Reliquias in proceſſionibus debent portare Diaconi.*

De corporibus Sanctorum, quando poſsint transferri de loco ad locum. CAP. LVI.

DICIT text. in cap. corpora. de conſecrat. diſt. 1. corpora Sanctorum de loco ad locũ nullus transferre
1 præſumat ſine conſilio Principis, id eſt, Papę, vel Epiſcopi, & ſanctę Synodi, ideſt canonicorum, vt ibi declarat Archidiac. qui text. intelligitur de corporibus Sanctorum, traditis perpetuæ ſepulturæ, & tunc neque de loco ad locum intus eandem Eccleſiã poſſunt transferri, ſine prædicta auctoritate, vt tenet Nauar. conſil. 9. de ſepultur. alia vero corpora Sanctorum, non tradita perpetuæ ſepulturæ, aut reliquiæ alicuius Sancti, quæ aſſeruantur in capſulis, & deferuntur in proceſſionibus, non ſubiacent diſpoſitioni d. cap. corpora. Gloſſ. & Doct. ibi, Sil. in verb. reliquiæ. & Nauar. in loco citato, & ſic anno 1597. Illuſtriſs. &
2 Reuerendiſs. Archiep. ex iuſta cauſa accommodandi Eccleſiã, traſtulit altare maius Eccleſiæ Metropolit. Neap. quod erat ſitum quaſi in medio cupulæ, prope parietem dictæ cupulæ, in quo altari aderant, & inſunt corpora aliquorum Sanctorum, ſociorũ Beati Ianuarij huius Ciuit. Patroni, & Protectoris. Sic etiam corpora aliorum defunctorum tradita perpetuæ ſepulturæ non ſunt transferẽda de loco ad locum, ſine licentia ſuperioris, & ex iuſta cauſa ruinæ, vel alia. l. 1. l. humanum, C. de re-
3 lig. & ſumpt. funer. niſi fuiſſent depoſita in aliquo loco, tũc poſſunt alio exportari, l. ſi necdum. C. eod. & ita hodie ſeruatur.

ANNOTATIO.

Quæritur, An Epiſcopus, vel Rector Eccleſiæ poſſint alijs concedo-
4 re, vel donare reliquias ſuæ Eccleſiæ abſque licẽtia ſummi Pontificis, & videtur quod ſic ex cap. Corpora Sanctorum. de conſ. diſt. 1. vbi dicitur, corpora Sanctorum poſſe de loco ad locum trãsferri de licẽtia Epiſcopi, & Cardinalis de Turrecrem. in d. cap. corpora. in ſpecie ſequendo Vgonem dicit, per illum textum non prohiberi, quod reliquiæ aliquæ, quæ ſunt in Eccleſia, non poſſint concedi alicui ſine conſenſu Papæ, vel Epiſcopi; ſed tantum prohiberi, quod corpora Sanctorum quæ in aliqua Eccleſia tamquam ſepulturæ perpetuæ tradita ſunt, ſine conſenſu Papæ, aut Epiſcopi non transferantur ad alium locum: & ſic videtur quod Epiſcopus, & Rector poſſit alijs particulas reliquiarum concedere, quando non ſunt traditæ perpetuæ ſepulturæ ſine licentia Papæ, & quando ſunt traditæ, de licentia Epiſcopi. In contrarium facit, quod Epiſcopus ſine auctoritate Sũmi Põtificis prædia Eccleſiæ, & omnia mobilia pretioſa alienare non poteſt, extrauag. Pauli II. de reb. Eccl. nõ alien. multo minus videtur poſſe alienare reliquias Sanctorum, quæ ſunt res Eccleſiæ pretioſiſſimæ, per quas, vt dicit ſacroſanctum Concil. Trid. de Inuocatione, Veneratione, & Reliquijs Sanctorum, multa beneficia à Deo hominibus præſtantur, ſacrilegium
5 committunt, qui reliquias Sanctorum furantur, niſi quando illas ſurripiunt à locis Sarracenorum, vt dicunt Archid. & Turrecrem. in d. c.
6 Corpora. & vaſa, in quibus reliquiæ portantur, dicuntur ſacra, quæ à Diaconis ſaltẽ in proceſſionibus deferri debent, vt dicit Gloſ. notab. in cap. non liceat. diſt. 23. & in magna veneratione habendas eſſe, & alijs non extra capſam oſtendendas eſſe, nec paſſim, ſtatuerunt canones cap. 2. de Reliq. & Vener. Sanctorum. videtur itaque abſurdum, poſſe ad libitũ alijs concedi reliquias, quas canones in ſumma veneratione habendas eſſe ſtatuerunt. Et hæc eſt veritas, quod requiritur licentia Papæ, & ita ſeruatur de ſtylo Curiæ Romanæ, & Sanctiſſimus Pontifex Paulus V. qui hodie feliciter regit Eccleſiam, quando cõcedit licentias extrahendi particulas reliquiarũ diœceſibus Epiſcoporum, ponit clauſulam, dummodo non extrahantur particulæ de Reliquijs inſignioribus, nec de muro clauſis, & cũ conſenſu Epiſcopi, Caueat igitur Epiſcopus, vel Rector, ne ſine tali licentia alijs reliquias concedat: nõ obſtat cap. Corpora. vbi ſufficit licentia Epiſcopi, etiam quando corpora ſunt tradita perpetuæ ſepulturæ, quia procedit de Iure antiquo ante extrauagãtem Pauli II. in qua prohibetur alienatio mobilium pretioſorum inconſulto Romano Pontifice; nam ante illam poterat etiam aliæ res Eccleſiæ alienari auctoritate Epiſcopi c. ſine exceptione. 12. q. 2.

SVM-

SVMMA IVM.

1 *Oblationes factæ Imagini alicuius Sancti, depicta in pariete domus priuati, cui debeantur.*
2 *Imago Sancti, depicta in pariete domus priuatæ perſonæ, quando deſtrui poſſit de ordine Epiſcopi, vel ſine.*
3 *Oblationes factæ capellæ, an debeãtur Rectori Eccleſiæ, vel beneficiato.*
4 *Legatũ factũ capellæ confraternitatis Corporis Chriſti cui debeatur.*
5 *Legatum factum Sanctis, an debeatur Eccleſijs illis dedicatis, vel Eccleſijs, in quibus ſunt recondita corpora Sanctorum.*
6 *Legatum factum canonicis, cui debeatur.*
7 *Epiſcopus, ſi celebrat Miſſam in parochia, cui debeantur oblationes.*
8 *Oblationes factæ in conſecratione Eccleſiæ, cui debeantur.*
9 *Oblationes quæ fiunt in conſecratione Epiſcopi, cui debeantur.*
10 *Oblationes debitæ Rectori in die Dominico, & Epiſcopo in feſtiuitate Sancti, cui debeantur, ſi feſtum occurrat in Dominico.*
11 *Oblationes, quæ fiunt in Miſſa de ſponſo, quæ celebratur à parocho in aliena parochia, cui debeantur.*
12 *Purificatio mulierum poſt partum, benedictio ouorum, & domorum, ad quem ſpectet.*
13 *Oblationes, quæ fiunt in Iubileo, vel anno Sancto in Eccleſia Cathedrali, an pertineant ad Epiſcopum, vel ad Archipresbyterum, qui exercet curam animarum.*
14 *Legatũ factũ monaſterio intelligitur de monaſterio patriæ teſtatoris.*
15 *Legatum factum Eccleſiæ, ſi ſunt plures in Ciuitate, debetur pauperiori, & in dubio monaſterio monialium.*
16 *Legatum factum Canonicis ducentorum aurerorum pro celebratione Miſſarũ, an poſſit diuidi ſtatim inter Canonicos, vel ſit conuertendũ in annuos redditus, vt in perpetuũ celebrẽtur Miſſæ, & anniuerſaria.*

De oblationibus late. CAP. LVII.

DE oblationibus, quæ fiunt in fidelibus Eccleſijs, & alijs locis, ſolet dubitari: de quibus aliqua ſuccinctè dicemus. Et primo ſolet dubitari, cui
1 quærantur oblationes, factæ alicui imagini depictæ in pariete domus alicuius perſonæ priuatæ? & magis communis opinio eſt, quod non
2 domino domus, nec Eccleſiæ Cathedrali, ſed quærantur Eccleſiæ parochiali, in cuius parochia ſitus eſt paries, & Ant. Abb.

Imol. in c. paſtoralis. de his quę fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capit. Marian. Soc. de oblation. libel.18.q.6. vbi teſtatur de communi, facit d. cap. paſtoralis.& cap.quoniam.de decimis. in quibus iuribus patet, quòd parochus habet fundatã intentionem ſuper oblationibus, quę fiunt intra parochiam. Dicit etiam eſſe communem Troilus Maluet.de oblation.in 4.dubio, col. 6. niſi offerens obtuliſſet contemplatione domini domus, puta ſi talis eſſet pauper, vel tales oblationes in pios vſus conuertebat, tunc illius domini efficerentur oblationes. Item ſi ex tacita voluntate, vt ſi offerens ſciebat dominum domus ex conſuetudine cõuertere oblationes in ſuas neceſſitates, vel in pios vſus. Nec obſtat cap.hanc conſuetudinem. 11. q.1. quia loquitur de oblatis in Eccleſia, non in loco profano: quod ſi daretur ignorantia in offerente, vel non poſſet apparere de voluntate offerentis, tunc non acquirerentur domino domus. Ita Marian. Socin. vbi ſup. & dicit Ang. in l. in rem. §. Item quęcumque. ff.de rei vendic.& in ſua diſput.incip.In refulgenti deliciarum Palatio. Quod ſi imagini donaretur pes, aut brachium, quod illi deficiebat, tunc eſt domini illius domus, quia corpus principale trahit ad ſe illam partem, vt in d.§.Item quęcumque. Refert Felin. in cap. dilectus. de offic. Ordin. Sed an

2 poſſit Epiſcopus compellere dominum domus, vt deſtruat Imaginem? eſt dicendum, quòd non, cum in ſeptima Synodo fuerit ſtatutum, imagines Sanctorum poſſe detineri in priuatis domibus, & vijs publicis, vt refert Simanc.de Cathol.inſtit.tit. 33. de Imaginibus. quòd ſi populus abuteretur dicta Imagine, vel eſſet periculũ idololatriæ, poſſet Epiſcopus illam deſtrui facere, idque ſine ſcandalo populi, & offenſione Sanctorum faciẽdum eſt. Simanc. vbi ſupr. not.dominus vero domus poſſet Imaginem delere, frangere, & abradere. Soc.d.c.18.quòd intelligo, dummodo non fiat in contemptum, & ſine populi ſcandalo, ex reg.quod nihil cum ſcandalo fieri debet. cap. nihil. vbi late Felin.de præſcript.

3 Secundo quæritur, cui quærantur oblationes factæ, capellę exiſtendi in aliqua Eccleſia, Rectori ne Eccleſię, an Capellano beneficiato dictę capellę. & veritas eſt, quod debentur Rectori non beneficiato altaris, ſiue Capellę, niſi relinquantur intuitu

ipſius

ipſius altaris. In dubio autem oblationes quæ fiunt in aliquo altari, præſumuntur fieri intuitu Eccleſiæ. Ita Abb. in c. 2. de ſucceſsion. ab inteſt. Marian. Socin. d. libel. 18. q. fin. Felin. in d. c. dilectus. & ex coniecturis percipi poteſt; cuius intuitu fiant oblationes: nam ſi in ipſo altari adeſſet Imago alicuius Sancti, vel titulus Sancti, cuius intuitu fierent oblationes, debentur altari, non rectori Eccleſiæ. Felin. vbi ſupra.

4 Tertio quæritur, cui debeatur legatum factum capellæ, in qua eſt confraternitas corporis Chriſti; hanc quęſtionē ponit Durandus, de arte teſtandi tit. 6. cautel. 7. dicens, quòd legatū debetur Eccleſiæ, & ſic rectori, non confraternitati; niſi teſtator exprimat confraternitatem, ad not. per Doct. in l. ſtatuę. ff. de vſufructu. quòd videtur verum, niſi appareat ex coniecturis offerentem voluiſſe offerre confraternitati, vt quia confratres tradunt matrimonio puellas, vel faciunt alia opera pietatis.

5 Quarto quęritur, cui debeatur legatum factum Eccleſię, quę non reperitur in diœceſi? & deberi Eccleſiæ Cathedrali, dicunt Lap. alleg. 18. Felin. in d. cap. dilectus.

6 Quinto quæritur, cui debeatur legatū factū aliquibus Sanctis, Eccleſijs illis dedicatis, ſub eorum inuocatione, vel Eccleſijs, in quibus ſunt recondita corpora dictorum Sanctorum? & deberi Eccleſijs illis dedicatis, licet alibi ſint corpora, niſi in ciuitate non adeſſent Eccleſiæ ſub inuocatione ipſorum, tenet Afflict. deciſ. 244.

7 Sexto quęritur, cui debeatur legatum factum Canonicis? & deberi ipſis Canonicis; non Eccleſię, dicit Gloſſ. in cap. 12. q. 2. Ant. Abb. in c. requiſiſti. de teſtam. Socin. qui dicit eſſe communem in l. 2. ff. de reb. dubijs. Couar. d. cap. requiſiſti. num. 10. quod ſi fiat ab extraneo alicui Canonico, debetur illi ſoli, iuxta omnes ſupradictos, & legatum factum Canonicis eſt diuidendum inter eos eo pacto, quo cetera ipſius Capituli bona diuidi non ſolent, vt plus vni, quam alteri detur, iuxta ſolitum. Imol. in d. c. & de legato facto Canonicis non debetur quarta Epiſcopo. Couarr. vbi ſupra.

8 Septimo quęritur, ſi Epiſcopus celebrauerit Miſſam in parochia, in qua Miſſa fiant oblationes, cui debeantur? Marian. d. lib. 18. quæſt. fin. dicit, quod licet oblationes, quæ fiunt in

C 3 paro-

parochia, vel intra parochiam alicuius etiam in Miſſa, ſint Parochi; tamen fallit, quando celebraret in parochia Epiſcopus; nam tota ſua diœceſis intelligitur eius parochia. cap. 1. de raptor. ita concludit ex Oſtien. de parochijs. §. in quibus. ver. quid ergo ſi Epiſcopus. vbi Oſt. limitat, quando conſuetudo eſſet in contrarium, vel niſi Epiſcopus in vno loco nimis lon-
9 gam traheret moram, & nimis frequenter celebraret. Idem putat Oſt. in Archiep. celebrante Miſſam, dum viſitat prouinciam; ſequitur Marian. vbi ſup. concludens etiam oblationes factas in conſecratione Eccleſiæ pertinere ipſum Epiſco-
10 pum. ex cap. peti. 18. quæſt. 3. Idem dicit de oblationibus factis in conſecratione Epiſcopi, vt debeant eſſe Epiſcopi, non aſſiſtentis.

11 Octauo quæritur, pone, quòd conſuetudine, vel ſtatuto oblationes, quæ fiunt die Dominico, debeant eſſe Prælati, & in feſto principali debeant eſſe Epiſcopi, ſi feſtum principale occurrit in die Dominica, debeant eſſe oblationes? Bald. in l. 3. ff. de tutelis. dicit, quod oblationes, quæ fuerunt factæ contemplatione Dominicæ, cedunt Prælato, aliæ cedunt Epiſcopo. Sequitur Marian. d. quæſt. fin. qui dicit oblationes factas ab alienis parochianis, cenſeri factas ratione feſtiuitatis, à proprijs parochianis eſſe dubium cuius contemplatione fiant, ſed eas
12 eſſe diuidendas. Et ex his poteſt reſolui alia quæſtio, quod oblationes, quæ fiunt in Miſſa de ſponſo, quæ celebratur à parocho in aliena parochia, debent eſſe celebrantis, cum eius contemplatione dentur.

13 Et ex dictis in princip. huius cap. quòd parochus habet fundatam intentionẽ ſuper omnibus oblationibus, quæ fiunt intra parochiam, videtur dicendum, quòd licet purificatio poſt partum non ſit actus neceſſitatis, ſed deuotionis, c. vnic. de purificat. poſt partũ. & proinde videtur, quòd ab omnibus ſacerdotibus, etiã regularibus expleri poſſit, tamen quia in ea fit quędam oblatio candelę in honorem oblationis factæ per Beatam Virginem, turturum, vel columbarum: ſuper quibus oblationibus parochus habet intentionem fundatam, quòd ad ipſum ſolum, non ad alios ſacerdotes ſpectet purificare mulieres poſt partum; & abſurdum eſſet quòd in vna Eccleſia fieret purificatio

catio, in alia oblatio, ſeu alteri ſacerdoti; non enim perficeretur illi actus deuotionis purificationis. Item benedictio nuptiarum eſt de conſilio. c. 1. ſeſſ. 24. de refor. matr. Conc. Trid. vt probat Nauar. cap. 22. num. 83. tamen à proprio parocho fieri debet. d. cap. 1. Idem videtur dicendum de benedictione ouorum, & tanto magis domorum, cum fiat extra Eccleſiam in parochia, in qua non poſſunt ſe intromittere regulares; ſed habenda eſt ratio conſuetudinis legitimæ introductæ, iuxt. cap. fi. de conſuetud.

ANNOTATIO.

Quæritur de oblationibus, quæ fiũt in Iubileo, vel anno ſancto, ſeu Iubilei in Eccleſia Cathedrali, an pertineant ad Epiſcopũ, vel Archi-
14 presbyterum, qui exerceat curam animarum. Hæc quæſtio fuit diſcuſſa in Rota Romana in vna Beneuentana Spolij 2. Decẽbris 1585. coram Orano, & fuit deciſum, oblationes factas anno Iubilei ſpectare ad Archipresbyterũ Eccleſiæ Cathedralis Beneuentanæ, non ad Archiepiſcopum; quoniam cum Archipresbyter habet curam animarũ, & adminiſtrationem ſacramentorũ, habet conſequenter in omnibus oblationibus de iure communi fundatam intentionem c. cum in tua, c. dudum. c. quoniam. de decimis c. Paſtoralis. vbi omnes de his quæ fiunt à Prælatis: idque priuatiue ad Epiſcopum. Abb. in c. quoniã. 1. not. de decim. & in cap. 1. in fi. de ſucceſsione ab inteſt. Maluet. de oblat. 4. dub. num. 40. Ferret. conſ. 143. num. 4. in fine. fuit etiam dictum in eadẽ cauſa die 19. Iunij 1587. ad Archipresbyterũ ſpectare impenſas pro luminibus, & quod poſsit Archiepiſcopus augere ſummam luminum rationabiliter iuxta temporum qualitatem, & Archipresbyter teneatur, dummodo poſsit deducto victu.

Item notandum, quod quamuis legatum factũ Canonicis, vt dicitur in Praxi, cenſeatur factũ non intuitu Eccleſiæ, tamen intelligitur relictum Collegio ſiue Capitulo, non autem ſingulis perſonis. Ita tenet Cardinalis in c. requiſiſti. de teſtam. quæ inueſtigatio eſt vtilis: nã ſi ſingulis intelligatur relictum, inter Canonicos æqualiter diuidi debet, ſi autẽ Collegio, eo modo diuiditur, quo reliqua ipſius Collegij bona diuiduntur, vt plus vni Canonico quam alteri tribuatur, ſecundum ſtatuta, & conſuetudinem Eccleſiæ. Imola, & Couar. in d. c. requiſiſti, & hanc eſſe veriorem opinionem tradit Illuſtriſsimus Cardinalis Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 11.

15 Item relictum monaſterio ſimpliciter, intelligitur de monaſterio patriæ ipſius teſtatoris. Pariſ. conſ. 24. num. 4. vol. 3.

Item

Item relictũ Eccleſiæ, ſi plures ſint Eccleſiæ in ciuitate ipſius teſtatoris, debetur pauperiori. §.ſi quis in nomine.in auth.de Eccleſ.tit. Ex quo ſequitur, quod in dubio magis intelligitur relictũ monaſterio Monialium, quã Monachorum, quoniam maſculi poſſunt melius ſibi
15 proſpicere, & ideo monaſterium Monialiũ cenſetur pauperius. arg.l. quiſquis. §.ad filias. C.ad l.Iul.maieſt.& dicit Cinus in l.cum multæ.C.de donat.ante nupt.& magis monaſterio mendicantium, quam non mendicantium. Ioan.Andr.in c.1.de teſtam.in 6.ſed prædicta procedunt, niſi coniecturæ eſſent in contrarium; vt ſi parochus Eccleſiæ ſancti Petri relinquat centum Eccleſiæ ſancti Petri, nam debetur Parochiali, licet in ciuitate ſint aliæ eiuſdem nominis. Abb.in c.iudicante.de teſtam. late Illuſtriſſimus Mantic.d.tract.vbi ſupr.tit.6.qui alia ponit circa hanc materiam.

16 Sed caſus notabilis eſt, de quo ſæpe vidi hæſitari, ſi fiat legatũ Canonicis Eccleſiæ ducentorũ aureorũ, vel alterius magnę quantitatis pro Miſſis celebrãdis pro anima defuncti, an intelligatur, quod dicti aurei conuertatur in redditus, & in perpetuum celebrentur Miſſæ, & anniuerſaria pro anima defuncti iuxta quantitatẽ redditnũ, vel poſſint ſtatim Canonici poſt mortem teſtatoris diuidere inter ſe dictos aureos, & celebrare Miſſas iuxta eleemoſynas ſolitas dari pro celebratione Miſſarum.& cenſeo, dictã pecuniã legatam eſſe conuertendam in annuos redditus, niſi ex coniecturis aliud appareret, quoniã quãdo teſtatoris voluntas eſt ambigua, & reſpicit pietatẽ, benignior interpretatio & magis veriſimilis ſequẽda eſt, ac illud quod credibile eſt teſtatorem cogitaſſe l.in teſtamentis, la prima.ff.de condit.& demoſtr.l. cum in teſtamento.ff.de reb.dub. late tradit Illuſtriſs.Card. Mantica d. tract. lib.3.tit.2. & magis vtile eſt teſtatori, quòd in perpetuũ celebrentur Miſſæ; maxime accedente conſuetudine generali, quòd nõ ſolet legari magna quantitas niſi pro anniuerſarijs perpetuis, ſecus autem ſi eſſet modica quantitas, vel ſi fieret legatũ ab aliquo Principe, vel alia perſona valde diuite, qui ſolent legare annuos redditus pro anniuerſarijs perpetuis, vltra eos aliquã magnã quantitatem centum, vel ducentorum aureorũ pro Miſſis celebrandis ſtatim poſt eorũ mortem: nam ſecundũ conſuetudinem regionis interpretatur voluntas teſtatoris, l.ſi ſeruus plurium.§.fin.ff.de leg.primo. l.cum delanionis.§.item cacabos.& ibi gloſ.ff.de fund.inſtructo.cum alijs, & fideicommiſſum recipit interpretationem a conſuetudine patriæ, vt intelligatur eo modo, quo relinqui conſueuit. Tradit Pariſ. conſ.7.num.40. & conſ.50.num. 41. vol. 3. late Cardin. Mantica d. tract.lib.6.tit.8.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Epiſcopi, an teneatur dare ſindicatum.*
2 *Moyſes non redarguit Aaron coram populo propter dignitatem Eccleſiaſticam.*
3 *Epiſcopus quando viſitat monaſteria, non debet introducere laicos.*
4 *Generalis ordinis, vel alia eminens perſona, ſindicari non debet.*

De Vicario Epiſc. an teneatur dare ſindicatum. CAP. LVIII.

1 AN Vicarius Epiſcopi teneatur dare ſindicatum? videtur, quòd ſic, ex l. vnica, C. vt omnes Iudices, tam ciuiles, quàm criminales. In contrarium ſe habet conſuetudo, & ita expreſsè declarauit Gregorius XIII. in quadam bulla, anno 1578. directa clero, & communitati Tarentin. ſiquidem cum communitas, & clerus prætenderent Vicarios Archiepiſcopi eſſe obnoxios ſindicatui, Greg. XIII. reſpondit his verbis, Statuimus, & mandamus, quòd Vicarij, & officiales, ſiue generales, ſiue particulares, etiam foranei nuncupati, per eundem Archiepiſcopum, ſiue eius pro tempore ſucceſſores in d. Eccleſia Tarentina, ſiue eius diœceſi deputati, vel deputandi, ad aliquem ſindicatum nullo modo teneantur, aut eidem ſub quouis prætextu ſint obnoxij. & hæc bulla reperitur impreſſa in lib. de antiq. Tarent. in fin. fol. 222. De Vicario Capituli ſede vacante, dicit Concil. Trid. cap. 16. ſeſſ. 24. de reform. quod tenetur reddere rationem adminiſtrationis nouo Epiſcopo.

ANNOTATIO.

Notanda eſt bulla Gregorij XIII. quá Vicarij non tenentur ad ſindicatum, quoniam alibi reperiebatur diſpoſitum contrariũ, vt in conſtitutione Regni Hiſpaniæ lib. 3. tit. 7. l. 4. quã defendit Azeuedus: ſed ipſe forte non vidit præfatã conſtitutionẽ, Iure optimo fultã, propter dignitatem Vicariorũ, qui coruſcant radijs dignitatis Epiſcoporum, & propter dignitatẽ Eccleſiaſticã: etenim perſonę qualitas operatur, vt præſumptio ſit, iuſte iudicaturos. textus notat. in l. 1. circa med. ff. de offic. præfecti prætorio. tradit notabiliter Bar. in l. ambitioſa. n. 27. ff. de decret. ab Ord. facien. maxime attẽta appel. & reuera ſindicatus ten-

tenderet in magnum dedecus perſonarum Eccleſiaſt.quibus laici ſo-
2 lent eſſe valde infeſti, c. laicos.2. q.6. Vnde legitur de Moyſe, quod Aaron propter peccatum vituli publice corã populo non redarguit, vt Doctores conſiderant, propter dignitatem Eccleſiaſticam. Eſſet plane exemplo Cham, detegere verenda patris, & maledictionem incurrere, vt dicit tex. in c. ſententia.2.q.7.& in tota illa quæſtione prohibentur laici accuſare clericos propter frequens odium diſcolorum erga illos, & ob eandem cauſam non poteſt Epiſcopus laicos introducere, quando viſitat monaſteria, ad correctionem faciendam, vt dicit gloſ.in c.vt iuxta.de off.Ord.& ſupra fuit dictum c.21. non poſſe Prælatum in viſitatione proponere edictum,vt quicumque aliquid ſcit contra Rectorem Eccl.denunciet, ex eadem ratione pro conſeruanda fama Clericorum,eſſet plane in ſindicatu eos conſtituere tamquam ſignum ad ſagittam. Sancta itaque & iuſta eſt conſtitutio Gregorij XIII. Pariter Generalem ordinis, & alios in eminenti dignitate conſtitutos non debere ſindicari probat Cephal.conſ.39. & hæc nota.

SVMMARIVM.

1 *Nuptiæ ſecundæ quando poſſint benedici, & quid Neapoli ſeruetur.*
2 *Conſuetudo valida in Sacramentalibus.*
3 *Nuptiæ ſecundæ benedicuntur, quando alias non fuerunt benedictæ.*
4 *Benedictio ſecundarum nuptiarum eſt probibita, etiam ſi non fiat viuente prima coniuge.*
5 *Benedicens ſecundas nuptias punitur arbitrio Iudicis.*

De ſecundis nuptijs, quando poſſunt benedici. CAP. LIX.

1 DICIT tex. in cap. vir autem. de ſecund. nupt. quòd ſecundæ nuptiæ non ſunt benedicendæ; etiam ſi vnus coniugum fuerit primo loco benedictus, quem tex. Panor. intelligit, etiam ſi viduus ducat virginem. S.Th. in 4.diſt.42.q.3.in fin. dicit,quod poſſunt benedici, quando ducitur virgo, alias non.ſequitur Sil.in verbo,nupt.1.Gloſſ.in d.cap.vir autem. dicit, quòd ſtante conſuetudine, quando ducitur virgo, poſſunt benedici. ſequitur Nauar.in cap.22.nu.83. qui intelligit opinionẽ D.Tho.procedere ſtante conſuetudine,quæ poteſt inducere, vt benedicantur nuptiæ;etiam quando vidua ducit virgi-
nem,

nem, vel viduus viduam. Neapoli ſeruatur, quòd quando mu-
2 lier tantum eſt virgo, iteratur benedictio omnium: conſuetudo enim valet in Sacramentalibus, vt firmat Nauar. vbi ſup. per c. de trina. iuncta Gloſſ. & de conſec. d. 4. & c. 2. de temp. ordin.
3 Sed quid ſi omnes ſint vidui; ſed non fuerunt alias benedicti, poſſunt de nouo benedici? d. cap. vir autem à contrario ſenſu. Nauar. vbi ſupra. Neap. ſi vidua non fuit benedicta, iteratur benedictio omnium; ſecus ſi vir tantum.

ANNOTATIO.

Animaduertendum, quod Ioannes And. ex pœna graui ſuſpenſionis ab officio & beneficio adeundi Sedem Apoſt. impoſitam in c. 1.
4 de ſecundis nuptijs. contra ſacerdotem benedicentem ſecundas nuptias, arbitratus fuit, illum textum procedere, cum viuente prima vxore Sacerdos benedicit ſecundas nuptias in odium dicti criminis. & eius opinionem ſequitur lex Regia Hiſpaniæ part. 4. tit. 12. l. 2. in qua dicitur poſſe ſemper benedici ſecundas nuptias, tertias, & quartas, ac vlteriores, & affertur ratio, quia iſtæ benedictiones non ſunt ſacramenta: ſed potius orationes, quæ dicuntur ſuper ſponſos, & propterea cum non ſint ſacramenta, nulla videtur fieri iniuria, cum non reiteretur Sacramentum. Nihilominus in contrarium eſt textus in c. vir autem. eod. tit. dum dicit, cum alia vice benedicti ſint; & communis opinio Canoniſtarum, & Theologorum eſt in cõtrarium, à quibus non eſt recedendum: eſt tamen attendenda conſuetudo, vt dicitur in Praxi. Verum circa pœnam impoſitam in d. c. 1. ſuſpenſio-
5 nis ab officio & beneficio, notandum, quod non infligitur ipſo facto, vt ibi notat Oſtien. & non eſt ſemper benedicens mittendus ad Sedem Apoſt. vt dicit Abb. qui tenet pœnam d. c. eſſe arbitrariam, attentis circumſtantijs, & conſuetudine loci. ſequitur Menoch. de arbit. caſu 417. qui teſtatur de communi: ſupradicta vero Ioan. And. conſideratio deſeruit, vt leui pœna ſacerdos puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Extrauagans Pauli II. de rebus Eccleſ. alien. eſt vſu recepta in Ciuitate, & diœceſi Neap.*
2 *Alienatio rerũ Eccleſ. fieri non poteſt ſine conſenſu Papæ; etiam in caſibus alias à iure permiſſis, niſi iuxta formam extrauag. Ambitioſæ.*
3 *Terrulæ, & vineolæ Eccleſiæ poſſunt alienari ſine ſolemnitate, & quæ tales ſint.*

Mobilia

4 *Mobilia pretioſa quæ dicantur.*
5 *Solita concedi in feudum, vel emphyteuſim, quæ dicantur.*
6 *Et in quibus caſibus non poſſint de nouo concedi.*
7 *Fructus, & alia bona Eccleſiæ, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, alienantur inconſulto Papa, & quæ talia ſint.*
8 *Pecunia an connumeretur inter mobilia, vel immobilia.*
9 *Et quid ſi ſit deſtinata ad emptionem immobilium, vel redacta ex venditione immobilium, aut poſita in bancho.*
10 *Locatio bonorum Eccleſiæ per triennium permiſſa, & quando vltra.*
11 *Commiſſarij alienationis Eccleſ. quid aduertere debent.*
12 *Vtilitas Eccleſiæ in conceſſione rei Emphyteoticæ ſolitæ concedi quando conſiderari debeat.*
13 *Nepos an repræſentet patrem, & admittatur vna cum patruo ad emphyteuſim Eccleſiaſticam.*
14 *Alienari non poteſt ſine ſolemnitate magna quantitas pecuniæ, quæ eſt in proprietate Eccleſiæ, non in fructu.*
15 *Locatio prædij Eccleſiæ vltra triennium eſt nulla etiam pro triennio.*
16 *Fructus prohibentur alienari vltra triennium ab Eccleſia.*
17 *Diſmembratio fructuum eſt alienatio, & requirit ſolemnitates requiſitas in alienatione rerum Eccleſiæ.*
18 *Miniſtri cantandis Miſſis, & Horis canonicis in Eccleſia Parochiali ſunt tantum ad bene eſſe.*
19 *Concordia ſuper decimis non ligat ſucceſſores ſine confirmatione Apoſtolica.*
20 *Concordia ſuper dimiſſione partis decimarum debitarum à laicis facta ab Eccleſiaſticis non valet ſine confirmatione Apoſtolica.*
21 *Commiſſarius an teneatur examinare teſtes ſuper vtilitate Eccleſiæ.*

De alienatione rerum Eccleſiæ nonnulla practicabilia. CAP. LX.

1 CIRCA alienationes rerum Eccleſiæ, quædam pauca magis practicabilia hic inſerere decreui: de hac vero materia facit amplum tractatum celeberrimus Iuriſcõſultus Stephanus Quaranta Canonicus Neap. in ſumma Bullarum. ad quẽ te remitto. Et primo notandũ, in Ciuitate, & diœceſi Neap. eſſe vſu receptam extrau. Pauli II. de reb. Eccleſ. alien. quæ incipit, ambitioſæ. tam quoad pęnas intrinſecas nullitatis contractus, quàm quoad pęnas extrinſecas cenſura-

rum

rum, & alias: de quo etiam ſupra in c. 51. aliquid tetigimus.

Secundo notandum, quod verus intellectus dictæ extrauag. eſt, quòd hodie, etiam in caſibus à iure permiſſus non poſſunt alienari res Eccleſiæ inconſulto Romano Pontifice, niſi iuxta formam dictæ extrauag. & ita in Vrbe, & Regno practicatur, quòd vix alienantur modica, ſine aſſenſu Papæ, iuxta cap. terrulas. 12. q. 2. quidquid dicat Rodoanus, de rebus Eccleſ. alien. q. 36.

3 Tertio notandum, quòd poſt dictam extrauag. poſſunt ſine aſſenſu Papæ alienari terrulæ, vineolæ, & domunculæ Eccleſiæ, minus vtiles, & à longe poſitæ, ſiue paruæ iuxta d. cap. terrulas. ſiquidem in generali prohibitione alienationis non veniunt modica. Abb. in cap. vt ſuper. de reb. Eccleſiæ non alien. & de modicis, aut parum, aut nihil curatur l. ſcio. ff. de reſt. in integr. & lex generaliter loquens, non includit modica. Socin. in Fallent. 229. Sed difficultas eſt, cuius valoris debeant eſſe dicta prædiola, vt dicantur modica. Gloſſ. in d. cap. terrulas. dicit, puta, ſi valeant viginti ſolidis, id eſt, viginti aureis, vt declarat Archid. in cap. ſi quos. ead. cauſ. & quæſt. In contrarium eſt veritas, quòd Iudicis arbitrio remittitur, qui attendere debet conſuetudinem terræ, facultatem rei datæ, & venditæ, iuxta cap. ceterum. de donat. ita Archid. in d. cap. terrulas. Oſtien. in ſumm. de his, quæ fiunt à Prælatis. §. fin. Goffred. in ſumma, eodem titulo, & §. etenim reſpectu Eccleſiæ pauperis. terra poteſt eſſe magni valoris, & non reſpectu diuitis, ſicut cauſa de porcello dicitur magna inter pauperes, & ruſticos, vt late per Corſet. in tract. de minimis. Innoc. Cardin. & alij in cap. fin. §. his autem. de off. deleg. Regulariter autem dicitur minimi valoris terrula, aſcendens ad ſummam ducatorum decem, & non plus; & remitti arbitrio tenet celeberrimus Doctor Pater Marius de Andria, Societatis Ieſu decus, ac totius Regni Neapol. ob longum rerum experimentum ſingulare in legendo, & conſulendo præſidium. Prædiolum vero exiguum Eccleſiæ vtile non poteſt alienari ſine ſolemnitate. cap. 1. 17. q. 4. vbi doct. & in d. cap. terrulas. Fuit etiam dictum in Curia Archiep. aliud eſſe alienare terrulas, aliud alienare

modicam partem magni prædij Eccleſiæ: nam iſtud ſecundum fieri non poteſt, quia hoc modo paulatim poſſent alienari omnia prædia Eccleſiæ,& fieret fraus legi, l. non dubium. Ç. de leg. & ex his habetur, quæ dicantur mobilia pretioſa, quæ alienari non poſſunt, vt habetur in d. extrauag. Iudicis enim arbitrio remittitur, cum in iure non reperiatur expreſſum, qui prædicta conſiderare debet; & regulariter, quando excedunt ſummam decem ducatorum, dicuntur pretioſa, ex communi exiſtimatione.

5 Quarto notandum, quod ex dicta extrauag. poſſunt alienari res ſolitæ concedi in emphyteuſim, vel in feudum; quæ autem dicantur ſolitæ concedi, variæ ſunt dd. opiniones, in c. 1. qui feud. dare poſſunt. ſed opinio Iacobi de Beluiſio ibi eſt, quòd requiruntur duo actus conceſſionis, ſine ſolemnitate, intra ſpatium quadraginta annorum, & quòd talis conſuetudo ſit vtilis, & non damnoſa Eccleſiæ; & iſta opinio eſt magis communiter recepta, vt teſtatur Clarus in §. feudum. q. 13. verum, ſi ſemel res fuit cum ſolemnitate conceſſa in feudum, vel emphyteuſim, tunc non obſtante lapſu temporis, & geminatione actus, dicitur ſolita concedi; & poteſt de nouo infeudari ſine ſolemnitate, vt per plura probat Curtius Iunior de feudis, 2. part. q. 4. vbi dicit eſſe communem. ſequitur Rodoan. de reb. Eccleſiæ, q. 65.

6 Quinto notandum, quòd in pluribus caſibus Prælatus non poteſt infeudare, vel concedere in emphyteuſim res ſolitas concedi. Primus eſt, quando ceſſat prima cauſa conceſſionis, vt ſi res inculta data eſſet in feudum, vel emphyteuſim, vt reduceretur ad culturam, ſi poſtea redacta ad culturam rediret ad Eccleſiam, non poterit de nouo concedi ſine ſolemnitate. Abb. ſingul. in cap. vt ſuper. de reb. Eccleſ. Curtius vbi ſup. q. 1. Secundus caſus, quando Eccleſia tempore primæ conceſſionis erat diues, nunc vero depauperata. Ita Iacob. de Beluiſio. Card. Aluar. & communis in d. cap. Rodoanus. vbi ſupra. q. 61. Tertius caſus eſt, quando res ſolita concedi eſt incorporata menſæ Eccleſiæ; quia non poteſt amplius alienari ſine ſolemnitate. Archidiac. in cap. 1. 35. quæſt. 8. Abb. in d. cap. vt ſuper. commu-

munis in d. cap. 1. qui feudum dare poſſunt. ſed quando dicatur res incorporata menſæ, ſunt plures opiniones, quas refert Curtius vbi ſupra, q. 5. ſed melior opinio eſt, quòd requiratur expreſſa declaratio Prælati, vt ſi expreſſe deſcribi faciat rem reuerſam inter bona menſæ, iuxta Bart. in l. ſi vacantia. C. de bonis vacant. lib. 10. Bal. in cap. 1. de cler. qui inueſtituram fecit. vel tacita declaratio, hoc eſt, quod Prælatus collegerit fructus ipſius, prout ſolet facere de alijs rebus incorporatis. Et hanc opinionem dicit eſſe magis communem Curtius d. q. 5. Clar. q. 13. Quartus caſus eſt, quando talis conſuetudo eſſet inducta per vim. Iacob. Bald. Card. in d. c. 1. Quintus caſus eſt, quando res eſt data Eccleſiæ, cum conditione, & pacto, quòd alienari non poſſit; quia tunc non poteſt de nouo concedi. Aluar. Card. in d. cap. 1. Sextus caſus eſt, vt non poſſit concedi, alterando ſolitum; puta, ſi ſolet concedi maſculis, non poteſt concedi feminis, niſi ex magna cauſa; vt, ſi præceſſiſſet meritum ex parte recipientis, qui fecerit aliquod notabile ſeruitium Eccleſiæ, quia poteſt concedi, etiam quoad feminas. Ita Iacob. Card. Curtius, & communis in d. cap. 1. Sed dubium eſt, ſi nulla exiſtente cauſa fiat conceſſio pro maſculis, & feminis contra ſolitam conceſſionem, quæ erat pro maſculis tantum, an valeat, ſaltem quoad maſculos, vel in totum vitietur. Bal. in d. cap. 1. tenet, quòd valet, quoad maſculos tantum; quia in ſeparabilibus vtile per inutile non vitiatur. l. ſancimus. C. de donat. Contrariam opinionem tenet Bart. in auth. qui rem. C. de ſacroſanct. Eccleſ. ſed prima opinio eſt communis, quam late defendit Curt. d. c. 1. q. 6. Præterea notandum, quòd quando concedi ſolita dantur in feudum, vel in emphyteuſim, debet in noua conceſſione adeſſe euidens vtilitas Eccleſiæ, ex verbis claris dictæ extrauag. & propter illam dictionem, tunc, quæ denotat extremitatem temporis. l. 4. ff. de condit. & demonſt. quidquid dicat Peret. in d. extrauag. qui dicit ſufficere vtilitatem adfuiſſe in antiqua conceſſione, & euidens vtilitas Eccleſiæ dicitur manifeſta, & magna, ideſt notabilis, vt poſt alios dicit Prob. in c. vnic. de cler. non reſid. in 6.

7 Sexto notandum, quòd fructus, & bona, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, ſine ſolemnitate poſſunt alienari, vt in d. extrauag. Dicuntur autem bona, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, quæ non ſolent durare triennio, iuxta Gloſſ. ſingul. in l. 4. C. ſi aduerſ. vſucap. Alexand. & Ang. in l. 1. §. quæſitum. ff. ad Trebell. vel non ſunt duratura triennio abſque notabili deterioratione ſecundum Beroum in cap. nulli. de reb. Eccleſ. vel etiam vltra triennium, abſque notabili deterioratione, ſecundum Rodoan. vbi ſupr. quæſt. 6. & tales ſunt veſtes attritæ, quæ veteraſcunt, animalia ſuperuacua, & ſimilia. Abb. Cardin. & communis in d. cap. nulli, licet ſint mobilia pretioſa, iuxta Gloſſ. in cap. tua. de his, quæ fiunt à Præl. vbi Abb. & alij; pecunia etiam inter mobilia, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, numeratur; quia retenta nihil operatur; cap. eijciens. 88. diſt. Abb. & communis in d. cap. nulli. sed difficultas eſt de pecunia, deſtinata ad emptionem immobilium, an dicatur res mobilis, vel immobilis? Et fuit in Curia Archiepiſc. his determinatum, inter mobilia connumerari; ac fuit dictum, hanc eſſe magis dd. communem opinionem, quam tenet Cin. Bal. Alb. Ang. Imol. Florian. Ale-
9 xand. Aretin. Iaſon in l. cetera. §. ſed ſi parauit. ff. de legatis primo. Boer. latiſſime deciſ. 209. vbi enumerat omnes doctores. Roland. de lucro dotis. quæſt. 11. Graſſis comm. opin. §. legatum. quæſt. 19. Illuſtriſs. Cardin. Mantica de coniectur. vltim. volunt. lib. 9. tit. 9. num. 2. Pinellus in l. 1. C. de bonis mater. 2. part. num. 42. Et propterea fuit dictum, non requiri ſolemnitatem in alienatione dictæ pecuniæ. Sed quid de pecunia, redacta ex venditione rei immobilis? & dicendum eſt, inter mobilia connumerari, vt pulchre per Tiraq. de vtroque retract. §. 1. Gloſſ. 7. num. 113. Rodoan. vbi ſupr. quæſt. 6. contra Foller. in praxi. in verbo, annotetur bona, quid autem in pecunia, poſita in banco? & inter immobilia connumerari, tenet idem Tiraq. vbi ſupra, num. 114. poſt Bald. in cap. poſt cauſam. de re iud.

11 Septimo notandum, circa locationem per triennium permiſſam fieri ſine ſolemnitate, iuxta d. extrauag. quòd procedit, quando prædia Eccleſiæ quotannis coluntur, & quo-

libet anno fructus colliguntur; vnde ſi quolibet biennio, vel triennio fructus colligantur, poteſt ad ſex annos, & vſque ad nouem annos fieri locatio. Ita notabiliter Barbat. in Rub. de rebus Eccleſiæ. Couarr. qui comprobat lib. 2. variarum reſol. cap. 16. Sed quid ſi prædium quotannis redderet fructus, & fieret locatio vltra triennium, an valeret, ſaltem pro triennio? Bal. in auth. ſi quas ruinas. C. de Sacroſanct. Eccleſ. tenet, quòd ſic. idem Paulus in auth. qui rem. C. eod. tit. vbi Iaſon, & Decius teſtantur de communi. Couarr. vbi ſupr. qui etiam dicit eſſe communem; limitant tamen, quando ex coniecturis appareret locatorem, vel conductorem; non minori tempore rem illam vel locaturum, vel conducturum; quia tunc in totum eſſet nullus contractus, iux. Alex. Soc. & Alciat. in l. 1. ſed ſi mihi. ff. de verborum obligat. ſed vide Annotationem. Nec valet locatio vltra triennium, cum clauſula, quod tot ſint locationes, quot ſunt triennia, vt firmat idem Couar. vbi ſupra.

11 Vltimo notandum, quòd ex Bulla Pauli IV. Commiſſarij, quibus a Romano Pontif. committuntur reſcripta, Si in euidentem, ſunt excommunicati ipſo facto, ſi ſunt inferiores; & Epiſcopi per annum ſuſpenſi ab exequutione officij, & obligati ad reſtitutionem damni illati Eccleſiæ, ſi ſuæ conſcientiæ prodigi, in grauamen, aut detrimentum Eccleſiæ, per gratiam, timorem, vel ſordes alienationi conſenſerint; aut decretum, aut auctoritatem interpoſuerint. Hi vero, qui dolo, vel fraude ſcienter in detrimentum Eccleſiarum procurauerint alienationem, ſiue decretum, ſunt etiam ipſo facto excommunicati, & non poſſunt, niſi à Papa abſolui.

ANNOTATIO.

Nu. 6. Annotandum, fuiſſe pariter deciſum in Rota Romana, in noua
12 conceſsione rei emphyteoticæ debere adeſſe euidentem Eccleſiæ vtilitatem tempore vltimæ conceſsionis, ſeu nouæ, & non ſufficere ad fuiſſe in antiqua conceſsione, & ita pluries fuit deciſum in Rota, vt teſtatur, & probat Cæſar de Graſſ. deciſ. 4. de reb. Eccl. non alien.

13 Circa eundem numerum ſextum, vbi agitur de emphyteuſi Eccleſiaſtica, quæritur de pulchro dubio non parũ vtili Eccleſijs, An in

emphyteuſi Eccleſiaſtica, quæ regulariter recipi ſolet pro ſe, filijs, & nepotibus, filius ingrediatur in locum patris, ita quod ſuccedat vna cum patruo tanquam repræſentans perſonam patris, vel primo ad filios, & illis non exiſtentibus ad nepotes deueniat. Bar. fuit in opinione, quod filius non ingrediatur locum patris, & eius perſonam non repræſentet. Ita dicit in Auth. poſt fratres. C. de legit. hered. quem ſecuti ſunt Caſtrenſ. 146. viſo puncto lib. 2. Alex. conſ. 204. num. 8. lib. 2. & conſ. 129. nu. 8. lib. 5. Rubeus in l. Gallus. §. quidam recte. nu. 136. ff. de liberis, & poſth. Anch. conſ. 82. & alij relati a Rol. conſ. 68. lib. 1. & a Menoch. conſ. 200. lib. 2. nu. 61. quia ſucceſſio iſta non regulatur ſecundum ſucceſſiones ab inteſtato: ex quo non eſt quid hereditarium, ſed a Domino concedente prouenit. Contrarium tenet Fulgoſius in d. Auth. poſt fratres. & alij, quos recenſet Menoch. loco citat. vt filius ingrediatur in locum patris, & admittatur vna cum patruo. Prima opinio eſt recepta a Rota Romana, vt primo ad filios, & demum illis non exiſtentibus ad nepotes deueniat: & ita fuit iudicatum in vna Romana emphyteuſis anno 1570. coram Cardinali Seraphino, & in vna Romana domus 6. Martij 1595. coram Illuſtriſsimo Cardinali Pamphilio, non obſtantibus allegatis per Rolan. in d. conſ. 68. & Hier. Gabr. conſ. 76. lib. 1. ac etiam non obſtante, quod in defectum generationis fuerit data facultas nominandi perſonam extraneam: quia ex hoc non dicitur alterata natura emphyteuſis Eccleſiaſticæ, vt etiam durante generatione dicatur tranſitoria ad heredes, l. in agris. ff. de acquir. rerum domin. & iſtæ deciſiones ſunt notandæ, cum emanauerint a tribunali ſupremo Eccleſiaſtico, & ſunt non parum vtiles Eccleſijs.

Num. 8. Annotandum, fuiſſe in Rota Romana deciſum in vna Veneta
14 nullitatis contractus 13. Nouembris 1602. coram Illuſtriſſimo Pamphilio, non poſſe Prælatum alienare magnam quantitatem pecuniæ etiam conuertendam in vtilitatem monaſterij, licet ſit mobilis ſine ſolemnitate, ſi eſt in proprietate monaſterij, quia poteſt Eccleſia in contractu emptionis decipi in pretio, Bero. in c. nulli. nu. 83. de reb. Eccleſ. Rodoan. in ſuo tract. tit. de pecun. Eccleſ. num. 15. facit tex. in l. 3. §. quid ergo. ff. de contrar. actione tutel. cum alleg. per Tiraq. de retract. §. 1. gloſ. 7. num. 106. non enim iſta pecunia erat in redditu, vel fructu, vt de ea Prælatus, ſicut de alijs fructibus diſponere poſſet, vt loquitur Clem. 1. de reb. Eccleſiæ in fin. ſed erat in proprietate monaſterij, & erat magna quantitas ducatorum quatuor mille: requirebatur igitur ſolemnitas. & ita fuit notab. deciſum.

Num. 10. Annotandum in Rota Romana haberi pro indubitato, loca-
15 tionem prædij Eccleſiæ vltra triennium eſſe nullam, etiam pro triennio, ac extrauag. Pauli II. de reb. Eccleſ. annullare contractum locationis in totum. Et ita fuit deciſum in vna locationis Brixien. 5.

Decemb. 1594. coram Domino Pegna, & coram Illuſtriſsimo Pamphilio 20. Martij 1600. in vna Comenſis locationis, & ſæpius in alijs cauſis. Et eandem opinionem tenuit Conſilium Neapolitanum, & probat Afflict.deciſ.107.in cauſa domini Motiæ: & in eadem Comenſi fuit notabiliter dictum, quod quamuis Bart. communiter receptus in l. codicillis. §. Inſtitutio, ff. de leg.2. dicat prohibitionem alienationis rei non extendi ad fructus, quoniam aliud eſt res,aliud fructus rei:nihilominus extrauag. comprehendit etiã fructus, quando locatur vltra triennium, ex verbis claris, cum excipiat fructus, qui ſeruando ſeruari non poſſunt.

17 Item notandum, diſmembrationem fructuum dici alienationem, & requirere omnes ſolemnitates requiſitas in alienatione rerum Eccleſiæ. Rota deciſ. 1. de reb.Eccleſiæ. in nouis.Franch. eod.tit.in 6. Rebuff. in compedio alienat. num. 68. & proinde fuit dictum in Rota Romana in vna Marſicana,non potuiſſe Epiſcopum diſmembrare fructus parochiæ pro erigendis nouis canonicatibus in ea, cũ numerus parochianorum non fuerit talis, quod rector cum vno Clerico in adminiſtratione Sacramentorum non poſſet ſupplere, c. vt quiſque. vbi Cardinalis,Imola,& alij de vit.& honeſt. Cler.Caſſad.deciſ. 19. de præben. Rebuff. de congrua, num. 65. præſertim cũ non fuerit probatus defectus ſeruitij, ita quod propter paucitatẽ miniſtrorum, & multitudinem parochianorum aliqui deceſſerint ſine ſacramentis, & tanto magis,quod Canonicis,ſeu coadiutoribus nouiter erectis, non fuit impoſitum aliquod onus adiuuandi rectorem in adminiſtratione Sacramentorum, & alias non ſunt neceſſarij, cum miniſtri pro cantandis Miſsis,& Horis Canonicis in Eccle

18 ſia parochiali ſint tãtum ad bene eſſe, vt alias fuit reſolutum in vna Legionenſi congruæ die 11. Aprilis 1587.coram Lauretano. nec poteſt dicta diſmembratio ſuſtineri vigore Concilij Tridentini, quandoquidem ſacra Congregatio relata a Rota in d. deciſ. cenſuit Epiſcopum non potuiſſe ex fructibus huius Parochialis erigere Canonicatus. Ita fuit reſolutum in vna Marſicana diſmembrationis fructuum die 14.Februarij 1594. coram Illuſtriſ.Cardin.Pamphilio.

19 Poſtremo annotandum, concordiam ſuper decimis non ligare ſucceſſores, niſi adſit auctoritas Apoſtolica, c. veniens. de transaction. Abb.in c.ex multiplici.num.2. & c.cum homines.num.4.de decimis. Caputaq. deciſ. 165. par.3. & fuit dictum in vna Meſſanenſi præeminentiarum 1585. coram Illuſtriſ. Blanchetto,& in vna Conchen. limitum decimarum 4. Martij 1596. coram eod. & in eadem Conchen.5. Martij 1597.coram Litta. Item fuit deciſum in Rota Romana, concordiam ſuper dimiſsione partis decimarũ debitarum a laicis factã a perſonis Eccleſiaſticis,non valere ſine confirmatione Apoſtolica, nec ſufficere conſenſum Epiſcopi: & ita fuit dictum in cauſa

Nouarien. decimarum 28. Maij 1593. coram Illuſtriſs. Cardinali
20 Arigonio: fuit etiam viſa Rotæ iuſta concordia ſuper reductione decimarum ad vigeſimam, ſtante difficultate exactionis, & paupertate ſoluentium. Ita fuit reſolutum in vna Eccleſienſ.confirm. concordiæ 20. Februarij 1595. coram Seraphino.
21 Circa nu. 12. Quæritur an Commiſſarius, cui commiſſum eſt Breue Apoſtolicum, Si in euidentem, teneatur ſuper euidenti vtilitate Eccleſiæ examinare teſtes, & citare partes. Abb. in conſ.41.lib.1.tenet quod non, ſicut non teneretur delegans. ſequitur Rodoanus de rebus Eccleſiæ non alien. in tit. de cauſæ cognitione. & ſecuta fuit Rota in vna Lauden. bonorum 8. Iunij 1588. coram Gipſio, & fuit dictum, teſtes examinatos a Cõmiſſario ſuper euidenti vtilitate non ſeparatim, ſed ſimul, non eſſe reijciendos, non obſtante c.venerabili. de teſtibus. quem textum dixerunt procedere, quando teſtes examinantur in forma Iudicij, ſecus ſi extraiudicialiter. Nihilominus contraria opinio eſt verior, quod debeat euidenter conſtare de vtilitate Eccleſiæ per teſtes, & alias legitimas probationes, & non credatur aſſertioni Commiſſarij, & alias alienatio iudicabitur nulla ex textu aperto in cap.1.de reb. Eccleſ. alien. in 6. in quo tex. aderat inſtrumentũ alienationis, in quo enunciabatur vtilitas Eccleſiæ, & quia nõ probabatur, fuit declarata alienatio nulla. & ibi hoc notat Ioan. Monachus, Ioan. And. Dom. nu. 5. vbi dicit, nota optimum tex. quod licet in alienationis inſtrumento rei Eccleſiaſticę narretur, vtilitatẽ, vel neceſſitatem alienandi ſubeſſe, niſi aliter probetur, non adhiberetur fides, nam ſupra dicitur, quod in inſtrumento hoc continebatur, & tunc Papa dicit, dicit quod non ſuberat. Sequitur Philip. Franch. Aegid. Bellam. in repetit. Clementinæ, ſi vna. de reb. Eccleſiæ num. 156 & ſequentibus concludens, neque eſſe adhibendam fidem executori cui Papa commiſit, quod diligenter ſe informaret de cauſa vnionis faciendæ, & prædicta procedunt multo magis attento ſtylo hodierno, quo in Breui Apoſtolico ponitur clauſula, Si tibi legitime conſtiterit, quæ denotat cauſæ cognitionem, & citationem partium iuxta veriorem opinionem gloſ. in Clem. præſenti. de cenſibus. Gloſ. in Clem. multorum. de pœnis. Abb. in c.ſacro. de ſententia excom. & in c.conquerente. de reſtitut. ſpoliat. Felin. in c.ſi conſtiterit. de accuſation. Idem etiam ſeruatur in alienatione rei pupilli. Bart. in l. Non pito. §. Non paſſim. ff. de reb. eorum. pulchre Dec. in l.ſi donatione. C. de collat. quod non credatur Iudici, niſi in pertinentibus ad iuriſdictionem, ex gloſ. in c.paſtoralis. in verbo, exonerare. de offic. deleg. & idem tenet Caualcan. deciſ. 45. parte prima, D. Stephan. Quaranta in ſumma bullarum in verbo, alienatio. num. 12. attento ſtylo hodierno, & dicit aliter eſſe dicendum quando Papa ſimpliciter committit Commiſſario, quod ſe informet, tunc

ſtabi-

ſtabitur aſſertioni Cõmiſſarij, & ſufficit iudicialis informatio, vt in hac materia diſtinguunt Domini de Rota in deciſ. diuerſ. 716. volum. 1. & 160. vol. ſecundo: nihilominus teneo indiſtincte ſemper debere cònſtare euidenter de vtilitate Eccleſiæ per doct. ſupra allegatos in cap. 1. de rebus Eccleſ. non alien. in ſexto. vt per illum textum, & dicta per Bellameram.

S V M M A R I V M.

1 *Quarta funeralis an debeatur, ſi moritur perſona inſignis, & poſt ſepultum corpus in patria fiant exequiæ ſolemnes in alio loco.*

2 *Electio ſepulturæ commiſſa voluntati alterius, an valeat.*

3 *Electio ſepulturæ, facta ad ſuggeſtionem alterius, non valet.*

4 *Pater, vel dominus, an poſſint eligere ſepulturam filio, vel ſeruo impuberibus. & quid Neap. ſeruetur.*

5 *Electio ſepulturæ ſpectat ad Vicarium Neap. quando, qui elegit, non potuit ſepeliri in Eccleſia electa.*

6 *Confratres alicuius Congregationis in quo loco ſepeliendi.*

7 *Ius funerandi non intelligitur conceſſum, conceſſa capellà, niſi exprimatur.*

8 *Electio ſepulturæ quomodo probetur.*

9 *Exigi an poſſit aliquid pro ſepultura, antequam corpus ſepeliatur.*

10 *Sepultura an poſſit denegari, ob non ſolutionem decimarum.*

11 *Sepultura Eccleſiaſtica debent priuari, qui in Paſchate non communicauerunt, & quid Neap. ſeruetur.*

12 *Capitulum Cathed. Neap. quado inuitatur ad funus, ipſum ſolum defert crucem per alienas parochias.*

13 *Officia mortuorum circa cadauera, in Eccleſijs mendicantium à quibus peragi debent.*

14 *Mendicantes, quando inuitantur ad funus, non poſſunt per alienas parochias deferre crucem.*

15 *Sepulturam eligens voto, vel iuramento non ad ſuggeſtionem, tenetur ad obſeruantiam.*

16 *Electio ſepulturæ per quot teſtes probetur.*

17 *Propoſitum eligendi ſepulturam ſine electione non attenditur.*

18 *Parochus an poſſit propria auctoritate ſubtrahere ſacramenta parochianis ob non ſolutionem oblationum.*

19 *Sepultura an poſſit denegari ob non ſolutionem decimarum.*

20 *Mortuus repertus in puteo, vel ſuſpenſus, quando debeat priuari Eccleſiaſtica ſepultura.*

21 *Orari an poſſit pro illo qui ſe ipſum interfecit.*

22 *Sacramenta quilibet poteſt recipere in Eccleſia Cathedrali inuito parocho.*

23 *Epiſcopus concurrit in cura animarũ cum alijs parochis ſuæ diœceſis.*

De

De ſepulturis plura ſcitu digna,
CAP. LXI.

1 MORITVR Rex, vel alia perſona inſignis, ſepelitur in ſua patria, poſtea Neap. vel alibi fiunt exequiæ ſolemnes in Eccleſia, ponitur capſa, ſiue cænotaphium cum culcitra, cereiſque accenſis, canitur Miſſa, ac ſi ibi adeſſet corpus mortuum; quæritur, an iſta funeralia dici poſſint, ita vt de illis debeatur quarta funeralis? & videtur, quòd non; ſiquidem iuxta notata in Clem. dudum. de ſepult. funeralia dicuntur; quæ cum funere dicuntur. Contrarium vero tenet Calder. in conſ. 4. de ſepult. ex pluribus, ad quem te remitto; & ita ſeruatur in Ciuit. & diœceſi Neap. nam Archiep. Neapol. ab antiquiſſimo tempore exigit quartam partem omnium cereorum, qui accenduntur circa cadauer ſepeliendum in quanis Eccleſia, etiam exempta, dum diuinum officium peragitur, illamq; exigit, quando fiunt exequiæ aliquorum Princi-
2 pum, qui alibi ſepulti ſunt. Et quia Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Neapol. habet priuilegium, & eſt in antiquiſſima poſſeſſione ſepeliendi omnes decedentes in Ciuitate, & diœc. Neapol. qui cum potuiſſent, non elegerunt ſepulturam, niſi, habeant proprium ſepulchrum: propterea non abs re eſſe putaui, quædam pauca, quæ circa ſepulturam in dubium reuocantur, hic inſerere. Et primo ſolet dubitari, an valeat electio ſepulturę commiſſa voluntati alterius, in præiudicium Capituli? Anchar. & Domin. in c. 1. de ſepult. in 6. dicunt valere prædictam electionem in præiudicium parochiæ, cui de iure competit ſepultura, non facta electione; & ſucceſſiue in præiudicium Capituli, quod ſuccedit in locum parochiæ in hac ciuitate; quia ſatis dicitur elegiſſe, qui per alium elegit; & ex alijs. Contrariam autem opinionem tenent Lapus in dicto capitulo primo, & idem Petrus de Ancharano in conſilio ducenteſimo decimoquarto, vbi poſt Lapum concludit non valere dictam electionem; niſi Commiſſarius eli-

gat viuente, & ſciente committente; valere tamen electionem loci ſepulturæ, commiſſam alicui in Eccleſia per committentem electa. Iſta ſecunda opinio videtur verior, quam pluribus rationibus probant Lapus, & Petrus vbi ſupra, illa præcipua ratione, quòd, licet electio committi potuerit, & ipſe committens deceſſerit commiſſione iam facta, non tamen deceſſit facta electione, & ideo acquiſitum fuit ius Eccleſiæ, in qua debebat ſepeliri, non electa ſepultura; aliud enim eſt eligere ſepulturam, aliud eius electionem committere. & ita
3 Neapoli ſeruatur. Sed pone, quòd Parochus, dum accedit ad communicandum infirmum, non interrogat ipſum in genere, in qua Eccleſia vult ſepeliri; ſed in ſpecie dicit infirmo, vis ſepeliri in parochia, vel alia Eccleſia? ipſam ſpecialiter nominando. Dicendum eſt, non valere hanc electionem, tamquam factam ad ſuggeſtionem, ſed debere in genere interrogari. arg. tex. in l. 3. §. pen. ff. de quæſt. Ita notabiliter ex pluribus concludit Crauetta in conſilio decimoſexto volumine primo. ſequitur Burſatus, conſilio ducenteſimo vigeſimoſexto numero 18. volum. tertio. Aliud eſt dubium, an
4 pater, vel dominus poſſint eligere ſepulturam filio, vel ſeruo impuberibus. tex. in cap. licet. de ſepult. in 6. dicit, quòd ſtante conſuetudine, poteſt pater eligere ſepulturam filio impuberi, quem tex. extendunt ad dominum circa ſeruum, Petrus de Vbaldis de canon. Epiſcop. in fin. cap. 11. Sil. in verbo, ſepultura. §. 1. Sebaſt. Medices de ſepult. q. 8. vbi etiam dicunt ſeruum puberem poſſe ſibi eligere ſepulturam; & dicit Sil. ibidem, quòd ſeruus quoad ſpiritualia liberatur à domini poteſtate. Iſta conſuetudo non eſt in ciuitate Neap. & quia impuberes, quando malitia ſupplet ætatem, poſſunt ſibi eligere ſepulturam. Petr. & Sebaſt. vbi ſupra, cum etiam matrimonium carnale contrahere poſſint. Seruatur Neapoli, quod Capitulum tradit ſepulturæ impuberes, ſiue ſeruos, ſiue liberos decedentes, poſt duodecimum ætatis annum completum, non ante; ſed relinquit parochiæ. Pariter Capitulum ſepelit puberes, decedentes in furore, nam licet non dicatur nolle, qui non poteſt velle, l. pater Seuerinam. vbi Bartolus. ff. de condition. & demonſtration. potuerunt ta-

men

men eligere, dum erant ſanæ mentis; nec conſideratur ratio diuerſitatis inter iſtos, & illos, qui ſani mente incidunt in aliquam infirmitatem, & amittunt loquelam, l. illud. ff. ad l.
5 Aquiliam. decedentes vero facta electione ſepulturæ, qui non potuerunt ſepeliri in Eccleſia electa, ob aliquod impedimentum, Vicarius Neapolit. arbitratur in qua Eccleſia ſint ſepeliendi, ſecundum coniecturas, & deuotionem; non enim poſſunt dici deceſſiſſe ſine electione, nec habuiſſe intentionem vt ſepelirentur in parochia. Præterea confratres alicuius Congregationis ſunt ſepeliendi in parochia, ſi non eligant
6 ſepulturam. Petrus de Vbal. vbi ſupra in fine, in cap. incip. veniamus ad alias perſonas; & ſic ad Capitulum ſpectat ſepultura, nec Capitula Congregationis, ſiue ſtatuta, poſſunt aliquid decernere in præiudicium Capituli, nempe, quòd confratres ſepeliantur in loco Congregationis: ſiquidem nec priuilegium Principis intelligitur cum præiudicio tertij, l. 2. §. ſi quis a Principe. ff. ne quid in loco publico. & ex regula, l. id quod noſtrum. ff. de reg. iuris; ita quòd, niſi Confratres eligant expreſſe ſepulturam, Capitulum eos ſepelit.
7 Item notandum, quòd conceſſa Capella alicui, etiam cum iure patronatus, non intelligitur conceſſum ius ſepulchri, niſi expreſſe concedatur. Archid. in cap. 1. de pact. in 6. Bonif. in Clem. dudum. §. huiuſmodi. de ſepult. & ſaltem debet adeſſe licentia Epiſcopi tacita, iuxta a nobis latius tradita in
8 cap. 40. num. 17. Item notandum, quòd electio ſepulturæ probatur per teſtes ſingulares, ſi vnus deponat audiuiſſe eligi ſepulturam a Franciſco in tali loco, & alius in alio loco. Guidopap. notabiliter in deciſ. 594. Neapoli ſtatur dicto confeſſarij, vel teſtamento, aut teſtibus, vt in Conc. Prouinc. ſtatuitur ſub tit. de ſepult. Ad hæc notandum, quòd magis com-
9 munis Doct. opinio eſt ex laudabili conſuetudine, poſſe aliquid recipi pro ſpiritualibus adminiſtrandis, iuxta c. ad Apoſtolicam. de ſim. ſed non poſſe peti, antequam adminiſtrentur, non abſtante conſuetudine. Ita Oſtien. Innoc. Io. Andr. Ant. Abb. Felin. & alij, in d.c. ad Apoſtolicam. idque clare probatur in d. tex. videtur enim in ſe habere ſpeciem mali, a qua eſt abſtinendum, cap. cum ab omni. de vit. & honeſt. cler.

cler. dicit tamen Caiet. in ſumm. in verb. ſimonia. quem ſequitur Nauarr. cap. 23. in Manual. num. 106. quòd, quando probabiliter timentur futuræ moleſtiæ, & contentiones, ad illas tollendas, poſſint conſueta dari, & peti ante adminiſtrationem: & ita Neapoli ſeruatur circa ſepulturas, quòd ante ſepulturam defuncti datur pignus, vel alia idonea cautio de ſoluendo, quod fuerit iuſtum, & alias non ſepelitur cada-
10 uer defuncti, vt in dicto Concil. Prouinc. Neap. cap. 47. Nec etiam debet denegari ſepultura ob non ſolutionem decimarum, vel alterius debiti; nam impium eſt, arg. cap. non æſtimemus. 13. quæſt. 2. & creditores impedientes ſepulturam debitorum, propter debitum, amittunt debitum, ſunt infames, publicantur eorum bona, & alijs pœnis puniuntur, l. fin. cum auth. item. C. de ſepul. viol. tanto magis parochus. Nauarr. conſ. 2. de decimis. qui dicit in ſpecie non licere parocho propria auctoritate repellere parochianos à perceptione ſacramentorum, ex quo non ſoluerunt decimas, nec debere Epiſcopos talia ſcandaloſa tolerare, ſed acriter puni-
11 re prædicta facientes, ſed vide Annotationem. Vltimo notandum, quòd, qui non confitetur ſemel in anno, nec in Paſchate communicat, poteſt priuari Eccleſiaſtica ſepultura, vt habetur in cap. omnis vtriuſque ſexus. de pœnit. & remiſſ. & poteſt etiam excommunicari: ſed Neapoli ſeruatur, quòd propter amplitudinem Ciuitatis, non ſolent in genere excommunicari omnes qui non adimpleuerunt præceptum ſupradictum, ſed ſolent excommunicari in ſpecie, qui in ſpecie denunciantur in Curia, & in genere prope feſtum Corporis Chriſti ſolet interdici ingreſſus Eccleſiæ omnibus, qui infra totam octauam Corporis Chriſti præcepto non ſatisfecerint: & anno 1600. Dominus Hercules Vaccarius, tunc Vicarius Neap. doctrina, & probitate inſignis, mandauit ſepeliri in loco profano quendam iuuenem, qui vt ex fide Parochi apparebat, duobus annis non communicauerat in Paſchate, nec oſtenderat in mortis articulo ſigna contritionis; & fuit dictum ſibi incumbere onus probandi, quòd communicauerat extra parochiam in Eccleſia Cathedrali Neapolit. Eſt etiam notandum, quod quando Capitulum Eccleſiæ Ca-

thed.

12 thed. Neap. inuitatur ad funus, ipſum ſolum defert crucem per alienas parochias, & non aliæ parochiæ. facit not. doctrina Felin. in cap. cum non licet. de præſcript. vbi dicit, quòd Capitulum Cathedralis debet præcedere Prælatum Eccleſiæ inferioris collegiatæ, quando inuitatur ad funus corporis, quod debet deferri per illius parochiam, quia Epiſcopus
13 præcederet; ergo & Capitulum. Item pluries declarauit ſacrá Congreg. quòd quoties cadauera ad Eccleſias fratrum mendicantium deferuntur, officia mortuorum, ac reliqua officia, quæ in huiuſmodi miniſterio circa cadauera adhiberi
14 ſolent, non à canonicis, neque à clero, ſed à fratribus obiri, & peragi debent. Item notandum, quòd quidquid dicant Oldrad. in conſ.259. & Abb.in cap. cum liberum. de ſepultur. mendicantes, quando vocantur ad funus, non poſſunt deferre Crucem inuito Parocho per eius parochiam, ex bulla Leonis X. Sacro approbante Concilio.

ANNOTATIO.

Annotandum, quod pactum, iuramentum, votum, vel fides interpoſita ad ſuggeſtionem regularium, vel clericorum, de eligenda ſepultura, vel electa non mutanda ſunt prohibita, ſub pęnis contentis in c.1. de ſepulturis. in 6. & inducentes ſunt ipſo facto excommunicati, Clem. cupientes. de pœnis. Nihilominus, qui non inductus ad aliorum ſuggeſtionem promittit & libere, ſe obligat ad ſepulturam in aliquo loco, & iurat, tenetur ad obſeruantiam iuramenti. ita determinauit Rota Romana deciſ.2. de ſepult. Cæſar de Graſſ. ex Speculatore §.compendioſe.num.26. de inſtrum. editione. & in tit.de ſepult.num.6. & Oſtien.quem ſequitur Angelica in verbo, ſepultura. num.40. quidquid alij dixerint, & concluſum fuit in Rota, quod accipiens maioricatum, fideicommiſſum, vel donationem, & aſtringens ſe iuramento ad eligendum ſepulturam ſecundum voluntatem teſtatoris, tenetur ad obſeruantiam, quia res debet tranſire cum cauſa ſua, & ſi nolebat iuramento aſtringi debebat dimittere maioricatum, vt latius in dicta deciſ. habetur.

Num.8. Notandum, quod ad probandam electionem ſepulturæ requiruntur ſaltem duo; vel tres teſtes, cum ſit ſpecies vltimæ voluntatis, & agatur in ea de præiudicio Eccleſiæ Parochialis, ſicut quælibet diſpoſitio ad pias cauſas requirit numerum duorum, vel trium teſtium, cap.cum eſſes. de teſtamentis. Ita Sebaſtianus Medices de ſepul-

ſepulturis quæſt. 8. quo loco ſubdit ſolum propoſitum eligendi ſine electione ſepulturæ non ſufficere, quia propoſitum in mente retentum nihil operatur l. ſi repetendi. C. de conditione ob cauſam. & in deciſ. Guidopapæ 594. allegata in Praxi, erant quatuor teſtes deponentes de electione ſepulturæ.

Num. 10. In quo dicitur ſepulturam non eſſe denegandam ob non ſolutionem decimarum, nec licere Parocho propria auctoritate repellere parochianos à perceptione ſacramentorum. Notandum in quam plurimis diœceſibus ſeruari contrarium quoad ſepulturam, vt denegetur ob decimas non ſolutas, quæ conſuetudo eſt toleranda in locis, in quibus eſt difficilis exactio decimarum, ex dictis num. 9. auctoritate Nauarri cap. 23. num. 106. & Caietan. in ſumma verbo, ſimonia.. concludentium poſſe peti ſolita dari ante adminiſtrationem ſpiritualium, quando timentur futuræ moleſtiæ, & contentiones; ſed Rebuff. de decim. quæſt. vltima num. 16. dicit laicos detinentes decimas debere carere Eccleſiaſt. ſepultura ex cap. prohibemus. de decim. Sed an non reddentes decimas, & alias debitas oblationes poſſint puniri per ſubtractionem ſacramentorum, notanda ſunt verba D. Thomæ 2. 2. q. 86. art. 1. cuius verba ſunt, quod illi qui oblationes debitas non reddunt, poſſunt puniri per ſubtractionem ſacramentorum, non per ipſum ſacerdotem, cui oblationes ſunt faciendæ, ne videatur per Sacramentorum exhibitionem aliquid exigere, ſed per ſuperiorem aliquem. hæc ſunt verba, ſuper quibus dicit Caietanus quid faciet Sacerdos in tali caſu, ſi miniſtrat Sacramenta exiſtenti in peccato mortali, peccat, ſi non miniſtrat, peccat, erit ergo perplexus. ad hoc dicit, quod Sacerdos debet charitatiue monere hominem non reddentem debitas oblationes, vt ſaltem ſit paratus conſulere conſcientiæ ſuæ iuxta boni viri iuſtum arbitrium: & ſi quidem conſenſerit, poteſt illi iam in bono ſtatu exiſtenti miniſtrare Sacramenta; ſi non conſeſerit, proteſtari debet coram alijs, quod non propterea, quia ad eum peruenire debent oblationes, ſed quia non eſt paratus conſcientiæ ſuæ conſulere, negat ei ſacramenta, donec ſuperior conſultus prouideat: & ſic debet denunciare ſuperiori, & interim non tanquam Iudex, ſed tamquam deuitans participare in peccato mortali cum illo, Sacramenta negare poterit: non remanet ergo perplexus, nec oportet eum vſurpare ſibi ſuperioris poteſtatem.

Num. 11. Alias perſonas, quæ carere debent Eccleſiaſtica ſepultura, 20 enumerat Sebaſtianus Medices de ſepulturis, quæſt. 11. Vnum tamen ſingulariter nota, quod ſi reperiatur aliquis mortuus in puteo, vel laqueo ſuſpenſus, non debet priuari Eccleſiaſt. ſepultura.. Quoniam licet ſe ipſum occidens non ſit in Eccleſia ſepeliendus, c. placuit. 23. quæſt. 5. niſi incidijs, & coniecturis liqueret eum furore,

aut

aut mentis alienatione ſe ipſum occidiſſe, vt Neapoli ſeruatum fuit cum quodam Canonico Eccleſiæ Cathedralis, qui ex furore ſeipſum puteum proiecit, nam honorifice in Eccleſia ſepultus fuit; tamen vbi non conſtat, quod ſe ipſum interfecerit, vel præcipitauerit, id nec eſt præſumendum. Nemo enim præſumitur delinquere. l. meritò.ff. pro ſocio. Potuit enim ab alio in puteum proijci, vel ſuſpendi. Ita Marianus Socin.conſ. 51.vol. 2. Couarr. lib. 2.variar.reſol. cap.1. num.11. quod ſi vehemens præſumptio eſſet in contrarium, aliud eſſet dicendum, nempe ſi aliquis reperiatur ſuſpenſus in cubiculo ianuis retro clauſis, cum quo nemo morabatur, maxime ſi aliqua magna cauſa doloris præceſsiſſet, tunc arbitror eſſe priuandum
21 Eccleſiaſtica ſepultura: pro illo autem qui ſe ipſum interfecit, licet carere debeat Eccleſiaſt. ſepultura, poteſt priuatim orari, potuit enim fieri, vt in vltimo vitæ ſpiritu contritionem peccati commiſsi habuerit. Ita tenet Paludanus in 4. diſt. 20. q. 1. Cardinalis de Turrecrem. 11. q. 2.

22 Eodem num. ibi: quod communicauerit extra parochiam in Cathedrali. Notandum, quod quilibet Diœceſanus poteſt recipere Sacramenta in maiori Eccleſia. gloſ. in cap. officium. de officio Archipresbyteri, & poteſt inuito parocho adire Epiſcopum pro Sacra-
23 mentis; nam Epiſcopus concurrit in cura alijs Parochis, omnes in d. c. omnis vtriuſque. de pœnit. & ipſi Epiſcopo principaliter eſt commiſſa cura animarum omnium plebium ſuæ diœceſis, c. quæcumque. 10. q. 1. cap. præcipimus. 12. q. 1.

SVMMARIVM.

1 *Clerici negotiatores eſſe non poſſunt.*
2 *Negotiatio, & artificium differunt.*
3 *Clerici, an poſsint lucrari ex artificio, ſine neceſsitate.*
4 *Clericus, an poſsit exercere artificium mixtum cum negotiatione.*
5 *Clericus, an poſsit aliquando exercere negotiationem.*
6 *Et an per alios.*
7 *Clericus, an poſſit tenere tabernam, & vendere vinum, quod colligit in poſſeſſione ſua.*
8 *Negotiator dici non poteſt, qui ſemel negotiationem exercuit.*
9 *Clerici in minoribus non beneficiati non prohibentur exercere negotia ſecularia alias licita.*
10 *Clericus poteſt incumbere artificio dummodo non ſe ſubtrahat a diuinis.*
11 *Clericus poteſt ex artificio lucrari abſque neceſſitate.*
12 *Clerici quando poſſunt conducere poſſeſſiones.*

Cle-

13 *Clerici poſſunt locare animalia ſibi obuenta ex decimis, donatione, vel hereditate.*
14 *Clericus poteſt emere animalia ſi habet multa paſcua, vt depaſcantur.*
15 *Clericus quando poſſit vendere rem emptam non mutatam.*
16 *Clericus poteſt abundanter prouidere domui ſuæ ne indigeat.*
17 *Clericus an poſſint tenere tabernas.*
18 *Clerici quando poſſint eſſe tabelliones.*
19 *Notarij Apoſtolici non poſſunt impediri exercere ſuum officium.*
20 *Clericus non poteſt eſſe maiordomus Principis.*
21 *Clerici piſcatores an dicantur negotiatores.*

De Clericis negotiatoribus. CAP. LXII.

1 QVIA clerici prohibentur eſſe negotiatores. cap. eijciens. cap. negotiatorem clericum. & per totam 88. diſt. c. fi. de vit. & honeſt. cler. cum ſimil. & ſæpe in iudicio quæritur, quas negotiationes exercere poſſunt: quæ vt plurimum in dubium reuocantur; hoc loco recenſere
2 volui. Sit itaque concluſio, quòd clerici non poſſunt aliquid lucrari ex negotiatione; ſed ex artificio ſic: dicitur autem negotiatio quando res empta non mutata forma alteri venditur; artificium vero quando quis emit aliquam materiam, & per artificium reducit ad aliquam formam, vt ſi forte emat vimina, & faciat caniſtra, vel emat chartam, & conficiat libros, vel emat aliquod lignum, vt conficiat aliquam domum, vel emat filum, vt faciat retia, iuxta cap. nunquam. de conſecr. diſt. 5. c. clericus victus. 91. diſtinct. Ita Ant. Abb. Imol. in cap. fin. de vit. & honeſt. clericorum; non tamen artificia inhoneſta exercere debent, vt eſſe carnifex, vel publicus faber, pelles, vel coria aptare, & huiuſmodi vilia, & immunda exercere; poterunt tamen vineas proprias vitare, vel fodere, domos ſuas reficere, ligonizare in propria vinea; ſed non locare operas ſuas ad arandum, vel fodiendum. Speculat. de cler. coniug. num. 6. & ſeqq. Imol. notab. in d. cap. fin. de vit.
3 & honeſt. clericorum. & lucrari ex artificio licet clericis, etiam ſine neceſſitate. Oſt. Anchar. in cap. ſecundum inſti-

tuta; nec cler. vel Monach. Feder. de Senis conſ.207. concludens licitum fuiſſe certis monachis, ſiue abundarent, ſiue non, facere deferri venam ferream de vno loco ad alium lucri cauſa, ex quo rudem illam materiam per eorum artificium reducebant ad aliquam formam, & illam vendebant; & quòd tenebantur ſoluere gabellam. Idem tenet Ioan. Baptiſta Ferrettus in conſil.145. incipiente, Quæritur vtrum. capit.
4 Odoardus. Sed quid ſi artificium ſit mixtum cum negociatione, puta, ſi clericus emat poſſeſſionem ad finem vendendi fructus percipiendos? Domin. Anton. d. capit. fin. dicit eſſe prohibitum propter talem mixturam. Contrariam opinionem veriorem eſſe dicit Imola in d. cap. fin. idem tenet Ferret. vbi ſupra; & ſic poterit clericus emere puellos equorum, & poſtea equos perfectos ſuo labore & induſtria alijs
5 vendere, & ſimilia facere. Sed an clericus poſſit aliquando exercere negociationem emendo, & vendendo alteri rem, non mutata forma? & dicendum eſt, quòd ſic ex cauſa neceſſitatis, & tunc honeſte, ſine mendacio, & periurio, cum pretio moderato, dicendo veritatem, & non mendacium, & tantum volo lucrari. Ita Specul. & Imola, vbi ſupr. & aſſignat rationem Imola; quia negociatio eſt clericis prohibita; nam vt pluri-
6 mum non fit ſine mendacijs, d. cap. eijciens. Idem tenet Gloſſ. in d. cap. negociatorem. Oſtien. & Anchar. vbi ſupra. Sed an liceat negociationem per alios ſine neceſſitate exercere? Gloſſ. & dd. communiter in Clem.1. de vit. & honeſt. clericorum, dicunt, quòd clericus, qui per alios exercet artem macellarij, vel tabernarij, licet non incurrat pœnam d. Clem. tamen eſt in culpa, & ſic delinquit. facit reg. qui per alium &c. & iſta videtur verior opinio, quam tenet Ignatius Lopez ſuper Praxi Diaz, cap.95. maximam enim cupiditatem bonorum temporalium præſefert. Poſſet nihilominus per alios exercere pro honeſta ſua, & ſuorum ſuſtentatione. Nauarr. cap.25.num. 111. Sed an poſſit clericus tenere tabernam, & vendere vi-
7 num, quod colligit in poſſeſſione ſua, vel Eccleſiæ? Et dicendum eſt, quod poteſt tenere tabernam, etiam in domibus Eccleſiæ; dummodo non vendat illud per ſe ipſum, ſed per alium. Dominic. & Franch. in cap. vnic. de vit. & honeſt. cleric.
in 6.

in 6. & poſſe vendere per alios, etiam per minutum, cenſeo,
8 cum diuerſitatis ratio reddi non poſſit. Notandum prætereà, clericorum non poſſe dici negociatorem, per vnius rei emptionem, vel venditionem; ſed plures actus requiruntur. Gloſſ. & Bart. in l. 1. §. licet. ff. de tributor. act.

ANNOTATIO.

9 Annotandum, quod clerici in minoribus non beneficiati non prohibentur exercere negotia ſæcularia, alias licita. ita Abb. poſt Oſt. & Innoc. in c. 1. ne cleric. vel monachi.

10 Item notandum, quod clericus poteſt incumbere artificio, dummodo non ſe ſubtrahat à diuinis, & Eccleſiaſticis officijs. gloſ. in ſumma, diſt. 91. probatur in c. clericus. eadem diſt.

11 Item notandum, quod clericus poteſt ex artificio lucrari etiam ſine neceſſitate, & vltra doctores allegatos in Praxi id tenet Innoc. in cap. ſecundum. ne clerici vel monachi. & eſt magis communis opinio, quamuis Abb. in d. c. cum ſecuudum. & in cap. 1. ne clerici vel monachi, teneat non licere abſque neceſſitate per tex. in d. c. 1. cuius opinio poſſet procedere, quando ardens auaritiæ animus cum
12 ſcandalo conſpiceretur. Item clericus non poteſt res conductas habere d. c. cum ſecundum. & c. 1. declara, vt inſtante neceſſitate poſſit. Abb. in d. c. cum ſecundum. ne clerici vel monachi. vbi dicit clericis poſſe locari omnes obuentiones Eccleſiæ, quæ locatio non debet fieri laico, ne Eccleſia ſubijciatur regimini vel diſpoſitioni laicorum.

13 Item poteſt clericus locare animalia, & oues, & boues ſi habet ex decimis vel ſucceſſione, aut alias ſibi data, aut ſi habens paſcua
14 multa, emit animalia, vt illa depaſcerent, ad ſuſtentationem ſui, & ſuorum, & pauperum, non autem, ſi emit, vt traderet ad incrementum, vel aliud ageret in fraudem negotiationis: ita Rodoanus de ſpolijs q. 2. poſt Raymundum, & alios per ipſum allegatos,

Prætereà ſi clericus emit rem, non vt vendat, ſed ad ſui vſum, ſi
15 poſtea propter aliquam neceſſitatem velit vendere, non prohibetur vendere etiam pro maiori pretio, ſi tantum tunc valet. Abb. in d. c. 1. ex D. Thoma. 1. 2. quæſt. 67. art. 4. faciunt notata per Bartolum l. cetera. §. fin. ff. de leg. 1. vbi dixit, quod ſi ſtatutum imponit pœnam ementi frumentum vt vendat, non debet locum in illo, qui emit pro vſu ſuo, & poſtea vendidit, quia eo non indiguit. poteſt etiam
16 clericus emere pro victu ſuo in abundantia exemplo Ioſeph Geneſ. 41. & ſi quid ſupereſt poteſt vendere. Rodoanus loco cit. Item cle-
17 ricis eſt prohibitum tenere tabernas, c. nulli licet. diſt. 44. ſed con-

trarium habetur in l. 2. C. de Epiſcopis, & clericis. ſed illud poteſt intelligi, & concedi propter neceſſariam, & honeſtam negotiationem. ita dicit Gloſ. in c. negotiatorem. 88. declarans d. l. ſequitur Rodoanus num. 41. vbi dicit ex eadem cauſa neceſſaria poſſe clericos præeſſe ergâſterijs, ſeu Agaſtarijs, ſeu ſtationibus operarum. Item clericus poteſt emere rem, vt eam melioratam vendat carius, puta equum pullum nutriendum, vt dicitur in Praxi, vel tabulam, vt Imaginem faciat, quia in talibus non eſt negotiatio, ſed artificium. Rodoanus q. 2. qui id probat.

Vlterius, non poteſt clericus exercere officium tabellionis, cum ſit officium viliſſimum, & eſt quoddam genus negotiationis, & dicitur tabellio ſeruus publicus ſeruiendo omnibus, & quod videtur officium ſæculare, à quo debet clericus abſtinere, ſed debet intendere circa Rempublicam Eccleſiaſticam, & ſpiritualem, non circa mundanam, cap. ſicut nec clerici vel monachi. declara, quod licet non poſſint recipere nouas rogationes tamquam tabelliones veteres, tamen poterunt complere ex gloſ. notabili, quam extollit Philippus in c. vt officium. in verb. præmiſſa, de hæret. in 6. quæ hoc determinat in monacho.

18 Item poſſunt clerici, ſiue in ſacris conſtituti, ſiue in minoribus, ſi non habent competentia beneficia, aut indigent, exercere officium tabellionis tam coram Papa, quam in alia curia. Abb. in d. c. ſicut. &

19 ibi Zabar. Rodoanus loc. cit. Notandum, quod Notarij Apoſtolici creati à Papa non poſſunt ab Epiſcopo prohiberi conficere inſtrumenta, ſi ſunt idonei. ita fuit pluries deciſum in Rota Romana, & ſignanter in vna Vicentina Scribaniæ 28. Nouembris 1588. coram Seraphino. Ruin. conſ. 201. nu. 3. lib. 1. Iaſon. conſ. 212. columna 3. lib. 4. Dec. conſ. 17. num. 2.

20 Item clerici non poſſunt exercere officium maioris domus alicuius Principis, vt probatur in auth. de ſacroſan. Epiſcopis. §. alium autem. & in cap. 2. ne clerici, vel monach. ibi. ne miniſtri. & in Hiſpania id expreſſe cauetur in l. Partitarum. tit. 6. l. 45. parte prima, & ibi Lopez.

21 Vlterius quæritur an clerici piſcatores dicantur negotiatores, vt puniri poſſint.

Reſpondeo, quod piſcatores non dicuntur negotiatores, vt eſt tex. clarus in l. legatis ſeruis. ff. de leg. 3. vbi Albericus notat. ſed limitat, quando venderet piſces, quia tunc dicerentur negotiatores, ſequitur Sebaſtianus Medices in tract. de venatione, & piſcatione quæſt. 60. quod nota.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Clerici blaſphemi quomodo puniantur.*
2 *Intellectus Bullæ Pÿ Quinti, de pœnis blaſphemantis Deum, & Sanctos.*

De clerico blaſphemo. CAP. LXIII.

1 DICIT Bulla Pij V. incipient, Cum primum, quòd clerici blaſphemantes nomen Dei, & Beatæ Mariæ, ſi habent beneficia, pro prima vice amittant fructus vnius ánni, pro ſecunda vice priuentur beneficijs, pro tertia omnibus etiam dignitatibus priuati, deponantur, & in exilium mittantur: quod ſi non habeant beneficium, pro prima vice, pœna pecuniaria, vel corporali puniantur, pro ſecunda carceribus mancipentur, pro tertia verbaliter degradentur, & ad triremes mittantur; ſi vero reliquos Sanctos blaſphemauerint, pro qualitate blaſphemiæ, atque perſonæ, pro arbitrio Iudicis puniantur. Et cum fuiſſet inquiſitus in Curia 1. vice quidam clericus, non habens beneficia, quòd pluries blaſphemauerat Deum, & B. Virginem, dubitabatur an deberet condemnari ad triremes? Et fuit dictum, quod illa verba bullæ, pro prima vice, intelliguntur de prima vice
2 punitionis, non blaſpemiæ. facit cap. cum non ab homine. & ibi Abb. notabiliter num. 28. de iudic. l. capitalium. §. ſolent.ff. de pœnis. ibi, quòd, ſi ita correcti. cap. graue. de præbend. ibi, poſt primam, & ſecundam correctionem. textus in §. ſi quis in domo, in auth. vt liceat matri, & auiæ. & in auth. de Eccleſ. titulis. §. ſin autem. collat. 9. & in auth. ſi quis ei. C. de adult. & ita in ſimilibus caſibus, de iure eſſe, tenet Abendanus, de exequ. mandatis Regis, parte 2. cap. 9. quem refert, & ſequitur Ignat. Lopez ſuper Praxi Diaz ſuper cap. 70. videtur enim bulla habuiſſe reſpectum ad correctionem clericorum: & quia dictus clericus pluries blaſphemauerat Deum, fuit factus exul à ciuitate per quinquennium pro prima vice.

SVMMARIVM.

1 *Miſſæ plures eodem die celebrari prohibentur, regulariter.*
2 *Celebrantes duas Miſſas eodem die, quomodo puniantur.*

De celebrantibus plures Miſſas eodem die.
CAP. LXIV.

VERIOR eſt opinio doctorum, dicentium, eſſe prohibitam celebrationem plurium Miſ-
1 ſarum eodem die, per cap. ſufficit. de conſ. diſt. 1. & cap. conſuluiſti. de celebr. Miſſa. ita Archid. & Card. de Turrecrem. in d. cap. ſufficit. Ang. in verbo, Miſſa. num. 46. Sil. in verbo, Miſſ. el 2. num. 7. Nau. cap. 25. num. 87. Iacob. Menoch. de arbitr. centur. 5. caſu 407. qui alios refert, quamuis Diaz in Praxi ſua crim. cap. 35. dicat de iure non prohiberi, omni tempore celebrare plures Miſſas: poſſunt tamen plures Miſſę celebrari eodem die in aliquibus caſibus, quos refert
2 Nauarr. vbi ſupra. Sed dubium eſt, qua pœna ſit puniendus ſacerdos, celebrans duas Miſſas eodem die in caſibus non permiſſis. Diaz, & Menoch. vbi ſupra, dicunt remitti arbitrio Iudicis, qui iuxta facti qualitatem, & ſcandalum, pœnam indicet. Neapoli cum pluries hic caſus accidiſſet, fuit impoſita pœna triremium per triennium, & ſuſpenſionis a celebratione Miſſę.

ANNOTATIO.

Animaduertendum, pœnam triremium per triennium impoſitam contra celebrantes duas Miſſas fuiſſe inflictam propter celebrationem duarum Miſſarum eadem die ex auaritia pro pecunia, quod ſummopere damnatur à ſacris canonibus, c. ſufficit. de conſ. diſt. 1. quòd ſi non ex auaritia, ſed ex aliqua cauſa, licet non vrgenti, iux. cap. conſului. celebrarentur duæ Miſſæ eodem die, non crederem tam acri pœna ſacerdotem plectendum, nempe ſi contra loci conſuetudinem celebraret quis alteram Miſſam pro defunctis, non præſente cor-

corpore mortuo, nam Archidiaconus in d.c ſufficit, tenet poſſe celebrari alteram Miſſam pro defunctis, etiam ſi non ſit præſens corpus mortuum, ſed pro anniuerſario, vel deuotione, dummodo non ſit corrupta intentio, nec contra conſuetudinem loci, aut conſtitutionem ſynodalem, ex generalitate d. c. ſufficit. & ſequitur Cardinalis de Turrecremata. Nec obſtat d. c. conſuluiſti. de celebr. Miſſarum. in quo exprimitur cauſa neceſſitatis; quia ſatis videtur, quod ſacerdos commode propter alias occupationes alia die celebrare non poſsit, iux. l. nepos Proculo. ff. de verb. ſignif. & ſecundum Archid. poteſt dicere quis duas Miſſas eadem die pro defunctis; ſed in Regno Neapolitano conſuetudo eſt in contrarium. Animaduertendum etiam, quod Ioan. Andreas in d.c. conſuluiſti. tenet ex cauſa licere celebrare Miſſam pro defunctis, quãdo fuit dicta prima Miſſa de die, ſed non quando prima Miſſa fuit pro defunctis: affert rationem, quia à defunctis nullus regreditur, & ideo celebrata Miſſa defunctorũ, non celebratur altera de die, ſed omnes tendimus ad mortem. Vnde celebrata Miſſa de die, poteſt pro defunctis celebrari; & ita dicit ſe habere conſuetudinem. Sequitur Gregorius Lopez part. 1. tit. 4. ſuper l. 50. ſed re vera talis ratio non ſatisfacit, & in contrarium eſt tex. apertus in d. c. ſufficit, in quo præſupponitur, primã Miſſam fuiſſe celebratam pro defunctis, ſecundam de die. In Hiſpania propter penuriam ſacerdotũ in aliquibus locis ſacerdos celebrata Miſſa in vna terra, ſe confert ad aliam, & celebrat ſecundam Miſſam, quòd fieri poteſt iux. Ioan. Andr. in d.c. quando vnus præeſt duabus Eccleſiis.

S V M M A R I V M.

1 *Clericum officium diuinum omittens per longum tempus, poteſt priuari beneficio.*

2 *Officium diuinum quando recitari poſſit vltra deſcriptum in Breuiario Romano.*

3 *Epiſcopus, vel alia perſona principalis non tenetur dicere, aſperges, in diebus Dominicis.*

De clerico beneficiato omittente recitare diuinum Officium. CAP. LXV.

EX Concilio Lateranenſi, ſeſſ. 4. ſub Leone X. clericus habens beneficium, ſi poſt ſex primos
1 menſes, à die obtenti beneficij, abſque impedimento, non recitauit officium, beneficiorum ſuorum fructus ſuos non facit, pro omiſſio-

nis recitationis officij, & temporis; ſed eos tanquam iniuſte perceptos; in fabricas beneficij, vel pauperum eleemoſynas erogare tenetur; ſi vero vltra dictum tempus in ſimili negligentia contumaciter permanſerit, legitima monitione præcedente, beneficio ipſo priuetur, cum propter officium detur beneficium; intelligatur autem officium omittere quoad hoc, vt beneficio priuari poſſit, qui per quindecim dies ſaltem non dixerit, quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties ſit, quoties contra facere conuincantur. ita habetur in d. Conc. Sotus de iuſt. & iur. lib. 10.q.5.art.6.dicit hanc conſtitutionem non fuiſſe vſu receptam quoad priuationem beneficij ob omiſſionem diuini officij. Menoch. de arbitr. caſu 429. dicit arbitrio Iudicis puniri omittentem recitareHoras Canonicas. In Curia vero Archiepiſcopali quidã clericus, qui vltra decem annos non recitauerat diuinum officium,fuit priuatus beneficio.

ANNOTATIO.

Quæritur,an ſatisfaciat beneficiatus, vel conſtitutus in ſacris,recitans aliud officium,quã deſignatũ in Breuiario Romano? Reſpondetur,circa hoc eſſe declarationem quandam Gregorij XIII. quæ incipit, Paſtoralis officij. Ad omnem ſcrupulum dimouendum, motu proprio,& ex certa ſcientia noſtra,ac de Apoſtolicę poteſtatis plenitudine,hæc quæ ſequuntur,declaranda duximus,& concedenda. In primis illud nobis declarandũ ſe offert, ex quo magna oriri poterat confuſio; cum enim prædeceſſor prædictus indiſtinctè conceſſerit,vt Eccleſiæ Hiſpaniæ poſſint celebrare officia propria Sanctorum illius prouinciæ,illæque plures ſint numero,ex hoc ſequebatur,vt officium maioris partis feriarum anni omitteretur, & ordo Breuiarij fere ſubuerteretur. Nos huic incommodo occurrere volentes, & prædeceſſoris prædicti mentem ſano modo interpretantes, declaramus vnamquamque Hiſpanię Eccleſiam eorum tantum Sanctorum,qui in Breuiario non ſunt deſcripti, officia propria celebrare poſſe, qui vel illius diœceſis ſunt naturales, vel eius Eccleſiæ, ſeu diœceſis ſunt patroni,vel eorum corpora, ſeu notabiles reliquiæ in ea Eccleſia,ſeu diœceſi requieſcunt:de alijs vero Sanctis,etiam ſi ſint naturales,vel patroni alterius diœceſis,etiam ſi illorum corpora, vel notabiles reliquiæ in aliqua Eccleſia alterius diœceſis requieſcãt,non celebretur officium proprium, ſed ſeruetur ordo Breuiarij Romani:& quo die

cele-

celebrabitur feſtiuitas patroni vnius diœceſis, religiones omnes teneantur eodem die in ſuis Eccleſijs intra limites illius diœceſis exiſtentibus eandem feſtiuitatem celebrare,& in hoc cum Eccleſia matrice ſe conformet.

Item concedimus,quod quælibet Eccleſia,& Monaſterium Hiſpaniæ habens aliquas reliquias inſignes,puta caput, brachiũ, vel crus alicuius Sancti, etiam alienigenæ, non exiſtentis in Breuiario,vel de quo in d. Breuiario fit tantum commemoratio, poſſit illius feſtiuitatem celebrare,& officium duplex facere,& de alio Sancto eodem die occurrenti, ſi fuerit ſimplex, fiat commemoratio: ſi vero fuerit duplex, vel ſemiduplex, transferatur in primam diem ſimili feſto non impeditam, & infra prohibet,Antiſtitem, vel aliam perſonam principalem debere ante Miſſæ celebrationem in diebus Dominicis cum pluuiali,vel cappa, & cum miniſtris incipere in altari maiori Antiphonam,Aſperges &c. & aſpergere aquam benedictam. non obſtante quacumque conſuetudine, quæ vigebat in eccleſijs Hiſpaniæ, ſed illa facere poſſit quilibet alius ſimplex Sacerdos eius loco, & quod talis ſacerdos non deferat pluuiale, ſed Albam,& ſtolam,vel ſuperpelliceum, & ſtolam, nec procedat aſſociatus cum miniſtris, ſed ſolum Acolytis.Datum Romę die 30.Decembris 1573.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitenti contra Confeſſariũ creditur,circa reuelationem confeſſionis*
2 *Tentans mulieres in actu confeſſionis,vel prope eſt ſuſpectus de hæreſi*

De ſacerdote reuelante confeſsionem,& tentante mulieres ad turpia in actu confeſsionis. CAP. LXVI.

1 COMMVNIS opinio dd. in cap.omni. de pœnitent. eſt quòd creditur pęnitenti contra confeſſarium; ſi dicat reuelaſſe eius confeſsionem, ad puniendum pęna extraordinaria. Abb. & alij ibi, Royas late in ſingul. fidei 3. quia veritas alio modo haberi non poteſt ;ſed Card.ibi dicit,poſſe torqueri, & ſic parochus, qui fuit inquiſitus in Curiâ Archiepiſc. quòd mulieres tentauerat ad turpia in actu cõfeſsionis, contra quem plures ex eis deponebãt,fuiſſe tactu, & ſignis tentatas, & vna verbis,fuit tortus, & non confeſſus, fuit etiam ſuſpenſus 2

à cura

à cura per annum, de ordine etiam ſacræ Congregationis
2 Sancti Officij in Vrbe. Nec eſt omittendum, quòd tentans
mulieres in actu confeſſionis, eſt ſuſpectus de fide vehementer, quomodo ſentit de Sacramento pœnitentiæ, vt tradit Pegna ſuper Director. Inquiſit.2.par.q.55.etiam ſi prope actum confeſsionis, ante, vel poſt ipſas tentauerit, vt fertur declaraſſe S. D. N. Clemens Octauus. Præterea dicunt dd. quòd teſti vnico creditur, quando eſt impoſsibile,vel difficillimum alios inuenire, vt late tradit Marſilius in l.ſi quis. in fin. ff. de quæſtion. Et ex prædictis quidam ſacerdos, qui dum cantaret Miſſam, protulerat bis quædam verba inconuenientia, & contra ipſum deponebat Acolytus de quibuſdam verbis, & Diaconus de alijs, & erant ſingulares. fuit per Curiam ſuſpenſus à celebratione Miſſæ per annum.

SVMMARIVM.

1 *Sodomita clericus quomodo puniatur.*
2 *Sodomita an torquendus ex ſolo dicto pueri.*
3 *Sodomiæ crimen tentatum tantummodo, quomodo puniendum.*
4 *Priuari debet beneficijs clericus attentans crimen Sodomiæ.*
5 *Deponitur clericus pro quocumque graui crimine.*

De Sodomitis. CAP. LXVII.

CLERICI exercentes Sodomiam, debent tradi Curiæ ſæculari vt moriantur, ex bulla Pij V. quam refert Nauarr. cap. 27. num. 249.
1 eamque intelligit procedere in illis, qui quaſi ex vſu continuo talem actum exercent, per illud verbum (exercentes) non enim ſufficit ſemel actum fieri, ſed requiruntur plures vices; ſicut non dicitur mercator, vel negotiator, qui ſemel mercaturam exercuit. Abb. Ripa.in c.1. de iudicijs, & quando delictum non eſt conſummatum, deportatio, l. 1. ff. de varijs & extraord. criminibus. ſed hodie in Curia Archiep. eſt pœna triremium
2 pro ſolo tentato vitio nefando. Sed fuit dub itatum, an di-

ctum

ctum pueri ſodomitati ſolum faciat indicium ad torturam? Boſſius de indicijs, n. 60. tenet quòd ſic; ſed Proſper Farin. de indic. & tortura, quęſt. 43. qui cumulat dd. dicit communem opinionem, & praxim ſe habere, quòd ſufficiat dictum pueri ſtuprati, vel mulieris ſtupratę, ſiue ſponte, ſiue per vim, cum adminiculis, & alias non; & ita apud nos ſeruatur. Adminicula ſunt, mala fama, mendacia, & ſimilia: quę refert idem Farinac. d. q. 54. Idem, ſi à pluribus pueris quis nominetur, fuit dictum in Curia; debent tamen pueri torqueri ad validandam depoſitionem, etiam ſi dicāt ſe per vim fuiſſe ſtupratos; iuxta conſil. 132. Ploti, niſi probetur metus, qui non pręſumitur, vt pulchre per Farinacium vbi ſupra, & in Curia Archiepiſcopali ſemper torquentur pueri etiam laici, & mulieres, quę dicunt ſe ſtupratas ad conualidandam depoſitionem, iuxta tradita ſupra in cap. 10.

ANNOTATIO.

Dicitur in Praxi, quod in Curia Archiepiſcopali pro ſolo tentato delicto Sodomiæ eſt pœna triremium. Animaduerte hoc indigere diſtinctione; ſiquidem attentatio nefandi criminis, ſi ad actum proximum deuentum eſt cum ſimus in atrociſsimis, ordinaria pœna, hoc eſt vltimo ſupplicio punitur. Bartol. in l. 1. ff. de extraordin. crimin. vbi exemplificat in oſculis. Iulius Clarus in §. Sodomiæ. verſ. Quæro nunquid. vbi id procedere ait nedum de iure communi; ſed forte etiam de generali conſuetudine. Menoch. de arbitr. caſu 360. num. 59. & ſic clericus pœna ordinaria venit puniendus: ſin autem ad actum propinquum deuentum non eſt, pœna deportationis punitur attentans, d. l. 1. §. Qui puero. cuius loco ſucceſsit hodie perpetuum bannimentum, vt tradit Gramm. voto 59. num. 11. Plata in Epitome delictorum. cap. 44. num. 1. lib. 1. Clarus in Practica q. 67. verſ. deportatio. & hoc vltimo caſu intelligenda eſt Praxis, quod poterit imponi pœna triremium: ſed aduerte, quod in vtroque caſu debet clericus pro tentato vitio nefando priuari beneficijs: ſiquidem ſi deuentum eſt ad actum proximum, vbi ius ciuile imponit pœnam mortis, Ius canonicum imponit pœnam priuationis beneficiorum, vt poſt alios tradit Follerius in Praxi criminali canonica, in verbo, & ſi confeſsi aut conuicti ſint. num. 60. ſi verò non eſt deuentum ad actum proximum, quo caſu imponitur pœna deportationis, & eius loco bannimentum; pariter ſequitur beneficiorum priuatio,

quia

quia perpetuo bannitus beneficio priuandus eſt. Rebuff. in Praxi de modis amittendi beneficia part. 3. num. 57. & vtroque caſu eſt graue delictum, & vulgaris eſt regula in Iure, qua pro quocumque graui crimine clericus deponendus eſt, vt tradit Abb. in cap. at ſi cl. rici. nu. 34. de iudicijs, vbi Dec. Domin. in §. de his. diſt. 50. & in cap. ſi 53. diſt. Farinac. conſ. 25. qui refert notabilem caſum: fuit enim inuenta quædam ſchedula in domo cuiuſdam perſonæ, in qua confitebatur attentatum vitium nefandum cum oſculis, & tactibus inhoneſtis in iudicio examinatus confeſſus eſt fuiſſe ſcriptam manu ſua, ſed iocoſe, & otioſe gratia experiendi calamum, & tortus perſtitit in d. confeſſione: fuit enim condemnatus in pœnam priuationis beneficiorum, & exilij perpetui ab Vrbe, & ſtatu Eccleſiaſtico.

SVMMARIVM.

1 *Modus procedendi, & formandi proceſſum in cauſis Sanctæ Fidei, prout ſeruatur in Curia Archiep. Neapolitana.*

2 *Citatio valet ſine expreſſione cauſæ Sanctæ Fidei.*

3 *Inquiſitus non citatur ad videndum iuramenta teſtium repetendorum, in cauſis Sanctæ Fidei.*

4 *Recognitio inquiſiti quomodo fiat in cauſis Sanctæ Fidei.*

5 *Teſtes an poſſint haberi pro repetitis in cauſis Sanctæ Fidei*

6 *Confrontatio quando facienda in cauſis Sanctæ Fidei.*

7 *Hæreticus pro primo lapſu quando moriatur.*

8 *Suſpecti de hæreſi quomodo puniantur.*

9 *Tortura ſuſpectorum de hæreſi vehementer ſuper intentione, & credulitate, qualis eſſe debet.*

10 *Abutens ſacramento altaris in ſortilegijs, traditur Curiæ ſæculari.*

11 *Socius criminis an probet ſine tortura in cauſis Sanctæ Fidei.*

12 *Chriſtiani, qui abnegauerunt fidem Catholicam apud infideles, ſi ſponte reuertantur, & petant reconciliari Eccleſiæ, quomodo abiurare debeant.*

13 *Bigami quando, & quomodo puniantur a Curia Eccleſiaſtica ob hæreſi ſuſpicionem.*

De modo procedendi in cauſis Fidei.
CAP. LXVIII.

CIRCA cauſas Sanctæ Fidei placet pro iunioribus ponere modum, quo vtitur Curia Archiepiſcopalis Neapolitana in formando proceſſum, & procedendo in

do in dictis cauſis, afferendo aliqua magis frequentia, excerpta ex litteris Sacræ Congreg. generalis Inquiſit. Sancti Offic. in Vrbe, transmiſſis ad hanc Curiam, & à Doctor.

1 Primo loco ſcribitur denunciatio illius, qui denunciat hæreticos, maleficos, ſortilegos, & ſimiles, cum iuramento, & ſubſcriptione eius, ac cuiuslibet alterius teſtis, quia denunciator habetur pro teſte in iſtis cauſis, iuxta omnes, in cap. in omni negotio. de teſtibus. & diligenter interrogatur ſuper omnibus circumſtantijs neceſſarijs: & in fine denunciationis ſolet interrogari, ſi cum perſona denunciata habuerit odium, & inimicitiam; & fecerit denunciationem ex animi paſſione, & non pro veritate, & aliquando, quare tam diu tacuit, quòd non denunciauit; & antequam dimittatur, iniungitur ei ſilentium, & etiam alijs teſtibus, etiam cum iuramento, de non dicendo ea, quæ in denunciatione, vel depoſitione continentur, vt late tradit Eymeric. in 3. par. Direct. de forma examin. teſtium. qui ſi non ſeruent ſilentium, poſſunt grauiter puniri vt per Simanc. de cathol. inſtitut. tit. 64. nu. 83. & idem ſeruat in examine aliorum teſtium.

Item, quando aliquis denunciat, Franciſcum dixiſſe verba hæreticalia, ſemper fit interrogatorium, ſi protulit dicta verba ſerio, vel iocoſe, aut ex ira, vel referendo aliorum opiniones, & qua intentione; quia poſſet eſſe, quòd retulerit aliorum opiniones, & non eſſet hæreticus, vt tradit Eymericus vbi ſupra: abhorret tamen interrogatoria ſuggeſtiua, iuxta l. 1. ff. de quæſtion. ſed in genere interrogat teſtes, an cognoſcant aliquam perſonam, quæ dixerit vel fecerit aliquid contra Sanctam Fidem.

Secundo loco examinantur omnes contextes, & examinandi ſunt, adhibitis etiam duabus perſonis religioſis, c. vt officium. de hæret. in 6. qui tex. procedit etiam in Epiſcopo, iuxt. Pegnam in 3. par. Direct. ſuper q. 63. & perſonæ religioſæ poſſunt intelligi etiam laici honeſti, iuxta eundem Pegnam contra Eymericum, ibi: ſed intelligo opin. Franc. Pegnæ procedere, quando clerici inueniri non poſſunt, quibus examinatis, vt plurimũ ſolet procedi ad carcerationem; ſed cum magna circumſpectione Curia ambulat. Siquidem cum carceratio in cauſis ſanctæ fidei

irro-

irroget ſæpe facti infamiam; numquam Curia procedit ad capturam, niſi ſaltem adſint indicia ad torturam, & nonnumquam, quando perſona denunciata eſt grauis, antequam carceret, ſolet iniungere vni ex conſultoribus, vt ſecreto modo ſe informet à Parocho denunciati, vel alijs perſonis fide dignis quomodo ipſe denunciatus ambulet in vita, & moribus. Raro autem procedit ad citationem verbalem, & quando citat, non inſerit in citatione cauſam delicti, vt in alijs citationibus fieri debet; 1
2 quia omitti poteſt in cauſis ſanctæ fidei, vt per Simanc. vbi ſupra tit.44. ſed in genere citat ad ſubijciendum ſe examini ſuper nonnullis mouentibus mentem ipſius Curiæ, tangentibus Sanctam Fidem.

Tertio loco conſtituitur reus ſuper contentis in Inquiſitione, & ſemper ſolet interrogari, vt dicat ſi habet aliquot inimicos, & quos, & cauſas inimicitiæ, & ſi cum eis fuerit reconciliatus, ne poſtea inueniet inimicos in defenſionibus.

Quarto loco dantur inquiſito capita inquiſitionis, cum termino duorum dierum ad præſentandum interrogatoria pro repetendis teſtibus. Capita ſolent formari hoc modo, videlicet: In primis Fiſcus ponit, & probare intendit, qualiter Franciſcus male ſentiendo de Fide Catholica negant intercesſionem Sanctorum; quod fuit, &c.

Item, quòd eſt ſolitus blaſphemare ad omnem leuem animi motum in ludo, & extra ludum hæreticaliter, videlicet: Renego Dio, non credo à Dio, quod fuit, &c.

3 Item quòd de prædictis omnibus eſt publica vox, & fama, publicum, notorium, & manifeſtum.

Item, his ſtantibus petit, tamquam hæreticum condemnari, iuxta ſacros canones, & ſic de ſimilibus ſecundum facti qualitatem. Et aliquando conceditur copia Conſtituti loco capitulorum; & ſeruat Curia, quòd tam interrogatoria, quam aliæ ſcripturæ præſentantur per inquiſitum, & aduocatum eius, & non per alios: nec quilibet aduocatus admittitur, niſi ſit perſona grauis, & prius præſtet iuramentum coram Vicario de iuſtis defenſionibus, & abſtinendo à defenſione, quàmprimum nouerit illum, quem defendit, eſſe hæreticum, iuxta Sancti Officij receptam, & laudabilem conſuetudi-

tudi-

tudinem, de qua teſtatur Pegna in 2. parte Directorij Inquiſitorum, commentario 10. Nec etiam in iſtis cauſis citatur
3 reus ad videndum iuramenta teſtium repetendorum, cui numquam ſunt edenda nomina teſtium, vt in capit. ſtatutum § . iubemus. de hæret. in 6. & quando teſtes repetuntur, poſtquam fuerunt repetiti ſuper interrogatorijs, examinantur ſuper capitibus fiſci, & non ſolet legi eis prima depoſitio, & quando ſunt repetendi, non ſolent citari, ne veniant in cognitionem inquiſiti, ſed vocantur: verùm, ſi ſe abſentent, poſſunt citari, & excommunicari propter eorum culpam, vt ex litteris Sancti Officij.

4 Quinto, quando à teſtibus eſt facienda recognitio denunciati, ponitur teſtis in aliqua camera, in qua per rimulam portæ, vel aliud foramen, ita vt non poſſit ab alijs videri, recognoſcit denunciatum, exiſtentem in alia camera, poſitum in medio aliorum; ſi tamen inquiſitus vellet habere teſtes fiſci pro repetitis, Curia procedit ad vlteriora, quidquid dicat Simanc. de cathol. inſtit. d. tit. 64. num. 25. niſi tamen aliud faciendum videretur: quia vt reus defendatur, ſolet Curia repetere ex officio, teſtes licet reus habeat ipſos pro repetitis, per l. ſi non defendantur. ff. de pœnis.

5 Quinto loco poſt teſtium repetitionem datur inquiſito defenſiones, & conſignatur ei copia omnium repertorum, ſine nominibus, & cognominibus, & qualitatibus, ex quibus poſſet perueniri ad cognitionem perſonarum teſtium: factis defenſionibus, proceditur ad ſententiam ſine aliqua publicatione, ſed oſtenduntur defenſiones inquiſito, petenti eas videre, & poſtea præmiſſa citatione ad dicendum expeditur cauſa.

6 Numquam tamen in iſtis cauſis fit confrontatio teſtium cum inquiſito, niſi quando teſtes ſunt ſocij criminis, & quando recto Iudicis arbitrio omne teſtium periculum ceſſauerit, nempe, ſi reus eſt perſona viliſſima, qui parum curat habere bonam, vel malam famam, vt meretrix, & ſimiles infames, vt tradit Pegna in tertia parte Directorij commentario 348.

In diſcuſſione cauſæ, ſi aliquis reperitur hæreticus formalis, punitur iuxta ſacros Canones; & pro prima vice non traditur

7 ditur Curiæ ſæculari, niſi negauerit Trinitatem, aut Diuinitatem Ieſu Chriſti, aut eius conceptionem de Spiritu ſancto: aut eius mortem, vt nos redimeret, aut Virginitatem Beatiſſimæ Virginis Mariæ, vt in Bulla Pauli IIII. incipiente, Cum
8 quorundam, poſita in fine Directorij Inquiſitorum. Si vero aliquis reperitur ſuſpectus tantum de hæreſi, vel apoſtaſia à fide, aut eſt ſuſpectus leuiter, aut vehementer; quia violenta ſuſpicio quoad modum procedendi, ſecundum hodiernum vſum non differt à vehementi. Quando reperitur quis ſuſpectus leuiter, nempe ſi per annum perſeuerauerit in excommunicatione, non in cauſis ſanctæ fidei, & in alijs caſibus poſitis per Eymericum in 2. parte Directorij, quæſt.46. & tunc taliter ſuſpecto ſolet imponi pœnitentia ſalutaris, & abiuratio de leui, & non torquetur regulariter: Si verò aliquis eſt ſuſpectus vehementer; vt quia admiſcuit ſacramenta, vel ſacramentalia in ſortilegijs, vel inuocauit dæmones ad faciendum ea, quæ non poſſunt facere poteſtate naturali, vel ad ea, quæ poſſunt facere, ſed verbis deprecatiuis; vel ſi quis blaſphemauerit in ludo, & extra ludum, & ad omnem leuem animi motum pluries, & hæreticaliter, & in alijs caſibus, poſitis per Eymericum in d. 2. par. quæſt.47. & tunc taliter ſuſpectus torquetur pro vlteriori veritate ſuper intentione, & credulitate eorum, quæ dixit, vel operatus fuit, & ſuper vſu, & complicibus: & ſi neget intentionem, adhuc compellitur abiurare de vehementi: & pro facto hæreticali ſolent condemnari ad triremes, vt bigami, & blaſphemi; vel ad carceres, & alias pœnas; referuntur tamen vt plurimum Summo Pontifici cauſæ vehementis ſuſpicionis: & ſenes, & alij, qui ob infirmitatem, aut ætatem torqueri non poſſunt, poterunt terreri. Pegna in 3. par. Direct. ſuper tertio modo; & tortura ſuper vſu, intentione, & complicibus, non ſolet excedere mediam horam.

9 Abiuratio de leui vt plurimum fit in ſecreto, & in camera Vicarij; poteſt tamen fieri in publico, quando publica eſt hæreſis ſuſpicio. Abiuratio vero de vehementi ſolet fieri in publico; & poteſt etiam fieri in ſecreto iuxta tradita per Pegnam, in 3. parte Directorij quæſt.40. Formę abiurationum ponun-

ponuntur per Eymericum in 3. parte Directorij, num. 161. & ſequenti.

10 Qui vero vſus fuit ſanctiſſimo Sacramento altaris in ſortilegijs, traditur Curiæ ſæculari, ex ordinatione Sancti Officij, poſita in fine operis iudicialis Inquiſitorum.

11 Notandum inſuper, quòd in cauſis Sanctæ Fidei admittuntur omnes teſtes, etiam ſocij criminis, periuri, infames, præter inimicos, vt in cap. in fidei fauorem, de hæret. in 6. non tamen duo ex iſtis periuris, aut infamibus plene probant; ſed ſufficiunt ad præſumptionem, vel aliqualem probationem faciendam, vel indicium ad torturam, vel ad imponendam pœnam extraordinariam. Abb. in cap. per tuas. de ſimonia. Felin. in cap. teſtimon. de teſtibus. Pegna, qui teſtatur de communi in d. par. Direct. ſuper q. 64. & licet ſecundum Simanc. vbi ſup. tit. 64. teſti ſocio criminis ſit adhibenda fides, etiam ſine tormentis; Praxis tamen ſe habet in contrarium, quòd torquetur aliquantulum ad validandam eius depoſitionem contra ſocium; & etiam torquetur teſtis periurus ad ſciendum, in quo dicto perſiſtat.

12 Notandum præterea, quòd qui abnegarunt Fidem Catholicam apud infideles, & ſponte reuerſi petunt reconciliari Eccleſiæ, ſi confiteantur, vere, & ex toto corde abnegaſſe fidem, tamquam apoſtatæ formales abiurant; ſi vero aſſerant non habuiſſe intentionem abnegandi fidem, ſed reuertendi, & in occulto ſeruabant legem Catholicam, ipſam autem abnegaſſe, vt melius tractarentur ab infidelibus; vel quia neſciebant quid faciebant; & tunc, ſi tempore abnegationis erant pueri, ſolent abiurare de leui; ſi vero maiores, de vehementi.

Item ſeruatur in Curia, quod, ſi apud aliquem reperiuntur libri hæreticorum, necromanticorum, pentacula, & ſimiles ſcripturæ, continentes hæreſim, vel apoſtaſiam à fide manifeſtam, & tortus ſuper intentione, & complicibus negat intentionem, & vſum, ſolet pro retentione tantum abiurare de leui, & ei iniungi pœnitentia ſalutaris; & ſi ſunt exteri, aliquando expelluntur à Ciuitate, & diœceſi Neapolitana arbitrio Curiæ. Item, ſi bigamus eſt præuentus à Curia

ſæculari, debet remitti ad Curiam Eccleſiaſticam, quæ tor-
13 quet ipſum ſuper intentione, & abiurare facit; deinde tenetur illum remittere ad Curiam ſæcularem, quæ ipſum punit pro bigamia: quando vero eſt præuentus à Curia Eccleſiaſtica, in totum punitur ab ipſa, & non poteſt amplius Curia ſæcularis ſe intromittere, vt ex litteris Congregationis Sancti Officij, quæ conſeruantur in Curia. Item Curia Archiepiſcopalis Neapolitana procedit contra laicos, committentes ſortilegia ſimplicia, & eſt in hac poſſeſſione, iuxta diſpoſitionem. cap. accuſatus. §. ſane. de hæret. in 6. & etiam ex litteris Sancti Officij conſeruatis in Curia.

Item illis, qui ſemel dicunt aliqua verba hæreticalia, vel ſcandaloſa ex ira, ſolet imponi pœnitentia ſalutaris, & aliquando publica, vt teneant candelam accenſam in Eccleſia tempore Miſſæ ſolemnis, ſine aliqua abiuratione, iuxta tradita per Pegnam in 2. par. Directorij ſuper quæſt. 41. Hic breuis modus procedendi in cauſis ſanctæ fidei in Curia Neapolitana eſt totus fere excerptus ex litteris Sacræ Congreg. Sancti Officij in Vrbe, tranſmiſſis ad hanc Curiam in diuerſis cauſis, quæ conſeruantur.

S V M M A R I V M.

1 *Delegatio facta Vicario an tranſeat in ſucceſſorem.*
2 *Mandatum de capiendo expeditum à Vicario, an poſſit mandari executioni, ipſo remoto ab officio?*
3 *Delegata cauſa perſonis in dignitate conſtitutis, an poſſit ſubdelegari non habentibus dictam qualitatem.*
4 *Clauſula, vocatis vocandis, intelligitur, quando alius eſt in poſſeſſione beneficij.*
5 *Clauſula, conſcientiam tuam oneramus, an impediat ſubdelegationem.*
6 *Nudum miniſterium commiſſum impedit ſubdelegationem.*
7 *Delegatus, qui non poteſt ſubdelegare, debet recipere iuramēta teſtium.*
8 *Delegatus an poſſit reuocare ſententiam, quam pronunciauit ſuper competentia Iudicis.*
9 *Decreto, procedendum eſſe ad vlteriora, quando vtitur Vic. Neap. delegatus Papæ.*
10 *Canonici Eccleſiæ Cathedralis an dicantur eſſe in dignitate, & poſſint ab illis expediri Breuia commiſſa conſtitutis in dignitate.*

11 *Notarius Epiſcopi an debeat actitare cauſas delegatas ab Epiſcopo, vel Vicario.*

12 *Iudex delegatus, qui non eſt graduatus in iure Ciuili, vel Canonico, tenetur de neceſſitate aſſumere aſſeſſorem Iureconſultum.*

13 *Delegatus Papæ tenetur obſeruare conſuetudinem loci, vbi iudicium agitur circa ordinatoria, circa deciſoria conſuetudinem loci litigantium.*

14 *Conſuetudo eſt attendenda, primo ciuitatis, ſecundo diœceſis, tertio prouinciæ, quarto Regni, ſiue prouinciarum vicinarum, quinto Vrbis Romanæ.*

15 *Delegatus Papæ quando poſſit cognoſcere extra locum ſuæ dignitatis, & trahere vltra diætam.*

16 *Exequutor datus ad prouidendum in forma, dignum, eſt miſtus, & tenetur aſſumere partes Iudicis, & vocare poſſeſſorem: alias ſi dat poſſeſſionem ſpoliat.*

17 *Canonici ſoli recipiunt Epiſcopum ad oſculum, non alij Beneficiati Eccleſiæ Cathedralis.*

18 *Canonicis ſolis competit adminiſtratio anniuerſariorum communium ipſis, & Beneficiatis, niſi burſa communis fuiſſet facta ex redditibus Beneficiatorum.*

19 *Canonici ſoli tractant negotia Eccleſiæ, non alij Beneficiati.*

20 *Canonici ſoli veniunt appellatione Capituli, non dignitates, nec Beneficiati, etiam ſi ex conſuetudine haberent vocem in actibus Capitularibus.*

21 *Clericorum Cathedralis appellatione veniunt tantum Canonici.*

22 *Notarius Epiſcopi actitat cauſas delegatas ab Epiſcopo, & non delegatas Epiſcopo, latius diſcutitur.*

23 *Legata pia ſunt tranſumptanda, & exemplanda coram Iudice Eccleſiaſtico, alias exemplatio eſt nulla.*

24 *Notarius Apoſtolicus an faciat inſtrumenta & teſtamenta ad non pias cauſas in Regno Neapolitano.*

25 *Epiſcopus poteſt exequi etiam legata, & teſtamenta ad non pias cauſas negligente herede.*

26 *Defunctus dicitur miſerabiliſſima perſona, quæ debet eſſe ſub protectione Epiſcopi.*

27 *Epiſcopus, qui delegauit cauſam, an poſſit illam auocare ad ſe in qualibet parte litis.*

28 *Delegati duo ſi ſunt dati in ſolidum, & vnus præoccupauit, quando poſſit alter ſe intromittere.*

De cauſis delegatis plura frequentia in Praxi.
CAP. LXIX.

1 SVPEREST aliqua recenſere de cauſis delegatis, quæ quotidie vertuntur in Curia Archiepiſcopali; & primo notandum, magis communem Doctorum opinionem eſſe, quòd delegatio facta à Papa Vicario Epiſcopi, per obitum ipſius Vicarij, vel remotionem ab officio, expirat, & non tranſit in Vicarium ſucceſſorem, licet ſub nomine officij facta fuerit; quia Vicarius proprie non dicitur habere ſucceſſorem, & Vicariatus non eſt dignitas permanens. Ita Butrius, Abb. Felin. Decius Mantua, Berous in cap. quoniam. Abbas., de officio delegat. quæ communis opinio limitatur, vt non procedat, quando ſtylus alicuius Curiæ eſſet in contrarium. Rot. Achill. de Graſſ. deciſ. 3. de offic. Vic. Rot. diuerſorum deciſ. 12. par. 1. Et vbique eſſe hanc obſeruantiam contra communem opinionem, dicit Card. in Clem. 2. num. 6. in fine, de reſcript. Gambar. de auctoritate Legati à latere, lib. 8. num. 97. nec etiam procedere communem opinionem, quando delegans habuit reſpectum ad tribunal Epiſcopi. iux. Butr. in d. cap. quoniam. Abbas num. 25. & communem opinionem habere in rigorem, & ſubtilitatem dicit Rota diuerſ. vbi ſupra, ipſamque Rotam ſemper fuiſſe ſolitam amplecti æquitatem; alias attenta communi opinione ſubuerterentur multæ expeditiones; niſi, quando cenſetur electa induſtria perſonæ, tunc Rota ſeruat communem opinionem. In Curia Neapolitana obſeruantia eſt contra communem opinionem, quòd Vicarius ſucceſſor cognoſcit de cauſa delegata Vicario prædeceſſori: & quod in dubio, quando in delegatione non exprimitur nomen proprium; cenſeatur delegantem contemplari tribunal, late probat Hieron. Gabr. conſ. 32. Item ſeruat, quòd Vicarius ſucceſſor punit teſtes, qui falſum depoſuerunt coram Vicario prædeceſſore, in cauſa ſibi à Papa delegata, ex prædictis, cum videatur offenſum tribunal. Et ita iudicauit anno 1599.

& con-

& condemnauit ad fuſtigationem quandam mulierem ; quæ falſum depoſuerat in quadam diſpoſitione matrimoniali, commiſſa à Papa Vicario prædeceſſori, & ab ipſo expedita.

2 Fuit etiam dictum, & obſeruatum in Curia, quòd mandatum de capiendo clericum, expeditum à Vicario Neap. remoto illo ab officio, poteſt mandari executioni, abſque quòd reno uetur ab alio Vicario, ex doctrina Angel. in l. fundi. ff. de acquir. poſſeſſione: dummodo captura fuerit decreta cum cauſæ cognitione. idem & tanto minus in mandato de immittendo in poſſeſſionem, dicit Bart. & alij communiter ibi.

3 Secundo notandum, cauſam delegatam à Papa hominibus in dignitate conſtitutis, aut Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, non poſſe ſubdelegari alijs perſonis, non habentibus eandem qualitatem, nec expediri extra diœceſim, niſi conſenſus partium accedat; cap. ſtatutum. §. in nullo quoque. de reſcript. in 6. qui text. non procedit, quoad ſubdelegationem faciendam alijs, in meris executoribus gratiarum Apoſtolicarum; nec etiam in ſubdelegatis, quibus non committitur, niſi nudum miniſterium, puta inductio in corporalem poſſeſſionem, quæ ſimplicibus clericis committitur, examinatio teſtium. Domin. & Franch. in d. §. in nullo quoque. & quando executor eſt datus cum clauſula, vocatis vocandis, procedit textus in d. §. nullo quoque. quia eſt Iudex. Franch. vbi ſubra.

4 Tertio notandum, quòd quando committitur poſſeſſio beneficij impetrati à Papa alicui ſine illa clauſula, vocatis vocandis, dubitatur, an ſubintelligatur, quando alius eſt in poſſeſſione beneficij? Veritas eſt, quòd ſic, ex tex. in cap. licet Epiſcopus. de præbend. in 6. vbi Franch. Ferret. conſ. 4. Pariſius de reſig. benefic. lib. 11. q. 10. num. 33. vbi teſtatur de communi, vocato tamen poſſeſſore proceditur ſummarie, vt dicit Gloſſ. in d. cap. licet Epiſcopus. in verbo, te non vocato.

5 Quarto notandum, quod iuxta veriorem opinionem, per clauſulam, conſcientiam tuam oneramus, non impeditur ſubdelegatio, vt late tradit Felin. in cap. fin. de offic. delegati. qui limitat, quando Papa diceret, decidas ſecundum conſcientiam tuam: & tunc, niſi diceret, decidas ſic, aut ſic. Idem

de clauſula, conſcientiam tuam oneramus, tener Nauar. in conſ. 6. de officio deleg. & vidi ſeruatum in Curia Archiepiſcopali.

6 Quinto notandum, quòd quando à Papa committitur nudum miniſterium abſolutionis, vel diſpenſationis, non poteſt ſubdelegari. cap. fin. §. fin. de offic. delegat. niſi nudum miniſterium eſſet parui momenti, iuxta Felin. ibi, qui ponit alias limitationes, & limitat illud de diſpenſatione, vt intelligatur in concernentibus factum commiſſæ diſpenſationis; quæ tamen ſunt cognitionis, dicit poſſe committi, puta, informationem de moribus legitimandi.

7 Sexto notandum, ſubdelegatum à delegato Papæ, vel delegatum ab Ordinario poſſe committere vnum articulum cauſæ abſque iuriſdictione. Inn. Ant. in cap. cum Bertoldus. de re iudic. Fel. in cap. ſuper quæſtionum. de offic. deleg. Franch. in cap. cum cauſam. de appellat. & ideo non poterit committere examinationem teſtium cum iuramento; ſed poſt delatum iuramentum teſtibus, & admiſſa capitula, & interrogatoria, poterunt per alium examinare; quia cum non poſſit ſubdelegare, non poteſt articulum iuriſdictionalem committere, vt late per Franch. vbi ſup. poſt Abb. & alios in d. c. cum Bertoldus. Ex his apparet, quòd quando committitur diſpenſatio Vicario Neap. qui non poteſt ſubdelegare, debet prius recipere iuramenta teſtium, & poſtea alijs examinationem demandare.

8 Septimo notandum, quòd delegatus, qui pronunciauit ſe non habere iuriſdictionem, illam non reaſſumit, vt dicit tex. in cap. ſignificaſti. de officio delegati. & ibi Felin. qui affert plures limitationes, quarum iſta in Praxis eſt notablis, vt ille tex. procedat, quando Iudex, qui ſic pronunciauit, eſt datus principaliter in cauſa; ſecus, ſi acceſſorie: vt eſt executor in cauſa beneficiali, qui ſi pronunciat ſe non eſſe executorem, non finitur iuriſdictio, quin poſſet reuocare; ratio eſt, quia, ex quo durat principalis gratia, non potuit eius pronunciatio auferre ius partis.

9 Octauo notandum, quod multi procuratores ad impediendum delegatum à Principe, vt non poſſit procedere ad vlteriora, dicunt delegatum non habere iuriſdictionem, & inſtant

ſtant declarari per Commiſſarium delegatum, ſi eſt Iudex competens, vel non, vt poſſint appellare à declaratione; ſed Vicarius Neap. delegatus ſolet facere decretum, oppoſitis non obſtantibus, procedendum eſſe ad vlteriora, & procedere ad ea, quæ incumbunt, & non eſt opus expreſſa pronunciatione. & Ant. in cap. ſuper litteris. col. 23. de reſcriptis. quem refert & ſequitur Felin. in cap. ſuborta. de re iudicata. num. 6. ibi, tertius caſus.

10 Nono notandum, quòd Canonici Eccleſiæ cathedralis non dicuntur proprie habere dignitatem, licet quoad delegationes æquiparentur dignitatibus, cap. ſtatutum. de reſcript. in 6. vbi omnes; quamuis ſint in magno honore. Felin. in cap. paſtoralis. de offic. delegati. faciunt enim vnum corpus cum Epiſcopo, cap. cum clerici. de verb. ſignif. dicuntur clerici primi gradus. Præpoſ. in cap. Epiſcopos. diſtin. 18. in proceſſionibus, & ſeſſionibus, quando ſunt collegialiter congregati, præcedunt etiam Abbates habentes vſum mitræ, & baculi. Dec. in cap. 2. de iudicijs. alij clerici diœceſis tenentur præſtare reuerentiam Epiſcopo, & Capitulo Cathedralis, d. cap. cum clerici. poſſunt eſſe conſeruatores mendicantium, vt in compendio priuileg. mendic. verb. conſeruatores. licet conſeruatores debeant eſſe in dignitate: dicuntur fratres Epiſcopi, vnde ipſi ſolum recipiunt Epiſcopum ad oſculum, cap. dilecto. de præbend. dicuntur coadiutores, conſiliarij, ſenatus, membra Epiſcopi, vt late per Cardin. Palæot. in Archiep. Bonon. par. 7. fol. 513. Et tandem non poteſt negari; quin large ſumpto vocabulo veniant appellatione dignitatis, & dicit Felin. in d. capit. paſtoralis. num. 12. Verallus deciſ. 257. par. 1. Acchill. de Graſſis deciſ. 1. de reſcriptis. in qua concludit. quòd quando Breuia ab Vrbe ſolent committi Canonicis, ſi poſtea committantur conſtitutis in dignitate, poterunt expediri per Canonicos, attenta veriſimili mente committentis ex conſuetudine; nam mens patrisfamilias interpretatur ex conſuetudine. Gloſſ. in l. vel vniuerſorum. ff. de pignorat. act. & quando reſcripta ſunt fauorabilia, poſſunt etiam expediri à Canonicis, iuxta Verallum, vbi ſupra.

11 Præterea notandum, quòd Notarius Epiſcopi debet actitare cauſas delegatas alteri ab Epiſcopo, vel Vicario, cum delegatus repræſentet delegantem. Ita Bald. in l. fin. C. vbi & apud quem cognitio reſtitution. Boer. deciſ. 258. ſed an cauſas delegatas à Papa Epiſcopo? dicendum, quòd ſic, quando ſunt excitatiuæ iuriſdictionis, iuxt. cap. licet. de offic. Ordin. alias non; quia delegatus repræſentat Papam, cap. ſane. de offic. delegat. ſed vide Annam in ſingul. 4.

Vltimo notandum, quòd Epiſcopus non poteſt ſe intromittere in cauſa delegata à Papa ſuo Vicario. Card. Imol. Bonifac. in Clem. 2. de reſcriptis. etiam ſi eſſet commiſſa Epiſcopo, vel Vicario: quia ſi litteræ fuerunt præſentatæ vni eorum, alter non poteſt ſe intromittere, cap. cum plures. vbi omnes, de officio deleg. in 6. Immo quando delegatus Papæ ſubdelegat cauſam, & ſubdelegatus incepit procedere, non poteſt per delegatum cauſa auocari; & ideo Praxis eſt, vt fiat ſubdelegatio, cum poteſtate auocandi in quacumque parte litis, cap. quamuis. & cap. ſi delegatus. eod. tit. & lib.

ANNOTATIO.

Antequam procedam ad particulares annotationes, quædam alia in Praxi occurentia annotanda cenſui. &c.

Primum, quod ex Capitulo ſtatutum. §. aſſeſſorem. de reſcript. in 6. Iudex delegatus tenetur aſſumere aſſeſſorem ſi indiget, quòd eius
12 conſcientiæ relinquitur; verum non ex hoc ſequitur, quod Theologus delegatus poſſit cauſas decidere ſine aſſeſſore, hoc ſibi dictante conſcientia, quoniam ſi non ſit doctor in Iure Ciuili, vel Canonico, tenetur neceſſario aſſumere aſſeſſorem ex bulla Leonis X. in Conc. Lateranen. quæ incipit, Regimini, & infra, cuius verba ſunt. Iudices autem, & conſeruatores a Sede Apoſtolica deputati, ſi in altero iurium graduati non fuerint, aſſeſſorem partibus non ſuſpectum ab ipſis partibus, vel earum altera requiſiti aſſumere, & ſecundum eius relationem iudicare teneantur, non obſtantibus, &c. Idem poteſt iudicari de Epiſcopo non graduato in iure.

Annotandum 2. quod ſi delegatur cauſa Archiepiſcopo Neapo-
13 litano, vel alteri Epiſcopo Neapoli reſidenti, tenetur ipſe iudex delegatus obſeruare conſuetudinem loci, vbi proceditur in ordinatorijs Iudicij l. teſtium. ff. de teſtib. in fin. ſed in deciſorijs conſuetu-

dinem

dinem litigantium. ita Compoſtella. in Rubr. de conſuetud. quem ſequitur Ioannes And. Ananias, Antonius de Butr. Anchar. Imola. Seruabit itaque Epiſcopus delegatus in ordinatorijs ſtylum Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, non Curiæ Romanæ, & dicunt prædicti DD. non obſtare, quod delegatus fungitur vice delegantis, quia hoc eſt verum quoad poteſtatem pronunciandi, ſed quoad alia non fungitur omnino vice delegantis. Cum vero dicimus conſuetudinem loci ſeruandam, dicunt Compoſtella, Ioan. And. in loc. cit. quod
14 primo eſt ſeruanda conſuetudo ciuitatis, Caſtri, vel Villæ; ſi vero hæc non adeſt, conſuetudo diœceſis, 3. Prouinciæ, 4. Regni, vel vicinarum prouinciarum, 5. conſuetudo Romana.

15 Tertio annotandum, quòd delegatus à Papa non poteſt procedere extra Ciuitatem, vel diœceſim, in qua deputatus fuit, niſi expreſſus partium conſenſus accedat; neque citare partes, vt habetur in cap. ſtatutum. §. in nullo quoque. de reſcript. in 6. & in tantum hoc eſt verum, quod tacitus conſenſus partium non ſufficeret, vt ſi citentur, & partes non contradicant, quia adhuc iudicium non erit validum. gloſſ. & communis in d. §. in nullo quoque. & dicit Abb. in c. nonnulli. de reſcript. quod delegatus cenſetur deputatus in certo loco, quando dignitas ipſius Iudicis eſt expreſſa in reſcripto, vt ſi dicitur Epiſcopo Senenſi, videtur committi Senis, niſi diceretur in Reſcripto, Piſis moranti; quare tunc videtur committi in loco moræ. Sequitur Felin. in d. cap. nonnulli. & declarat ſecundum Dom. in d. c. ſtatutum. §. cum vero, niſi conſtaret Papam ſcire, quod is cui ſcribitur, alibi moratur: & infert ad Epiſcopum Feſularum morantem continuo Florentiæ, ex priuilegio, & dicit eſſe conſiderandum, vtrum per aliquas coniecturas conſtet Papæ, quod trahit moram alibi. Notandum tamen, quod ſi cauſa committatur moranti in aliena diœceſi, & reus diſtat ab illa vltra diætam, reſcriptum non valet, niſi appareat ex forma reſcripti Papam habuiſſe notitiam diſtantiæ locorum, vt ſi committat ſcienter cauſam in loco diſtanti vltra diætam; vt ſi dicat, committimus tibi Senis moranti cauſam Bononienſium, cum notoria ſit locorum diſtantia: & ego audiui, Vicarium Neapolitanum, cui fuerat commiſſum reſcriptum in forma, ſignificauit, pro recipiendis reuelationibus in cauſa Meliteñ, feciſſe eius ordine publicare excommunicationem in Inſula Melitenſi, exiſtens vero delegatus in ſua diœceſi, poterit citare etiam extra diœceſim, dummodo non trahat vltra vnam diætam, vt habetur in d. cap. ſtatutum. Cum vero, & cum autem. & cap. præterea. de off. deleg.

Nec in citatione requiritur licentia Ordinarij, quia delegatus citat vbique ſicut delegans. Fel. in cap. fin. de for. comp. num. 2.

Deſcendendo ad particulares annotationes, notandum circa numerum quartum, fuiſſe in Rota Romana in vna Piſcienſ. ſeu nullius

Cappel-

Cappellaniæ anno 1578. coram Aldobrandino poſtea Clemente Octauo, per Dominos concluſum Vicarium Piſtorienſem fuiſſe mi-
16 ſtum executorem, ex quo erat datus ad prouidendum in forma dignum: & cum Præpoſitus Piſcienſ. ſiue Sacriſtia eſſet in poſſeſſione cuiuſdam Cappellaniæ, tenebatur Vicarius delegatus aſſumere partes Iudicis, citare poſſeſſorem, & illum audire iuxta notata communiter per DD. in cap. finali. de præſum. vbi Ant. & Fel. & ita pluries Rota tenuit, & ſignanter in vna Neapolitana S. Andreæ 14. Februarij 1569. coram Finetto. & ratio eſt, quia poſſeſſor non tenetur ad verbum executoris relinquere ius ſuum: hinc eſt, quod illius poteſtas procedit contra reſiſtentes de facto, non autem de iure Achill. 4. de ſenten. excomm. & ſic fuit dictum, Sacriſtiam eſſe reſtituendam.

17 Notandum circa numerum decimum, in quo agitur de dignitate Canonicorum Eccleſiæ Cathedralis, & ſignanter, quod ſoli Canonici recipiunt Epiſcopum ad oſculum, ex cap. dilecto. de præben. Quoniam de hoc fuit dubitatum in aduentu quondam Archiepiſcopi Neapolitani, vt retulit mihi Carolus Baldinus Archiepiſcopus Surrentinus eo tempore Canonicus Eccleſiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ: prætendebant enim hebdomadarij recipere etiam Archiepiſcopum ad oſculum, & fuerunt excluſi, & dictum, id tantum Cano-
18 nicis competere tamquam membris, & fratribus Epiſcopi, ex d. c. dilecto. Notandum etiam fuiſſe decretum in Rota Romana in vna Gerundien. Anniuerſariorum, coram Domino de Graſſis, 26. Ianuarij 1576. & in vna Barchinonen. Anniuerſariorum coram Cardinali Reomano die 20. Aprilis 1554. relata in d. Gerundienſ. quod adminiſtratio Anniuerſariorum communium Canonicis, & Beneficiatis, pertinet ad Capitulum priuatiue ad beneficiatos Eccleſiæ, niſi beneficiati probarent burſam illam communem eſſe factam ex redditibus
19 ipſorum beneficiatorum; nam tunc omnes interuenire debent, ex Bonifacio in Clem. Hi qui. de ætat. & qualit. gloſ. celebris in cap. penul. de cler. non reſid. quæ habet, beneficiatos Eccleſiæ, qui non
20 ſunt Canonici non eſſe admittendos ad tractatus Canonicorum, ſed debent Eccleſiæ ſeruire. & ibi But. num. 8. & Abb. num. 9. & Capituli appellatione veniunt ſolum Canonici, non dignitates, nec beneficiati. Abb. in cap. ſcriptum. de elect. Dec. in cap. quanto. de reſcript. num. 13. Rebuff. ſup. Concord. in Rub. de nominat. quæſt. 8. num. 32. & in his, quæ ſpectant ad Cathedrales, nec appellatione Clericorum continentur alij Clerici, niſi tantum Canonici, qui ſunt
21 de Capitulo. cap. 1. de his quæ fiunt à Præl. vbi Abb. num. 7. cap. Cum Apoſtolicam. vbi gloſ. eod. tit. quod ea ratione eſſe videtur, quod Clerici inferiores debent inſeruire Capitulo, prout Epiſcopo. Abb. per illum textum in cap. cum non liceat, de præſcript. in 3.

notab.

notab.ſub nu.2.verſ.& aduerte quia videtur. & ibi Felin. ſub num. 2. & ita fuit late dictum in d. Gerundienſi Anniuerſariorum. Quinimmo etiam ſi beneficiati ex conſuetudine haberent vocem in actibus Capitularibus, & interuenirent in Capitulo Canonicorum, adhuc non dicuntur eſſe de Capitulo, quia ſoli Canonici conſtituunt illud, Innoc.in cap.2.de Inſt. Abb. Felin.in c.cum olim. de re iud. & non ſequitur, habent vocem in Capitulo, ergo ſunt de Capitulo. Gemin. in cap.fin.de præben.in 6. quare in diſpoſitionibus pertinentibus ad Capitulum veniunt ſoli Canonici, non autem alij, qui de Iure ſpeciali, vel ex conſuetudine habent vocem in Capitulo, vt ibi per Franchum, Felin. in d.cap.cum olim.

22 Circa num. 11. Vbi dicitur, Notarium Epiſcopi debere actitare cauſas delegatas alteri ab Epiſcopo, ex Bald. in l. fin. C. vbi & apud quos. aduertendum, quod Salic. ibi tenet contrarium, quia ſententia delegati non dicitur ſententia Epiſcopi, ex quo à delegato ad ipſum Epiſcopum appellatur. l. eos. C. de appell. ſequitur Alex. in d. l. ſolet. ff. de Iur. omn. iud. vbi idem tenet Decius, dicens quod delegatus iudicat iudicio ſuo, & ſecundum motum animi ſui, non iudicio delegantis. Primam opin. Bald. ſequitur Paul. de Caſtr. in d. l. fin. quia reputatur factum à delegante, quod facit delegatus: & hanc opinionem credo veriorem, quia vere delegatus gerit vices delegantis, & ab eo accipit iuriſdictionem, vt dicitur in cap. ſane. el 2. de offic. deleg. ibi, vices noſtras gerit. nec propterea, quod à ſententia ſua appellatur ad delegantem, poteſt dici, quod iuriſdictionem non accipiat à delegante. Quare Notarius, qui ex priuilegio ſummi Pontificis debet actitare cauſas Epiſcopi, recte actitat ſententiam delegati, quia eius priuilegium reſpicit iuriſdictiones Epiſcopi, quæ fluit in delegatum. illud de appellatione reſpicit partes. dicit etiam Dec. loco cit. ſi Notarius debet ſcribere ſententiam Epiſcopi, non poterit ſcribere ſententiam Epiſcopi, in qua eſt delegatus, quia illa non videtur ſententia Epiſcopi ſimpliciter, ſed delegati, quod facit pro opinione ſupradicta. ſed hoc declara prout in Praxi. an delegatio ſit excitatiua iuriſdictionis Epiſcopi, vel nouam iuriſdictionem tribuat.

23 Sed hic obiter quæritur, cum ſermo ſit de Notarijs Epiſcopi, qui ex priuilegio actitat, an ad ipſum pertineat exemplare legata pia, quæ ex vetuſtate, vel ex alia cauſa exemplantur coram Iudice ordinario, iuxta c. final. de fid. inſtrum. & dicendum eſt, quod ſic; quia iuxta communem opinionem, de qua teſtatur Felin. in d. cap. fin. teſtamenta ad pias cauſas. & legata non poſſunt tranſumptari, ſeu exemplari coram Iudice laico, ſed coram Eccleſiaſtico, quando ſunt ad pias cauſas; quia intereſt Eccleſiaſtici, quod legata pia adimpleantur. Ita Innoc. Oſtien. Ant. Imol. Anchar. Felin. in d. cap. fin.

& ita fuit deciſum in Rota Romana in vna Calaguritana 10. Maij 1591. coram Gipſio.

24 Quæritur vlterius, an Notarius Epiſcopi Apoſtolica auctoritate creatus, cui in Regno Neapol. non ſolet adhiberi fides à Iudicibus laicis, ſi conficiat inſtrumenta circa temporalia, poſſit nihilominus facere teſtamenta cum interuentu ſeptem teſtium ad pias, vel non pias cauſas: & dicendum eſt quod ſic; quia teſtamenta iſta coram Iudice Eccleſiaſtico faciunt fidem, quia intereſt Iudicis Eccleſiaſtici, quod teſtamenta tàm ad pias, quàm ad non pias cauſas exequantur. Ita dicit Afflict. Regnicola in conſtitut. Regni Inſtrumentorum. num. 23. ex Innoc. Ant. de But. Imol. & Fel. in d. cap. fin. de fid. Inſtrum.
25 & ideo gloſ. in c. ſi heredes. de teſtam. tenet generaliter, quod per negligentiam heredis non adimplentis voluntatem defuncti intra annum, iuxta Auth. hoc amplius. C. de fideicomm. deuoluitur executio teſtamenti ad Epiſcopum tam in legatis pijs, quàm non pijs, vt firmat Io. de Imol. poſt Io. And. ibi, & in c. tua nos. & Ant. de But. in d. cap. ſi heredes, poſt Ioan. And. ibi, in nouellis. licet aliud velit ibi Abb. quoad legata ad non pias cauſas: ſed Affl. tenet opinionem Antonij; quia intereſt Iudicis Eccleſiaſtici, quod omnia legata facta per defunctos exequantur, 13. quæſt. 2. cap. vltima voluntas. & rationem adducit, quia Iudex Eccleſiaſticus debet ſubuenire omnibus oppreſſis, & miſerabilibus perſonis deſtitutis omni auxilio. cap. ſuper quibuſdam. de verb. ſignif. 87. diſtinct. per totum; ſed defunctus, qui fecit legata poſt eius mortem, eſt miſerabiliſſima
26 perſona, quia deſtituta eſt omni auxilio, nec habet aliud velle, vt in l. 1. C. de Sacroſan. Eccleſ. merito Iudex Eccleſiaſticus eius legata profana, & ad pias cauſas exequitur: pium eſt enim ſatis exequi voluntates defunctorum, vt in l. vel negare. ff. quemadmodum teſtam. aper. ſed ſi ageretur vigore teſtamenti facti per Notarium Apoſtolicum coram Iudice ſæculari, eſſent examinandi teſtes in iudicio formiter de voluntate, & ſolemnitate, & aliter agens à Iudicibus laicis contemneretur. Ita notabiliter Afflict. loco cit. vbi dicit legiſſe, quod tempore Regis Caroli II. fuit conuentum cum Sede Apoſtolica, quod ſi Notarius Apoſtolicus contrahat in Regno in profanis, cum Iudice, & teſtibus, eius inſtrumenta faciunt plenam fidem cum ſubſcriptione Iudicis, & teſtium; ſed ſi ſine Iudice ad contractus contrahat tale inſtrumentum, nullam fidem facit. & hoc dicit eſſe menti tenendum, & credit eſſe verum.

Aduerte quod Notarius creatus à Papa poteſt vbique conficere inſtrumenta. Oſtien. in ſum. ne clerici vel monachi. §. clericis. Rota 5. de fid. inſtrum. in nou. ſed refert quæſtio propoſita per Afflict. ſtante prætenſione laicorum, & vt habeatur notitia conuentionis Regis cum Sede Apoſtolica, cuius meminit Afflictus.

Circa

27 Circa dicta in Praxi in fine, quod delegatus Papæ non poteſt auocare cauſam a ſubdelegato, qui incepit procedere, niſi fiat ſubdelegatio, cum poteſtate auocãdi in quacumque parte litis, quæritur, an Ordinarius, qui delegauit cauſam totam ſine dicta clauſula, poſſit delegationem reuocare, & cauſam ad ſe auocare, quamuis delegatus inceperit procedere, & dicendum eſt quod ſic ex l. Iudicium ſoluitur. ff. de Iudic. eſt enim in hoc differentia inter delegatum, & Ordinarium: nihilominus Paul. de Caſtr. in d. l. iudicium. poſt Gulielmum dicit, quod Ordinarius poteſt reuocare, vt ad ſe euocet causã, non vt alteri deleget, ne fiat iniuria primo delegato per l. placet. la 2. C. de pedan. Iudic. ſequitur Paulum Greg. Lopez ſuper l. 21. tit. 4. par. 6. quamuis Albericus teneat contra Gulielmum, & hanc opinionem credo veriorem. Nec tex. in l. placet. probat, ſi bene ponderetur; nam diſponit, vt delegati non remittant cauſas ad Ordinarios delegantes, ſed iudicent, & non dicit, quòd delegans non poſſit reuocare, ſed opinio Pauli poteſt procedere de honeſtate. Limitat ſecundo Paulus, quando Ordinarius poſt delegationem incurreret excommunicationem; quia tunc non poſſet reuocare delegationem; ex Innoc. in c. licet. de officio deleg. ſi vero delegatus eſſet abſens, poterit etiam alteri committere, vt dicit Lopez loco cit. Hic etiam notandum, quod ſicut Ordinarius delegans poteſt totam Iuriſdictionem delegatam reuocare, ita poteſt reuocare interlocutoriam latam à delegato, ſicut poſſet ſuam interlocutoriam, iuxta l. quod iuſſit. ff. de re iud. ita Paulus in d. l. Iudicium.

Vltimo notandum circa finem, quod cum plures delegati ſunt à
28 Papa in ſolidum, ſi vnus præoccupauit; alter non poteſt cognoſcere, niſi infirmitate, vel alia iuſta cauſa illum contigerit impediri, vel malitioſe procedere recuſaret; vt dicit tex. in alleg. c. cum plures. de officio deleg. in 6. Rota Romana in vna Maceraten. dotis coram Cardinali Seraphino 10. Martij 1585. iudicarunt Domini iuſtam cauſam impedimenti, quando alter, qui præoccupauit, eſt abſens, vel non procedit, vel lente Gemin. ibi nu. 10. Franch. num. 3. Butr. num. 9. cum ageretur de cauſa dotis, quæ ſemper & vbique præcipua eſt, l. 1. ff. ſolut. matr. & propter multitudinem negotiorum iudicis cauſa recipiebat magnas delationes, fuit viſa iuſta cauſa eam alteri committendi ab altero delegato, alias non poſſet fieri commiſſio à delegato Principis, quando cauſa eſt commiſſa in ſolidum, & alter præoccupauit, vt dicunt Archid. Ioan. Andr. Butr. Gemin. Anchar. & Franch. in d. c. cum plures. dicunt tamen Anch. & Butr. ibi, quod poſſet alter Iudex procedere, ſi conſenſerit primus iudex, & concurreret expreſſus conſenſus partium.

SVM-

S V M M A R I V M.

1 *Archiepiſcopus eſt Iudex ordinarius ſuorum ſuffraganeorum.*
2 *Archiepiſcopus eſt Iudex Vicariorum generalium ſuorum ſuffraganeorum, & quando.*
3 *Archiepiſcopus compellit ſuffraganeum ad faciendum id, quod debet: & in eius negligentiam exercet ipſe iuriſdictionem in Prouincia, & ibi plura exempla. & num.4.*
5 *Archiepiſcopus poteſt excommunicare, & interdicere ſuffraganeum, & quando.*
6 *Archiepiſcopus ſupplet negligentiam, ſede vac. Capituli Eccleſiæ ſuffraganeæ, ſi intra octo dies non eligit Vicarium, vel non idoneum, vbi, quis dicatur Vicarius idoneus remiſſiue.*
7 *Archiepiſcopus cognoſcit in cauſa appellationis inter ſubditos ſuffraganeorum, vbi late.*
8 *Archiepiſcopus cognoſcit de tota cauſa pendente coram ſuffraganeo, ſi Suffraganeus admiſit friuolam appellationem, & quid ſi Vicarius.*
9 *Archiepiſcopus viſitat totam prouinciam, & quando, & tunc abſoluit à cenſuris ſubditos Suffraganeorum, & an poſſit cum eis diſpenſare.*
10 *Exercet iuriſdictionem in ſubditos Suffraganeorum in concernentibus totam prouinciam.*
11 *Punit omnia crimina notoria in prouincia.*
12 *Punit iniuriantes ſibi nuncijs, & familiæ ſuæ in Prouincia.*
13 *Punit Canonicos ſui Suffraganei, ceſſantes à diuinis.*
14 *Mittit edictum per totam Prouinciam, & quando.*
15 *Concedit indulgentias in tota prouincia.*
16 *Interdicit prædicationem in tota prouincia, & quando.*
17 *Exules à tota prouincia facit eos qui delinquunt in ſua diœceſi.*
18 *Vtitur pallio, & quando.*
19 *Quid poteſt facere ante receptum pallium.*
20 *Cogit regulares in tota Prouincia vt redeant ad ſua monaſteria, & quando.*
21 *Iniungit Suffraganeis, vt ſeruari faciant, quod ſeruatur in eius diœceſi, & quando.*
22 *Vocat Epiſcopos ad Concilium Prouinciale.*
23 *Exercet iuriſdictionem in tota prouincia ſtante conſuetudine.*
24 *Diſpenſat cum ſubditis Suffraganeorum, & quando.*
25 *Erigit Seminarium in prouincia, & quando.*
26 *Ad eius conſecrationem debent concurrere omnes Suffraganei.*
27 *Vocat Suffraganeos pro conſecratione alterius Suffraganei.*

Suffra-

29 *Suffraganeus de nouo electus tenetur accedere ad viſitandum ipſum Metropolitanum.*

29 *Praſtatur obedientia Metropolitano à Suffraganeis tamquam patri, & coram ipſo non deferunt Rocchettum detectum.*

De poteſtate Archiepiſcopi latiſsime.
CAP. LXX.

CONGRVVM ſane eſt, quòd dum vniuerſam fere Archiepiſcop. Curiæ Praxim in libellum hunc collegi, de poteſtate Archiepiſcopi aliqua dicam: & licet multi varijs in locis multa ſcripſerint, ego tamen, quæ quotidie practicantur, & ad Praxim conducibilia ſunt, ſubnectam.

1 In primis Archiepiſcopus eſt Iudex ordinatius ſuorum Suffraganeorum, ita vt quicumque habeat actionem contra Epiſcopum, poteſt illum conuenire coram Archiepiſcopo; cap. cognouimus. 10. quæſt. 5. Abbas in cap. paſtoralis. de offic. Ordinarij, & ibi alij; quod intellige in ciuilibus; ſed in criminalibus ſecus, quia de delictis maioribus depoſitione dignis cognoſcit ſolus Papa, de minimis Concilium Prouinciale. Conc. Trid. cap. 3. ſeſſ. 24.

2 Secundo, Archiepiſcopus eſt Iudex Vicariorum generalium ſuorum Suffraganeorum; quando tamen delinquunt in officio, nempe, ſi proferant ſententiam per gratiam; vel ſordes; ſi excommunicent ſine ſcriptis, & abſque trina monitione, iux. cap. ſacro. de ſententia excommunicationis. & cap. 1. eod. tit. in 6. ſecus, ſi extra officium. Dominicus Franchus, & alij in cap. 1. §. fin. de foro compet. in 6. per textum Clarum, in cap. 1. de offic. Vicarij, in 6.

3 Tertio, Archiepiſcopus poteſt compellere Epiſcopum ad faciendum id, quòd debet. Abb. in cap. ſi quis contra clericum. de foro compet. num. 40. Felin. in cap. paſtoralis. de offic. Ordin. Hinc poterit compellere Epiſcopum ad faciendum ſynodum quotannis, cap. ſicut. de accuſat. & ex Concil. Trident. cap. 18. ſeſſ. 23. de reform. Archiepiſcopus cogit Epiſcopum negli-

negligentem in erectione Seminarij: poterit etiam compellere Epiſcopum, vt conſtituat ſibi Vicarium, quem tenetur habere Epiſcopus. Abb. in cap. quoniam. de offic. Ordin. Iacobus Sbrottius de officio Vicarij, lib. 1. quæſt. 57. Felinus tamen in d. cap. quoniam. dicit Epiſcopum non teneri ſibi conſtituere Vicarium, maximè, quando Epiſcopus eſt idoneus ad regendum: & hæc opinio fuit ſæpius in Rota approbata. Puteus deciſione. Item coget Epiſcopum, vt conſtituat œconomum, cap. in noua. 16. q. 7. & cap. cum ſimus. 9. q. 3. coget Epiſcopum, vt conſtituat Archipresbyterum ruralem, iuxta cap. fin. de offic. Archipresbyt. & ſic de ſimilibus.

Quarto per negligentiam Epiſcopi circa id, quod facere debet, deuoluitur iuriſdictio ad Archiepiſcopum, cap. cum ſimus. 9. quæſt. 3. cap. 1. §. notoria. de cenſ. in 6. in ratione decidendi, & eſt communis, de qua teſtatur Felin. in d. cap. paſtoralis. de offic. Ordin. num. 6. dicens ſic tenere vniuerſum mundum, quamuis Abbas in cap. ſi quis contra clericum. de foro competen. teneat contrariam opinionem; niſi in duobus caſibus. Primus in abſolutione ab excommunicatione, à qua ſi
4 noluerit abſoluere Suffraganeus, abſoluet Archiepiſcopus, cap. ad reprimendam. de offic. Ordin. Secundus in correctione criminum notorium, iuxta cap. 1. §. notoria. de cenſ. in 6. cui reſpondet Felin. vbi ſupra. Sed non recedendo à communi opinione, infertur, quòd ſi Epiſcopus noluerit inſtituere præſentatum, ipſum inſtituet Archiepiſcopus. Abb. in cap. ex parte. de conceſs. præbendæ: & in beneficijs curatis debet inſtituere infra duos menſes; aliàs patroni poſſunt adire Archiepiſcopum, vel Papam, ſiue viciniorem Epiſcopum, qui inſtituet ex bulla Pij V. In conferendis. Hinc, Epiſcopo negligente in executione vltimæ voluntatis, exequetur Archiepiſcopus. Abb. in d. cap. paſtoralis. abſoluit, quem non vult abſoluere Epiſcopus, d. cap. ad reprimendam. & dicit Borgaſius de irregular. in 2. parte principali, in princ. quæ ſit cauſa diſpenſationis, quod Epiſcopo denegante diſpenſationem, quando eſt debita, poteſt Archiepiſcopus diſpenſare. dicitur autem debita ratione perſonæ, ætatis, loci, temporis, pietatis, neceſſitatis, & vtilitatis Eccleſiæ. textus notab. in c. vt

conſti-

conſtituerentur. & cap. Domino noſtro. diſt. 50. late Rebuff. in Praxi de diſpenſatione ad plura beneficia num. 8. Non tamen poteſt Archiepiſcopus ſupplere negligentiam Epiſcopi exempti, cap. nullus. de iurepatronatus. in quo textu ille Epiſcopus erat exemptus; nec negligentiam Epiſcopi, non conferentis beneficium intra ſex menſes; quia primo ad Capitulum, poſtea ad ipſum Archiepiſcopum ſpectaret collatio, cap.2. de conceſſ.præbendæ.

5 Quinto, poteſt Archiepiſcopus in caſibus, in quibus Epiſcopi tenentur ipſi obedire, illos excommunicare, ſuſpendere, & interdicere, cap. 1. §. fin. de offic. Ordinarij in 6. & eſt communis opinio Doctorum. Amplia etiam in Vicario Archiepiſcopi, vt poſſit Suffraganeum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare; ſed abſente Archiepiſcopo, non præſente. d. §. fin. niſi Epiſcopus non fuerit conſecratus; quia tunc à Vicario præſente Archiepiſcopo excommunicari poterit. Archid. Dominicus, & Franchus in d. §.fin. Si autem Vicarius præſente Archiepiſcopo excommunicauerit Suffraganeum conſecratum, tenet excommunicatio; ſed Vicarius erit puniendus. Declara, vt in coerctione Suffraganeorum debeat Archiepiſcopus ſeruare formam cap. 2. de offic. delegati, in 6. Quia primo debet prohibere ingreſſum Eccleſiæ, vel ſacerdotale miniſterium interdicere; deinde poterit ſuſpendere ab officio; vltimo loco excommunicare: & ita ſeruari debet, licet Epiſcopus adhuc non fuerit conſecratus, ſecundum Io. Andr. & Domin. in d. cap. 1. Si tamen tanta eſſet proteruitas, & contumacia ipſius Epiſcopi, vt aliter fieri ſuaderet; vt quia contumelioſa verba in iudicem proferat, non eſt ſeruanda forma dicti cap. vt in cap. 2. in fine, & ibi Gloſſa: & ſi excommunicatio in Suffraganeum eſſet lata contra talem formam, teneret, vt per Doctores in d. cap.2.

6 Sexto, Archiepiſcopus ſupplet negligentiam Capituli, ſede vacante, ſi non eligit Vicarium infra octo dies, vel non idoneum, vt in Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 16. de qualitate Vicarij, & poteſtate, vide ſup. in cap. 84.

Septimo, Archiepiſcopus habet iuriſdictionem in ſubditos Suffraganeorum, in caſibus tantum in iure expreſſis, cap. paſtoralis.

S

ſtoralis. de offic. Ordinarij. Idem in ſimilibus, quia dictio, tantum, non excludit caſus ſimiles l. ob æs. C. de prædijs minorum. Ita notabiliter Felin. in cap. paſtoralis. de reſcriptis, num. 3.

7 Octauo, Archiepiſcopus cognoſcit in cauſa appellationis inter ſubditos Suffraganeorum, d. c. paſtoralis. de officio Ordin. & toto tit. de appell. Amplia, vt Archiepiſcopus poſſit cognoſcere, etiam inter illos, qui ſe ſponte offerunt liti ſuper illa re, de qua eſt appellatum; non autem inter eos inuitos. Geminianus, & Franchus in cap. Romana. §. in alium. de appell. in 6. Amplia 2. quòd ſi eſt appellatum à Papa ab vna parte, & ab alia ad Archiepiſcopum, qui ignorat appellatum fuiſſe ad Papam, ſi ratione contumaciæ excommunicauit, tenet excommunicatio, c. ſi duobus. de appellationibus. aliàs, ſi ſciat Archiepiſcopus fuiſſe appellatum ad Papam, non poteſt ſe intromittere, d. c. ſi duobus. vbi Gloſſa, & cap. ſollicitudinem, de appellationibus. niſi in tribus caſibus. Primus, vbi notorie conſtat appellantem ad Papam fuiſſe iniuſte condemnatum, & excommunicatum; tunc Archiepiſcopus poteſt adiri, non obſtante appellatione, & ab eo impetrari abſolutio, text. notab. in d. c. ſollicitudinem. vbi Card. Alexan. & poterit abſolui ad cautelam præſtita cautione, abſque cauſæ cognitione, iux. eundem Card. ibi.

Secundus caſus eſt, quando Archiepiſcopus adiretur circa cauſam, de qua eſt appellatum: verum illud, ſuper quo adiretur, non reſpiceret ipſam cauſam appellationis, nec præiudicaret appellationi, d. cap. ſollicitudiuem. Tertius caſus eſt, vbicumque appellans renunciaſſet appellationi, expreſſe, vel tacite, proſequendo eam coram Archiepiſcopo, abſque proteſtatione dicti cap. ſollicitudinem. Amplia 3. vt poſſit appellari ad Archiepiſcopum, etiam in cauſa delegata Epiſcopo à Papa, in qua poterat Epiſcopus procedere iure ordinario. textus notab. in c. licet in corrigendis. de offic. Ordinarij. quia tunc Papa cenſetur excitare iuriſdictionem ordinariam, non delegare; niſi in reſcripto dicat, procedas, auctoritate noſtra; vel aliquid addat, vel detrahat poteſtati ordinariæ, iux. late tradita per Fel. in d. c. licet. Amplia quar-

to, ex Sacra Congr. vt in caſibus, in quibus prohibetur appellatio a Conc. vt in caſu correctionis, viſitationis, & alijs, intelligitur prohibita quoad effectum ſuſpenſiuum, non deuolutiuum. Declara primo, vt per appellationem deuolnatur iuriſdictio ad Archiepiſcopum quoad partes, non quoad alios; & ideo in compulſione aliorum ſubditorum recurrendum eſt ad Epiſcopum. Abb. in c. paſtoralis. de offic. Ordin. nu. 12. Vnde non poteſt Archiepiſcopus compellere ſubditos Epiſcopi ad perhibendum teſtimonium in cauſa appellationis, niſi aliud ſit de conſuetudine. text. Glo. in c. Romana. §. verum. de foro competenti, in 6. Quod ſi Epiſcopus nollet compellere; tunc poterit Archiepiſcopus, iux. opin. Oſtien. in d. c. paſtoralis. Limita 2. vt à delegato Epiſcopi non appelletur ad Archiepiſcopum, ſed ad Epiſcopum delegantem. Franch. in c. dilectus. el 3. de appellat. & eſt communis, niſi Epiſcopus delegaret cauſas in fraudem, vt non appellaretur ad Archiepiſcopum. Abb. & Franch. in d. c. dilectus. Domin. in c. Romana. in princ. de appell. in 6. in quibus locis concludunt Doctores, quòd valeret ſententia excommunicationis in forma conſtitutionis, lata per Archiepiſcopum contra Suffraganeos, huiuſmodi fraudes committentes; fraus autem probabitur per coniecturas, c. 1. & 2. de renunciat. in 6. l. dolum. C. de dolo. Franch. loco citato. Item a delegato iudicis Ordinarij recuſati appellatur ad ipſum Ordinarium recuſatum, non vt cauſam diſcutiat, ſed vt alteri finiendam committat. Abb. in c. ſi quis contra clericum. de foro competen. contra Oſtien. Specul. Ioan. Andr. & alios, tenentes in tali caſu ad Archiepiſcopum eſſe appellandum: quorum opinionem communem eſſe, dicit Carauita Ritu 265. Limita 3. in cauſis Sanctæ fidei, in quibus appellatur ad Papam propter grauitatem negotiorum, vt dicit Pegna in tertia parte Directorij Inquiſitorum, commentario 31. Limita 4. vt Archiepiſcopus non poſſit cognoſcere de nullitate ſententiæ, inter ſubditos Suffraganeorum, abſque appellatione, ex quo dicere de nullitate, eſt adire Iudicem per viam quærelæ, l. prima; C. de accuſation. ſed Archiepiſcopus non poteſt adiri per viam quærelæ cap. 1. de officio legati. Ita Franchus in

cap. dilecto. de appell. quæſtione vigeſima ſeptima. numero 67. Felinus, & Decius in capitulo, in litteris. de offic. delegati. Couarr. lib. practicarum quæſt. cap. 9. Limita vltimo iuxta cap. Romana. §. ab Archidiaconis. de appellation. in ſexto, vbi ab inferioribus appellatur ad Epiſcopum, non ad Archiepiſcopũ, niſi in caſibus ibi notatis per Geminianum, & alios. Notandum eſt autem in hac materia appellationis, quòd Epiſcopus recuſatus ſuſpectus poteſt remittere cauſam ad Archiepiſcopum, cap. cum ſpeciali. de appellatione, vbi Abbas, Franch. Cardinalis Alexandrin. Item notandum, quod Archiepiſcopus non poteſt ſibi conſtituere officiales in diœceſibus ſuorum Suffraganeorum, etiam pro futuris cauſis, per appellationem deuoluendis ad ipſum, niſi de conſuetudine hoc habeat; & tunc tales officiales inhibere non poſſunt, priuſquam fuerit appellatum, capitulo primo, in principio, de offic. Ordinarij in ſexto, neque poteſt compellere ſubditum Suffraganei ad ſuſcipiendam commiſſionem appellationis, capitulo primo de foro competen. in ſexto. Poterit tamen ſecundum Oſtienſ. in d. c. 1. cuius opinionem veriorem putat Imola ibi, compellere Epiſcopum, vel aſſignare terminum Epiſcopo, vt cogat ſubditum ad ſuſcipiendam commiſſionem, aliàs ipſe Archiepiſcopus compellet: quod maxime procedit, iuxta Dominic. in dicto cap. 1. tenendo opinionem, quòd per negligentiam Epiſcopi deuoluatur iuriſdictio ad Archiepiſcopum. Poterit etiam Archiepiſcopus in ſua diœceſi deputare officiales qui cognoſcant de cauſis, deuoluendis ad ipſum per appellationem à ſententijs Suffraganeorum, vt notabiliter dicit Felinus in capitulo paſtoralis. §. quoniam. de reſcriptis, numero primo. Item notandum, quòd Archiepiſcopus cauſa, quæ per appellationem, vel alio iure metropolitico ad ipſum deferuntur, non poteſt audire, ſeu committere alibi, quàm in ſua Ciuitate, vel diœceſi, aut in locis, in quibus appellatum fuit, vel cauſæ ipſæ conſiſtunt; niſi aliud ſibi competat de conſuetudine, capitulo, vt litigantes. de officio Ordinarij in ſexto. Alia in materia appellationis vide ſupra in cap. 69.

Nono,

8 Nono, ſi Epiſcopus admiſit friuolam appellationem, deciſio totius cauſæ deuoluitur ad Archiepiſcopum, cap. cum appellationibus. de appell. in 6. quòd procedit, quando Epiſcopus admiſit friuolam appellationem; ſecus ſi eius Vicarius, qui non poteſt illam admittere ſine ſpeciali mandato Epiſcopi, aliàs delatio huius friuolæ appellationis facta per Vicarium non dat iuriſdictionem Archiepiſcopo, vt optime dicit, & probat Ioan. Baptiſta Ferrettus in conſ. 307. nam Vicarius non poteſt præiudicare Epiſcopo in iuriſdictione. Gemin. & Franch. in cap. Romana. in principio. de foro compet. in 6. vbi dicunt, quòd cum in illo textu dicatur, quòd Archiepiſcopus non poteſt adiri per viam quarelæ à ſubditis Suffraganeorum ſine conſenſu ipſorum Suffraganeorum, non ſufficeret conſenſus Vicariorum. Hinc Vicarius Epiſcopi non præiudicat Epiſcopo in inſtitutione præſentati, ſi aſſerat beneficium eſſe de iure patronatus; & non ſpectare ad collàtionem Epiſcopi. Maſcardus de probat. concl. 909. qui dicit ita bis fuiſſe in Rota iudicatum.

9 Decimo, Archiepiſcopus cauſa cognita in Concilio Prouinciali, poteſt viſitare totam prouinciam, viſitata prius ſua diœceſi, vt in Cnnc. Trid. cap. 3. ſeſſ. 24. de reform. & ſi concurrit cum Epiſcopo, ambo admittuntur, niſi Eccleſia non poſſet vtrique præſtare procurationem, quia tunc præfertur Archiepiſcopus. Domin. & Franchus in c. 1. de cenſ. in 6. & quando Archiepiſcopus viſitat prouinciam, poteſt audire confeſſiones ſubditorum Suffraganeorum, & ipſos abſoluere, c. fin. de cenſ. in 6. & eo tempore poterit abſoluere à caſibus reſeruatis Epiſcopo. Henriquez de ſacram. Ordinis, c. 3. §. 3. qui dicit poſſe Archiepiſcopum dicto tempore abſoluere a cēſuris in vtroque foro, & delegare alteri poteſtatem abſoluendi; extra verò viſitationem, neque poteſt ſubditos Suffraganeorum abſoluere ab excommunicatione minori. Doctores in d. cap. final. de cenſibus. in 6. Sil. in verbo, Archiepiſc. §. 5. ſed verior opinio eſt, quòd in viſitatione poterit ſolum abſoluere à peccatis in foro conſcientiæ. Ant. Abb. in c. ad extirpandas. de filijs presbyterorum. Poterit etiam diſpenſare, quando ipſe eſt Iudex in viſitatione gen. in

notorijs, iuxt. cap. 1. §. ſanc. de cenſibus, in 6. de quo late per Marianum Socin. de viſitatione, lib. 7. q. 5. & in caſibus, in quibus poteſt iudicare ſubditos Suffraganeorum, poteſt cum ipſis diſpenſare, vt dicit Felin. in cap. paſtoralis. de offic. Ord.

10 XI. auctoritas. Archiepiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum in concernentibus totam prouinciam, puta in tollendo prauam conſuetudinem à tota prouincia, cap. ex frequentibus. de inſtitutionibus. cap. in tantum. de ſimonia. cap. ad extirpandas. cap. fin. de filijs presbyt. Abb. in cap. paſtoralis. de offic. Ordinarij. & in d. cap. ex frequentibus. dummodo peccatum ſit vniuerſale, non particulare. Oſt. in cap. 1. de ſupplenda negligentia Prælatorum in 6. & in d. c. ad extirpandas. vbi dicit quòd communi vitio prouinciæ Archiepiſcopus eſt Iudex. Ant. Abb. in d. c. ad extirpandas.

11 XII. Auctoritas notabilis eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt in tota prouincia punire omnia crimina notoria ſubditorum ſuffraganeorum. cap. 1. §. notoria. de cenſibus. in 6. qui textus licet loquatur tempore viſitationis, tamen a Doctoribus communiter extenditur, vt procedat etiam extra viſitationem in omni tempore. Abbas in d. cap. ex frequentibus. num. 10. qui teſtatur de communi opinione Doctorum; quod eſt intelligendum, dummodo Epiſcopus non præuenerit in puniendo;

12 XIII. Auctoritas eſt, quia Archiepiſcopus poteſt punire ſubditos Suffraganeorum in ſua prouincia notorios, iniuriantes ſibi, nuncijs, & familæ ſuæ, cap. 1. de pœnis. in 6. ex quo textu colligitur alius caſus, quando impeditur eius iuriſdictio;

13 XIV. Auctoritas eſt, quòd Archiepiſcopus tamquam Apoſtolicæ Sedis delegatus punit Canonicos ſui Suffraganei, ceſſantes a diuinis, ad querelam ipſius Suffraganei, cap. irrefragabili. §. ceterum. de offic. Ordinarij.

14 XV. Auctoritas eſt, quod Archiepiſcopus poteſt mittere edictum per totam prouinciam in caſibus ad ſuam iuriſdictionem pertinentibus. Gemin. & Franch. in cap. 1. per illum textum. de ſuppl. neglig. Prælat. in 6.

15 XVI. Auctoritas eſt, quod Archiepiſcopus poteſt in ſua prouincia concedere indulgentias; cap. noſtro, de pœniten. & remiſſ. cap. 1. eodem titulo. in ſexto. Immo ſecundum Borgaſium, de irregular. parte octaua, titulo de diſpenſatione Archiepiſcoporum. Archiepiſcopus in quinque caſibus habet iuriſdictionem in pœnitentialibus, in ſubditos Suffraganeorum. Primus, dum viſitat, vt ſupra dixi: ſecundus, quando concedit indulgentias, vt etiam ſupra dixi: tertius, quando Epiſcopus eſt ſuſpenſus ad tempus, & eſſet opus diſpenſatione pro magno bono faciendo, vel ſcandalo vitando, diſpenſabit Archiepiſcopus, ex quo in tali caſu Capitulum non ſuccedit Epiſcopo, vt notatur in cap. graue. & ibi Abb. de præbend. quartus, vbicumque Suffraganeus ex culpa ſua ius diſpenſandi perdidit, vt notatur in cap. diuerſis fallacijs. de clericis coniugatis: quintus, quando Epiſcopus non vult diſpenſare, & diſpenſatio eſt debita, vt dixi.

16 XVII. Auctoritas. Poteſt Archiepiſcopus interdicere prædicationem in tota prouincia in caſu, cap. tuarum. de priuileg. qui textus eſt extendendus ad ſimiles perſonas, contentas in d. cap. tuarum. Felin. in cap. paſtoralis. de offic. Ordinarij, vt dixi ſupra.

17 XVIII. Archiepiſcopus poteſt exules facere à tota prouincia delinquentes in ſua diœceſi, cap. 2. de arbitris. cap. tuarum. de priuilegijs. & cum fuiſſet de hoc in Curia Archiepiſcopali dubitatum, vltra prædicta iura fuit etiam allegata antiqua conſuetudo, quæ extendit vires Imperij, l. teſtium. §. fin. ff. de teſtib. Bald. in l. exequutorem. C. de exequution. rei iudic. vbi dicit de iure non poſſe quem relegari in locum non ſubditum, l. relegatorum. §. hoc genus. & ibi Bart. ff. de interd. & releg. ſed conſuetudinem generalem aliter ſe habere, & eſſe ſeruandam. Quod vero ad relegationem Curiæ Archiep. relegat in Inſulas prouincię; nempe in inſulam Hyſchiæ, vel diœceſis, vt in inſulam Prochitæ.

18 XIX. Auctoritas. Archiepiſcopus poteſt vti pallio intra quamlibet Eccleſiam ſuæ prouinciæ, cap. 1. de auctor. & vſu pallij. & ante ſuſceptum pallium licet ſit conſecratus, non ſortitur nomen Archiepiſcopi, & non poteſt conſecrare, nec

conuocare Concilium, nec Chriſma conferre, Eccleſiam dedicare, aut clericos ordinare, etiam ſi pallium in alio Archiepiſcopatu habuiſſet, cum oporteat petere nouum pallium; poteſt tamen, quando vult Miſſam ſine ſandalijs, & pallio ce-
19 lebrare; poteſt etiam huiuſmodi conſecrationes ante pallij ſuſceptionem alteri committere, dummodo non ſit in mora petendi pallium; poteſt etiam clericos ordinare, & exercere pontificalia in aliena diœceſi, nomine, & ad inſtantiam aliorum Epiſcoporum. Innoc. in cap. Suffraganeis. de elect. lo. Baptiſta Ferret. late in conſ. 90. nec ante pallium habitum poteſt ante ſe deferri facere crucem, nec pallio poteſt vti extra prouinciam, nec in prouincia omni tempore; ſed in celebratione Miſſarum, & in feſtis præcipuis, non in proceſſionibus, neque in Miſſis defunctorum, & pallium eſt perſonale; nec poteſt accommodari, vel in morte alicui relinqui: & cum eo Archiepiſcopus ſepeliri debet, vt habetur in Pontificali Romano, vbi exprimuntur dies, in quibus poteſt Archiepiſcopus vti pallio. quæ omnia habentur in toto tit. de auct. & vſu pallij. Archiepiſcopus vero, qui renunciauit Archiepiſcopatu, poteſt exercere pontificalia in prouincia, & alibi, permittentibus Epiſcopis, non autem poterit pallium deferre, etiam de licentia Epiſcoporum, c. ad ſupplicationem, de renunc. Pariſ. de reſignat. beneficiorum lib. 1. q. 17.

20 XX. Archiepiſcopus in tota prouincia poteſt admonere monachos, & alios regulares vagabundos, & apoſtatas, vt redeant ad ſua monaſteria, monendo prius Epiſcopos Suffraganeos, vt id exequantur; deinde regularium ſuperiores, vt eos reducant; quibus negligentibus, ipſe compellet regulares, & etiam ſuperiores, per textum in cap. quanto. de officio Ordinarij, vbi Doctores, præcipue Dominus Ant. num. 6.

21 XXI. Archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis Suffraganeis vt ſeruari faciant, quod ſeruatur in Metropolitana, cap. dilectus, il 2. de ſimonia. quem textum arbitror procedere, vt poſſit iniungere, quæ de iure ſeruanda ſunt, nempe, vt ſubditi caueant à labe ſimoniaca, iuxta terminos dicti tex.

22 XXII. Archiepiſcopus vocat Epiſcopos Suffraganeos ad Conci-

Concilium Prouinciale, in quo ipſe eſt caput, 18. diſt. per totum, cap. 2. ſeſſ. 24. in Conc. Trid. de reform. & qui vocati renuerint accedere poſſunt à Metropolitano communione priuari, cap. ſi quis Epiſcop. dicta diſt. ex alia vero cauſa Epiſcopi prouinciales prætextu cuiuslibet conſuetudinis ad Metropolitanam Eccleſiam inuiti accedere non tenentur, niſi pro celebrando Concilio Prouinciali, d. c. 2. ſeſſ. 24.

23 XXIII. Archiepiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem in tota prouincia, ſtante conſuetudine, cap. 1. §. nec etiam. de foro compet. in 6.

24 XXIV. Archiepiſcopus in caſibus, in quibus poteſt iudicare ſubditos Suffraganeorum, poteſt cum eis diſpenſare. Felin. in cap. paſtoralis. num. 7. de Officio Ordinarij. & ſupra dixi in præcedenti capitulo.

25 XXV. Archiepiſcopus cum duobus antiquioribus Suffraganeis poteſt in prouincia erigere vnum, aut plura collegia Seminarij. Conc. Trid. cap. 18. ſeſſ. 23. de reform.

26 XXVI. Ad conſecrationem Metropolitani debent concurrere omnes Suffraganei; cap. qui in aliquo. 51. diſt. & cap. ſi Archiepiſc. cum ſeqq. de tempor. ordinat.

27 XXVII. Vocati Suffraganei ab Archiepiſcopo pro conſecratione alterius Suffraganei, tenentur accedere, c. non debet. cum ſeqq. 65. diſtin. d. cap. ſi Archiepiſcopus. Card. Alexand. in cap. ſi Epiſcopus, 18. diſtin. & vbi vult Metropolitanus, ibi conſecrari debet.

28 XXVIII. Epiſcopus, qui in metropolitana ciuitate non fuit ordinatus, intra duos, vel tres menſes proprij Metropolitani præſentiam viſurus accedere tenetur, vel impeditus ſcribere, vt ab eo monitis Eccleſiaſticis inſtructus, plenius quid obſeruare debeat, recognoſcat, cap. cum longe. 63. diſtinct. & capitulo ſi quis. 65. diſtinct. Dicitur etiam Archiepiſcopus pater Epiſcoporum, & ipſi maximam obedientiam, & reuerentiam præſtare debent Suffraganei; nec poſſunt coram ipſo deferre rochettum detectum, vt in Conc. Prouinc. Mediol. 5. de Epiſcop.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Impediti accedere ad Concilium Prouinciale, quid facere teneantur, & non impediti quomodo cogendi.*
2 *Concilium Prouinciale quam poteſtatem habet, & de quibus poteſt diſponere, ſeu cognoſcere.*
3 *Concilium Prouinciale an concedat indulgentias, & quas.*
4 *Concilium Prouinciale an liget exemptos.*
5 *Concilium Prouinciale per quod temporis ſpatium durare debeat.*
6 *Concilium Prouinciale an poſſit allegari ſuſpectum.*
7 *Epiſcopus pro acceſſu ad Concilium Prouinciale an poſſit petere charitatiuum ſubſidium.*
8 *Concilium Prouinciale non debet publicari inconſulto Romano Pontifice, ſed Synodus diœceſana poteſt, ſine eo publicari.*

De Concilio Prouinciali late.
CAP. LXXI.

1 IMPEDITI accedere ad Concilium Prouinciale, tenentur mittere Procuratores, cum ſpeciali mandato ad iurandum, & ſuſcipiendum ea, quæ in Concilio ſtatuuntur, c. Epiſcopus. 18. diſtinct. vbi Card. excuſantur tamen exiſtentes vltra mare cum maximo periculo, d. cap. 2. ſeſſ. 24. item ex alia graui neceſſitate non leui; & excuſationem ſufficit mittere Metropolitano, non toti Concilio. Alexandrinus in d.cap.placuit. 18. diſt. Quaranta queſt. 14. Non impediti ſi non veniunt, vel illicentiati diſcedunt, antequam ſynodus abſoluatur, ſunt excommunicandi à ſynodo, & non debent abſolui per ſingulos Prælatos ſynodi, ſed ab ipſa ſynodo tantum, cap. ſi quis. 18. diſt. intellige, quando per ſententiam ſynodi, ſecus ſi per ſtatutum. Sed melius eſt dicere, vt poſſint Epiſcopi non impediti priuari communione aliorum Epiſcoporum, vſque ad futurum Concilium, vnde non erunt prohibiti celebrare diuina officia, & recipere Eccleſiæ ſacramenta; & communicare cum ceteris Epiſco-

pis, ſed tantum erunt ſuſpenſi à communibus negotijs cum alijs Epiſcopis, gloſſ. Card. Alexan. d. cap. placuit. poterunt etiam, ſi primo, ſecundo, & tertio moniti non venerint, excommunicari. Iacobatius de Concil. lib. 2. art. 4. quæſt. 5. Item poterunt Epiſcopi moram purgare, quamdiu Concilium non eſt abſolutum. Doct. in d. cap. ſi Epiſcopus. & ſi non omnes Epiſcopi venirent, poteſtas deuoluitur ad accedentes etiam numero pauciores. Iacobatius de Conc. lib 5. art. 7.

2 Quæro de poteſtate Concilij Prouincialis. Reſpondeo, Concilium Prouinciale cognoſcit de omnibus cauſis Eccleſiaſticis totius prouinciæ, c. propter. 18. diſt. Item examinat delicta non ſolum Suffraganeorum, de quibus infra, ſed etiam ſubditorum Suffraganeorum, c. graue. de præb. cognoſcit de omnibus cauſis, nedum per appellationem, ſed etiam per ſimplicem querelam. Card. in cap. de Concil. 18. diſtinct. in ipſo audiuntur omnes querelæ læſorum, & ſubditi Suffraganeorum; ſiue in ciuilibus, ſiue in criminalibus habent ius reuocandi domum, ſi pro ſpecialibus negotijs fiat Concilium, ſecus ſi pro omnibus negotijs emergentibus, niſi Concilium fiat de longinquo; exceptis cauſis, quæ de ſui natura tractantur in ſynodo. Zabarell. in d. cap. graue. de preben. Bott. de ſynod. Epiſc. 3. par. num. 41. q. 32. Item Concil. Prouinc. poteſt facere ſtatuta, non tamen contra ius, ſed ipſum adiuuando, vel præter ius, ſicut Epiſcopus, cap. innotuit. & ibi Abb. de eo qui furtiue ordinem ſuſcepit. Doct. in d. cap.

3 ſicut. Item concedit Indulgentias, & tantum quadraginta dierum, ſicut Epiſcopus, quamuis in eo interſit Archiepiſcopus. & ita communiter à Doct. teneri affirmat Henriq. de indulg. cap. 31. §. 4. ſic etiam quando plures Epiſcopi concurrunt in conſecratione baſilicæ cum Archiepiſcopo, non poſſunt plus concedere, quam vnus Epiſcopus, ſcilicet vnum annum. Henriq. late vbi ſupra, cap. 32. §. 1.

4 Concilium Prouinciale ſupplet negligentiam Metropolitani circa iuſtitiam miniſtrandam, cap. ſi Metropolitanus. vbi Alexandrinus 6. quæſtione 4. Item poteſt cognoſcere de cauſis appellationum interpoſitarum à Metropolitano ad ipſum

ipſum Concilium, gloſſ. in cap. multis. 17. diſtinctione, & ibi Doctores.

5 Concilium Prouinciale ſinguli Epiſcopi infra ſex menſes debent notificare in ſuis diœceſibus, cap. fin. 18. diſt. ſubducitur tamen tempus, quo Ordinarius potuit redire de Conc. & tempus vulgarizandi ex Latino, vt idiotæ intelligant. Quar. quæſt. 39.

6 Concilium Prouinciale durare debet, & ſolet tribus, quatuor, vel paucis diebus. Oſt. in d. c. graue. de præb. & non debet vltra vnam hebdomadam differri, niſi propter imminentia negotia. Card. Alexan. in c. propter. il 1. 18. diſt.

7 Concilium Prouinciale poteſt allegari ſuſpectum per c. ad Rom. il 2. & il 2. 2. q. 6. Nauar. conſ. 2. de appell.

8 Epiſcopus pro acceſſu ad Conc. Prouinc. poteſt petere charitatiuum ſubſidium. Bellenci. de charitatiuo ſubſidio, quæſt. 21.

Vltimo, circa hanc materiam Concilij Prouincialis notandum, quod Epiſcopi, quando ſedent in Concilio Prouinciali, poſſunt etiam coram Archiepiſcopo deferre rochettum detectum, vt habetur in Cæremoniali Rom. ſunt enim omnes conjudices, alibi vero non, vt ſup. dixi in c. præc.

Et hæc breuiter ſcripſiſſe ſufficiat ad laudem Dei, Beatæ Mariæ ſemper Virginis, Beati Ianuarij huius Ciuitatis Neap. protectoris. Diui Antonij, cuius feſtum hodie pie, & religioſe celebramus, ac omnium Sanctorum: in omnibus tamen me, totumque hoc meum opus iudicio, atque correctioni Sanctæ Rom. Eccleſiæ ſubmitto.

SVMMARIVM.

1 Clericus pro crimine leſæ maieſtatis non poteſt puniri a Iudice laico iuxta veriorem opinionum Doctorum.

2 Clerici in Regno Neapolitano in nullo caſu ſubduntur iuriſdictioni Iudicis laici, niſi in cauſis feudalibus.

De

De clerico committente crimen læſæ maieſtatis, à quo ſit puniendus. CAP. LXXII.

1 ANNO Domini 1600. quidam Religioſus fuit inquiſitus, & carceratus per Iudices laicos pro crimine læſæ maieſtatis, ex quo prætendebatur coniuraſſe cum nonnullis alijs contra Regiam maieſtatem, vt aliquas terras Regni Neapolitani traderent in manus Turcarum. huius occaſione fuit acriter diſputatum, an Eccleſiaſticus pro crimine læſæ maieſtatis poſſet puniri à Iudice laico, & Iudices laici acquieuerunt veriori opinioni, quod in hoc crimine iuriſdictio coutra clericos pertineat ad Iudices Eccleſiaſticos, quam probat late Ioan. de Terra Rubea in tract. qui ſint rebelles. art. 5. 3. tract. in 16. & 17. concl. Gigas in tract. de crimine læſæ maieſt. in tit. qui de crim. læſæ maieſt. cognoſcere poſſunt. lib. 1. q. 6. non obſtante conſt. Regni, De perſonis. qua cauetur, quod ſi clericus commiſerit aliquod delictum debet iudicari, & condemnari per ſuum Epiſcopum, & non per Iudicem ſæcularem, excepto, ſi commiſerit crimen proditionis contra Regem, vel aliud magnum crimen, & ibi gloſſ. dicit, ſi eſſet crimen læſæ maieſtatis; quoniam Princeps nullam iuriſdictionem habet in perſonas Eccleſiaſticas, & ideo non poteſt condere legem, quod clerici committentes crimen læſæ maieſtatis ſint ſub iuriſdictione Iudicis laici. ita concludit Baldus in c. ſi clericus. de pace tenenda. quare d. conſtitutio non habet vim in clericos, vt ibi dicit Andreas de Iſernia, & Affl. maxime in Regno propter conuentionem in-
2 ter Regem, & Romanam Eccleſiam, quod Rex nullam in aliquo caſu habeat iuriſdictionem in clericos, niſi pro bonis feudalibus. de qua facit mentionem Afflict. in d. conſt. de perſonis, & in conſtitutione, Iuſtitiarius, nu. 32. & habetur in c. Papæ Honorij, quod incipit, Item quod clerici, niſi pro bonis feudalibus. & ita fuit dictum per Iudices laicos in caſu propoſito, nullam eis competere facultatem cognoſcendi

contra

contra dictum Religioſum, non obſtantibus inſtantijs fiſci, qui allegabat pro tali delicto quendam clericum Neapolitanum fuiſſe decapitatum: nam fuit dictum, fuiſſe male iudicatum, vt teſtatur, & late deducit Vincentius de Franchis deciſ. 691. in 4. part. quare à Summo Pontifice Clemente VIII. felicis recordationis fuit cauſa commiſſa Nuncio Neapolitano, dato 1
adiuncto alio conſiliario Regio, clerico tamen; qui fuit D. Petrus de Vera, vt interueniret tamquam delegatus à ſede Apoſtolica: atque vt teſtatur Vincentius de Franchis loco citato, alias per iudices laicos fuit proceſſum contra Eccleſiaſticos de hoc crimine inquiſitos tamquam Apoſtolicæ Sedis delegatos. igitur hæc diſputatio in Regno finem accepit, vt cognitio pertineat ad Eccleſiaſticum, niſi cauſa delegetur à ſummo Pontifice: quæ delegatio innuit apud eos nullam eſſe iuriſdictionem.

SVMMARIVM.

1 *Fuſtigari non debent clerici more laicorum.*
2 *Clericatus ordo nobilitat.*
3 *Clerici non ſunt pœnis ignominioſis plebeiorum afficiendi.*
4 *Clerici non poſſunt voluntarie ſeſe ſupponere percuſſionibus laicorũ.*
5 *Pœnitentia ſolemnis non poteſt imponi clericis, & quare.*

De pœna fuſtigationis non imponenda clericis. CAP. LXXIII.

1 ANNO 1607. fuit in ciuitate Neapolis impoſita noua Gabella ſuper fructibus, qui conducuntur ad illam, & pro exactione dictæ Gabellæ fuit in foro magno deſtinata & conſtructa quædam domuncula, vulgo Barraccha, circa quam in pariete fuerunt depictæ imagines ſanctorum Patronorum ciuitatis Neapolitanæ. & quia locus non erat decens pro dictis imaginibus propter corporis neceſſitates, quæ circa illum explebantur, Vicarius Neapolitanus mandauit clerico curſori Curiæ Archiepiſcopalis vt eius nomine iniungeret af-

fictatori

ficłatori d. Gabellæ, quatenus dictas imagines depictas caute & modeſte caſſari, ſeu calce cancellari faceret. Curſor fines mandati excedens non inuento affictatore manu propria cum inſtrumento ferreo incepit deſtruere imagines. Populus, qui ægro animo ferebat d. Gabellam, credidit Gabellam fuiſſe ſublatam, & fuiſſe mandatum deſtrui etiam domunculam deſtinatam pro exactione: & confeſtim multitudo perſonarum properauit ad d. domunculam, & in parte illam deſtruxerunt, mittentes etiam ignem. fuit dictus Clericus Curſor carceratus in Curia Archiepiſcopali: prætendebatur pro parte Fiſci Curiæ ſæcularis, Curſorem tamquam auctorem tumultus publice debere fuſtigari more laicorum: neque hoc à pœnis Canonicis alienum eſſe videbatur, quandoquidem in cap. 1. de calumniat. à beato Gregorio Magno, ſubdiacono calumnioſe diaconum accuſanti fuit impoſita publica pœna verberum. de eadem pœna verberum eſt tex. in cap. vniuerſitatis. de ſent. excom. vbi dicitur, quod Iudex Eccleſiaſticus poteſt mandare verberari Clericum, ſed non per laicum. Fit etiam mentio, in cap. cum beatus. 45. diſt. & in cap. ante omnia. diſt. 35. Contrarium fuit determinatum in Curia Archiepiſcopali, quia fuſtigatio more laicorum tenderet in dedecus totius ordinis Clericalis, ſed alia pœna illum puniuiſſet, niſi cauſa alij commiſſa fuiſſet. pro qua determinatione faciunt infraſcripta. Et primo, quod Clericatus ordo
2 nobilitat, & dicitur dignitas, & honor. tex. in l. atrocem. C. de Iniurijs. c. denique. in princ. & ibi gloſſ. 4. diſt. c. reperiuntur. 1. q. 1. Oſtien. Io. Andr. Butr. Panorm. & alij in c. eo libentius. de ſeruis non ordinandis. Tiraquel. de nobilit. cap. 9. & talis quidem dignitas, quæ maior eſt omni alio honore ſæculari, vt dicit Bartol. conſ. 180. Iaſ. in l. generaliter. ff. de in ius voc. quæ nobilitas operatur, vt etiam ſecundum le-
3 ges ciuiles Clericus non ſit pœnis plebeiorum, ſed nobilium afficiendus. tex. eſt not. in l. 2. C. vt nemo priu. Tiraq. loco cit. Quare quòd leges ſæcularium ob reuerentiam Clericatus abhorrent, Iudices Eccleſiaſtici multo magis deteſtari debent. Hinc dicunt Boer. conſ. 4. num. 4. Petr. Placa in Epitome delict. lib. 1. c. 1. num. 24. Clericum maledicum non

teneri

teneri recanere palinodiam, quemadmodum nec alij nobiles, ad euitandam ignominiam: nec etiam Clericus more laicorum tenetur cedere bonis. Abb. Imol. Anchar. in cap. Odoardus. de ſolution. ne in opprobrium totius ſtatus Eccleſiaſtici cogatur mendicare. & dicit ſingulariter textus in cap. contingit. el primo, de ſent. excommunicationis, quòd licet valeat conſuetudo, quòd offendens aliquem ſupponat corpus ſuum ſponte triginta, vel pluribus percuſſionibus fuſtium, tamen in clericis hæc conſuetudo improbatur, quia huiuſ-
4 modi manuum iniectio, etſi non violenta, eſt nihilominus iniurioſa in dedecus totius ordinis Clericalis: ſemper enim canones habuerunt reſpectum, ne ignominia afficiatur ordo Clericalis: & non ex alia ratione fuit ſtatutum, quòd Clericus verberetur correctionis cauſa per alium Clericum, & non per laicum, d. cap. vniuerſitatis. quamuis conſuetudo ſit in contrarium, niſi, vt dicit ibi Abb. quia hoc eſſet ignominioſum in dedecus totius ordinis clericalis: exardeſcunt enim aliquando laici magis quam deberent in odium clericorum, 2. q.7. cap. laicos. & fuſtigatio more laicorum non eſſet ſine magno ſcandalo: dicitur enim prima Petri c. 2. Vos autem genus electum, regale ſacerdotium. vide aureum libellum de ſacerdotio Euangelico, R. Ioannis Caroli Potentij, in quo multa ſingularia tradit de dignit. Eccleſiaſticorum.

Secundo adducitur ratio inrrefragabilis: nam clericis poteſt imponi pœnitentia publica, vt peregrinari, & ſimiles, ſed non poteſt imponi pœnitentia ſolemnis, quæ fit cum magna ignominia, nudis pedibus, raſo capite, & alijs, de quibus in cap. in capite. 50. diſtinct. vt habetur in cap. confirmandum. d. diſtinct. rationem affert Diuus Thom. in 4. diſt. 14. q. 1. arr. 5. q. 9. in corpore, & reſponſ. ad ſecundum nam in corpore dicit: ſolemnis pœnitentia non poteſt imponi clericis propter ſcandalum, & in reſpon. ad ſecundum ſic inquit: clericus plus peccat quam laicus, tamen non iniungitur ei pœnitentia ſolemnis, ne ordo veniat in contemptum vnde non defertur perſonæ, ſed ordini. Diuus Bonauent. etiam in quarto diſtinct. 14. dubio 9. dicit propter reuerentiam ordinis clericalis. ſequitur Turrecremata in d. cap. con-
firman-

firmandum. & gloſſ. ibi dicit, ad remouendum ſcandalum: multo minus poterit clericus cum magna ignominia totius ordinis clericalis fuſtigari more laicorum: quinimmo S. Thomas 2.2.q.70.art.2.dicit conſtituto in dignitate Eccleſiaſtica quandoque eſſe omnino parcendum ad euitandum ſcandalum, quod eſt maius quam non punire tali ignominioſa pœna.

Præterea adducitur, quòd ex conſuetudine generali pœna verberum in clericos non ſeruatur; & in Mediolanenſi dominio non ſeruari tradit Clar. §. fin. quæſt. 70. nec in Regno Galliæ, & alijs locis ſeruari aſſerit Salcedus ſuper cap. 135. Praxis Diaz. & ſignanter in Ciuitate Neapolitana non eſt hominum memoria, quòd clerici pro quouis graui delicto tali ignominioſa pœna fuerint affecti. Idem in ſpecie, quòd clerico non ſit imponenda pœna ignominioſa, & non ſit publice ſicut alij plebeij dehoneſtandus, tenet Didacus Perez, ſuper legibus Regni Caſtellæ lib. 1. tit. 3. l. 1. atque redarguit quoſdam Iudices, qui contrarium ſeruauerant. Et dominus Abbas cognoſcens dedecus ordinis clericalis, ſi clerici publice verberarentur, declarat Canones de pœna verberum clericorum tractantes, quod verberentur, ſeu verberari poſſint; ſed pro honeſtate in Eccleſia, & non extra. ita dicit in cap.inter alia,num.13.verſ.durum autem. de immunitate Eccleſ. non obſtant adducta in contrarium, quibus reſpondetur primo, quod nullus canon tractat de fuſtigatione more laicorum cum ignominia.

Ad capitulum primum de calumniatoribus, dicendum, loqui de pœnitentia publica ſine ignominia, & talis eſt illa, quæ fit, quando quis virgis verberatur à pœnitentiarijs, vt ſolet fieri per pœnitentiarios Vrbis: nàm iſta poteſt imponi clericis, vt dicit Thomas de Argent. in quarto diſtin. 14. art. 6. & non loquitur de fuſtigatione cum ignominia more laicorum, quæ eſt grauior pœnitentia ſolemni, clericis etiam imponi prohibita: nullus certe tex. loquitur de fuſtigatione more laicorum cum ignominia. Excommunicatus etiam virgis percutitur, quando abſoluitur, ſed abſque ignominia. Intelligendus eſt itaque text. Gregorij Magni in d. cap. 1. vt loquatur de pœnitentia publica clericis infligi permiſſa, abſque ignominia; leges enim legibus ſunt concordandæ,

T & re-

& recipiunt interpretationem ab alijs legibus. l. ſed poſteriores. ff. de legibus. Secundo dicitur, conſuetudinem eſſe in contrarium, ſed reuera d.cap. loquitur, vt clericus cauſa diſciplinæ poſſit verberari, vt intelligit Abb. in cap. Vniuerſitatis. ſecundo not. de ſententia excommunicationis, & loquitur de pœnitentia publica ſine ignominia, vt ſupra fuit dictum: & poteſt etiam intelligi, vt fiat honeſte intra ſepta Eccleſiæ iuxta eundem Abbatem in d.c. inter alia. quod etiam publice fieri dicitur, ſi intra ſepta præſto ſint ſex perſonæ. textus iuncta Gloſſa in §. hæc ergo. in cap. quis aliquando. de pœnit. diſtinct. 1. Probus in c. 2. de conſtit. in ſexto. nu. 67. & non eſt neceſſe, vt publica verberatio intelligatur in platea cum ignominia more laicorum in dedecus totius ordinis clericalis: & ita intelligendus eſt textus in d. cap. 1. de calumn. eſt enim inueriſimile, Beatum Gregorium acerrimum Eccleſiaſtici ſtatus defenſorem mandaſſe affici Diaconum illum pœna ignominioſa fuſtigationis publicæ more plebeiorum, quod leges ſæcularium prohibent, d. l. 2. C. vt nemo priuatus. Præterea, vt ſupra fuit dictum, non eſt in vſu, quod clerici etiam ſine ignominia verberibus cædantur præcipue in Ciuitate Neap. vltra hominum memoriam, & conſuetudo eſt optima canonum interpres. l. ſi de interpretatione. ff. de legibus. Iuſtiſſima igitur fuit reſolutio Curiæ Archiep. Neap. poſtea audiui cauſam fuiſſe commiſſam alteri iudici Eccleſiaſtico. Quare hunc caſum annotandum cenſui, ad oſtendendam Praxim Curię Neap. in qua reputatur abominatio, & magnum ſcandalum fuſtigare clericos more laicorum, vt cum caſus occurrerit, Iudices abſtineant à tali pęna.

SVMMARIVM.

1 *Statuta laicorum honeſta, fauorabilia, non contraria Canonibus, nec præiudicialia Clericis, nullo modo ligare Clericos, latiſſime probatur.*

2 *Statutum Mediolanenſe de non ſeminando oriZam, ne aer inficiatur, non ligat Clericos.*

3 *Statutum laicorum de non extrahendis bonis à territorio non ligat Clericos extrahentes ſua bona.*

4 *Statutum laicorum, quod vinum non conducatur in ciuitatem extra ſuos fines collectum, non comprehendit vinum Eccleſiaſticorum.*

5 *Taxatio pretij frumenti, vel aliorum victualium, facta à laicis, non ligat Clericos.*

6. Clericus inuentus de nocte cum armis prohibitis, non poteſt à poteſtate ſæculari ſpoliari armis, nec inſtrumentis, aut canibus, ſi vacet piſcationi, vel venationi, prohibitæ à Principe ſæculari.

De nonnullis ſtatutis laicorum in Praxi occurrentibus non comprehendentibus Clericos. CAP. LXXIV.

1 SAEPE in Praxi oritur altercatio ſuper ſtatutis laicorum honeſtis, continentibus fauorem Reipublicæ, non contrarijs ſacris Canonibus, nec præiudicialibus Eccleſijs, vel clericis, an ligent Eccleſiaſt. perſonas, vt de taxa iuſti pretij, de victualibus, vel alijs rebus non extrahendis à territorio domini temporalis, de non ſerendis ſeminibus quæ inficiunt aerem, & ſimilibus, ſuper qua re nonnulli ſcripſerunt, præſertim modernus doctor Salcedus ſuper Praxi Diaz c. 57. quem ſecutus eſt Menoc. laudibus efferens conſ. 1000. ſuper prohibitione ſerendi orizam in territorio Mediol. facta à laicis propter timorem infectionis aeris, & quod talia ſtatuta ligent clericos. Adducunt doctrinam Bart. in l. cunctos populos. C. de Sum. Trinit. & fide Cath. quo loco ſcribit, ſtatuta generalia laicorũ, in quibus clericorum, vel Eccleſiarum nulla ſit mentio, ſed tamen tendũt aduerſus ea, quæ illis competunt non tamquam priuilegiatis, ſed vt cuilibet de populo illos ligare dummodo honeſta ſint. ſequitur Couar. in reg. poſſeſſor. 2. p. §. 4. de Reg. Iur. in 6. Item, quia lex ciuilis, ſi non tractat de materia ſpirituali, nec ſac. Canonibus aduerſatur, & eſt fauorabilis, non præiudicialis clericis, ſeruari debet à cler. vt dicunt Abb. Dec. & communis in cap. Eccl. S. Mariæ. de conſt. ex c. 1. de oper. nou. nunciat. & alijs ſacris Canon. approbantibus ius ciuile. Præterea dicunt Sot. in 4. d. 25. q. 2. art. 2. Nau. in Man. c. 23. num. 88. Abendan. de exequendis mandatis. Vincent. de Franch. deciſ. 9. Clericos ligari ſtatuto moderante pretia, & peccare mortaliter contrauenientes: quia clerici dicuntur ciues, & veniunt appell. ciuium. Bart. in l. 1. ff. ad municipale. Inſuper quia ſecundum Sotum lib. 1. de Iuſt. & Iur. q. 6. art. 2. & loc. cit. & Molinam de Iuſt. & Iur. diſput. 31. concl. 6. quos ſequitur Menoch. d. conſ. 1000. Prin-

cipi ſæculari eſt demandata à Deo in temporalibus cura populorum, & laici; & clerici in concernentibus politicam temporalem, eundem habent rectorem Principem ſæcularem, cuius legibus gubernantur. dicit tamen Salcedus loco cit. non tamen intelligas clericos, ſeu alias Eccleſiaſticas perſonas teneri ad obſeruantiam pragmaticæ ratione ciuilis legis; & quatenus lata eſt per ſæcularem poteſtatem, ſed ex vi rationis naturalis, ſuper qua fundatur, quæ liget omnes, vt obſeruent, quòd iuſtum & rationabile eſt: & propterea clericos tranſgreſſores mortaliter peccare, & eſſe puniendos per ſuos Iudices Eccleſiaſticos, non tamen pęna pragmaticæ, cum illi tantum vi rationis naturalis aſtricti ſint; quæ naturalis ratio non magis vnam, quam alteram pęnam tranſgreſſoribus infligit. Præterea S.Thom. 1.2.q.*96*. art.4. dicit leges Principum obligare in conſcientia, quia emanant à ſapientia æterna, per quam Reges regnant, & legum conditores iuſta decernunt. His, & alijs per Salced. Menoch. cumulatis minime refragantibus, in contrarium eſt veritas luce meridiana clarior, vt ſtatuta prædicta non ligent clericos, aut Eccleſias, nec ex vi poteſtatis, nec ex vi rationis naturalis, quæ paucis manifeſte patebit per clara iura, & communes concluſiones doctorum. Primo adducitur S.Thom. loc. cit. vbi dicit, quod leges Principum ſæcularium ligant in conſcientia, dummodo iuſtæ ſint. ad quarum iuſtitiam requirit particulariter, vt ſint condita ab habente auctoritatem: ſed laici nullam habent auctoritatem diſponendi de clericis, Eccl. & eorum bonis, cap. Eccl. S.Mariæ. de Conſt. c.Bene.*96*.d.cum alijs: ergo talia ſtatuta, nec obligant in conſcientia. Secundo, quia etiam in concernentibus communem vtilitatem, & neceſſitatem non tenentur ſtare clerici deliberationi laicorum ſine deliberatione Epiſcopi, vel Papæ, qui iudicabunt de communi vtilitate. tex. apertus in c. non minus. & c.aduerſus. de immun. Eccleſiarum. & Abb. notabiliter in d.c. non minus.n.*3*.dicit Bal.in d.l.cunctos populos. tenendo opin. contra Bar. quod cauſa vtilitatis publicæ non eſt illa, quæ tribuit poteſtatem, ſed requiritnr poteſtas, quæ non reperitur in laicis. & ſi hoc eſſet verum, quod publicus fauor tribueret poteſtatem, omnes legis imperiales diſponentes de clericis, & Eccleſijs, C.de Epiſc. & clericis. fuerunt latæ propter fauorem publi-

publicum, & bonum regimen ſtatutus ciuilis, & tamen ex defectu poteſtatis ſunt nullæ, vt per omnes in d. cap. Eccleſia. etiam ſi ſtatuta concernant fauorem Eccleſiarum; & dicunt Abb. Decius, & Felin. in d. cap. Eccleſia. non valere ſtatutum Principis, vt nemo capiat poſſeſſionem beneficij ſine litteris placitorijs Principis, licet fuerit rationabile ad tollenda ſcandala, quæ in captura poſſeſſionum oriri ſolent; ſiquidem dicunt ipſi, in ſtatuente non ſufficit rationabilitas ſtatuti, ſed requiritur poteſtas. Præterea, vt idem Sotus, Nauarr. & Vincentius de Franchis dicunt; non poſſunt contrauenientes puniri pœnis contentis in ſtatuto Principis propter defectum poteſtatis, ita quod ipſi etiam agnoſcunt hunc defectum. Si ergo non poſſunt exequi eorum præcepta; multo minus ligare, quia plus eſt per ſtatutum pœnam imponere, & aliquem obſtringere, quam ab obſeruantiam compellere, nam principium eſt fine potentius, & cauſa incipiens potentior eſt perficiente, l. 1. ff. de orig. Iur. l. Pompon. ff. de negotijs geſtis. cum alij cumulatis per Surdum in conſ. 301. in materia ſtatuti Mediolanenſis, de non ſeminando orizam. & compulſionem etiam in materia communis vtilitatis, & neceſſitatis pertinere ad Eccleſiaſticum probatur aperte in d. cap. aduerſus. & c. non minus. Igitur clare patet, quod cauſa publica non tribuit poteſtatem laicis. Sed dices iuxta Salcedum, Sotum, Nauarr. ſtatutum ligare clericos non ex vi poteſtatis; ſed ex vi rationis naturalis, qua quilibet tenetur obſeruare, quod iuſtum, & rationabile eſt, & ſecundum charitatem. Pro reſponſione animaduertendum, hoc dictum ſi ſimpliciter intelligatur, continere magnam fallaciam: ſiquidem aliud eſt dicere: lex Principis ligat clericos ex vi rationis naturalis: aliud dicere; ratio naturalis ligat clericos. Primum eſt falſum, cum deficiat poteſtas, quam ratio naturalis non tribuit laicis, vt ſupra diximus; quare non poſſumus dicere, lex ligat, ſed ratio naturalis ligat, non lex: ergo tanquam lex nihil operatur, & nihil legi tribuendum. Ita notabiliter conſiderat Fortunatus Garſias da vltimo fine 13. illatione principali, num. 223. vbi dicit, ſi legiſlator non habeat poteſtatem, lex non conſtringit eos, qui non ſubijciuntur: nec bona

eſt conſequentia, lex eſt æqua, & honeſta, ergo meipſum conſtringit: niſi eſſet ſuperior, & cui ego ſubijciar: & ſi arguas, leges humanæ ſecundum aliquos dicuntur diuinitus promulgatæ, iuxta illud: Legum conditores iuſta decernunt: ſed diuinis omnes ſubijcimur: ergo legibus humanis omnes conſtringimur. Reſpondeo, quod quamquam leges ſint diuinitus promulgatæ, tamen ſunt promulgatæ ſecundum imperium promulgantis, & non debent Principes mittere falcem in meſſem alienam, cap. venerabilem. de electione. cap. nouit. de Iud. & iuxta D. Thom. loco cit. & num. 229. Idem Garſias dicit leges Imperatorum ante comprobationem ſummi Pontificis non ligare, & propter earum iuſtitiam meruiſſe approbari. ſequitur Surd loco cit. & late probat Incertus, conſulens conſ. 1001. inter conſ. Menoch. reſpondens Menoch. in cauſa ſtatuti orizæ. igitur clare patet talia ſtatuta nullatenus ligare clericos ex vi legis, ſed quoad rationem naturalem eorum conſcientæ remittendum eſt; niſi acceſſerint etiam ſtatuta Epiſcoporum; quod animaduertit Nauar. loc. cit. dum deſiderat, vt etiam Epiſcopi circa iuſtum pretium condant ſua ſtatuta; & in materia orizæ Mediolan. fuerunt etiam ſoliti Ar-
2 chiepiſcopi facere edicta quo ad Eccleſiaſticos; vt non ferant orizam: & ita etiam determinauit ſummus Pontifex Gregorius XIIII. vt apparet ex literis impreſſis in princ. d. conſ. 1001. Non obſtant adducta in contrarium, & primo doctrina Bartoli in l. cunctos populos. quia communiter reprobatur, vt teſtatur Dec. in cap. Eccleſia S. Mariæ. num. 233. qui multos adducit. Non obſtat, quod leges ciuiles obligant ſi ſint iuſtæ, non contrariæ canonibus, nec præiudiciales, quia in tantum obligant, in quantum fuerunt approbatæ cap. 1. de nou. oper. nunciat. omnes in d. c. Eccleſia S. Mariæ. non obſtant dicta per Sot. Nauar. & etiam Victoriam, quia ſi abſolute intelligantur, male loquuntur contra communem concluſionem, quod ſæculari Principi nulla eſt poteſtas in clericos quacumque ratione, & publica vtilitate, niſi ſequatur confirmatio Pontificis, & d. Theologis in hoc non eſt ſtandum, ſed Canoniſtis. Ferret. conſ. 37. vol. 1. Burſat. conſ. 200. num. 50. Vaſques illuſt. q. c. 29. num. 16. vel ſunt prædicti doctores excel-

excellentes Theologi ſecundum Surdum loc. cit. intelligendi, vt voluerint dicere, non ſubiacere clericos, illi legi, vel ea ligari abſolute, ſed teneri ad id faciendum, vel omittendum, quod lege illa mandatur, aut prohibetur, nõ ex eo quia ſit lex, ſed quia, quod in ea præcipitur iuſtùm eſt, & rationabile, & bonum commune reſpicit: atque ita ligatur non lege, ſed ratione, quia lex mouetur. Non obſtat; quod ad Principem ſæcularem ſpectet prouidere circa politicam, quia hoc eſt verum, dummodo exemptos, & res Eccleſiæ, & clericorum non attingat, requiritur enim auctoritas iuxta D.Thom.& alios ſupra cit. probatur manifeſte in c. aduerſus. & c. non minus. vbi Papa vult cognoſcere de cõmuni vtilitate. late probatur in d. conſ. Surdi. 201. & d. conſ. 1001. in quibus multa ad hanc veritatem comprobandam adducuntur. Ad doctrinam d. Tho. eſt reſponſum, quod leges Principum ligant clericos, ſi ſint approbatæ ab Eccleſia, & ex his clariſſime patet talia ſtatuta Principum tamquam ſtatuta non ligare clericos, etiam ex vi rationis naturalis, nec in foro fori, nec in foro poli. quare quidquid dicat Menoch. conſ. 100. & Salcedus loc. cit. vere dixit Ripa de peſte, de remedio ad conſeruandum vbertatem, n. 122. quod ſtante ſtatuto de non extrahendo bona à territorio, non comprehenditur vinum, vel frumentum collectum ex prædijs Eccleſiæ; ſi vero ſunt bona patrimonialia clericorum, dicit Ripa, Bald. in conſ. 144. lib. 2. tenere, ſtatutum non ligare etiam bona patrimonialia clericorum. ipſe vero Ripa dicit reſolutionem dependere ab illa quæſtione, an clerici in bonis patrimonialibus gaudeant priuilegio Eccleſiarum: & communis concluſio doctorum eſt in d. c. Eccl. S. Mariæ bona patrimonialia
3 clericorum gaudere priuilegio Eccleſiarum quoad hoc, vt non comprehendantur in ſtatutis laicorum. gloſſ. Abb. Felin. Dec. & communis ibi. Idem tenet Nauarr. conſ. 2. de Conſt. vt ſtatutum de non extrahendo equos à Regno, non ligèt perſonas Eccleſiaſt. & ita vidi iudicatum in Regia Camera Summariæ Neapolit. anno 1594. 13. Februarij ſuper ducatis 800. interceptis, qui extrahebantur a Regno Neapolit. per donnum Lucam Guidotti Canonicum Eccleſiæ Sancti Saluatoris in Lauro de Vrbe, nam fuit pecunia reſtituta non obſtante

ſtatuto quod intelligatur intercepta, etiam ſi non ſit extracta, ſed tantum in via. Item alias fuit iuſtiſſime iudicatum
4 in Conſ. Neapolitano ſtatutum Salerni, quo prohibitum erat in eam vrbem adduci vinum extra ſuos fines, & territorium collectum minime comprehendere vina, quæ colligebantur ex prædijs monaſter. S. Bened: ita teſtatur Gramm. deciſ. 100. non obſtat Bart. qui prætendit fauore publico, & quia clerici ſunt ciues, ligari tali ſtatuto. eſt enim opinio Bartoli communiter reprobata, vt ſupra diximus. Ex his etiam infertur, quod Epiſcopi circa bona clericorum debent ipſi taxare pretium, vel eorum auctoritate, nec clerici tenentur vendere bona ſua iuxta pretium taxatum à Principe, ſi eis iuſtum non videtur, & ab Epiſcopo non fuit taxatum. Nec mirum, ſi Vincentius de
5 Franch. deciſ. 9. mandauit ſolui pretium frumenti clericis à laicis propter neceſſitatem capti iux. taxam pragmaticæ laicorum: ſiquidem cum ipſe eſſet Iudex laicorum conuentorum, nulla exiſtente taxa Epiſcopi quoàd frumenta clericorum potuit Iudex arbitrari iuſtum pretium, & conformare ſe taxæ impoſitæ per pragmaticam, ſi iuſta ei videbatur, & non alias, quia, vt iam probauimus, nec in conſcientia ligabat clericos.

Ex his etiam cognoſcitur, nulla vera ratione fulciri Co-
6 uar. lib. pract. cap. 33. & Clarum §. fin. cap. 26. tenentes poteſtatem ſæcularem poſſe clericum inuentum de nocte cum armis prohibitis à lege Principis ſpoliare, & priuare armis: quoniam clerici ea non ligantur: & dato & non conceſſo quod ageretur de lege ciuili, generali, fauorabili Reipublicæ, & clericis, nec contraria ſacris Canonibus approbata à ſacris Canonibus, immo conſentanea Canonibus, cum clerici prohibeantur arma deferre, cap. clericis. de vit. & honeſt. cler. nihilominus concluſio vera eſt, quod clerici, in caſu, quo ex aliqua rationabili cauſa tenerentur ſeruare contenta in ſtatutis laicorum, ſunt cogendi ad illa obſeruanda per Iudicem Eccleſ. gloſſ. in c. generaliter. in verbo neceſſitatis. 16. q. 1. Salic. in auth. caſſa. & irrita. C. de ſacroſ. Eccl. Cald. conſ. 2. de cenſib. probatur aperte in c. non minus. de immun. Eccleſiarum. vbi Abb. & in cap. aduerſus. Gulielmus de Benedictis in cap. Raynutius. de teſtament. in verb. & vxorem

nomine

nomine Adelaſiam: & Ripa de peſte, de remed. ad conſeruan. vbertatem num. 236. ibi auctoritate Ordinarij Eccleſiaſtici ad talia onera compellatur. itaque coactio pertinobit ad Iudicem Eccleſiaſticum, & proinde non poterunt per laicū ſpoliari clerici armis, tantùm ad obuiandum delicto poterunt duci ad Epiſcopum, ſi licentia Epiſcopi careant, iux. Abb. in c. vt famæ. de ſent. excomm. & in Epiſcopi poteſtate erit diſponere de armis. & hanc opinionem in terminis tenet & probat Alderanus Maſcard. in ſuis concluſ. de generali ſtatutorum interpretatione. concl. 1. n. 242. contra Couar. & bene: Couar. enim opinio non fundatur ratione efficaci, & in Curia Neap. vidi caſū eueniſſe, & familiam ſæcularem, quę duxerat clericum carceratum cum armis ad Vicariū Neap. reliquiſſe arma in poſſe Vicarij. Et ex his non poterit clericus dās operam venationi, vel piſcationi prohibitæ à lege Principis ſpoliari auibus, canibus, inſtrumentis, quidquid dicat Salcedūs ſuper Praxi Diaz c. 69.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia lata contra alienantem lite pendente, non poteſt mandari executioni per Iudicem laicum contra clericum ementem.*

2 *Clerici turbantes iuriſdictionem Iudicis laici in Regno, non poſſunt puniri per Iudicem laicum.*

3 *Clerici in Regno in nullo caſu poſſunt conueniri coram Iudice laico, etiam pro rebus profanis, niſi pro fœudalibus.*

4 *Caſus poſiti per Caſſaneum, in quibus Iudex laicus poteſt procedere contra clericos, non procedunt in Regno Neapolitano.*

De ſententia lata contra alienantem lite pendente, non demandanda executioni contra clericum, in quem fuit facta alienatio ſine licentia Epiſcopi. CAP. LXXV.

IN Regno Neapolitano per capitulum Regni conuentus, eſt recepta opinio Cini in l. vnica. C. de alien.
1 Iud. mutand. cauſ. facta, quod ſententia lata contra alienantem lite pendente poſſit recta via exequi contra ementem

rem lite pendente, & ſi per multas manus poſſeſſio ambulauerit, executio fiat contra poſſeſſorem, ad quem dicta res, vel poſſeſſio peruenit. Idem dicit Abb. in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ vt lite pend. vt nulla requiratur tela Iudicij. Idem dicit Bart. in l. 1. ff. de litigioſ. & in l. creditores. C. de pignor. & in l. fin. C. de litigioſis. itaque non eſt opus agere reuocatoria, vt dicebat idem Bart. in l. à Diuo Pio, §. ſi ſuper rebus. ff. de re iudic. ſed difficultas eſt, an ſententia lata contra laicum, ſi res perueniat ad clericum, cum vitio litigioſi, poſſit exequi per iudicem laicum, vel ſit neceſſe adire Iudicem Eccleſiaſticum, & ſic d. cap. conuentus. procedat contra clericum. Veritas eſt, quod eſt adeundus Iudex Eccleſiaſticus, vt dicit Abb. in d. cap. Eccleſia S. Mariæ. vbi dicit agendum eſſe coram iudice ſuo. Idem tenet Vrſillus ad deciſion. Afflict. 231. allegat Socinum in conſ. 13. in 4. vol. & ita ſeruatur in Regno Neapolitano, & fuit deciſum in Sacro Concilio, quod concernentia executionem ſententiæ remitterentur ad Iudicem Eccleſiaſticum. Ita teſtatur Vincentius de Franchis deciſ. 545. quidquid dixerit Dominus de Bottis in add. ad d. cap. conuentus. qui dicebat clericum ſaltem tamquam turbantem iuriſdictionem Iudicis laici, accipiendo hanc rem litigioſam, poſſe conueniri coram Iudice laico, ex Caſſaneo in conſuetud. Burgun. fuit enim dictum, quod licet Caſſaneus in des ruſtices. rubr. 1.
2 ſi aucun. §. 5. fol. 192. ponat plures caſus, quando Iudex ſæcularis cognoſcit contra clericos, & caſus hic non reperiatur; tamen de caſibus poſitis per Caſſaneum nullo per Iudices laicos in Regno cognoſcitur contra clericos, etiam ſi falſum deponat coram illis, vt dicit Afflict. deciſ. 230. per capitula Regni, Item ſtatuimus. & cap. 239. quod clerici nullo caſu trahantur ad iudicia ſæcularia, nec pro bonis profanis; niſi
3 poſſiderent feudalia, iux. capitulum, ceterum: de iudicijs. & in d. cap. item ſtatuimus. fit mentio de contentione inita cum ſancta Romana Eccleſia, de qua etiam mentionem faciunt Iſernia, & Afflict. in conſt. Regni de perſonis. Afflict. deciſ. 2. vt latius deducitur in d. deciſ. Sacri Concilij 545. &
4 hæc nota: ſiquidem in Regno de caſibus poſitis per Caſſaneum, in quibus Iudex laicus poteſt procedere contra clericum,

xum, nulla eſt habenda ratio propter conuerſionem prædi-ctam,& capitula.

S V M M A R I V M.

1 *Immunitate Eccleſiaſtica an gaudeat interficiens inimicum a tergo cum ſclopo.*

2 *Proditorium homicidium vt dicatur, an requiratur, quod fiat ſub colore amicitiæ, vel ſatis ſit occidere inimicum cum ſclopo ex inſidijs.*

Immunitate Eccleſiæ an gaudeat interficiens inimicum a tergo cum ſclopo.

CAP. LXXVI.

1 EX Bulla Gregorij XIV. fel. recordationis de immunit. Eccleſiarum, qui proximum proditorie occiderit non gaudet immunitate Eccleſiæ. quæritur modo, an dicatur homicidium proditorium quando inimicus interfecit inimicum à tergo cum ſclopo. Bart. in l. Reſpiciendum. §. delinquunt. ff. de pœnis. dicit proditorium tunc intelligi delictum quando committitur ſub colore amicitię, quia ille dicitur proditor qui aliud gerit in opere, quam gerit in corde. ſequitur Cepolla conſ. 32. Clar. 1. §. homicidium. verſ. proditorie. Anton. Gomeſius Variarum reſol. lib. 3. & quamplures
2 alij. contrariam opinionem tenent Gouar. lib. 2. variarum reſol. cap. 20. Farinac. de delictis, & pœnis, q. 18. nu. 46. ex communi vſu loquendi, quo proditor nuncupatur qui per inſidias vel poſt tergum aliquem offendit etiā quod eſſet ei inimicus; nihilominus in Regno eſt recepta opinio Bart. vt delictum non intelligatur proditorium niſi fiat ſub colore amicitiæ, vt dicit Vinc. de Franch. plura adducens deciſ. 713. in qua fuit dictum conceſſa indulgentia delictorum per regem propter adeptam poſſeſſionē Regni, in qua erat exemptum crimen vulneris proditorie ſclopo rotato vel aliter illati, non intelligi proditorium cum ſclopo commiſſum ab inimico. idem tenet Follerius in c.

Regni,

Regni, item ſtatuimus. de his qui ad Eccleſias confugiunt. vbi dicit, quod in materia ſtricta procedit opinio Bartol. in materia larga opinio contraria: & cum immunitas Eccleſiæ ſit fauorabilis propter reuerentiam ſacrorum locorum & exceptio ſit odioſa, verbum, proditorie, eſt ſtricte intelligendum, & procedit opinio Bartoli, vt in ſimili dicit Vincentius de 1
Franch. loc. cit. in delicto proditorio excepto in d. Indulgentia, quæ erat fauorabilis. & ita fuit reſolutum à Cle- 2
mente VIII. Anno Domini 1597. 6. Februarij, qui Archiepiſcopo Panormitano reſolutionem petenti reſpondit his verbis.

Venerabili fratri Archiepiſcopo Panormitano
Clemens Papa VIII.

VEnerabilis frater ſalutem. Tuę fraternitatis nomine nuper nobis expoſitum fuit, quod cum ſuperioribus diebus in ciuitate Panormitana Carolus Gregorij, Innocentius Caſita, Scipio Taxis, Octauius Baglius, & Gerardus Rigius quondam Carolum de Amato nobilem Panormitanum tormenti bellici breuioribus ictibus, ex inſidijs nimirum ex cuiuſdam domus, in qua deliberato animo dum ſe receperant, & aliquandiu dilituerant, feneſtra occidiſſent, ſtatimque ad quandam Eccleſiam fugiſſent, ibidemque capti in carcerem tuę Archiepiſcopalis curię iux. Fel. recor. Gregorij XIV. Prędeceſſoris noſtri conſtitutionem ſuper immunitate Eccleſiarum editam reducti fuerint, & ibi etiam
nunc ſub diligenti cuſtodia detinentur. Cum autem Curię ſecularis miniſtri prędictos carceratos ſibi conſignari, & eorum Curię tradi inſtanter abs te petant, prætendentes prędictam Gregorij conſtitutionem in hoc caſu locum non habere; tu vero ſuper hac re nobis, & Apoſtolica Sede inconſultis nihil deliberandum eſſe cenſueris, ſed ad nos quaſdam ſuper d. caſu, & ſuper prędicta conſtitutione dubitationes tranſmiſſeris, nobis humiliter ſupplicando, vt quid in huiuſmodi cauſa faciendum ſit tibi, præſcribere dignaremur. 3

Nos itaque licet omnes ſupradicti carcerati Eccleſiaſtica Immunitate gaudere, & frui debeant; nihilominus attenta huius homicidij

micidij qualitate, necnon circumſtantijs prædictis, & alijs, quæ in eo perpetrando interuenere, Octauium Baglium, & Gerardum Rigium, quorum alter in 16. alter verò 18. ætatis ſuæ anno circiter conſtitutus eſſe dicitur, Eccleſiaſtica Immunitate dignos eſſe iudicamus; ceteros vero ex rationabilibus cauſis animum noſtrum mouentibus, vt infra, Curiæ ſæculari tradendo cenſemus, ac propterea Fraternitati tuæ per præſentes iniungimus, vt Octauium Gerardum prædictos Eccleſiaſtica Immunitate gaudere debere declares, ac in foro tuo Eccleſiaſtico retineri facias; reliquos verò tres prænominatos, ſi tamen tibi prius ſummarie, ſimpliciter, & extraiudicialiter, & quantum pro conſcientiæ tuæ informatione ſufficere videbitur, illo homicidium prædictum perpetraſſe, aut illi cooperatiuos, ſeu in illo culpabiles fuiſſe: quod ſi omnes rei, aut culpabiles homicidij prædicti per te, vt præfertur, reperti comperiantur, Curiæ ſæculari prædictæ libere tradas, & dimittas, non obſtante prædicta, aut quibuſuis alijs conſtitutionibus, & ordinationibus, ceteriſq. in contrarium facientibus quibuſcumque. Dat. Romæ apud S. Petrum ſub anulo Piſcatoris die 6. Februarij 1597. Pontificatus noſtri anno quinto.

Et hoc nota, quia vidi dubitari in Curia Archiepiſcopali Neapol. quamuis non ageretur de homicidio, ſed de vulnere proditorie illato cum ſclopo. & vulnerans gauiſus fuit Immunitate Eccleſiaſtica, & nota ſupradictam declarationem Clementis VIII. quia in ea dicit ſupradictos debuiſſe gaudere, quamuis ex cauſis particularibus mandauerit, non omnes debere gaudere.

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus, coram quo pendet quæſtio ſpiritualis illegitimitatis, poteſt mandare Iudici laico quod pendente quæſtione ſpirituali non procedat in cauſa principali.*

2 *Iudex laicus non poteſt præcipere Iudici Eccleſiaſtico, quod intra aliquem terminum expediat incidens ſpirituale.*

3 *Incidenti ſpirituali remiſſo per Iudicem Eccleſiaſticum, ſi pars expeditionem non procurat, an iudex laicus poſſit procedere in cauſa principali.*

4 *Legitimum quando quis poſſit petere ſe pronunciari.*

Quæ-

Quæſtione ſpirituali pendente coram Iudice Eccleſiaſtico poterit idem Iudex mandare Iudici laico, vt non procedat in cauſa principali. CAP. LXXVII.

SOLET Curia Archiepiſcopalis Neapolitana,
1 quando in ea vertitur quæſtio ſpiritualis, nempe nullitatis matrimonij, vel alia, ſignificare Iudici laico, & Conſilio Neap. ne procedat in cauſa ciuili ſeu principali petitionis hereditatis, vel alia, quando dubitatur de illegitimitate, vel matrimonij inualiditate, vt teſtatur Capicius deciſ. 7. nam cum per actores fuiſſet petitum in Curia Neapolitana Archiepiſcopali declarari ſe eſſe legitimos, Curia Eccleſiaſtica ſignificauit eidem Conſilio, nolens ob honorem inhibere, quamuis potuerit inhibere Iudici cauſæ principalis, ne procedat, vel proceſſum inchoet in principali, cap. tuam. vbi omnes de ord. cogn. quinimmo parte opponente proceſſus Iudicis ſæcularis eſt nullus etiam ſine inhibitoria, ſecundum Antonium in dicto cap. tuam. ſed an Iudex ſæcularis, coram quo incidit quęſtio
2 ſpiritualis, poſſit pręcipere Iudici Eccleſiaſtico, quod infra certum tempus cauſam expediat. & dicendum eſt, quòd non, quia hoc caſu Iudex ſęcularis ſe intromitteret in ſpectantibus ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam, in qua non poteſt. ita tenet Innocen. Anton. de Butr. Abbas in dicto cap. tuam. Stephanus Aufrerius in tractatu de poteſtate Iudicis ſęcularis ſuper Eccleſiaſticos reg. 4. 5. fallen. Bart. in l. Pręſes. C. de appellation. & in l. 2. ff. de re iudicata. & ibi Angel. Imol. Alexand. Iaſ. & hęc eſt communis opinio. poterit tamen Iudex ſęcularis, quando remittit incidens mere Eccleſiaſticum, pręfigere terminum, infra quem excipiens debeat ſe pręſentare coram Iudice Eccleſiaſtico vna cum proceſſu, vt dicit Bart. & alij communiter in d. l. Præſes. Sed pone, quod remiſſus
3 non ſe præſentet coram Iudice Eccleſiaſtico, vel eſt moroſus deducere, & probare ſuam exceptionem coram Iudice Eccleſiaſt.

cleſiaſt. quid erit remedij pro expeditione cauſæ principalis: quam impedit pendentia diſcuſſionis incidentis ſpiritualis? Bart. Alex. vbi ſupra. Bald. in l. de die. §. fin. ff. qui ſatisdare cogantur. dicit propter moram ſe præſentandi, & probandi exceptionem poſſe Iudicem cauſæ principalis, non obſtante remiſſione prædicta, in ea procedere. Contrarium ex pluribus probat Vincentius de Franch. deciſione 551. ſi quidem non poteſt priuatus, & contumax tribuere ex eius mora, & contumacia iuriſdictionem ſpiritualem Iudici laico, qui de eo eſt penitus incapax, & aliud dicere eſt manifeſte abſurdum. & idem tenet Riminald. in l. de die. & quamuis auctoritas Alexandri, Bart. & Bald. ſit magna, nihilominus cedere debet ſupradictę rationi, quę eſt inuincibilis. remedium eſt ad euitandas calumnias, vt Iudex Eccleſiaſticus, ad quem cognitio incidentis ſpiritualis remiſſa eſt, ſtatuat terminum duorum menſium ad probandum exceptionem oppoſitam, & ea non probata remittat ad Iudicem laicum, qui cauſam coram eo motam expediat per text. in cap. lator. extra, qui filij ſint legitimi. & ibi Abb. & alij, & remiſſa cauſa à Iudice Eccleſiaſtico ad ſæcularem, non tribuitur facultas cognoſcendi de re ſpirituali, ſed Iudex ſęcularis nullam habet rationem de exceptione oppoſita illegitimitatis, vel alterius ſpiritualis: ſed dictum terminum non tenetur ſemper Iudex Eccleſiaſticus impartiri, ſed quando viderit expedire ex circumſtantijs, & malitia opponentis, vt dicit Abb. & alij in d. cap. lator. & poterit Iudex ſæcularis inſtare apud Eccleſiaſticum, quòd terminum pręfigat, vt dicit Abb. in d. cap. tuam. de ordin. cognition. & hęc nota, quia quotidie in Praxi occurrunt. An autem quęſtio legitimitatis poſſit principaliter moueri coram
4 Eccleſiaſtico, eſt auctoritas Angel. in l. quoties. C. de Iudicijs. vbi dicit, quod ad petendum pronunciari ſe legitimum, quis non admittitur niſi adſit quæſtio bonorum, aut diffamationis. ſequitur Capicius d. deciſ. 7.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo, qua Epiſcopi faciunt teſtamenta ad pias cauſas pro animis defunctorum qui deceſſerunt ab inteſtato, valet, & pluribus comprobatur.*
2 *Voluntas captatoria, valet ad pias cauſas.*
3 *Conſuetudo valet, quod Epiſcopus diſponat de fructibus relictis à beneficiario.*
4 *Conſuetudo valet, quod clerici teſtentur de fructibus beneficiorum.*
5 *Conſuetudo teſtandi de feudis antiquis in præiudicium agnatorum valet.*
6 *Conſuetudo valet, quod vaſſallus alienet feudum ſine aſſenſu domini.*
7 *Conſuetudo valet, quod filiusfamilias teſtetur.*
8 *Defuncti dicuntur perſonæ multum miſerabiles, & ſunt ſub protectione Epiſcopi.*
9 *Epiſcopus diſtribuit in pios vſus bona peregrini decedẽtis ab inteſtato.*

De conſuetudine Epiſcoporum diſponendi ad pias cauſas de bonis decedentium ab inteſtato pro eorum anima.

CAP. LXXVIII.

1 CONSVETVDO eſt in Regno Neapol. in pluribus diœceſibus, quod Epiſcopi faciunt teſtamenta ad pias cauſas his, qui decedunt ab inteſtato, etiam quod relinquant heredes; ſeu diſponunt ad pias cauſas pro anima defuncti de moderata quantitate bonorum defuncti: & niſi Epiſcopus, vel deputatus ab eo faciant teſtamentum, non ſepeliuntur; quæ conſuetudo, vt aliqui credunt, originem traxit à Gallis, antequam à Regno expellerentur: quandoquidem ab antiquiſſimo tempore apud eos talis conſuetudo viguit. habetur in tract. Bertrand. Cardinalis altercationum iuriſdictionum in articulo laicorum. 64. & in reſponſione Prælatorum, qui tractatus reperitur in fine tractatus de regalibus regni Franciæ. Et quidem talis conſuetudo eſt rationabilis: fundatur enim in refrigerio animarum exiſtentium

in Purgatorio, in reſtitutione forſan male ablatorum, & in præſumpta mente teſtatoris; qui ſi caſum inopinatæ mortis præuidiſſet, aliquid pro ſua anima iuxta omnium generalem conſuetudinem reliquiſſet, etiam ſi extarent heredes. arg. gloſſ.in l.tale pactum. ff.de pactis. Cum itaque ſit rationabilis, ſeruanda eſt,cap.fin.de conſuetud.

Contra quam conſuetudinem aliqui dicunt facere, quod voluntas teſtatoris ab alieno arbitrio dependere non debet. l.
2 captatorias. ff. de hæred. inſtit. ſed in contrarium eſt veritas: nam captatoria voluntas,nempe commiſſa voluntati alterius, valet ad pias cauſas, cap. cum tibi. vbi gloſſ. & doctores de teſtam. quare quod lex poſitiua dicit, potuit etiam & conſuetudo, quæ eſt tacitus conſenſus populi, inducere. l. de quibus. ff. de legibus. facit notabilis doctrina Angeli in Authen. vt factæ nouæ conſtitutiones. vbi dicit poſſe ſtatuto, vel conſuetudine induci, quod mulier non poſſit teſtari ſine conſenſu duorum conſanguineorum, non obſtante, quòd voluntas iſta ſit captatoria, & prohibita. Ius etiam ciuile ſtatuit,quod donatio cauſa mortis,quæ eſt vltima voluntas,l.final. C. de donat. cauſ. mort. pendeat ab alieno arbitrio, vt videmus in filiofamilias, qui non poteſt donare cauſa mortis ſine conſenſu patris,ſed cum conſenſu poteſt,l.filiusfamil.ff.de donation. cauſa mortis. & conſuetudo habet vim legis, dicta l. de quibus.& caſus Angeli eſt fortior, vt voluntas teſtatoris viuentis pendeat ab alieno arbitrio: nam teſtamenta, quæ faciunt Epiſcopi, non ſunt proprie teſtamenta, cum nec morte Epiſcopi, nec morte teſtatoris iam defuncti confirmentur, ſed quædam diſpoſitio aliquorum bonorum defuncti pro anima illius ex præſumpta mente eius, quæ certius ſit ab Epiſcopo Patre animarum, quàm ab hæredibus fieri ſoleat: & opinionem Angeli, quod de Iure Longobardorum mulier teſtari non poſſit ſine Mundualdo, late comprobat Afflict. deciſ.260. & latiſsime defendit Vrſillus ſupradicta deciſione, quidquid dicat Vincentius Maxilla ſuper conſuetudine Barienſ. in capit. mulieri. qualiter mulieri alienare liceat. Et pro hac conſuetudine facit præſumpta mens Regis, qui conſiderans præſumptam mentem defuncti, mandauit in

conſtitutione Regni Doanæ, quod fiſcus ſuccedens defuncto ab inteſtato, teneatur tertiam partem pretij bonorum in pauperes pro illius anima diſpenſare: non eſt igitur mirum, ſi Epiſcopus pro eius anima aliquid diſpenſet: & conſuetudo tranſfert ius diſponendi de rebus alijs debitis. tex. eſt in cap. præ-
3 ſenti de offic. Ord. in ſexto, vbi cauetur, quòd mortuo beneficiario fructus ſunt ſeruandi ſucceſſori, & non poteſt Epiſcopus de illis diſponere, vel ſibi applicare, niſi hoc habeat ex conſuetudine. Item valet conſuetudo, quod clericus ſine licentia Pontificis, de fructibus beneficij teſtetur, vt dicunt Gemin. Anchar. Franch. & alij in d. cap. fin. de off. Ord. Burſat. conſ. 226. volum. 3. & in Hiſpania eſt talis conſuetudo, quod
4 clerici omnes (exceptis Epiſcopis) diſponant de fructibus per viam vltimæ voluntatis, vt teſtatur Couarr. in cap. cum in officijs. num. 8. de teſtam. Franciſcus Sarmienta de redditibus Eccleſiæ par. 2. c. 6. num. 1. & Burſ. loco cit. qui fructus de iure pertinerent ad ſucceſſores in beneficio, vel ad Cameram Apoſt. Item valet conſuetudo, quod pater eligat ſepulturam filio impuberi in præiudicium parochiæ, cap. licet. de ſepul. in 6. quæ electio eſt ſpecies vltimæ voluntatis. Item valet conſuetudo teſtandi de feudis antiquis in præiudicium
5 agnatorum. Gozad. conſ. 90. nu. 13 Dec. conſ. 269. nu. 6. Ceph. conſ. 273. nu. 138. Pariſ. conſ. 107. num. 29. vol. 1. Burſat. late conſ. 50. vol. 1. Item conſuetudine introduci poteſt, quod vaſalli ſine domini conſenſu feudum alienent ex magis communi opin. ita Curt. Iunior conſ. 158. num. 8. & in tract. de feud. 4. p. q. 19. Freccia de ſubfeudis lib. 2. ſuper conſtit. diuæ memo-
6 riæ. limit. 27. Burſat. qui de magis communi teſtatur conſ. 127. vol. 2. Clar. in §. feudum. q. 31. Item valet conſuetudo, quod fi-
7 liusfamilias alioquin inhabilis teſtari poſſit. Marian. Soc. conſ. 13. vol. 1. Cur igitur conſuetudo tã ſancta diſpenſandi aliquid pro refrigerio animæ defuncti non valebit? Præterea Epiſcopus eſt protector omnium miſerabilium perſonarum, qui debet illis ſubuenire, cap. ſuper quibuſdam. de verbor. ſignificat.
8 87. diſtin. per totum, ſed defunctus dicitur miſerabiliſſima perſona, quia omni auxilio deſtitutus eſt. Ita dicit notab. Afflict. in conſtit. Regni inſtrumentorum, nu. 23. ergo conueniens eſt, vt de

vt de Epiſcopi ordine aliquid pro eius anima in pias cauſas erogetur. neque obſtat, quod hæc diſtributio pro anima poterit fieri ab hærede: quandoquidem conuenientius, & certius ſit ab Epiſcopo patre animarum, quam ab heredibus, qui, vt experimento probatur, aliquando non erogant eleemoſynas pro animâ teſtatoris. multum ſane iura deferunt Epiſcopis circa diſtributionem in pios vſus. Vnde in auth. omnes peregrini. C. communia de ſucceſſionibus. habetur, quod Epiſco-
9 pis diſtribuat in pios vſus bona peregrini, vel aduenæ, qui ab inteſtato deceſſit. Item Epiſcopus diſpenſat male ablata, etiam ſi adſint heredes, cap.cum ſit.de Iudæis.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus, vel Parochus, cui decimæ debentur, poteſt prohibere collectionem fructuum, ſine præſentia deputati ab eo, & apponere cuſtodes in agro, vel area.*

De fructibus non colligendis ſine præſentia Parochi cui decimæ debentur.

CAP. LXXIX.

1 DOCTORVM concluſio eſt, quod Epiſcopus, vel Parochus, cui decimæ debentur, poteſt dicere debitori decimarum, non colligas fructus ſine præſentia mea, vel nuntij mei, & poteſt apponere cuſtodes in agro, vel area pro cuſtodia fructuum; cum agatur de eius intereſſe, etiam quod debitor contradiceret. Ita pluribus probat Lucas de Penna in l.meminimus. C.quando, & quibus quarta pars debeatur. lib.10.num.11. & ante eum tenet Specul. de decimis. in fine. facit textus notabilis in l.ſi ita.§.primo. ff.de vſu, & habitat. & ibi Albericus, Ioannes Andreas in capit. ex parte. el ſecundo, & ibi Abbas, num. ſexto, de decimis. Aufrerius ad Cappellam Toloſanam deciſ.432. Guidop. deciſ.283. Boer. in conſuetud. Bituricenſ. tit. des coſtumes prædiales. §. 12. limita, quando in contrarium adeſſet conſuetudo iuxta

Speculatorem, Abb. Boer. & Aufrerium in locis citatis: ſublimita tamen ſecundum eoſdem, quando talis conſuetudo præſtaret occaſionem ſurripiendi; nam tunc ſeruanda non eſſet. Et ita fuit reſolutum in Rota Romana in vna Segobienſ. decimarum 10. Octobris 1583. coram Aldobrandino, poſtea Pontifice Maximo Clemente Octauo. In Regno Neapolitano ſeruatur, quod Epiſcopus, vel ſacerdos poteſt apponere cuſtodes. ita dicit Vincen. de Franc. deciſ. 117. qui alios regnicolas allegat.

SVMMARIVM.

1 *Leuiter percutiens clericum in platea, vel foro, aut in Eccleſia coram multitudine gentium, an ab Epiſcopo abſolui poſſit.*

2 *Modica non ſunt in conſideratione etiam ſi publice fiant.*

3 *Percuſſio clerici ad hoc, vt dicatur grauis, in loco publico requirit ſcandalum.*

4 *Iniuria leuis non efficitur atrox ratione diei feſti, nec ſi fiat coram perſona magnæ auctoritatis, quæ non habet iuriſdictionem.*

De percutiente leuiter clericum publicè an ab Epiſcopo abſolui poſsit. CAP. LXXX.

1 SAEPE dubitatur in curijs Eccleſiaſticis, an Epiſcopus poſſit abſoluere percuſſorem clerici ob leuem percuſſionem, ſi in foro, platea, vel alio loco publico facta fuerit. negatiuam tenet gloſſ. in cap. cum illorum. in verbo, mutilationem. de ſent. excomm. propter ſcandalum, quod oritur ex notorio exceſſu. idem tenet Abb. ibi, vt dicatur atrox iniuria, ſi percuſſus eſt in platea, vel theatro, vel in Eccleſia, ex §. atrox. Inſtitut. de iniur. Idem tenet Silueſter in verbo, abſolutio. 4. in princ. Contrariam opinionem tenet Nauar. in Manuali c. 27. num. 92. vt percuſſio dicatur leuis, etiam ſi ſit facta in publico, à qua poſſit abſoluere Epiſcopus, iuxta cap. peruenit. de ſenten. excomm. niſi in ſe fuerit notabilis, & generet

aliquod

aliquod magnum ſcandalum . ex Card. conſil. 42. vbi concludit, percuſsiones duorum clericorum, qui in itinere pugnis, & pedibus adinuicem ſeſe percuſſerunt, fuiſſe leues, à quibus poſſet abſoluere Epiſcopus, & ex Lapo alleg.76. vbi dixit leuem fuiſſe percuſſionem cuiuſdam Cappellani, qui colaphum impegit Canonico Eccleſiæ Aretinæ in eadem Eccleſia, à qua poſſet abſoluere Epiſcopus. hanc ſecundam opinionem cenſeo veriorem, quandoquidem licet iniuria dicatur atrox ratione loci publici, d. §. atrox. & l. Prætor. §.atrocem. ff. de iniur. nihilominus requiritur, quod in ſe ſit aliquo modo notabilis, alias ſi eſt leuis, non ſit atrox ratione loci publici. Eſt enim differentia inter vulnus, & vulnuſculum, ita quod pro vulnuſculo ſi appareat, non datur redhibitoria, l. 1. ſed ſciendum. ff. de ædilit. edicto. & pro qualibet re minima non datur dicta actio, l. ſi tamen.in fin. eod. tit. per quem tex. dixit
2 Bald. in l. ſi prædium . C. de ædilitijs action. in propoſito noſtro, quod ſi dicat ſtatutum, quod ſindici teneantur denunciare percuſſiones ſanguinolentas, vbi eſt leuiſſima cutis ſciſſura, non eſt denunciandum: nam ſciſſura leuis, aut ſcorticatura (ita enim appellat) non dicitur vulnus, etiam ſi in platea eſſet illatum, neque pro tali vulnuſculo atrox pœna irrogaretur. hæc Bald. idem & Albericus in d.§.ſed ſciendum. Tiraq. de iudicio in rebus exiguis num.20. qui plures allegat. Præterea modica deformitas publicè apparens non inducit irregularitatem, gloſ.in c.fin.de corp.vitiat. & probat Pariſ. conſ. 165.volum.4. pacem non eſſe ruptam per modicam percuſſionem, factam in platea ab inimico, nec deberi pœnam: & ſtatutum puniens facientem vulnus in facie, vel alia corporis parte, non habet locum in vulnuſculo.Cepol.in d.§.ſciendum. num.36. & Conſtitutio pœnalis loquens de ſanguinis effuſione, non intelligitur de modica. Abb. in cap. propoſuiſti. de conſt. Eccleſiæ, vel altaris. gloſſ. ordinaria in d.cap. cum illorum. de ſent. excomm. & licet alias condemnatus in iudicio (quod facit notorium) iniuriarum ſit infamis, ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter actum ſit, l. athletas. §.item ſi quis furti, qui eſt vltimus. ff. de his qui notantur infam. hoc tamen non obtinet, cum quis pro parua, leuiq. iniuria eſt condemnatus,

cap. cum te. vbi gloſ. de ſent. & re iud. quam defendit Tiraquel. loco citato, num. 74. & multa adduci poſſum ad probandum, quod etiam in notorijs ſit habenda ratio modicitatis: leuia enim, & modica non ſunt in conſideratione, vt late per Tiraquel. in d. tract. ex quibus ſequitur, quod percuſſio leuis in perſonam Clerici ratione notorij, non efficitur grauis, niſi ex ſe fuerit aliquo modo notabilis, tunc efficeretq. atrox.

Secundo animaduertendum, notorietatem loci efficere
3 percuſsionem grauem, ſiue iniuriam ratione ſcandali, vt conſiderat gloſ. in d. cap. cum illorum. per illum tex. in quo illa dicitur grauis percuſsio, quæ ſine ſcandalo præteriri non poteſt. Itaque non tam loci, quam ſcandali ratio habenda erit, quod non ſemper oritur ex percuſſione leui in publico facta: pone enim iux. conſ. Cardin. quod clerici in platea ſeſe ad inuicem leuiter percutiant pugnis, & pedibus, nullum ſcandalum oriri ſolet: pariter ſi aliquis a presbytero prouocatus illum leuiter repercutiat, nullum, aut modicum ſcandalum oriri ſolet: quinimmo ſolent commendari à mundanis percuſſores clericorum prouocantium, & homicidium, quod ex ſe eſt grauiſſimum delictum, multum alleuiatur, quando præcedit prouocatio aggreſſus, & inſultus, vt non modicum pœna moniretur, iuxta late tradita per Felin. in cap. ſignificaſti. de homicid. & regulariter quando leuis eſt percuſſio, non oritur ſcandalum: ac proinde non dicitur atrox, ad finem abſolutionis, quia Canones, vt ſit atrox ad nunc finem requirunt ſcandalum, vt probatur in d. c. cum illorum.

Tertio animaduertendum, atrocem iniuriam, à qua non poſſint abſoluere Epiſcopi, non accipi ſecundum iuris ſubtilitatem; ſed ex conſuetudine, qua poſſunt Prælati abſoluere, & illa dicitur, quando non adeſt ſanguis, vel liuor. ita de conſuetudine teſtatur Ioannes Faber in §. atrox. Inſtit. de iniurijs. & veritas huius conſuetudinis probatur in extrauag. Ioannis XXII. perlectis. in qua percuſsio cum alapa dicitur leuis, quod non eſt de iure, quia eſt iniuria grauiſsima vbique, vt clarum eſt. Afflict. in conſtit. Reg. de tranſactionibus. Vnde Euangeliſtæ in paſsione Domini, vt grauiſsimã, & atrociſsimam iniuriam, percuſsionem cum alapa expreſſerunt, Matth.

26. Marc. 14. Ioan. 18. & 19. Aret. de maleficijs in facie pariter ſciſſura veſtium de iure eſt atrox iniuria, l. ſed & quæſtionis. ff. de iniur. & nihilominus per extrauag. prædictam non dicitur atrox ſine ſanguinis effuſione, vel liuore, niſi perſonæ dignitas aliud ſuaderet, & per conſequens conſuetudo à Fabro allegata vera eſt, quam fauore abſolutionis animarum inductam eſſe præſumendum eſt, accedente etiam ſcientia Summi Pontificis, & approbatione præſumpta propter extrauagantem prædictam a Summo Pontifice latam. In Hiſpania pariter dicitur leuis percuſſio, a qua poteſt abſoluere Epiſcopus, quando redundat in magnum dedecus, nec effunditur ſanguis. Partit. 1. de excommun. eſt itaque vera opinio Nauar. quod non ſufficiat notorietas, niſi percuſſio in ſe fuerit notabilis, & generet aliquod magnum ſcandalum. notandum eſt etiam ſecundum Put. deciſ. 291. lib. 1. quod iniuria leuis non efficitur atrox ratione feſtiuitatis alicuius Sancti, nec etiam ſi fiat coram perſona in dignitate conſtituta, ſi habeat Iuriſdictionem in inferentem iniuriam, vt dicit in alia deci-303. lib. 1.

S V M M A R I V M.

1 *Emphyteuſi finita per generationem, Eccleſia an teneatur relocare deſcendentibus; & quid ſi velit pro ſe retinere, num. 2. & 3.*

2 *Eccleſia finita emphyteuſi per generationem non tenetur renouare deſcendentibus, ſi vult pro ſe retinere. late probatur.*

3 *Eccleſia finita emphyteuſi per generationem tenetur relocare deſcendentibus, ſi ex conſuetudine immemorabili renouari conſueuit.*

De Eccleſia an teneatur renouare emphyteuſim finita generatione, ſi velit pro ſe retinere. CAP. LXXXI.

1 DICIT Bartolus in l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quotidiana, & æſtiua. quod finita emphyteuſi per generationem, poſſunt deſcendentes petere ſibi renouari emphyteuſim, & ſi dominus denegat, poterunt à tali denegatione appellare,

quia grauantur, & iniuria afficiuntur, & iudex appellationis debebit compellere dominum ad renouandam eis inueſtituram. idem in l. ſi mihi, & Titio. ff. de verb. oblig. vbi Alex. latè, & tandem dicit opinionem Bart. habere in ſe magnam æquitatem, & quod in practica ita ſemper vidit obſeruari, & eſſe communem pluribus oſtendit Decius conſ. 131. Sed diffi-
2 cultas magna eſt, ſi dominus finita emphyteuſi vult pro ſe retinere, an teneatur renouare. Decius d. conſ. 131. tenet poſſe compelli ad renouandum, quia ſi dominus poſſet pro ſe retinere, eluſoria eſſet communis opinio Bartoli, & Doct. in d. §. permittitur. nam poſſet dominus ſemper dicere, volo pro me retinere: eſt autem communis opinio, & quælibet diſpoſitio ita interpretanda, ne reddatur eluſoria, vt in ſimili arguit Panor. in cap. quæ in Eccleſiarum. col. fin. verſ. limitarem tamen. de Conſtitut.

Ripa de peſte, de remedio præſeruatiuo num. 263. dicit contemplandam eſſe æquitatem, ſuper qua fundatur communis opinio: nam ſi emphyteuta reddidit fundum ſterilem ſua cultura fertilem, æquitas videtur pro emphyteuta, & eius heredibus, ne lugeant amiſiſſe fructus laborum ſuorum, ſed ſi emphyteuta recepiſſet fundum fertilem in emphyteuſim, quæ eſſet finita tempore, vel generatione, dicit Ripa æquitatem eſſe pro domino, qui vult gaudere fructibus rei ſuæ.

Sed altercatio magna eſt inter Doctores, an Eccleſia teneatur renouare, ſi velit pro ſe retinere, & pluribrs omiſſis de hac re fuit acriter diſputatum in Rota Romana in vna Rauennaten. bonorum 20. Nouemb. 1587. coram Illuſtriſſimo Cardinali Mantica, & fuit concluſum, Archiepiſcopum Rauennaten. non potuiſſe cogi ad renouandum emphyteuſim proximioribus agnatis iunioris ſine filijs defuncti, ſi velit pro Eccleſia retinere: & fuerunt Domini moti pluribus rationibus, quas tamquam obſeruatione dignas inferendas cenſui.

Prima, quia alienatio rerum Eccleſiæ eſt prohibita, ergo etiam emphyteuſis perpetua, quæ non diſtat ab alienatione cap. nulli. & tot. tit. de rebus Eccleſiæ, §. emphyteuſim. in Authen. eod. tit.

Secun-

Secunda, quia non valet pactum, vt poſt finitam generationem Prælatus teneatur emphyteuſim proximioribus renouare, §. neque illud. alias §. quod autem dictum. cum ſeq. eod. tit. in auth. de non alien. reb. Eccleſ. & hunc textum ad propoſitum inducit Aret. in l. ſi mihi, & Titio. col. 5. verſ. hoc autem præcipue. de verb. oblig. & Ruin. in conſ. 152. nu. 3. & 4. lib. 1. & Gozad. in conſ. 39. nu. 19. & 20. verſ. præterea. Idque etiam comprobatur per extrauag. ambitioſæ. de reb. Eccleſ. non alien. ibi, omneq. pactum ponderando illa verba, & de rebus ab antiquo concedi ſolitis, & tunc Eccleſiarum euidenti vtilitate. Neque enim euidens Eccleſiæ vtilitas dici poteſt, quod Prælatus ad renouandum poſſit compelli, quia hæc eſt emphyteuſis perpetua, & quædam ſpecies prohibitæ alienationis iuribus ſupra citatis.

Tertio, quia ſumma æquitas eſt, vt eatenus quiſque rebus Eccleſiæ vtatur, quatenus ei tribuere velit. l. & habet. in prin. ff. de precar. & cap. 2. de feud. in illis verbis, feudum decedentis libere ſi videris expedire, concedas; nam ſi liberam habet concedendi facultatem, ad renouandum cogi non poteſt.

Quarto, & vltimo hanc ſententiam Domini putauerunt eſſe veriorem, crebriorem, & æquiorem, vt Eccleſia poſt finitam generationem poſſit prædia in emphyteuſim conceſſa pro ſe retinere, ſic enim tenet in primis Abb. in cap. bonæ. il 2. num. 28. verſ. hoc dictum. ego limitarem, de poſtul. Prælat. Curt. Sen. conſ. 47. num. 10. verſ. ſecus ſi vellet. Calcan. conſ. 8. num. 45. & Iaſ. conſ. 24. col. pen. verſ. ſed non recedendo. lib. 3. Ruin. late in conſ. 152. num. 3. vſque ad fin. lib. 1. qui contrarias rationes, & auctoritates, quibus inductus quandoque aliud reſpondit, ſigillatim diluit. Idemque copioſe conſuluit Cozad. in conſ. 39. num. 22. & 24. verſ. tertio. & ita tenet etiam Ripa in l. 1. nu. 9. & 10. ff. de priuileg. cred. & Staphil. de lit. grat. & iuſt. fol. 79. verſ. ſed iſtud dictum. ſub tit. de mod. prouiſ. num. 3. & Mil. in repert. in verſ. emphyteuſi finita, ſub nu. 13. & in hanc ſententiam procliuior eſt Clarius in §. emphyteuſis. q. 44. in fi. vbi dicit eſſe æquiorem: quam magis communem atteſtatur etiam Rota, vt ſcribit Caputaq. deciſ. 303. & ſeq. par. 1. & Benin-

tend. deciſ. 19. & hæc ſententia tamquam magis fauorabilis Eccleſiæ ſequenda eſt, cap. vlt. de re iud. l. ſunt perſonæ. in fin. de relig. & ſumpt. fun.

Neque obſtat, quod ſi dominus poſt finitam generationem recuſat proximiores agnatos inueſtire, iniuriam eis facere iudicatur, arg. l. 1. §. permittitur. cum gloſ. & ibi Bart. de aqua quotid. & æſti. Rom. in conſ. 22. num. 5. Alex. in conſ. 80. num. 19. & 20. lib. 1. Dec. in conſ. 131. & Pariſ. in conſ. 29. nu. 1. lib. 1. quia ſententia Bart. quam alij ſequuntur, nititur æquitate, & ideo debet intelligi, quando dominus vult extraneos inueſtire, & agnatis defuncti præferre: ſed ſi velit pro ſe retinere, æquitas ei magis ſuffragatur, quia prima charitas incipit à ſe ipſo, cap. non ſatis. 86. diſtinct. & l. præſes. C. de ſeruit. & aqua. & nemo de proprio tenetur alicui facere beneficium, cap. precariæ. il primo, in fin. 10. quæſt. 2. & nulli cum alterius damno eſt conſulendum, c. 1. §. non eſt. 22. q. 2. Quamobrem licet æquum ſit agnatos inueſtire, tamen multo æquius eſt vt dominus poſſit pro ſe retinere, vt dicitur in ſimili propoſito in l. ſi ſeruus communis. §. quod vero. ibi, multo tamen æquius eſt. ff. de furt. & l. exigendi. ibi, ſed multo iuſtius. C. de procur. & ita intelligit Gozad. repugnantes Doct. opiniones, & ſic conciliat conſ. 86. num. 24. verſ. præſertim. atque ita ſentiunt omnes in locis ſupra citatis.

Neque obſtat, quod opinio Bartoli reddatur eluſoria, ſi dominus poſſit pro ſe retinere. Decius conſ. 137. num. 3. verſ. ſecundo, non obſtat. & conſ. 326. ad fin. Quia reſpondetur, quod ſi dominus falſo dixerit, velle pro ſe retinere, proximior agnatus poterit repetere, ſi poſtea alteri conceſſerit, quia ex hoc fraudis conſilium detegitur. Ripa in d. l. 1. num. 10. de priuil. cred. Alciat. in d. l. ſi mihi, & Titio. num. 31. de verb. oblig. Gozad. d. conſ. 39. num. 21.

Neque etiam obſtat, quòd Eccleſia Rauennaten. ſit ſolita proximiores agnatos inueſtire. Quia fuit reſponſum, hoc non ſufficere, niſi in ſpecie probetur conſuetudo, quòd pro ſe non poſſit retinere. Anchar. conſ. 339. volum. 5. verſ. ad ſecundam rationem. Paul. Caſtr. in conſil. 340. ad fin. verſ. ſupereſt videre. lib. 2. Socin. Iun. conſil. 101. num. 1. lib. 4.

Ripa

Ripa reſponſ. lib. 1. cap. 25. num. 17. in fin. Crauet. in conſ. 26. num. 4.

Neque enim conſuetudo plus habet potentiæ, quam vſus ei conceſſerit. Bald. in c. 1. nu. 21. qui feud. dar. poſſ. Curt. Sen. conſ. 11. nu. 8. Curt. Iun. conſ. 26. nu. 10. Soc. Iun. conſ. 101. num. 13. lib. 2. & ideo cum non probetur Eccleſiam voluiſſe, & non potuiſſe per ſe retinere, conſuetudo ad iſtum caſum extendi non poteſt.

Accedit etiam, quod ea quæ facultatis ſunt, non inducunt conſuetudinem reſtrictiuam liberæ poteſtatis. Abb. in cap. 1. num. 7. de conceſſ. præb. Dec. conſ. 175. nu. 6. verſ. præterea. Rip. in cap. cum Eccleſia Sutrina. num. 44. & ſeq. de cauſ. poſſ. & propriet.

Neque etiam obſtat pactum de renouando appoſitum in inueſtituris, quia loquitur de renouando de 29. ann. in 29. annos, & habet locum in filijs, & nepotibus, ſicuti expreſſum fuit, neque ad agnatos collaterales, de quibus nulla mentio facta eſt, porrigitur. l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. de pac. l. ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus. in fine, de verb. oblig. Bald. in c. 1. in princ. nu. 9. de feud. cognit.

Habes itaque ſatis plene probatum, Eccleſiam non eſſe co-
2 gendam ad renouandum, quando vult pro ſe retinere: verum hanc concluſionem limita, vt non procedat ſtante conſuetudine immemorabili renouandi emphyteuſim deſcendentibus per tertiam generationem. & ita fuit pluries reſolutum in Rota, ex Baldo in Auth. ſi quas ruinas. C. de ſacroſ. Eccleſijs, & ex alijs latiſſime deductis in vna Nonantulana bonorum die 19. & 22. Martij 1591. coram Illuſtriſſ. Cardin. Mantica. in qua fuit concluſum, Illuſtriſſ. Card. Commendatarium non poſſe pro Eccleſia retinere bona finita emphyteuſi per tertiam generationem. ſed teneri ad renouandum ipſis deſcendentibus, ſicuti ab immemorabili tempore fieri conſueuit, vt latius poterit videri in d. deciſ.

S V M M A R I V M.

1 *Tempus ad præſentandum currit patronis a die ſcientiæ, & quid debeat probare impetrans beneficium de Iurepatronatus ob non factam*

factam præſentationem a patrono in tempore.
2 *Præſentatio facta de abſente, an valeat.*
3 *Enunciatiuæ, vt probent in antiquis, requiritur, quod procedant à perſonis non habentibus intereſſe.*
4 *Deſcendentia in antiquis probatur leuioribus probationibus.*
5 *Inſtrumenta ſunt extrahenda parte citata limita ibi.*
6 *Inſtitutio facta ab Ordinario ſine affixione edicti in Iurepatronatus eſt nulla, & non præſumuntur appoſita edicta, quando eadem die præſentationis ſecuta fuit inſtitutio.*

Varia de Iurepatronatus. CAP. LXXXII.

1 NOTANDVM, quòd licet olim in Rota Romana deciſ.1.de Iurepatr.in antiquis fuerit dictum, patrono currere tempus ad præſentandum à die vacationis,& nō à die notitiæ,& eandem opinionem tenet, atque probare conatur Lambert. ſecunda parte 2. lib. art. 8. primæ q. princ. nihilominus hodie Rota ſeruat contrarium, vt currat tempus à die ſcientiæ, contra Lambertinum. Ita habetur in deciſ. Veralli 3. par. deciſ. 248. vbi late, & reprobatur d. deciſ.1. quin etiam in vna Signina Iurispatronatus 12. Iunij 1596. coram Domino Orano fuit dictum, quod ſi impetratur beneficium de Iurepatr. laicorum per deuolutionem ad Sedem Apoſtolicam ob nón factam præſentationem intra tempus à iure ſtatutum, non valet impetratio,niſi probetur ſcientia certa, & indubitata patroni vacationis beneficij: quia tempus limitatum patronis non currit à die vacationis, ſed ſcientiæ. Abb. in c. fin. nu.6. de Iurepatr. Rocchus in verbo, honorificum. q. 27. num. 57. & ſcientia eſt probanda certa, & indubitata. Lap. alleg. 78. nu. 12. Beroys conſ. 68.num. 86. lib. 1. Puteus deciſ. 6. de præbendis. & ignorantia veriſimilis præſumitur propter abſentiam beneficiati à loco beneficij,quando deceſſit. Abb. Felin. & alij in cap. cognoſcentes. de conſtit. & impoſſibile eſt patronos neglexiſſe ius ſuum ſi ſciuiſſent obitum beneficiati. arg. l. cum de indebito. ff. de probationibus. facit, quod communiter receptum eſt, ignorantiam ſemper præſumi, niſi ſcientia probetur. l. verius. ff. de pro-

2 de probation. c. præſumitur, de reg. iuris in 6. ſed an patronus præſentans abſentem ſatisfaciat? reſpondetur quod non, ex gloſſ. in Clem. dudum, §. ſtatuimus. & ibi Anchar. num. 17. de ſepultur. Abb. in cap. ea noſcitur, de his quæ fiunt à Prælatis. & conſ. 76. num. 2. lib. 2. cum alijs per Lambert. de Iurepatr. lib. 2. par. 1. q. 11. ita fuit reſolutum in vna Burgen. portionis 7. Maij 1588. coram Domino Bubalo, & in vna Regienſi Prioratus coram Illuſtriſſ. Pamphilio 1587. in qua fuit etiam dictum, quod licet ſuſtineri poſſit præſentatio de abſente, quando præſentatus eſt taliter notus habenti illum inſtituere, vt examine non indigeat, hoc intelligitur, ſecuta acceptatione præſentati, & ratificatione infra tempus datum ad præſentandum, & quod fuerit admiſſa ab Ordinario ex Cardinali in cap. fin. de Iurepat. Abb. d. conſ. 76. num. 3. lib. 2. Rota deciſ. 3. de Iurepatr. in nouis. & fuit dictum præſentationem factam de abſente ordinato ab Epiſcopo valere, quia præſumitur habere illius notitiam, non tamen ſufficit notitia, vbi examen eſt omnino neceſſarium, vt in Eccleſia parochiali, & notat Lambert. d. q. 11.

3 Item notandum, quod vt enunciatiuæ probent in antiquis, requiritur quod procedant à perſonis non habentibus intereſſe. Aretinus in c. cum cauſam, de probation. col. 4. & ibi Felin. ſub nu. 4. Aymon. de antiq. temp. p. 1. §. ampliatur. nu. 17. Achill. deciſ. 5. de Iurepat. & fuit dictum in vna Nouar. beneficij 5. Nouemb. 1586. coram Illuſtriſſ. Pamphilio.

4 Circa probationem deſcendentiæ, in antiquis leuiores probationes ſufficiunt, vt poſt gloſſ. ord. in l. 1. ff. de probat. dicunt Aretin. conſ. 37. num. 1. Cephal. conſ. 137. lib. 1. num. 45.

5 Item notandum, quod Inſtrumenta ſunt extrahenda parte citata, deciſ. 1. de fid. Inſtrum. in nouis, ſed hoc non procedit, quando fuerunt extracta partim ab eiſdem Notarijs, partim à ſucceſſoribus in officio, & habentibus facultatem regiam illa extrahendi, quia cenſentur eſſe in forma probanti, iuxta deciſ. Put. 14. de fid. Inſtrumen. Caputaq. 351. part. 2. nec in his terminis loquitur deciſio 1. de fide Inſtrumen. & ita fuit dictum in vna Mediolanenſis Iuriſpatronatus 29.

Ianua-

Ianuarij 1589. coram Comitulo. Item fallit, & quando pars eſt in cauſa, ne formiter extrahantur, cum in odium impedientis quoquo modo legitimam extractionem, ſtetur ſcripturis informibus cum earum ſimplici copia. Bald. in l. publicati. num. 8. 9. C. de teſtam. Dec. conſ. 36. Pereg. deciſ. 159. lib. 2. Et ita fuit reſolutum coram Seraphino in vna Carthaginenſis portionis 14. Nouembr. 1594. & coram Illuſtriſſ. Millino in vna Aſtoricen. Prioratus 13. Maij 1598. in qua fuit dictum, præſumi impedimentum præſtitum à parte, cuius commodum dumtaxat tangebat ad notata per Bart. in l. fin. ff. de quæſt.

6 Præterea notandum, fuiſſe reſolutum in Rota Romana in vna Parmen. beneficij 18. Nouembr. 1586. coram Domino Gipſio, inſtitutionem beneficij factam ab Ordinario eodem die reſignationis, fuiſſe nullam, ex quo edicta appoſita non fuerunt iux. formam c. fin. de elect. in 6. quod habet decretum irritans: & licet loquatur in electione tantum, locum etiam ſibi vendicat in præſentatione. Put. deciſ. 306. lib. 1. & pluries fuit reſolut. in Rota Rom. & cum verſemur in prohibitis, quia Ordinarius non poteſt procedere, niſi ſecundum formam d. c. ſi credendum. ipſi non videtur per ea quæ tradit Bar. in l. ſi forte. num. 4. & 5. de caſtren. pecul. maxime ſi in proceſſu edicta non reperiuntur, & veriſimile eſt appoſita non fuiſſe, cum reſignatio, & inſtitutio vna, & eadem die emanauerit. Vnde impoſſibile eſt, quod appoſita fuerint cum termino competenti, prout requiritur.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus competens familiæ, an illa extincta extinguatur.*

2 *In Iurepatronatus legato, vel donato familia ſuccęditur in capita, & non in ſtipes.*

Idem quando competit pluribus vt vniuerſis.

3 *In venditione omnium bonorum mobilium, & immobilium, Iurium, & actionum vninuerſarum, venit Iuſpatronatus.*

4 *Iuſpatronatus quando veniat in venditione fundi, vel palatij.*

Varia de Iurepatronatus. CAP. LXXXIII.

1 PROSEQVENDO eandem materiam Iuriſpatronatus, quæritur, an Iuſpatronatus competens illis de familia; extinctis illis extinguatur, vel tranſeat ad heredes vltimi de illa familia. Lambert. de Iurepatr. art. 5. 2. quæſt. principalis, 2. part. 1. lib. tenet extingui. Contrarium, & verius tenent Anchar. conſ. 81. & Card. conſ. 4. de Iurep. qui probant prouiſionem hominis non tollere prouiſionem legis: caſus enim omiſſus relinquitur diſpoſitioni Iuris communis, l. ſi cum dotem. ff. ſolut. matr. l. commodiſſime. ff. de liber. & poſthum. vnde caſus deficientis familiæ à teſtatore omiſſus relinquendus eſt diſpoſitioni iuris communis, quod permittit Iuſpatronatus tranſire ad heredes extraneos. hæc poſterior opinio contra Lambert. fuit approbata in Rota Romana in vna Cremonen. Iurispat. 6. Iunij 1578. coram Seraphino, & fuit dictum, Lambertinum intelligi debere, quando verbis fundatoris apparet ipſum limitare voluiſſe Iuſp. vt ad alios non tranſiret, quam ad expreſſos; & verba, de familia, non important taxatiuam aliquam, niſi addantur alia
2 verba denotantia taxationem. Secundo animaduertendum, quod licet in Iurepatronatus ſuccedatur in ſtirpes, & non in capita, Clem. ſi plures. de Iurep. tamen eius diſpoſitio recipit notabilem limitationem, vt procedat, quando ſuccedirur iure hereditario, ſecus ſi alio iure, nempe legati, vel donationis, quia tunc ſi legetur, vel donetur Iuſpatronatus familiæ, omnes de familia ſuccedunt in capita, & non in ſtirpes. Ita Alex. de nouo. conſ. 63. num. 3. & 4. ex Bald. in l. 2. ſub num. 4. C. de ſuis & legitimis. idque tenuit Rota Rom. in vna Regien. Prioratus coram Penia, 13. Nouembr. 1601. limitatur etiam d. Clem. ſi plures, vt procedat, quando Iuſp. pertinet ad ſingulos, vti ſingulos, non vti vniuerſos: ſiquidem quando competit alicui collegio, ſeu familiæ, vt vniuerſis, fit præſentatio per capita, & non per ſtirpes. Ita Lamb. de Iurep. 2. part. 1. lib. 25. art. 1. q. princ. num. 17. & ſecuta Rota Rom.

Rom. coram Illuſtriſs. Card. Pamphilio in vna Staturien. Iuriſp. 11. Ian. 1583. vbi ex coniecturis enumeratis fuit dictum, quoddam Iuſp. competere quatuor familijs, non tamquam diuerſis corporibus, ſed tamquam facientibus vnum corpus ſub nomine familiæ: & alias in vna Burg. Abb. 16. Iunij 1589. coram Domino Penia fuit reſolutum in Iurepatr. ſuccedi in ſtirpes, & non in capita, niſi obſeruantia eſſet in contrarium.

3 Tertio notandum, quod in donatione omnium, & quorumcumque bonorum mobilium, & immobilium, Iurium, & actionum vniuerſarum, non venit Iuſp. niſi adſit villa, vel Caſtrum, continens iuſpatr. ita dicit Innoc. in c. ex litteris. & ibi Cardinalis de Iurepatr. Dec. in cap. ſedes. num. 3. de reſcriptis. Lambert. in 2. part. 1. lib. 6. art. 49. princ. Couar. variar. reſol. lib. 1. cap. 13. num. 4. Contrariam opinionem tenet Abb. in d. cap. ex litteris. num. 12. an in donatione omnium bonorum. Dec. conſ. 127. num. 2. vbi de communi. Put. 351. lib. 2. Ferret. conſ. 179. num. 2. & hanc opinionem ſecuta eſt Rota Romana in vna Cremonen. Hoſpitalis 5. Martij 1586. coram Domino Seraphino, & fuit dictum, Decium in c. ſedes. loqui in iuribus ad certum locum reſtrictis, & eodem modo doctores relati à Couar. neque opin. Lambert. fuit viſa vera; fundat enim ſe in reſtrictione, quæ inducitur ex particula illa, mea. quæ nihil facit, vt animaduertit Rebuff. in l. bonorum. ff. de verb. ſignif. non obſtat, quod dictio, bonorum, ſit reſtricta ad mobilia, & immobilia, quia vlterius proceſſum fuit ad iura, & actiones vniuerſas, & ideo ceſſat obiectum, appellatione bonorum in contractibus non venire vniuerſitatem, vt per Bald. in conſ. 1. num. 4. lib. 3. venit enim Iuſpatr. appellatione Iurium vniuerſorum. Bald. conſ. 32. num. 3. lib. 1. nam tranſit cum vniuerſitate d. c. ex litteris. & cap. cum ſæculum. de Iurepatr. Berous conſ. 66. num. 29. conſ. 78. num. 2. lib. 3. & hæc notanda ſunt propter auctoritatem Romæ Romanæ, quæ magna eſt.

4 Notandum etiam ſecundum communem opinionem in d. cap. ex litteris. cum venditione fundi non tranſire Iuſpatronatus, ſiue habeatur aditus per ipſum fundum, ſiue aliunde per aliquam viam publicam, de qua teſtatur Rocchus de Iurepatron. in verbo, is

à quo.

à quo.q.23. & eam ſequitur Lambert.2.part.1.lib.art.17. q. 5. princ. Sequitur etiam Couar. d. cap. 13. nu. 3.limitans in fundo, qui vniuerſitatem conſtituit, intra quem dominus haberet Iuſp. & alia iura: tunc enim tranſit cum vniuerſitate, ac ſi venderetur Caſtrum, vel villa, in qua eſſet Iuſpatronatus, per tex.in c. cum Bertoldus. de re iudic.cum venditione vero palatij magis cõmunis opinio eſt, vt non tranſeat, vt teſtatur Rocchus loco citato: ſed Lamber.art.8.d.q.5.diſtinguit, quod aut capella palatij, in qua eſt Iuſpatronatus, habet aditũ aliunde per aliquam viam publicã, & non tranſit Iuſpatronatus: quare patronus poterit expedire omnia ſibi competentia ſine palatio; non ſolum enim competit præſentare, ſed etiam debetur ei honor in Eccleſia, vt ius proceſſionis, & poteſt accedere ad Eccleſiam, & videre, an res bene cuſtodiatur per ſacerdotes, vt poſſit ſuperiori denunciare, vt in cap. filijs.26.q. 7. cap. nobis. de Iurep. notatur in gloſſ. in cap. Piæ mentis. d. c. & q. aut non habet aditum niſi per palatium, & tunc, quia Capella facta eſt pro ſeruitio inhabitantium tantum, & non pro poſteris, & hoc conſtaret Epiſcopo ex coniecturis, veniret Iuſpatronatus: limitata enim cauſa, ſcilicet ædificationis Capellæ, limitatum debet parere effectum pro illis de palatio vulgatis iuribus: & hæc opinio videtur rationabilis. Nihilominus aduertendum, in Rota Rom. die 19. Febr. 1588. in vna Pampilonen. Iuriſpatr. coram Illuſtriſſ. Pamphilio fuiſſe dictum, cum venditione palatij in Regnis Nauarræ venire Iuſpatronatum: continent enim palatia in d. Regnis ſub ſe tributa, præeminentias, iura, & actiones, & ſic ſunt quid vniuerſale, quo caſu indubitatum eſt tranſire Iuſpatronatus.

SVMMARIVM.

1 *Præſentare an poſſit patronus mortuo vno ex præſentatis, lite pẽdente, vel cedente.*
2 *Vendita Vniuerſitate ſi fiat mentio Iuriſpatronatus in venditione, quando tranſeat, vel amittatur Iuſpatronatus.*
3 *Donatio Iuriſpatronatus propter ſeruitia eſt ſimoniaca.*
4 *Honorantiæ debitæ patrono quando vendi poſſunt.*
5 *Ius præſentandi an trãſeat in conductores, ſeu affictatores Caſtrorum.*

Varia de Iurepatronatus. CAP. LXXXIV.

1 DICIT tex. in cap. 1. vt lite pendente. in 6. quod lite pendente vno ex electis mortuo, vel cedente, non poteſt alter eligi, qui tex. an habeat locum inter præſentatos, vt vno mortuo, vel cedente, alter præſentari non poſſit, magna eſt altercatio inter dd. Ioan. Andreas in d. cap. 1. putat idem eſſe in præſentationibus laicorum poſt quatrimeſtre, non ante, cum eo tempore illis cumulare liceat, cap cum aut. de Iurep. quem Doctores communiter ſequuntur: quia cum patronus intra quatrimeſt re viuente primo præſentato poſſit accumulare, multo fortius, eo mortuo. contrariam opinionem tenuit Ioannes Calderinus in conſ. 1. vt lite pendente. eamque pluribus probat, vt capitulum primum, vt lite pendente. in 6. procedat etiam in præſentatis, quorum vno mortuo, vel cedente alter præſentari non poſſit; etiam intra quatrimeſtre, dicens iura facientia mentionem de cumulatione, habere locum, & loqui, quando præſentatio facta eſt de vno, & non quando plures fuerunt à principio præſentati, & adinuicē litigant, in quibus militat ratio dicti capituli primi, ne Eccleſiæ propter lites diſpendia patiantur. Lamber. de Iurep. 1. par. 2. lib. art. 12. 6. q. princ. tenet cū com muni: nihilominus Rota Romana ſæpius iudicauit ſecundum conſ. Calder. vt per Sarnen. ſuper regula de ſubrog. q. 13. quē tamen Rota intelligit procedere, quando lis penderet inter duos præſentatos à diuerſis patronis; nam tunc non eſt licitum variare, nec vno defuncto poteſt alius præſentari; ſecus autem vbi lis verteretur inter alios, quia tunc non prohibentur patroni præſentare, alias ſequeretur, quod poſſet de facili impediri patronus introducendo litem ſuper beneficio. & ita fuit deciſum in vna Bergomen. Capellaniæ 19. Iunij 1579. coram Domino Bubalo. Allego frequenter deciſ. Rotæ Romanæ propter magnam auctoritatem, & vt inferiores Iudices ſciant quid ſeruetur in tribunali ſupremo, ad quod ab eorum ſententijs appellatur. Quod vero ad diſpoſitionem c. 2. vt lite pendente.

dente. in 6. vbi diſponitur, quod ſi beneficiatus, contra quem ſuper beneficio litigatur, cedit, vel decedit, ſi alius lite pendente, cum ſuperſtite fuerit electus, non valet electio, an habeat locum in præſentatione, vt illa non valeat. & dicendum eſt quod ſic; quod præſentatio non valeat, vt dicitur expreſſe in d. text. ibi, vel etiam præſentetur. & loquitur quando vnus fuit iam beneficium adeptus, & poſtea mouetur lis. ſed c. 1. quando neuter poſſidet beneficium. ita Lamb. art. 13. d. 6. q.

2 Secundo notandum, eſſe magnam controuerſiam inter Doctores, an vendita Vniuerſitate temporalium, in qua erat Iuſp. ſi in venditione fiat mentio Iuriſp. tranſeat aliquando Iuſpatron. vel ſemper quando exprimitur amittatur, iuxta cap. quia clerici. de Iurepatr. Ioan. And. in cap. vnico. de Iurepatr. in ſexto, dicit, quod tranſit Iuspatronatus in emptorem, ſi in fine Inſtrumenti fiat mentio illius declaratiuæ, nempe quod venditor declarat animum ſuum fuiſſe, vt omnia iura tranſirent in emptorem, etiam Iuspatronatus, ſecus, ſi in diſpoſitiua, vt ſi cõiunctim fiat expreſſio Iurispatronatus in venditione, tunc non tranſit, quamuis dicta expreſſio non fuerit neceſſaria. Sequitur Dominicus in d.c. vnico, & omnes communiter tenet, vt poſſit exprimi Iuspatronatus declaratiue poſt venditionem, ſed non quando venditur vna cum Vniuerſitate coniunctim. Alij diſtinguũt, quod ſi ponatur dictio, cum, traſeat Iuspatronatus, vt ſi dicat, vendo Caſtrum cum Iurepatron. quia dictio, cum, denotat acceſſionem quandam, & acceſſorie poteſt vendi Iuspatron. c. cum ſæculum. c. ex litteris. de Iurepatr. ſed ſi ponatur dictio, &, vt vendo Caſtrum, & Iuspatron. non valeat venditio. ita Abb. in c. querelã. de ſimonia. quem ſequitur Marianus Felin. d. c. querelam. tenet venditionem eſſe nullã, ſiue ponatur dictio, cum, ſiue dictio, &. Sequitur Lamber. 2. par. 1. lib. 2. art. 5. q. princ. ſiquidem dictio, cum, diſponit æque principaliter, l. ſi illi cũ illo. ff. de vſufruct. leg. Rot. Romana dixit, quod etiam quando in inſtrumento venditionis, in narratiua, vel in traditione poſſeſſionis Vniuerſitatis, ſit mentio Iurispatr. dummodo nõ in diſpoſitiua, tranſit Iuspatr. ita fuit deciſum in vna Pampilonen. Iuriſp. 19. Febr. 1588. coram Illuſtriſſ. Cardin. Pamphilio. hæc nota; quia ſi

vendatur Iuſpat. venditio eſt nulla quoad Iuſpat. & Eccleſia efficitur libera, ita quod qui primo habebat inſtituere, habebit modo liberam collationem, ac ſi beneficium non fuiſſet Iuſpat. ita Innoc. Abb. Card. & communis in d.c, quia clerici. de Iurep. Notandum etiam alias fuiſſe reſolutum in Rota Rom. in vna Calaguritana præeminentiarũ 24. Aprilis 1592.
3 coram Gipſio, ac late probatũ, donationem Iuriſpat. eſſe ſimoniacam propter ſeruitia, & præmia laborũ, ex quo donatarius per plures annos apud Regẽ, & eius miniſtros operam dederat, vt donans recuperaret ſtatũ, prout recuperauit: & ita fuit dictum, non obſtante confirmatione Nuntij, nec cõſuetudine allegata, quæ cum ſit nutritiua peccati, nullo temporis ſpatio præſcribi poteſt. probabatur etiam in illo caſu promiſſio Iuriſpatr. in recompenſam, poſtea donatione ſecuta; poterit tamen
4 patronus vendere honorantias, ſeu fructus Iuriſpatr. quos ſibi reſeruauit in fundatione cum conſenſu Epiſcopi abſque labe ſimoniæ etiam ſi vendat Ius percipiendi fructus, dũmodo retineat titulũ apud ſe. Ita Abb. in c. præterea. el 2. de Iurepatr. D. Tho. 2.2 q. 100. art. 4. Sot. de Iuſt. & Iure lib. 1. q. 7. col. 5.
5 Tertio animaduertendum, conductores, ſeu affictatores Caſtrorum ſæpe prætendere præſentare ſub prætextu, quod Iuſpatronat. transferatur cum Vniuerſitate temporali, titulo locationis, ſi villa, vel Caſtrum locetur, ſeu arrendetur, per textum in c. ex litteris. de Iurepatr. vbi habetur Iuſpatr. tranſire in conductorem villæ datæ ad firmam, & contractus firmæ dicitur contractus locationis. Contrarium tenet Paulus de Caſtro in conſ. 67. in 1. p. in Chriſti nomine, amen. dicens text. in d. c. ex litteris. loqui, quando transfertur vtile dominium, vt in feudo & emphyteuſi, & illud vocabulum, ad firmam, intelligi, de emphyteuſi, & hanc eſſe magis communem opinionem dicit Rocchus de Iurep. in verbo, ipſe vel is à quo. q. 26. & eum contra Abbatem in d. cap. ex litteris. defendit Lamb. 1. par. 1. lib. 2. art. 8. q. princ. locare enim, vel arrendere nihil aliud eſt quam fructus rei vendere, & propterea nõ tranſit Iuſpat. nec fructus Iuriſpatr. ſcilicet præſentare, cum vendi non poſſit, & dicit Bart. in l. 1. C. de Iurep. emph. contractum emphyteuticum vocari precariam, liuellum, & af-

firmam, & ad penſionem, & quocumque nomine nuncupetur, dicit ipſe, emphyteuſis eſt. Sequitur Iaſ. non eſt facienda vis in d. cap. ex litteris. nec eſt alius text. qui dicat cum locatione villæ tranſire Ius præſentandi; ad illum vero, penes quem eſt factum ſequeſtrum, tranſit Ius præſentandi. Innoc. in cap. examinata. de iudicijs. & eſt magis communis opinio, quod ſiue Iuſp. ſequeſtretur de per ſe, ſiue cum aliqua Vniuerſitate, in qua ſit Iuſp. vacante Eccleſia, ſequeſter poterit præſentare: non tamen dicetur præſentare nomine proprio, ſed nomine, & pro parte vincentis, de qua teſtatur Lambert. in 2. par. 1. lib. art. 3. quæſt. 9. princ.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium propter frigiditatem, vel maleficiũ quando ſeparandũ.*
2 *Habitatio per triennium quando dicatur formiter facta à frigidis, & maleficiatis.*

De frigidis, & maleficiatis varia.
CAP. LXXXV.

1 INTER cauſas matrimoniales difficilis eſt admodum illa, in qua agitur de ſeparatione propter frigiditatem, aut maleficium: circa quam plura Iura emanarunt toto tit. de frigidis, & maleficiatis. Vt autem Iudex in re tam graui mature procedat ſtatuenda eſt concluſio, quod aut impedimentum frigiditatis eſt naturale, & viſibile, vt ſenſu oculorum percipi poſſit à medicis, vt ſi membrum virile ſit ſectum, vel aridum, aut quid ſimile, & ſtatim fit ſeparatio matrimonij, non expectata cohabitatione per triennium: ſi vero impedimentum frigiditatis non eſt viſibile, ſed coniuges ambo confitentur impotentiam naturalem, tunc accedente ſeptima manu propinquorum, vel vicinorum bonæ famæ, fit ſeparatio, non expectato triennio: ſed quando alter coniugum negat impotentiam, ac vitium non eſt viſibile, tunc iniungenda eſt pœnitentia, & debet indici cohabitatio per

X 3 trien-

triennium. & ita intelliguntur cap.laudabilem.& cap.fin.de frigidis, & maleficiatis. & hæc eſt communis opinio, de qua teſtatur Abb. in d. cap. laudabilem. Ipſe vero Abb. impugnat ſecundum dictum, vt non ſtatim debeat fieri ſeparatio, quando vterq; confitetur, ſed debeat expectari triennium; quia iſtud triennium datur ad experimentum copulæ coniugalis; quæ ratio fortius ſibi vendicat locum, quando vterque confitetur frigiditatem, quam quando vnus aſſerit, alius negat; & ſignanter, quia textus in d. cap. laudabilem. in princ. dat indiſtincte triennium, vbi prius frigiditas probari non poteſt, & per confeſſionem coniugum non habetur vera probatio. cap. ſuper eo. de eo qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ. nec iuramentum propinquorum ſufficeret, quia iurant de credulitate, vt dicit gloſſ. in d.cap.laudabilem. & hanc Abbatis opinionem cenſeo veram: atque vltra adducta per eum animaduertendum eſt, coniugum confeſſionem reddi ſuſpectam, quoniam ſi cognouiſſent ſuam impotentiam naturalem, non contraxiſſent matrimonium. Sed dubium notabile eſt in hac ma-
2 teria, quando incipit triennium habitationis datum maleficiato à Iure, vel à Iudice, ad experimentum copulæ carnalis, an debeat computari à Iudicis præcepto; & poſt peractam pœnitentiam; an verò à tempore contractus matrimonij. Innoc. Vincentius, & Abb. in d. cap. fin. dicunt ſufficere, quod per triennium continuum cohabitauerint, ſiue ante, ſiue poſt pœnitentiam iniunctam à Iudice, per textum d.cap.fin. ibi, intra prædictos octo annos. loquitur enim de illis annis, qui præceſſerunt quærelam nunc expoſitam coram Iudicibus. Fatetur tamen Abb. quod poſt pœnitentiam iniunctam debeat cohabitare aliquo tempore, moderando ad arbitrium Iudicis. Contrariam opinionem, quod cohabitatio per triennium, vt dicatur formiter facta, requiritur quod poſt pœnitentiam, per quam remouetur obex peccati, ex præcepto Iudicis inchoetur, cum aliquando propter peccata ſuperueniant ſimilia impedimenta, tenet Oſtien. in d.cap.fin. quem ſequitur Ioann. Andreas, Butr. Henricus Buic. in Rubrica. Capell. Toloſana. deciſ.381. ſequitur opinionem Innocentij, ſed dicit eſſe valde ſecuram opinionem Oſtienſ. In vna Neapolitana

diſſolutionis matrimonij 5. Maij 1597. coram Domino Orano dictum fuit, quod cum Iudicis interpellatio fuerit à coniugibus neglecta, nec poſt pœnitentiam peractam ſecuta fuerit cohabitatio triennalis continua, non poteſt dici formiter de cohabitatione conſtare, ad effectum, vt locus ſit ſeparationi; nec poteſt dici interuentum Iudicis non dari pro forma, quia ſatis eſt quod innuatur: in re enim tam graui hac via ſecurius ſaluti animarum coniugum conſulitur, præſertim cum hæc ſeries videatur inducta ad remouendas fraudes, quæ per ſententiam Iudicis, aut eius decretum facilius reprimuntur: hinc videmus diſpoſitum, vt præter cohabitationem triennalem, accedat iuramentum ſeptimæ manus propinquorum, affirmantium interea coniuges incubuiſſe operi nuptiali, & nequiuiſſe carnaliter commiſceri, ac etiam ſubijciendam eſſe coniugem inſpectioni matronarum, quæ referant, an corrupta, vel virgo remanſerit, quæ proculdubio Iudicis officium reſpiciunt. Idem tenuit Rota in vna Calaguritana diuortij 13. Iunij 1584. coram Domino Bubalo, in qua opinio Oſt. fuit viſa ſatis æqua, & verior, cum prius debeat probari remotio ob eius peccata. placuit etiam temperamentum Abbatis, vt poſt peractam pœnitentiam fiat habitatio Iudicis arbitrio: & in pluribus caſibus Rota terminum habitationis remiſit arbitrio, & miniorem triennio ſtatuit, teſte Illuſtriſs. Card. Plata in vna Taurinen. diſſolutionis matrimonij 16. Martij 1596. ſed regulatiter ſequitur opinionem Oſtien. Aliqui declarant opinionem Oſtien. vt procedat in caſu maleficij, non in caſu frigiditatis, vel defectus naturæ, qui prouenit ſine peccato, ſicut maleficium ſolet prouenire occaſione peccati, quo caſu debet imponi prius pœnitentia ſecundum Oſtien. ſed quando eſt naturæ defectus, ſufficit habitatio per triennium abſque pœnitentia, vt probatur in d. cap. laudabilem. in quo agitur de frigiditate, & nulla imponitur pœnitentia, ſed maleficium ſolet pœnitentia reſolui, non ſic vitium naturale, vt dicunt ex Card. d. c. fin. num. 2. addentes ad deciſionem Rotæ 27. impreſſam poſt conſilia Farinacij, qui tenet opinionem Innocentij. Sed data pro vera opinione Oſtien. hoc pacto eam limitant. Nihilominus hæc limitatio non videtur vera, quoniam quan-

do frigiditas non plene probatur, non poteſt cognoſci ſi ſit frigiditas, vel maleficium, quia ſi cognoſceretur, non indiceretur triennium. iux. cap. laudabilem. quare tutior videtur opinio Oſtienſ. & regulariter ſequenda, ac raro ab ea diſcendendum, & non ſequenda, exurgentibus cauſis, nempe, quando Iudici conſtaret coniuges ex ſe ipſis egiſſe pœnitentiam ante litem motam, & omnem fraudem procul fuiſſe, & poſt pœnitentiam à Iudice iniunctam, ſaltem per annum incirca inſimul cohabitauerint, vel aliud notabile tempus. Et in alia deciſ. die 30. Octobris 1597. coram domino Orano in vna Taurinen. diſſolutionis matrimonij fuit dictum, non facere fidem teſtimonium meretricis, aſſerentis virum poſt amplexum, & oſcula ſecum cubantem fruſtra pluries tentaſſe cum ea coniunctionem carnalem, quoniam vltra quod quæſtum ſui corporis faciens non recipitur in teſtem, l. 3. §. lege Iulia. ff. de teſtib. impedimenti concludens haberi probatio non poteſt, cùm maleficiatus potuerit reddi inhabilis cum ea, & non cum alia, vt dicit gloſſ. in d. cap. fin. de frigidis Oſtien. etiam in d. c. fraternitatis, conſulit Iudicibus, vt deputent matronas peritiores de ciuitate, quæ nec ſenio confectæ, neque iuuenes ſint; ne illæ beneficio viſus fruſtratæ, hæ autem experientia carentes eludantur. & hæc notanda ſunt, quoniam vt dicit gloſſ. in d. c. fin. omnis cautela, quæ adhiberi poteſt, in re tam graui adhibenda eſt propter periculum animæ.

SVMMARIVM.

1 Licentia contrahendi matrimonium quando poſſit dari impuberibus.
2 Matrimonium contractum inter impuberes proximos pubertati valentes carnaliter coniungi, non debet ſeparari, & an requiratur quod carnaliter ſe cognouerint.
3 Potentia coeundi quomodo cognoſcatur in proximis pubertati.
4 Mulier ſi poſt nonum annum, & in decimo fuerit cognita à viro, & defloratæ, an præſumatur viripotens, vt matrimonium dicatur conſummatum, & non poſſit ſeparari prætextu minoris ætatis.

De

De matrimonio impuberum.
CAP. LXXXVI.

1 QVAERITVR, quo pacto debeat ſe habere Epiſcopus cum impuberibus pubertati proximis, qui intendunt matrimonium contrahere? Reſpondetur, quod ante legitimam ætatem, quæ in maſculo eſt 14. annorum completorum, & in femina 12. completorum, non debet concedere licentiam contrahendi, ſed prohibere; niſi forte aliqua vrgentiſſima neceſſitate interueniente, vt pote pro bono pacis. text. eſt in cap. 2. de deſponſ. impuber. & data potentia coeundi. Abb. in cap. continebatur. eod. tit. Sed quid ſi matrimonium fuit contractum, & poſtea petatur ſeparatio ob
2 minorem ætatem? Reſpondetur quo ſi ita fuerint ætati proximi, quod malitia ſupplet ætatem, quia potuerunt carnaliter coniungi, prætextu minoris ætatis ſeparari non debent. tex. eſt in c. de illis. el 2. eod. tit. ſuper quo textu eſt notandum, quod non ſufficit proximitas pubertatis, ſed requiritur etiam potentia coeundi, & concipiendi, vt ibi not. Abb. Turrecrem. in cap. non eſt. 30. q. 2. Abb. in cap. continebatur. eod. tit. & ibi Præpoſitus num. 3. & Anchar. num. 2. & alij. Quomodo autem cognoſcatur iſta potentia coeundi, Oſtien. dicit, quod ſi realiter ſe cognouerint; ſed communis in d. cap. de illis, eſt contra Oſtien. vt ſufficiat potentia coeundi, per illum tex. quæ proba-
3 tur, ſi minor cognouit alias mulieres, vel femina minor ab alijs fuerit cognita. Probatur etiam ſecundum Abbatem ibi per ſigna, puta, ex aſpectu corporis, vel ex alijs ſignis intrinſecis, ex quibus mulier, vel maſculus videntur apti ad copulam, vt ex menſtruo, vel lanugine, iuxta cap. puberes. eod. tit. Sed caſus pulcher eſt, quando puella minor fuerit cognita à viro, & deflorata, an tunc debeat ſemper pro matrimonio iudicari? tex. in cap. continebatur. dicit, quod ſi proxima pubertati probetur cognita, non ſeparatur matrimonium: ſed difficultas eſt, quando dicatur cognita proxima pubertati, vt non fiat ſeparatio. Gloſſ. in d. cap. continebatur. dicit, ſi diſtat per ſex

menſes,

menſes, vel minus ab ætate legitima. facit Text. in l. non tantum.ff. de excuſation. tutor. Cardin. conſ.4. Staphil.de vario modo vocat. tit. beneficiatus contrahens. verſ. ſed tenendo. Put.deciſ.65. lib.2.Contrarium tenet Abb. in d. c. continebatur.per gloſſ. in §. furioſus. Inſtitut. de inutil. ſtipulat.& gloſ. in ſumma, Inſtitut. de oblig. quæ ex delicto naſcuntur. quæ gloſſæ volunt, quod maſculus dicatur proximus pubertati, cum eſt in decimo anno cum dimidio, femina vero in nono cum dimidio: & affert rationem, quia poſt pueritiam, quæ contingit in ſeptimo anno, reſtant ſeptem anni vſque ab pubertatem in maſculo: vnde ex quo excedit medietatem huius temporis, videtur magis proximus pubertati, quam infantiæ. & idem in femina, quæ pubeſcit in duodecimo anno. Quare concludit ipſe, quod ſi fuit cognita, dum eſt in decimo anno, vel vltra, præſumitur viripotens, vt matrimonium dicatur conſummatum. Anton. de Butrio dicit remittendum eſſe arbitrio Iudicis, quando dicatur proxima pubertati, ex quo à Iure non eſt determinatum. Couar. in epitome 4. lib. decretalium 2. par. cap. 5. dicit arbitrio Iudicis relinquendum eſſe; hoc tamen arbitrium ante illam ætatem communi opinione definitam, ſcilicet decem annorum cum dimidio in maſculo, & nouem cum dimidio in femina, non eſſe paſſim exhibendum, immo Iudex, qui ante illam ætatem arbitrari debet puerum eſſe proximum pubertati, maximis adducendus eſt coniecturis,& cautiſſime id aget,ac tandem raro: poſt illam ætatē non exiget ita vrgentes coniecturas; ſat enim erit aliquot mediocria ſigna perpendere, ex quibus arbitretur puerum eſſe proximum pubertati.Quando vero pueto deſunt ſex menſes ad ætatem perfectam, audacius,ac leuioribus argumētis proximū eſſe pubertati arbitrabitur. Rota Romana, cuius auctoritas eſt magna, in vna Hipporegienſi ſeparationis matrimonij, 1. Nouembr. 1589. coram domino Comitulo, non habuit rationem
4 deflorationis puellæ maioris nouem annis, & minoris decem: agebat namque puella tantum annos nouem & menſes duos: examinata dicebat ne dum in primo actu copulæ, ſed etiam in alijs ſubſecutis ſenſiſſe dolorem: quem non ſenſiſſet in actibus ſubſecutis, ſi naturalem fuiſſet adepta vigorem, & aptitudinem

dinem ad generandum, cum dictus dolor non aliunde appareret proceſſiſſe, quam à tenera, & immatura ætate, & quoad hunc actum à puella ſolum dignoſcibili eius confeſſioni cum alijs coniecturis magis eſt credendum, quam viro, ad gloſſ. in cap. viduam. in verbo, licet. de regularibus. Ioan. Lupus in cap. per veſtras. §. 4. nu. 7. de donat. apparebat etiam ex corpore imbecilli, & gracili puellæ inhabilitas ad totalem copulam, & ſic fuit ſeparatum matrimonium. & hæc nota, quia in Praxi occurrunt.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium metu contractum eſt ipſo iure nullum, & quare.*
2 *Metus vt annullet matrimonium, debet cadere in conſtantem virũ.*
3 *Metus minor conſideratur in muliere, quam in maſculo, vt declaretur matrimonium nullum.*
4 *Metu matrimonium contractum probatur pluribus coniecturis, & ſignis.*
1 *Metus in matrimonio durat durante cauſa metus.*
6 *Metus purgatur in matrimonio ex pluribus.*
7 *Copula ſubſecuta poſt matrimonium metu contractum an purget metum.*
8 *Metus reuerentialis quando annullet matrimonium.*

De matrimonio per metum contracto varia.
CAP. LXXXVII.

1 CIRCA matrimonium per metum contractum aliqua annotanda cenſui. Primum, quod matrimonium metu contractum eſt ipſo iure nullum, cap. cum locum. vbi omnes de ſponſalibus, cap. veniens. el 1. eod. tit. cap. ſignificauit. de eo, qui duxit in matrimonium. quod iuſtiſſime à S. Matre Eccleſia ſancitum fuit, quamuis regulariter omnes contractus facti per metum valeant, iux. Gloſſ. & communem in cap. Abb. de his quæ vi. Rationem reddit Abb. in d. cap. cum locum. ſiquidem in matrimonio reperiuntur tria bona; fides, proles, & ſacramentum, quæ omnia metus intercedens euer-

tere ſolet: etenim matrimonium eſt ſacramentum, quod ſignificat vnionem inter Chriſtum & Eccl. cap. debitum. de bigamis. vnde ſicut Chriſtus aſſumpſit carnem humanam voluntarie, ita & matrimonium illam vnionem deſignans debet eſſe voluntarium, vt ſignum correſpondeat ſignato. Secundo, metus impedit procreationem ſobolis, quæ eſt ſecundum bonum matrimonij, quia propter diſplicentiã non intendunt coniuges procreationi prolis. Tertio eſt contra bonum fidei, nam fides eſt vnum ex bonis matrimonij, vt nullum ſit adulterium. ſed propter metum, ſeu inuitas nuptias de facili coniuges labuntur in adulterium: nam quod quis non diligit faci-
2 le contemnit. Metus autem debet eſſe talis, qui cadat in conſtantem virum, vel mulierem. cap. veniens, & cap. conſultationi. eod. tit. dicit tamen gloſſ. in d. cap. cum locum. com-
3 muniter recepta, quod minor metus excuſat magis mulierem, quam maſculum, quandoquidem fragilior eſt ratione ſexus, cap. indignantur. 32. q. 9. & ideo dicendum ſecundum Abb. in d. c. cum locum. quod ex parte mulieris requiritur metus, qui poſſit cadere in conſtantem mulierem, & minor metus, quando in femina concurrit tenera ætas; quia non eſt pubes, cum concurrant duæ qualitates, ſexus, & ætatis. Aret. conſ. 24. col. 2. Soc. 263. lib. 3. & fuit dictum in vna Nicenſis matrimonij 6. Martij 1587. coram Illuſtriſs. Seraphino. Quomodo autem probetur metus cadens in conſtantem virum, vel mulierem, dicitur communiter Iudicis arbitrio relinqui, iux. gloſſ. receptam in c. cum dilectus. de his quæ vi.

Secundo animaduertendum, metum detegi coniecturis, & præſumptionibus, l. metum. C. quod metus cauſa. Alex. conſ. 156. lib. 5. Cepolla conſ. 2. & eſt communis. Maſcard. concluſ. 10. quarum nonnullas ponit Cepolla in d. conſ. nempe quando adoleſcens fuit deprehenſus in ipſo facinore, quod iuſte timere potuit occidi. ex Abb. in cap. veniens. de ſponſalibus: quando præceſſit tractatus de inferendo metum, vt contraheretur matrimonium: nam & ſi deinde non appareat, quod in ipſo actu contracti matrimonij fuerit illatus, nihilominus præſumitur, quando ad oſtium domus, in qua matrimonium fuit contractum, adhibiti fuerunt homines armati:

quando

quando in loco contractus matrimonij auditus fuit clamor, & armorum ſtrepitus: quando adoleſcens, qui dicitur contraxiſſe matrimonium, exiuit à domo illa facie pallidus & tremebundus: quando matrimonium fuit clam contractum: quando non fuerunt adhibiti conſanguinei, coniuncti, & amici, ſicut adhiberi conſueuerunt. Alciat. in reſponſo 5. quando is qui contraxit matrimonium, ſtatim vbi peruenit ad alium locum tutum, proteſtatus eſt quod nolebat contrahere. Alciat. d. reſponſ. quando adeſt imparitas, vt quia vir eſt admodum nobilis & diues, mulier vero vilis & pauper, tunc præſumitur metus. Cepol. loc. cit. quando in ipſo actu contractus matrimonij ille, vel illa lacrymabatur. Alciat. vbi ſupra, qui declarat, quando ex aliqua iuſta cauſa illius factum fuiſſet exemplum in puella nupta ea die, qua eius pater deceſſerat: nam præſumitur quod fleret ob mortem patris. Quando non eſt veriſimile, quod eo tempore quis contraxiſſet matrimonium, vt puta in filia, quæ ea die, qua pater mortuus eſt, ab affinibus matrimonio tradita fuit, niſi aliqua iuſta cauſa fuiſſet tam cito contrahendi, nempe, vt conſiderat Alciat. ob dubium, quod ſuberat, ne à quibuſdam Commiſſarijs alteri viro per vim matrimonio collocaretur: quando quis fuit clauſus in loco, in quo deinde contraxit matrimonium, niſi ob aliam cauſam fuiſſet recluſus. Abb. in d.c. cum locum. Corn. conſ.41. lib.2. Pariſ.conſ. 60. num. 15.lib. 4. quando is qui dicitur matrimonium contraxiſſe, metu poſt ipſum contractum aufugit. ita Petrus Barbobus inter conſilia matrimonialia conſ.24. quando matrimonium fuit contractum iuſſu, & mandato Principis, qui conſueuit exequi ſuam voluntatem, & mandata. Abb. in cap. fin. qui cler. vel vouentes. Sil. in verb. matrimonium. 8. nu. 11. quando puella fuit vi rapta; nam tunc præſumitur matrimonium etiam poſtea contractum fuiſſe metu contractum. Gratus conſ. 38. lib. 1. quando de metu adeſt communis vox, & fama. Cepol. d. conſ. 2. & Alciat.d.reſp. Has omnes coniecturas luculenter congerit, & comprobat Menoch. de præſumptionibus lib.3.præſumpt.4.

5 Tertio circa hanc materiam notandum, quod durante cauſa metus ſemper præſumitur durare metus: ita Abb. in c.

ſuper hoc. de renunc. vbi dixit, quod etiam ſi puella riſit dum deſponſaretur raptori, eumque eſt oſculata, attamen ex quo durabat eadem cauſa metus, præſumitur metu conſenſiſſe, & riſum illum finxiſſe. Bar. in l. penult. ff. de condit. ob turpem cauſ. & in l. 2. C. quod metus cauſa. Alex. conſ. 99. nu. 7. Petrus conſ. 219. nu. 4. Abb. in c. conſultation. de ſponſalibus. DD. in l. 2. C. quod metus cauſa. idem tenuit Alciat. d. reſp. 5. Idem, ſi matrimonio metu contracto, ſubſequatur dotis inſtrumentum. Calder. conſ. 2. quod metus cauſa. Idem, ſi poſt matrimonium contractum deoſculatus ſit coniugem, vel tetigerit manum, vel fecerit alium actum ſimilem, quo alioquin confirmatum videretur matrimonium. Alex. conſ. 99. lib. 3. Abb. in d. c. ſuper hoc. Menoch. loco cit. qui in hoc redarguit Cepollam, tenentem in d. conſ. 2. ob ſubſecutum oſculum, & tactum manus præſumi ceſſaſſe metum, quorum vtrumque falſum eſt, quando ipſi actus, vt dicebat Alex. facti ſunt durante eadem metus cauſa, ſecus ſi poſt aliquod tempus, quando metus cauſa omnino abfuit. dicit etiam Corn. conſ. 41. lib. 2. quod ſi mulier compulſa fuit minis, & armis contrahere matrimonium, præſumitur, quod toto illo tempore conſtantis matrimonij perdurauerit metus, ex quo extitit ſemper cauſa eiuſdem metus, nempe maritus, qui potuit illam male tractare.

Quarto in hac materia conſiderandum iuxt. Doctores, me-
6 tum præſumi purgatum ex aliquibus coniecturis. Prima coniectura, quando vir, & mulier diu ſimul cohabitauerunt, cum tamen ita, vt vnus, ac alter potuiſſet recedere: & quamuis mulier poſſit difficilius recedere à viro, quam vir à muliere, attamen data pari recedendi facultate, ſi vterque perſiſtit in matrimonio, metus purgatus præſumitur. Ita probat text. notabilis in c. ad id quod. de ſponſ. vbi poſt contractum matrimonium per vim ſecuta eſt habitatio anni cum dimidio: dicit tamen Abb. quod Iudex debet conſiderare quantitatem moræ, & opportunitatem fugiendi, & ſi interim interceſſit copula, quia omnino præſumitur pro conſenſu, niſi probaretur per vim extorta, vt in c. conſultationi. de ſponſ. de quo infra dicemus, & habitationem remitti arbitrio Iudicis, nempe quantitatem temporis, & opportunitatem recedendi, & fugiendi

giendi eſſe communem opinionem, teſtatur Menoch. d. præſump. 4. nu. 25. Idem quando poſt illatum metum is qui metu contraxit, potuit eo loco illo tute recedere, & non receſſit, vt ſi oſtium domus erat apertum, & nemo impediebat fugere. Cepoll. Alciat. vbi ſupra. Pariſ. conſ. 170. Idem quando vir fecit aliquem actum omnino voluntarium & inſolitum, vt ſi tribus anulis ipſam mulierem ſubarrhauit. ita Alciat. vbi ſupra nu. 17. Idem in muliere, quæ detulit ſemper anulos, quos omittere potuiſſet. Pariſ. conſ. 170. nu. 25. lib. 4. Idem, quando poſt aliquot dies metum paſſus in matrimonio viſus eſt ridere, & tripudiare, vel ſimilem actum facere. Pariſ. d. conſ. 170. lib. 3. Idem, quando vir poſt aliquid tempus petijt dotem ſibi numerari. Alciat. d. reſpon. 5. nu. 15. qui declarat Calderin. in d. conſ. 2. dicentem, metum præſumi durare, etiam ſi ſequatur inſtrumentum dotis. nam dicit Alciat. Calderinum loqui, quando dos, vel ſtatim fuit conſtituta, vel numerata viro recipienti; ſecus quando ipſe vir ſua ſponte illam petijt. ſequitur Menoch. d. præſumpt. 4. nu. 27.

Alia eſt coniectura notabilis purgati metus, quando volun-
7 taria carnalis copula ſequuta eſt; tunc enim metus præſumitur purgatus tam ex parte mulieris vim paſſæ, ſi voluntarie poſtea conſentiat, quam ex parte viri. cap. ſignificauit. de eo qui duxit in matrimonium quam poll. c. Inſuper, qui matrimonium accuſare poſſ. qui tex. loquuntur de muliere metum paſſa. Idem Siluester in verbo, matrimonium. 8. nu. 11. de viro loquitur Pariſ. conſ. 170. nu. 25. lib. 4. ſequitur Menoch. d. præſump. 4. nu. 30. & prædicta intellige in copula voluntaria poſt metum.

Sed altercatio magna inter doctores eſt, quando dicitur, copulam carnalem ſubſecutam fuiſſe coactam, & violentam, & quando id allegatur ex parte mulieris, non eſſe purgatum metum dicunt Oſtien. in cap. is qui fidem. de ſponſalibus. Couar. de ſponſalibus, par. 1. cap. 4. §. 1. Menoch. loco cit. nu. 35. ſed in viro, an per copulam cenſeatur purgaſſe metum, ſi dicit coacte illam perfeciſſe, ſunt opiniones: nam doctiſſimi viri tenent, verum perfectumque eſſe matrimonium, quando ſubſecuta eſt ipſius viri carnalis copula, etiam ſi metu,

metu, & vi cognouiſſe mulierē alleget. & ita Oſtien. & Didacus vbi ſupra, Petrus de Palud. in 4. diſt. 29. q. 1. art. 4. & ibidem Dominicus Soto. art. 3. Et hanc eſſe veriorem opinionem dicit, & ſequitur Menoch. loco cit. nu. 31. & rationem efficacem eſſe arbitratur ipſe Menoch. quod in viro coeunte non poſſit metus aliquis conſiderari, quia ſi metus adeſſet, ceſſaret deſiderium, ſine quo fruſtra adhibetur coeundi conatus; mulier enim, vt dicit ipſe, inuita, & coacta cognoſci poteſt, at vir inuitus, & deſiderio carens, nec erigere, nec coire vmquam poterit. Contrariam opinionem, vt matrimonium non dicatur contractum, quando ſequitur copula poſt matrimonium metu contractum, generaliter tenent Abb. & Præpoſitus in cap. conſultationi. de ſponſ. Butr. & Henric. Buic. in c. his qui fidem. de ſponſ. & ibi Præpoſitus. Pariſ. conſ. 58. lib. 4. Antoninus in ſumma 3. par. tit. 1. c. 7. Durand. in 4. d. 29. q. 2. Nauar. in Manuali cap. 22. nu. 51. verſ. tertium. qui teſtatur de communi opinione contra Oſtien. in d. c. conſultat. allegant rationem, quod cum de eſſentia matrimonij ſit, vt conſenſus ſit liber, ſecundum omnes per cap. cum locum. de ſponſ. cum conſenſus directus in matrimonio metu mortis extortus non ſit liber; à fortiori conſenſus indirectus, & per quandam conſequentiam reſultans ex copula eodem metu mortis extorta non erit liber. Et hanc poſteriorem opinionem cenſeo veriorem, verum cum diſtinctione, quod ſi vir poſt matrimonium per metum contractum non fuit poſitus in libertate recedendi, & cognouit mulierem, matrimonium ſit nullum, ſecus ſi poterat recedere, vt ſup. diximus in metu purgato per cohabitationem. Non obſtat ratio adducta à Menoch. quod vir inuitus non poteſt coire, nec erigere; nam eius dictum poteſt forte procedere in eo, qui mulierem numquam amore proſecutus fuit; ſed in alijs amore captis non poteſt hoc dici: ſi enim cum magno vitæ diſcrimine ſolent viri mulieres adamare, & illas carnaliter cognoſcere, eſt magis veriſimile, vt eas cognoſcere poſſint poſt periculum remotum propter colorem matrimonij, quamuis metu contracti, quinimmo ceſſat timor mortis inferendæ à parentibus mulieris, poſtquam cognouerunt, fuiſſe illos matrimonio contentos.

Præte-

Præterea conſiderandum, metum numquam cenſeri purgatum, niſi ea perſona, cui fuit illatus, ſi conſtituta in plena libertate. c. cum locum. de ſponſalibus. c. accedens. de procuratoribus. paria enim ſunt, quod quis compellatur, vel compelli poſſit. l. nouiſſime quod falſ. tut. geſt. Anchar. conſ. 159. nu. 1. & ideo ea omnia, quæ poſſunt tribui liberæ voluntati, cenſetur facta per metum, non autem voluntarie, durante cauſa metus. Bald. in l. 1. C. quod metus cauſa. Alex. conſ. 98. lib. 3. & in Rota Romana in Vna Toletana Matrimonij coram Illuſtriſs. Seraph. die 23. Iunij 1589. ex prædictis nulla fuit habita ratio, quod vxor faciebat omnes expenſas victus tam pro ſe, quam pro viro, nec quod fecerit varios contractus, & ſcripſerit litteras viro, in quibus gerebat ſe pro vxore, cum non eſſet conſtituta in plena libertate. & die 27. Ianuarij 1586. coram Gipſio in eadem cauſa fuit dictum, neque habendam eſſe rationem, quod matrimonium fuerit contractum in facie Eccleſiæ ad interrogationem Archiepiſcopi; quaſi, quod metus hoc pacto purgatus cenſeretur, vt ſcribit Pariſ. conſil. 26. num. 68. lib. 3. Aym. 114. num. 3. Mandell. conſ. 10. num. 12. nam fuit dictum, hoc locum ſibi vendicare, ſi dilucide oſtenderetur, puellam adeo in libertate tunc temporis conſtitutam fuiſſe, vt de domo; & ciuitate ex animi ſententia exire, ac etiam aufugere potuiſſet. Et in eadem cauſa 23. Iunij 1589. coram Seraphino; neque fuit habita ratio de muneribus iocalium hinc inde tranſmiſſis propter radicem infectam metus præcedentis. Notandum præterea, proteſtationem puellæ multum remouere conſenſum, non obſtante, quod ſit contraria facto, cum proteſtatio in his, quæ dependent à voluntate noſtra, remoueat conſenſum ab actu ſequenti, quoties reſpicit futurum, & durante cauſa metus, vt per omnes ſcribentes in c. cum M. Ferrarienſis. de conſt. Inſuper notandum, Principis præceptum inducere iuſtum metum. gloſ. in c. conuenior. 23. q. 8. in verbo, mouere. Alex. conſ. 124. lib. 1. Afflict. deciſ. 69. nu. 5. Dec. conſ. 229. & fuit dictum in d. cauſa 17. Ianuarij 1586. coram Gipſio, & ſtylus Dominorum de Rota ſe habet, vt neque confeſſionibus, etiam iuratis mulierũ ſtetur, quamdiu ſunt in poteſtate

Y virorum,

virorum, ſed mandant eas ſequeſtrari in loco plenæ libertatis ad indagandam eorum voluntatem extra dominium metum inferentis, vt fuit obſeruatum in vna Ianuen. raptus coram Illuſtriſs. Pamphilio, in vna Ianuenſi matrimonij, & alijs multis.

8 Circa metum reuerentialem, an annullet matrimonium: communis concluſio eſt quod ſic, dummodo concurrant minæ, vel verbera, iuxta doctrinã Bart. in l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum rer. act. non detur. de qua communi teſtatur Couar. in 2. par. 4. lib. c. 3. §. 6. Vnum tamen annotandũ cenſui, ſufficere reuerentiam paternam præcedẽtibus minis, vel verberibus, & non requiri ſtricte illa tria poſita per Aegidium conſ. 9. ſcilicet quod probetur magnum periculum, poteſtas inferentis, & quod ſit ſolitus exequi minas: tum quia doctores ſimpliciter tradunt iſtam concluſionem, quæ imperfecta eſſet, ſi adhuc iſta tria requirerentur; tum quia metus reuerentialis nihil operaretur: dixerunt tamen, quod duo prima virtualiter inſunt, quia ſi minæ non continerent magnum periculum, & non inferrentur à potente exequi, eſſet timor quodammodo vanus, & qũod tertium non videtur exacte requiri, ſed ſi ſtans pro validitate matrimonij, explicat, quod inferẽs non eſt ſolitus exequi, illud probabit, & tunc poterit conſiderari qualitas patris minantis. Ita fuit deciſum in Rot. Rom. in vna Sarnen. Matrimonij 12. Nou. 1571. coram Gropperio, & idem confirmatum coram Illuſtriſs. Cardinali Blanchetto in vna Romana matrimonij 9. Decembris 1579.

SVMMARIVM.

1 *Aſſenſus Apoſtolicus in alienatione rerum Eccleſiæ an præſumatur ex diuturnitate temporis.*

2 *Aſſenſu Apoſtolico non impetrato in alienatione vtili Eccleſiæ, an liceat recedere, ſi Eccleſia non vult recedere à contractu.*

3 *Aſſenſu Apoſtolico impetrato in alienatione rei Eccleſiæ, ſed non interpoſito decreto, an ſit locus pœnitentiæ ex parte Eccleſiæ.*

4 *Alienatio rei Eccleſiæ ſi ſit facta ſaluo aſſenſu Pontificis, an ante impetratum aſſenſum liceat a contractu recedere.*

5 *Aſſenſus Apoſtolici impetratio ſuper alienatione rei Eccleſiæ facta nomine Rectoris, an probet mandatum Rectoris ad impetrandum aſſenſum.*

Aſſenſus

6 *Aſſenſus Papa ſupplet defectum ſolemnitatum in alienatione rerum Eccleſia, ſed non defectum cauſa.*

Varia de aſſenſu Apoſtolico circa alienationem rerum Eccleſiæ. CAP. LXXXVIII.

1 QVONIAM in alienatione rerum Eccleſiæ nonnulla dubia occurrere ſolēt circa beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, aliqua in hoc particulari capite inſerenda cenſui. Et primo quæritur, an aſſenſus Apoſtolicus ex diuturnitate temporis triginta annorum præſumatur? Negatiuam partem tenent Bald. in l. 2. C. de leg. hered. Alex. conſ. 9. nu. 7. lib. 3. & in conſ. 17. nu. 8. lib. 4. Afflict. deciſ. 107. Crauetta de antiq. temp. in 3. par. principali num. 18. cum non ſit veriſimile, quod Pontifex habuerit ſcientiam talis contractus & alienationis, niſi contractus fuiſſet celebratus eo in loco, in quo eſſet notoriam, & conſequenter veriſimile, quod Princeps ſciuerit, niſi eſſemus in conſuetudine immemorabili. Et hanc opinionem tenet Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 132. nu. 70. Contraria opinio, quod beneplacitum Sedis Apoſtolicæ præſumatur per curſum triginta annorum, probatur ex Gloſſ. in c. peruenit. vbi Ioan. de Imola de empt. & vend. Anchar. conſ. 152. Felin. in c. Albericus. de teſtib. nu. 4. prope finem, vbi dicit hoc procedere, etiam ſi beneplacitum non ſit enunciatum. Hæc opinio eſt recepta in Rota Romana, vt præſumatur per curſum triginta annorum, ſiue fuerit enunciatum, ſiue non. Puteus deciſ. 365. nu. 4. & 7. lib. 2. & fuit reſolutum in vna Romana Caſalis Longhezza, 28. Iunij 1593. coram Card. Seraph. & in vna Mediolanenſi reſciſſionis permutationis die 10. Ianuarij 1597. coram Illuſtriſſimo Cardinali Pamphilio, & ſæpiſſimæ in alijs cauſis, vt in ea dicitur. adeſt etiam deciſio Rotæ diuerſorum 379. par. 2.

2 Secundo quæritur, an alienatio facta ſine aſſenſu Apoſtolico poſſit reſcindi ad omne arbitrium contrahentium? Reſpondetur, quod cum ſolemnitas iſta fuerit introducta fauore

Eccleſiæ, ſi ipſa vult ſtare contractui, non poteſt altera pars venire contra: nam claudicat contractus ad fauorem Eccleſiæ. Innoc. quem omnes ſequuntur in c. 1. de his quæ fiunt à Prælatis. Abb. in cap. diuerſis fallacijs. de cler. coniug. Put. deciſ. 310. lib. 1. Creſcent. deciſ. 1. de locato. & ita fuit dictum in vna Romana Palatij die 15. Martij 1504. corã Illuſtriſſimo Domino Pamphilio. & in vna Romanę domus die 4. Decembris, & in vna Segobienſis præſtimonij coram Domino Cantuccio die 24. Octobris.

3 Tertio quæritur, an liceat Eccleſiæ alienanti recedere à contractu ſimpliciter celebrato, ſi iam fuit impetratus aſſenſus Apoſtolicus, ſed nondum interpoſitum decretum, alienationem cedere in euidentem; dicendum eſſe locum pœnitentiæ ante obtentum beneplacitum Sedis Apoſtolicæ: ſed non illo obtento ſcilicet beneplacito Papæ, quia conditio, quæ apponitur in gratia, ſi euidentem, cum reſpiciat tempus initi contractus, ſi alienatio cedat in euidentem vtilitatem, non ſuſpendit gratiam, quia eſt conditio de præſenti, vel præterito, quæ non ſuſpendit, l. cum ad præſens. ff. ſi cert. pet. & ita fuit dictum in vna Romana locationis affictus die 4. Iunij 1584. coram Domino Lancellotto, in qua Canonici Lateranenſes locauerunt Caſale Frigonij ad quindecim annos, reſeruato beneplacito Summi Pontificis, quod fuit ſubſecutum in forma ſi in euidentem, qua conditione nondum purificata per annos ferè nouem exegerunt affictum; deinde pœnitentia ducti volebant reſcindere contractum. Domini dixerunt non eſſe locum pœnitentiæ poſt obtentum beneplacitum; cum enim conſenſerint confirmationi impetrandæ, non videtur, quod ſola pœnitentia poſſint alienationem reuocare. Cephal. conſ. 91. lib. 1. Pariſ. conſ. 1. nu. 179. lib. 2. ex quo petitio confirmationis nouum inducit conſenſum. Bald. conſ. 475. lib. 1. & ita etiam fuit dictum in vna Cortonenſ. bonorum 26. Ianuarij 1590. coram Illuſtriſs. Plata.

4 Quarto quæritur, pone quod non fuit impetratus aſſenſus, ſed tantum fuit facta alienatio rei Eccleſiæ, ſi Papa conſenſerit, ſeu ſaluo Papæ aſſenſu, an habeat locum pœnitentia, antequam requiratur Summus Pontifex, an velit conſentire, & poſſit

& poſſit in alium fieri alienatio, & tanto magis, ſi alienans promiſit cum iuramento non reuocare, iuxta ſtylum Notariorum. Et videtur quod ante impetratum aſſenſum poſſit reuocare, non obſtante iuramento ex cap. ſi quis presbyterorum. & ibi gloſſ. communiter recepta in verbo, alienator, de reb. Eccleſ. Præterea conditio, ſi Principi placuerit, videtur impoſſibilis. l. apud Iulianum. in fine. ff. de legatis primo. contrarium eſt dicendum, vt valeat alienatio bonorum Eccleſiæ collata in tempus habile, ſi Pontifici placuerit, ex regula, quod diſpoſitio facta tempore habili, vel facta tempore inhabili, & collata ad tempus habile à pari procedunt. l. in tempus. vbi omnes. ff. de hered. inſtit. tex. optimus in l. ſi quis locuples. ff. de manumiſſ. teſtam. l. cum hereditas. ff. qui & à quibus. facit cap. olim. ext. de reſtit. ſpol. & pariter feudum, quod eſt prohibitum alienari ſine aſſenſu domini, poteſt hoc pacto alienari, vt probat Lucas de Penna in l. nulli. C. de fundis patrim. lib. 11. Non obſtat, quod id, quod à voluntate Principis dependet, reputetur impoſſibile; quia non procedit, quando Princeps ſolet concedere, vt dicunt Paulus; Alex. Aretinus in d. l. apud Iulianum. §. conſtat. neque obſtat gloſſ. in cap. ſi quis presbyterorum. quia non loquitur in alienatione facta collata in tempus habile, quæ ante conditionis euentum nullum ius transfert in emptorem; ſed fructus medio tempore, dum alienatio eſt in pendenti, ſunt Eccleſiæ, arg. l. ſerui. ff. de peric. & commod. rei venditæ. Hoc fundamento iacto dicendum eſt alienationem reuocari non poſſe antequam requiratur Pontifex, an velit conſentire, cum dicta diſpoſitio ſit valida, collata in tempus habile, & ita in feudo ſaluo aſſenſu domini, vt non habeat locum pœnitentia, antequam dominus diſſentiat, nec poſſit in alium transferri, pluribus probat Lucas de Penna loco cit. arg. l. fin. §. ſin autem auaritia. §. ſequuti. & Auth. res quæ. C. communia. de legatis. cum alijs. & Lucam ſequitur Affl. in c. Imperialem. in princ. verſ. 11. quæro, nu. 6. Marinus Freccia in conſtitutione diuæ memoriæ. limit. 4. Molina primog. lib. 4. c. 3. nu. 48. Ceph. conſ. 91. lib. 1. Concludo igitur non eſſe locum pœnitentiæ ante requiſitionem Summi Pontificis. An autem aſſenſus poſtea ſubſecutus

retrotrahatur ad diem contractus in præiudicium tertij, in quem medio tempore eſt facta alienatio cum aſſenſu. Afflict. in feudo alienato, ſaluo aſſenſu, tenet retrotrahi in l. conſtitutionem diuæ memoriæ. q. 3. nu. 51. ex l. 1. ff. qui potiores in pignore habeantur. & l. qui prior. l. qui balneum. eod. tit. cum alijs, licet in deciſ. 286. aſſeruerit contrarium fuiſſe deciſum in Conſilio Neapolitano ſuper hac quæſtione. vide Marinum Frecciam de ſubfeudis q. 30. fol. 204. late diſcutientem hoc dictum Afflicti.

5 Sed quæritur, ſi alienatio eſt facta ſimpliciter abſque aſſenſu, vel reſeruatione Summi Pontificis, poſtea fuit impetratus aſſenſus, Rector alienans oſtendit reuocationem alienationis, & negat eius voluntate fuiſſe impetratum aſſenſum, an probetur eius mandatum ex eo, quod in aſſenſu enunciatur pro eius parte fuiſſe ſupplicatum Summo Pontifici? & dicendum eſt, quod non, vt illa verba aſſertiua non probent contra tertium, niſi aliunde probentur. & ita fuit iudicatum in Conſilio Neapolitano, & tenet, & ſequitur Marinus Freccia in aſſenſu ſuper feudis loc. cit. q. 24. ex notatis per Bart. in l. ex hac ſcriptura. ff. de donat. & per Gemin. conſ. 44. & Oldr. conſ. 134. & ita etiam fuit dictum in ſupradicta Cortonen. bonorum coram Illuſtriſs. Plata.

6 Vltimo notandum, quod auctoritas Papæ ſupplet defectum ſolemnitatum, vt nulla alia ſolemnitas iuris ſit neceſſaria. Abb. conſ. 41. lib. 2. Dec. conſ. 361. Rota diuerſ. deciſ. 95. part. 2. verum non ſupplet defectum cauſæ. Gemin. conſ. 48. num. 9. & ideo verificari debet, ſi alienatio cedit in euidentem. Ita fuit deciſum in vna Leodien. cenſus. 29. Ianuarij 1596. coram Domino Orano.

SVMMARIVM

1 *Euidens vtilitas in alienatione rerum Eccleſiæ, quæ dicatur.*
2 *Euidens Eccleſiæ vtilitas non probatur per aſſertionē contrahentium.*
3 *Vtilitas Eccleſiæ in alienatione, an ſit attendenda tempore contractus, vel tempore aſſenſus.*
4 *Alienari bona Eccleſiæ non debent, quando fructus beneficij adſunt pro ſatisfactione.*

5 *Alienatio rerum Eccleſiæ non dicitur ſubreptitia facta, quando adeſt euidens Eccleſię vtilitas, quamuis dicatur, terras nunc eſſe ad culturam redactas quę multo ante cultę fuerunt.*

6 *Sextę partis diminutio quando fit in conceſſione rei Eccleſiæ in emphyteuſim.*

7 *Emens rem Eccleſię quando teneatur probare pecuniam verſam in vtilitatem Eccleſiæ.*

8 *Verſio in vtilitatem Eccleſię probatur coniecturis.*

9 *Subbaſtatio & alię ſolemnitates requiſitę in alienationibus rerum Eccleſię à Iure ciuili locum non habent de Iure Canonico.*

De vtilitate requiſita in alienatione rerum Eccleſiæ. CAP. LXXXIX.

CIRCA Eccleſiæ vtilitatem euidentem requiſitam in alienatione rerum Eccleſiæ, aliqua annotanda cenſui, quæ à Commiſſarijs Apoſtolicis conſiderari poterunt. Primùm, quod euidens Eccleſiæ vtilitas dicitur illa, quæ non eſt
1 dubia, ſed euidens, clara, & indubitata, iuxta cap. ſine exceptione. 12. quæſt.2. Corn.conſ.243. lib.2. Barbat. conſ.40. lib.1.& fuit deciſum in Rota in vna Romana Inualiditatis cenſus coram Illuſtriſs. Card. Pamphilio die 24. Maij 1591. in qua Domini dixerunt, ex impoſitione vnius cenſus, vt alter omnino ſimilis extinguatur, non dici Eccleſiam effectam melioris conditionis; dicitur enim euidens vtilitas Eccleſiæ, id eſt manifeſta, & notabilis. Probus in cap. vnico. de cler. non reſiden. in 6.& proinde modica vtilitas Eccleſiæ pro nihilo eſt reputanda.

2 Vtilitas Eccleſiæ euidens non probatur per aſſertionem alienantium. Rebuff. de alienat.num.75.cap.1.de reb.Eccleſiæ in 6. vbi gloſ.& omnes ad Bart.in l.ſi forte.ff.de caſtren.pecul. Feder.conſ.214.

3 Quæritur, cuius temporis ſit habenda ratio, an affuerit euidens Eccleſiæ vtilitas, ſi temporis contractus alienationis factæ, vel temporis aſſenſus præſtiti? Reſpondetur, vtilitatem iuxta communem eſſe conſiderandam tempore contractus. tex. eſt in cap. ad aures. de reb. Eccleſ. vbi gloſſ. Ioan. Andr.

& alij : & in cap. cum dilecti . de empt. & vend. Rebuff. loc. cit. num. 73. Pariſ. conſ.24.vol.4. qui alios adducit . Et ita fuit deciſum in Rota Romana in vna Anconitana terrarum 13. Iunij . 1578. coram Cardinali Seraphino : fuit tamen dictum, euidentem vtilitatem Eccleſię in contractu emphyteotico eſſe inſpiciendam non tempore concluſionis contractus, ſed tempore confectę ſcripturę alienationis : ſiquidem contractus emphyteoticus requirit ſcripturam, vt per Iaſ. in l. 1. C. de Iur. emphyt. Afflict. deciſ. 72. per leg. contractus. C. de fid. inſtrum. perfectio enim huius contractus tunc datur, quando redigitur in inſtrumentum, & ideo ſufficit verificare, quod eo tempore adfuerit euidens vtilitas ; nam attendi debet tempus, quo actus perficitur, & ſecundum illud iudicari. Bald. in l. ſi quis eum. §. ſi ſuo. in 3. notabili. ff. de vulg. & pupill. neque obſtat, quod ea quę fiunt poſt contractum in illius executionem, trahantur ad diem contractus, à quo neceſſariam conſequentiam habent, vt per Tiraquell. de retract. §. 1. gloſſ. 10. num. 112. & ſequen. nam procedit; vbi contractus eſt perfectus, & abſolutus; ſed vbi requiritur ſcriptura, non poteſt haberi pro perfecto, & ideo eſt locus pœnitentię . d. l. contractus.

Sed aduerte, quod videtur attendenda vtilitas tempore aſſenſus Apoſtolici, & interpoſitionis decreti faciendę à Commiſſario, & non tempore contractus pręcedentis, cum fuerit nullus ſine aſſenſu Apoſtolico, vt in extrauaganti, ambitioſa. & quando extremum à quo, deficit, vt non potuerit conſiſtere contractus ſine aſſenſu, non habet locum fictio, & retrotractio l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſucap. vnde dicit Abb. poſt Innocen. in cap. ſuper eo. de cond. appoſit. quod ſi contrahatur matrimonium inter conſanguineos ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit, ſecuto beneplacito Summi Pontificis, requiritur nouus conſenſus, & non fit retrotractio : nihilominus contrarium eſt dicendum, vt attendatur tempus contractus, non aſſenſus Apoſtolici, dummodo fuerit confirmatus contractus in Breui Apoſtolico ex certa ſcientia expreſſo tenore ipſius contractus; hęc enim confirmatio pręſtat magnum robur, & efficaciam actui, vt late per

Dec. in Rub. de confirmatione vtili, vel inutili. Bald. in cap. ex parte. de conſtitutionibus. cum ſimilibus. Quare dicendum, quod ſi in Breui nulla eſt facta mentio contractus antea celebrati, ſed tantum fuit expreſſum Summo Pontifici, quod partes intendunt contrahere, & requirunt aſſenſum, ſit attendenda vtilitas tempore interpoſitionis decreti Commiſſarij; ſi vero fuerit expreſſus contractus, & Papa confirmauerit, debeat attendi vtilitas contractus iuxta communem. Hic etiam eſt conſiderandum, quod vtilitas ſit attendenda tempore contractus præcedentis, quando Eccleſia conſecuta eſt vtilitatem in effectu, ſecus ſi contractus nullum habuit effectum, nec de facto, quia tunc non poteſt dici vtilitas Eccleſiæ, cum non entium nullæ ſint partes; immo contineret damnum Eccleſiæ ſi res Eccleſiæ tempore contractus valebant minoris, & tempore aſſenſus pluris, & pretium ei ſoluendum eſſet ſecundum tempus contractus, vnde non ſine cauſa Papa in Breui ponit clauſulam, ſi contractus ceſſerit, & cedat in vtilitatem Eccleſiæ; verba enim ſunt intelligenda, vt aliquid operentur. l. non aliter. ff. de leg. 3.

Notandum præterea, quod non poteſt probari euidens
4 Eccleſiæ vtilitas, nec alienari bona Eccleſiæ, quando adſunt fructus pro ſatisfactione; nam licet Prælatus poſſit fructus Eccleſiæ pro ſe retinere, hoc procedit, quando non ſubeſt neceſſitas alienandi, alias debet ex fructibus, ſi poteſt, prouidere Prælatus, non autem bona Eccleſiæ alienare, gloſſ. in cap. 1. in verb. defenſore. de reb. Eccleſ. non alien. in 6. & ibi Io. Monachus, Abb. in cap. nulli. num. 5. de reb. Eccl. Sil. in verb. alienatio. 2. Tabien. ibi num. 4. Soc. conſ. 29. num. 16. lib. 1. & fuit dictum in Rota Romana in vna Auximana bonorum 1. Februarij 1580. & in vna Placentina bonorum 1. Nouembris 1580. 7. Aprilis 1581. in eadem, coram eodem Card. Seraphino. & in d. Auximana bonorum fuit dictum, quod alienatio rei Eccleſiæ ex decreto ſuper eo interpoſito præſumitur vtilis; tamen admittitur probatio in contrarium, quod non
5 ſubſit neceſſitas, neque euidens vtilitas. Fuit etiam dictum, quod in alienatione rerum Eccleſię, & gratia, ſi in euidentem, vel confirmatione Apoſtolica, Papa nihil aliud Intendit

niſi

niſi euidentem Eccleſiæ vtilitatem: ideo confirmatio non dicitur ſurreptitia, ſi narretur, terras nunc eſſe ad culturas redactas quæ multo ante cultę fuerunt: ſufficit enim adeſſe vtilitatem euidentem, quæ eſt cauſa finalis. Et ita fuit dictum coram Card. Seraphino in d. Auximana: quod eſt valde notandum; & coram Domino Bubalo in vna Romana domus 2. Nouembr. 1588. vbi aſſeritur, id fuiſſe reſolutum in pluribus alijs cauſis.

Item notandum, quod in emphyteuſi perpetua ſolet haberi
6 ratio diminutionis ſextę partis.authent.perpetua.C.de ſacroſ. Eccleſ. in qua non ſunt computanda damna, quę inferuntur tam à facinoroſis hominibus, quam ex vi, & impetu fluminis, nec habenda eſt ratio huiuſmodi damnorum vltra diminutionem ſextę partis: nam dicta diminutio fit in computationem futuri periculi, vt inquit Speculat. de emphyt.nu.10. per tex. in §. dudum.in auth. de alien.Archid.in cap.perpetua.10.q.2. & ibi Aegid. dicentes, quod quando res Eccleſię cladem paſſa non eſt, non debet ſemper fieri diminutio ſextę partis, ſed tunc demum, cum ſterilitas ſuadet, vel cauſa, puta propter futura pericula. Anchar.conſ.122.Alex.conſ.112.lib.2.Iacob. Butrig. in d. auth. perpetua. vbi inquit ideo concedi diminutionem ſextę partis, quia Eccleſia habet certitudinem percipiendi quolibet anno tantum nomine penſionis, & liberatur à futuris periculis. Ita fuit late dictum in vna Bonon.S.Apollinaris, vlt. Aprilis 1582. coram Cantuccio, & dicit Bart. in authent. qui rem. C.de ſacroſ. Eccleſ. quod non fit diminutio, quando inuenitur alius,qui velit plus dare,cui Prælatus debet concedere. Abb.in cap.ad aures.num.4.de reb. Eccleſiæ. ita fuit dictum in vna Anconitana bonorum die 2. Martij 1584. coram D. Bubalo. Item fuit dictum in eadem, quod quamuis locatio non probet verum valorem rei, l. pretia rerum. ff. ad l. falcid. tamen ad effectum probandi non euidentem vtilitatem, ſufficit probare, quod ex locatione facta tempore alienationis plus percipiebatur, vt per Iaſon. conſ. 54. num.4. lib.1. Dec. conſ.142.

Quæritur,an emens rem Eccleſiæ cum euidenti vtilitate,
7 teneatur probare pecuniam verſam in vtilitatem Eccleſiæ.

Reſpon-

Reſpondetur, quod ex communi ſententia in c.1.de depoſito. emptor non tenetur docere de conuerſione pretij in vtilitatem Eccleſiæ, niſi eſſemus in mutuo, & depoſito, & quando Eccleſia vendit pro debitis ſoluendis. Dec. conſil. 36. & ita fuit dictum in Rota in vna Anconitana terrarum die 13. Iunij 1576.coram Cardinali Seraphino: neque obſtant allegata ex Bald. & Caſtr. in auth. hoc ius porrectum. C.de ſacroſ. Eccleſ. & Butr. & Imola in cap. 1. de depoſito. quia non dicunt abſolute quod in contractu emptionis emptor teneatur docere de conuerſione, ſed in caſibus ſupradictis, ſcilicet in mutuo depoſito, & quando Eccleſia vendit pro debitis ſoluendis. Et fuit dictum, ſtante beneplacito Papæ in alienatione, cum clauſula, quod emptor faceret depoſitum pro facienda emptione aliarum rerum, ſatis fuiſſe emptori facere depoſitum, & non fuit compulſus ad probandam emptionem aliarum rerum. Conuerſio etiam dicitur facta in vtilitatem Eccleſiæ, quando conuertitur in rem Eccleſiæ duraturam, puta in emptionem alicuius rei, ſeu in ædificium, vel aliam rem, l. 1. & 2. ff. de impenſ. in reb. dot. fact. cap. quod quibuſdam. de fideiuſſor. Rebuff. de alienatione num. 73. vbi dicit conuerti in vtilitatem Eccleſiæ, etiam ſi Eccleſia non haberet perpetuam vtilitatem, vt pote pro colendis agris, colligendis fructibus,& alijs, l. in fundo. & l.ſumptus,& l.ſi fundi. ff.de re vendic. Dominicus in §. hoc ius. cap. ea enim.10.q.2.col. 2. dicit, quod non eſt vera vtilitas, nec etiam,quando datur in feudum, licet retineatur homagium, & ob defectum homagij non præſtitum res poſſit cadere in commiſſum, quia non debet attendi aduerſa fortuna, l.inter. §. ſacram. ff. de verb. oblig. Bellamera conſ.33. col. 14. quem refert Rebuff.loco cit. & verſio in
4 vtilitatem probatur coniecturis. Bart. & alij in l. ciuitas. ff. ſi cert.pet. Bart. & Bald. in auth. hoc ius porrect. C. de ſacroſ. Eccleſ. & ſola confeſſio Prælati de verſione non concurrentibus adminiculis, non probat. Bald.loc.cit. Card. in Clemen. 1. de reb. Eccleſię q. 30. & coniectura optima eſt antiquitas temporis. Crauetta de antiquit. Item quod negotium fuit tractatum coram Generali ordinis, quod ſufficere videtur, vbi concurrit debitum præexiſtens, & ſequens debiti ſolutio,

vt per Bart. & Bald. loc. cit. item plures ſolutiones factæ debiti, quæ non multum diſtant à ſumma iuſti pretij. Et ita fuit dictum in Rota Romana in vna deuolutionis domus 12. Februar. 1582. coram D. de Rubeis. ſed Rebuf. de alienatione. nu. 41. dicit communem opinionem eſſe, teſte Soc. conſ. 15. vol. 1. quod non ſufficit probare per coniecturas, puta, quod tempore contractus mutui Eccleſia indigebat, ſed vere probari debet: ſed eius dictum intellige in coniecturis friuolis.

9 Vltimo notandum, quod ſubhaſtatio, & aliæ ſolemnitates requiſitæ in alienatione rerum Eccleſiæ à Iure ciuili, iuxta Auth. hoc ius porrectum, non ſunt neceſſariæ de Iure Canonico, & ſine illis valent alienationes, & de conſuetudine ſeruantur tantum ſolemnitates Iuris Canonici. ita dicit Rebuff. conſ. 112. Peruſ. in cap. 1. de rebus Eccleſ. in ſexto. Guidopap. deciſ. 149.

SVMMARIVM.

1 *Hoſpitalium gubernatio habentibus vxorem, & filios committi an debeat, & quando poſſit.*

2 *Hoſpitalium gubernatio non eſt committenda debitoribus Hoſpitalium, & quando poſſit.*

De pauperibus, habentibus plures filios, ac debitoribus Hoſpitalium, non conſtituendis illorum Rectoribus. CAP. XC.

1 QVAERITVR, an poſſit conſtitui adminiſtrator, & magiſter Hoſpitalis laicus, habens filios, & vxorem? & regula eſt negatiua, quam tenet gloſſ. in Clem. quia contingit. §. vt autem: in verbo, præſtare. de religioſis domib. ſequitur Stephan. dicens contra laicos vxoratos, & filios habentes eſſe præſumptionem veriſimilem, vt bona Hoſpitalium in alios vſus conuertant in theſaurizatione filiorum, cap. de Syracuſanæ. 28. diſt. Idem Imola, Anchar. Abb. Vital. in dicta Clemen. Lapus in tractat. de Hoſpitalibus. nu. 29. in fine, quæ

opinio

opinio eſt communiter recepta, & optime probatur in d. capi de Syracuſanæ. 28. diſtinct. ibi, vel ſuperſtes vxor, aut filij; per quos Eccleſiaſtica ſolet periclitari ſubſtantia. Gemin. & Turrecrem. ibi. Verum hæc regula non procedit indiſtincte; ſiquidem ſi laici eſſent diuites, & tantę bonitatis, & ſanctitatis, quod veriſimile eſſet ipſos non eſſe accepturos de bonis Hoſpitalis, vt darent filijs, nulli dubium, quin habentibus has qualitates Hoſpitalia committi poſſint, vt dicit Card. in d. Clem. num. 6. & Imola nu. 12. Ripa in cap. decernimus, num. 66. de Iudicijs. ſed pauperes habentes plures filios ſemper ſunt ſuſpecti. Vnde Salomon paupertatem non deſiderabat, ne illi daretur occaſio furandi, & peierandi. Neque obſtat, quod tutores, quibus ęquiparantur rectores Hoſpitalium, non redduntur ſuſpecti ex eo quod habeant filios & vxores, quia argumentum ab ęquiparatis non procedit in caſibus, in quibus ius diuerſimode ſtatuit, vt per Gerardum in loco à ſimili in prima limitatione, & fuit deciſum in vna Regienſis Hoſpitalis 3. Septembris 1584. coram Domino Bubalo. erit ergo nulla electio talium ſuſpectorum, vt in d. S. vt autem.

2 Secundo quęritur, an poſſidens bona Hoſpitalium, tamquam propria, & patrimonialia, poſſit conſtitui rector, & magiſter Hoſpitalis? & videtur, quod non, ex d. Clem. quia contingit. S. vt autem. vbi dicitur, quod gubernatio viris prouidis, & idoneis committatur, qui ſciant, velint, & valeant bona eorum, & iura vtiliter regere, & tueri; & eorum redditus in vſus pauperum fideliter diſpenſare, & quos in vſus alios bona prędicta conuertere præſumptio veriſimilis nō exiſtit, decernens irritam prouiſionem aliter factam. Quare qui poſſidet bona Hoſpitalis, vti propria, præſumptio eſt, quod non ſit conuerſuius illa in vſum pauperum. In hoc dubio diſtinguendum eſt, arguendo à tutoribus, quibus rectores Hoſpitalium æquiparantur, d. S. vt autem. Quod ſi gubernator Hoſpitalis ſciebat, ſe eſſe debitorem, & bona eſſe Hoſpitalis, nulla eſt eius inſtitutio; ſecus, ſi ignorabat: eſt enim clara concluſio, quoad tutores, quod ſi tutor ab initio ignorauit ſe eſſe debitorem, vel creditorem pupilli, valet datio tutoris. Gloſ. in Auth. minoris. C. qui dari tutores, vel curatores poſſint.

ſecus

ſecus ſi ſciuit, & ibi DD. Quare ſi ab initio inſtitutionis magiſter Hoſpitalis habuit notitiam, bona per ipſum poſſeſſa eſſe Hoſpitalis, & nihilominus vti propria poſſedit, inſtitutio fuit ipſo iure nulla, & intrat præſumptio, & decretum irritans, de quo in dicta Clement. & fuit dictum in d. Regienſ. Hoſpitalis die 22. Octobris 1584. coram Domino Bubalo.

SVMMARIVM.

1 *Capella in Eccleſia an poſſit erigi ſine dote.*
2 *Aedificare an liceat circa capellam, ſi proſpectus impeditur.*
3 *Inſignia, ſeu arma fundatoris capellæ an liceat abradere.*
4 *Heres an poſſit affigere arma ſua in capella in qua sũt arma teſtatoris.*
5 *Benefactores poſſunt habere inſignia, ſeu arma in Eccleſijs.*
6 *Inſignia in Eccleſiis non ſunt affigenda ad inanem gloriam, nec continere debent aliquod inhoneſtum.*
7 *Inſignia ſua in Eccleſia non poteſt affigere Epiſcopus, Baro, vel alius, quando Eccleſia, vel capella eſt conſtructa ex pecunia Vniuerſitatis.*
8 *Imago deuota ſi ſit in capella, an poſſit alius in eadẽ Eccleſia conſtituere aliam capellam, magis ornatam, cum Imagine eiuſdem Sancti.*
9 *Imagini deuotæ ſi fiant plures oblationes, an poſſint confra res, vel alÿ procurare, vt oblationes fiant eorum capellæ, & non Imagini.*
10 *Excommunicantur Religioſi procurantes fieri ſibi, vel ſuis monaſterÿs legata in præiudicium aliorum.*
11 *Imago deuota, an poſſit transferri de loco ſuo ad Capellam priuatam in præiudicium habentium ſepulturas prope illam, ac beneficiatorum, & Rectoris, recipientium oblationes.*
12 *Patronus Eccleſiæ an poſſit impedire ſepulturam alterius, ante altare maius.*
13 *Capellam reparare, & inſtruere mappis, paramentis, & alÿs neceſſarÿs quis teneantur, Patronus, an Rector.*

Varia dubia circa Capellas alijs conceſſas in Eccleſijs. CAP. XCI.

1 PRIMO notandum, quod quamuis Eccleſiæ ſine dote conſecrari non debeant, cap. nemo. de conſ. diſt. 1. tamen capellæ, & altaria in Eccleſia ſine dote erigi poſſunt; nam ſufficit Eccleſiam fuiſſe dotatam, vt late conſuluit Ananias

conſ.

conſ. 24. vbi Bologninus in additionibus. ſequitur Lambertinus de Iurepatronatus prima parte primi libri, tertia quæſtd princ. articulo quinto. Contrarium tenet Abbas in cap. 29. audientiam. el primo, de Eccleſijs ædifican. & conſil. 8. volum. 2. quem ſequitur Rocchus de Iurepatronatus in verbo, conſtruxit. quæſt. quarta, vbi limitat, quando quis ad ornatum Eccleſiæ ipſam capellam, vel altare conſtruxiſſet. Sequitur Greg. Lopez parte prima. tit. 15. lege prima in gloſſa quarta, & Abbatis opinio verior videtur in capellis conſtructis pro celebratione Miſſarum, quæ requirit neceſſaria ad celebrationem. cap. Præterea. de officio delegati.

2 Quæritur, an circa Capellam alicuius liceat ædificare, ita, vt proſpectus Capellæ impediatur? Reſpondetur negatiue, vt non liceat ædificare circumcirca Capellam, ſed debet eſſe proſpectus ex omni parte liber: quoniam Capellæ cum ſepulturis, armis, ſeu inſignijs & inſcriptionibus fiunt cauſa memoriæ hominis conſeruandæ, ac domus eius, circa deuotionem erga diuinum cultum, vt dicit Petrus de Anchar. conſ. 113. & intereſt Reipublicæ, vt dignitas familiarum conſeruetur, l. 1. §. publice. ff. de ventre inſpiciendo. quæ dignitas in Capellis conſpicitur, & monumentis; & lex ſatis lugubre dicit, antiquorum memoriam delere, l. lex quæ tutorem. §. nec vero domum. C. de admin. tutor. cuius verba ſunt: nec vero domum vendere liceat, in qua defecit pater, minor creuit; in qua maiorum imagines, aut non videre fixas, aut reuulſas videre, ſatis eſt lugubre; per talia enim conſeruatur memoria defuncti. tex. optimus in l. legatum. in fine. ff. de admin. rerum ad ciuitatem pertin. ibi, vt in eo munificentia eius, qui legauit, inſcriptione notetur. Et ad hunc finem Arcus triumphales, & ſtatuæ marmoreæ ſculpebantur in Vrbe, vt illorum memoria, qui glorioſe vixerant, & honores geſſerant, in perpetuum haberetur. l. fi. & toto tit. C. de ſtatuis & imaginibus. Cum itaque capella cum ſepulchro & armis, ſeu inſignijs fuerit conceſſa ad hunc finem, vt deuotio defuncti ex aſpectu d. capellæ appareat, non debet aliquo modo impediri per ædificium alterius capellæ, vel parietis ex omni parte conſtructi. Facit, quod conceſſo proſpectu, intelliguntur prohibita omnia,

nia, quæ officiunt gratiorem, & liberum proſpectum, l. inter ſeruitutes. ff. de ſeruit. vrban. prædiorum. & dicit textus in l. ſi vitem. §. penultimo. ff. quod vi aut clam. quod ſi quis porticum, aut ſtillicidium in ſepulchrum immiſerit, etiam ſi ipſum non tangat, recte cũ eo agi poteſt, quod vi aut clam. cum in ſepulchro factum ſit; quia ſepulchrum eſt non ſolum locus, qui recipit humationem, ſed etiam in omne ſupra, ideoq; nomine ſepulchri agi: appellatione enim ſepulchri omnem ſepulturæ locum contineri. Ex quibus concludendum eſt, conceſſa capella cum ſepulchro, nihil ædificandum eſſe ex omni parte, per quod capellæ, & ſepulchro, aut eorum proſpectui officiatur.

3 Quæritur, an liceat rectori, vel alijs abradere arma, ſeu inſignia fundatorum Capellæ, & ponere alterius inſignia, vel nomina? Reſponden. eſt negatiue: immo debet puniri arbitrio Iudicis talia facientes. Ita concludit Bartholomæus Cepolla de ſeruit. Vrbanor. prædiorum. cap. 71. de picturis, per text. in l. qui liberalitatem. ad finem. ff. de operibus publ. & Bart. in d. l. qui liberalitatem. dicit, nota contra fratres minores, & aliquos religioſos, qui Capellas aliquorum defunctorum attribuunt nomini alterius, quia hoc facere non debent. ſequitur Lambert. de Iurepat. lib. 3. 4. art. 5. q. princ. facit tex. in l. 1. ff. de ſepulchro viol. vbi datur actio ſepulchri violati contra euellentem ſtatuam de monumento.

4 Animaduertendum, quod hæres non poteſt affigere arma ſua in capella, in qua ſunt arma fundatoris. ita tenet Io. de Anania in conſ. 86. ex regula, ſuper re aliena non eſſe licitum imponere ſigna, vel arma. l. 1. & per totum. C. vt nemini liceat ſigna imponere. & in l. ſi Baſilicam. C. de operibus publicis, & Bart. in tract. de inſignijs, & armis. & quia per talia ſigna memoria defuncti conſeruatur, vt ſupra dictum eſt, & in proceſſu temporis poſſet dubitari, quis illas capellas ædificari fecerit. ſequitur Lamb. loc. cit. & Anchar. conſ. 113. in principio; quamuis concludat contrarium in caſu ſuper quo conſuluit, ex quo illa Capella non erat fundata; vt eſſet de Iurepatr. ſed ſolum pro remedio animæ ſuæ, & ſuorum, & ſic non poterat dici Capella alicuius, ſed facta per aliquem

benefactorem Eccleſię, & ideo ſicut ipſe benefecit, & appo-ſuit ſua arma, ita potuerunt alij benefacere, & apponere ſua arma, & vult etiam, vt iſti noui benefactores benefaciant, & propter hoc apponant arma, quod prouideatur armis defunctorum, non ſolum, vt illa arma remaneant ſculpta, ſed etiam vt fiat alia ſcriptura litterarum, ex qua appareat iſla fuiſſe arma primi fundatoris, vt in reſponſione ad contraria Petrus dixit. ſequitur Lambert. loco cit. vbi dicit aduertendum eſſe, quod in caſu Petri de Anchar. nullus reperiebatur de agnatione fundatoris, qui potuiſſet pro familia contradicere, & ideo admittebantur alij heredes ab eo deſcendentes ex linea feminina. nam in alio eius conſil. 356. in fine hoc non permiſit, vbi erant alij de familia, quorum intereat; ex quo iniuria fiebat familiæ: & dicta per Anchar. credo vera, quando aliquis tamquam benefactor conſtruxit Capellam in aliqua Eccleſia ſine Iurepatronatus, & etiam ſine Iure funerandi; quia ſi poſuiſſet ſepulchrum pro ſe & ſuis, & conſtruxiſſet Capellam, puta ſepulchrum, videtur eam conſtruxiſſe ſepulchri cauſa, vt eius oſſa ſepelirentur iuxta Imaginem deuotam; & militant omnes rationes ſupradictæ, vt retineatur memoria deuotionis ſuæ erga cultum diuinum. Quare in iſtis Capellis cum ſepulchris, & iure funerandi indiſtincte teneo, non poſſe heredem apponere arma ſua. 8

5 Quæritur, an benefactores poſſint habere arma in Eccleſijs? ex ſupradictis clare patet quod ſic. Anchar. d. conſil. 113. & Lambert. loc. cit. ſed nota, quod ſi depingi faciunt arma in Eccleſijs, quas conſtruunt, vel in ornamentis, quæ donant, perdunt meritum, ſi faciunt ad inanem gloriam, ſecus ſi ad incitamentum virtutis aliorum, vel ad alium iuſtum finem. Dom. in c. duo ſunt. 45. diſt. Fel. in c. tertio loco. de præſump. & ſi te-
6 ſtator aliquod inhoneſtum mandet in armis, ſeu inſignijs deferri, vel fieri in ſepulchro, quod ſapiat gentilitatem, non eſt executioni mandandum, l. facta. §. ſi ſub conditione. ff. ad Trebell. vbi Gloſſ. & Paul. de Caſtr. Imola, And. Siculus in cap. 1. de iuramento calumniæ.

7 Circa ſextum, an Epiſcopus, Baro, vel alius, quando fabricatur aliqua Eccleſia, vel Capella de pecunia Vniuerſitatis,

Z vel

vel alterius, poſſit ſculpi facere arma ſua? Reſpondetur negatiue, ſed tantum ille, cuius pecunia opus publicum factum eſt, poteſt nomen, & inſignia ſua depingi facere, vt eſt caſus in l.2. & lege, opus. in fine. ff.de oper.publ. tradit. Bar. Cepolla de ſeruit. Vrb. prædior. c.71. vbi dicit quod cum quidam Epiſcopus Veron. expoſuiſſet de bonis erogandis pauperibus in fabricam maioris Eccleſiæ duo millia aureorum, & feciſſet ſculpi inſignia ſua ſuper Capella ſua cum columnis, fuerunt ſibi abraſa, & merito, quia illa non erat pecunia ſua, cum omnino teneretur eam erogare. arg.not.per Gloſſ. in c.relatum.de præb. Idem dicendum in Rectore benef.

8 Notandum, quod ſi in Capella alicuius priuatæ perſonæ eſt Imago deuota, in cuius viſitatione conceduntur multæ gratiæ cum populi concurſu, non licet alteri Capellam aliam pulchriorem cum imagine eiuſdem Sancti in eadem Eccleſia erigere. Siquidem licet videatur augeri cultus diuinus, & maxima ſit ratio, quæ pro religione facit, l.ſunt perſonæ. ff.de relig. & ſumptib.funer. tamen in hoc caſu potius minuitur, quam augetur, oriuntur ſcandala, & ſuſpicio auaritiæ, non ſine iniuria obtinentium capellam. quandoquidem imagines antiquæ ſolent eſſe in maiori deuotione, vt dicit gloſſ. Sapien. 13. ibi opus manus antiquæ. Et frequenter Deus venerantibus aliquas imagines ſolet maiores gratias concedere, vt experientia docet, & fideles, vt eas aſſequantur, ſolent confiteri ſua peccata, & communicare, cum ad viſitandas Imagines deuotas accedunt. Itaque in veneratione talium Imaginum magna populi vtilitas verſatur, quoad neceſſitates temporales & ſpirituales: quare hæc deuotio in Eccleſia eſt nutrienda, non diminuenda; alias grande peccatum eſſet, vt dicitur de filijs Heli 1.Reg. c.2. hoc autem facile contingit, quando aliæ Capellæ ſub eodem titulo, & magis exornatæ in Eccleſia ædificantur, & populus qui deuotionem habet ad imaginem antiquam, in cuius veneratione gratias multas recipit, non eſt alia via alliciendus, ſiue potius decipiendus, vt relinquat antiquā deuotionem ſub colore alterius capellæ magis exornatæ, & tot gratijs priuetur. Sed ſi ædificare volens mouetur ex deuotione, poterit imagini miraculoſæ pingues oblationes facere, & eadem in eodem

loco exiſtentem exornare? Cum itaque impediatur deuotio, ſequitur quod vel ædificat ad æmulationem,& non licet,etiam ſi alias liceret. omnes in l.altius. C.de ſeruit.vel facit pro oblationibus colligendis, & hoc execrabile eſt ſacris canonibus : prohibent enim Eccleſiam pro quæſtu conſtrui. cap. ſi quis baſilicam. de conſ. diſt. 1. & eſſet prauorum quæſtorum more aurum ſubtili ingenio à ſimplicibus extorquere, iuxt. Clem. abuſ. de pœnit. & eſſet domum Dei efficere domum negotiationis. Præterea canones fauent laicis, vt ad ædificationem Eccleſiarum inducantur. c.3.de iurep. & hac via retraherentur, non enim parum præiudicij infertur domino, ſi populi concurſus ad eius imaginem impeditur, alliciendo illum ad aliam Capellam propter magis ſumptuoſa ædificia, & multum reputat obtinens capellam, quid eius familia habeat altare deuotum propter gratias, quas ſperat toti ſuę familiæ concedi ob illius conſtructionem : & Eccleſ. cum alterius præiudicio ædificari non debent, c.1.de operis noui nunciatione. cap.nulla.12.q.1. & cap. ſicut antiquitus.17. q.4. & quamuis plura altaria poſſit ædificari in eadem Eccleſia, id eſt intelligendum ſine præiudicio aliorum, ſine detrimento cultus diuini, non ex emulatione, non pro quæſtu, vt ſupra diximus.

9 Item quæritur, ſi Imagini deuotæ fiunt plures oblationes, an poſſint confratres laici, vel alij procurare, vt oblationes fiant eorum Capellæ pro fabrica, & non Imagini? & videtur, quod poſſint dictas oblationes ſibi procurare per text. in l. fin. ff. & C. ſi quis aliquem teſtatori prohibuerit, vbi permittitur, quod quilibet poſſit blando ſermone inducere teſtatorem ad ſibi relinquendum, vel donandum, & cuilibet permiſſum videtur facere negotia ſua, prout melius poteſt, ſecundum Bal. in cap. ſi proponente. de reſcriptis. In contrarium

10 videtur caſus in Clem. 1. de priuilegijs. §. penult. vbi excommunicantur religioſi, procurantes legata, vel eleemoſynas ſibi vel ſuis monaſterijs fieri in præiudicium aliorum. ad idem tex. in l. Lucius. §. Sempronio. ff. de legatis 2. vbi contra eum, qui procurauerit fieri ſibi legatum in præiudicium alterius, competit actio ad intereſſe. Facit tex. in §. illis. alias incipit. & hoc prouenit. in auth. vt nulli Iud. vbi prohibetur, ne quiſpiam

procuret ſibi donari vel legari, quod alijs legandum, vel donandum fuerat. Ripa reſponſo 1. de oblationibus diſtinguit, quod aut laici abſque vlla fraude petunt, quod eleemoſynæ offerantur fabricæ, & tunc iure agunt, & procedant Iura primo loco adducta; aut procurant eleemoſynas dolo, fraude, aſtu, vel machinatione, & tunc pro damnis præteritis ad intereſſe conueniri poſſunt: pro futuris poſſunt Iudicis officio cogi ad deſiſtendum ab huiuſmodi verſutijs, ex notatis in ſimili per Cinum, Bald. Alberic. & Salic. in l. quidquid. C. arbitrium tutelæ. vbi dicunt tutorem, qui procurauit id ſibi legari, quod teſtator volebat legare pupillo, teneri ad intereſſe, ſi dolo aut machinatione vſus fuerit: fraus autem, & dolus iuxt. Rip. probabitur, ſi laici tranſgrediantur fines verborum, & actuum, quibus vti debent modeſti quæſtores. Idem ſi detrahant bono nomini, & famæ rectoris Capellæ imaginis, dicentes non eſſe meritorium facere oblationes Imagini, quia eas conuertit in malos vſus, ex Angelo in l. 4. ff. de inofficioſo teſtamento. Idem, ſi probetur in petendis eleemoſynis vti callidis perſuaſionibus, quæ dolo, & fraudi æquiparantur, vel importunis precibus extorquent oblationes, l. 1. C. de petit. bon. ſublat. lib. 10. ibi, quoniam plerumque inuerecunda petentium inhiatione conſtringimur, vt non concedenda tribuamus. Facit tex. in cap. ſi quando. de reſcriptis, & ibi gloſſ. & dicit Iaſ. in l. 1. §. ſi vir vxori. ff. de acquir. poſſeſſ. quod donatio facta vxori, quæ aſſiduè virum infeſtabat, non confirmatur morte, quia donata ex frequenti petitione non creduntur ſponte data, ſed ex moleſtia, & importunitate vxoris.

11 Circa materiam Capellarum notanda eſt ſingularis deciſio Rotæ Romanæ coram Illuſtriſſ. Pamphilio in vna Hiſpalenſis tranſlationis die 9. Martij 1598. in qua fuit dictum non potuiſſe transferri quandam Imaginem deuotam de loco ſuo ad priuatam Capellam, præſertim reclamante Rectore, & beneficiatis ipſius Capellæ, & alijs habentibus ſuas ſepulturas prope dictam Imaginem, quibus maximum infertur præiudicium ob magnam deuotionem, & concurſum fidelium erga ipſam, quæ de ſuo loco tranſlata præſertim ad priuatam capellam, non ſolet eſſe tantæ deuotionis, & ita in damnum

fabricæ minuentur oblationes, & in damnum beneficiat orum, & aliorum habentium ſepulturas, & ſuffragia, & Miſſæ, quæ hopie ibi cum maxima deuotione erga ipſam Imaginem celebrari ſolet, arg.cap. 2. ad audientiam. cum ibi notatis de Eccleſijs ædificandis.

12 Circa eandem materiam notandum eſt alia deciſio Rotæ Romanæ in vna Calaguritana præeminentiarum 26. Iunij 1590. coram Domino Gipſio, in qua fuit dictum, non potuiſſe patronum Eccleſię impedire translationem ſepulturę cuiuſdã priuati ante altare maius in loco, in quo ab antiquo tempore exiſtebat, priuſquam altare vetus deſtrueretur, & Eccleſia ampliaretur; quia ius ſepeliendi differt à Iurepatr. ideo ex diuerſis non fit illatio.l. Papinianus exuli. ff. de minoribus. Rocchus de Iurepatr. in verbo, Eccleſia. Pręſertim, quia ius ſepeliendi etiam priuatiue quoad aliquos pręſcribi poteſt. Abb. in c. quanto. col. fin. & ibi Dec.num.16. de Iudicijs. maxime, quia patronus non habebat ius ſepeliendi, ſed tantum ius honorificum, quod non eſt extendendum per regulam, tantum pręſcriptum quantum poſſeſſum. Et cum ex antiquiſſimo tempore conſtaret ſepulchrum fuiſſe in illo digniori loco, non debet Dominus ſic de facto expoliari. Fuit etiam conſideratum, quod cum per huiuſmodi augmentum Eccleſia non fuerit in totum mutata, ſed remanſerit eadem Eccleſia, debeant etiam remanere qualitates eiuſdem Eccleſię, & pręrogatiuę parochianorum in ſuo priori ſtatu permanere, ad not.in c. ad audientiam. el 2. de Eccleſ. ędific. & Eccleſia noua in locum veteris ſubrogata debet aſſumere naturam illius, & conſequenter cenſetur facta ſine pręiudicio aliorum. Faciunt notata per Oſt.in c. cum olim. nu. 6. de conſuetud. & per Petrum de Peruſ. in tract. de mutatione ſtatus.

13 Quęritur, an Patronus Cappellę teneatur illam reparare, & inſtruere altare paramentis, mappis, & alijs neceſſarijs ad celebrationem Miſſę? & videtur, quod non, ſed Rectori Eccleſię, vel Capellę tale onus incumbat, ex c.1. & c.de his. de Eccleſ.ędificandis. in quibus locis onus fabricę videtur iniunctum rectoribus; qui enim ſentit commodum, tenetur quoque

ferre onus.l. ſecundum naturam. ff. de reg. Iur. clericus etiam habens beneficium æquiparatur vſufructuario iux. not. in cap. præſenti. de officio Ord. in 6. & vſufructuarius tenetur in bono ſtatu conſeruare bona ſibi conceſſa ad vtendum, & fruendum, idque eſt præſtandum ex fructibus ipſis, l. 1. §. hactenus. ff. de vſufr. & tenetur ſarta tecta pręſtare, l. eum. C. de vſufr. & communiter DD. in d cap. 1. tenent onus reficiendi, & reparandi Eccleſias ſpectare ad rectores, & quę dicuntur de Eccleſia ędificanda, procedunt etiam, quoad ornamenta neceſſaria, vt ſunt Calices, Pluuialia, & alia, ſine quibus diuina celebrari non poſſunt, quia fabricatio Eccleſię, & pręparatio ornamentorum à pari procedunt, & à iure parificantur, cap. ſi. de teſtam. ibi, in ornamentis, ſeu fabrica, luminaribus, ſiue alijs ad perpetuum cultum diuinum. vt dicit Surd. conſ. 62. vol. 1. & appellatione fabricę venit etiam pictura. Bald. in l. ſi quis ad declinandam. C. de Epiſcopis & clericis. ad rectorem pertinet, vt ignis ardeat ante Sanctiſſimam Euchariſtiam, cap. ſane. de celebrat. Miſſ. & hęc eſt veritas: declara tamen, vt procedat, quando patronus aſsignauit dotem ſufficientem pro mercede ſacerdotis, & paramentis, alias poteſt compelli ad ſufficienter dotandum, & interim tenetur ad iſta: nam ędificans altare ſacerdotale videtur ſe obligaſſe ad dotem dandam pro neceſſarijs concurrentibus ad Miſſarum ſolemnia; qui enim vult vnum, videtur voluiſſe omnia per quæ peruenitur ad illud, l. oratio. ff. de ſponſal. l. ad rem mobilem. & l. ad legatum. ff. de procuratoribus. cap. præterea. de officio delegati. Ita notab. Abb. in conſ. 89. incipien. ex themate propoſito. part. 2. qui obligat etiam ad ſoluendam mercedem clerico ſeruienti in Miſſa, & dicit, quod ſicut obligatur pater naturalis dotare filiam, ita conſtruens capellam. glo. in c. nemo. de conſ. diſt. 1. & in c. cum ſicut. de conſ. Eccleſiæ, vel altaris. & quatenus gloſſ. in d. c. cum ſicut. dicat prius eſſe compellendum Epiſcopum, poſtea fundatorem, in hoc communiter reprobatur, vt dicit Abb. in d. conſ. 89. & in d. c. cum ſicut. DD. in c. placuit. q. 2. itaque poterit fieri præceptum patrono de aſſignando ſufficientem dotem ſub pœna dandi ei compatronum, vel alia, & interim de prouidendo de mappis, paramentis, & alijs neceſſa-

ceſſarijs. Sed an hoc, vt rector non teneatur, dicatur dos inſufficiens, ſi Rector ex ea non recipit victum? videtur quod ſic, ex quo tenetur erogare redditus in fabricam Eccleſiæ, deductis tamen prius alimẽtis ſibi neceſſarijs. text. notab. in d. c. de his. de Eccleſ. ædif. Oſt. Abb. & alij ibi, niſi clericus non reſideret quando tenetur, quia tunc omnes fructus ſunt erogandi in reparationem Eccleſiæ. Ripa conſ. 26. nu. 8. & 9. ſed iſta non puto 1
ſimpliciter intelligenda in capellanijs, ſiue altaribus, quæ conſtruuntur cum dote tenui, habito reſpectu ad eleemoſynam ſolitam dari pro quantitate Miſſarum, quę celebrantur in hebdomada: nam ſufficiens dos erit, ſi correſpondeat dicto oneri Miſſarum, & paramentis neceſſarijs, cum Capellani prædicti cenſeantur locare operas ſuas: vnde in infirmitate tenentur per alios celebrari facere, vt fuit probatum in Praxi c. 54. & non tenetur patronus Capellæ ſemper alere Capellanum celebrantem. Declara notabiliter hanc materiam reparationis Eccleſiarum, vt etiam data dote ſufficienti non teneatur 2
Rector Eccleſiæ, quando inducta eſſet conſuetudo, quod populus ſubeat onus reparandi Eccleſiam. Innoc. in cap. fin. de his quæ fiunt à maiori parte Capituli. Oſt. Abb. Card. in c. 1. de Eccleſ. ædif. valet etiam conſuetudo, quod populus faciat ſumptus pro lampade ardente ante Euchariſtiam, & quod populus præſtet alimenta prædicatori, quando Rector Eccleſiæ non prædicat per ſe ipſum, vt pulchre probat Ripa. d. conſ. 26. Facit Conc. Trid. c. 4. ſeſſ. 24. de reform. conſuetudo itaque circa reparationem Eccleſiarum eſt attendenda: & ita fuit notabiliter deciſum in Rota Romana in vna Aegyptanen. fabricæ 15. Decemb. 1589. coram Orano, quod conſuetudo parochianorum, reparandi, & ornandi cappellam liberat Rectorem à paramentis: & fuit dictum, decretum viſitationis in contrarium, eſſe nullum.

SVMMARIVM.

1 *Sanctiſſimum Sacramentum in Eccleſia parochiali tantum aſſeruari poteſt pro infirmis.*
2 *Sanctiſſimum Sacramentum in Eccleſia non parochiali pro adoratione aſſeruari non poteſt ſine licentia Summi Pontificis.*

De ſanctiſsimo Sacramento, an poſsit aſſeruari in Eccleſia non parochiali pro adoratione, de licentia Epiſcopi. CAP. XCII.

1 QVAERITVR, an ſit valida licentia Epiſcopi aſſeruandi ſanctiſsimum Sacramentum in Eccleſia non parochiali pro adoratione populi? & dicendum eſt quod non, ſed requiratur licentia ſummi Pontificis, per textum clarum in c. tribus. S. tanta. de conſecrat. diſt. 2. qui textus recipit tantum limitationem pro infirmis aſſeruari poſſit diu, noctuque, ex cap. presbyter. d. diſt. Abbas in cap. officium. de officio Archipresb. gloſſa in c. permittimus. de ſent. excomm. ſi itaque pro in-
2 firmis tantum; ergo in Eccleſia parochiali, & non in alijs, è quibus non defertur ad infirmos, & ſucceſſiue requiritur auctoritas Summi Pontificis, cum Epiſcopus non valeat diſpenſare ſupra Canones. c. quod ſuper his. de maioritate & obedientia. & ita mihi petenti reſolutionem dubij reſcripſit Sacra Congregatio Concil. Triden. hoc anno 1609. duo enim dubia circa hoc petij declarari. Primum, an Epiſcopus poſſit concedere Eccleſiæ non parochiali, vt in ea retineatur Sanctiſsimum Sacramentum Euchariſtiæ ſolum pro adoratione, vel requiratur auctoritas Papæ. Secundum, præſuppoſito, quod Epiſcopus conceſſerit licentiam aſſeruandi Sanctiſsimum Sacramentum in Eccleſia non parochiali pro adoratione, an poſsit Epiſcopus ſucceſſor dictam licentiam reuocare. Sacra Congregatio reſpondit infraſcriptis verbis, ad primum. Id non poſſe concedi ab Ordinario; ſed requiri licentiam Sedis Apoſtolicę. ad ſecundum reſpondit: Huiuſmodi licentiam fuiſſe nullam, ac propterea ei non eſſe deferendum, nec eſſe neceſſariam reuocationem. & hæc nota. requiritur itaque priuilegium Papæ, vt in Regularibus.

SVMMARIVM.

1 *Monoculus an poſſit promoueri ad minores ordines.*
2 *Maculam in oculo habens quando poſſit promoueri.*
3 *Carens viſu oculi, qui videtur ſanus, quando ſit irregularis.*

De monoculo an poſsit ordinari.
CAP. XCIII.

1 QVAERITVR, an Epiſcopus poſsit diſpenſare cum monoculo ad minores ordines? Bellamera in cap. de gradibus. 25. q. 8. tenet quod ſic, dicens iura de hac prohibitione tractantia loqui tantum reſpectu presbyteratus, & aliorum Sacrorum ordinum, non autem reſpectu promotionis ad beneficium. Contrariam opinionem, quod neque ad clericatum promoueri poſsit, tenent Præpoſ. Gemin. Turrecrem. in cap. fin. diſtinct. 55. eſt enim prohibitio generalis inducta à Gelaſio in cap. non confidat. diſtinct. 50. vbi vetat corpore vitiatos diuinis applicari miniſterijs: & ſic loquitur generaliter. Præterea hoc vitium inducit magnam deformitatem, & eſt aptum generare ſcandalum, ad notata per Doctores in cap. Thomas. de corpore vitiat. nec obſtat textus in Capitulo cum de tua. de corpore vitiatis. in quo
2 textu iuxta Doctores in habente maculam in oculo, eſt conſiderandum, ſi reſultet magna deformitas, vel non, quia non poteſt fieri iſta diſtinctio in eo, qui habet oculum erutum: ſemper enim trahit ſecum magnam deformitatem. & hanc opinionem in eo, qui caret oculo, vel pupilla oculi, vt ſit irregularis, etiam quoad clericatum, tenuit Rota Romana in vna Penſionis 3. Iunij 1583. coram Domino Seraphino. Idem tenet Nauarrus in Manuali, cap. 27. num. 199. dicens monoculum ſimpliciter eſſe irregularem, non autem eum, qui caret viſu oculi dextri, qui alijs videtur ſanus, & ſiniſtro, quantum
3 ſatis eſt ad bene celebrandum, cernit, vt canonem Miſſæ ſine indecora & nimia faciei ad populum conuerſione legere poſſit: alias ſecus propter deformitatem.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio matrimonialis expirat mortuo Papa, ſi non eſt executioni demandata.*

2 *Decretum, ſi euidentem, mortuo Papa re integra non poteſt à Commiſſario ferri.*

De gratia, an expiret morte Papæ. CAP. XCIV.

1 FVIT dubitatum in Cūria Neapolitana, an mortuo ſummo Pontifice, diſpenſationes matrimoniales commiſſæ Vicario poſsint ab illo expediri: & videbatur quod ſic, ex cap. ſi ſuper gratia. de officio deleg. in ſexto, vbi gratia non expirat per mortem Papæ. Contrarium fuit dictum, quia ille textus procedit, quando gratia ſummi Pontificis eſt iam perfecta, & datus merus executor: ſecus, ſi adhibenda eſt cauſæ cognitio: quoniam, ſi antequam adhibeatur, moriatur Pontifex, expirat. Ita tenet Baldus in l. fin. ff. de Conſtit. Princ. col. 1. verſ. ſed pone quod Princeps. Dec. in Rub. de conſtit. num. 41. Præpoſitus in cap. petiſti. 7. quæſt. 1. Geminianus & Anchar. in dicto capitulo, ſi ſuper gratia. & in
2 terminis decreti, ſi in euidentem, vt non poſsit expediri à Commiſſario, eſt deciſio Ludouici Apeguere 128. fundata in ſupradictis.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt habere duos Canonicos Cathedralis in ſuo ſeruitio tamquam familiares, & commenſales, qui in abſentia percipiunt fructus prabendarum.*

2 *Epiſcopus an poſſit conſtituere Vicarium, vel Viſitatorem, & facere ſuum familiarem commenſalem Canonicum Eccleſiæ inferioris, qui in abſentia percipiat fructus.*

3 *Canonicus Eccleſiæ inferioris aſſocians Epiſcopum ad Vrbem, an lucretur fructus Canonicatus.*

Cano-

Canonicus Eccleſiæ non Cathedralis ſeruiens Epiſcopo, an lucretur fructus cum abeſt a ſeruitio Eccleſiæ. CAP. XCV.

1 AN Epiſcopus poſſit conſtituere Vicarium, vel Viſitatorem, & facere ſuum familiarem, & continuum commenſalem beneficiatum Eccleſiæ inferioris, qui in abſentia lucretur fructus ſuæ portionis? Quod poſſit, facit textus in cap. ad audientiam. de Cleric. non reſid. vbi ſtatuitur, quod pro ſeruitio Epiſcopi duo Canonici Cathedralis abſentes poſſint percipere fructus præbendarum. Quem textum aliqui Doctores extendunt etiam ad inferiores clericos, dummodo concurrat diſpenſatio Epiſcopi, vt per Ioan.Andr. in dicto capitulo ad audientiam. verſ. dici poteſt. quem ſequuntur Butr. Card. Imola, Ioann. Anania, Anchar. ibi. Nihilominus verior opinio eſt, vt text. in dicto cap. ad audientiam. ita demum procedat in inferioribus clericis, ſi concurrat Eccleſiæ vtilitas, iuxta diſtinctionem Abbatis in d. cap. ad audientiam. nu.8.quem ſequitur Silua de beneficio, par. 4. q.6. num. 33. non enim eſt tanta communio inter Epiſcopum, & clericos inferiores, ſicut inter Epiſcopum & Canonicos, qui ſunt membra corporis eius, vt conſiderant doctores ſupradicti. Et cum hæc materia ſit damnoſa Eccleſijs, & per eam diminuatur cultus diuinus, potius eſt reſtringenda, quam relaxanda. Abb. in c. cum dilectus. num.7.de Cler. non reſid. & ita fuit deciſum in Rota Romana in vna Calagurritana fructuum die 28. Martij 1583. coram Domino Bubalo, & alias, vt per Put. deciſ.294.in vna Placentina, & in dicta Calagurritana fuit dictum, non ſufficere vtilitatem totius Epiſcopatus in genere, ſed requiri vtilitatem Eccleſiæ in ſpecie, per Io. And. in cap. vnico. de Cleric. non reſident. in ſexto, ſub num. 3. & proinde dixerunt non lucrari beneficiatum Eccleſiæ inferioris, etiam ſi aſſociet Epiſcopum ad Vrbem, etiam ſi dicti clerici inferiores ex conſuetudine haberent vo-

cem

cem in actibus Capitularibus, & interuenirent in Capitulo Canonicorum: nam anhuc non poſſunt dici Canonici, nec dicuntur eſſe Capitulo, quia ſoli Canonici dicuntur eſſe de Capitulo. Innoc. in cap. 2. de Inſtitut. Abb. Felin. in cap. cum olim. de re iudic. & non ſequitur, habent vocem in Capitulo, ergo ſunt de Capitulo. Gemin. in c. fin. de præbendis, in ſexto, vnde in diſpoſitionibus ſpectantibus ad Capitulum non veniunt niſi ſoli Canonici, non autem alij, qui de iure ſpeciali, vel ex conſuetudine habent vocem in Capitulo, vt ibi per Franchum.

S V M M A R I V M.

1 *Obligatio in forma Cameræ an habeat executionem coram Ordinario.*
2 *Auditor Cameræ Apoſtolicæ ſolus relaxat cenſuras vigore obligationum in forma Cameræ.*
3 *Obligatio in forma Cameræ tollit omnia legum auxilia, ita vt trahat omnes ad Tribunal Auditoris Cameræ, non obſtante priuilegio l. vnica. C. quando Imperator inter pupillos, & vid.*

Obligatio in forma Cameræ an habeat executionem coram Epiſcopo. CAP. XCVI.

1 CLERICVS coram Epiſcopo ſuo obligatur in forma Cameræ ſoluere debitori tali die, quæritur, an adueniente die non conſtito de ſolutione, poſſit excommunicari? & ſecundum Galleſium de obligatione ad formam Cameræ q. 3. videtur dicendum, quod poſſit excommunicari per proprium Epiſcopum, non per alium, cum ſine conſenſu ſui Epiſcopi non poſſit alterius iuriſdictioni ſe ſubmittere, c. ſignificaſti. de foro compet. nihilominus hodie ſolus Auditor Cameræ procedit contra obligatos in forma Cameræ: & quidquid alij Iudices attentauerint, erit irritum & inane, & ipſe ſolus poteſt vigore dictarum obligationum cenſuras eccleſiaſticas promulgare. Ita habetur in facultati-
2 bus Auditoris Cameræ nu. 5. 6. & 7. quarum vigore inhibet

alijs

alijs Iudicibus,ne in talibus cauſis procedant ſub pęnis, & cenſuris, & refectione expenſarum partibus, vltra nullitatem actus: & eſt tantæ efficaciæ dicta obligatio in forma Cameræ,
3 quod tollit omnia legum auxilia, comprehendit etiam pupillos, & viduas, vt trahantur ad Tribunal Auditoris Cameræ, non obſtante priuilegio legis vnicæ. C. quando Imperator inter pupillum, & viduam. vt fuit latiſſime deductum & deciſum in vna Bononien. 12. Maij 1594. coram Robuſterio, ex verbis ampliſſimis ſuæ facultatis.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus ſucceſſor quando tenetur ſtare locationi prædeceſſoris.*
2 *Epiſcopus ſucceſſor tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, quando terræ ſunt ſatæ.*

De Epiſcopo ſucceſſore, an teneatur ſtare locationi prædeceſſoris. CAP. XCVII.

1 QVAESTIO eſt quotidiana. Epiſcopus locauit ad triennium pro ſe, & ſucceſſoribus prædium Eccleſiæ: primo anno defunctus eſt: ſucceſſor Epiſcopus declarauit ſe nolle ſtare locationi. Quæritur an teneatur? Communis reſolutio eſt, quod ſi locatio facta eſt à Prælato tanquam adminiſtratore Eccleſiæ nomine Eccleſiæ, pro vtilitate Eccleſiæ ligat ſucceſſorem,exemplo tutoris,cuius contractui tenetur ſtare pupillus.l.ſi tutelæ. ff. de adminiſtr. tutor.ſi vero nomine proprio, vt fructus ad ſui commodum conuerteret, ſucceſſor non obligatur, vt poſt gloſſam bene diſtinguit Abb.& alij in c.fin.ne Prælati vices ſuas.Card.& alij in Clem. 1.§.fin.in 1.q.de reb.Eccleſiæ. Alex.conſ.160.num.4.lib.4. & aduerte, quod locatio dicitur facta nomine Eccleſiæ in rebus ad ipſam Eccleſiam, non ad Prælatum pertinentibus; & ſucceſſor tenetur ſtare: ſed ſi Prælatus locauerit rem, cuius redditus non ad Eccleſiam, ſed ad ipſum Prælatum pertinent, licet nomine Eccleſiæ locauerit, intelligitur ea locatio,ſub conditione, ſi ipſe Prælatus vixerit, & vt effectum habeat, dum ipſe

ipſe ius habuerit percipiendi redditus illos: hoc enim dictat ſubiecta materia. Ita notabiliter tradit Couarr. lib. 2. variar. reſolut.cap.10.in fine.Redeundo igitur ad quæſtionem propoſitam, ſi Prælatus locauit redditus ad ipſum ſpectantes, vt conuerteret ad proprium commodum, non tenetur ſucceſſor ſtare locationi,etiam ſi conductor anticipate ſoluiſſet affictum, quia imputet ſibi. Cald.conſ.7. de locat.Imol.conſ.161. Ferret.conſ.151.lib.1.niſi terræ fuiſſent ſatæ, & res non eſſet amplius integra; nam pro anno incepto ſucceſſor tenetur ſtare. Pedem.deciſ.182.Ceph.conſ.181.Delph.deciſ.196.Caual.deciſ.44. & fuit dictum in Rota Romana in vna locationis Auximanæ 24.Ianuarij 1590.in qua etiam fuit dictum,non probari vtilitatem Eccleſiæ, quia Epiſcopus in locatione aſſeruit ſe locare pro ſe, & ſucceſſoribus, cum ipſe perciperet fructus, vel niſi facta fuerit locatio cum ſolemnitate & beneplacito Sedis Apoſtolicæ; nam tunc ſucceſſor tenetur ſtare vſque ad tempus determinatum. Caroccius de locato. part.3.

SVMMARIVM.

1 *Scientia quæ requiratur ad obtinendum beneficium ſimplex.*

2 *Clerici pauperes, qui non poſſunt vacare litteris, quid ſcire teneantur, ſecundum Innocentium.*

3 *Illitterati ſunt habiles ad beneficia ſimplicia, quæ non requirunt induſtriam, quis dicatur penitus illitteratus.*

4 *Ordinatus ab Epiſcopo Sacris ordinibus non debet examinari de nouo pro beneficio ſimplici. declara, vt ibi.*

De ſcientia in beneficio ſimplici. CAP. XCVIII.

1 QVAERITVR, quæ ſcientia requiratur in clericis ad obtinenda beneficia ſimplicia? gloſ. in Clem.1.de conceſſ.præben. dicit, quod ſufficit ſi ſciant legere, & conſtruere: ſequitur Cardin. Rebuff. in praxi tit. de forma Vicariatus Archiepiſc.nu.87. Gomeſius de expectatiuis,nu.79.Nauar. de Horis Canonicis cap.70.nu.3. dicit ſufficere,

cere, ſi ſciant, & poſſint recitare Horas Canonicas ad quas tenentur. Notanda ſunt verba Innoc. in cap. 1. de ſumma Trinitate, & fide Catholica, vbi dicit, quod clerici pauperes, qui
2 non poſſunt intendere ſtudio, quia non habent magiſtros, vel expenſas, & oportet proprijs manibus quærere victum, quod eis ſufficiat ſcire ſicut ſimplicibus laicis, & aliquantulum plus circa ſacramenta, circa quæ quotidie verſantur. Oſt. Io. Andr. Butr. in cap. cum in cunctis. de electione. Sil. de beneficio. 3. par. q. 5. nu. 12. ſi tamen aliquod onus annexum eſſet beneficio, debet habere ſcientiam, qua poſſit explorare ea, quæ muneri incumbunt, quod relinquitur arbitrio Iudicis. Innoc. & alij in d. c. cum in cunctis. vbi Oſt. Ioan. And. Butr. Abb. Nauar. in c. ſi quando. de reſcriptis. excep. 11. nu. 6. Eſt tamen habenda ratio ſcientiæ de futuro, quando parum ſciunt, & dicunt ſupradicti Doctores, quod in cantore, qui tenetur ſcire cantum, ſi adſit ſpes addiſcendi in futurum, minor ſcientia ſufficit. Refert & probat Gonzalez de alternatiua, gloſſ. 4. num. 79. &
3 dicit Rota diuerſ. par. 2. deciſ. 16. penitus illitteratum eſſe habilem ad beneficia ſimplicia, quæ non requirunt induſtriam, & conſilium. Idem videtur tenere Rota in antiquis deciſ. 14. de probationibus, & penitus illitteratus dicitur ille, qui non habet aliqua principia. Præpoſitus c. 1. diſt. 36. quod intelligo dummodo ſciat recitare officium. & parum ſciens, etiam ſine ſpe plus proficiendi, dicitur habilis ad beneficia non requirentia ſcientiam, vel magnam curam. Imol. & Vital. in Clem. 1. de ætat. & qualit. Rota d. deciſ. 16.

4 Item notandum, quod in beneficio ſimplici non eſt magis idoneus Baccalaureus, quam ſacerdos, cum ſufficiat ſcientia mediocris, etiam quod non adſit talis litteratura, iuxt. deciſ. 14. de probat. in antiquis. & ſic fuit prælatus ſacerdos clerico Baccalaureo iuxt. not. per Abb. & alios in cap. 1. de maior. & obed. vt fuit deciſum coram Illuſtriſs. Pamphilio die 28. Iunij 1600. in vna Burgen. beneficij de Riccha Redonna.

S V M M A R I V M.

1 Clauſula, ſiue quouis modo poſita in Bullis beneficiorũ quid, & quando operetur, latiſſime demonſtratur.

De

De clauſula, ſiue quouis modo. CAP. XCIX.

SAEPE in Curijs ordinariorum ſolet dubitari de
1 effectu clauſulę ſolitę apponi in bullis beneficiorum, ſiue quouis modo vacet: propterea regulam cum ſuis ampliationibus, & limitationibus inſerere decreui.

Hęc clauſula capit omnem modum vacandi cap. ſuſceptum. vbi Doct. de reſcript. in 6. Rota deciſ. 1. vbi Papazon. num. 5. & ſeqq. & deciſ. 17. eodem tit. in nouis. & deciſ. 52. de conceſſ. præben. in antiq. Lap. alleg. 6. nu. 5. Felin. in cap. in noſtra. nu. 37. in 37. corollario, in 4. fallen. de reſcript. Soc. conſ. 32. num. 12. lib. 1. Caſſad. deciſ. 45. de præben. Rebuff. in forma ſimpl. prouiſ. in verb. ſiue præmiſſo. & fuit reſolutum in cauſa Hipporegien. Canonicatus 22. Octobris 1584. Orano. Burg. Canonicatus 27. Iunij 1586. Gipſio. Felin. in cap. in noſtra. nu. 37. verſ. fallit. 4. de reſcrip. Tiraſonen. Canonicatus 24. Maij 1602. Illuſtriſs. Pamphilio. Bonon. Canonicatus 1. Decembris 1589. & 19. Februarij 1590. eod. Romana Clericatus 27. Nouembris 1602. & 21. Maij 1603. eod.

Ampliatur primo, vt procedat etiam, ſi modus narratus non eſſet verus, quia nihilominus gratia propter hanc clauſulam non dicitur ſubreptitia. Cæſar de Graſſ. deciſ. 14. nu. 6. de præben. & fuit reſolutum in vna Hipporegien. Canonicatus 22. Octobris 1584. Orano. Simonet. de reſeruat. q. 61. nu. 3. in fin. & nu. 4.

Ampliatur ſecundo, vt procedat etiam in impetratione certo modo. Caſſador. deciſ. 5. nu. 1. & 2. de præben. Cæſar de Graſſ. deciſ. 14. nu. 7. eod. tit.

Ampliatur tertio, vt procedat etiam in prouiſione per reſignationem. Put. deciſ. 25. in fin. lib. 3. & fuit dictum in cauſa Placentina Canonicatus de anno 1559. coram Chiſanen. & in Virdunen. Canonicatus 15. Martij & 13. Maij 1596. Illuſtriſs. Pamphilio.

Ampliatur quarto, vt etiam capiat vacationem per obitum cap. ſuſceptum. vbi Doct. de reſcript. in 6. Mohed. deciſ. 107.

alias

alias 5. de præbend. & in cauſa Hipporegien. Canonicatus 4. Februarij 1585. Orano.

Ampliatur quinto, vt operetur etiam in gratia Ordinarij, vt poſt Ioan. And. Imol. in c. ex parte. Aſten. de conceſſ. præben. tradit Franch. in cap. ſuſceptum. num. 10. verſ. ideo dicit. de reſcript. in 6. Papazon. ad deciſ. 1 num. 14. eod. tit. in nou. & fuit dictum in cauſa Aretina Commendæ 15. Ianuarij 1593. Illuſtriſſimo Pamphilio. Giennen. præſtimonij 7. Februarij 1594. Illuſtriſsimo Blanchetto. Virdunen. Canonicatus 15. Martij 1596. Illuſtriſs. Pamphilio. Add. ad deciſ. 10. verb. teneat. in prima ratione de Iurepatronatus. in antiq.

Ampliatur 6. vt capiat etiam vacationem per priuationem. Lap. alleg. 78. num. 14. in fin. Mohed. deciſ. 333. alias 12. de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct. vbi in priuatione ob violationem ſequeſtri. & fuit dictum in cauſa Burgen. Canonicatus 27. Iunij 1586. Gipſio, vbi in priuatione ob ſimoniam: & in cauſa Virdunen. Canonicatus 15. Martij, & 13. Maij 1586. Illuſtriſsimo Pamphilio, vbi in priuatione ob homicidium.

Declaratur primo, vt hæc clauſula non procedat, quando modus vacandi eſt datus diſpoſitiue, quia tunc non ſuffragatur hæc clauſula. Caſſad. deciſ. 5. num. 3. de præbend. Mohed. deciſ. 210. alias 17. eod. tit. Put. deciſ. 48. eod. tit. Cæſar de Graſſ. deciſ. 14. num. 8. eod. tit. & fuit dictum in cauſa Bonon. Canonicatus 1. Decembris 1589 Illuſtriſſ. Pamphil. Romana clericatus 27. Nouemb. 1602. Illuſtriſs. Pamphilio.

Dic verum, quando modus narratus non iuſtificatur, ſecus ſi iuſtificaretur, & ſufficit, quod de facto verificetur. Add. ad deciſ. 1. nu. 8. de reſcript. in nou. & fuit dictum in alleg. Bonon. Can. cum alijs infra in vij. declaratione. limita quando eſt etiam narratus alius modus alternatiuæ, nam tunc ſufficit, quod vnus tantũ verificetur, nec requiritur verificatio vtriuſque. Lunen. Sarzanen. Prioratus 9. Febr. 1589. Seraphino Bononien. Canonicatus 19. Februarij 1590. Illuſtriſſ. Pamphilio. Tiraſonen. Canonicatus 24. Maij 1602. eodem. Placentina Capellaniæ 23. Maij 1598. Penia.

Declaratur ſecundo, vt non capiat vacationes futuras. Felin. in cap. conſtitutus. ſub num. 22. verſ. ſed alias vigore mandati.

dati. de reſcriptis. Ptolom. deciſ. 69. Mandoſ. ſuper reg. 32. q. 3. num. 7. & fuit dictum in cauſa Virdunen. Canonicatus 6. Martij 1595. Illuſtriſſ. Pamphilio.

Declaratur tertio, vt hæc clauſula intelligatur reſpectu beneficij impetrati, vt fuit dictum cauſa Mediolanenſis Canonicatus 14. Octobris 1598. Cardinali Seraphino.

Declaratur quarto, quod ad hoc, vt intret hæc clauſula, & beneficium illius vigore capi poſſit, requiritur alia vocatio vltra expreſſam, vt fuit reſolutum in cauſa Mediolanen. Parochialis 26. Martij 1599. Seraphino.

Declaratur quinto, quod poſita in proteſtatione Papæ de beneficio reſeruato, non operatur, quod non data reſeruatione poſſit ex ea capi beneficium in vim præuentionis, ſed tamen operatur ex alijs reſeruationibus, vltra expreſſam, vt fuit dictum in cauſa Burgen. de Pancoruo 17. Aprilis 1589. Gipſio, Salamantina portionis 5. Decemb. 1588. eod. Romana Clericatus 27. Nouembris 1602. Illuſtriſſ. Pamphilio.

Declaratur ſexto, quod licet hæc clauſula capiat omnem modum vacandi, non tamen capit niſi ex perſona illius, de quo eſt facta mẽtio in litteris. Rota deciſ. 1. vbi addit. in verb. quouis alio. de reſcript. in nou. Lap. in cap. ſuſceptum. num. 4. eod. tit. in 6. Rota deciſ. 14. & 43. eod. tit. in antiq. Staph. de litter. grat. tit. quib. mod. ſit ad benef. §. tunc, & olim. nu. 15. fol. 82. pract. Cãcell. in not. ſuper vacant. nõ reſer. verſ. clauſula aut ex alterius. Papazon. in dictis ad d. deciſ. primã nu. 7. de reſcript. Mohed. deciſ. 2. nu. 1. de offic. deleg. vnde Fel. in cap. in noſtra. nu. 37. in 37. corollario. in 4. fallentia, de reſcript.

Ampliatur hæc declaratio, vt procedat, ſi in litteris dicatur per mortem N. tali loco, & tali tempore defuncti: nam ſi probetur alio loco, vel tempore mortuus, hæc clauſula non operatur. Lap. in c. ſuſceptum. num. 4. de reſcript. in 6. & reſeruat Rota, vt teſtatur deciſ. 1. circa med. & in fin. eod. tit. in nou. vbi add. verb. quouis alio modo.

Sublimita, quando additur clauſula, aut ex alterius cuiuſcumque perſonæ, vel alibi, vel aut alias: nam tunc capit vacationem etiam ex alia perſona vltra nominatam, vel in alio tempore, aut loco, quam expreſſo, obierit. Lap. in d. c. ſuſceptum

nu.5.Rota deciſ.1.& ibi add.verb.quouis alio modo. & Papazon. nu. 7.de reſcript. in nou. Staphil. de litt. grat.tit.quibus mod.lit.ad benef.§.tunc & alia.nu. 14.Pract. Cancellariæ in not. ſuper vacant. non reſeruat. verſ. clauſula aut ex alterius.

Item ſublimita, quando clauſulæ, ſiue quouis modo, &c. additur verbum, vacet, quia tunc capit etiam modum vacandi ex alterius perſona, vt poſt Felin. & Silu. tradit Mohed. deciſ.2.nu. 2. de offic.deleg.

Declaratur ſeptimo, quod ad hoc vt intret clauſula hæc, prout omnes aliæ clauſulæ generales, eſt verificanda narratiua ſaltem de *facto*, vt fuit reſolutum in cauſa Salamantina dimidiæ portionis 27. Martij,& 11. Decemb. 1585.& 10. Ianuarij 1586. Orano, & in cauſa Cluſina Beneficiorum 28. Iunij 1589. eodem Bononien. Canonicatus 1. Decembris 1589. & 19. Martij 1590. Illuſtriſſ. Pamphilio. Aretina Cõmendæ 13. alias 15. Ianuarij 1593. eod. Legionen. præſtimoniorum 4. Ianuarij 1593. eod. & Monaſterien. Canonicatus 1. Iulij 1592. Illuſtriſſ. Blanchetto. Mediolanen. Præpoſituræ 28. Iunij,& 10. Decembris 1589. Illuſtriſs.Plata. Tiraſonen. Canonicatus 24. Maij 1602. Card. Pamphilio. Add. ad deciſ. 1. nu. 8. de reſcript. in nou. Virdunen. Canonicatus 19. Iunij 1595. & 13. Maij 1596. Illuſtriſs. Pamphilio. Romana clericatus 27. Nouemb. 1602. & 21. Maij 1603.

Hæc enim clauſula operatur, vt gratia non dicatur reſtricta ad vacationem expreſſam, ſed illa verificata ſaltem de facto gratia capiat omnes modos vacandi, vt fuit reſolutum in cauſa Virdunen. Canonicatus 15.Martij,& 13. Maij 1596. Pamphilio.

Declaratur octauo, vt non procedat, quando malitioſe narratur modus expreſſus, qui vere non adeſt, vt capiat impetrans ex clauſulis generalibus, quia tunc non intrat. Put. deciſ. 400. lib. 1. & 268. lib. 3. Tiraſonen. Canonicatus 24. Maij 1602. Pamphilio.

Ad hoc, vt quis vigore huius clauſulæ, & aliarum generalium poſſit capere beneficium, requiritur expreſſio menſis, alias non intrat.Put.deciſ. 3. ſuper reg. de menſ.Mohed.deciſ. 4. de conceſſ. præben.& in cauſa Ciraſonen. Canonicatus 24.

Maij 1602. Illuſtriſs. Pamphilio. Cotta in Miſcellan. deciſ. 238.

Declara, non procedere in beneficijs reſeruatis alia reſeruatione, quam vigore regulæ de menſe: nam tunc cum nullum inferatur præiudicium Ordinarijs, ceſſat regula. Rot. deciſ. 122. lib. 1. part. 3. diuerſ. Put. d. deciſ. 3. Peregr. dec. 53. lib. 2. Salamantina 5. Decembris 1588. Gipſio. Toletana parochialis 12. Maij 1589. Illuſtriſs. Mantica. Tiraſonen. Canonicatus 24. Maij 1602. Illuſtriſs. Pamphilio. Accorambon. deciſ. 59. lib. 2. Put. deciſ. 25. lib. 3.

Item non habet locum ex eadem ratione non præiudicij Ordinarij, quando non datur concurſus Ordinarij, vt fuit reſolutum in cauſa Cordub. Capellaniæ 21. Octobris 1559. Quiroga. Toletana parochialis 12. Maij 1589. Illuſtriſs. Mantica. & Tiraſonen. Canonicatus Illuſtriſs. Pamphilio 24. Maij 1602.

Item non habet locum, quando eſt facta mentio vacationis ex cauſa, per quam vult capere beneficium: nam tunc non requiritur expreſſio menſis, quæ ſolum requiritur, quando quis vult capere ex cauſa non expreſſa vigore clauſularum generalium, vt colligitur ex deciſ. in cauſa Corduben. beneficij S. Michaelis 21. Aprilis 1561. coram Caputaq. Miſcellan. Cott. nu. 238. & fuit dictum in cauſa Toletana parochialis 12. Maij 1589. Illuſtriſſ. Mantica. & in cauſa Tiraſonen. Canonicatus 24. Maij 1602. Illuſtriſs. Pamphilio.

Item limita, quando menſis eſt ſemper reſeruatus, quia tunc ceſſante concurſu Ordinarij non eſt locus regulæ, quia loquitur de his tantum beneficijs, de quibus poſſunt prouidere Ordinarij, non autem de reſeruatis, in quibus non conſideratur præiudicium Ordinariorum. Put. deciſ. 3. ſuper reg. de menſ. & deciſ. 53. lib. 2. & deciſ. 25. lib. 3. Peregr. deciſ. 53. lib. 2. Accorambon. deciſ. 59. lib. 2.

In vacantibus non reſeruatis dicitur, ſiue, vt præmittitur, ſiue alio quouis modo. In vacantibus vero reſeruatis dicitur, ſiue præmiſſo, ſiue quouis modo. Pract. Canc. in rubr. notabilia. ſuper vacat. reſeruat. pag. 140. verſ. In vacantibus reſeruatis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Status beneficiorum materia latiſſime declaratur.*

Materia ſtatus beneficiorum frequentiſſima eſt in Curijs Epiſcopalibus, & latiſsimè declaratur.

CAP. C.

QVANDO conſtat de anteriori ſtatu, vt puta, præſcripto, vel quia in primæua ſui inſtitutione fuit ordinatum, per quos debeat gubernari, tunc requiritur contrarius ſtatus legitimè præſcriptus ſpatio ſcilicet 40. annorum. Gemin. in cap. cum de beneficio. num. 8. Franch. num. 5. verſ. aut probatur. de præben. in 6. Rota deciſ. 2. eod. tit. in nou. Felin. in cap. in noſtra. num. 43. de reſcript. cum alijs per Modern. in reg. 8. Cancell. gloſ. 7. num. 25. Sil. de benef. par. 3. q. 11. num. 40. & 127. Rota deciſ. 22. de probat. in antiq. & in Peruſina S. Beueniati 13. Maij 1588. & 19. Martij 1589. coram Illuſtriſs. Card. Pamphilio.

Si vero non conſtat plenè de ſtatu antiquo ipſius beneficij, tunc ſi in litteris Papa exprimat de conſueto regi per ſæculares, &c. tunc debet probari, quod ſpatio 40. annorum ſit conſuetum regi per ſæculares. Lap. in d. cap. cum de beneficio. in princ. Gemin. num. 4. ad fin. verſ. ſed dicit Ioan. Andr. & num. 8. verſ. aut de ſtatu antiquo. & Franch. num. 5. verſ. ſed ſi contra clericum impetrantem. & nu. 9. poſt. med. verſ. ſi vero mandetur.

Si vero Papa non expreſſit de conſueto regi per ſæculares, & tunc ſi aliquis ſtatus antiquus probetur, non tamen præſcriptus attenditur vltimus ſtatus decennalis, & ſic ſufficit, quod vltimo loco fuerit rectum ſpatio 10. annorum per ſæculares. Gemin. in c. cum de beneficio. num. 4. verſ. quid ſi non poteſt. & nu. 8. verſ. aut non expreſſit. & Franchus num. 5. verſ. ſi vero Papa, & num. 9. & poſt med. de præbend. in 6. Rota deciſ. 2. eodem tit. in nou. num. 1. verſ. idcirco. & num. 3. verſ. at vbi primus ſtatus. & deciſ. 20. de probat. in antiq.

Moder.

Moder.ſuper reg.8.glo.7.nu.23.verſ.ſecundus caſus.

Quod ſi nón probetur aliquis ſtatus præcedens, tunc ſufficit vltimus ſtatus, etiam quod non ſit decennalis: Archid. in d. cap. cum de beneficio. num. 1. verb. legitime. in fin. Gemin.num.8. verſ. aut ſimpliciter. & Franch. nu.5.verſ. ſi vero ſcribatur.& ſub num.9.poſt med. Feder.conſ.240.num. 1. Felin. in cap. eam ſe.num.22. circa med. de reſcr. Rebuff. ſuper concord. tit. de collationib. §. volumus, verb. regularia, verſ. 4.requiritur.Moder.ſuper reg. 8. Cancellar. gloſſ. 7. num.23. Dec. conſ.126.num.1.Rota in Regien.Prioratus 5. Maij 1586. & in Salamantina Rectoriæ 22. Martij 1591. coram Illuſtriſs. Card. Pamphilio.

Adde, quod quidquid ſit ad effectum mutationis qualitatis beneficij, & in præiudicium collatoris, ad effectum validitatis impetrationis, & collationis ſufficit vltimus ſtatus, & vltima poſſeſſio per c. querelam, de elect.& cap.conſultationibus.de iurepatr.vt per Lap.in d. cap. cum de beneficio., in fin. Gemin. num. 8. ad fin. verſ.aut ſimpliciter. Franch. ſub num. 9.poſt med.Put. deciſ.2.num. 2. de præbend. in nou. & 49.ante num. 1.de reſcript.in antiq. Put. deciſ.2.nu.4. lib. 3. Cæſar de Graſſ. deciſ. 4. de probat. cum alijs per Moder. in d. regul. 8.gloſ.45.§.2.num.14.

Adde etiam, quod ad effectum, vt cenſeatur legitima præſcriptio circa mutationem ſtatus beneficij, requiruntur xl. anni,vt per gloſſ. & doct. in cap. cum de beneficio. & ibi præ cæteris Franch. num. 5. in fin. de præbend. in 6. Put. deciſ. 238. num.2. lib.1.

Item, quod licet ſpatio 40. annorum mutetur ſtatus beneficij, d. cap. cum de beneficio. & ibi not. cum alijs ſupra allegatis;attamen plura requiruntur. Primo, quod ille, qui poſſidet beneficium, tamquam ſæculare, vel tamquam regulare, illud habeat titulo inſtitutionis, vt de tali beneficio. Lap. in d. c.cum de beneficio.in princ. Gemin.num.9. Prob. ad Monach. num.7.Felin.in c.in noſtra.num.14.verſ. 2. nota diligenter. de reſcrip.Moder.in reg.8. Cancell.gloſ.8.num. 33. Aegid. conſ. 41.num.9.alias col.4. verſ.3. probo.& fuit dictum in Peruſina S.Beueniatls 19. Martij 1589. coram Illuſtriſs. Card.Pamphilio,

lio, vbi quod requiritur valida collatio. per Aegid. d. conſ. 4. nu. 2. verſ. 3. quod ſine.

Secundo, ad hoc, vt beneficij ſtatus mutetur, requiritur, quod collationes ſint factæ ab eo, qui habeat poteſtatem mutandi ſtatum illius beneficij, & hoc fecerit animo, & intentione, vt ſtatum mutaret; quod vel debet exprimere, vel facere collationem, vtputa de regulari, tamquam ſæculari. Doct. in c. cum de beneficio. & ibi Gemin. nu. 9. de præben. in 6. Felin. in c. in noſtra, num. 41. verſ. 2. nota, de reſcript. Sil. de benefic. par. 3. q. 11. num. 40. & 124. cum ſeq. Rebuff. ſuper concord. tit. de collat. in verb. regularia. & fuit reſolutum in Peruſina Sancti Beueniatis 13. Maij 1588. & 19. Martij 1589. coram Illuſtriſs. Card. Pamphilio. Florentina Commēdæ 26. Iunij 1589. coram Comitulo. Camerin. parochialis 27. Maij 1591. coram bon. mem. Card. Seraphino.

Amplia procedere, etiam ſi concurrat lapſus temporis; ſi enim non concurrat mens ſuperioris mutandi ſtatum beneficij, numquam dicitur mutatus. Gemin. in d. cap. cum de beneficio. nu. 6. & 9. Franch. nu. 6. Prob. ad Monach. nu. 4. & 13. de præben. in 6. Calder. conſ. 1. de conſuetud. Felin. in cap. in noſtra. coroll. 40. de reſcrip. Sil. de benefic. par. 3. q. 11. Rebuff. d. §. volumus. verb. regularia. Rota in d. Peruſina S. Beueniatis 13. Maij 1588. & 19. Martij 1589.

Nullus Prælatus inferior Epiſcopo poteſt mutare ſtatum beneficij. Franch. in d. c. cum de beneficio. nu. 6. de præb. in 6. & fuit dictum in Peruſina S. Beueniatis 19. Martij 1589. & in S. Seuerinæ Prioratus 14. Maij 1604. coram Illuſtriſs. Cardinali Pamphilio.

Beneficij ſtatum non mutat prouiſio Papæ. Dec. conſ. 126. in fi. Achil. deciſ. 13. de Iurepatr. Caputaq. 180. part. 3. Put. 7. de Iurepatr. Rota in Imolen. Iuriſpatronatus 26. Martij 1593. & in Maioricen. Sacriſtæ 26. Iunij 1602. coram Illuſtriſſimo Card. Pamphilio.

Tertio requiritur bona fides Doct. in d. cap. cum de beneficio. & ibi Gemin. num. 9. & Franch. etiam nu. 9. de præbend. Aegid. conſ. 41. nu. 11. verſ. aliud dubium. & nu. 12. Rebuff. ſuper concord. tit. de collat. §. volumus. verbo, regularia. verſ. 2.

requi-

requiritur bona fides. Greg. Toloſ. in nou. in fin. Moder. ſuper reg. 8. Cancell. gloſ. 8. num. 35. 36. Rota in Peruſina S. Beueniatis, & in Florentina Commendæ ſuperius allegatis.

Quarto, non ſufficit, quod beneficium poſſideatur per Commendatarium, ſed requiritur quod poſſideatur à vero titulari. Rebuff. vbi ſupra verſ. 2. requiritur. Hoied. de incompatibilit. part. 2. cap. 24. num. 92. Moder. ſuper d. regul. 8. gloſſ. 8. num. 37.

In probanda qualitate beneficij, quando non conſtat de contrario, multum deſeruiunt prouiſiones Papæ, quæ etſi non mutent ſtatum, illum tamen declarant, & corroborant, vt fuit dictum in Terdonen. Prioratus 5. Maij. 1595. coram Orano, & in Maioricen. Sacriſtæ 5. Nouembris 1603. coram Illuſtriſſ. Cardin. Pamphilio, & in Tiraſon. Cappellaniæ 14. Decembris 1607. coram Reuer. Pamphilio.

Vltimus ſtatus ſufficit pro iuſtificatione gratiæ, vt fuit dictum in Oſtien. Capellæ 16. Maij 1597. coram bon. mem. Card. Seraphino.

Ego Marcus Antonius Genuenſis Neapolitanus. V. I. D. Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Montis Marani, hodie Iſernienſis, hoc meum opus, quod ad honorem Dei, Beatæ Mariæ Virginis, & omnium Sanctorum, ac ad vtilitatem Chriſtifidelium compoſui, & nunc denuo à me locupletatum in lucem prodit, ſubmitto iudicio & correctioni S. R. E.

Laus Deo, Beatæq. Mariæ Virgini.

F I N I S.

INDEX

INDEX RERVM MAGIS NOTABILIVM.

A

ABiurans de leui non prohibetur audire confeſſiones, & exercere ordines et alia ſacramenta miniſtrare, pag. 70

Abiurans de vehementi, numquam admittitur ad audiendas confeſſiones in Curia Archiepiſc. Neap. ibid.

Abſolutio à iuramento cõceditur ſolũ ad finem agendi in Curia Archiep. Neapolit. 28

Abſolutio à iuramento ad finem agẽdi conceditur ſine partis citatione. 29

Abſolutio à iuramento ad finem agẽdi conceditur in Curia Archiepiſc. Neapol poſt periurium incurſum, & quando, & ibi praxis Curiæ. ibidem.

Abſolutio à iuramento conceſſa poſt periurium incurſum quando concedi non debeat, an ſit nulla. ibid.

Abſolutio à iuramento ſi fuit conceſſa, & pars appellauit, poteſt abſolutus ſiue habilitatus agere pendente appellatione. ibid.

Abſolutio à iuramento, quando non concedenda. 30

Abſolutionem à iuramento, an poſſit concedere Epiſcopus quando eſt dubium, an ſit concedenda. ibid.

Abſolutio à iuramento à quo Epiſcopo ſit concedenda. ibid.

Abſolutio à iuramento in Curia Archiep. Neap. conceditur exteris etiã ſi iurauerint extra Regnum. 31

Abſolutio à iuramẽto poteſt impetrari ſine mandato. ibid.

Abſolutio ad cautelam fit ab omnibus cenſuris excepto interdicto generali. 32

Abſolutio ad cautelam fit quãdo prætenditur ſententia nulla. ibid.

Abſolutio ad cautelam habet locũ in cenſuris latis ab homine, non à Iure, limita, vt ibi. ibid.

Abſoluere ad cautelam non poteſt, qui directam abſolutionem impendere nequit. ibid.

Abſoluendus ad cautelam num debeat aliquid probare. 33

Abſolutio ad cautelam fit ex gratia. ibidem.

Abſoluere ad cautelam qui poſſint, & an delegatus. ibid.

Abſoluere ad cautelam poteſt Archiepiſcopus pendente appellatione, ab Epiſcopo ad Papam. ibid.

Abſolutio ab excommunicatione, vt reducantur in eandem ſententiam, an requiratur cauſæ cognitio, monitio, & noua ſententia. 34

Abſolutio ad cautelam quomodo facienda. ibid.

Abſolutio ad cautelam non poteſt impetrari ſine ſpeciali mandato. ibid.

Abſolutio ab excommunicatione ob violatam immunitatem Eccleſię cui reſeruata. 67

Abſolutio ab excommunicatione non ſuſpenditur per appellationem. 107

Abſolutio ab excommunicatione facta appellatione pendente, an ſit nulla. ibidem.

Abſolutio ab excommunicatione ſtatim eſt facienda, & quando poſſit differri. 111

Abſolutionem ab excommunicatione petens, an fateatur ſe eſſe excommunicatum. 118

Abſolutus in foro conſcientiæ ab excõmunicatione, an debeat inquietari in foro exteriori. 122

Abſentes ſacramento altaris in fortia legis traduntur curiæ ſæculari. 245

Adminiſtratio Eccleſiæ triplex, et quæ competat laicis. 143

Aduocati, Notarij, partes, & alij delinquentes in actu iudiciario corã Iudice Eccleſiaſtico, poſſunt ab ipſo puniri. 50

Adulterium clerici an poſſit puniri ex officio. 134

Aedificare an liceat circa Capellam ſi proſpectus impeditur. 339

Aeſtimatio iniuriæ illatæ clerico percuſſò à laico, an debeat fieri coràm Iudice ſæculari, vel Eccleſiaſt. 112

Alienans res Eccleſiæ ſaluo aſſẽſu Papæ cũ clauſula, non aliter, nec alio modo, & ante impetratum aſſenſum tradens poſſeſſionem, an incurrat in cenſuras, & pœnas contentas in extrauaganti, ambitioſæ, Pauli Secundi, de rebus Eccleſiæ nõ alienandis. 167

Alienatio rerum Eccleſiæ fieri non poteſt ſine conſenſu Papæ etiam in caſibus alias permiſſis, niſi iuxta formam extrauagantis, ambitioſæ. 213

Alienari non poteſt ſine ſolemnitate magna quantitas pecuniæ, quæ eſt in proprietate Eccleſiæ, non in fructu. 218

Alienatio rei Eccleſiæ ſi ſit facta ſaluo aſſenſu Pontificis, an ante impetratum aſſenſum liceat à contractu recedere. 328

Alienari bona Eccleſiæ nõ debent quãdo fructus beneficij adſunt pro ſatisfactione. 333

Alienatio rerum Eccleſiæ non dicitur ſubreptitie facta, quando adeſt euidens Eccleſiæ vtilitas, quamuis dicatur, terras nunc eſſe ad culturam redactas, quæ multo ante cultæ fuerunt. ibid.

Animal venenoſum, vel fulmen, ſi tãgat vinum conſecratum, quod de illo ſanguine faciendum eſt. 181

Annus à quo menſe computetur. 193

Appellari non poteſt ab excommunicatione relaxata ad finem ferendi teſtimonium, vel ab interdicto ſuſpenſo. 108

Appellari poſt decem dies à ſententia cenſurarum an poſſit. 116

Appellans habet annum, & ex cauſa biennium ad proſequendam appellationem, niſi Iudex à quo, abbreuiet terminum. 195

Apoſtoli quomodo concedantur in curia Archiep. Neap. 196

Appellationi notoriè friuolæ non eſt deferendum, ſecus ſi eſt dubium, an ſit friuola. 198

Appellationem à tortura nõ admittit curia Archiepiſc. Neapolit. & quare. 199

Archidiaconus quãdo præferatur Archipreſbytero in delatione ſanctiſſimi Sacramenti, & alijs functionibus. 186

Archiepiſcopus eſt Iudex ordinarius ſuorum ſuffraganeorum. 259

Archiepiſcopus eſt Iudex Vicariorum generalium ſuorum ſuffraganeorum, & quando. ibid.
Archiepiſcopus compellit ſuffraganeũ ad facien. id quod debet, & in eius negligentiam exercet ipſe iuriſdictionem in prouincia, & ibi plura exempla. ibid.
Archiepiſcopus poteſt excommunicare & interdicere ſuffraganeum, & quando. 251
Archiepiſcopus ſupplet negligentiam ſede vac. Capituli Eccleſiæ ſuffraganea ſi intra octo dies non elegit Vicarium, vel non idoneum: vbi quis dicatur Vicarius idoneus remiſſiue. ibidem.
Archiepiſcopus cognoſcit in cauſa appellationis inter ſubditos ſuffraganeorum, vbi late. 262
Archiepiſcopus cognoſcit de tota cauſa pendente coram ſuffraganeo ſi ſuffraganeus admiſit friuolam appellationem, & quid ſi Vicarius. ibid.
Archiepiſcopus viſitat totam prouinciam, & quando, & tunc abſoluit à cenſuris ſubditos ſuffraganeorum, & an poſſit cum eis diſpenſare. 265
Archiepiſcopus exercet iuriſdictionẽ in ſubditos ſuffraganeorum in concernentibus totam prouinciam. 266
Punit omnia crimina notoria in prouincia. ibid.
Punit iniuriantes ſibi nuncijs & familia ſua. ibid.
Punit Canonicos ſuffraganei ceſſantes à diuinis. ibid.
Mittit edictum per totam prouinciã & quando. ibid.
Concedit Indulgentias in tota prouincia. 267
Interdicit prædicationem in tota prouincia & quando. ibid.
Exulet a tota prouincia facit eos qui delinquunt in ſua diœc. ibid.
Vtitur pallio & quando. ibid.
Quid poteſt facere ante receptum pallium. 268
Cogit regulares in tota prouincia vt redeant ad ſua monaſteria & quãdo. ibid.
Iniungit ſuffraganeis vt obſeruari faciant quod obſeruatur in Metropolitana Eccleſia, & quando. ibid.
Vocat Epiſcopus ad Concilium Prouinciale. ibid.
Exercet iuriſdictionem in tota prouincia ſtante conſuetudine. 269
Diſpenſat cum ſubditis ſuffraganeorum & quando. ibid.
Erigit Seminarium in prouincia & quando. ibid.
Ad eius conſecrationem debent concurrere omnes ſuffraganei. ibid.
Vocat ſuffraganeos pro conſecratione alterius ſuffraganei. ibid.
Aſſignatio loci tuti puellę cui timetur inferri violentia pẽdente lite ſuper matrimonio ad quem Iudicem ſpectet. 57
A ſententia deſertionis poteſt appellari. 199
Aſſenſus Apoſtolicus in alienatione rerum Eccleſiæ an præſumatur ex diuturnitate temporis. 327
Aſſenſu Apoſtolico non impetrato in alienatione vtili Eccleſiæ an liceat recedere ſi Eccleſia non vult recedere à contractu. ibid.
Aſſenſu Apoſtolico impetrato in alienatione rei Eccleſiæ, ſed non interpoſito decreto an ſit locus pœnitentiæ ex parte Eccleſiæ. 328
Aſſenſus Apoſtolici impetratio ſuper alienatione rei Eccleſiæ facta nomine Rectoris an probet mandatum

Rectoris ad impetrandum aſſenſum. 339
Aſſenſus Papæ ſupplet defectum ſolẽnitatum in alienatione rerũ Eccleſiæ, ſed non defectum cauſæ. ibid.
Auditor Cameræ Apoſtolicæ ſolus relaxat cẽſuras vigore obligationum in forma Cameræ. 352

B

Beneficio c. Odoardus. de ſolutionibus renunciari non poteſt. 22
Beneficio c. Odoardus. non gaudet qui non confitetur debitum. ibid.
Nec doloſus num. 6.
Nec in delictis num. 7. & an reſpectu intereſſe partis.
Et quid in mulctis ibidem.
Nec qui in ludo vel luxurioſe viuẽdo bona conſumpſit num. 8.
Nec conuentus actione reali num. 9.
Nec penſionarius pro penſione ſoluenda num. 10.
Nec laicus effectus clericus in fraudem creditorum num. 11.
Nec clericus negotiator num. 12.
Et quid in obligato in forma Cameræ aut condemnato per tres ſententias conformes, vel quandò debitum eſt iuratum num. 13.
Nec quando creditor clericus eſt pauperior num. 14.
Beneficium c. Odoardus. de ſolutionibus an poſſit plures obtineri. 27
Beneficiati moderni tenẽtur celebrare Miſſas ad quas celebrandas ſeſe obligarunt beneficiati antiqui acceptantes legatum vtile Eccleſiæ. 166
Beneficiati oppidi participantes de decimis debent participare de onere adminiſtrandi ſacramenta. 167
Beneficia coram ordinarijs quibus ex cauſis reſignari poſſint. 188
Beneficia reſignata coram ordinarijs nõ poſſunt ab ipſis conferri ſuis vel reſignantium cõſanguineis, vel familiaribus. 190
Beneficia lite pendente an reſignari poſſint quando inquiſitus per ſententiam veniret priuandus beneficio. ibid.
Beneficia coram Papa poſſunt reſignari appellatione pendente à condemnato ad priuationem beneficij etiã data ſcientia impetrationis factæ à Papa. 191
Benedictio ſecũdarum nuptiarum eſt prohibita etiam ſi non fiat viuente prima coniuge. 211
Benedicens ſecundas nuptias punitur arbitrio Iudicis. ibid.
Benefactores poſſunt habere inſignia, ſeu arma in Eccleſijs. 341
Birroarij non probant plene præterquam in leuibus. 162
Bigami quando & quomodo puniantur à curia Eccleſiaſtica ob hæreſis ſuſpicionem. 246
Bulla Gregorij XIIII. de immunitate Eccleſiarum forma an ſit ſeruãda à Iudice laico, vbi notorium eſt confugientem ad Eccleſiam commiſiſſe delictum exceptuatũ in ea. 67

C

Calices conſecrati, Reliquiæ, et veſtes ſacræ poſſunt vendi ratione materiæ, & quando. 148
Canonicus poteſt petere abſolutionem ab excommunicatione pro concanonico, ſed non ad cautelam. 34
Canonici Eccleſiæ Cathedralis, an dicantur eſſe in dignitate, et poſſint ab illis expediri Breuia commiſſa con-

conſti tutis in dignitate. 251
Canonici ſoli recipiunt Epiſcopum ad oſculum, non alij beneficiati Eccleſiæ Cathedralis. 254
Canonicis ſolis competit adminiſtratio anniuerſariorum communium ipſis, & beneficiatis, niſi burſa communis fuiſſet facta ex redditibus beneficiatorum. ibid.
Canonici ſoli veniunt appellatione Capituli, non dignitates nec beneficiati, etiã ſi ex conſuetudine haberent vocem in actibus capitularibus. ibid.
Canonicus Eccleſiæ inferiores aſſocians Epiſcopum ad Vrbem an lucretur fructus Canonicatus. 351
Capitula Regni contra turbantes poſſeſſiones non procedunt nullo dato violento ſpolio. 63
Capellaniam habens cum onere celebrandi miſſas, an teneatur illas per alios celebrari facere tempore infirmitatis. 175
Capella in Eccleſia an poſſit erigi ſine dote. 338
Capellã reparare, & inſtruere mappis, paramentis, & alijs neceſſarijs quis teneatur, patronus, an Rector. 345
Capitulum Cathedralis Neap. quando inuitatur ad funus, ipſum ſolum defert Crucem per alienas parochias. 126
Cap. ſi clericos. de ſententia excommunicationis in ſexto, non eſt in vſu quoad cautionem de ſtando iuri. 126
Capſa pro colligendis eleemoſynis quando retineri poſſint. 144
Carcerati tentantes frangere carceres non ſecuta fuga puniuntur arbitrio Iudicis. 166
Carcerati qui tentauerunt frãgere carceres Curia Archiepiſc. Neapolit. non ſecuta fuga quomodo fuerunt puniti. ibid.
Carcer infamat. 126
Carcerans iniuſte clericum eſt excommunicatus. ibid.
Carcerantur quando clerici in Curia Archiepiſcopali Neap. ibid.
Carcerare clericos quando poſſunt laici. 128
Caſus vehementis ſuſpicionis hæreſis, vel apoſtaſiæ referuntur Pontifici Curia Archiep. Neap. 179
Cauſa ſeparationis thori eſt ardua, & requirit probationes concludentes. pag. 102
Cauſæ afferuntur, ex quibus matrimonium ſeparatur quo ad habitationem. 100
Caſus poſiti per Caſſaneum, in quibus Iudex laicus poteſt procedere contra clericos non procedunt in Regno Neapolitano. 286
Carens viſu oculi qui videtur ſanus quando ſit irregularis 349
Cedulones an poſſint affigi contra excommunicatos ſi comparent, & petunt abſolui. 109.
Celebrantes duas Miſſas eodem die quomodo puniantur. 234.
Cedulones affixi contra declaratos excommunicatos abſoluendos à Papa quando remouendi. 114.
Cedulones deturpantes ſunt ſuſpecti de hæreſi. 41.
Chriſtiani qui abnegarunt fidem Catholicam apud infideles ſi ſponte reuertantur & petant reconciliari Eccleſiæ quomodo abiurare debeant. 245
Citatio partis an requiratur in abſolutione ad cautelam. 32
Citatio valet ſine expreſſione cauſæ, in cauſa ſanctæ fidei. 242

Citatio perſonalis requiritur ad aliquem excommunicandum, quod limitatur pluribus modis. 115
Citatus ad dicendam cauſam quare nõ debeat declarari excommunicatus ſi non comparet declaratur excommunicatus in Curia Neapolitana propter cauſam principalem ob quam fuit citatus. 117
Clauſula, conſcientiam tuam oneramus, an impediat ſubdelegationem. pag. 249
Clauſula, ſiue quouis modo, poſita in bullis beneficiorum, quid, & quãdo operetur latiſſime demõſtratur. 345
Clauſula, vocatis vocãdis, intelligitur quando alius eſt in poſſeſſ. beneficij. 246
Clericus habet beneficium quod non poteſt conueniri niſi in quantum facere poteſt. 21
Clericus non tenetur cedere bonis. 22
Clericus cõſtitutus in minoribus gaudet beneficio. c. Odoar. de ſolut. ibid.
Clericus quando non gaudet beneficio, c. Odoardus, & luit in corpore, quomodo debet luere. 25
Clericus non poteſt carcerari per debito ciuili, & quando poſſit. ibid.
Clericus an debeat detineri carceratus pendente diſcuſſione ſuper admiſſione ad beneficiũ. c. Odoar. de ſolut. 26
Clericus debitor ſi poteſt, & recuſet ſatisfacere poteſt ſemper carcerari. 27
Clericus remiſſus ad Curiam Eccleſiaſticam à Curia ſeculari vna cum actis, an poſſit conſtitui reus ex dictis actis, vel teſtes examinati corã Iudice laico ſint prius de nouo examinandi. 35
Clericus debet remitti ad Iudicem Eccleſiaſticum à Iudice ſeculari vna cum actis. 36
Clericus non declinanſ forum ſeculare debet puniri. 38
Clericus ſi committat delictum, & poſtea ducat vxorem punitur à Iudice Eccleſiaſtico. 41
Clericus relegatus à Iudice Eccleſiaſtico ſi durante relegationis tempore efficiatur laicus, & frangat relegationem, à quo Iudice ſit puniendus pro dicta fractura. 43
Clericus effectus in fraude nullo modo poteſt puniri à Iudice laico, nec in bonis in Regno Neapol. ac etiam de Iure communi iuxta veriorem opinionem. 44
Clericus in Regno Neapol. conuenitur coram Iudice laico in feudalibus; ſed non in emphyteoticis, quæ tenet à Regia Curia. ibid.
Cleribus in quibus caſibus non poſſit reconueniri corã laico remiſſiue. 52
Clericus qui obligauit ſe in inſtrumẽto habente executionem paratam ſi efficiatur laicus an poſſit dictũ inſtrumentum liquidari cõtra ipſum in curia Eccleſiaſtica. 61
Clericus qui fuit Notarius Epiſcopi effectus laicus pro geſtis tẽpore Notariatus tenetur reſpondere coram Epiſcopo. ibid.
Clerici an gaudeant immunitate Eccleſiæ. 73
Clerici vagabũdi poſſunt priuari beneficijs. 174
Clericus non poteſt torqueri niſi ſit infamatus de crimine quod non ſeruatur in praxi. 199
Clerici negotiatores eſſe non poſſunt. pag. 229
Clerici an poſſint lucrari ex artificio ſine neceſſitate. ibid.
Clericus an poſſit exercere artificium mixtum cum negotiatione. 230

Cleri-

Clericus an poſſit aliquando exercere negotiationem. ibid.
Clericus an poſſit tenere tabernam, & vendere vinum quod colligit in poſſeſſione ſua. ibid.
Clerici in minoribus non beneficiati non prohibentur exercere negotia ſæcularia alias licita. 231
Clericus poteſt incumbere artificio dũmodo nõ ſe ſubtrabat à diuinis. ibid.
Clericus poteſt ex artificio lucrari abſque neceſſitate. ibid.
Clerici quando poſſunt conducere poſſeſſiones. ibid.
Clerici poſſunt locare animalia ſibi obuenta ex decimis, donatione, vel bæreditate. ibid.
Clericus põt emere animalia ſi babet multa paſcua, vt depaſcantur. ibid.
Clericus quando poſſit vendere rem emptam non mutatam. ibid.
Clericus poteſt abundanter prouidere domui ſuæ ne indigeat. ibid.
Clerici an poſſint tenere tabernas. ibi.
Clerici quando poſſint eſſe tabelliones. pag. 232
Clericus non poteſt eſſe maiordomus principis. ibid.
Clerici piſcatores an dicantur negotiatores. ibid.
Clerici blaſphemi quomodo puniantur. 233
Clericus officium diuinum omittens per longum tempus poteſt priuari beneficio. 235
Clericorum Cathedralis appellatione veniant tantum Canonici. 256
Clericus propter ſimplicem fornicationem punitur arbitrio Iudicis, ſed non priuatur beneficio. 138
Clericus pro iniuria ſibi illata poteſt agere contra laicos cum proteſtatione circa pœnam ſanguinis. 150
Et quid ſi certo ſciat mortem ſecuturam. ibid.
Clericus in ciuitate Neapolit. & Prouinc. non poteſt agere cauſas proprias vel alienas etiã in caſibus à iure permiſſis ſine licentia Curiæ. 151
Clericus an poſſit agere cauſas alienas cum proteſtatione citra pœnam ſanguinis. ibid.
Clericus an poſſit agere cum proteſtatione citra pœnam ſanguinis contra interfectorem fratris & aliorum propinquorum. ibid.
Clericus cum proteſtatione citra pœnam ſanguinis poteſt denunciare delicta tendẽtia in Reipublicæ perniciem vel graue damnum priuatæ perſonæ. 152
Vel ſi rerum in flagranti crimine reperiat. ibid.
Et an pro iniuria facta Eccleſię. ibid.
Clericus agens contra laicũ cum proteſtatione citra pœnam ſanguinis ſi babeat in animo quod reus moriatur, ſequuta morte vel mutilatione efficitur irregularis. ibid.
Clerici an poſſint pugnare cõtra bannitos pro defenſione patriæ abſque irregularitate. 155
Clerici contra laicos deponere non poſſunt, limita pluribus modis. 156
An ad repulſam, ſuper delicto in genere an ſuper negatiua, & alia. 157
Clerici an poſſint cogi deponere in iudicio ſæculari & quando. 158
Clericus in minoribus nõ cogitur deferre babitum, & tonſuram niſi in duobus caſibus. 151
Clericus in minoribus conſtitutus poteſt puniri ſi non defert babitum clericalem decentem. ibid.
Clerici itinerantes longo itinere poſſunt mutare babitum, laxare co-

mam,intrare tabernas. ibid.
Clerici alterius diœceſis non poſſunt recipi ad ordines exercendos. 163
Clericus exteris an poſſit probiberi ingreſſus vel habitatio in aliena diœceſi ſi nolunt exercere ordines. ibid.
Clerici dicuntur membra bonorabiliora populi 164
Clerici in materia priuilegiatiua veniunt appell. populi non in odioſa. ibid.
Clerici ſi ad inuicem ſe percutiunt an omnes ſint declarandi excommunicati ſi vnus prius incepit. 114
Clericus carceratus ſi diſceſſit à palatio, vel alio loco pro carcere ſibi aſſignato, & poſtea intra breue tempus reuertatur an teneatur ad pœnam fideiuſſionis. 129
Clericus ſicut quilibet nobilis non tenetur recanere palinodiam. 136
Clerico non poteſt imponi pœnitentia ſolemni ſed publica. ibid.
Clericus propter boneſtatem non debet cædi extra Eccleſiam. ibid.
Clericus propter offenſam factam laico nõ tenetur illi genufleƈtere. ibid.
Clerici in curia Archiepiſcop. Neap. tractibus chordæ non afficiuntur in publico. 137
Clericus pro crimine læſæ maieſtatis non poteſt puniri à Iudice laico, iuxta veriorem opinionem doctorum. 273
Clerici in Regno Neapol. in nullo caſu ſubduntur iuriſdictioni Iudicis laici niſi in cauſis feudalibus. ibid.
Clericatus ordo nobilitat. 275
Clerici non ſunt pœnis ignominioſis plebeiorum afficiendi. ibid.
Clerici nõ poſſunt volũtarie ſeſe ſupponere percuſſionibus laicorũ. 276
Clericus inuentus de nocte cum armis prohibitis non poteſt a poteſtate ſæculari ſpoliari armis, nec inſtrumẽtis, aut canibus, ſi vacet piſcationi, vel venationi prohibitæ à Principe ſæculari. 284
Clerici turbantes iuriſdictionem Iudicis laici in Regno nõ poſſunt puniri per Iudicem laicum. 286
Clerici in Regno in nullo caſu poſſunt conueniri coram Iudice laico etiam pro rebus profanis, niſi pro feudalibus. ibid.
Clerici pauperes qui non poſſunt vacare litteris, quid ſcire teneantur ſecundum Innocentium. 354. 355
Commiſſarius alienationis Eccleſiæ quid aduertere debeat. 217
Commiſſarius an teneatur examinare teſtes ſuper vtilitate Eccleſiæ. 220
Confeſſio clerici de delicto facta corã laico facit indicium ad torturam contra clericum, ſi ſponte facta fuerit. 36
Confugiens ad Eccleſiã ſi ab ea extrabatur nõ ſeruata forma bullæ Gregorij XIIII. de immunitate Eccleſiarum, an iuſtificata captura ex ſequentibus probationibus ſit amplius Eccleſia reſtituendus. 68
Confugiens ad Eccleſiam ſi non a Iudice, vel eius familia, ſed ab alijs extrahatur, puta à conſanguineis offenſi, an ſi de manu ipſorum a familia Iudicis ſæcularis capiatur extra Eccleſiam, ſit etiam Eccleſiæ reſtituendus. 69
Confugientem ad Eccleſiam ſi Iudex non carcerauit, nec extraxit, nec extrahi fecit, ſed ſolum extractum ab eius familia ſine eius ordine Eccleſiæ non reſtituit, vel mori facit, an ſit excommunicatus, & quid ſi mandauit extrahi. ibid.

Confu-

Confugiens ad Eccleſiam extractus per familiam ſæcularem an ſit de neceſſitate reſtituendus eidem Eccleſiæ, vel ſatis ſit ſi reſtituatur Epiſcopo. 70

Confratres alicuius Congregationis in quo loco ſepeliendi. 224

Confrontatio quando facienda in cauſis ſanctæ fidei. 243

Confeſſioni coniugum quando ſtetur ſuper impedimento matrimonij. 99

Concubinarius etiam notorius nō poteſt priuari beneficijs abſque monitionibus iuxta Concil. Trid. 137

Concubinarius dicitur clericus, etiam ſi in domo propria concubinam non retineat, ſi probetur carnalis commiſtio, & diffamatio. 138

Concilium Prouinciale à quo inuocari debeat, quando & quomodo. 271

Concilium Prouinciale an concedat Indulgentias, & quas. ibid.

Concilium Prouinciale an liget exemptos. ibid.

Concilium Prouinciale, an debeat notificari ab Epiſcopis. 272

Concilium Prouinciale per quod temporis ſpatium durare debeat. ibid.

Concilium Prouinciale an poſſit allegari ſuſpectum. ibid.

Cōcordia ſuper decimis nō ligant ſucceſſores ſine confirm. Apoſtol. 219

Cōcordia ſuper dimiſſione partis decimarum debitarum à laicis facta Eccleſiaſticis non valet ſine confirmatione Apoſtolica. 220

Conceſſa Capella cū Iurepatronatus an intelligatur conceſſum ius funerandi. 247

Condemnari ab Epiſcopo an poſſit cōtumax ad pœnam delicti. 124

Contumax poteſt excommunicari ſine alia citatione. ibid.

Cōſuetudo valida in ſacramētalib. 211

Conſanguinitas an probetur per ſolā confeſſionem impetrantium diſpenſationem. 93

Conſuetudo poteſt inducere, quod in quinto gradu matrim. ſit nullū, qn̄ oritur ſcandalū, vide in annot. 94

Conſuetudo qua Epiſcopi faciūt teſtamēta ad pias cauſas pro anima defunctorū, qui deceſſerūt ab inteſtato valet, & plurib. cōprobatur. 292

Conſuetudo valet, quod Epiſcopus diſponat de fructibus relictis à beneficiario. 294

Conſuetudo valet, quod clerici teſtantur de fructibus beneficiorum. ibid.

Cōſuetudo teſtandi de feudis antiquis in præiudiciū agnatorū valet. ibid.

Conſuetudo valet, quod vaſſallus alienet feudū ſine aſſenſu domini. ibid.

Conſuetudo valet, quod filiusfamilias teſtatur. ibid.

Contumax poteſt excommunicari ſine alia citatione. 124

Copia actorū qualis eſſe debeat, quando tranſmittitur in Curia ſeculari ad Eccleſiam vna cum clerico, ſi clericus eſt inquiſitus de delicto commiſſo cum ſocijs laicis. 37

Copula ſubſecuta poſt matrimonium metu cōtractū an purget metū. 323

Corpora & reliquiæ ſanctorū, an poſſint de loco ad locum trāſferri. 201

Corpora aliquorum ſociorum S. Ianuarij ſunt condita ſub altari maiori Eccleſiæ Cathed. Neap. ibid.

Corpora defunctorum quādo poſſint transferri. ibid.

Cura animarum, & poteſtas adminiſtrandi ſacramenta poſſunt præſcribi, & per quantum tempus. 182

Curia Archiep. Neap. non ſolet procedere ad liquidationem inſtrumenti

cenſus vitalitij pro capitali, ob non ſolutionem tertiarum. 61
Curiæ Archiep. Neapolitana quando carcerat alienos ſubditos ad inſtã-tiam ſuorum Epiſcoporum. 139
Curſores Curiæ Archiepiſcop. Neapol. quando fidem faciant in ſuis depoſitionibus. 162
Curia Epiſcopalis venit appellatione Curiæ Ciuitatis. 165
Curator non interuenit quando minor torquetur in Cur. Arch. Neap. nec etiam quando examinatur. ibid.

D

DEclaratio excomm. contentæ in iure, vel in præcepto hominis, ſuſpenditur per appellationem. 105
Decimas vt poſſint vna cum curato exigere beneficiati oppidi, requiritur conſuetudo immemorabilis. 177
Declaratio excommunicationis incurſe, an poſſit ſuſpendi abſque appellatione. 107
Declaratio excommunicationis eſt facienda parte citata, quod limitatur in aliquibus caſibus. 116
Decreto, procedendum eſſe ad vlteriora, quando vtitur Vicar. Neapolit. deleg. Papæ. 151
Decretum ſi in euidentẽ, mortuo Papa re integra non poteſt à Commiſſario ferri. 350
Defunctus dicitur miſerabiliſſ. perſona, quæ debet eſſe ſub protectione. 256
Defuncti dicuntur perſonæ multum miſerabiles, & ſunt ſub protectione Epiſcopi. 294
Delegatus Papæ ſi delinquat in delegatione quando poſſit ab Ordinario puniri. 144
Delegatio facta Vicario an tranſeat in ſucceſſorem. 248
Delegata cauſa perſonis in dignitate conſtitutis an poſſit ſubdelegari nõ habentibus dictam qualitatem. 249
Delegatus qui non poteſt ſubdelegare debet recipere iuramẽta teſtib. 250
Delegatus an poſſit reuocare ſententiam quam pronunciauit ſuper cõpetentia iudicij. ibid.
Delegatus Papæ tenetur obſeruare conſuetudinem loci litigãtium. 251
Delegatus Papæ quando poſſit cognoſcere extra locum ſuæ dignitatis & trahere vltra dietam. 253
Delegati duo ſi ſunt dati in ſolidum, & vnus præoccupauit, quando poſſit alter ſe intromittere. 257
Delicta omnia ſunt publica de iure canonico. 133
Denunciator poteſt eſſe teſtis in cauſa matrimoniali, & quando. 98
Denunciator non facit partem in Iudicio. 134
Denunciator non eſt citandus. ibid.
Denũciator poteſt aſſiſtere in iudicio, & quid ſeruetur in Curia Archiepiſcopali Neapolitana. ibid.
Denunciator habetur pro teſte in qualibet cauſa aliquibus concurrẽtibus. 135
Denunciare vel accuſare quilibet tenetur hæreticos, maleficos, committentes alia delicta, quæ tendunt in perniciem Reipublicæ. 75
Denunciatio hæreticorũ, necromanticorum, & maleficorum an ſit facien. in ſcriptis, vel ſufficiat oretenus denunciare non expreſſo nomine denuncianti. 76
Denunciator in cauſa Sanctæ fidei habetur pro teſte. ibid.
Denunciari an debeant mulieres quæ ſim-

ſimplicitate maleficia conficiunt. pag. 77
Denunciari an debeant hæretici occulti. ibid.
Denunciatio hæreticorum, & maleficorum, an debeat fieri ſi ſunt emendati. 78
Denunciationem hæreticorum, & maleficorum an debeat præcedere fraterna correctio. ibid.
Denunciatio hæreticorum, & maleficorum an debeat fieri cum periculo vitæ. 79
Denunciare parentes hæreticos an teneantur filij. ibid.
Denunciari an debeant leuiter de hæreſi ſuſpecti. ibid.
Denunciari quando debeant detinentes libros hæreticorum. 81
Denunciari an debeant detinentes pētacula. 82
Denunciari an debeat mulier quæ habet famam maleficæ ſi non operatur niſi ſimpliciter ſuperſtitiones. ibidem.
Denunciari an debeat hæreticus qui accedit ad confeſſionem animo peruertendi confeſſarium, & inducendi illum ad hæreſim, & quid ſi vult abſtinere ab hæreſi, ſed non vult reuelare complices. 83
Deputatio vicarij parochialis pertinet ad Epiſcopum. 177
Deponitur clericus pro quocumque graui crimine. 240
Deputata ad certos pios vſus non poſſunt deputari ad alios ſine auctoritate Papæ etiam cum auctoritate legati à latere etiam in melius, vel de conſenſu hæredis. 86
Deputata ad pios vſus quando poſſint in alios conuerti per Epiſcopum ob impedimentum facti, vel Iuris. ibid.
Deputata ad certos pios vſus, quando per Epiſcopū conuertuntur in alios ob impedimētum, an ſit neceſſarius aliorum cōcurſus, & quorum. 88
Deſcendentia in antiquis probatur leuioribus probationibus. 305
Deſerta appellatione an poſſit peti executio ſententiæ corā Iudice à quo. pag. 200
Diſpenſatio matrimonialis in 4. & 5. gradu non requiritur, & quid ſeruetur. 92
Diſpenſatio matrimonialis non eſt facienda ſi adeſt ſcandalum quamuis omnia ſint probata. 94
Diſpēſatio matrimonialis expirat mortuo Papa ſi non eſt executioni demandata. 350
Diſpenſatio matrimonialis conceſſa à Papa propter anguſtiam loci an ſit demandanda executioni ſi mulier in loco vicino ſuæ patriæ ſibi parem inuenire poſſet. 90
Diſpenſatio eſt late interpretanda quatenus verba ſonant. ibid.
Diſpenſatio matrimonialis ob incōpetentiam dotis quàliter ſit intelligēda, & quid ſi pater habet plures filias an cenſeatur poſſe dotare vnam ſi non poteſt commode omnes dotare, ſed vna tantum. 91
Diſpenſatione à Papa obtenta ſuper impedimēto occulto poſt contractū matrimonium, an neceſſarius ſit nouus conſenſus alterius coniugis ignorantis impedimentum, & an forma Conc Trid. de nouo requiratur. ibid.
Diſmembratio fructuū eſt alienatio, & requirit ſolemnitates requiſitas in alienatione rerum Eccleſiæ. 219
Donatio Iurispatronatus propter ſeruitia eſt ſimoniaca. 312

Eccle-

E

Ecclesia potest incastellari ad defensionem Reipublicæ auctoritate Episcopi. 155

Ecclesia an possit vendi ratione materiæ. 248

Ecclesia finita emphyteusi per generationem tenetur relocare descendentibus si ex consuetudine immemorabili renouari consueuit. 303

Ecclesia finita emphyteusi per generationem non tenetur renouare descendentibus si vult pro se retinere, latè probatur. 300

Electio sepulturæ commissa voluntati alterius an valeat. 222

Electio sepulturæ facta ad suggestionem alterius an valeat. 223

Electio sepulturæ spectat ad Vicarium Neap. quando qui elegit non potuit sepeliri in Ecclesia electa. 224

Electio sepulturæ quomodo probetur. pag. ibid.

Electio sepulturæ per quot testes probetur. 226

Electio semel facta de viro discreto cui à Papa commissa est dispẽsatio matrimonialis non potest mutari. 92

Emphyteusi finita per generationem, Ecclesia an teneatur relocare descẽdentibus, & quid si velit pro se retinere. nu. 2. & 3. 299

Emens rem Ecclesiæ quãdo teneantur probare pecuniam versam in vtilitatem Ecclesiæ. 334

Enunciatiua vt probent in antiquis requiritur, quod procedant à personis non habentibus interesse. 305

Episcopus non repetens clericum detentum a Iudice sæculari grauiter punitur. 39

Episcopus potest præcipere officialibus locorum, quod expellant excommunicatos. 40

Episcopus tenetur denunciare excõmunicatos, vt ab alijs euitentur. ibidem.

Episcopus est executor canonum, & Concilij Tridentini, & potest non obseruantes Canones excommunicare. 142

Episcopus an possit, & debeat concedere Iudici laico, vt exhumet ab Ecclesia cadauer occisi ad finem capiendi informationem delicti in genere. ibid.

Episcopus requisitus à Curia seculari, vt dicat si talis inquisitus, & carceratus in eadem curia sit clericus, vel non potest libere dicere. 153

Episcopus permittens pulsari campanam Ecclesiæ ad conuocandum populum pro persequendis malefactoribus non est irregularis. 154

Episcopi & presbyteri itinerãtes sunt inuitandi ad prædicandum verbum Dei, & cõsecrandã oblationem. 161

Episcopus & Vicarius veniunt appellatione officialium populi. 165

Episcopus potest prohibere laicis ne deferant habitum clericalem. 173

Episcopus nõ potest constringere heredes defunctorũ, vt in funere cõuocare debeant clericos Ecclesiæ parochiales tãtũ exclusis alijs, donec eorum numerus impletus fuerit. 177

Episcopus non potest statuere quod nullus admittatur ad cantandum responsoria pro defunctis nisi examinatus fuerit circa cantum. ibid.

Episcopus potest dispensare cum deposito verbaliter, & in quibus casibus. 178

Episcopi ex generali consuetudine, & quasi possessione faciunt gratiam de omni-

omnibus delictis præcipue Archiep. Neapol. ibid.
Epiſcopus non poteſt facere indultum illis qui aliorũ delicta detegunt. 179
Epiſcopus an poſſit indicere feſta in ſynodo ſine conſenſu populi. 184
Epiſcopi præſentes in curia interueniunt in canonizatione ſanctorum & dant votum. 185
Epiſcopus ſi celebrat Miſſam in parochia cui debeantur oblationes. 205
Epiſcopus quando viſitat monaſteria monialium non debet introducere laicos. 210
Epiſcopus concurrit in cura animarũ cum alijs parochis ſuæ diœceſis. 228
Epiſcopus, vel alia perſona principalis non tenetur dicere aſperges in diebus Dominicis. 237
Epiſcopus poteſt exequi etiam legata & teſtamenta ad non pias cauſas negligente herede. 256
Epiſcopus qui delegauit cauſam an poſſit illam auocare ad ſe in qualibet parte litis. 257
Epiſcopus pro acceſſu ad Concilium *Prouinciale an poſſit petere charitatiuum ſubſidium.* 272
Epiſcopus an poſſit diminuere pœnitentiam iniunctam à Papa. 90
Epiſcopus coram quo mouetur lis ſuper nullitate matrimonij an poſſit cognoſcere de ſurreptione diſpenſationis matrimonialis iã factæ à delegato, n. 115. & in annot. n. 19. 94
Epiſcopus cui commiſſa eſt diſpenſatio matrimonialis, ſi malitioſe ſe differat diſpenſare, & interim naſcatur filius illegitimus an ſuccedat filius. 95
Epiſcopi non debent eſſe prompti ad carcerandum clericos. 125
Epiſcopus poteſt mandare Iudici laico vt arreſtet carceratum in ſuis carceribus pro cauſa pendente coram ipſo Epiſcopo. 132
Epiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem contentioſam in aliena diœceſi de conſenſu diœceſani, & quid Neapol. ſeruetur. 138.
Epiſcopus non poteſt iudicare ſubditũ inuitum in aliena diœceſi. 139.
Epiſcopus poteſt reſiſtere delegato quando non ſeruat cap. ſtatutum, de reſcript. in 6. ibid.
Epiſcopus poteſt compellere laicos ad hoſpitalitatem, eleemoſynam, & alia opera pietatis. 259.
Epiſcopus poteſt compellere cenſuris laicos ad venden. frumentum tempore charitatis annonæ. ibid.
Epiſcopus diſtribuit in pios vſus bona peregrini decedẽtis ab inteſtato. 295.
Epiſcopus vel parochus cui decima debentur poteſt prohibere collectionem fructuum ſine præſentia deputati ab eo & apponere cuſtodes in agro, vel area. ibid.
Epiſcopus an poſſit habere duos canonicos non Cathedralis *in ſuo ſeruitio tamquam familiares & commenſales qui in abſentia percipiant fructus prabendarum.* 351.
Epiſcopus an poſſit conſtituere Vica*rium vel viſitatorem & facere ſuũ familiarem Commenſalem* Canonicum *Eccleſiæ inferioris qui in abſentia percipiat fructus.* ibid.
Epiſcopus *ſucceſſor quando tenetur ſtare locationi prædeceſſoris.* 353.
Epiſcopus *ſucceſſor tenetur ſtare locationi prædeceſſoris quando terræ ſunt ſatæ.* 354.
E*remitæ non permittuntur commorari in ciuitate, & diœc. Neap.* 173.
Euidens *vtilitas in alienatione rerum Eccleſiæ, qua dicatur.* 331.

Eui-

Euidens Eccleſiæ vtilitas non probatur per aſſertionem cõtrahentium. ibid.
Excõmunicari an poſſit ille, cuius fidei teſtator commiſit diſpẽſationem quantitatis pecuniæ perſonæ ſibi in ſecreto ſignificatæ. 20
Excommunicatus ante annum poteſt puniri ſi contemnat excommunicationem. 39
Excommunicatus perſeuerans in excommunicatione per longũ tempus poterit ſepeliri extra locum ſacrum etiam ſi pœnitens decedat. 41
Excommunicatio iniuſta cauſat iuſtũ metum, & quando. 56
Excõicatio, & aliæ cenſuræ quando ſuſpendantur appellationem. 105
Excommunicatio non poteſt ſuſpendi ad tempus. 107
Excõmunicari an poſſit ille cui excõmunicatio non eſt profutura. 110
Excommunicationẽ an incurrat ignorans ſtatum in facto damnoſo. 116
Excommunicatio, vel declaratio excõmunicationis poſſunt fieri die feriata in honorem Dei. 117
Excõmunicatus eſt qui aufert aliquid de manu clerici per vim, vel tenet eum per frænum equi, & alia exempla practicabilia. 118
Excommunicatus carceratus in curia Archiepiſcopali non expeditur niſi prius abſoluatur. ibid.
Excommunicari nõ poteſt comparens paratus ſatisfacere. 119
Excõmunicationis ſententia poteſt ferri pro fructibus non liquidatis. ibid.
Excommunicatus perſiſtens in excõicatione per annum habetur pro confeſſo, & conuicto de delicto pro quo contumax fuit excõmunicatus. 123
Excommunicatus perſeuerans vltra annum in excommunicatione poteſt priuari beneficio. ibid.
Excommunicatus ſi poſt annum admittatur ad defenſiones an recuperet benefic. 124
Excõmunicantur Religioſi procurantes fieri ſibi vel ſuis monaſterijs legata in præiudicium aliorum. 343

F

Familia Epiſcopi an gaudeat priuilegio fori. 46
Famulo infirmo an debeatur ſalarium pag. 175
Fiſcus auditur in cauſa matrimoniali in Curia Archiepiſcopali Neapolit. quando agitur de vinculo matrimonij. 101
Fiſcus de iure communi appellat. 160
Fiſcus appellat in Curia Archiepiſcopali Neapolit. ibid.
Fructus quomodo diuidantur inter reſignantem, & reſignatarium, inter hæredes defuncti beneficiarij, & ſucceſſorem. 192
Fructus, & alia bona Eccleſiæ, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt alienantur inconſulto Papa, & quæ talia ſint. 216
Fructus prohibentur alienari vltra triennium ab Eccleſia. 219
Furor & ebrietas quando ſufficiãt ad ſeparandum matrimonium. 100
Fuſtigari non debent clerici more laicorum. 274

G

Generalis Ordinis, vel alia eminens perſona ſindicari non debet. 210

Habi-

H

HAbilitatio clericorũ carceratorũ quãdo facienda vel non. 126
Habitus nouæ Religionis in communi eſt prohibitus. 172
Habitatio per triennium quãdo dicatur ſormiter facta à frigidis, & maleficiatis. 314
Hæreticus reconciliatus eſt inhabilis ad audiendas confeſſiones. 169
Hæres cui incũbit onus ſoluendi legatum pro Miſſis celebrandis in Eccleſia nõ põt deputare Cappellanos. 176
Hæreticus pro primo lapſu quando moriatur. 244
Hæres an poſſit affigere arma ſua in Capella in qua ſunt arma teſtatoris. 340
Honorantiæ debitæ patrono quando vendi poſſunt. 312
Hoſpitalium gubernatio habentibus vxorem, & filios committi an debeat, & quando poſſit. 336
Hoſpitalium gubernatio non eſt committẽda debitoribus Hoſpitalium, & quando poſſit. 337

I

ILlitterati ſunt habiles ad beneficia ſimplicia, quæ non requirunt induſtriam, & quis dicatur penitus illitteratus. 355
Immunitas Eccleſiaſtica an violetur ſi extrahantur ab Eccleſia non rei delinquentes, ſed alij in ea commorantes. 67
Imagines verberantes, vel deturpantes à quo Iudice ſint puniendi. 84
Impedimentum duplex cognationis habens tenetur vtrumque in diſpenſatione exprimere. 91
Impetrãs beneficium poſſeſſum ab homicida abſque diſpenſatione Apoſtolica non tenetur probare homicidium probationibus clariſſimis, prout in cauſa criminali, ſed prout in cauſa ciuili. 192
Imago Sãcti depicta in pariete domus priuatæ perſonæ quãdo deſtrui poſſit de ordine Epiſcopi, vel ſine. 203
Impediti accedere ad Concilium Prouinciale, quid facere teneantur, & non impediti quomodo cogendi. 270
Immunitate Eccleſiaſtica an gaudeat interficiens inimicum à tergo cum ſclopo. 287
Imago deuota ſi ſit in capella an poſſit alius in eadem Eccleſia conſtruere aliam capellam magis ornatam cum imagine eiuſdem ſancti. 342
Imagini deuotæ ſi fiant plures oblationes, an poſſint confratres, vel alij procurare, vt oblationes fiant eorum capellæ, & non imagini. 343
Inceſtuoſi qui impetrauerunt diſpenſationem à Papa an poſſint peracta pœnitentia publica contrahere matrimonium præſtita ſolum cautione periurum de conferenda operam ſuam fabricæ Eccleſiæ. 90
Inceſtuoſi qui poſt factam ſeparationẽ à delegato de nouo ſe cognouerunt indigent noua diſpenſatione. ibid.
Incidenti ſpirituali remiſſo ad Iudicem Eccleſiaſticum ſi pars expeditionem non procurat an Iudex laicus poſſit procedere in cauſa principali. 290
Inhibere quando poſſit Iudex ad quẽ, Iudici à quo, & praxis Curiæ Archiepiſc. Neap. 194
Iniuria leuis non efficitur atrox ratione diei feſti, nec ſi fiat coram perſona magnæ auctoritatis, quæ non habet.

habet iuriſdictionem. 298
In iurepatronatus legato, vel donato familiæ ſucceditur in capita, & non in ſtirpes. 307.
Idem quando competit pluribus, aut vniuerſis. ibid.
Inquiſitus non citatur ad videndum iuramenta teſtium repetendorum in cauſis ſanctæ fidei. 243
Inſtrumenta ſunt extrahenda parte citata. limita ibi. 305.
Inſtitutio facta ab ordinario ſine affixione edicti in iurepatronatus eſt nulla, & non præſumuntur apposita edicta, quando eadem die præſentationis ſecuta fuit inſtitutio. 306.
Inſignia ſeu arma fundatoris capellæ an liceat abradere. 340.
Inſignia in Eccleſijs non ſunt affigenda ad inanem gloriam, nec continere debent aliquod inhoneſtum. 341.
Inſignia ſua in Eccleſia non poteſt affigere Epiſcopus, Baro, vel alius, quãdo Eccleſia, vel capella eſt conſtructa ex pecunia Vniuerſitatis. ibid.
Interdictũ quando ſuſpendi poſſit. 97.
Interrogatoria poſſunt dari ab inquiſitis teſtibus repetendis, & ibi praxis Curiæ circa interrogatoria. 130.
Interrogatorijs quando teſtes non teneantur reſpondere, & alia de interrogatorijs. 131.
Intellectus Bullæ Pij V. de pœnis blaſphemantis Deum, & Sanctos. 233.
In venditione omnium bonorum mobilium, & immobilium, iurium, & actionum vniuerſarum venit Iuſpatronatus. 308.
Irregularis eſt, qui patitur ſe ſcribi pro teſte in ſententia mortis. 153.
Iudex peccat non legitimè interrogans reum, nec reus cogitur dicere veritatem. 35
Iudex ſecularis remittens clericum ad Eccleſiaſticum cum ignominia, debet puniri, & eſt excommunicatus. 38
Iudex laicus tenetur compellere teſtes laicos ad deponendum coram Iudice Eccleſiaſtico ad requiſitionem ipſius. 47.48.
Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit de reſtitutione dotis. 97.
Iudex Eccleſiaſticus poteſt de iure Canonico procedere ex officio ſuper omni delicto. 128
Iudici exequenti ſententiam nullam, poteſt impune reſiſti. 140
Iudex Eccleſiaſticus ordinarius, vel delegatus cenſuris compellit Iudicem laicum ad præſtandum ſibi brachium. 159
Iudex laicus tenetur præſtare brachiũ Eccleſiaſtico non viſo proceſſu, nec cognito de iuſtitia cauſæ niſi in aliquibus caſibus. ibid.
Iudex laicus numquam poteſt cognoſcere de iuſtitia cauſæ ſententiæ Iudicis Eccleſiaſtici quando ab eo ſolum petitur familia, & in cauſis ſanctæ fidei. ibid.
Iudex à quo, poteſt plures terminos aſſignare appellãti, & quos aſſignet Curia Archiep. Neap. 195
Iudex à quo, qui non detulit appellationi, an poſſit præfigere terminum appellanti ad perſequendam appellationem. 196.197.
Iudex à quo, cui præſentatur appellatio, & nihil reſpondet, cenſetur deferre appellationi, & ibi praxis Curiæ Archiepiſ. 197
Iudex ad quem, in appellationibus quem ritum ſeruare debeat. 198
Iudex appellationis poteſt confirmare ſententiã nullam Iudicis à quo, etiã

ſi fuerit nulla ex defectu iuriſdictionis. ibid.
Iudices reprehenduntur qui exquirũt noua genera tormentorum. 199
Iudex ad quem, an poſſit confirmare ſententiam Iudicis à quo, vel infirmare, aut reformare, quando appellatio eſt deſerta. 200
Iudex delegatus, qui non eſt graduatus in Iure ciuili, vel canonico, tenetur de neceſſitate aſſumere aſſeſſorem Iureconſultum. 252
Iudex Eccleſiaſticus coram quo pendet quæſtio ſpiritualis illegitimitatis, poteſt mãdare Iudici laico, quod pendente quæſtione ſpirituali non procedat in cauſa principali. 290
Iudex laicus non poteſt præcipere Iudici Eccleſiaſtico, quod intra aliquem terminum expediat incidens ſpirituale. ibid.
Iuramentum ſuppletorium an poſſit deferri in cauſa matrimoniali. 99
Iuramentum ſuppletorium non defertur niſi fuerit pluſquam ſemiplene probatum, ponuntur exempla. 104
Ius funerandi non intelligitur conceſſum, conceſſa capella, niſi exprimatur. 224
Iuspatronatus competens familiæ an illa extincta extinguatur. 307
Iuspatronatus quando veniat in venditione fundi, vel palatij. 308
Ius præſentandi an tranſeat in conductores ſeu affictatores Caſtrorum. 312

L

LAicus quidam propter verba prolata in contemptum Eccleſiæ, & ſacerdotum fuit fuſtigatus. 42
Laici offendentes curſores Curiæ Archiep. Neapolit. exequentes ſuum officium puniuntur ab eadem Curia. 51
Laici fideiuſſores clericorum poſſunt conueniri coram Epiſcopo. 53
Laici poſſunt prorogare iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici ſine licentia ſuorum ſuperiorum laicorum. ibid.
Laici carcerantur ab Epiſcopo, & alijs pœnis temporalibus confringuntur in cauſis coram ipſo vertentibus. 54
Laicus ſi petat veniam, & offerat ſatiſfacere clerico percuſſo, qui non vult ei reconciliari an poſſit abſolui. 112
Laicus excommunicatus vltra annũ priuatur Iurepatronatus. 124
Laicus quilibet admittitur ad denunciandam delicta clericorum in curia Archiepiſcopali. 131
Laici magiſtri Eccleſiarum non poſſunt præeſſe Eccleſijs nec clericis nec ſe implicare de ſpiritualibus. 143
An poſſint deputare miniſtros Eccleſiæ. ibid.
An expellere presbyteros. ibid.
An poſſint eſſe œconomi. ibid.
An procuratores ad vendenda bona Eccleſiæ. ibid.
An collectores obuentionum ſpiritualium. 144
An poſſint oblationes accipere de altari & eſſe cuſtodes altaris. ibid.
An eſſe operarij fabricæ Eccleſiæ. ibidem.
An poſſint habere loculos ſiue capſas pro excipiendis eleemoſynis. ibid.
Laicus an poſſit per Epiſcopum prohiberi quærere eleemoſynas, & quando. ibid.
Laici magiſtri Eccleſiæ an poſſint congregare artifices in Eccleſijs. 145

An poſſint facere proceſſiones ſine licentia Epiſcopi. 145
An diſponere de mortuarÿs. ibid.
An concedere alÿs in Eccleſÿs, Capellas, altaria, ſepulturas. ibid.
Laici an *poſſint habere aliquod ius in Eccleſia in ſedibus vel ſtamnis.* 146
Laici omnes ſub pœna grauis viri, vel mulieres non poſſunt deferre habitum regularium. 173
Legatum *factum Capellæ confraternitatis Corporis Chriſti cui debeatur.* 205
Legatum *factum Sanctis an debeatur Eccleſÿs illis dedicatis, vel Eccleſÿs in quibus ſunt recondita corpora Sanctorum.* ibid.
Legatum *factum Canonicis cui debeatur.* ibid.
Legatum *factum monaſterio intelligitur de monaſterio patriæ teſtatoris.* 207
Legatum *factũ Eccleſia ſi ſunt plures in ciuitate debetur pauperiari, & in dubio monaſterio Monialium.* 208
Legatum *factum* Canonicis *ducentorum aureorum pro celebratione Miſſarum an poſſit diuidi ſtatim inter canonicos, vel ſit conuertendum in annuos redditus, vt in perpetuum celebrentur Miſſæ, & anniuerſaria.* ibid.
Legata *pia ſunt tranſumptanda, & exemplanda coram Iudice Eccleſiaſtico alias exemplato eſt nulla pag.* 255
Legitimum *quando quis poſſit prætere ſe pronunciari.* 298
Leuiter *percutiens* Clericum *in platea vel foro, aut in Eccleſia coram multitudine gentium, an ab Epiſcopo abſolui poſſit.* 296
Lenocinium *& inductio ad peccatum eſt iuſta cauſa ſeparationis thori in annot.* 102
Lite *pendente ſuper matrimonio quando poſſit interdici carnale commercium.* 96
Lite *pendente ſuper matrimonio ſunt præſtanda vxori alimenta, & quando, & an repetantur, & ſi ſint præſtanda cum cautione.* 97
Licentia *quomodo concedenda clericis, vt deponãt coram Iudice laico.* 158
Licentia *contrahendi matrimonium quãdo poſſit dari impuberibus.* 317
Locatio *bonorum Eccleſiæ per triennium permiſſa, & quãdo vltra.* 216
Locatio *prædÿ Eccleſiæ vltra triẽnniũ eſt nulla etiam per triennium.* 218

M

MAgiſtri Eccleſiarũ *laici quã poteſtatẽ habeant in* Eccleſÿs. 143
Magiſtri Eccleſiarum laici excommunicantur per Curiam Neap. ſi non præſtant eleemoſynam prædicatori. 249. 250
Malefica an dici poſſit quæ ſemel maleficium fecit. 82
Mandatum de capiendo expeditum à Vicario an poſſit mãdari executioni ipſo remoto ab officio. 249
Macudam *in oculo habens quãdo poſſit promoueri.* 349
Matrimonium *metu Iudicis contractum eſt nullum, & quando.* 56
Matrimonium contractum ſub conditione ſi Papa diſpenſauerit poſt diſpenſationem requirit nouum conſenſum. ibid.
Matrimoniũ quando ſeparatur quoad thorum & habitationem ex culpa viri debet reſtitui dos & donatio propter nuptias. 98

Ma-

Matrimonialis cauſa expeditur ſummarie. 101

Matrimonialis cauſa expeditur contra abſentem & quando. 102

Matrimonia celebrata à parocho putatiuo ex communi errore an ſint inualida & de nouo contrahenda. pag. 183

Matrimonium propter frigiditatem vel maleficium quando ſeparandum. 313

Matrimonium contractum inter impuberes proximos pubertati valentes carnaliter coniungi nõ debet ſeparari, & an requiratur quod carnaliter ſe cognouerint. 317

Matrimonium metu contractum eſt ipſo iure nullum & quare. 319

Meretricum tributum ſiue gabella improbatur. 84

Meretrices debent deferre aliquod ſignum vt diſcernantur à mulieribus boneſtis. 173.174

Mendicantes quando inuitantur ad funus non poſſunt per alienas parochias deferre Crucem. 226

Metus, vt annullet matrimonium, debent cadere in conſtantem virum. pag. 320

Metus minor conſiderat in muliere quam in maſculo vt declaretur matrimonium nullum. ibid.

Metu matrimonium contractum probatur pluribus coniecturis & ſignis. ibid.

Metus in matrimonio durat durante cauſa metus. 321

Metus purgatur in matrimonio ex pluribus. 322

Metus reuerentialis quando annullet matrimonium. 326

Miſſarum numerus quando in ſynodo refrenari poſſit per Epiſcopum, & quod Concil. Trid. non procedat in Miſſis impoſitis in fundatione beneficiorum. 88

Mimæ & meretrices prohibentur deferre habitum Monialium. 173

Miracula fiunt in inſtanti & ſunt ex omni parte perfecta. 180

Miniſtri pro cantandis Miſſis & Horis canonicis in Eccleſia parochiali ſunt tantum ad bene eſſe. 219

Miſſa plures eodem die celebrari prohibentur regulariter. 234

Mobilia pretioſa quæ dicantur. 214

Modus procedendi & formandi proceſſum in cauſis ſanctæ fidei prout ſeruatur in curia Archiep. Neapol. pag. 241

Modica non ſunt in conſideratione ſi publice fiant. 297

Monitoria ad finem reuelationis quis concedere poſſit. 2.

Monitoria ad finem reuelationis an concedere poſſit Epiſcopus homini nullius diœceſis. 3.

Monitoria ad finem reuelationis non ſunt concedenda pro qualibet releui, & ibi practica Curiæ Archiepiſcopalis. ibid.

Monitoria ad finem reuelationis ſunt concedenda in ſubſidium, & ibi late Praxis Curiæ, & quando in facto, pro quo ſint concedenda vel non. ibid.

Monitoria debent continere rem certam. 6

Monitoria non debent eſſe infamatoria. ibid.

Monitoria nõ debent eſſe criminoſa. 7

Monitoria ſunt concedenda ad inſtantiam eius cuius intereſt. 8

Monitoria non ſunt cõcedenda ad inſtantiam excommunicati vel notorij peccatoris. ibid.

Monitoria debent continere aliqua dierum interualla, & poſſunt concedi die feriata. ibid.
Monitoria poßunt concedi ſine citatione partis. 9
Monitoria non poſſunt impetrari ſine ſpeciali mandato. ibid.
Monitoria ad finem reuelationis ſi Epiſcopus deneget an poſſit appellari. pag. 10
Monitoria eſſe concedenda vel non concedenda eſt decretum interloquutorium. ibid.
Monitoria qui impugnat ſuſpectus redditur. ibid.
Monitoria *non compellunt deponere eum iuramento, & non faciunt puniri de falſo contrarium deponentem in iudicio.* 11
Monitoria ad finem reuelationis non dicuntur ſtatuta ſed mandata & morte expirant. 12
Monitorijs an cenſeantur paruiſſe qui reuelant oretenus Epiſcopo ſine ſcriptis. ibid.
Monitorium quādo ligat ſubditos alibi commorantes tempore excommunicationis. 19
Monoculus *an poſſit promoueri ad minores ordines.* 349
Moyſes non redarguit Aaron coram populo propter dignitatem Eccleſiaſticam. 210
Mortuus *repertus in puteo vel ſuſpenſus quando debeat priuari Eccleſiaſtica ſepultura.* 227
Mulier eſt ponenda in loco tuto & honeſto, ſi propter ſæuitiam viri non poteſt cum eo habitare. 58
Mulier ſeparata à viro auctoritate Iudicis *dicitur permanere in loco honeſto ſi moretur in domo patris honeſte cum matre, fratre, & alia ſorore nubili declara.* ibid.
Mulieres religioſæ in communi viuetes more religioſarum ſubſunt Epiſcopo *licet non faciant profeſſionem.* pag. 172
Mulier *ſi poſt nonum annum & in decimo fuerit cognita à viro & deflorata an præſumatur viripotens vt matrimonium dicatur conſummatum & non poſſit ſeparari prætextu minoris ætatis.* 318

N

NEpos *an repræſentet patrem, & admittatur vna cum patruo ad emphyteuſim Eccleſiaſt.* 217.218
Negotiatio & artificium differũt. 229
Negotiator dici non poteſt qui ſemel negotiationem exercuit. 231
Nobiles clerici non mittuntur ad triremes in curia Archiepiſcopali. 133
Limita in crimine falſis. nu. 2.
Limita in cauſis ſanctæ fidei. nu. 3.
Nobilis defenditur in honorabiliori loco ibi ſi ſedere conſueuit. 149
Notarius requiſitus tenetur conficere inſtrumentum, aliàs poteſt puniri. pag. 168
Notarius requiſitus vt conficiat inſtrumentum alienationis rerum Eccleſiæ, *cum clauſula, ſaluo aſſenſu* Papæ, *an poſſit denegare confectionem inſtrumenti.* ibid.
Notarij Apoſtolici non poſſunt impediri exercere ſuum officium. 232
Notarius Epiſcopi *an debeat actitare cauſas delegatas ab* Epiſcopo *vel* Vicario. 252
Notarius Epiſcopi *actitat cauſas delegatas ab* Epiſcopo *& an delegatas* Epiſcopo, *latius diſcutitur.* 255
Notarius Apoſtolicus an conficiat inſtrumenta

ſtrumenta & teſtamenta ad non piaſ cauſas in Regno Neapol. 256
Nudum miniſterium commiſſum impedit ſubdelegationem. 250
Nuptiæ ſecundæ quando poſſunt benedici, & quid Neapoli ſeruetur. pag. 210
Nuptiæ ſecundæ benedicuntur, quando alias non fuerunt benedictæ. pag. 211

O

Oblationes factæ imagini alicuius ſancti depictæ in pariete domus priuati cui debeantur. 203
Oblationes factæ Capellæ cui debeantur, Rectori Eccleſiæ, vel beneficiato. 204
Oblationes factæ in conſecratione Eccleſiæ cui debeantur. 205
Oblationes quæ fiunt in conſecratione Epiſcopi cuius debeantur. 206
Oblationes debitæ Rectori, in die Dominico, & Epiſcopo in feſtiuitate ſancti, an debeantur ſi feſtum occurrat in dominica. ibid.
Oblationes quæ fiunt in Miſſa de ſponſo quæ celebratur à parocho in aliena parochia cui debeantur. ibidem.
Oblationes quæ fiunt in Iubileo, vel anno ſancto in Eccleſia Cathedrali an pertineant ad Epiſcopum, vel ad Archipresbyterum qui exercet curam animarum. 207
Obligatio facta penes acta curiæ ſecularis an habeat exequutionem paratam in curia Eccleſiaſtica contra obligatum effectum clericum ante incuſatienem. 60
Obligatio in forma Cameræ an habeat exequutionem coram ordinario. 352
Obligatio in forma Cameræ tollit omnia legum auxilia ita vt trahat omnes ad tribunal Auditoris Cameræ, non obſtante priuilegio l. vnica, C. quan. Imper. inter pupil. & vid. 353
Officialis laicus percutiens clericum, etiam leuiter, eſt abſoluendus à Papa, etiam ſi ſit apparitor. 113
Officialis laicus quando cenſetur percutere clericum, vt priuatus non vt magiſtratus. 119
Officia mortuorum circa cadauera in Eccleſijs mendicantium à quibus peragi debent. 226
Officium diuinum quando recitari poſſit vltra deſcriptum in Breuiario Romano. 236
Orari an poſſit pro illo qui ſeipſum interfecit. 228

P

Pactum de retrouendendo in cenſu vitalitio an ſit licitum pro eodem pretio. 62
Parentes quando ſint idonei teſtes pro matrimonio filij. 98
Participantes cum excommunicatis quando poſſint excommunicari excommunicatione maiori ſine monitione nominatiua facta. 114
Parochiani an faciant partem in iudicio contra Parochum. 134
Parochus an poſſit propria auctoritate ſubtrahere ſacramenta parochianis ob non ſolutionem oblationum. 217
Palatium Epiſcopi an gaudeat immunitate Eccleſiæ. 71
Patronus Eccleſiæ an poſſit impedire

ſepulturam alterius ante altare maius. 341
Pater vel dominus an poſſint eligere ſepulturam filio vel ſeruo impuberibus,& quid Neap.ſeruetur. 223
Pecunia an numeretur inter mobilia, vel immobilia. 216
Et quid ſi ſit deſtinata ad emptionem immobilium, vel redacta ex venditione immobilium, aut poſita in banco. ibid.
Pœnitentia iniuncta à Papa in diſpenſatione matrimoniali inceſtuoſo viro quod operam ſuam conferat fabricæ Eccleſiæ an poſſit à delegato commutari in aliud pius opus, ſi vir ſit perſona nobilis, vel delicata. 90
Pœna ſuſpenſionis contenta in cap. 1. de ſententia excommunicationis in ſexto, non comprehendit Epiſcopos, nec pœna cap. ſacro, eodem titulo, & quid in Prælatis regularibus, pag. 121
Pœna nulla imponitur ordinario admittenti reſignationem ſine cauſa, ſed reſignatio eſt nulla. 190
Pœna clerici committentis delictum ſede vacante, ſed condemnati ab Epiſcopo ſucceſſore an pertineat ad Nuncium Apoſtolicum. 193
Pœnitenti contra confeſſarium creditur circa reuelationem confeſſionis. pag. 238
Pœnitentia ſolemnis non poteſt imponi clericis & quare. 276
Periurium an incurratur per ſolam libelli oblationem, vel per litis conteſtationem remiſſiue. 46
Percuſſor clerici quomodo debeat ſatiſfacere clerico antequam abſoluatur, & an in pecunia, pro iniuria. 111
Percutiens clericum coram ſanctiſſimo Sacramento eſt abſoluendus à Papa, & ibi alia exempla narrantur. 112
Percuſſio clerici ad hoc vt dicatur grauis ratione loci publici requirit ſcandalum. 298
Permutatio beneficij ex qua cauſa fieri debet. 191
Peregrini clerici benigne tractandi. pag. 161
Peregrinantes clerici ad Papam non poſſunt excommunicari, nec contra eos aliquid innouari debet. 162
Principalis an teneatur reuelare, reſtituere, vel edere arma contra ſe. pag. 13
Praxis curiæ Archiepiſcopalis Neap. ſuper liquidatione inſtrumentorum. 59.60
Principales ſunt examinandi in cauſa matrimoniali. 101
Probationes imperfectæ coniunguntur ad probandum cenſuras. 117
Presbyteri carcerati an poſſint celebrare Miſſas ſi ſint habilitati per Palatium vel ciuitatem. 129
Probatio debet eſſe concludens quando agitur de priuatione beneficij & non ſufficit per præſumptiones. pag. 337.338
Propoſitum eligendi ſepulturam ſine electione non attenditur. 227
Priuari debet beneficijs clericus attentans crimen Sodomiæ. 259
Præſtatur obedientia Metropolitano à Suffraganeis tamquam patri, & coram ipſo non deferunt rochettum detectum. 269
Proditorium homicidium vt dicatur, an requiratur quod fiat ſub colore amicitiæ, vel ſatis ſit occidere inimicum cum ſclopo ex inſidijs. pag. 287

Præſentatio facta de abſente an valeat 305

Præſentare an poſſit patronus mortuo vno ex præſentatis lite pendente, vel ſedente. 310

Puellæ voluntas circa matrimonium eſt exploranda extra territorium Principis quando Princeps eſt ſuſpectus, ne metum inferat in contrahendo, & eſt ducenda ad aliud territorium expenſis communibus. pag. 58

Purgatio canonica an poſſit indici quando contra inquiſitum adſunt indicia ſufficientia ad torturam. 140

Purificatio mulierum poſt partum, benedictio ouorum, & domorum ad quem ſpectet. 206

Q

QVarta funeralis an debeatur ſi moritur perſona inſignis, & poſt ſepultum corpus in patria fiant exequiæ ſolemnes in alio loco. pag. 222

Querelæ plures iniuſtæ maxime in officio Sanctæ Inquiſitionis prabēt iuſtā cauſam ſeparationis thori. 103

Qui tempore denunciationū non accuſauerunt matrimonium quando admittantur ad accuſandum. 102

R

RAptus quomodo probetur in materia diſpenſationis matrimonialis. 92. & 93

Recurrens ad curias ſæculares in cauſis ad forum Eccleſiaſticum ſpectātibus, eſt excommunicatus & priuetur omni iure, in petitorio, & poſſeſſorio. 63

Recurſus ad curiam ſæcularem reddit clericum excommunicatum & incapacem fructuum beneficiorū. 65

Recurſus ad curiam ſæcularem improbatur etiam ad finem impediendi exequutionem mandati nulliter facti. ibid.

Recurſus ad curiam ſæcularem præſumitur obtentus ab eo cuius intereſt. ibid.

Recommendatio in carceribus quando facien. & quid ſeruetur Neap. 127

Recognitio inquiſiti quomodo fiat in cauſis ſanctæ fidei. 243

Relegatus à Iudice laico pendente relegationis tempore ſi efficitur clericus, & frangat relegationem à quo Iudice ſit puniendus pro dicta fractura. 42

Relictum pro anniuerſario an poſſit impendi in aliud pro vna vice. 88

Religioſus locus non efficitur de Iure Canonico *per illationem corporis mortui ſine auctoritate Epiſcopi. pag.* 150

Reliquiæ Eccleſiæ *an poſſint ab* Epiſcopo*, vel Rectore Eccleſiæ alijs concedi, vel donari abſque licentia Papæ.* 202

Reliquias ſurripient escommittunt ſacrilegium. ibid.

Reliquias in proceſſionibus debent portare diaconi. ibid.

Reſignatio beneficij clerici ſcandaloſe viuentis ſine alia cauſa ab ordinarijs recipi poteſt. 190

Reſignationem beneficij non poteſt recipere quid ex priuilegio cōfert. 191

Reuelationibus receptis quando procedendum. 11

Reuelare an teneantur ſi non poſſunt probare quæ ſciunt. 15

Reuelare an teneantur qui non poſſunt

ſunt compelli ad teſtificandum, & quando tenentur, & an filius contra patrem ſpiritualem. 16
Reuelare nõ tenetur qui ſcit aliquem retinere rem de qua in monitorio ſine peccato, vel illum ad cuius inſtantiam fertur monitorium non habere intereſſe. 17
Reuelare non tenetur qui timet damnum ſibi inferri ex reuelatione. ibi.
Reuelare an teneatur qui tempore excommunicationis eſt impotens, abſens ignorans, & an quamprimum ſciuerit, vel potuerit ſub eadem pœna excommunicationis latæ. ibid.
Reuelare non tenentur quos pars vel Iudex excommunicare non intendit. 18

S

SAcerdotes quicumque vigore facultatum non poſſunt abſoluere violantes immunitatem Eccleſiæ propter extractionem. 72
Sacramenta quis debeat miniſtrare exiſtentibus in hoſpitali, parochus, vel presbyter inſeruientes hoſpitali. 182
Sacramenta quilibet poteſt recipere in Eccleſia Cathedrali inuito parocho pag. 228
Sanctiſſimum Sacramentum in Eccleſia Parochiali tantum aſſeruari poteſt pro infirmis. 348
Sanctiſſimum Sacramentum in Eccleſia non parochiali pro adoratione aſſeruari non poteſt ſine licentia Summi Pontificis. ibid.
Scientia vacationis beneficij præſumitur in Epiſcopo quia tenetur viſitare.
Scientiæ defectus magis inhabilitat ad beneficium curatum quam defectus ordinum, vbi late qui præferendi ſunt in concurſu. 329
Scientia quæ requiratur ad obtinen. beneficium ſimplex. 354
Scire quis dicatur in materia monitoriorum, & an teſtis de auditu teneatur. 18
Scriptura requiritur in ſententia excommunicationis, & in alijs cenſuris, & quod ſi ſit lata contra incertam perſonam. 120
Scriptura an requiratur in præcepto de aliquid faciendo ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ. pag. 121
Scriptura an requiratur in ſententia excommunicationis nulla, vel quæ non habuit effectum. ibid.
Scriptura an requiratur in ſententia excommunicationis lata per ſtatutum, & quid ſi per mandatum generale. ibid.
Scriptura an requiratur in ſententia excommunicationis quando copia notarij, vel alia neceſſaria ad ſcribenpum haberi non poſſunt. ibid.
Sedendi ius in ſedilibus et ſuper ſepulchris quomodo laicis competat. 149
Sententia excommunicationis quando liget futuros contumaces. 20
Sententia in cauſa matrimoniali an tranſeat in rem iudicatam. 99
Sententia cenſurarum an tranſeat in rem iudicatam. 115
Sententia definitiua fertur contra contumacem lite nõ conteſtata vbi agitur de periculo animarum. 117
Sententia priuationis beneficiorum contra concubinarios non eſt feſtinanter proferenda propter fragilitatem hominum, ſed cum magna conſi-

conſideratione. 137

Sententia Vicarij cum clauſula, ſalua moderatione, & commutatione Epiſcopi valet, et ita ſeruatur Neapol. 178

Sententia lata contra alienantem lite pendente non poteſt mandari exequutioni per Iudicem laicum contra clericum eminentem. 285

Separato matrimonio propter fornicationem ſi coniux innocens adulterium committat, an poſſit cogi redire ad coniugem. 101

Sepeliri cum maiori pompa, vel meliori loco Eccleſiæ *non eſt ſpirituale & an poſſit pro eo aliquod accipi. pag.* 146

Sepulchra & capella quomodo venduntur. 145

Sepulchrum vnius familiæ an poſſit alijs concedi extincta familia. ibid.

Sepultura & capella vendi non debent. 148

Sepultura an poſſit denegari ob non ſolutionem decimarum, 225

Sepultura Eccleſiaſtica *debent priuari qui in Paſchate non communicauerunt, & quid Neap. ſeruetur. ibidem.*

Sepulturam eligens voto vel iuramẽto, non ad ſuggeſtionem, tenetur ad obſeruantiam. 226

Sepultura an poſſit denegari ob non ſolutionem decimarum. 227

Sextæ partis diminutio quando fit in conceſſione rei Eccleſiæ in emphyteuſim. 334

Socius criminis laicus torquatur a Iudice Eccleſiaſtico ad validandã eius depoſitionem contra clericum. pag. 30

Socius criminis an probet ſine tortura in cauſis ſanctæ fidei. 245

Sodomita clericus quomodo puniatur. pag. 238

Sodomita an torquendus ex ſolo dicto pueri. *ibid.*

Sodomiæ crimen tentatum tantummodo quomodo puniendum. 239

Solita concedi in feudum vel emphyteuſim qua dicantur. 214

Et in quibus caſibus non poſſunt de nouo concedi. *ibid.*

Sponſus qui deflorauit ſponſam ſi nolit contrahere matrimonium cum ea an poſſit per Epiſcopum compelli carcere ad contrahendum. 55

Sponſus nolens contrahere matrimonium quando poſſit excommunicari. *ibid.*

Statutum laicorum quod inſtrumenta habeant exequutionem paratam an ſit ſeruandum in curia Eccleſiaſtica contra clericum. 59

Statutum contra conſanguineos clericorum intuitu clericorum, eſt contra libertatem Eccleſiæ. 154

Statuta laicorum honeſta fauorabilia non contraria canonibus nec præiudicialia clericis nullo modo ligare clericos, latiſſime probatur. 279

Statutum Mediolanen. de non ſeminando orizam, ne aer inficiatur, non ligat clericos. 282

Statutum laicorum de non extrahendis bonis à territorio non ligat clericos extrahentes ſua bona. 283

Statutum laicorum quod vinum non conducatur in ciuitatem extra ſuos fines collectum non comprehendit vinum Eccleſiaſticorum. 284

Status beneficiorum materia latiſſime declaratur. 361

Statutum Epiſcopi quod excommunicatus quolibet menſe ſoluat certam pecuniæ quantitatem eſt validum.

lidum. 40
Subbaſtatio & aliæ ſolemnitates requiſitæ in alienationibus rerum Eccleſiæ à iure ciuili locum non habent de iure Canonico. 316
Suffraganeus de nouo electus tenetur accedere ad viſitandum ipſum Metropolitanum. 249
Suſpectus de hæreſi, vel apoſtaſia vehementer qui dicantur, et ibi plura enumerantur. 80
Suſpectus de hæreſi grauiter infamatus debet ſuſpendi ab officio, & beneficio donec ſe purgauerit. 170
Suſpectus de hæreſi poſt abiurationẽ debet manere ſuſpenſus officio donec ceſſet ſcandalum. ibid.
Suſpectus de hæreſi qui abiurauit de vehemẽti an poſſit impediri quominus capiat poſſeſſionem Canonicatus in Cathedralis. ibid.

T

TAxatio pretij frumenti vel aliorum victualium facta laicis non ligat clericos. 284
Teſtes inhabiles quando probent & teneantur reuelare. 19
Teſtes laici compelluntur cenſuris à Iudice Eccleſiaſtico ad deponẽn. coram eo. 47
Teſtes laici quando poſſint carcerari, torqueri, & puniri per Curiam Eccleſiaſticam. 49
Teſtis conuictus de mendacio ex dicto alterius teſtis dignioris an poſſit torqueri. ibid.
Teſtes contra matrimoniũ debent eſſe omni exceptione maiores, & an talis qualitas præſumatur. 98
Teſtes de auditu deponentes ſuper conſanguinitate debent habere plura requiſita. ibid.
Teſtes matrimonij an ſemper debeant eſſe omni exceptione maiores late diſcutitur. 103
Teſtes an ſint repetendi ad inſtantiam excommunicati per annum. 123
Teſtes qui fecerint confrontationem in faciem inquiſiti an ſint repetendi cum eius interrogatorijs, & quid Neapoli ſeruetur. 132
Teſtes ſingulares non probant miracula & tenentur reddere cauſam ſcientiæ etiam non interrogati, nec probant ſi dicant ſcio quia vicinus. pag. 181
Teſtes an poſſint haberi pro repetitis in cauſis ſanctæ fidei. 243
Tentans mulieres in actu confeſſionis, vel prope eſt ſuſpectus ab hæreſi. pag. 238
Tempus ad præſentandum currit patronis à die ſcientiæ, & quid debeat probare impetrans beneficium de Iurepatronatus ob non factam præſentationem à patrono in tempore. 304
Terra vbi fuit Eccleſia poteſt vendi in caſu neceſſitatis. 148
Terrulæ & vineolæ Eccleſiæ poſſunt alienari ſine ſolemnitate & quę tales ſint. 213
Tortura in clericis non debet eſſe ita ſeuera ſicut in laicis. 199
Tortura ſuſpectorum de hæreſi vehementer ſuper intentione & credulitate qualis eſſe debet. 244

V

VEndita vniuerſitate ſi fiat mentio Iurispatronatus in venditione, quando tranſeat, vel amittatur Iuſpa-

I N D E X.

Iuſpatronatus. 311
Venditor cenſus vitalitij ſi ſuperuixerit tãto tempore quod fructus percepti excederent ſolutum pretium an cõtractus amplius ſit licitus. 62
Verſio in vtilitatem Eccleſiæ probatur coniecturis. 335
Veſtes regularium ludo vel fraude gerentes an compellendi ad religionem. 174
Vicarius Epiſcopi *an poſſit reconciliare publice pœnitentes.* 166
Vicarius Epiſcopi *an teneatur dare ſindicatum.* 209
Violantes immunitatem Eccleſiæ *an ſint ipſo facto excommunicati.* 66
Voluntas captatoria valet ad pias cauſas. 293
Vtilitas Eccleſiæ in conceſſione rei emphyteoticæ ſolitæ concedi quando conſiderari debeat. 217
Vtilitas Eccleſiæ in alienatione an ſit attẽdenda tempore contractus, vel tempore aſſenſus. 331

F I N I S.

Erratorum correctiones.

Fol. 268. lin. 33, *vbi legitur*, conuentum fuit.¶ & lin. penul. *vbi legitur*, conuentionis. ¶ & fol. 285. *vbi legitur*, conuentionem, ¶ & fol. 298. *vbi legitur*, de conuentione, *& rurſus* propter conuentionem, *adde vbique*, licet in huiuſmodi in ordine ad Papam propriè conuentiones dici non debeant.

R E G E S T V M.

† ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ.

Aa Bb Cc.

Omnes ſunt Quaterniones, præter † & D, & Aa, Duerniones, C, & Cc, Terniones.

R O M AE,

Ex Typographia Iacobi Maſcardi. M. DC. XIII.

SVPERIORVM PERMISSV.